

PROVINCIE UTRECHT

Jaarstukken 2022

Utrecht, 16 mei 2023

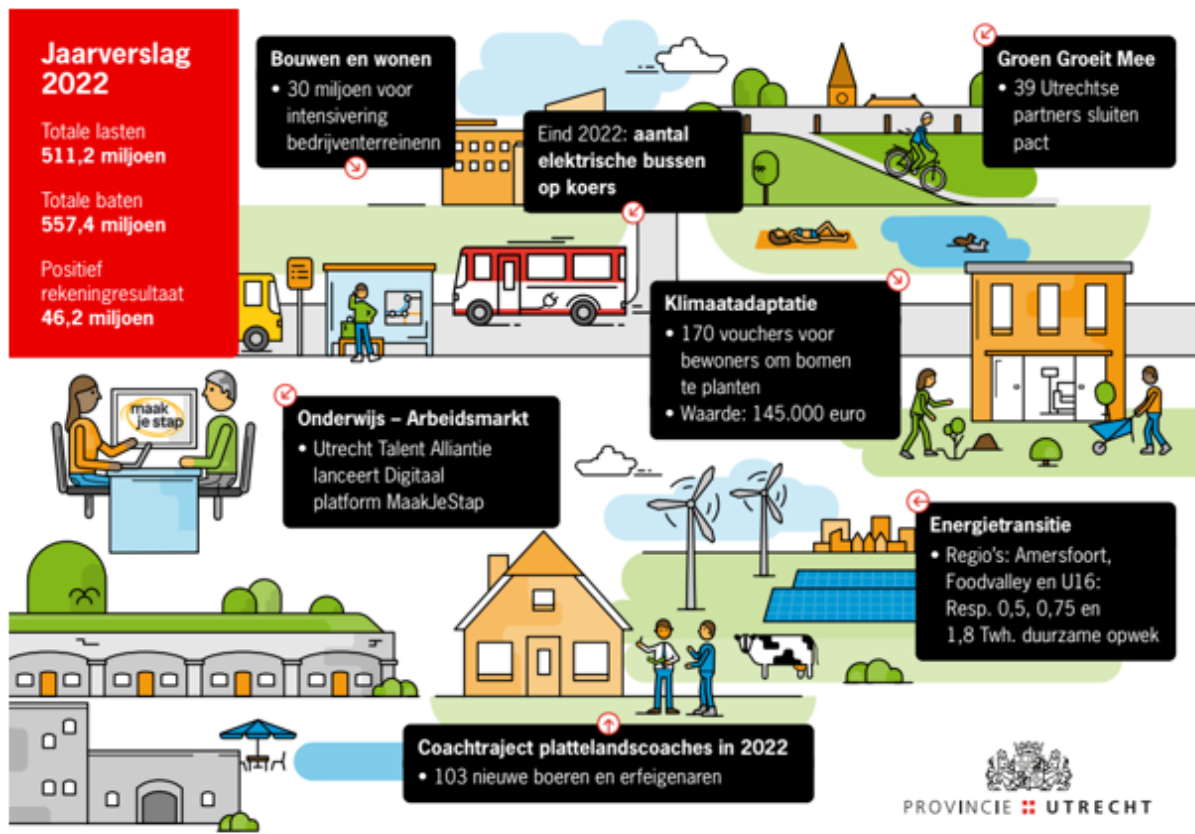
Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Hoofdstuk 1 - Hoofdlijnen	4
Infographic	5
1.1 Voorwoord.....	6
1.2 Belangrijkste resultaten	6
1.3 Ontwikkeling van de brede welvaart in Utrecht	16
1.4 Financieel resultaat	18
1.5 Leeswijzer.....	30
Hoofdstuk 2 - Programma's, Overzicht overhead en Algemene middelen	32
Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling.....	33
Programma 2. Landelijk gebied	53
Programma 3. Bodem, water en milieu	84
Programma 4. Energietransitie	112
Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen	133
Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer.....	173
Programma 7. Cultuur en erfgoed	182
Programma 8. Economie	196
Programma 9. Bestuur	220
Overzicht overhead.....	251
Hoofdstuk 3 - Paragrafen	253
3.1 Provinciale belastingen en heffingen	253
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	256
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	266
3.4 Financiering	275
3.5 Bedrijfsvoering.....	286
3.6 Verbonden partijen	301
3.7 Grondbeleid.....	321
3.8 Projecten	325
3.9 Brede welvaart	338
3.10 Arbeidscapaciteit	343

3.11 Wet Open Overheid.....	348
Hoofdstuk 4 - De jaarrekening.....	348
I - De balans en de toelichting	348
4.1 Balans per 31 december 2022	348
4.2 Grondslagen van de financiële verslaggeving.....	350
4.3 Toelichting op de balans	353
II - Het overzicht van baten en lasten en de toelichting	392
4.4 Overzicht van baten en lasten.....	392
4.5 Grondslagen van resultaatbepaling	392
4.6 Verschillenanalyse.....	393
4.7 Post onvoorzien	417
4.8 Overzicht incidentele baten en lasten	417
4.9 Overzicht structurele mutaties reserves	426
4.10 Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	426
III - Overige informatie.....	428
4.11 Begrotingsrechtmatigheid.....	428
4.12 Overzicht op taakvelden	431
4.13 Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)	434
4.14 Gebeurtenissen na balansdatum	446
4.15 Berekening EMU-saldo	446
Bijlagen.....	446
Bijlage 1 - Verloopoverzicht investeringskredieten.....	446
Bijlage 2 - Overzicht voorzieningen.....	460
Bijlage 3 - Rapportage actiemanagement	472
Bijlage 4 - Afkortingenlijst.....	475
Bijlage 5 - Proef-Rechtmatigheidsverantwoording.....	478
Bijlage 6 - Meerjarig beeld reserves	483
Bijlage 7 - Informatie naar externe rapportages	487
Controleverklaring (niet op website)	495
Colofon (niet op website)	495

Hoofdstuk 1 - Hoofdlijnen

Infographic

Ambities collegeprogramma 2019 - 2023 'Nieuwe energie voor Utrecht'

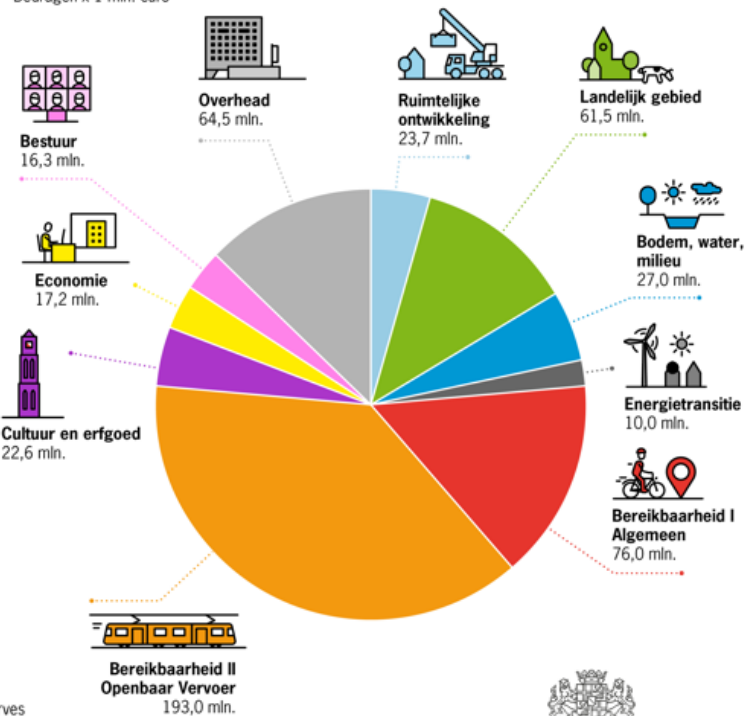
- Fijne en gezonde leefomgeving
- Mooie natuur en schoon water
- Sneller naar duurzame energie, voor iedereen
- Levendige steden en dorpen
- Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit
- Gezonde economie
- Samen komen we verder

Inkomsten In miljoen euro

270,9	Uitkering provinciefonds
140,4	Motorrijtuigenbelasting
42,0	Rijkscompensatie corona OV
16,4	Bijdragen andere overheden
56,7	Overige inkomsten
1,7	Leges en heffingen
29,4	Per saldo onttrekking aan reserves
557,4	Totaal inkomsten

Uitgaven

Bedragen x 1 mln. euro

PROVINCIE UTRECHT

1.1 Voorwoord

Voor u ligt de jaarrekening 2022. Ons college legt met deze jaarstukken verantwoording af over het gevoerde beleid in 2022. In maart 2023 hebben de Provinciale Staten verkiezingen plaatsgevonden, hierdoor leggen mogelijk nieuwe gedeputeerden verantwoording af over het gevoerde beleid. Provinciale Staten (PS) kent een andere samenstelling dan de afgelopen vier jaar. Dat zorgt dat voor sommige Statenleden veel informatie nieuw is. Wij hebben daarom extra aandacht besteed aan de leesbaarheid van deze jaarstukken. Zoals steeds met jaarstukken zou het toelichten en uitleggen van alle activiteiten van het jaar er toe leiden dat de omvang van de jaarstukken nog groter wordt. Wij hopen in deze afweging de juiste balans te hebben gevonden.

Afgelopen jaar werd sterk gekleurd door de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. Waar we vorig jaar nog de hoop uitspraken dat deze snel zou kunnen worden beëindigd, is deze hoop ijdel gebleken. Op het moment van schrijven van deze jaarrekening is er nog geen zicht op het einde van dit conflict. De gevolgen van deze oorlog zijn voelbaar in de hele wereld, ook in de provincie Utrecht. In 2022 hebben we onder andere het Provinciehuis voor opvang van een grote groep Oekraïense vluchtelingen beschikbaar gesteld.

Mede als gevolg van de oorlog zijn de energie-, materiaal- en grondstofprijzen enorm gestegen, waardoor de inflatie fors hoger uitpakte dan verwacht. Versnelling van de energietransitie, steun aan huishoudens en aanpassing van subsidies waren het onvermijdelijke gevolg. Ook de uitdagingen rond stikstof en netcongestie zijn in 2022 nog steviger op de agenda gekomen. De coronamaatregelen zijn afgelopen jaar weliswaar beëindigd, de gevolgen lieten zich in het hele jaar nog voelen op tal van terreinen, zoals in de economie, de cultuur- en erfgoedsector, het OV en de financiën. Daarnaast is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Deze laat zich overal voelen. Dit alles maakte 2022 voor iedereen in de provincie, ook voor ons en onze partners, een uitdagend jaar.

Bij het opstellen van de slotwijziging konden we u al rapporteren dat er in 2022 een positief financieel resultaat zou zijn. In tegenstelling tot vorige jaren is het positief resultaat primair een gevolg van hogere baten. Dit komt weer doordat het nieuwe kabinet Rutte IV bij haar aantreden begin januari 2022 bekend maakte meer middelen, (deels met terugwerkende kracht) uit te trekken voor gemeenten en provincies. De afwijking van de uitgaven vallen binnen de grenzen die de motie “Wet van Wijntjes” beoogde. Wij spreken de verwachting uit dat met de juiste aandacht de financiële sturing zich zal blijven verbeteren. Daarbij verwachten we ook een positieve bijdrage van een nieuw financieel systeem.

Er zijn in 2022 veel resultaten bereikt waar we als college trots op zijn. Als college willen we onze dank en trots uitspreken voor het vele werk dat is gedaan. Niet alleen door onze medewerkers, op wiens inzet en deskundigheid wij ook dit jaar hebben kunnen rekenen, maar ook door onze partners. Zonder deze inzet kan een provincie als middenbestuur uiteindelijk niet de impact hebben die de inwoners van ons verwachten.

Op tal van onderwerpen heeft de provincie in 2022 een grote rol toebedeeld gekregen. Steeds meer wordt van de provincie een integrale, gedragen en uitgewerkte oplossing verlangd op grote maatschappelijke onderwerpen zoals de energietransitie, de opvang of huisvesting? van vluchtelingen, belangrijke transitie in het landelijke gebied waaronder de stikstofopgave, natuurontwikkeling, woningbouwafspraken en de opgave in het ruimtelijk domein. Uitdagingen waarvoor de middelen vaak nog niet door het Rijk zijn toegezegd, maar waar we wel aan werken.

We willen graag onze dank uitspreken aan de leden van PS. Van een deel van deze leden hebben we na 15 maart 2023 afscheid moeten nemen. We willen hen danken voor de soms scherpe, maar altijd constructieve gesprekken die we samen hebben gevoerd en de resultaten die zij mede mogelijk hebben gemaakt.

1.2 Belangrijkste resultaten

Samenvatting

Het jaarverslag over 2022 is gebaseerd op de structuur van de Begroting 2022 en ingedeeld in 9 beleidsprogramma's met 42 beleidsdoelen en 140 meerjarendoelen. In het jaarverslag rapporteren we ook uitgebreid over de daaronder liggende 457 voorgenomen prestaties, ook wel aangeduid als 'beoogde resultaten'.

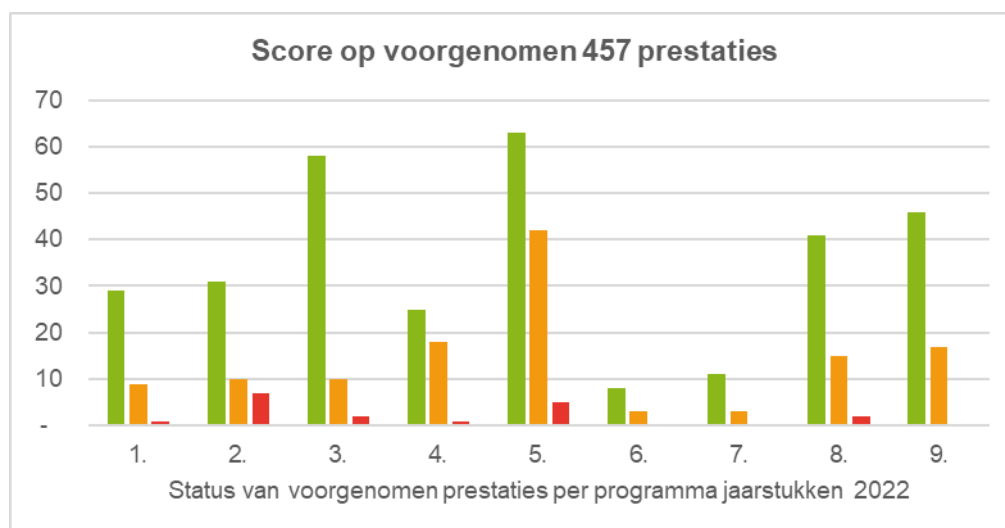
In de jaarrekening gaan we in op de financiën. In dit inleidende hoofdstuk 1 van het jaarverslag lichten we beide onderwerpen op hoofdlijnen toe.

Prestaties

Ruim twee derde van de voorgenomen prestaties is behaald. Van alles voorgenomen prestaties krijgt 28% de status vertraagd (oranje) en 4% van de prestaties (in casu 18 stuks) krijgen de status forse vertraging of geheel niet gehaald (rood).

Programma	Aantal beleidsdoelen	Aantal meerjarendoelen	Aantal prestaties	Aantal prestaties op groen	Aantal prestaties op oranje	Aantal prestaties op rood
1. Ruimtelijke ontwikkeling	3	12	39	29	9	1
2. Landelijk gebied	5	11	48	31	10	7
3. Bodem, water en milieu	5	21	70	58	10	2
4. Energietransitie	4	13	44	25	18	1
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	8	31	110	63	42	5
6. Bereikbaarheid II - OV	1	5	11	8	3	-
7. Cultuur en erfgoed	3	9	14	11	3	-
8. Economie	5	17	58	41	15	2
9. Bestuur	8	21	63	46	17	-
Totaal	42	140	457	312	127	18

Van de voorgenomen prestaties hebben dus 145 prestaties geringe tot forse vertraging opgelopen. In dit jaarverslag wordt bij 6 van die vertragingen aangegeven dat dit direct Corona gerelateerd is en bij 6 prestaties ligt het uitstel van de omgevingswet ten grondslag aan de vertraging. Bij de overige 133 prestaties (met oranje resp. rode score) spelen diverse oorzaken, zoals problemen bij het vinden van mensen, scope-verandering van een project, wetswijzigingen, complexiteit van staatssteun of aanbesteding of de werkdruk in het algemeen bij de provincie en anderen.

Beleids- en meerjarendoelen

Bij alle negen beleidsprogramma's is ook een gewogen oordeel gegeven over de voortgang van de meerjarendoelen in het programma. Niet alle prestaties wegen immers even zwaar. Dat oordeel is gegeven aan de hand van drie vragen:

1. Hebben we gedaan wat we voorgenomen hadden?
2. Zijn we binnen de planning gebleven?
3. Is de realisatie in lijn met het budget?

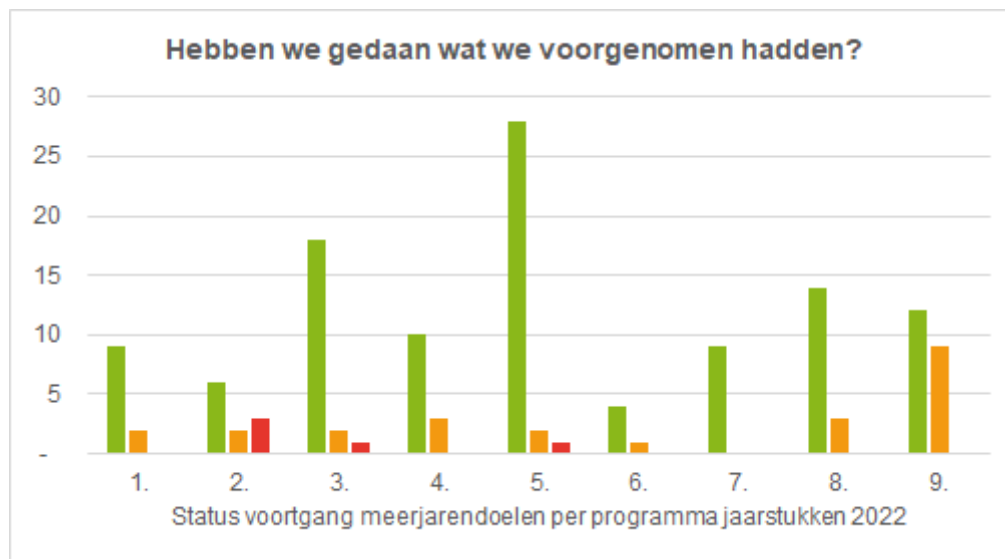
Voor de beantwoording van de derde (financiële) vraag is het volgende scoringskader gehanteerd, zowel voor onder- als overbestedingen aan de lastenkant:

- Afwijking < 5% = groen
- Afwijking 5-10% = oranje
- Afwijking > 10% = rood
- Verschillen < € 100.000 zijn altijd 'groen', ongeacht het percentage.

Hebben we de activiteiten gedaan die we hadden voorgenomen?

Programma	Aantal			
	meerjaren-doelen	Aantal op groen	Aantal op oranje	Aantal op rood
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12	9	2	-
2. Landelijk gebied	11	6	2	3
3. Bodem, water en milieu	21	18	2	1
4. Energietransitie	13	10	3	-
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	31	28	2	1
6. Bereikbaarheid II - OV	5	4	1	-
7. Cultuur en erfgoed	9	9	-	-
8. Economie	17	14	3	-
9. Bestuur	21	12	9	-
Totaal	140	110	24	5

Noot: 1 meerjarendoel bij programma 1 is nog niet gescoord.

Toelichting

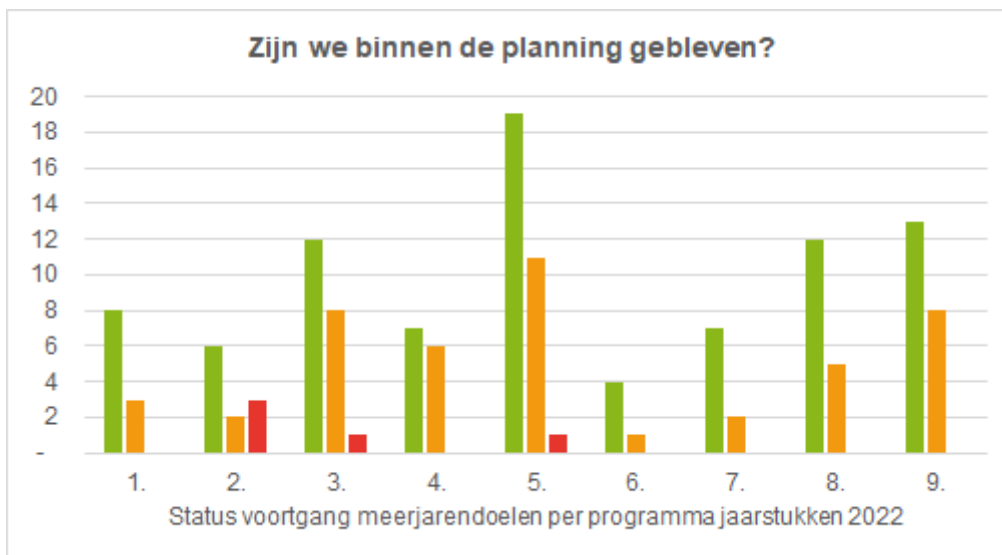
Bij ruim drie kwart van de meerjarendoelen hebben we gerealiseerd van wat we ons hadden voorgenomen. Dit ligt in lijn met de score die we gegeven hebben aan de beoogde prestaties, die eerder in dit hoofdstuk zijn toegelicht. Voor iets minder dan een vijfde geldt dat we niet volledig in staat zijn geweest om al hetgeen te doen wat we ons voorgenomen hadden (score 'oranje'). Voor vijf meerjarendoelen geldt dat we hier in het geheel niet in zijn geslaagd (score 'rood'). In de toelichting per programma (hoofdstuk 2 van het jaarverslag) wordt dit nader toegelicht.

Zijn we binnen de planning gebleven?

Programma	Aantal meerjaren- doelen	Aantal op groen	Aantal op oranje	Aantal op rood
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12	8	3	-
2. Landelijk gebied	11	6	2	3
3. Bodem, water en milieu	21	12	8	1
4. Energietransitie	13	7	6	-
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	31	19	11	1
6. Bereikbaarheid II - OV	5	4	1	-
7. Cultuur en erfgoed	9	7	2	-
8. Economie	17	12	5	-
9. Bestuur	21	13	8	-
Totaal	140	88	46	5

Noot: 1 meerjarendoel bij programma 1 is nog niet gescoord

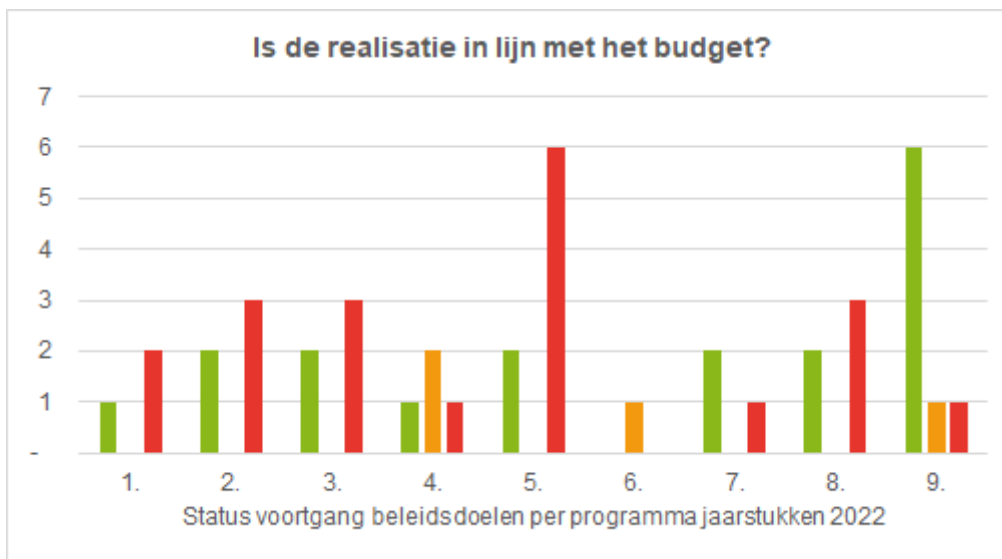

Toelichting

Bij 63% van de meerjarendoelen zijn we binnen de planning gebleven die we ons vooraf gesteld hebben. Bij een derde van de meerjarendoelen lopen we achter op de eerder gestelde planning, maar wordt dit door ons nog niet als problematisch ingeschat (score 'oranje'). Bij een vierde meerjarendoelen is de gestelde planning niet langer realistisch en is bijstelling dus noodzakelijk. Dit zijn dezelfde meerjarendoelen die we bij de voorgaande vraag 'hebben we gedaan wat we voorgenomen hadden?' ook de score 'rood' hebben meegegeven.

Is de realisatie in lijn met het budget?

Programma	Aantal beleids- doelen	Afwijking 5- 10% Afwijking > 10%		
		Afwijking <5% (groen)	(oranje)	Afwijking > 10% (rood)
1. Ruimtelijke ontwikkeling	3	1	-	2
2. Landelijk gebied	5	2	-	3
3. Bodem, water en milieu	5	2	-	3
4. Energietransitie	4	1	2	1
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	8	2	-	6
6. Bereikbaarheid II - OV	1	-	1	-
7. Cultuur en erfgoed	3	2	-	1
8. Economie	5	2	-	3
9. Bestuur	8	6	1	1
Totaal	42	18	4	20

Toelichting

De derde en laatste vraag hebben we alleen beantwoord voor de beleidsdoelen en dus niet op het niveau van de meerjarendoelen. De reden daarvoor is dat we, in lijn met de gemaakte afspraken in de financiële verordening, de begrote en gerealiseerde baten en lasten aan Provinciale Staten inzichtelijk maken op het niveau van beleidsdoelen. Het college is bevoegd om binnen een beleidsdoel baten en lasten te verschuiven, als dit voor de realisatie van de voorgenomen doelstellingen noodzakelijk is.

Voor de helft van alle beleidsdoelen heeft de realisatie van de lasten die we in deze jaarrekening verantwoorden een afwijking die groter is dan 5% ten opzichte van de bijgestelde begroting, waarbij geldt dat het grootste deel daarvan een afwijking kent van meer dan 10% (score 'rood'). Het gaat hierbij om zowel onder- als overschrijdingen.

We kunnen de bereikte resultaten ook meer kwalitatief beschrijven. Dit gebeurt uitgebreid in hoofdstuk 2 van deze jaarstukken, waar elk beleidsprogramma separaat wordt toegelicht. Hieronder geven we een korte samenvatting per beleidsprogramma. Het gaat hier echt om de hoofdlijnen.

1.2.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Op 27 september hebben we met onze partners een bod uitgebracht aan het ministerie van Binnenlandse Zaken om 83.500 woningen extra te bouwen, mits het Rijk de juiste randvoorwaarden helpt creëren. Hiervoor zijn met gemeenten, regio's en andere partners zoveel mogelijk kansen in kaart gebracht en zijn de randvoorwaarde voor deze kansen in kaart gebracht. Deze randvoorwaarden zijn vaak op het vlak van mobiliteit, waardoor de uitkomsten van dit traject ook een belangrijke rol hebben gespeeld in het MIRT proces.

Met het vaststellen van de Omgevingsvisie en de Interim Omgevingsverordening door PS in 2021 is de provincie deels al aan het werken volgens de nog in te voeren Omgevingswet. Zoals bekend is de inwerkingtreding van deze Omgevingswet ook in 2022 tot tweemaal toe uitgesteld door het Rijk. De Omgevingswet treedt definitief vanaf 1 januari 2024 in werking.

In mei 2022 kondigde het Rijk aan de regie op de ruimtelijke ontwikkeling te willen hernemen. In de praktijk is daarbij een grote rol weggelegd voor de provincies als middenbestuur. Het Rijk heeft de provincies daarom gevraagd voorstellen te doen voor het versnellen van de uitvoering van de Nationale Omgevingsvisie. De provincie is dit aan het oppakken waarbij de lijnen van het programma NOVEX, het Rijksprogramma om de nationale omgevingsvisie uit te voeren, belangrijke leidraden zijn naast de eigen provinciale ruimtelijke opgaven.

In de provinciale Omgevingsvisie is de ambitie voor 'Groen Groeit Mee' geformuleerd. Met deze ambitie willen we de gebouwde omgeving en de natuurontwikkelingen in onze provincie in balans brengen en houden. We hebben 7 februari 2022 het 'Pact Groen Groeit Mee' ondertekend. Dat deden we samen met 38 andere partijen, waaronder alle gemeenten, de waterschappen en veel relevante organisaties binnen de provincie Utrecht. Hiermee hebben we de intentie uitgesproken om de groei van natuur en water gezamenlijk te realiseren.

1.2.2 Landelijk Gebied

In 2022 heeft het Rijk het NPLG gepresenteerd. Het NPLG heeft een grote impact op het landelijk gebied. In het NPLG komen veel opgaven in het landelijk gebied bij elkaar. Het bevat een intensivering en versnelling van een aantal bestaande opgaven op het gebied van natuur en water en nieuwe opgaven of een concretisering van opgaven, zoals de groen-blauwe dooradering van het landschap, de landbouwtransitie en de klimaatopgave met daarin bodemdaling, de bossenstrategie en het verminderen van methaanuitstoot.

Stap voor stap worden de opgaven van het NPLG geconcretiseerd. In onze provincie 'vertalen' we die naar onze negen deelgebieden en halen we ook de provinciale opgaven vanuit die deelgebieden op. Tezamen vormt dit het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) dat op 1 juli 2023 gereed moet zijn en de basis vormt om aanspraak te kunnen maken op middelen uit het transitiefonds.

Een groot deel van de opgaven voor het landelijk gebied, waar in 2022 aan is gewerkt, zijn ook onderdeel van de opgaven uit het NPLG en onderdeel van een gebiedsgerichte integrale aanpak waar we voor staan in het kader van het UPLG.

Het realiseren van de doelen van het NPLG vraagt veel van de Utrechtse landbouw. Plattelands-coaches denken met onze agrariërs mee in de vraagstukken die bij hen leven. Vanaf de start van het project maakten al 304 agrarische ondernemers of erfeigenaren gebruik van plattelandscoaches.

Ondanks grote inspanningen ligt de realisatie van het NNN en de Groene contour helaas niet op schema. De grote vraag naar grond en onzekerheid over de toekomst voor de agrarische sector leiden tot een beperkte realisatie van nieuwe natuur. We zoeken constant naar mogelijkheden om te versnellen en gelukkig zijn er hier en daar kleine succesjes.

In 2022 is het strategisch bosbeleid vastgesteld. Als onderdeel daarvan zijn in het kader van het bomenactieplan zijn afgelopen jaar 77.000 bomen uitgedeeld aan boseigenaren, particulieren en agrariërs en in totaal ongeveer 200.000 bomen aangeplant. Daarmee ligt de uitvoering van het bomenactieplan mooi op schema. De uitvoering van het Strategisch bosbeleid is uit de startblokken en kent een groeiend aantal initiatieven. Met de aanleg van kleine landschapselementen verbinden we natuurgebieden. In 2022 hebben de deelnemers van het platform kleine landschapselementen 124 nieuwe elementen aangelegd, ruim meer dan gepland.

De kwaliteit van onze natuurgebieden kan met behulp van subsidies worden behouden en verbeterd. Het areaal weidevogelbeheer dat de provincie subsidieert groeide in 2022 met bijna 600 hectare naar ruim 9000 hectare.

Begin 2022 hebben wij de methodiek voor een pre- soortenmanagementplan (SMP) vastgesteld. Daarmee bieden we gemeenten een direct inzetbare oplossing om te kunnen verduurzamen binnen de doelstellingen van de Wet Natuurbescherming. Drie gemeenten hebben een volledig, tienjarig SMP en daar komen de komende twee jaar nog minimaal acht gemeenten bij. Onze activiteiten op het gebied van (pre-)SMP's hebben ertoe geleid dat ook het Rijk, andere provincies en de brancheorganisatie na-isolatie hiervoor interesse hebben getoond.

Dit jaar zijn we gestart met enkele grote onderzoeken naar de effecten en haalbaarheid van alternatieve ganzen verjaagmethoden.

In 2022 hebben we veel activiteiten uitgevoerd gericht op het stimuleren van natuurinclusieve en circulaire landbouw. Het platform Landbouw en Milieu in Utrecht (LaMi) ondersteunt het duurzaam boerenondernemerschap.

1.2.3 Bodem, water, milieu

Het afgelopen jaar kenmerkte zich door langere periodes van droogte, meer hitteproblemen en hevige wateroverlast. We blijven ons inzetten voor de uitvoeringsmaatregelen voor klimaatadaptatie en dijkversterking. De bestaande regio's voor klimaatadaptatie namen in de uitwerking daarvan het voortouw. In 2022 is het beschikbare subsidiebudget voor klimaatbestendige, groen en gezonde projecten in het stedelijk gebied volledig gebruikt voor onder andere het realiseren van groenblauwe schoolpleinen en groene daken. Daarnaast is ook opdracht gegeven om de bedreigingen en kansen van klimaatverandering in beeld te brengen voor onze provinciale wegen, vaarwegen en fietspaden. We verwachten de eindrapportage medio 2023.

We willen een robuust watersysteem met een duurzame zoetwatervoorziening en schoon en voldoende oppervlaktewater. Onze ambities en de acties voor komende jaren legden we in februari 2022 vast in het Bodem- en waterprogramma 2022-2027. Met een quick scan is in 2022 onderzocht of bestaande waterwinlocaties nog iets vergroot kunnen worden om op relatief korte termijn wat extra capaciteit te realiseren. In 2023 vindt de verdere uitwerking daarvan plaats.

In 2022 is het Ambitiedocument Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug vastgesteld met als doel om meer water vast te houden voor natuur, landbouw en de drinkwatervoorziening. Ook zijn via het project Toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaalgebied in 2022 belangrijke inzichten gekregen over effecten van ruimtelijke keuzes op het watersysteem. Deze projecten dragen direct bij aan de opdracht van het Rijk aan de provincies om Nederland klimaatbestendig in te richten door "water en bodem" meer sturend in de ruimtelijke ordening te maken. De richtinggevende keuzes uit de Kabinetsbrief "Water en Bodem sturend" van eind 2022 werken we in 2023 verder uit in het UPLG en het ruimtelijk beleid.

We zetten ons tegelijk in voor een veilig en verantwoord gebruik van het bodem- en grondwatersysteem. De uitvoering van bodemsaneringen loopt op schema. We besloten op 13 december 2022 de looptijd van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) met een jaar te verlengen tot 1 januari 2024. De oorzaak daarvoor lag in het uitstellen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

In de Regionale Veenweiden Strategie (RVS) Utrechtse Veenweiden legde PS in 2022 vast hoe we ons aandeel in de landelijke reductiedoelstelling voor de uitstoot van methaan willen realiseren. We hebben het hier over een reductie van 1 megaton CO₂eq-emissie uit de veenbodems.

Milieu

Het omgevingswetprogramma Gezond en Veilig is door ons college vastgesteld. Dit biedt een belangrijk kader voor de taken van de provincie op het gebied van lucht, geluid, gezondheid en veiligheid.

Het Rijk is bezig met een herziening van het luchtruimgebruik, waarbij minder hinder van het vliegverkeer de doelstelling is. Regelmatig benadrukken we de Utrechtse belangen in overleggen met het Ministerie van I&W en de andere betrokken overheden.

Andere onderwerpen

Het uitvoeringsprogramma Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) 2022 is voor 98% uitgevoerd. In 2022 is er een uitbreiding tot stand gekomen van drie naar vier toezichthouders in het buitengebied. Hiermee is er meer mankracht voor het toezicht in het buitengebied.

De uitvoering van het Beleidskader Sport en Bewegen van de provincie ligt op schema. Met 56 partners is 17 februari 2022 het Provinciaal Sportakkoord Utrecht ondertekend: alle gemeenten, sportbonden, maatschappelijke organisaties en kennis- en onderwijsinstellingen binnen de provincie tekenden mee. Er zijn projecten opgestart op het gebied van duurzaamheid, inrichting van beweegvriendelijke buitenruimte en inclusiviteit.

1.2.4 Energietransitie

Door de extreme stijging van de prijzen voor gas en elektriciteit in 2022 kregen steeds meer mensen moeite om hun energierekening te betalen. Daarom heeft de provincie een aanpak ontwikkeld voor de inzet van isolatievouchers voor particuliere woningeigenaren met een smalle beurs. Er zijn in totaal 1860 isolatievouchers verstrekt aan inwoners van dertien gemeenten. Hiermee kan ruim twee derde van de doelgroep worden bereikt. In 2023 wordt deze aanpak in nog meer gemeenten toegepast. Ook bij bedrijven en maatschappelijke organisaties is de urgentie om energie te besparen toegenomen door de hoge energieprijzen. De provincie heeft ondersteuning geboden bij meer dan tweehonderd panden van maatschappelijke organisaties en bij collectieve verduurzamingsprojecten voor bedrijven. Onze subsidieregeling hebben we aangepast om knelpunten voor zon-op-dak te kunnen oplossen.

Voor de verduurzaming van de warmtevraag van de gebouwde omgeving zijn in diverse gemeenten onderzoeken uitgevoerd naar de mogelijkheden van grootschalige winning van thermische energie uit de (diepe) bodem, water en buitenlucht. Vooruitlopend op de nieuwe Warmtewet, waarin wordt vastgelegd dat warmtenetten een publiek meerderheidsaandeel moeten hebben, zijn we gestart met een verkenning naar de rol die de provincie hierin kan spelen. Warmtenetten zijn ook een belangrijk thema in het onderzoek naar financiële instrumenten om de energietransitie te versnellen, dat op initiatief van Provinciale Staten is uitgevoerd.

Een jaar na vaststelling van de Regionale Energiestrategieën (RES) hebben we een tussenbalans opgesteld. Hieruit blijkt dat de realisatie van de RES-doelstellingen voor 2030 onder druk staat en dat de verhouding zon-wind verder uit balans is geraakt. De provincie heeft gemeenten opgeroepen om extra in te zetten op windenergie en is gestart met de voorbereiding van planologische procedures voor het geval de oproep onvoldoende oplevert. Vanuit het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom hebben we lokale energie-initiatieven geholpen bij de voorbereiding en uitvoering van meer dan vijftig projecten in de provincie voor met name "zon op dak".

In de provincie Utrecht is er sprake van congestie op het elektriciteitsnet. Dit betekent dat er geen nieuwe grote energiegebruikers, zoals bijvoorbeeld scholen en bakkers, aangesloten worden. Samen met de netbeheerders, gemeenten en bedrijven werken we aan oplossingen door snellere uitbreiding van het net, efficiënter gebruik van het net en het integraal programmeren van de netinfrastructuur. Met netbeheerder Stedin hebben we een aanpak ontwikkeld om in een aantal proeftuinen te gaan experimenteren met slimme oplossingen voor netcongestie. Ook hebben PS besloten de uitbreiding van hoogspanningsstation Kortrijk-Breukelen planologisch mogelijk te maken.

1.2.5 Bereikbaarheid Algemeen

In het Bestuurlijk Overleg MIRT 2022 zijn voor de Metropoolregio Utrecht (MRU) afspraken gemaakt voor de ontsluiting van een belangrijk deel van de nieuwe woningen. Het Rijk reserveert daarmee circa € 930 miljoen (inclusief btw) voor de MRU. De regio stelt circa € 475 miljoen (exclusief btw) beschikbaar. Concreet gaan deze afspraken over de ontsluiting van woningbouw in Groot Merwede, de spoor-/A1-zone Amersfoort en een negental versnellingslocaties 'woningbouw en mobiliteit' verspreid over de hele Metropoolregio. Hiermee maken we in de toekomst meer woningen ruimtelijk mogelijk.

Een belangrijke bijdrage hebben we geleverd aan het opstellen van het Regioalternatief voor de Ring Utrecht. In 2022 is er samen met de gemeente Utrecht gewerkt aan de bouwstenen voor dit alternatief. De presentatie van het Alternatief Ring Utrecht in beeld – Verkenning van het alternatief voor het Tracébesluit Ring Utrecht was op 1 februari 2023.

Het overgrote deel van het beheer, onderhoud en de geplande studies naar provinciale infrastructuur is zoals afgesproken gerealiseerd. Een klein deel van deze werkzaamheden schuift door naar 2023. In de voorbereiding en realisatie is echter aanmerkelijk minder gerealiseerd dan verwacht. Dit is veroorzaakt door enerzijds een tekort aan gekwalificeerde medewerkers en anderzijds het ontbreken van een oplossing voor de stikstofuitstoot van projecten. Dit geldt ook voor de fietsinfrastructuur. Bij fietsinfrastructuur speelde voor sommige projecten ook dat ze afhankelijk zijn van externe ontwikkelingen

Op het overeenkomen van uitvoeringsovereenkomsten voor doorfietsroutes en de realisatie van doorfietsroutes is in 2022 goede voortgang geboekt. Wel is er op onderdelen sprake van enige vertraging.

Het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht nam af ten opzichte van 2021. Het aantal verkeersgewonden nam licht toe. Via een integrale aanpak, bestaande uit verbeteringen aan de infrastructuur, werken aan veilig verkeersgedrag door verkeerseducatie en gerichte campagnes en door het versterken van verkeershandhaving, hebben we gewerkt aan het verder terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers.

Daarnaast heeft hebben wij in 2022 gewerkt aan de ontwikkeling van knooppunten en initiatieven voor verduurzaming van het goederenvervoer. Verder hebben we gewerkt aan de digitalisering van mobiliteit zodat vraag en aanbod van wegcapaciteit beter op elkaar zijn afgestemd.

1.2.6 Bereikbaarheid OV

In 2022 had corona nog een forse impact op het gebruik en de uitvoering van het Openbaar Vervoer (OV). De steun van het Rijk voor het OV liep in 2022 door, waardoor het vervoeraanbod in principe op hetzelfde niveau kon blijven. In de praktijk is dat door het tekort aan chauffeurs niet gelukt.

Het aantal reizigers zat in 2022 weer in de lift, maar is nog duidelijk onder het niveau van vóór corona. Over heel 2022 was het reizigersaantal ongeveer 72% van het aantal in 2019.

Vanwege het chauffeurstekort hebben de twee Utrechtse OV-vervoerders het grootste deel van 2022 een afgeschaalde dienstregeling gereden. De verwachting is dat in de loop van 2023 het chauffeurstekort door de vervoerders wordt opgelost maar dat het herstel van de reizigersaantallen tot 2025 gaat duren.

Met de vervoerders zijn afspraken gemaakt over het aanpassen van de OV-concessies, inclusief het verlengen tot en met december 2025. De aangepaste en verlengde concessies zijn in oktober 2022 door de provincie vastgesteld en gaan per 2023 in.

1.2.7 Cultuur en Erfgoed

Ondanks de druk die de coronacrisis nog steeds legt op de culturele sector, is het gelukt vrijwel al onze geplande resultaten vanuit het Programma Cultuur en Erfgoed te bereiken. Daarnaast hebben we met het Steun- en Herstelpakket voor cultuur en erfgoed, extra steun kunnen geven aan de sector. Dit jaar ging dat met name om steun bij programmering aan jonge makers, innovatie en steun aan onze partnerinstellingen.

Via financiële bijdragen ondersteunde de provincie dit jaar de restauratie van 19 rijksmonumenten en onderhoud aan 32 Rijksmonumentale molens. De bekendheid van het Utrechtse erfgoed is versterkt met steun voor een grote diversiteit aan projecten.

Met diverse gebiedsprocessen is de kwaliteit van het landschap op en rond de Hollandse Waterlinies beter gemaakt. Enkele forten zijn verduurzaamd en herbestemd. Voor de samenwerking van het werelderfgoed Hollandse Waterlinies is dit jaar het Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies ingesteld, met de provincie Utrecht als centrumprovincie.

1.2.8 Economie

In 2022 leverden we een actieve bijdrage aan het beter laten functioneren van de arbeidsmarkt. We ondersteunden innovatieve bedrijven. We bevorderden het aantal kwalitatief goede werklocaties. De regionale samenwerkingsverbanden Utrecht Talent Alliantie (UTA), de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM), de Economic Board Utrecht (EBU) en de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (NV OMU) spelen een centrale rol in ons beleid. In 2022 zijn deze samenwerkingsverbanden versterkt en beter aan elkaar gekoppeld.

Toerisme en recreatie

In 2022 hebben wij de laatste stappen gezet in de transitie naar de nieuwe wijze van samenwerken bij beheer, onderhoud, toezicht en ontwikkeling van recreatievoorzieningen per 1 januari 2023. Recreatie Midden-Nederland is opgeheven en het Routebureau is ondergebracht bij de provincie. Het ontwerp van het wandelknooppuntennetwerk Utrecht-oost (Heuvelrug, Regio Amersfoort, Gelderse Vallei) is door ons college vastgesteld. De revisie van het fietsroutenetwerk van de gehele provincie is opgestart.

De start van de Spaanse wielerronde Vuelta 2022 in Utrecht was een groot succes. Het evenement werd gesteund door de provincie Utrecht, andere overheden en private partners. Met inwoners, bedrijven en een breed maatschappelijk veld is een geslaagd evenement georganiseerd met veel maatschappelijk ingestoken 'side-events'.

1.2.9 Bestuur

Het doel van een sterk en duidelijk provinciebestuur is, met de regierol die de provincie bij verschillende onderwerpen vanuit het Rijk krijgt toebedeeld, steeds meer van belang. Goed bestuur is ook een integer bestuur. Het integriteitsbeleid voor politieke ambtsdragers is in december 2022 vastgesteld door PS. In 2022 is ook het mediafonds opgericht, omdat een sterke regionale en lokale journalistiek bijdraagt aan een sterker lokaal bestuur.

De omvang en samenhang van de maatschappelijke opgaven maken de uitvoering complex. Samen met onze mede-overheden geven we uitvoering aan deze opgaven. Hiervoor is vanuit het programma Sterk Utrechts Bestuur gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie. PS hebben de nota Strategisch samenwerken in 2022 vastgesteld en dit wordt uitgewerkt in een implementatieplan. Ook de samenleving betrekken we vaker bij het bestuur. Bij werkbezoeken zoeken we nadrukkelijk contact met de samenleving. In maart 2022 hebben PS de participatievisie vastgesteld waarin leidraden zijn vastgelegd om participatie bij projecten vorm te geven.

Om de Utrechtse belangen te behartigen, is in 2022 een nieuwe lijst samengesteld met Haagse lobbydoelen. We hebben PS gerapporteerd over de Europese actualiteiten en zijn gestart met een EU-leergang voor onze partners zoals gemeenten en waterschappen. In het voorjaar van 2022 heeft ons college een werkbezoek gebracht aan Brussel, om nader kennis te maken met vertegenwoordigers bij de Europese instellingen.

Naast het reguliere Interbestuurlijk Toezicht, is in 2022 een thema-onderzoek omgevingsrecht uitgevoerd naar 'constructieve veiligheid' en organiseerden we verschillende kennisbijeenkomsten voor de partijen waar we toezicht op houden. Voor de huisvesting van vergunninghouders is nauw samengewerkt tussen de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie, het Kansenmakersteam, het team Interbestuurlijk Toezicht Wonen en het programma Versnelling Woningbouw. Doel hiervan is gezamenlijk oplossingen te vinden voor de grote en ingewikkelde opgaven van asielopvang en huisvesting vergunninghouders in de provincie. Mede vanwege de urgente situatie bij deze opgaven is het toezicht op de gemeenten geïntensiveerd.

In maart 2022 hebben PS het beleidskader Wij doen mee! vanuit de Sociale Agenda vastgesteld. Dit kader hebben wij vertaald naar een uitvoeringsagenda met daarin diverse projecten die deels zijn uitgevoerd in 2022 en deels in 2023. De evaluatie en actualisatie van de uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving is vastgesteld. Er is een start gemaakt met het verankeren van klimaat(thema's) in de begroting en er is onderzoek gedaan naar het laten meewegen van maatschappelijke effecten ten gevolge van broeikasgasuitstoot.

1.2.10 Bedrijfsvoering

In 2022 zijn er, 240 Oekraïense vluchtelingen opgevangen in het provinciehuis. We hebben hiervoor tijdelijke huisvesting gerealiseerd op drie verdiepingen in ons pand. Naast de tijdelijke huisvesting in het provinciehuis zijn er voor hen mobiele keukens geplaatst op het terrein.

Het meerjarig programma BV Beter is in 2022 succesvol voortgezet. BV Beter heeft als doel het versterken van de diverse bedrijfsvoeringsfuncties, verbeteren van bedrijfsvoeringsprocessen en het beter laten aansluiten van bedrijfsvoering op de behoefte van de organisatie en haar omgeving. Processen en procesbeschrijvingen zijn geactualiseerd en deze worden vastgelegd in een e-handboek (ManualMaster). Er is ondersteunende software

geïnstalleerd voor het proces van subsidieverlening, waardoor dit naar verwachting vanaf 2023 beter en sneller zal verlopen, met ook meer stuurinformatie.

Bovendien is de vernieuwing van de audiovisuele middelen in de Statenzaal afgerond. Onder alle medewerkers is het medewerkersbelevingsonderzoek (MBO) afgenomen. Binnen het domein bedrijfsvoering zijn in het kader van professionalisering circa honderd adviseurs begonnen met het leertraject Professioneel Adviseren.

De provincie heeft in 2022 de Wet Open Overheid (Woo) ingevoerd. Dat verloopt volgens de planning die door het Rijk is voorgeschreven.

De krapte op de arbeidsmarkt was in 2022 zeer voelbaar bij de provincie. Daarmee was het lastig om mensen te vinden. Vooral het vinden van specifieke specialismen, zoals financials, ICT-ers en juristen was lastig.

In het afgelopen jaar heeft de Tweede Kamer ingestemd met de wet 'Versterking decentrale rekenkamers'. Met dit besluit is ook de invoering van de zogenaamde Rechtmatigheidsverantwoording vastgesteld. Dit betekent dat ons college zich voor het eerst in de jaarrekening 2023 verantwoordt over de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties. Daarmee heeft de interne toetsing een wettelijke status gekregen. Over 2022 is op advies van de accountant een proef opgesteld van deze rechtmatigheidsverantwoording.

Daarmee wijzigt de rol van de externe accountant omdat zij vanaf het boekjaar 2023 geen oordeel meer geeft over de rechtmatigheid. De externe accountant stelt wel de getrouwheid daarvan vast, zoals opgenomen in de jaarrekening.

1.3 Ontwikkeling van de brede welvaart in Utrecht

Voor het monitoren van de regionale brede welvaart wordt de dataset regionale brede welvaart van het CBS gebruikt, die enerzijds conceptuele consistentie en anderzijds regionale en landelijke vergelijkbaarheid garandeert. Dataverzameling, bewerking en controles leiden er echter toe dat cijfers vrijwel nooit gelijklopen met het verslagjaar van deze jaarrekening. Het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (COB) van het Sociaal en Cultureel Planbureau biedt deels een alternatief maar ontbeert registratiegegevens en regionale detaillering. Uit het COB blijkt dat in het voorjaar van 2022 63% van de Nederlanders een verslechtering van de economische situatie verwachtte (meting winter '21-'22: 43%). Men heeft zorgen over inkomen en stijgende prijzen, maar ook over de politiek, de wooncrisis en de manier van samenleven. Daarentegen is men te spreken over de kwaliteit van de medische zorg, de onderlinge hulpvaardigheid en het feit dat Nederland een welvarend land is.

Inwoners van de provincie Utrecht genieten ten opzichte van het landelijk gemiddelde op veel vlakken een hoog niveau aan brede welvaart, zeker op het gebied van arbeid en materiële welvaart, maar ook op gebied van gezondheid, wonen en deelname aan de samenleving. Zo beoordeelde 81% van de Utrechters in 2020 zijn gezondheid als (zeer) goed, tegenover 79% landelijk. Wel zijn er verschillen tussen bevolkingsgroepen; deze worden nader belicht in paragraaf 3.9. Met 73% lag de netto arbeidsparticipatie in 2021 aanmerkelijk boven het landelijk gemiddelde (70%).

Op het vlak echter van milieu-indicatoren scoort de provincie minder goed: per 1.000 inwoners was in Utrecht in 2017 16 ha natuurgebied beschikbaar (Nederland: 29 ha), de fijnstofemissies per km² liggen hoger dan gemiddeld. Hoewel een relatief groot deel van de oppervlakte in Utrecht natuur- en bosgebied is (15,4% van het landoppervlak in Utrecht, 14,9% in Nederland), hebben we per inwoner juist relatief weinig natuur tot onze beschikking. Dit laatste daalt ook door de bestaande en verwachte bevolkingsgroei. De fijnstofemissies tonen tussen 2000 en 2020 wel een dalende - en dus positieve - trend, in lijn met de landelijke ontwikkeling.

De tevredenheid met de woning ligt op nagenoeg hetzelfde niveau als landelijk, maar is in 20 jaar gestaag gedaald: in 2002 was 90% van de particuliere huishoudens (zeer) tevreden, in 2021 was dat 86%. Het vertrouwen dat inwoners hebben in anderen en in instituties (Tweede Kamer, politie, rechters) ligt in Utrecht significant hoger dan gemiddeld in Nederland. Wel ontwikkelen deze indicatoren zich tegengesteld. Het vertrouwen in anderen blijft stijgen: in 2021 had 73% van de Utrechters vertrouwen in anderen (Nederland: 66%), een stijging van 3%-punt

ten opzichte van 2020. Het vertrouwen van Utrechters in instituties daalde van 73% in 2020 naar 71% in 2021 (Nederland: van 70% naar 67%).

Het CBS kijkt in de regionale dataset brede welvaart ook naar de toekomstbestendigheid van de brede welvaart via de zogeheten kapitaalsbenadering. Het natuurlijk kapitaal wordt dan vertaald naar o.a. de ontwikkeling van het landgebruik. In Utrecht is 17% van het landoppervlak bebouwd (Nederland: 11%) en de trend is stijgend. Zoals geschetst, is 15,4% van het Utrechts grondgebied bos en natuur, maar landelijk groeit dit aandeel sneller: in Utrecht nam het aandeel toe van 15,2% in 1996 naar 15,4% in 2017, landelijk steeg dat percentage van 14,2 naar 14,9 in dezelfde periode. Het economisch kapitaal wordt o.m. vertaald naar de gemiddelde schuld per huishouden: die ligt in Utrecht met € 131.200 hoger dan gemiddeld in Nederland (€ 112.100), met een stijgende tendens. Daar staat echter ook een hoger mediaan vermogen tegenover: €90.300 (Nederland: €64.400), waarbij de vermogensstijging in Utrecht veel scherper is dan landelijk – iets wat samenhangt met de sterk gestegen woningprijzen het afgelopen decennium. Ook heeft Utrecht de hoogstopgeleide beroepsbevolking van Nederland: 40% van de bevolking tussen 15-75 jaar heeft minimaal HBO afgerond, waarmee de provincie een solide basis heeft voor kennisintensieve economische activiteiten in de toekomst.

1.4 Financieel resultaat

Programma (bedragen x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022 Primitief	Begroting 2022 Bijgesteld	Rekening 2022	Verschil
1. Ruimtelijke ontwikkeling	14.181	18.231	13.042	13.701	-659
2. Landelijk gebied	42.030	78.326	52.204	48.251	3.953
3. Bodem, water, milieu	23.753	28.046	24.420	23.366	1.054
4. Energietransitie	7.230	9.379	6.346	9.107	-2.761
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	61.280	87.870	75.599	70.722	4.877
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	106.852	139.059	131.201	122.455	8.746
7. Cultuur en erfgoed	22.282	21.649	22.949	22.290	659
8. Economie	16.228	15.834	18.320	13.313	5.007
9. Bestuur	13.355	17.474	16.597	13.826	2.771
10. Overzicht overhead	54.195	54.867	56.977	58.942	-1.965
Totaal programma's	361.387	470.736	417.655	395.973	21.682
Algemene dekkingsmiddelen	-378.860	-376.578	-407.637	-412.727	5.090
Stelposten	-	4.295	-	-	-
Onvoorzien	-	1.800	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-
Totaal Algemene middelen	-378.860	-370.483	-407.637	-412.727	5.090
Totaal voor bestemming	-17.474	100.253	10.018	-16.754	26.772
Mutaties reserves	-42.316	-100.253	-32.088	-29.434	-2.654
Totaal na bestemming	-59.790		-22.070	-46.188	24.118

1.4.1 Overzicht op hoofdlijnen

Inleiding

In deze samenvattende paragraaf presenteren wij u het financieel resultaat over het afgelopen boekjaar, de analyse van het resultaat en duiding van deze financiële positie. Deze duiding wordt ondersteund door een aantal kengetallen. Elders in de jaarstukken, bijvoorbeeld in de programma's, paragrafen en in de jaarrekening kunt u nadere verdiepende analyses en meer achtergrond informatie terugvinden.

Het financieel resultaat over 2022 bedraagt € 46,2 miljoen. Dit is het saldo van baten en lasten ná verrekening met de bestemmingsreserves. Dat is ruim € 24,1 miljoen meer dan het bedrag dat wij op basis van de bijgestelde begroting (=slotwijziging) hadden verwacht. Ons eigen vermogen is gestegen met € 16,8 miljoen tot € 581,4 miljoen per 31 december 2022. Op een balanstotaal van € 919,5 miljoen is dat een gezonde financiële positie te noemen. Ook ons weerstandsvermogen, de verhouding tussen de geschatte impact van financiële risico's die kunnen optreden en onze reserve weerstandsvermogen, is met 1,9 gezond te noemen. De financiële positie van de provincie is dus gezond en stelt ons in staat om ons steentje bij te dragen aan de drie transitie waar Nederland voor staat, woningbouw & infra, klimaat & energie en natuurherstel.

Overzicht op hoofdlijnen

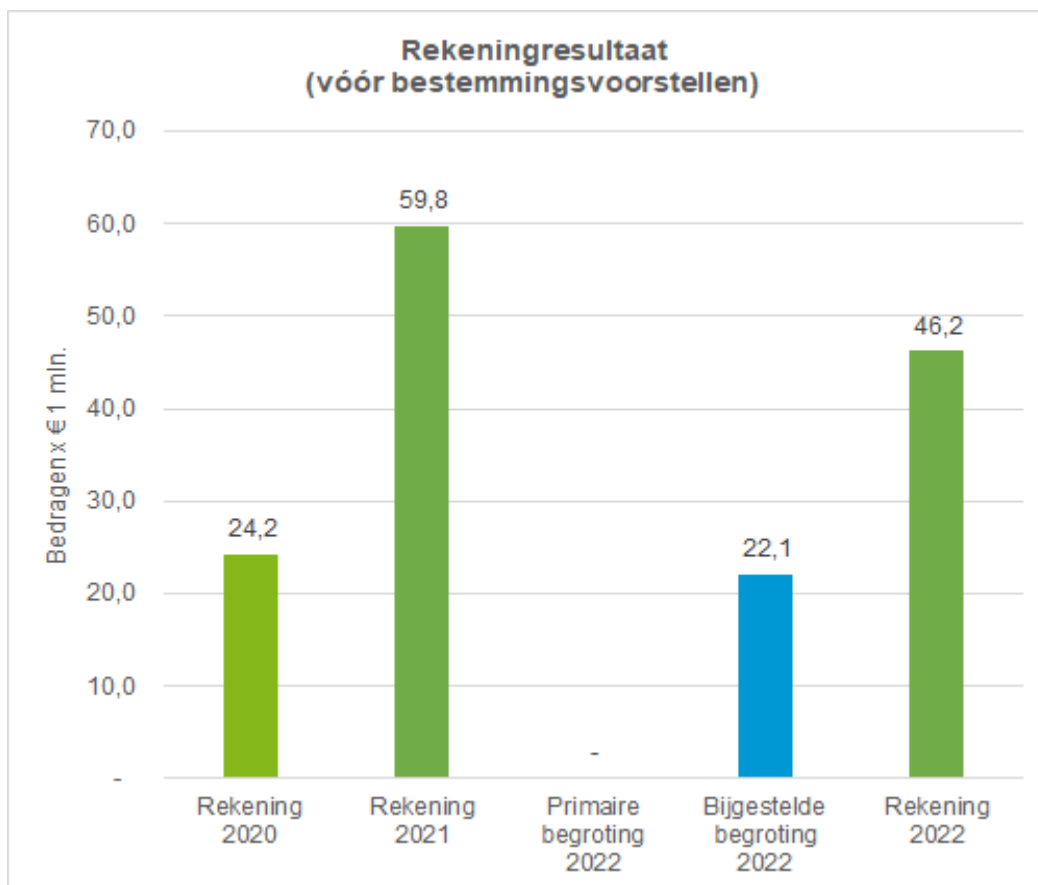
In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen inzicht gegeven in de financiële resultaten van het gevoerde beleid in het jaar 2022. Dat inzicht geven we aan de hand van diverse visualisaties, zoals grafieken en tabellen. Die

visualisaties tonen veelal de gerealiseerde cijfers van 2022 in relatie tot eerdere cijferreeksen, zoals de stand van de primaire en bijgestelde begroting 2022 én de jaarrekeningcijfers van 2021. Dat kan u helpen om te beoordelen hoe de cijfers van 2022 zich verhouden tot het verleden en uw mening erover te vormen.

Resultaat over 2022

	Rekening 2021	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil realisatie en begroting	Type
Lasten	463.616	516.178	519.187	511.207	7.980	Overschot
Baten	-481.090	-415.925	-509.169	-527.961	18.792	Overschot
Subtotaal lasten en baten	-17.474	100.253	10.018	-16.754	26.772	Overscho t
Storting in reserves	168.425	9.304	141.769	147.982	-6.213	Tekort
Onttrekking aan reserves	-210.742	-109.557	-173.857	-177.416	3.559	Overschot
Subtotaal reserves	-42.317	-100.253	-32.088	-29.434	-2.654	Overscho t
Resultaat	-59.790	-	-22.070	-46.188	24.118	Overscho t
<i>Ter toelichting:</i>						
<i>Het verschil wordt berekend door de 'Bijgestelde begroting 2022' te vergelijken met de 'Rekening 2022'.</i>						

In onderstaande grafiek zijn de resultaten van de afgelopen jaren visueel gepresenteerd, inclusief het verwachte saldo dat bij de Slotwijziging 2022 is gepresenteerd (bijgestelde begroting 2022). De rekeningresultaten kennen door de jaren heen een grote fluctuatie, waaraan verschillende oorzaken ten grondslag liggen.

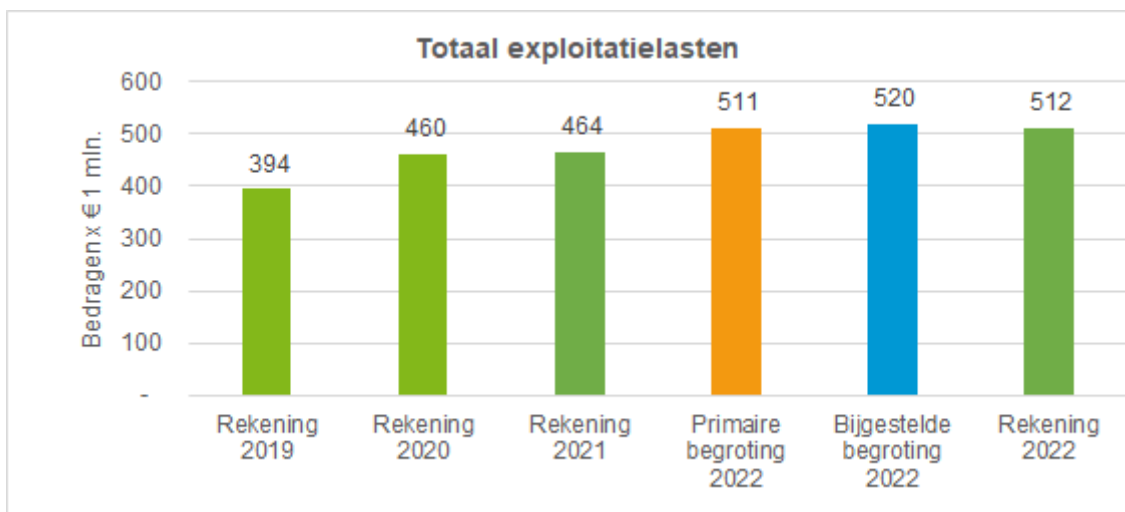

Het resultaat na bestemming bedraagt over 2022 € 46,2 miljoen positief. Dat is € 24,1 miljoen positiever dan in de bijgestelde begroting werd ingeschat en ten opzichte van 2021 € 12,4 miljoen minder positief. Het verschil van € 24,1 miljoen wordt grotendeels veroorzaakt doordat we circa € 19,0 miljoen hogere baten hebben gerealiseerd, waaronder € 5,0 miljoen meer algemene dekkingsmiddelen. Daarnaast hebben we ongeveer € 8,0 minder uitgegeven op onze programma's. De rest van het verschil wordt veroorzaakt doordat we meer hebben gestort in en minder hebben onttrokken aan onze reserves.

Het financieel samenvattende beeld zoomt eerst in op de gerealiseerde lasten die verantwoord zijn in de programma's (exploitatie) en op de investeringsprojecten. Daarbij wordt inzicht gegeven in de verantwoorde lasten per programma en per uitgavencategorie. Vervolgens wordt op eenzelfde wijze ook inzicht gegeven in de verantwoorde baten.

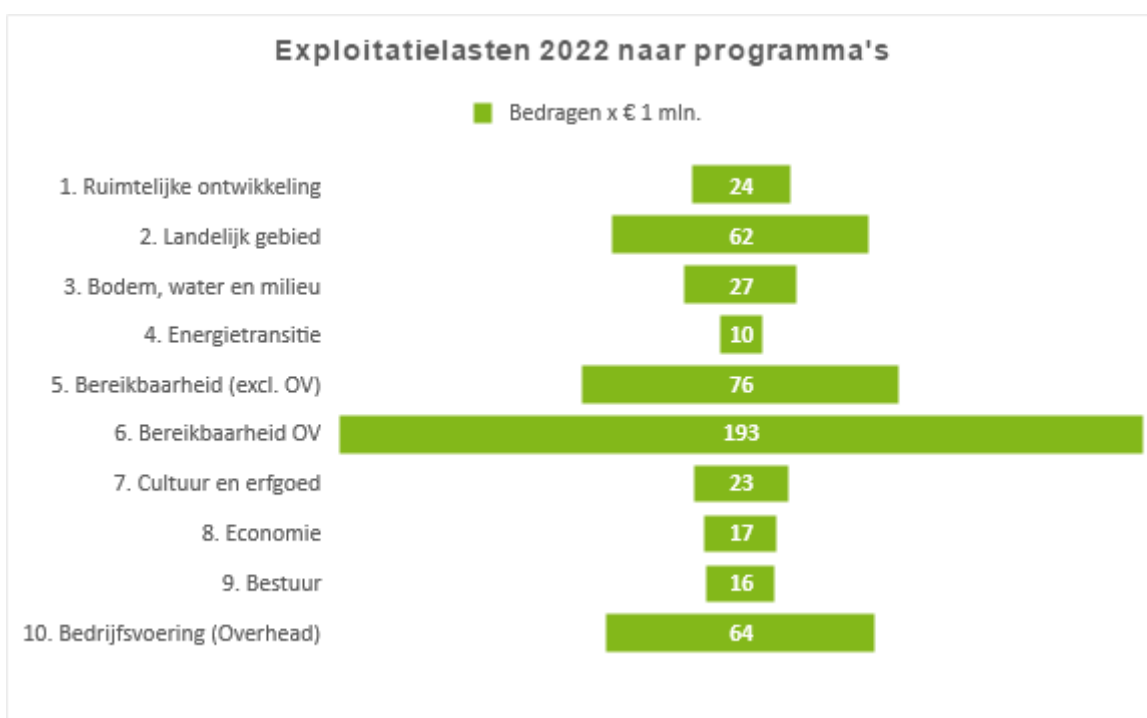
Totale lasten over 2022

Totale exploitatielasten

Uit bovenstaande figuur blijkt dat de exploitatielasten in vergelijking tot voorgaande jaren een stijgende lijn vertonen en inmiddels € 512 miljoen bedragen. De totale werkelijke exploitatielasten wijken beperkt af (1,5%) van de lasten zoals bij de bijgestelde begroting zijn geprognosticeerd.

Totale exploitatielasten per programma

De exploitatielasten in het jaar 2022 zijn met name gerealiseerd in de programma's 5 en 6 Bereikbaarheid. Met € 269 miljoen maakt dit 53% van de totale lasten uit. In dit bedrag is ook de € 42 miljoen opgenomen, die aan concessiehouders is betaald ter compensatie van de gevolgen van corona in het openbaar vervoer. Deze

beschikbaarheidsvergoeding die de provincie van het Rijk heeft ontvangen, geven wij weer door aan de concessiehouders.

Voor een meer gedetailleerde analyse van de beleidsmatig gerealiseerde prestaties per programma verwijzen wij u naar hoofdstuk 2 '[Programma's en Overzicht Overhead](#)', waar per programma een toelichting is opgenomen. Voor een uitgebreide toelichting op de financiële resultaten per programma ten opzichte van de bijgestelde begroting 2022 verwijzen wij nu naar hoofdstuk 4 'De jaarrekening', waar in onderdeel 4.6 '[Verschillenanalyse](#)' dit in detail is toegelicht.

Exploitatielasten naar soort

Het grootste deel van de gerealiseerde exploitatielasten in het jaar 2022 bestaat uit verstrekte subsidies. De door ons van het Rijk ontvangen beschikbaarheidsvergoeding voor het OV i.v.m. corona storten wij als subsidie door naar de concessiehouders. Per saldo komt het totale aandeel van de subsidies daarmee uit op 48% (2021: 48%).

De materiële lasten vormen met € 147 miljoen 29% (2021: 28%) van het lastentotaal. Voorbeelden hiervan zijn beheer en onderhoud van (vaar)wegen en trams, lasten die samenhangen met de eigen bedrijfsvoering, diverse uitgevoerde onderzoeksopdrachten en de inzet van externe inhuur ten behoeve van incidentele programma's en projecten.

De gerealiseerde personeelslasten bedragen 18% (2021: 20%) van de totale realisatie en tellen op tot € 92 miljoen. Deze lasten worden gevormd door de werkgeverslasten van in dienst zijnde medewerkers, diverse overige personele lasten en de lasten van inhuur die op openstaande vacatures zijn ingezet.

De gerealiseerde kapitaallasten à € 28 miljoen bestaan uit de afschrijvingslasten van bezittingen van de provincie. Voorbeelden hiervan zijn gebouwen, trams en infrastructuur en diverse hard- en software. De kapitaallasten bedragen 5% van de totale gerealiseerde lasten in 2022 (2021: 4%).

Geconcludeerd kan worden dat het aandeel van de diverse kostensoorten in het totaal in vergelijking tot 2021 niet substantieel is gewijzigd.

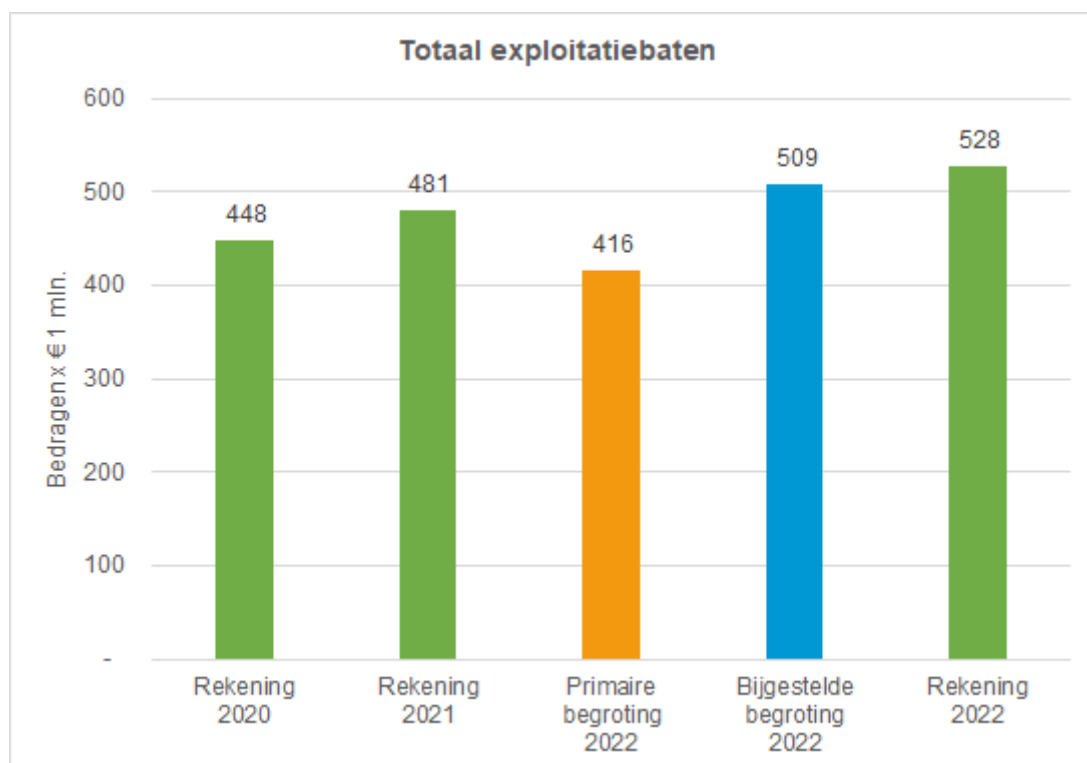
Totale baten over 2022

De hieronder weergegeven exploitatiebaten zijn in 2022 uitgekomen op € 528 miljoen (exclusief stortingen in reserves). Dit is 4% meer dan we begroot hadden (2021: 1,5 %).

Het belangrijkste deel van de baten bestaat uit de vanuit het Rijk ontvangen uitkering uit het provinciefonds, groot € 271 miljoen (51%) en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting van € 140 miljoen (26%). In 2022 hebben wij incidentele compensatie vanuit het Rijk ontvangen voor de gevolgen van corona in het openbaar vervoer. Deze beschikbaarheidsvergoeding bedraagt € 42 miljoen (8%). Op 10 januari 2022 trad na een lange formatieperiode het Kabinet Rutte IV aan. In de eerste maanden van 2022 werd toen duidelijk dat er meer geld was uitgetrokken voor het provinciefonds. Ook voor de Provincie Utrecht betekende dit een meevaller ten opzichte van eerdere ramingen bij het opstellen van de begroting. Daarnaast werd met terugwerkende kracht alsnog een compensatie geboden voor de opcenten op motorrijtuigenbelasting voor elektrische auto's. Dit leidt tot een incidentele en ook structurele meevaller aan de batenkant.

De resterende baten zijn opgenomen onder bijdragen van derden en bevatten de huurbaten van de OV-infrastructuur en van externe huurders van het provinciehuis en diverse (specifieke) bijdragen vanuit gemeenten en het Rijk.

Toelichting verschil in resultaat bijgestelde begroting en rekening 2022

Het resultaat over 2022 komt uit op € 46,2 miljoen. Dat is € 24,1 miljoen positiever dan de bijgestelde begroting. Hieronder wordt de samenstelling van dit verschil weergegeven voor de verschillende programma's incl. Bedrijfsvoering (overhead) en de Algemene middelen en stelposten.

Verschil analyse Rekening 2022 versus Bijgestelde begroting 2022					
					Bedragen x € 1.000
	Verschil lasten	Verschil baten	Subtotaal verschil	Verschil reserves	Totaal Type verschil verschil
1. Ruimtelijke ontwikkeling	-3.381	2.722	-659	162	-497 Tekort
2. Landelijk gebied	-6.199	10.152	3.953	-5.125	-1.172 Tekort
3. Bodem, water en milieu	1.354	-301	1.053	-149	904 Overschot
4. Energietransitie	-2.784	23	-2.761	2.790	29 Overschot
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	4.423	454	4.877	-1.268	3.609 Overschot
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	11.385	-2.639	8.746	-4.759	3.987 Overschot
7. Cultuur en erfgoed	373	285	658	589	1.247 Overschot
8. Economie	3.393	1.614	5.007	-	5.007 Overschot
9. Bestuur	1.316	1.455	2.771	-	2.771 Overschot
10. Bedrijfsvoering (overhead)	-1.889	-76	-1.965	105	-1.860 Tekort
Algemene middelen en stelposten	-11	5.101	5.090	5.000	10.090 Overschot
Totaal	7.980	18.791	26.771	-2.654	24.118 Overschot

Zoals al eerder beschreven in deze paragraaf is het gerealiseerde Saldo van baten en lasten in vergelijking met de bijgestelde begroting € 24,1 miljoen positiever. Dit wordt veroorzaakt door:

1. De lasten die circa € 8 miljoen lager zijn dan begroot (voordelig effect);
2. De baten die circa € 19 miljoen (inclusief 5 miljoen algemene dekkingsmiddelen) hoger zijn dan begroot (voordelig effect);
3. De mutaties in de reserves die circa € 3 miljoen hoger zijn dan begroot (nadelig effect).

Hierna worden de genoemde onderdelen beknopt toegelicht. In hoofdstuk 2 worden in ieder programma de belangrijkste verschillen nader toegelicht onder de tabel "Wat heeft het gekost?" en in hoofdstuk 4.6 is een gedetailleerde verschillenanalyse per programma opgenomen.

1. Toelichting verschil exploitatielasten

De lasten zijn afgerond 1% lager ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dat is minder dan voorgaande jaren waarin sprake was van een onderbesteding tussen de 8% en 14%.

De onderbesteding van de lasten van per saldo € 8 miljoen is opgebouwd uit:

- Een onderbesteding op subsidies van per saldo € 5,1 miljoen, het gaat hierbij veelal om subsidies die niet in 2022 beschikt zijn of waarbij de uitvoering start in 2023;
- Een onderschijding op de materiële lasten van per saldo € 1,9 miljoen;
- Een onderbesteding op personeelskosten van per saldo € 0,4 miljoen en kapitaallasten van € 0,4 miljoen.

2. Toelichting verschil exploitatiebaten

Uit de analyse van de baten blijkt, dat een aantal baten niet is geraamd bij de slotwijziging. Het gaat o.a. om specifieke uitkeringen zoals: Specifieke Uitkering Stikstof (€ 1,6 miljoen), Specifieke Uitkering Natuur (€ 7,5 miljoen) en Specifieke Uitkering Economie (€ 1 miljoen). Daarnaast is er een specifieke uitkering, waaruit de subsidie Flexpool van afgerond

€ 3 miljoen is gefinancierd. Hiervan waren de kosten en baten niet geraamd, evenals voor de andere genoemde specifieke uitkeringen.

Daarnaast hebben we een vrijval binnen de voorziening pensioenen GS (€ 1,3 miljoen) niet geraamd, omdat we deze bij het opstellen van de Slotwijziging nog niet konden voorzien. Verder hebben we de hogere uitkering uit het Provinciefonds zoals gecommuniceerd in de septembercirculaire 2021 per abuis niet begroot in de Slotwijziging 2022 (€ 4,5 miljoen).

3. Toelichting verschil reserves

De oorzaken van het nadelig effect op de reserves zijn hogere stortingen c.q. hogere onttrekkingen. Dit wordt vooral veroorzaakt door mutaties in de egaliseringsreserves. Een voorbeeld is de bestemmingsreserve OV-concessie. Totaal was in 2022 € 154 miljoen beschikbaar voor de OV concessies. Conform de begroting 2022

wordt hiervan € 17,2 miljoen gestort in de reserve voor toekomstige jaren. Doordat de totale subsidie uitgaven lager uitvallen dan de resterende begrote € 137 miljoen voor 2022 is er iets meer beschikbaar om te storten, namelijk € 20,0 mln. Dit resulteerde in een extra storting van € 2,8 miljoen.

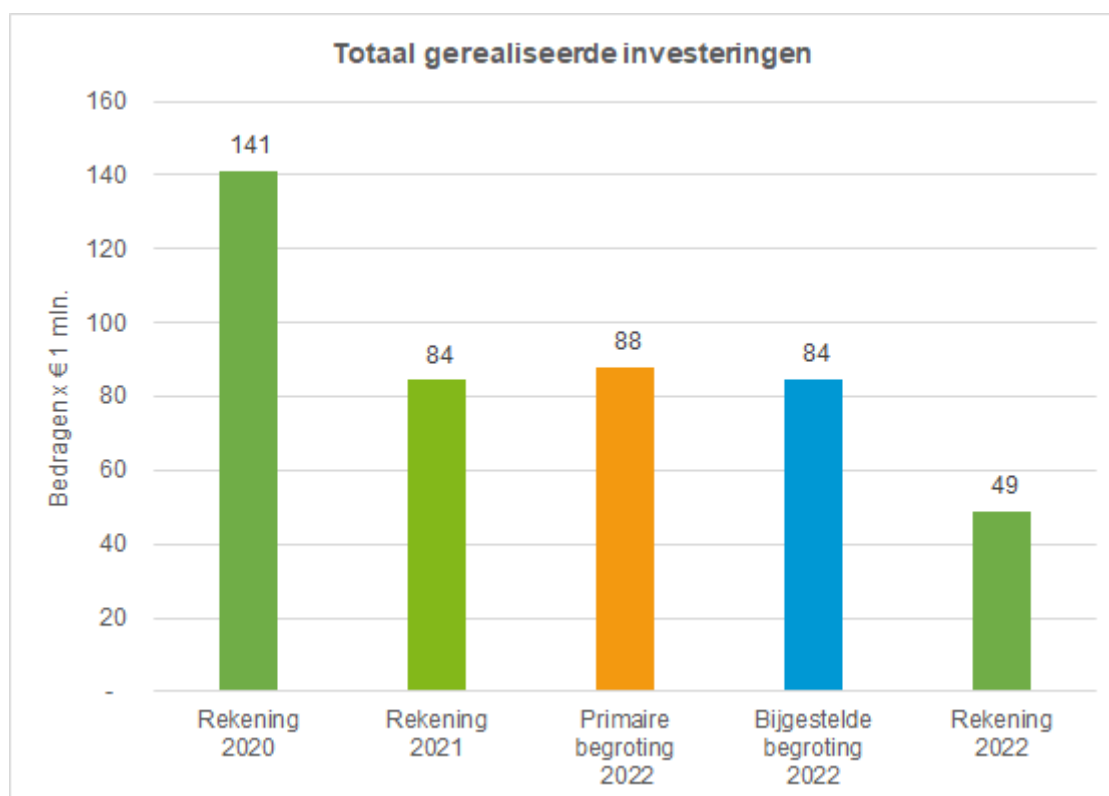
Balans per 31 december 2022

Op de provinciale balans verantwoorden we alle bezittingen (activa) en de wijze waarop die gefinancierd zijn (passiva). Per eind 2022 bedraagt het totaal aan activa € 919,5 miljoen. Een substantieel deel van de activa heeft betrekking op het trambedrijf. De boekwaarde van de (recente) investeringen van de tramlijnen naar het Sciencepark en Nieuwegein bedragen met € 427 miljoen bijna de helft van de totale activa (46,4%). Het balanstotaal is met afgerond € 4,9 miljoen (1%) afgenomen ten opzichte van de stand per eind 2021. Deze afname volgt met name uit de daling van de financiële vaste activa. De financiële vaste activa zijn gedaald van € 46,0 miljoen naar € 21,1 miljoen. Oorzaak is dat de vordering op BNP Paribas Fortis uit hoofde van een in 2007 aangeschaft garantieproduct van € 25 miljoen in 2022 is geïncasseerd.

De passiva bestaan uit het eigen vermogen (€ 581,4 miljoen), voorzieningen (€ 17,8 miljoen) en vlottende passiva (€ 320,3 miljoen). Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves (€ 246,3 miljoen), bestemmingsreserves (€ 288,9 miljoen) en het rekeningresultaat (€ 46,2 miljoen). De vlottende passiva bevatten de nog te betalen bedragen en bestaan voornamelijk uit nog te betalen subsidieverplichtingen (€ 208,9 miljoen), van het Rijk ontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen, de zogenoemde SPUK's (€ 55,0 miljoen), en overige verplichtingen. De specifieke doeluitkeringen zijn middelen die we van het Rijk ontvangen om de komende jaren te besteden aan een specifiek doel conform de door het Rijk gestelde voorwaarden. Enkele voorbeelden hiervan zijn de ontvangen middelen voor N-wegen, snelfietsroutes en programma Natuur.

Materiële vaste activa: Gerealiseerde investeringen

De provincie heeft in 2022 € 49 miljoen gerealiseerd aan investeringen, waarvan € 19 miljoen vervangingsinvesteringen tram en € 8 miljoen uitbreidingsinvesteringen tram en bus. Na ingebruikname wordt op de investeringen afgeschreven. In volgende jaren komen deze afschrijvingen (ook wel kapitaalslasten genoemd) ten laste van de begroting als exploitatie-lasten.

In bovenstaande grafiek zijn de gerealiseerde investeringen van de afgelopen jaren weergegeven, inclusief de in de primaire en bijgestelde begroting 2022 verwachte investeringsbedragen. Hieruit blijkt dat de gerealiseerde investeringen lager liggen dan in de jaren 2020 en 2021, waarin fors is geïnvesteerd in de Uithoflijn en Traminfrastructuur Nieuwegein-IJsselstein. Dit geldt eveneens ten opzichte van de bijgestelde begroting 2022 waarbij sprake is van een onderbesteding van afgerond € 35 miljoen. Bijna 50% van deze onderbesteding (€ 17 miljoen) betreft projecten die gekoppeld zijn aan het programma openbaar vervoer. De belangrijkste oorzaken van de opgetreden onderbesteding in 2022 zijn hierna opgesomd:

- In het project Traminfrastructuur Nieuwegein-IJsselstein (VRT) hebben de ingeschatte risico's zich niet voorgedaan en was een opgenomen indexatie niet nodig. Dit is een meevaller.
- In diverse projecten zijn door vertraging werkzaamheden verschoven naar 2023, onder andere door procedures en afstemming met gemeenten en aanbesteding wat meer tijd kost.

In bijlage 1 Verloopoverzicht investeringen is per project een korte toelichting opgenomen van de verschillen in rekening 2022 ten opzichte van de bijgestelde begroting 2022.

Bijdragen op investeringsprojecten

De provincie heeft in 2022 afgerond € 1 miljoen aan bijdragen van derden op investeringsprojecten verantwoord. Deze bijdragen van derden aan investeringsprojecten worden ook op de balans verantwoord. Dit dient in samenhang te worden gezien met de gerealiseerde investeringen die hiervoor zijn benoemd.

1.4.2 De financiële positie aan de hand van de kengetallen

De financiële kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. In de jaarstukken presenteren we de uitkomsten hiervan op basis van de jaarrekening 2022. In de door Provinciale Staten in december 2020 vastgestelde, geactualiseerde financiële verordening is het overzicht opgenomen van de kengetallen die we hanteren om de financiële stabiliteit van de provincie te beoordelen. Bij de signaalwaarden hebben we aansluiting gezocht bij het gemeenschappelijke financiële toezichtkader dat alle provincies hanteren bij hun toezichthoudende rol op gemeenten. Die signaalwaarden zijn als volgt:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
A	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
B	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
C1	Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van gemiddelde tarief van de provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
C2	Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van wettelijk maximum tarief	< 90 %	90% - 95%	> 95%
D	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
E1	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
E2	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen)	< 90%	90% - 130%	> 130%
F	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De tabel met ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht is gebaseerd op de cijfers vanuit de jaarrekening 2022. De standen in de kolom 'Bijgestelde begroting 2022' betreffen de door Provinciale Staten vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de Slotwijziging 2022. Een beschrijving per kengetal is opgenomen in de paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Samenvatting financiële kengetallen		Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A	Structurele exploitatieruimte	11%	5%	14%
B	Solvabiliteitsratio	61%	66%	63%
C1	Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. gemiddelde tarief van de provincies	90%	93%	93%
C2	Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. wettelijk maximum tarief	64%	65%	65%
D	Grondexploitatie	2%	2%	2%
E1	Netto schuldquote	24%	28%	26%
E2	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen)	23%	27%	25%
F	Ratio weerstandsvermogen	1,9	1,9	1,9

Analyse

Analyse van de kengetallen op basis van de jaarrekening 2022 geeft aan dat de provincie Utrecht voldoende weerbaar en flexibel is om eventuele (on)verwachte uitgavenstijgingen te dekken. Alle kengetallen hebben de status 'gezond'.

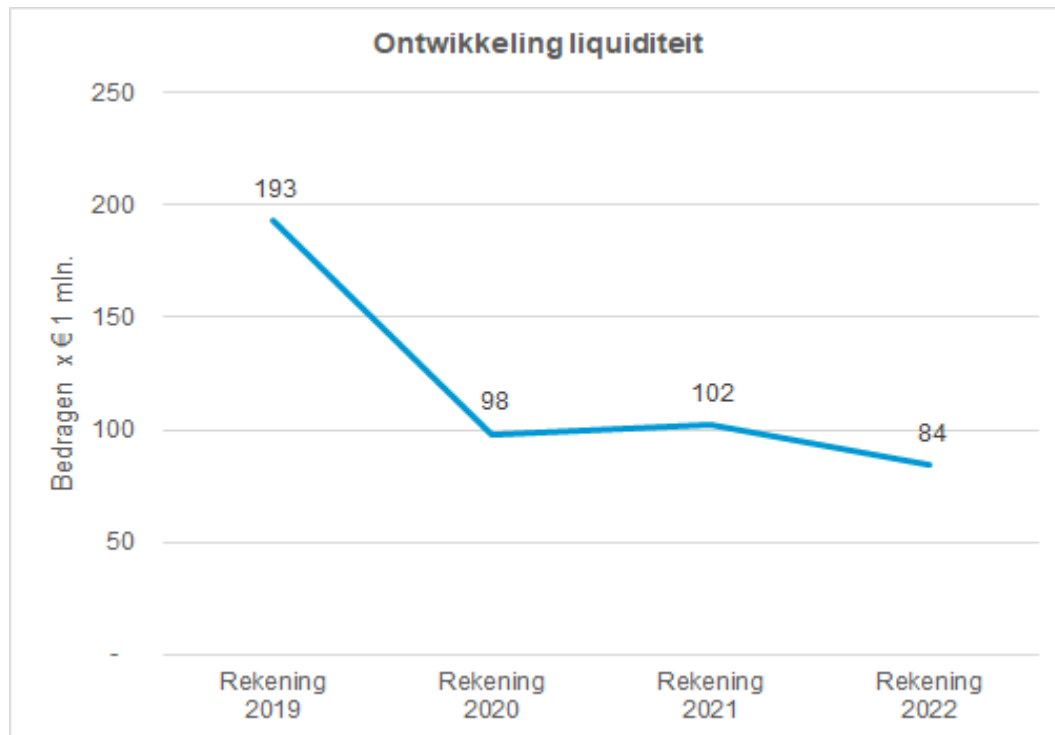
Het gezonde kengetal structurele exploitatieruimte (A) zorgt ervoor dat de provincie Utrecht weerbaar en flexibel is voor eventuele extra onverwachte uitgaven. Met betrekking tot de ratio weerstandsvermogen (F) geldt dat in totaal 219 risico's zijn geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem. De totale omvang van deze risico's bedraagt € 135,8 miljoen. Met een zekerheid van 90% is een benodigd weerstandsvermogen van

ruim € 24 miljoen benodigd. Aangezien de reserve weerstandsvermogen € 45 miljoen bedraagt is dit ruim voldoende om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Verder geldt dat er genoeg onbenutte ruimte is tussen het tarief opcenten van de provincie Utrecht en het wettelijk maximum waardoor de provincie weerbaar en flexibel blijft (C2).

De solvabiliteitsratio (B) geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Deze ratio is gestegen ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt verklaard doordat het eigen vermogen is gestegen. Het kengetal schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen) (E2) is gedaald ten opzichte van de bijgestelde begroting. Deze ratio geeft aan wat het niveau van de schuldenlast is van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Als gevolg van lagere uitgaven op zowel exploitatiebudgetten als investeringsprojecten was het opnieuw niet nodig om langlopende leningen aan te trekken. Het saldo van de provincie Utrecht bij de Schatkist van het Rijk bleef daardoor per eind 2022 positief.

Schuldpositie/ liquiditeit

De netto schuldquote (ratio E1/E2) geeft de mate aan waarin een organisatie in staat is om de schulden terug te betalen. De hoogte van de schuld die de provincie kan dragen, hangt af van de hoogte van de inkomsten. De netto schuldquote wordt grofweg berekend door onze leningen minus ons geld op de bank (dit noemen we netto schuld), te delen door de jaarlijkse inkomsten.

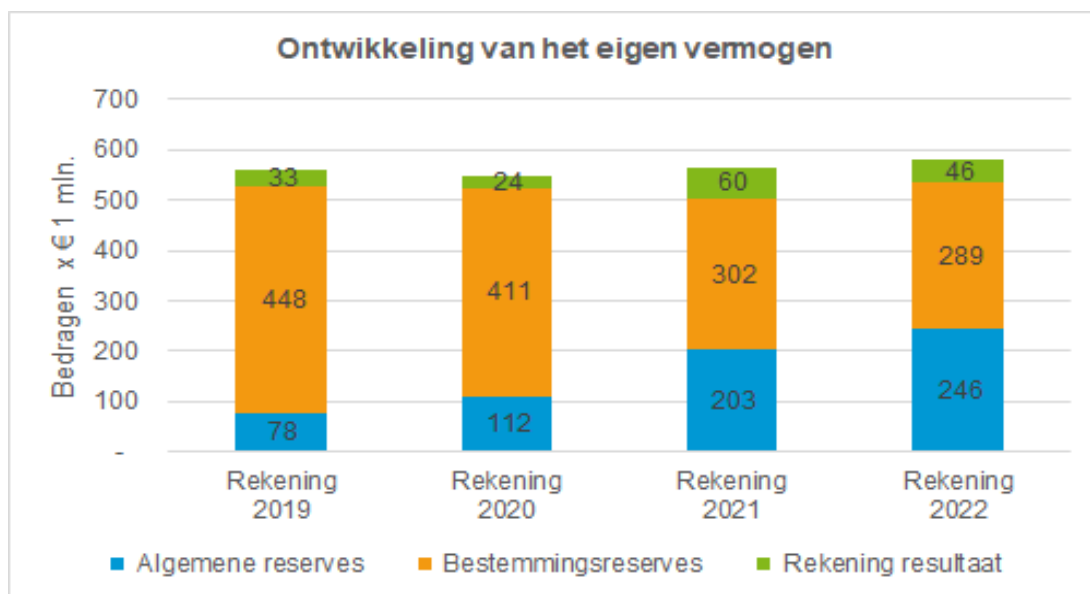
Bij vaststelling van de jaarcijfers 2022 blijkt dat we een positief saldo aan liquide middelen hebben van circa € 84 miljoen. Door onderuitputting op met name investerings- en exploitatiebudgetten was het niet noodzakelijk langlopende leningen aan te trekken. Dat betekent dat er in 2022 minder liquide middelen zijn uitgegeven dan we vooraf hadden ingeschat. Hiervoor is een aantal verklaringen te geven:

- In de programma's en het Overzicht Overhead zijn minder uitgaven gedaan als gevolg van subsidies die pas in 2023 worden beschikbaar, vertraging in diverse programma's, projecten en de uitvoering van onderhoud aan (vaar)wegen;
- In de investeringsprojecten zijn minder uitgaven gedaan als gevolg van vertraging door Covid-19 en langere doorlooptijden in de realisatie van infrastructuur;

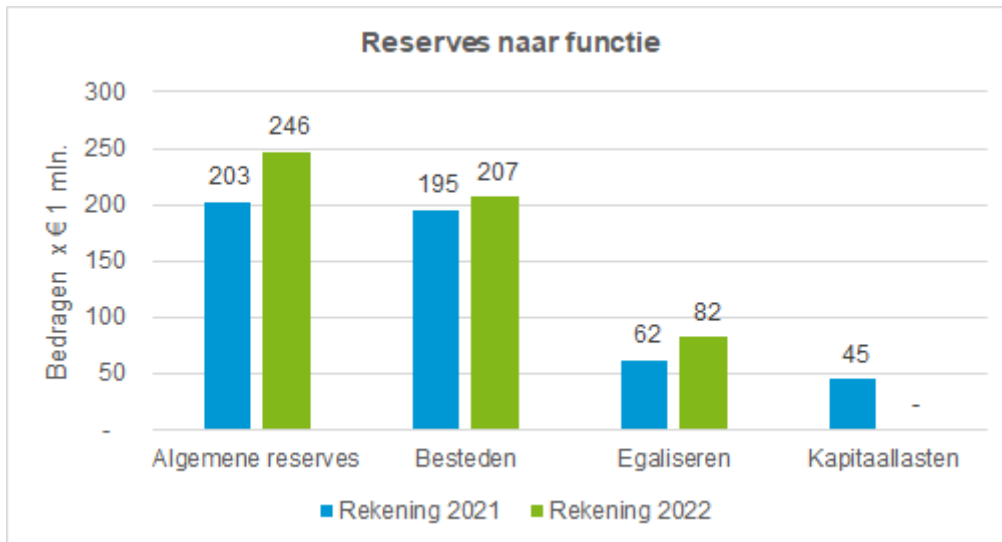
In bovenstaande grafiek is in beeld gebracht hoe de uitstroom is geweest van het saldo aan liquide middelen. In de achterliggende jaren ging dit gemiddeld om € 100 mln. per jaar. In 2021 is deze trend gekeerd. Het saldo in 2022 is weer gedaald met € 18 miljoen naar € 84 miljoen.

Ontwikkeling van het eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het nog te bestemmen rekeningresultaat. In onderstaande grafiek is het verloop van het eigen vermogen sinds 2019 weergegeven. De totale omvang van het eigen vermogen bevindt zich sinds 2019 op eenzelfde niveau, waarbij wel een afname zichtbaar is van bestemmingsreserves en een toename van de algemene reserves. Dit wordt verklaard vanuit de verscherpte discipline om bestemmingsreserves jaarlijks te beoordelen op hun omvang en voorgenomen plannen. Indien er geen zicht is op besteding of planvorming voor besteding wordt voorgesteld om de bestemmingsreserve (deels) te laten vrijvallen ten gunste van de algemene (saldi) reserve. Daarnaast zijn de voordelige rekeningresultaten toegevoegd aan de saldi reserve. Per eind 2022 is de totale omvang van het eigen vermogen € 581 miljoen.

Binnen de provincie Utrecht kennen we naast de algemene reserves om risico's op te vangen en vrij over te beschikken (algemene functie), diverse bestemmingsreserves. In lijn met de vastgestelde Nota Reserves en voorzieningen 2022 (PS2022FAC02) wordt hierbij een onderscheid gemaakt naar reserves die zijn ingesteld om budget beschikbaar te houden voor de realisatie van een vastgesteld doel (besteding), reserves die dienen om pieken en dalen in de exploitatie op te vangen (egaliseren), en reserves die dienen om de kapitaallasten te dekken van investeringen (kapitaallasten). In onderstaand overzicht is de verhouding zichtbaar tussen de verschillende functies op basis van de jaarrekeningcijfers 2021 en 2022. Dit is exclusief het gerealiseerd resultaat over de desbetreffende jaren.

In 2022 heeft er een vrijval plaatsgevonden van enkele reserves van totaal € 47 miljoen, die vervolgens gedeeltelijk zijn gestort in de Saldireserve. Dit betreft als belangrijkste de reserve Kapitaallasten Uithoflijn voor € 49 miljoen. Voor de vorming van de bestemmingsreserve Strategische grondvoorraad is € 5 miljoen onttrokken aan de Saldireserve. De overige mutaties in de ontwikkeling van de saldi van de verschillende reserves betreffen een combinatie van stortingen in en onttrekkingen aan die reserves die verbonden zijn aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen waarvoor die reserves zijn ingesteld.

1.5 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De jaarstukken zijn samengesteld met inachtneming van het wettelijk kader, het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording (beleidsverantwoording) en de paragrafen. In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over hetgeen in de Begroting 2022 is voorgenomen.

Programmaverantwoording

De programmaverantwoording gaat over 9 programma's en het Overzicht Bedrijfsvoering (Overhead). In ieder programma is een doelenboom opgenomen. De doelenboom bestaat uit meerdere beleidsdoelen. Een beleidsdoel bestaat weer uit meerjarendoelen. Om het halen van de doelen te meten zijn indicatoren opgenomen. Hierdoor wordt een vergelijking tussen toezeggingen in de begroting 2022 en de realisatie in 2022 mogelijk. Onder "Wat hebben we gedaan?" is onder het beleidsdoel de toelichting uit de begroting 2022 opgenomen. Vervolgens wordt bij de meerjarendoelen toegelicht wat in 2022 is gerealiseerd. In de tabel "Wat heeft dit beleidsdoel gekost?" zijn de cijfers van de baten en lasten, en de mutaties in de reserves op programmaniveau opgenomen in vergelijking met de bijgestelde begroting 2022.

Duiding van de groen-oranje-rode indicatoren

- Groen
  - Geen afwijking in prestatie, planning of,
  - Financiële middelen kennen een afwijking kleiner dan 5% (verschillen kleiner dan € 100.000 zijn altijd groen, ongeacht het percentage van de afwijking).
- Oranje
  - Prestatie wordt niet volledig behaald of aard opgave is niet meer consistent met sturing die hieraan is geven of,

- Prestatie loopt achter op planning maar dit is niet problematisch of,
- Middelen dreigen tekort te komen of zijn onderbesteed (afwijking tussen de 5 % en 10%).
- Rood
  - Prestatie wordt niet of nauwelijks behaald of,
  - Prestatie loopt achter op planning, realisatie is problematisch of,
  - Middelen vertonen tekort of zijn onder besteed (afwijking > 10%), begrotingswijziging is nodig.

Paragrafen

In de paragrafen worden specifieke onderwerpen toegelicht die van belang zijn voor de financiële positie van de provincie. De paragrafen zijn ook opgenomen in de begroting.

Aan de verplichte paragrafen is een paragraaf Projecten toegevoegd waarin de uitvoering van een aantal projecten wordt toegelicht: Hart van de Heuvelrug, Vernieuwde Regionale Tramlijn en een toelichting op de volgende complexe projecten:

- N226 spooronderdoorgang Maarsbergen
- N233 Rijnbrug Rhenen
- N233 Rondweg Oost Veenendaal

Jaarrekening

De jaarrekening bevat de balans en een overzicht van de baten en lasten. Daarnaast bevat de jaarrekening de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld. De jaarrekening bevat de belangrijkste onderdelen waarover de onafhankelijke accountant een oordeel geeft.

Balans

De balans geeft de financiële situatie van de provincie weer per 31 december 2022. De onderdelen (activa en passiva) in de balans worden afzonderlijk toegelicht.

Baten en lasten

De cijfers in het overzicht van baten en lasten komen overeen met de programmatabellen "Wat mag het kosten". De belangrijkste verschillen tussen de begroting na wijziging 2022 en de rekening 2022 worden toegelicht.

Getalnotatie

De bedragen in de jaarrekening zijn weergegeven in eenheden van duizend euro, tenzij anders vermeld. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaalstellingen. De opmaak van de jaarstukken is ingericht voor een onlinedocument (Webversie). Dat betekent dat een export in Word soms wat onvolkomenheden in opmaak en uitlijnen heeft, maar desondanks wel goed te lezen is.

Hoofdstuk 2 - Programma's, Overzicht overhead en Algemene middelen

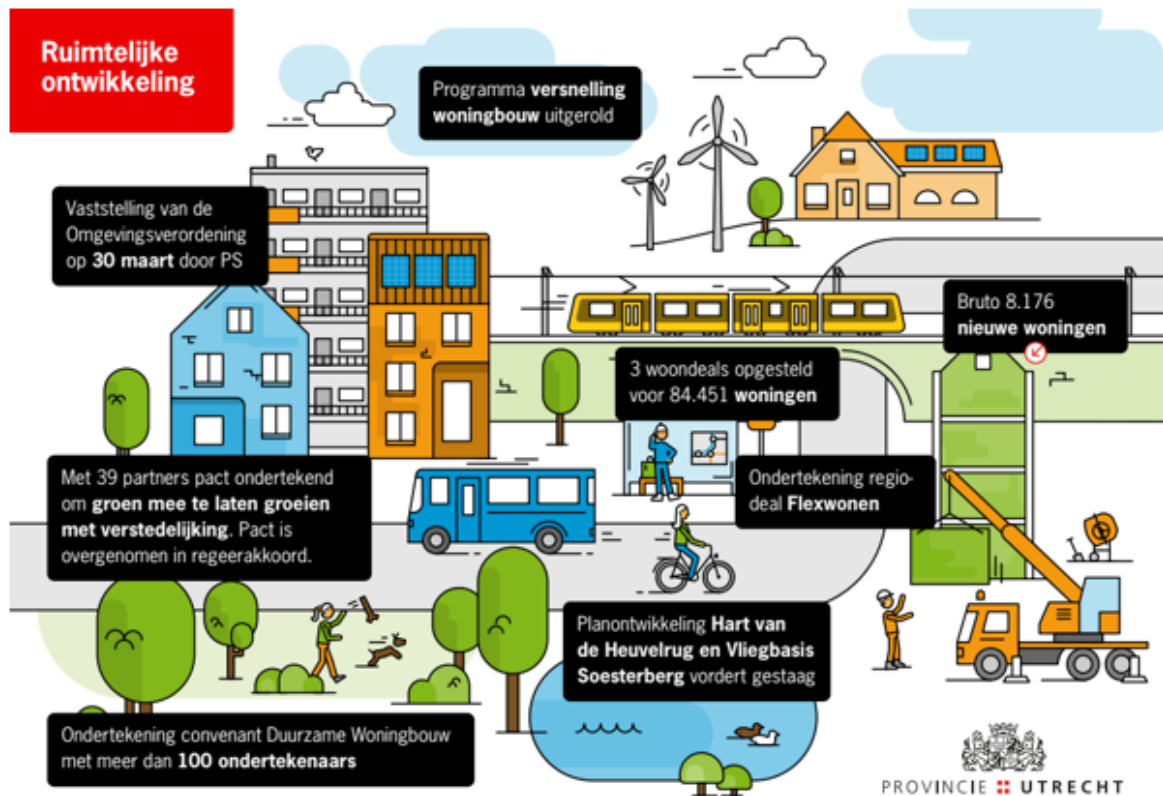

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling

Programmadoel

De kwaliteit van het stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat is sterk.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten.			
1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd.			
1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven			
1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen			
1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen			
1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen			
1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe			
1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut			
1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik.			
1.2.1 Bij gebieds- en omgevingsgericht werken, zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, o.a. met behulp van vindingrijk aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en effectieve samenwerking.			
1.2.2 Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen (Doel komt te vervallen door integratie met doel 1.2.1)			
1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd			
1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht.			
1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk			
1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave			
1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing			

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	7.662	8.581	9.010	8.829	181
Kapitaallasten	1.240	-	1.222	1.221	1
Materiële lasten	2.913	7.805	4.275	3.309	966
Subsidies	8.509	2.020	5.767	10.296	-4.529
Totaal lasten	20.324	18.406	20.274	23.655	-3.381
Baten	-6.143	-175	-7.232	-9.954	-2.722
Totaal Baten	-6.143	-175	-7.232	-9.954	-2.722
Totaal voor bestemming	14.181	18.231	13.042	13.701	659
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	1.221		8.011	6.741	-1.270
Onttrekkingen	-6.043	-1.700	-4.474	-4.474	
Mutaties in de reserves	-4.822	-1.700	3.537	2.267	-1.270
Saldo na bestemming	9.359	16.531	16.579	15.968	-611

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 0,611 mln. bestaat onder andere uit:

- Op de materiële lasten is een onderbesteding van € 0,966 mln. door meerdere oorzaken waarvan de grootste de onderbesteding in de proceskosten voor de omgevingswet van € 0,299 mln. omdat voorzichtigheidshalve het budget is aangehouden en het laatste uitstel bekend is gemaakt na de slotwijziging.
- De overschrijding van € 4,529 mln. op de subsidiebudgetten heeft enerzijds te maken met de Flexpool subsidies voor passende woonruimte waarvan zowel de lasten en de baten ad. € 2,720 mln. niet zijn begroot. Anderzijds is na de slotwijziging het kasritme van een meerjarige subsidie aan de gemeente Veenendaal gewijzigd waardoor in 2022 een tekort ontstond van € 2,100 mln., dit wordt gedekt uit de projectreserve.
- Ook de baten inzake de specifieke uitkering van het Rijk voor ondersteuning woningbouw waren niet begroot omdat de uitkering pas laat is beschikbaar. In totaal betreft de uitkering € 3,600 mln. waarvan € 2,720 mln. is geboekt in 2022, het restant wordt in 2023 ingezet.

Voor meer details verwijzen wij u naar de verschillenanalyse in hoofdstuk 4.6 van de jaarrekening.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	5.951	5.786	-	-
Reserve IGP - RAP	-	-	-1.900	-1.900
Reserve Meerjarige programma's/projecten	2.060	955	-	-
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	-	-	-2.574	-2.574
Totaal 01. Ruimtelijke ontwikkeling	8.011	6.741	-4.474	-4.474

Investerings

1. Ruimtelijke ontwikkeling	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet
<u>Uitbreidingsinvesteringen</u>							
Projecten Hart van de Heuvelrug	24.178	20.990	-	-20.156	20.156	834	23.344
Totaal	24.178	20.990	-	20.156-	20.156	834	23.344

Toelichting

Deze investering betreft een verschuiving van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa inzake Harlanterrein en Oostelijke Corridor.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten.	1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd.
	1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven
	1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen
	1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen
	1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen
	1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe
	1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut
1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik.	1.2.1 Bij gebieds- en omgevingsgericht werken, zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, o.a. met behulp van vindingrijk aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en effectieve samenwerking.
	1.2.2 Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen (Doel komt te vervallen door integratie met doel 1.2.1)
	1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd
1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht.	1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk
	1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave
	1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten.

Toelichting op beleidsdoel

De beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vraagt om duidelijke en actuele provinciale ambities. In de Omgevingsvisie staat onze visie op hoofdlijnen. Deze werken wij integraal uit in diverse programma's en de Omgevingsverordening die doorwerkt in gemeentelijk beleid. Afwegingen in praktijksituaties maken wij in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen, met oog voor het lokale belang én voor de regionale context. Bij dit alles maken we gebruik van het instrumentarium van de Wet ruimtelijke ordening (nu) en de Omgevingswet (straks). De Omgevingswet is weer enkele malen uitgesteld, inwerkingtreding is nu gepland op 1 januari 2024. Dit heeft gevolgen voor onze voorbereidingen op deze wet.

In de samenwerking met het Rijk en met de Utrechtse regio's was vooral de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) van grote invloed op ons werk. Het Rijk wil weer de regie op de ruimte nemen. Daarbij is een grote rol weggelegd voor de provincie als middenbestuur. Daarbij wordt via het spoor van de nationale programma's, het spoor van de NOVEX-gebieden en het Ruimtelijk Voorstel de provincie gevraagd om voorstellen te doen voor de versnelde uitvoering van de Nationale Omgevingsvisie.

Om te kunnen groeien met een evenwichtige balans tussen (recreatief) groen en rode ontwikkelingen werken we aan het programma Groen Groeit Mee. Uitgangspunt bij het omgevingsbeleid is een keuze voor integrale, toekomstgerichte oplossingen, waarmee we kwaliteiten behouden of versterken. Als dat nodig is doen we dat met compenserende maatregelen. We streven naar het concentreren en combineren van nieuwe ontwikkelingen en gaan zorgvuldig om met de schaarse ruimte en aanwezige kwaliteiten. Daarnaast stimuleren we ruimtelijk ontwerp en innovatie.

Bij het voorbereiden van beleid en uitvoering willen wij ons meer als 'digitale overheid' laten zien. We zorgen voor de (wettelijk verplichte) digitale vastlegging en het beschikbaar stellen van gegevens. Daarnaast willen we met meer vindingrijke digitale middelen de betrokkenheid van inwoners bij vraagstukken en oplossingsmogelijkheden vergroten.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	5.192	6.120	6.427	6.318	109
Kapitaallasten	68	-	50	49	1
Materiële lasten	1.500	2.234	2.988	1.954	1.034
Subsidies	537	120	227	227	
Totaal lasten	7.298	8.474	9.692	8.548	1.144
Baten	132	175	175	215	40
Totaal Baten	132	175	175	215	40
Totaal beleidsdoel	7.166	8.299	9.517	8.333	1.184

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
3 Binnenstedelijke woningbouw		90	97	96	-6
Omschrijving:	Het deel van de nieuwe toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen stedelijk gebied in percentages (conform begrenzing in POVI).				
Toelichting verschil	In 2022 zijn 6.706 verblijfsobjecten met een woonfunctie gerealiseerd. Daarvan zijn er 6.414 gerealiseerd binnen het stedelijk gebied.				
Bron:	Jaarlijkse provinciale inventarisatie				

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Regionaal programmeren	getal	3	3	0	3
Omschrijving:	Het aantal (geactualiseerde) regionale programma's waarin provincie met regio/gemeenten samen afspraken maakt over de programmering van woon- en werklocaties met daarbij de inzet om de opgave te faciliteren.				
Toelichting verschil	De totstandkoming van 3 regionale programma's heeft vertraging opgelopen omdat de regionale afstemming met onze partners meer tijd kostte dan voorzien. De programma's zijn eerste kwartaal 2023 gereed.				
Bron:	Jaarlijkse provinciale inventarisatie				

2 Gemeentelijke plannen zonder zienswijzen	%	95	95	93	2
Omschrijving:	Het aantal gemeentelijke ruimtelijke plannen, waarbij de provincie geen zienswijze heeft ingediend, als % van het totaal aantal plannen				
Toelichting verschil	Het aandeel ontwerpplannen waartegen een zienswijze is ingediend verschilde niet veel met het streefgetal. In 93% van de gevallen was geen zienswijze nodig. De gevallen waarin een zienswijze nodig waren betroffen veelal plannen met daarin de Meerwaardebenadering. Geen van de zienswijzen heeft geleid tot een reactieve aanwijzing.				
Bron:	Jaarlijkse provinciale inventarisatie				

Meerjarendoelen

1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is in 2022 tweemaal uitgesteld. In februari werd bekend dat 1 juli 2022 niet doorging. En in oktober werd bekend dat ook 1 januari 2023 niet zou doorgaan. De Eerste Kamer heeft inmiddels op 14 maart 2023 ingestemd met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024. Het werken volgens de Omgevingswet is wel verder vormgegeven. De organisatie werkt met de Omgevingsvisie en met de Interim Omgevingsverordening. Daarnaast is gestart met samenwerken volgens de beleidscyclus. Daarvoor zijn coördinatiepunten in oprichting voor beleidsontwikkeling, beleidsdoorwerking, uitvoering en

monitoring. Deze coördinatiepunten helpen de organisatie met het werken met het instrumentarium van de Omgevingswet en leggen de koppeling tussen uitvoering en beleid.

Op 9 februari 2022 is door Provinciale Staten de werkwijze voor programma's en projectbesluiten vastgesteld. Op 30 maart 2022 hebben Provinciale Staten de Omgevingsverordening vastgesteld. Dat is de verordening die in werking treedt als de Omgevingswet in werking treedt. Daarnaast is gestart met de eerste wijziging van de Omgevingsverordening. In verband met de uitgestelde inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Provinciale Statenverkiezingen is deze wijziging met een half jaar uitgesteld. Deze wijziging zal op 1 maart 2024 in werking treden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De Omgevingsverordening onder de Omgevingswet en de eerste herziening daarvan zijn vastgesteld.		Op 30 maart is de Omgevingsverordening (OVG) vastgesteld. Door uitstel van de Omgevingswet en de Provinciale Staten verkiezingen is inwerkingtreding van de eerste wijziging van de OVG uitgesteld naar 1-1-2024.
Het coördinatiepunt Omgevingsbeleid is ingericht.		

1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven

Regionaal Programmeren

In de regionale programma's voor wonen en werken nemen wij afspraken en ambities op voor de te realiseren aantallen woningen en bedrijventerreinen. Dat doen wij samen met de regio's en de gemeenten. In 2022 is na evaluatie van de eerste cyclus regionaal Programmeren Wonen en Werken de tweede cyclus gestart. Op 21 september 2022 hebben Provinciale Staten het geactualiseerde Kader voor regionale programmering wonen en werken vastgesteld. Daarna is van start gegaan met regionale afstemming om de drie regionale programma's op te stellen. Dit heeft meer tijd gekost dan eerder gepland, waardoor het vaststellen van het ontwerp tweede provinciaal Programma Wonen en Werken in februari van 2023 plaatsvindt.

Inpassingsplan/projectbesluit

De procedure en werkwijze voor het projectbesluit is in 2022 uitgewerkt in een procesbeschrijving. We zijn begonnen met de voorbereiding van een inpassingsplan voor de uitbreiding van het transformatorstation Breukelen Kortrijk. De planvoorbereiding van de inpassingsplannen Rijnbrug en Rondweg-Oost Veenendaal wordt in 2023 weer opgepakt, als een oplossing wordt gevonden voor de stikstofproblematiek.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Evaluatie eerste cyclus regionaal programmeren is afgerond.		
Actualisatie kader voor regionale programmering wonen en werken (vaststelling door Provinciale Staten).		
Vaststellen ontwerp tweede provinciaal Programma Wonen en werken (vaststelling door Gedeputeerde Staten).		Het vaststellen van het ontwerp tweede provinciaal Programma Wonen en werken heeft vertraging opgelopen omdat de regionale afstemming met onze partners meer tijd kostte dan voorzien.

1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen

Van Ruimtelijke Agenda Gemeenten naar Omgevingsagenda Gemeenten

In 2022 is er een digitale werkomgeving (GIS kaart) neergezet als Omgevingsagenda Gemeenten. Een viewer, invoerformulier en een beheeromgeving ondersteunen de samenwerking tussen overheden aan de gebiedsinitiatieven en de op uitvoering gerichte initiatieven. Daarmee is er op elk gewenst moment overzicht van de gebiedsinitiatieven en op uitvoering gerichte initiatieven waarin we met gemeenten samenwerken aan de realisatie van provinciale belangen. Het overzicht laat ook zien hoe wij ons tot deze initiatieven verhouden. Er is geoefend met de inhoudelijke invulling van de kaart. Voor definitieve invulling en gebruik worden in 2023 stappen gezet met het coördinatiepunt voor gemeentelijke visies, plannen en initiatieven.

Begeleiding gemeentelijke plannen

Het aantal reacties op bestemmingsplannen en gemeentelijke omgevingsvergunningen in verschillende fasen van de procedure daalde licht, van 470 naar 447.

Het aandeel ontwerpplannen waartegen een zienswijze is ingediend verschilde ook niet veel met het jaar daarvoor. In 93% van de gevallen was geen zienswijze nodig. Geen van de zienswijzen heeft geleid tot een reactieve aanwijzing.

In 2022 hebben we vijf keer een ontheffing verleend:

- Twee keer voor bebouwing binnen het beperkingengebied voor lokaal spoor;
- Eén keer om realisatie van een nieuwe supermarkt buiten bestaand winkelgebied mogelijk te maken;
- Twee keer om realisatie van stedelijke bebouwing buiten stedelijk gebied mogelijk te maken, voor een brandweerkazerne en voor tijdelijke flexwoningen.

In alle gevallen is geborgd dat provinciale belangen niet worden geschaad.

We hebben actief ingezet op integrale advisering en afstemming met de regionale programma's, zoals bij woon- en werklocaties en energieprojecten.

We hebben kwartier gemaakt voor het coördinatiepunt voor gemeentelijke visies, plannen en initiatieven. De inrichting is later gestart dan gepland, maar de eerste stappen zijn gezet. Definitieve invulling vindt plaats in 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Digitale werkomgeving Omgevingsagenda Gemeenten gereed.		
Het coördinatiepunt gemeentelijke ruimtelijke visies, plannen en initiatieven is ingericht		Voor organisatie en inrichting van het Coördinatiepunt Beleidsdoorwerking zijn de voorbereidingen voltooid met het doel operationeel te zijn begin Q2 2023. De start en inrichting hebben door verschillende omstandigheden, waaronder uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, enige vertraging opgelopen.
Voor de procedures en werkwijze onder de Omgevingswet zijn uitgewerkte procesbeschrijvingen beschikbaar. Daarnaast ook, op onze werkwijze toegesneden digitale tools en standaarddocumenten.		

1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen

Samenwerking met het Rijk, buurprovincies en de Utrechtse regio's is van groot belang bij het behalen van onze provinciale doelen. In de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) is aangekondigd dat het Rijk de regie op de ruimte wil hernemen. Daarbij is een grote rol weggelegd voor de provincie als middenbestuur. Het Rijk vraagt ons voorstellen te doen voor de versnelde uitvoering van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), via NOVEX (executiekraacht NOVI). Dat doen we via drie sporen:

- provinciale uitwerkingen van de nationale programma's;
- gebiedsgerichte regie in NOVEX-gebieden;
- de ruimtelijke regie provincie Utrecht (provinciale ruimtelijke puzzel Utrecht).

Omgevingsagenda Noordwest Nederland

De Omgevingsagenda per landsdeel is door het Rijk vervangen door provinciale ruimtelijke voorstellen en arrangementen (ruimtelijke regie per provincie, de zogenaamde provinciale ruimtelijke puzzel). De inzet gericht op het opstellen van het product Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is daarom door het Rijk stopgezet. In 2022 zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor het provinciale proces van de ruimtelijke puzzel Utrecht.

NOVEX-gebied Groene Hart

In mei 2022 is een bestuursovereenkomst gesloten om de samenwerking tussen Rijk, provincies Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland, gemeenten en waterschappen vorm te geven. Deze afstemming loopt via het Bestuurlijk Platform Groene Hart. In de RO-brief van het kabinet (d.d.17 mei 2022) is aangegeven dat het NOVI-gebied Het Groene Hart voortaan de status van NOVEX-gebied heeft.

NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort

In het bestuurlijk overleg (BO) Verstedelijking van 24 november 2021 hebben Rijk en regionale partijen afgesproken dat het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal! en het Ontwikkelperspectief Utrecht Nabij samen één verstedelijkingsstrategie op grond van de NOVI vormen. In de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) is aangegeven dat het verstedelijkingsgebied Utrecht-Amersfoort verder wordt ontwikkeld en voortaan de status van NOVEX-gebied heeft.

Vanuit het Rijk-regioprogramma U Ned is in 2022 via een aantal programmalijnen gewerkt aan de realisatie van de verstedelijkingsopgave in NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort. Dit is verder uitgewerkt in de in 2022 vastgestelde Gebiedsonderzoeken: Metropoolpoorten Utrecht Nabij. Dit is gebeurd in samenhang met de ook in 2022 vastgestelde Mobiliteitsstrategie van het programma U Ned. De onderzoeksresultaten geven input voor verdere verstedelijkingsafspraken in dit NOVEX-gebied. Zie verder Programma 5.8.2.

NOVEX-gebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

In de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) is aangegeven dat het verstedelijkingsgebied Arnhem-Nijmegen-Foodvalley verder wordt ontwikkeld en voortaan de status van NOVEX-gebied heeft. Ook is aangegeven dat de verstedelijkingsopgaven in dit NOVEX-gebied worden gecombineerd met de opgave in het omliggende landelijke gebied. In 2022 is de verstedelijkingsstrategie door alle partijen vastgesteld. Er zijn afspraken gemaakt met het Rijk over het verder vormgeven van de verstedelijkingsopgave.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Vaststelling Omgevingsagenda Noordwest-Nederland 1.0 in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest voorjaar 2022.		In de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) is de Omgevingsagenda per landsdeel door het Rijk vervangen door provinciale ruimtelijke voorstellen en arrangementen (ruimtelijke regie per provincie). De inzet gericht op het opstellen van het product Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is daarom door het Rijk stopgezet.
Besluitvorming over de verstedelijking in de Grote U, de fasering van de plannen voor de drie gebieden en de benodigde investeringen in het BO MIRT najaar 2022, in samenhang met de MIRT Verkenning OV en Wonen en de Mobiliteitsstrategie.		
Ondertekening Verstedelijkings-akkoord Arnhem-Nijmegen-Foodvalley voorjaar 2022 tussen Rijk, provincies Utrecht en Gelderland en 26 gemeenten in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley.		
Het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal! is als bouwsteen opgenomen in de Omgevingsagenda Noordwest-Nederland.		Zie hierboven bij Omgevingsagenda Noordwest-Nederland. In het BO Verstedelijking d.d. 24 november 2021 hebben Rijk en regionale partijen afgesproken dat het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal! En het Ontwikkelperspectief Utrecht Nabij samen één verstedelijkingsstrategie op grond van de NOVI vormen.

		In de RO-brief van het kabinet (d.d. 17 mei 2022) is aangegeven dat het verstedelijkingsgebied Utrecht-Amersfoort verder wordt ontwikkeld en voortaan de status van NOVEX-gebied heeft.
--	--	---

1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen

In onze Omgevingsvisie is de ambitie voor 'Groen Groeit Mee (GGM)' geformuleerd. Het doel daarvan is de rode en groene ontwikkelingen in onze provincie in balans te brengen en te houden. We hebben op 7 februari 2022 het 'Pact Groen Groeit Mee' ondertekend. Dat deden we samen met 38 andere partijen, waaronder alle gemeenten, de waterschappen en veel relevante organisaties binnen de Provincie Utrecht. Hiermee is de intentie uitgesproken om groen en blauw, als ruimtelijke verbinders, gezamenlijk te realiseren.

Groen Groeit Mee heeft hiervoor in 2022 belangrijke stappen gezet om de geesten rijp te maken voor de realisatie van beleefbare en bezoektbare flora en fauna die de verstedelijkingsopgave aanvullen. Voor de evenwichtige ontwikkeling van groen en rood is er een concepthandreiking opgesteld voor gemeenten, stedenbouwkundigen en ontwikkelaars. Er is een bekostigings- en financieringsstrategie tot stand gekomen die een stapsgewijze aanpak geeft om tot concrete businesscases Groen en Blauw te komen. Er zijn 4 voorbeeldgebieden als pilot voor Groen Groeit Mee gestart. Er is ook een conceptvoorstel uitgewerkt voor de benodigde regionale governance. Op 11 november 2022 is namens de regio's in de provincie de Regio Deal ingediend 'Gezonde mensen in een gezonde en groene leefomgeving'. Groen Groeit Mee is prominent gepositioneerd in de aanvraag door onder andere de vier voorbeeldgebieden op te nemen in de aanvraag. Helaas is deze aanvraag in 2023 niet gehonoreerd.

Door het integrale karakter van Groen Groeit Mee zijn de provinciale meekoppelkansen geïdentificeerd om toe te werken naar een integraal en effectief beleid. Er zijn meekoppelkansen bij het landelijk gebied, de bossenstrategie en stikstof/Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG). De uitwerking van de groene opgaven aan de verstedelijking is opgenomen in de afspraken van het BO-MIRT en staat ook in de Woondeals. Ook in de regio, bij U10, Regio Amersfoort, Food Valley en waterschappen wordt gezorgd voor de samenhang met projecten die daar lopen. Het gedachtegoed van Groen Groeit Mee dient te worden vervlecht met de aanpak voor de Investerings- en bekostigingsstrategie voor die regio's. Daarmee wordt de verbinding tussen de verschillende trajecten in de provincie verder versterkt. Om deze verbinding verder te ondersteunen is gestart met een integraal ruimtelijk toekomstbeeld voor de ontwikkeling van het fysieke groene netwerk in de provincie.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Samen met de overheidspartners en diverse organisaties wordt een Groen Groeit Mee Pact opgesteld, waarin afspraken worden vastgelegd over ambitie en inzet.		
Onderzoek naar de mogelijke koppelingen tussen rood en groen, zowel financieel als juridisch.		
Aanpak voor programmering Groen Groeit Mee, inclusief een aantal voorbeeldgebieden/pilots.		
Lobby bij rijk en EU, gericht op beleidsbeïnvloeding en financiering.		Door de lobby bij het rijk is het gelukt om de aanvraag voor de Regio Deal in de tranche van 2022 in te dienen. Er is gestart met een inventarisatie van mogelijk EU subsidies. In 2023 moet hier op worden doorgepakt.
Inbrengen groene opgaven in regionale gebiedsontwikkelingen, zoals U Ned.		

--	--	--

1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe

Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen

In 2022 is de Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen geactualiseerd. De Kwaliteitsgids biedt aanknopingspunten voor het doorontwikkelen van de landschappen. Om voort te bouwen op de kernkwaliteiten van de landschappen in de provincie staan concrete oplossingen in de Kwaliteitsgids. Voor de combinatie van opgaven in een groter gebied geeft de Kwaliteitsgids een voorzet.

Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL)

De PCL heeft in 2022 een nieuw werkprogramma vastgesteld, dat tot stand is gekomen met input van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Ook is in 2022 een aantal leden teruggetreden en zijn nieuwe leden geworven.

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK)

De PARK werkt volgens zijn vastgestelde werkprogramma. Volgens de afspraken is de PARK in 2021 geëvalueerd. Deze evaluatie is in 2022 besproken met Provinciale Staten.

Werkgroep onafhankelijke advisering

Naar aanleiding van de Tussentijdse evaluatie van de PCL is de afspraak gemaakt eind 2022 te starten met een werkgroep bestaande uit leden van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Griffie en ambtelijke organisatie. Deze werkgroep brengt een advies uit over de toekomst van onafhankelijke advisering als de verplichting daarvoor vervalt bij de Omgevingswet. De werkgroep is in het najaar van 2022 gestart en heeft in het eerste kwartaal van 2023 een advies uitgebracht.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De PCL brengt haar werkprogramma ten uitvoer en geeft ad hoc adviezen, inspeland op de actualiteit.		
De PARK brengt zijn werkprogramma ten uitvoer.		
De herijkte kwaliteitsgids is vastgesteld (GS).		
Ruimtelijke kwaliteit is integraal onderdeel van onze interne beleidsprocessen.		

1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut

De systemen voor het digitaal objectgericht opstellen en wijzigen van omgevingswetbesluiten en genereren van aanvraagformulieren zijn ingericht en aangesloten op het landelijke stelsel. De processen van de Omgevingswet zijn grotendeels ingericht in het vergunningensysteem. De inwerkingtreding van de wet is weer uitgesteld, nu naar 1 januari 2024.

De digitale omgeving voor de presentatie van beleidsmonitoring is beschikbaar gemaakt. De Monitor en Planregistratie Wonen zijn doorontwikkeld en beschikbaar voor onze gemeenten. Andere voorbeelden zijn de Voortgangsrapportage natuur, monitoring van houtopstanden, Monitor Cultuur & Erfgoed en Monitor Interbestuurlijk Toezicht.

Er is een kernset met afwegingskaders voor de gezonde gebiedsontwikkeling ingericht in een driedimensionale digital twin omgeving. Er is een routekaart opgesteld om deze te bruikbaar te delen met gemeenten en andere

externe partijen. De kernset is toegepast bij enkele gebiedsprojecten bij gemeenten. Onze interne kaartenatlas ondersteunt nu ook driedimensionale gegevens.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Digitale onderdelen van omgevingswetbesluiten en uitvoeringsaspecten zijn onderdeel van onze processen en volgens de vereisten verbonden met het digitale stelsel en het Omgevingsloket. De juridische werkingsgebieden van beleid (geografische duiding) zijn actueel en volgens landelijke vereisten.		De inwerkingtreding van de Omgevingswet is in 2022 opnieuw uitgesteld. De provinciale systemen voor de publicatie van besluiten en voor vergunningverlening zijn al ingericht en gekoppeld aan het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en zijn onderdeel van onze processen (zie 1.1.3). Beleidscontent en werkingsgebieden zijn actueel. Voor Omgevingsvisie en -verordening kunnen ook wijzigingen worden gepubliceerd. Enkele omgevingswetbesluiten worden nog niet goed ondersteund door onze systemen onder andere door landelijke issues. Alle aanvraagformulieren zijn beschikbaar om aan te leveren aan het DSO.
We hebben een digitale omgeving ingericht voor beleidsdata en visualisatie voor beleidsmonitoring. Deze omgeving kan in samenwerking gedeeld worden met onze partners, in ieder geval voor de woningbouwopgave.		
Wij passen toegankelijke toepassingen volgens digitale tweeling (digital twin) toe, die beleidsinformatie, ruimtelijke initiatieven en informatie over de leefomgeving verbinden en impact inzichtelijk maken, bij meerdere gebiedsontwikkelingsprojecten.		

1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik.

Toelichting op beleidsdoel

Via het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) hebben we in 2022 een bijdrage geleverd aan een breed palet aan projecten. De inzet op alle dossiers is gericht op de vier speerpunten van het Omgevingsgericht Werken. Het heeft bijgedragen aan een efficiëntere samenwerking binnen het provinciehuis en met onze partners. In het programma Hart van de Heuvelrug richten we ons met integrale gebiedsontwikkeling op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en belevingswaarde van de Utrechtse Heuvelrug. Dat doen we samen met de gemeenten Zeist en Soest.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.200	1.157	1.214	1.169	45
Kapitaallasten	1.172	-	1.172	1.172	
Materiële lasten	700	636	654	608	46
Subsidies	-	1.700	-	-	
Totaal lasten	3.073	3.493	3.040	2.949	91
Baten	2.467	-	7.057	6.982	-75
Totaal Baten	2.467	0	7.057	6.982	-75
Totaal beleidsdoel	605	3.493	-4.017	-4.033	16

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Slim combineren	aantal projecten	8	13	11	-3
Omschrijving:	Het aantal projecten / praktijkcasussen waarbij met inzet vanuit de expertises IGP/IFL een extra impuls is gegeven in het slim combineren (innovatie; meekoppelkansen) van provinciale doelen.				
Toelichting	In plaats van 8 heeft het NOW aan 11 gebiedsopgaven bijgedragen.				
Bron:	Provinciale inventarisatie				
2 Woningen HvdH/VBS	aantal woningen	275	190	0	275
Omschrijving:	Het aantal te realiseren woningen per jaar voor het totale programma HvdH en VBS (op moment van uitgifte van de grond).				
Toelichting verschil	In begroting 2022 is uitgegaan van uitgifte van 275 woningen (270 woningen Oude Tempel en 5 kavels Westflank). Deze zijn nog niet gerealiseerd. De Raad van State heeft in 2022 een uitspraak gedaan over Oude Tempel, maar grond wordt pas uitgegeven na verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming. Voor de kavels Westflank hebben we een nieuw bestemmingsplan opgesteld om de ruimtelijke randvoorwaarden te borgen.				
Bron:	Hart van de Heuvelrug				
3 Natuur HvdH / VBS	aantal ha	0	0	0	0
Omschrijving:	De hoeveelheid gerealiseerde hectare natuur (resterende projecten Kamp van Zeist en Camp New Amsterdam)				
Toelichting verschil	Realisatie van hectares natuur op Kamp van Zeist en Camp New Amsterdam zijn voorzien in periode van 2024-2025.				
Bron:	Hart van de Heuvelrug				

Meerjarendoelen

1.2.1 Bij gebieds- en omgevingsgericht werken, zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, o.a. met behulp van vindingrijk aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en effectieve samenwerking.

Het NOW heeft in 2022 een bijdrage geleverd aan een breed palet aan projecten. Zo heeft het de gemeente De Ronde Venen geholpen bij het opstellen van het bestemmingsplan voor de Vinkeveense Plassen en de brede (bestuurlijke) afstemming rondom het bestemmingsplanproces. In 2022 is het participatieproces voor de Harmelerwaard gestart. Op de eerste bewonersavond waren ruim 100 deelnemers aanwezig. Het NOW is in 2022 ook gestart met het in kaart brengen van de vele opgaven in de Utrechtse Heuvelrug. Momenteel werkt het samen met de betrokken gemeenten, waterschappen en Defensie aan het opzetten van een duurzaam samenwerkingsverband dat recht doet aan de vele opgaven die in dit gebied spelen. Andere projecten waar het NOW een bijdrage aan heeft geleverd in 2022 zijn het werkproces van Buiten naar Binnen, Flexwonen in het Buitengebied, Kersenweide Bunnik, vakantieparken en de A12-zone. De inzet op alle dossiers is gericht op de vier speerpunten van het Omgevingsgericht Werken en heeft bijgedragen aan een efficiëntere samenwerking binnen het provinciehuis en met onze partners. Ook heeft het NOW in 2022 de Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit georganiseerd met als thema Ondersteboven! Daar stond het belang van bodem en water als leidend principe in de ruimtelijke ordening centraal. De werkbezoeken aan de Vinkeveense Plassen en de Defensierterreinen hebben een bijdrage geleverd aan de dialoog over de kansen en uitdagingen van het Omgevingsgericht Werken.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Inzet NOW in tenminste acht gebieden en projecten en een overzicht van door het NOW gesignaleerde aandachtspunten bij de uitvoering van het omgevingsbeleid van de provincie.		
Een openbare Dag van de Utrechtse Kwaliteiten (voorheen Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit), dit keer over het combineren en concentreren van provinciale opgaven in het landelijk gebied (bijvoorbeeld landbouw, recreatie en energietransitie).		
Twee informatieve bijeenkomsten voor PS, GS en het CMT waarin de uitvoering van het Omgevingsbeleid centraal staat. In ieder geval één van deze twee bijeenkomsten is een excursie op locatie.		

1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd

Hart van de Heuvelrug is een unieke integrale gebiedsontwikkeling in het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug. De projecten variëren van nieuwe natuur tot woningbouw, van ecoducten tot duurzame bedrijventerreinen. Nieuwe en verbonden natuur als uitgangspunt voor duurzame ontwikkeling van wonen, werken, zorg en recreatie. Het

programma richt zich op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en belevingswaarde van de Utrechtse Heuvelrug.

Het planontwikkelproces voor de diverse woningbouwlocaties binnen Hart van de Heuvelrug vordert gestaag. Hieronder staat een selectie van de belangrijke mijlpalen die zijn gehaald in de planvorming van diverse woningbouwontwikkelingen en natuurprojecten.

- Voor de woningbouwlocatie **Sortie 16** is het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. Er is een ontheffing Wet natuurbescherming aangevraagd en verleend. Verwacht wordt dat verdere bezwaar- en beroepsprocedures zullen volgen. In samenhang met de opgave tot ontwikkeling van Woonwijk Vliegbasis Soesterberg hebben we een integraal ambitiedocument duurzaamheid opgesteld. Als dat is vastgesteld, wordt het meegenomen in de tenderprocedures voor de selectie van ontwikkelende partijen. Ditzelfde geldt voor een handboek inrichtingsprincipes voor de openbare ruimte.
- Voor de vergroening van **Kamp van Zeist** hebben partijen overeenstemming bereikt dat wij het terrein van de staat kopen. Wij leveren het terrein uiteindelijk door aan het Utrechts Landschap. Op 1 november 2022 zijn wij eigenaar geworden van het gebied. Wij zullen de komende jaren het terrein naar natuur herinrichten (sloop, sanering en natuurontwikkeling). Een deel van het terrein is in gebruik door het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Zij kunnen tot oktober 2027 hier vluchtelingen opvangen. Een ander deel van het gebied is in tijdelijk gebruik als woonlocatie (officiershotel) en als werklocatie. Leegstandsbeheerder VPS regelt dit voor ons. Zodra gebouwen gesloopt worden, zal dit tijdelijk gebruik worden beëindigd.
- De ecologische corridor **Camp New Amsterdam (CNA)** is de laatste ontbrekende schakel in de grote westelijke corridor die ook over de voormalige vliegbasis loopt. Om deze corridor optimaal te laten functioneren (en de al gedane investeringen daarmee goed tot hun recht te laten komen) is realisatie van de corridor door het CNA-terrein van groot belang. Defensie zal op haar eigen terrein de gebouwen voor het programma slopen. Daarna zal de ecologische corridor worden ingericht en zullen er afspraken worden gemaakt over beheer en onderhoud.
- Voor de **Woonwijk Vliegbasis Soesterberg** zijn de condities ter voorbereiding van de uitvoering verder uitgewerkt. De planontwikkeling van de woonwijk op de vliegbasis vordert, maar kent ook vertraging. Dat is het gevolg van het beroep bij de rechtbank over de ontheffing Wet Natuurbescherming en de aangetroffen bodemverontreiniging (PFOS1) en de daaruit volgende onderhandelingen met het Rijk over het kostenverhaal. Wij zijn met de ministeries van Defensie en Infrastructuur en Waterstaat en het Rijksvastgoedbedrijf in gesprek over de sanering en uiteindelijke kostenverdeling. Daarbij wordt in basis Defensie aangesproken op haar verantwoordelijkheid hiervoor.
- Voor de **kavels Westflank** is besloten dat er 5 vrijstaande woningen zullen worden ontwikkeld. Gemeente Zeist is de herzieningsprocedure van het bestemmingsplan begin 2023 gestart.
- **Uitvoeringsorganisatie Woonwijk VBS, kavels Westflank en Sortie16:** Wij zijn eindverantwoordelijk voor deze woningbouwprojecten. Dit leidt tot de vraag hoe wij het beste invulling kunnen geven aan het ontwikkelen en realiseren van deze projecten. Ze moeten passen binnen onze eigen doelstellingen en de afspraken die zijn gemaakt in de samenwerkingsovereenkomsten met de gebiedspartners (gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap). In het najaar 2022 hebben wij een voorgenomen besluit genomen om voor de realisatie van de woonwijken een externe uitvoeringsorganisatie op te richten. Het definitieve besluit en de procedure voor wensen en bedenkingsin de Provinciale staten zal begin 2023 volgen. Daarna is het streven dat de uitvoeringsorganisatie per eind 2023 definitief is ingericht.

In hoofdstuk 3 van deze jaarrekening hebben we in onderdeel 3.8.1 Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg een gedetailleerde toelichting voor alle deelprojecten op het jaar 2022 opgenomen. Daarin vindt u ook een verantwoording over de mate waarin we in staat zijn geweest om de beoogde resultaten te realiseren.

1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht.

Toelichting op beleidsdoel

Er moeten veel woningen bij komen in onze provincie om voor iedereen die hier wil wonen een goede, betaalbare woning te hebben. Om prettig te wonen willen we zorgen dat de woningen bereikbaar zijn, in een gezonde en aantrekkelijke omgeving staan, bestand zijn tegen de risico's van een veranderend klimaat en

---

duurzaam zijn gebouwd.

Met de regio's Amersfoort, Foodvalley en Utrecht bepalen we waar ruimte is voor meer woningen. Jaarlijks stellen we een programma vast waarin we per gemeente en locatie opnemen hoeveel woningen in welke prijs categorie gebouwd kunnen worden. Verder helpen we gemeenten, corporaties en ontwikkelaars met het oplossen van knelpunten om op die manier de woningbouw te versnellen.

Met vier gemeenten werken we samen aan het vergroten van de leefbaarheid in specifieke aandachtswijken. Onze rol is om in beeld te brengen welke aanpak wordt gekozen en of dat bijdraagt aan verbeteringen in de wijk.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.270	1.304	1.369	1.342	27
Materiële lasten	712	4.935	633	747	-114
Subsidies	7.972	200	5.540	10.069	-4.529
Totaal lasten	9.954	6.439	7.542	12.158	-4.616
Baten	3.543	-	-	2.757	2.757
Totaal Baten	3.543	0	0	2.757	2.757
Totaal beleidsdoel	6.410	6.439	7.542	9.400	-1.858

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
3 Versnelling woningbouw	Aantal woningen	8900	7294	8176	724
Omschrijving:	Het aantal woningen dat jaarlijks (netto) wordt toegevoegd aan het woningbestand in de provincie				
Toelichting verschil	In 2022 zijn er (bruto) 8176 woningen toegevoegd aan de voorraad. Naast 6747 nieuwbouwwoningen zijn ook 1429 woningen toegevoegd door transformatie. Er zijn in totaal 1079 woningen aan de voorraad onttrokken (netto toevoeging: 7097 woningen). Vooral het deel van de toevoeging dat door transformatie plaatsvindt, is minder geworden dan in 2021. Waarschijnlijk omdat het laaghangend fruit van transformatielocaties op is. Daarnaast is het aandeel nieuwbouwwoningen minder dan begroot door vertragingen in en stopzetten van woningbouwprojecten.				
Bron:	CBS				
4 Sociale huur en middensegment	%	50	pm	pm	

Omschrijving:	Het percentage toegevoegd aantal woningen per jaar in de sociale huur en middensegment.
Toelichting verschil	Er ligt een verzoek bij het CBS om specifiek op de categorieën sociale huur nieuwbouw en middensegment (koop en huur) nieuwbouw te registreren. Dit wordt (nog) niet geregistreerd door het CBS. Daarom vragen we zelf deze informatie op bij corporaties.
Bron:	geen

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Versnellingsprojecten woningbouw [1]	Aantal plannen	24	27	21	3

Omschrijving: Het aantal plannen dat met inzet vanuit het UitvoeringsProgramma Versnelling Woningbouw verder in de ontwikkeling is gebracht en daarmee een bijdrage levert aan de versnelling van de woningbouwopgave en de doelstelling van 50% van de toegevoegde woningen in het sociale/betaalbare segment.

Toelichting verschil De totstandkoming van het bod en de woondeals hebben in 2022 veel inzet gevraagd. Daardoor was er vanuit het programmateam minder tijd voor de ondersteuning van gemeenten en corporaties bij de uitvoering van al bestaande woondeals en concrete gebiedsontwikkelingsprojecten.

Bron: provinciale inventarisatie

2 Betaalbaar aanbod woningen	Aantal projecten	24	27	21	3
------------------------------	------------------	----	----	----	---

Omschrijving: De ondersteuning van het aantal woningbouwprojecten waarbij woningen in het sociaal/middeldure segment wordt toegevoegd in het licht van de provinciale ambitie dat van de nieuwe woningen, op regionaal niveau met minimaal 50% in deze segmenten wordt toegevoegd

Toelichting verschil In elk plan dat met inzet van het Uitvoeringsprogramma verder in de ontwikkeling is gebracht (aangegeven bij indicator 1) zit ook in ieder geval betaalbare woningbouw. Deze indicator 2 is dus feitelijk altijd gelijk aan indicator 1.

Bron: Provinciale inventarisatie

Meerjarendoelen

1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk

Met de start van een minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) is het thema Volkshuisvesting weer terug op de nationale agenda. Het Rijk wil meer regie op de volkshuisvesting, wat ook gevolgen heeft voor de rol van de provincies op dit thema. Afgelopen jaar hebben wij een randvoorwaardelijk bod gedaan aan het Rijk om in de periode 2022 tot en met 2030 83.500 woningen toe te voegen in onze provincie. Na een realitycheck in de zomermaanden hebben het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en wij op basis van het randvoorwaardelijke bod in oktober de 'afspraken woningbouw' ondertekend. Vervolgens zijn het bod en de afspraken met BZK de basis geweest voor het opstellen van woondeals met de regio's U10, Amersfoort en

Foodvalley. De woondeals zullen in het voorjaar van 2023 ondertekend worden. Daarmee vormen de drie opgetelde regionale woondeals vanaf 2023 een nadere uitwerking van de provinciale doelstellingen in het uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021-2024.

De totstandkoming van het bod en de woondeals hebben in 2022 veel inzet gevraagd. Daardoor was er vanuit het programmateam minder tijd voor de ondersteuning van gemeenten en corporaties bij de uitvoering van al bestaande woondeals en concrete gebiedsontwikkelingsprojecten. In totaal zijn toch nog 19 woningbouwplannen in 2022 financieel ondersteund. Dit waren 8 plannen in regio U10, 9 plannen in regio Amersfoort en 2 plannen in regio Foodvalley met totaal in deze plannen een planvoorraad van 14.880 woningen.

Daarnaast is nog 17 keer gebruik gemaakt van de flexpool-regeling en het expertteam TEMPO. Dit betreft voor het grootste deel de flexpool-middelen, waarbij gemeenten subsidie konden aanvragen voor extra capaciteit om woningbouwprojecten tot uitvoering te brengen. In 2022 is hiervoor een kleine € 2,8 miljoen uit het programmabudget ingezet. Eind 2022 zijn ook weer nieuwe flexpool-gelden vanuit het ministerie van BZK overgemaakt, waarmee het provinciale budget voor flexpoolgelden is aangevuld. Door gemeenten en corporaties is daarnaast weinig gebruik gemaakt van het in 2022 geformeerde Expert-versnellingssteam (TEMPO). Dit is de denktank met uiteenlopende expertises die bijvoorbeeld doorbraken zou kunnen creëren bij vastgelopen projecten. Er vindt in 2023 een tussentijdse evaluatie plaats op dit instrument, waarbij gekeken wordt hoe het aanbod van expertise beter kan aansluiten bij de vraag van gemeenten bij woningbouwopgaven.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Oppakken van de acties uit de Woondeal Regio Utrecht en Amersfoort met de provincie als zichtbare partner.		Door inzet voor het provinciaal bod en regionale woondeals in 2022, was minder tijd voor ondersteuning van gemeenten bij bestaande woondeals.
Behandeling van tenminste tien casussen door het versnellingssteam.		Er zijn maar 2 casussen voorgelegd aan het Expert-versnellingssteam TEMPO.

1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave

In 2022 is op diverse fronten invulling gegeven aan de uitwerking van het woningmarktbeleid. Communicatie, kennis ontwikkelen en leerervaringen delen vormen belangrijke factoren voor een goede samenwerking tussen alle betrokken partijen en leveren een positieve bijdrage aan de versnelling. In mei 2022 is een Platform Wonen-bijeenkomst georganiseerd met als thema Bouwen aan een gezonde leefomgeving voor iedereen. Daarnaast zijn drie nieuwsbrieven uitgebracht en is de website van Versnelling Woningbouw aangevuld met handige links en inspiratieverhalen van versnelde woningbouwprojecten. De Monitor Wonen en de Planregistratie Wonen zijn in 2022 verder ontwikkeld en aangevuld. Deze instrumenten brengen de woningvoorraad, de woningontwikkeling, de woningbouwopgave en de woningbouwplanning (plancapaciteit) in beeld. Ze geven daarmee zowel ons als de gemeenten input om nog beter te kunnen sturen op de woningbouwopgave.

Vanaf 2022 hebben we gewerkt aan doelmatige instrumenten met eventuele regelingen en constructies die kunnen bijdragen aan het bevorderen van de realisatie van betaalbare woningen voor de lagere en middeninkomens. De recente landelijke ontwikkelingen rond het instrumentarium en gewijzigde marktomstandigheden moeten in 2023 ook verwerkt worden in het instrumentarium voor het bevorderen van betaalbare woningbouw.

Om tegemoet te komen aan de stijgende vraag aan woningen voor aandachtsgroepen waaronder starters en statushouders, is gewerkt aan het mogelijk maken om meer flexwoningen te realiseren. Samen met het Rijk, gemeenten en corporaties is eind 2022 de Regiodeal Flexwonen afgesloten. Daarin is afgesproken in 2023 1.500 flexwoningen te realiseren. De basis daarvoor was al gelegd in het Actieplan Flexwonen. Ook zijn drie experimenten gestart voor de realisatie van flexwoningen buiten het stedelijk gebied en zijn met onze ondersteuning verschillende locatiescans uitgevoerd.

In september 2022 hebben wij het Convenant Duurzame Woningbouw ondertekend met 82 andere partners. Eind 2022 waren dit er inmiddels 100. In 2023 gaan we met onze partners van verschillende provincies uitvoering geven aan de afspraken die in het convenant gemaakt zijn. Daarbij gaat het om onder andere hierom:

- het ontwikkelen en delen van kennis met partners in de woningbouwopgave;
- verbinden van partijen;
- ondersteunen van pilots op alle thema's die een plek hebben in het convenant Duurzame Woningbouw; die thema's zijn energieneutraal, klimaatadaptief, natuurinclusiviteit en biodiversiteit, circulair bouwen, gezonde leefomgeving en duurzame mobiliteit.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er is zichtbaar gewerkt aan kennisontwikkeling, kennisdeling en monitoring.		
Op regionaal niveau zijn afspraken vastgelegd tussen publieke en private partners over duurzaam, toekomstbestendig bouwen.		

1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

De uitvoering van de provinciale Vitale Wijken aanpak in de vier aandachtswijken Overvecht in Utrecht, Bautau in Nieuwegein, Vollenhove in Zeist en het Soesterkwartier in Amersfoort komt steeds verder op stoom. De financiële middelen uit de Regio Deal Vitale Wijken worden ingezet voor projecten om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te verbeteren en de sociaal-economische problemen aan te pakken. De effecten van actuele ontwikkelingen zoals de coronacrisis, inflatie/koopkrachtcrisis en energiearmoede zijn extra zichtbaar in deze wijken. De uitvoeringsplannen worden hierop jaarlijks bijgesteld. Het kennis- en monitoringsprogramma is verder uitgewerkt in een gemeenschappelijk programma en maatwerkplannen per gemeente.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er wordt gevolg gegeven aan de afspraken uit de overeenkomsten tussen de provincie en de vier gemeenten.		
De Vitale Wijkanaanpak is in uitvoeringsplannen uitgewerkt.		
Het kennis- en monitoringsprogramma, opgezet in samenwerking met de gemeenten, Rijk en kennispartners levert concrete resultaten op en werkt toe naar een vaste monitoringscyclus.		

Verbonden partijen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Programma 2. Landelijk gebied

Programmadoel

Wij werken aan het behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), stimuleren duurzame landbouw en zetten ons in voor een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

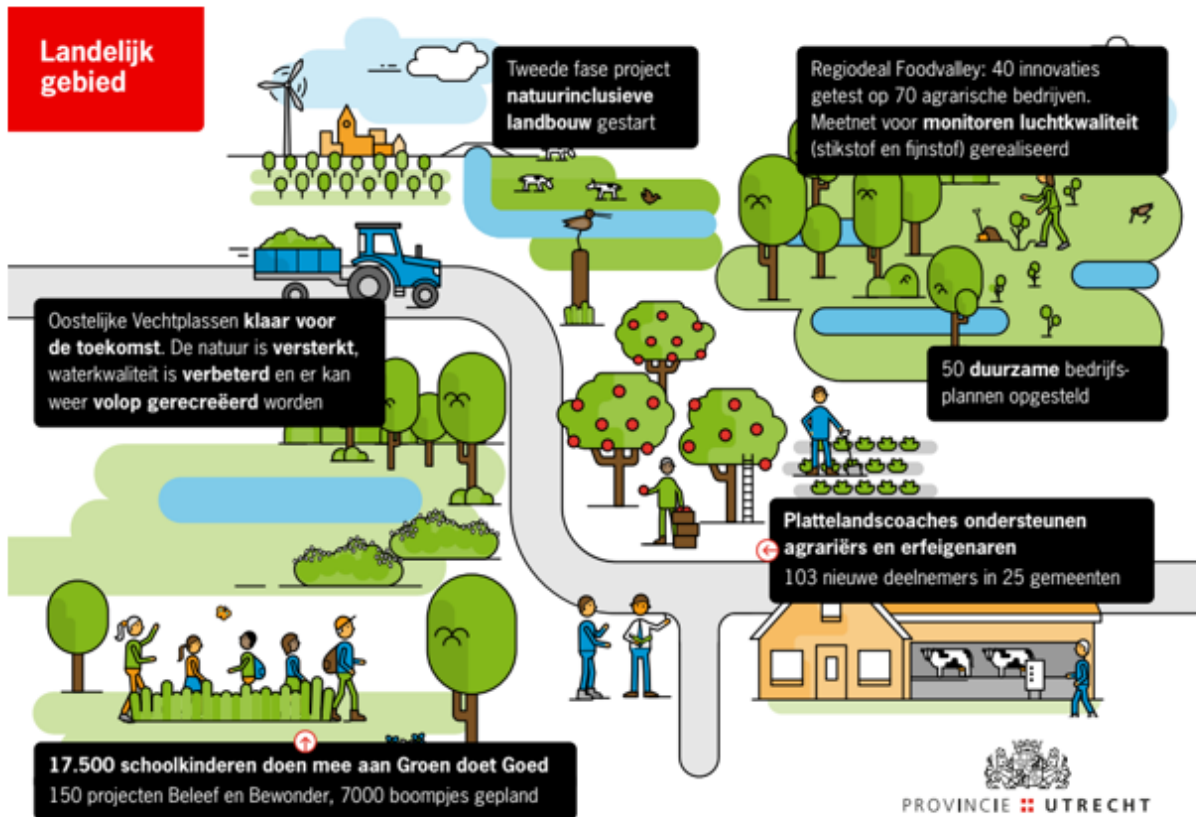
Utrechts Programma Landelijk Gebied en Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is een omgevingswetprogramma gericht op een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Het bevat een intensivering en versnelling van een aantal bestaande opgaven, zoals het realiseren van nieuwe natuur, het verbeteren van de bestaande natuur en het halen van de verplichte Europese waterdoelen (Kaderrichtlijn Water). En nieuwe opgaven of een concretisering van opgaven, zoals de groen-blauwe dooradering van het landschap, de landbouwtransitie en de klimaatopgave met daarin bodemdaling, de bossenstrategie en het verminderen van methaanuitstoot. In het Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG) worden de opgaven voor onze provincie vastgelegd. Daarvoor breiden we bestaande provinciale gebiedsaanpakken uit, zoals de stikstofopgave, bodemdalingsopgaven en natuuropgaven. Dit wordt aangevuld met nieuwe gebiedsprocessen in de overige gebieden in onze provincie. Voor alle negen deelgebieden wordt een gebiedsagenda opgesteld, die aangeeft wat de opgave is. Deze gebiedsagenda's gezamenlijk vormen het UPLG. Het UPLG vormt de basis om aanspraak te kunnen maken op de transitiemiddelen die het Rijk beschikbaar stelt voor het landelijk gebied.

In de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (ULG), vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 29 november 2022, is vastgelegd hoe we de opgaven in het landelijk gebied gaan organiseren en realiseren. De ULG is tot stand gekomen in overleg met medeoverheden, de agrarische sector en maatschappelijke organisaties. De ULG schetst de kaders en uitgangspunten voor gebiedsgerichte uitvoering in het landelijk gebied. Tegelijkertijd is in de ULG de bestuurlijke sturing van de gebiedsgerichte aanpak uitgewerkt. In de gebiedsgerichte aanpak wordt dit gekoppeld aan de inhoudelijke opgaven die in het landelijk gebied moeten worden gerealiseerd en uitgewerkt. Deze nieuwe, gebiedsgerichte manier van werken heeft mogelijk gevolgen voor de inrichting van de onze organisatie en wordt meegenomen in het onderzoek voor inrichting van de organisatie. Hiermee is begin 2023 een start gemaakt.

De opgaven voor het landelijk gebied, die hierboven zijn beschreven, komen terug in verschillende begrotingsprogramma's. Een belangrijk deel van de opgaven komt terug in het begrotingsprogramma Landelijk Gebied.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	●	●	●
2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)	●	●	
2.1.2 De Groene Contour is verder gerealiseerd	●	●	
2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden	●	●	
2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	●	●	●
2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter	●	●	
2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd	●	●	
2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren	●	●	
2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	●	●	●
2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter	●	●	
2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	●	●	●
2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal en economisch rendabel	●	●	
2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.	●	●	
2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen	●	●	
2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	●	●	●
2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter	●	●	

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	10.379	11.598	12.181	11.552	629
Materiële lasten	19.929	36.148	15.056	18.151	-3.095
Subsidies	20.124	35.764	28.085	31.818	-3.733
Totaal lasten	50.431	83.510	55.322	61.521	-6.199
Baten	-8.401	-5.184	-3.118	-13.270	-10.152
Totaal Baten	-8.401	-5.184	-3.118	-13.270	-10.152
Totaal voor bestemming	42.030	78.326	52.204	48.251	-3.953
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	22.437	405	12.125	17.125	5.000
Onttrekkingen	-8.704	-21.323	-987	-987	
Mutaties in de reserves	13.732	-20.918	11.138	16.138	5.000
Saldo na bestemming	55.762	57.408	63.342	64.389	1.047

Toelichting belangrijkste verschillen

De belangrijkste verschillen in dit programma zijn:

Het saldo na bestemming is €1,047 mln., het nadeel bestaat onder andere uit:

- Door een onvoorziene grondaankoop bij het Natuurnetwerk (NNN), leiden de bijkomende kosten tot een overbesteding op het materiële budget binnen het programma. Daarnaast is er een subsidie verleend die ten laste zou komen van 2023. Echter door wijziging van verantwoordingsregels drukt deze subsidie op 2022. Dit zorgt voor een overbesteding op het budget (€1,190 mln.)
- Binnen het programma is de opgelegde bezuinigingsmaatregel "vertragingsfactor" niet gerealiseerd, dit leidt tot overbesteding op het materiële budget. Het grootste deel van de budgetten binnen het programma is gekoppeld aan de twee bestemmingsreserves en aan langlopende (subsidie)verplichtingen voor (agrarische) natuurbeheer. Daarnaast is er ook co-financiering voor Europees landbouwbeleid. Dit maakt het nagenoeg onmogelijk om deze bezuiniging te realiseren (- €1,612 mln.)
- De overbesteding op materiële budget Verbetering biodiversiteit en platteland, komt door dat lasten van het project "Natuur" niet juist zijn begroot. De lasten van het project Natuur worden volledig gedekt uit de specifieke uitkering Natuur verstrekt door het Rijk. Door de dekking (baat €7,735) is verschil per saldo 0, baten en lasten bij elkaar opgeteld (€ 7,735 mln.)

Voor een toelichting wordt verwezen naar de verschillenanalyse in paragraaf 4.6.2

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	6.045	6.045	-	-
Reserve Meerjarige programma's/projecten	-	5.000	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	4.275	4.275	158	158
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	1.805	1.805	-1.145	-1.145
Totaal 02. Landelijk gebied	12.125	17.125	-987	-987

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)
	2.1.2 De Groene Contour is verder gerealiseerd
	2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden
2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter
	2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd
	2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren
2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter
2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal en economisch rendabel
	2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.
	2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter
--	---

2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN is de ruggengraat van de Utrechtse natuur en van wezenlijk belang voor behoud en herstel van de biodiversiteit.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	4.373	4.433	4.654	4.223	431
Subsidies	1.912	3.489	1.263	2.151	-888
Materiële lasten	7.231	13.777	4.411	6.487	-2.076
Totaal lasten	13.515	21.699	10.328	12.860	-2.532
Baten	5.743	948	2.097	2.333	236
Totaal Baten	5.743	948	2.097	2.333	236
Totaal beleidsdoel	7.772	20.751	8.231	10.528	-2.297

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Ontwikkelde nieuwe natuur	ha	2263 (+300)	1963*	2171 (+208)	92

Omschrijving: De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Toelichting verschil Als gevolg van vertraging bij vergunningverlening i.v.m. PFAS en vertraging door een lange procedure van een bestemmingsplanwijziging is minder gerealiseerd dan begroot.

* stand is gewijzigd ten opzichte van jaarrekening 2021 van 1.983 ha naar 1.963 ha omdat er kleine correcties zijn doorgevoerd.

Bron:

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
2 Nieuwe natuur	ha	1088 (+125)	963*	1004 (+41)	84
Omschrijving:	De verwerving/functieverandering nieuwe natuur cumulatief				
Toelichting verschil	Er is een geringe bereidheid bij grondeigenaren gronden te verkopen of van functie te veranderen.				
	*t.o.v. de jaarrekening 2021 is een kleine correctie van 4 ha uitgevoerd.				
Bron:					
3 Faunapassages	aantal	0	1	0	0
Omschrijving:	Het aantal gerealiseerde grote faunapassages/ecoducten per jaar gedurende de coalitieperiode 2019-2023				
Toelichting					
Bron:	Natuurvisie / mobiliteitsprogramma				

Meerjarendoelen

2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)

Toelichting op meerjarendoel

Verwerving en functieverandering nieuwe natuur

De geplande uitbreiding van het Utrechtse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is 1.570 hectare in de periode 2011-2027. Dit doen we door de functie van gronden aan te passen, bijvoorbeeld van landbouwgrond naar natuurgrond. We kopen hiervoor gronden aan, voeren kavelruilen uit en verstrekken subsidie voor omvorming naar natuur. Voor de subsidieverstrekking hebben we twee actieve regelingen:

- de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL) voor functieverandering (omvorming van grond in bezit bij particulieren);
- de Uitvoeringsverordening aankoopsubsidie NNN-gronden (UVAN-regeling) voor aankoop van grond in bezit van een derde of pachtvrij maken van natuurgrond.

Wij hebben 40 hectare nieuwe natuur gerealiseerd in 2022 door functieverandering. Dat wil zeggen dat gronden die voorheen de functie 'landbouw' hadden, nu de functie 'natuur' hebben gekregen. Vervolgens moeten deze gronden nog worden ingericht als natuurgebied en moet de bestemming nog worden gewijzigd. Als wij de grond hebben aangekocht, moet die nog worden verkocht aan een eindbeheerder. De 40 hectare bestaat onder andere uit 2 aankopen in Vijfheerenlanden (totaal 19 hectare) en een aankoop in Polder Mijnden (16 hectare).

De gerealiseerde oppervlakte is flink minder dan de geplande 125 hectare. Het achterblijvende resultaat kent een aantal oorzaken. Een deel van de eigenaren in het landelijk gebied staat niet open voor verkoop of omvorming van hun gronden naar natuur. Zonder medewerking van de huidige eigenaren is de opgave zeer lastig te realiseren. Ook blijft de druk op de gronden hoog door de vele claims in de grondmarkt. Die zijn van overheden, bedrijven en investeerders.

De doelstelling van 125 ha per jaar blijkt al een aantal jaren niet haalbaar. In de begroting van 2023 is een realistische doelstelling van 50 hectare opgenomen.

Inrichting nieuwe natuur

Naast verandering van de functie van de grond worden gronden ook ingericht naar natuur. Hiermee maken we de grond geschikt voor waardevolle natuur met een hoge biodiversiteit.

In 2022 hebben wij, terreinbeherende organisaties en particuliere eigenaren 208 hectare nieuwe natuur ingericht. Dit is minder dan de lineair geplande 300 ha per jaar. Het gaat om inrichtingsprojecten in de Lunenburgerwaard, Mijdrechtse Bovenlanden, Landgoed de Boom, Wilnis Bovenlanden en Demmerik.

Er stonden ook hectares op kaart als 'alsnog in te richten natuur'. Na nadere analyse is de conclusie dat er geen inrichting meer nodig is. Het gaat om circa 55 hectare die al in bezit is van een eindbeheerder. Deze 55 hectare is onderdeel van de genoemde 208 hectare. De doelstelling van 300 ha per jaar lijkt voor het jaar 2023 wel haalbaar en is ook in de begroting 2023 opgenomen.

Versnelling natuurrealisatie

We zijn er in de afgelopen jaren niet in geslaagd om de begrote hectares functieverandering en inrichting te realiseren. Vanwege de urgentie van dit probleem hebben we in december 2022 de realisatiestrategie natuuropgave Provincie Utrecht vastgesteld. Met dit besluit hebben we de Groene Contour en de agrarische percelen in het NNN aangewezen als zoekgebied voor de realisatie van het NNN. De realisatie vindt plaats op vrijwillige basis. De planologische status verandert niet met de aanwijzing van de zoekgebieden, maar biedt ons en de eigenaren meer ruimte om natuur te realiseren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
125 hectare is van functie veranderd		Er is 40 hectare van functie veranderd
300 hectare nieuwe natuur is ingericht		Er is 208 hectare ingericht

2.1.2 De Groene Contour is verder gerealiseerd

Toelichting op meerjarendoel.

Met de Groene Contour willen wij het Natuurnetwerk Nederland versterken. In het coalitieakkoord hebben wij opgenomen dat we in deze coalitieperiode 400 hectare groene contour realiseren. Hiervoor hebben wij € 12 miljoen beschikbaar gesteld.

Daarvan is tot nu toe circa € 200.000 besteed waarvan circa € 180.000 in 2022. Op 13 december 2022 hebben wij besloten om de Groene Contour als zoekgebied aan te wijzen voor de realisatie van de NNN. We geven in tijd voorrang aan de NNN-realisatie boven de realisatie van de Groene Contour. In 2022 zijn 2 instrumenten uit het instrumentenkader groene contour opengesteld. Medio 2023 volgen nog 2 instrumenten.

In 2022 is binnen de groene contour 1 project van het Utrechts Landschap gerealiseerd. Dit levert ruim 4 ha Groene Contour op. Het gaat om functieverandering, er is geen inrichting meer nodig.

In totaal is er in deze coalitieperiode slechts 4 hectare groene contour gerealiseerd. Wel is er in 2022 circa 16 hectare groene contour aangekocht die nu beschouwd wordt als NNN, nu wij groene contour beschouwen als zoekgebied NNN.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het Instrumentenkader Uitvoering Groene Contour is in uitvoering en 5 varianten zijn opengesteld		Twee van de vijf varianten (instrumenten) zijn opengesteld. Medio 2023 worden nog twee varianten opengesteld.
Eén pilot voedselbossen gestart in de Groene Contour.		Deze is nog niet gestart. Er zijn twee mogelijke locaties in zicht binnen het project Duurzame Landbouw Met Natuur (DLMN).

Het strategisch bosbeleid is vastgesteld.		
Gestart met de aanleg van 5 ha bos met inzet van provinciale gronden.		Er is nog geen geschikte locatie op provinciale gronden gevonden.

2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden

Toelichting op meerjarendoel.

Grootschalige verbindingen/faunapassages

Het Natuurnetwerk Nederland kan alleen functioneren als de natuurgebieden onderling zijn verbonden. Barrières door infrastructuur, zoals provinciale wegen, kunnen we oplossen door faunapassages en ecoducten aan te leggen. De voorbereiding voor de realisatie van het ecoduct N226 is afgerond, zodat begin 2023 de aanbesteding van de realisatie van het ecoduct kan plaatsvinden. Daarnaast is er een inrichtingsplan opgesteld voor de gronden van Valkenheide, zodat zij als verbinding kunnen functioneren tussen het ecoduct en het Leersumse Veld. Ook zijn bij de N210 (Lopik) en N401 (Kockengen) twee otterpassages voorbereid, en een reewildkerend raster met bijbehorende voorzieningen aan de noordzijde van de N227. De realisatie van de passages en de rasters staan voor de eerste helft van 2023 gepland.

Kleinschalige verbindingen (groene dooradering)

Wij bereiken groene dooradering van het landelijk gebied door kleine landschapselementen aan te leggen. Een belangrijk document daarvoor is het landschapsuitvoeringsplan, dat in 2022 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten. Hiermee continueren wij via het Platform Kleine Landschapselementen (KLE) de aanleg van nieuwe landschapselementen. Alle partners van het Platform KLE hebben in 2022 samen 124 elementen aangelegd, waarmee de streefwaarde van 90 elementen per jaar ruimschoots is gehaald.

Wel is er sprake van onderuitputting van het beschikbare subsidiebudget voor kleine landschapselementen in 2022. Dit komt vooral doordat geen besluit meer kon worden genomen over een laat in het jaar ingediende subsidieaanvraag van € 200.000. In overleg met de aanvrager wordt deze aanvraag in 2023 opnieuw ingediend, waarna er een besluit over wordt genomen.

Verkenningfase project Natuurlijke uiterwaarden

Voor de dijktrajecten Jaarsveld-Vreeswijk (JAV) en Irenesluis-Culemborgse Veer (ICU) verkennen Rijkswaterstaat (RWS), Staatsbosbeheer en onze provincie samen op hoofdlijnen welke kansen er zijn om hun opgaven gezamenlijk te ontwerpen/plannen. We kijken samen ook welke mogelijkheden de uiterwaarden bieden. RWS heeft de projectleiding over de verkenningfase van JAV. In 2022 is een analyse gedaan die is uitgewerkt in een schetsontwerp en onderbouwende notitie voor de uiterwaarden met gezamenlijke opgaven. Voor ICU heeft RWS minimale opgaven. Wij hebben in 2022 een ingenieursbureau ingehuurd voor dit traject. In 2023 worden de resultaten opgeleverd. Met ingang van 2023 wordt de verkenningfase van het project natuurlijke uiterwaarden verantwoord onder meerjarendoel 2.2.2. Dat kan nu nog niet omdat het budget van de verkenningfase onder meerjarendoel 2.1.3 valt.

Bossenstrategie

Op 12 mei 2022 is het Strategisch bosbeleid vastgesteld door Provinciale Staten. Met de vaststelling hebben we ons gebonden om ons maximaal in te spannen om de opgenomen ambities uit te voeren.

Er is in het kader van Strategisch bosbeleid in 2022 personele capaciteit geworven.

Er is ook een start gemaakt met de realisatie van bos buiten het NNN en de Groene Contour. Het gaat dan vooral om de uitvoering van het Bomen Actieplan en agroforestry (inclusief voedselbossen)

Gedurende heel 2022 zijn vele extra bomen aangeplant als uitvoering van het [Bomenactieplan](#). In dat kader zijn er per 1 januari 2023 in totaal meer dan 374.000 extra bomen aangeplant. De teller stond op 1 januari 2022 op 177.000 extra aangeplante bomen. In 2022 zijn bijna 200.000 extra bomen aangeplant. Dat aantal is inclusief de 77.000 bomen die in drie publieksacties zijn uitgedeeld aan boseigenaren, particulieren en agrariërs.

In de Kadernota 2022 is incidenteel budget beschikbaar gesteld specifiek om fruit- en notenbomen (voedselbossen/agroforestry) aan te planten in het agrarische gebied over de jaren 2022-2023. In 2022 is hiervoor eerst de subsidieregeling Agroforestry ontwikkeld en vastgesteld. Deze subsidieregeling is aan het einde

van het jaar opengesteld. Wij zullen voorstellen het incidentele budget van ruim € 200.000 uit 2022 beschikbaar te stellen in 2023.

Gelijktijdig met het Strategisch bosbeleid is het Landschapsuitvoeringsplan vastgesteld. Vanaf 2023 wordt concreet ingezet op realisering van kleine landschapselementen (groene dooradering) op basis van het Landschapsuitvoeringsplan. En koppelen we kansen tussen het Programma Groen Groeit Mee en het Strategisch bosbeleid om (recreatie)bos te realiseren in de nabijheid van nieuwe woonwijken. De voorbeeldgebieden van Groen Groeit Mee bieden goede aanknopingspunten.

Tot slot maakt de Bossenstrategie onderdeel uit van de opgaven uit het NPLG. In de tweede helft van 2022 is daar inzet op gepleegd. Het vraagt verdere uitwerking die doorloopt in 2023 (en verder).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<i>Grootschalige verbindingen/faunapassages</i>		
De aanleg van het ecoduct over de N226 is in 2022 gestart.		De aanleg is nog niet gestart, aanbesteding vindt plaats begin 2023. Doordat extra benodigd onderzoek naar kabels en leidingen en stikstof is de start enkele maanden vertraagd.
<i>Kleinschalige verbindingen (groene dooradering)</i>		
Een vastgesteld landschapsuitvoeringsplan.		
<i>Uitbreiding bosareaal in het landelijke gebied</i>		
Start uitvoering aanplant 400.000 bomen		
Subsidie verstrekt voor de aanplant van minimaal 8000 fruit- en notenbomen		In 2022 is de subsidieregeling Aanleg Agroforestry ontwikkeld om de beschikbare middelen voor fruit- en notenbomen te kunnen besteden. Deze subsidieregeling is opengesteld per 1 januari 2023.
Twee publieksacties georganiseerd of gefinancierd met boomaanplant als doel		
4 ha Natura 2000 bos gecompenseerd.		Er is een opdracht aan de Natuurcompensatiebank gegeven voor de realisatie van 6 ha boscompensatie N2000. Er zijn verschillende concrete locaties in zicht, maar dit heeft nog niet tot resultaat geleid

---

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

---

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland moet kwantitatief in orde zijn en voldoende omvang hebben om goed te kunnen functioneren. Daarnaast is de kwaliteit van de aanwezig of te ontwikkelen natuur van wezenlijk belang om de biodiversiteit te behouden en te versterken en moet er voldoende buffer zijn tegen invloeden van buitenaf (verdroging, verzuring, verstoring) en klimaatveranderingen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	4.087	5.302	5.571	5.415	156
Subsidies	14.247	25.372	22.033	23.869	-1.836
Materiële lasten	10.809	19.341	7.527	9.935	-2.408
Totaal lasten	29.144	50.015	35.131	39.219	-4.088
Baten	2.037	4.236	728	10.241	9.513
Totaal Baten	2.037	4.236	728	10.241	9.513
Totaal beleidsdoel	27.107	45.779	34.403	28.978	5.425

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Beheerde natuur (V-5)	%	80	81	81	-1
Omschrijving:	Het beheer van bos- en natuurgebieden als % van de beoogde streefdoelen (oppervlakte in hectare) binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN).				
Toelichting					
Bron:	Natuurdatabase provincie Utrecht waarin alle beschikkingen natuurbeheer 2022 zijn opgenomen en de database van RVO waarin de nog in 2021 (474 ha) en 2022 (4,6 ha) aflopende beschikkingen zijn opgenomen				
2 Ecologisch beheerd agrarisch gebied.	hectare	8400	8419	9010	-610
Omschrijving:	Het aantal hectares agrarisch gebied waar weidevogelbeheer wordt toegepast.				
Toelichting verschil	In het kader van het aanvalsplan Grutto zijn extra middelen voor agrarisch natuurbeheer beschikbaar gekomen. Deze middelen hebben geleid tot extra hectares agrarisch natuurbeheer.				
Bron:	Subsidiebeschikkingen Agrarische collectieven 2022				

Meerjarendoelen

2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

Voor bestaande bos- en natuurgebieden en agrarische gebieden verlenen wij beheersubsidie op grond van de subsidieverordening Natuur en Landschap (SVNL), zodat de natuurkwaliteit van deze gebieden wordt behouden en verbeterd.

Natuurbeheer

De gebieden waarvoor subsidie voor natuurbeheer kan worden verleend zijn opgenomen in het Natuurbeheerplan. Subsidie voor natuurbeheer wordt verleend voor een periode van zes jaar, waarna opnieuw een subsidie voor een periode van zes jaar kan worden aangevraagd.

Eind 2021 liep voor 474 hectare subsidie voor natuurbeheer af. Eigenaren van aflopende contracten zijn actief geïnformeerd over het aflopen van hun contract en de acties die nodig zijn om het contract voort te zetten. Het is aan de eigenaar zelf om de keuze te maken het beheercontract wel of niet voort te zetten. De gronden blijven, ongeacht wel of geen beheercontract, onderdeel van het NNN. Van het aantal aflopende hectaren subsidie is 362 hectare voortgezet in 2022. Daarnaast is voor 72 nieuwe hectares een subsidie voor natuurbeheer aangevraagd. Per saldo is het aantal gesubsidieerde hectaren daarmee nagenoeg gelijk gebleven. Van de totaal 26.500 hectare natuurgebied die in aanmerking komt voor subsidie voor natuurbeheer is in 2022 voor 21.419 hectare subsidie verleend. De streefwaarde voor 2022 van minimaal 80% is bereikt.

Natuurtoezicht

Volgens het Samenwerkingsmodel Utrecht wordt de uitvoering van het natuurtoezicht jaarlijks geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten wordt een nieuwe toezichtkalender voor het daaropvolgende jaar vastgesteld. De evaluatie die in 2022 is uitgevoerd over 2021 heeft geen wijzigingen opgeleverd van thema's en prioriteiten van de nieuwe kalender. De toezichtkalender wordt, zoals ieder jaar, bestuurlijk vastgesteld in maart.

Onderzoek naar aparte regeling voor drukbezochte natuurterreinen

De in 2021 geconstateerde drukte in natuurgebieden als gevolg van COVID-19, heeft geleid tot het opstarten van onderzoek naar de recreatiedruk in natuurgebieden. In het vierde kwartaal van 2023 worden de resultaten van dit onderzoek verwacht.

Agrarisch natuurbeheer

In 2022 is voor totaal 10.543 ha subsidie verleend voor een bedrag van totaal € 7,58 miljoen. Ruim 85% van dit areaal betreft weidevogelbeheer. Het aantal hectares agrarische grond waarop agrarisch natuurbeheer (ANLb) plaatsvindt is in 2022 vergroot met 591 hectare en een bedrag van € 0,28 miljoen. De uitbreiding betrof alleen weidevogelbeheer, omdat hiervoor middelen konden worden ingezet vanuit het aanvalsplan grutto. Daarmee lopen we vooruit op de nieuwe subsidieperiode vanaf 2023 waarin het aanvalsplan grutto een vaste plek heeft gekregen.

2022 was het laatste jaar voor de 6-jarige subsidieperiode ANLb. In 2023 start een nieuwe subsidieperiode van 6 jaar volgens het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) en het Nationaal Strategisch Plan (NSP). De subsidies in de nieuwe periode worden voor 65% gefinancierd uit EU-middelen en voor 35 % door de waterschappen (voor waterbeheer) en provincie.

De planning voor subsidieverlening agrarisch natuurbeheer is elk jaar hetzelfde. Alle provincies verlenen eind van ieder jaar een (uitbreidings)beschikking voor het daaropvolgende jaar. Dit is eind 2022 niet gebeurd, omdat er door de late vaststelling van het GLB-NSP (landelijk) nog te veel onduidelijkheden waren om de subsidies op een verantwoorde wijze af te kunnen geven. Onduidelijkheden betreffen onder andere de verhouding van het ANLb tot de ecoregeling en de verplichte bufferstroken langs watergangen. De beschikkingen voor de nieuwe 6-jarige subsidieperiode worden daarom in 2023 afgegeven. Dit is goed afgestemd met de agrarische collectieven

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<i>Subsidiering van natuurbeheer</i>		
Het aantal hectare natuurterreinen waarvoor een subsidie natuurbeheer wordt verstrekt, is met 300 ha gegroeid.		Het aantal hectare natuurterrein waarvoor subsidie natuurbeheer is verstrekt is nagenoeg gelijk gebleven. De beoogde groei van 300 hectare is niet gerealiseerd.
De subsidies natuurbeheer die in 2021 aflopen, zijn in 2022 vernieuwd dan wel via		Van de 474 hectare aan aflopende contracten is 362 hectare voortgezet.

een uitbreiding opgenomen in de lopende subsidies van de natuurcollectieven.		
<i>Natuurtoezicht</i>		
Op basis van het Utrechts samenwerkingsmodel komt de evaluatie beschikbaar en is een toezichtkalender voor 2023 vastgesteld.		
<i>Onderzoek naar aparte regeling voor drukbezochte natuurterreinen</i>		
Het onderzoek naar wenselijkheid van aparte provinciale subsidieregeling voor drukbezochte natuurgebieden, wordt afgerond.		Het onderzoek naar druk bezochte natuurgebieden is eind 2022 opgestart en zal in 2023 worden uitgevoerd
<i>Agrarisch natuurbeheer</i>		
Eind 2022 worden nieuwe beschikkingen voor het verbrede agrarisch natuurbeheer afgegeven voor de periode 2023 tot en met 2028.		Vanwege de onduidelijkheden door de late vaststelling van het GLB-NSP is landelijk besloten de subsidies pas in de eerste helft van 2023 te verlenen
Het aantal hectare agrarische grond waarvoor een subsidie agrarisch natuurbeheer voor weidevogelbeheer wordt verstrekt, blijft tenminste gelijk		Het aantal hectares agrarische grond waarvoor subsidie agrarisch natuurbeheer voor weidevogelbeheer wordt verleend is gestegen met 591 hectare.

2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd

Toelichting op meerjarendoel.

Vanuit verschillende invalshoeken en verschillende partijen is en wordt actief (door)gewerkt aan maatregelen die leiden tot bescherming, instandhouding of herstel van biotopen (leefgebieden) en habitats van de benoemde iconsoorten (zie Supplement Biodiversiteit bij de provinciale Natuurvisie 2017). In bijzonder in de Natura 2000-gebieden, maar ook in de rest van het NNN en daarbuiten (o.a. weidevogelgebieden). Subsidiereregelingen worden waar nodig beter gestroomlijnd en qua openstelling op de praktijk afgestemd. Hieronder wordt kort de voortgang in 2022 weergegeven van de belangrijkste natuurkwaliteitsverbeteringsprojecten.

Kwaliteitsverbetering bestaande natuur

De Grebbelinie maakt deel uit van het NNN en vormt een waardevolle ecologische verbindingszone voor verschillende soorten flora en fauna. Door achterstallig beheer is de natuurkwaliteit hier de afgelopen jaren achteruit gegaan. In 2022 is gestart met de uitvoering van natuurherstelmaatregelen op de Grebbelinie te verbeteren. De uitvoering wordt afgerond in 2023.

Ecologisch bermbeheer

In 2022 hebben wij ecologisch berm-, sloot- en oeverbeheer langs de provinciale wegen uitgevoerd. Hierbij werkt de beheerder zoveel mogelijk volgens de systematiek van Kleurkeur van de Vlinderstichting. Essentieel daarbij is dat bij de verschillende maaibeurten een deel van de vegetatie blijft staan. Hiermee krijgen planten, insecten en bijvoorbeeld amfibieën voortplantings-, dekings- en overwinteringsmogelijkheden. Het maaisel wordt afgevoerd om verschraling te bevorderen. Dit verbetert de soortenrijkdom van de flora. De gezamenlijke provincies doen meerjarig onderzoek om te zien of deze vorm van bermbeheer positief uitpakt voor natuurlijke bestrijders van de

eikenprocessierups. Waar de Kleurkeursystematiek niet kon worden gehanteerd, als gevolg van verkeersveiligheidsbezwaren of door de aanwezigheid van ruigte en/of riet, is ingezet op zo ecologisch mogelijk bermbeheer.

In 2022 hebben wij met het praktijknetwerk bloeiende bermen veldbijeenkomsten gehouden in het oosten van de provincie. Deelnemende partijen zoals gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders, agrariërs en particulieren delen aan de hand van praktijkvoorbeelden kennis en ervaring met elkaar. Hiermee stimuleren zij het ecologisch bermbeheer.

Planvormingsfase project natuurlijke uiterwaarden

De dijktrajecten Wijk bij Duurstede-Amerongen, Culemborgse Veer-Beatrixsluis en Salmsteke-Schoonhoven zijn in 2022 doorgezet naar de planvormingsfase (na verkenningsfase). Hiervoor zijn samenwerkingsovereenkomsten ondertekend samen met Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) en de betrokken gemeenten. HDSR is projectleider namens de samenwerkende partijen. In 2022 zijn er subsidieaanvragen ingediend door HDSR om dit uit te voeren. Naar verwachting wordt begin 2023 een besluit genomen over de aanvragen. Ten tijde van de slotwijziging werd rekening gehouden met een besluit in 2022 waardoor er nu sprake is van onderbesteding. De uitvoering van de planuitwerkingsfase van deze drie trajecten is in 2022 gestart, met het vertrouwen dat de subsidie wordt gekregen. In de planfase wordt een concreet plan gemaakt welke verbetering in natuurbeheertypen en hectares kunnen worden gerealiseerd per uiterwaard en een raming van de realisatiekosten. Hierbij wordt ook gekeken bij welk deel het gaat om inrichting NNN of groene contour, bij welk deel om kwaliteitsverbetering bestaande natuur, bij welk deel om de Kaderrichtlijn Water (RWS) en bij welk deel om dijkveiligheid en bloemrijke dijken (HDSR). Er wordt ook een kostenverdeling gemaakt die bij die verdeling hoort.

Herstel- en instandhoudingsmaatregelen Natura 2000-gebieden

Vanwege de overbelasting met stikstof in onze Natura 2000-gebieden en om verdere verslechtering zoveel mogelijk te voorkomen, gaan we door met de uitvoering van maatregelen voor herstel en instandhouding van de N2000 gebieden. Om te bepalen hoe de instandhoudingsdoelen voor de korte en middellange termijn behaald kunnen worden of behouden kunnen blijven, is in de zomer van 2022 gestart met het opstellen van Natuurdoelanalyses (NDA's). Voor 4 gebieden zijn de eerste concepten in december opgeleverd. De informatie vormt ecologische input bij de al gestarte gebiedsprocessen van het UPLG. Bij natuurdoelanalyses is ook de directe omgeving van de Natura 2000-gebieden in beschouwing genomen. Ook zijn alle maatregelen uit de Natura 2000-beheerplannen en de gebiedsprogramma's van het voormalig Programma Stikstof beoordeeld op hun resultaat. De NDA's maken duidelijk welke aanvullende maatregelen essentieel zijn binnen en buiten de Natura 2000-gebieden waar wij het voortouw nemen. Dit is de actualiteit van achtereenvolgens de Natura 2000-gebieden Binnenveld, Kolland en Overlangbroek, Zouweboezem, Uiterwaarden Lek en Neder-Rijn.

Binnenveld

De sanering van de vuilstort Ketelweg is afgerond. De laatste 2 percelen in het Binnenveld die nog ons eigendom zijn, worden in 2023 overgedragen aan Staatsbosbeheer. De inrichting van de Hellen door Staatsbosbeheer wordt naar verwachting in 2023 afgerond.

Kolland en Overlangbroek

Doordat de afstemming met de omgeving en het verkrijgen van de benodigde vergunningen meer tijd vraagt zijn er in 2022 geen maatregelen uitgevoerd. Er wordt gewerkt aan de voorbereiding van de laatste inrichtingswerkzaamheden in 2023. Die worden in de herfst van 2023 afgerond.

Zouweboezem

Het laatste ontbrekende als NNN begrensde perceel is door het Zuid-Hollands Landschap verworven. Hiervoor zal nog SKNL-subsidie aangevraagd worden voor afwaardering van de gronden en inrichting.

In 2021 is SKNL-subsidie verleend aan het Zuid-Hollands Landschap voor maatregelen die ook in 2022 zijn uitgevoerd. Het betreft het vergroten van poelen, het baggeren van polder Achthoven en het aanpassen van het beheer van blauw grasland.

De maatregel omkaderen rietlanden wordt niet uitgevoerd, omdat uit een haalbaarheidsonderzoek blijkt dat dit niet haalbaar is. Er wordt nog bekeken wat dan wel mogelijk/wenselijk is.

Uiterwaarden Lek

In 2022 is door het Zuid-Hollands Landschap gewerkt aan het optimaliseren van glanshaver-vossestaart hooiland. Hiervoor is in 2021 SKNL-subsidie verleend.

Neder-Rijn

De inrichting van de Lunenburgerwaard is in 2022 afgerond. De verdere inrichting van de Elsterbuitenwaard zal naar verwachting najaar 2023 worden afgerond.

SPUK Programma Natuur

In 2021 hebben we van het Rijk een specifieke uitkering (SPUK) van € 4,58 miljoen ontvangen voor de uitvoering van de 1e fase Programma Natuur. De middelen zijn bedoeld voor de uitvoering van herstelmaatregelen in Natura 2000-gebieden in de jaren 2021-2023 (met uitloop tot 2025). De focus van de maatregelen ligt op de overbelaste, stikstofgevoelige leefgebieden van soorten. In 2022 hebben de terreineigenaren financiële middelen gekregen voor de uitvoering van de herstelmaatregelen. Natuurorganisaties, waterschappen en een landgoedeigenaar van een Natura 2000-gebied kunnen nu aan de slag met de uitvoering. Waternet is gestart met exotenbestrijding (kreeften) in de Molenpolder. Andere projecten zijn in voorbereiding (vergunningen, technische uitwerking).

Gebiedsgerichte aanpak Stikstof

In 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) in werking getreden. In de Wsn zijn de omgevingswaarden vastgelegd die bepalen in welk tempo de stikstofdepositie in Nederland moet afnemen. Provincies hebben een inspanningsverplichting om zoveel mogelijk bij te dragen aan de realisatie van de omgevingswaarden.

In 2022 is de Startnotitie Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) verschenen, een nationaal beleidsprogramma onder de Omgevingswet. Het NPLG is gericht op een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Hierin staan vijf opgaven centraal (water en bodem, natuur, klimaat, stikstof, landbouw). De stikstofopgave is onderdeel geworden van een bredere set aan opgaven, die zo veel mogelijk integraal worden opgepakt. Deze opgaven zijn kaderstellend voor het op te stellen Utrechtse Programma Landelijk Gebied (UPLG). Dat moet voor 1 juli 2023 bij het Rijk moet worden ingediend, om aanspraak te maken op de middelen uit het Transitiefonds (€ 24,3 miljard). Het door Provinciale Staten in februari 2022 vastgestelde Handelingskader Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof ging al uit van de verbreiding van de opgaven in het landelijk gebied.

In negen deelgebieden, die samen provinciedekkend zijn, worden de opgaven en vraagstukken benoemd die voortvloeien uit de verschillende (rijks)opgaven. Die worden in een integrale aanpak samen met de gebiedspartijen uitgewerkt in gebiedsagenda's. De voortgang bij het opstellen is bemoeilijkt door voortdurende onduidelijkheid over een deel van de rijksopgaven en het ontbreken van een perspectief voor de agrarische sector. Vanuit de provincie en in IPO-verband is dit meermaals onder de aandacht gebracht van het Rijk. Dit heeft ook invloed gehad op de bereidheid van de agrarische sector om te participeren in de gezamenlijke aanpak. Op lokaal niveau zijn wel diverse gesprekken gevoerd met uiteenlopende stakeholders (ook individuele of lokale samenwerkingsverbanden van agrariërs) en worden lokale en regionale initiatieven gefaciliteerd. Diverse instrumenten zijn in ontwikkeling, zoals een aangepaste verplaatsings- en beëindigingsregeling, beleidsregels voor extern salderen en een stikstofbank. In individuele gevallen worden gesprekken met agrariërs gevoerd over ontwikkelingsmogelijkheden, verplaatsing of beëindiging. Een grondstrategieplan is in ontwikkeling.

Revitaliseringsprojecten bosgebieden

Onze bossen hebben last van stikstofdepositie, verzuring, verdroging, nutriëntenverlies, bosbranden en schimmelziekten. Deze effecten hebben grote gevolgen voor de veerkracht en kwaliteit van bossen. De biodiversiteit heeft er onder te lijden en zet ecosystemen onder druk. In 2022 hebben wij (en ook de andere provincies) op verzoek van het Rijk een revitaliseringsplan opgesteld met daarin revitaliseringsmaatregelen die bijdragen aan de kwaliteit en vitaliteit van de Utrechtse bossen. Het gaat in totaal om 2.500 tot 3.400 ha bestaand bos. Deze revitaliseringsmaatregelen (met bijbehorende kosten van ongeveer € 5,5 miljoen) maken onderdeel uit van het UPLG.

Daarnaast zetten we via de SKNL-regeling in op specifieke kwaliteitsverbetering, de zogenaamde revitaliseringsprojecten. Dat is een aanvulling op de aanpak van de droogte en de stikstofdepositie in het bestaande bosareaal. In 2022 zou een proefproject van Staatsbosbeheer en de Bosgroep Midden Nederland starten om de komende 7 jaar 45 ha bos op de zandgronden te revitaliseren. In december 2022 is een SKNL-aanvraag ingediend om te starten met het project.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<i>Bescherming en kwaliteitsverbetering leefgebieden</i>		

<p>Uitvoering maatregelen Beheerplannen Natura 2000 en/of gebiedsanalyses PAS liggen op schema.</p>		<p>Maatregelen zijn grotendeels uitgevoerd, er liggen nog enkele restopgaven die vertraagd zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • N2000-gebied Binnenveld: inrichting de Hellen naar verwachting gereed in 2023. • N2000 gebied Kolland en Overlangbroek: hydrologische maatregelen uitgevoerd. Op Oud Kolland vertraagd, nu gepland in 2023. • Zouweboezem: de maatregel omkaderen rietlanden wordt niet uitgevoerd omdat blijkt uit een haalbaarheidsonderzoek dat dit niet haalbaar is. Er wordt aan een andere oplossing gewerkt (wordt duidelijk in de Natuurdoelanalyse 2023). • Uiterwaarden Lek: maatregelen kamsalamander.
<p>Versterking van de biodiversiteit is in gang gezet door subsidiëren van projecten gericht op biodiversiteitsdoelen te continueren</p>		<p>Ondanks dat er veel maatregelen zijn uitgevoerd of worden uitgevoerd ter verbetering van de natuurkwaliteit en instandhouding van soorten blijft er sprake van een onderbesteding om uiteenlopende redenen</p>
<p><i>Ecologisch bermbeheer</i></p>		
<p>Het kennisnetwerk ecologisch bermbeheer is uitgebreid.</p>		
<p><i>Landelijk Uitvoeringsprogramma natuur 2021-2030</i></p>		
<p>Uitvoering maatregelen Programma Natuur conform Aanvraag Provincie Utrecht Regeling specifieke uitkering Programma Natuur periode 2021 – 2023.</p>		
<p><i>Aanpak stikstof</i></p>		
<p>De uitvoering van de Gebiedsgerichte Aanpak, zoals beschreven in de Leidraad Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof ligt op schema</p>		<p>Het UPLG wordt opgesteld en dient op 1 juli gereed te zijn. De voortgang bij het opstellen is bemoeilijkt door voortdurende onduidelijkheid over een deel van de rijksopgaven en het ontbreken van een perspectief voor de agrarische sector. Dit heeft ook invloed gehad op de bereidheid van de agrarische sector om te participeren in de gezamenlijke aanpak.</p>
<p>De instrumentenkoffer is gevuld, waarmee de eerste provinciale bron- en stimuleringsmaatregelen gerealiseerd zijn.</p>		<p>Aan onderdelen van de instrumentenkoffer is gewerkt. De regeling voor extern salderen is in februari 2023 vastgesteld en de verplaatsingsregeling volgt in maart 2023. De instrumentenkoffer is als geheel nog niet gereed en in werking. Belangrijk onderdeel van de instrumentenkoffer is het op te stellen Grondstrategieplan dat voor de zomer 2023 aan PS wordt voorgelegd.</p>
<p>Stikstof doelenbanken zijn operationeel</p>		<p>Stikstof doelenbanken zijn nog niet operationeel. Met name door onduidelijkheid over een goede juridische borging van de uitgifte van verkregen stikstofruimte is vertraging ontstaan. Streven is de doelenbanken in het tweede kwartaal van 2023 operationeel te hebben.</p>
<p><i>Revitaliseringsprojecten bosgebieden</i></p>		

Er is gestart met de revitalisering van 45 ha bos		In december 2022 is de SKNL-aanvraag ingediend. In 2023 worden de demonstratie- en praktijklocaties ingericht.
---	---	--

2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren

Toelichting op meerjarendoel.

Op weg naar een Interim uitvoeringsprogramma faunabeleid en monitoring

In 2022 hebben wij de Voortgangsrapportage faunabeleid 2022 gemaakt. Hierin staat een tabel met alle lopende onderzoeken ter voorbereiding van het Interim uitvoeringsprogramma faunabeleid en monitoring. De kaders voor het nieuwe faunabeleid en monitoring zijn eind 2022 vastgesteld.

Ganzenbeleid

Voor het ganzenbeleid zijn onder andere de volgende stappen gezet.

- In IPO-verband hebben we afspraken gemaakt over de uitwerking van het ganzenadvies van de Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade (mei 2021). Volgens deze afspraken gaan provincies samenwerken aan een verbrede onderzoeksagenda. Deze is nodig om ontheffingen beter te onderbouwen. Het IPO zal de provincies hierin ondersteunen, mede op basis van onze juridische analyse van de jurisprudentie op het faunaschadedossier. Verder is de IPO-taakgroep ganzen opgericht. Deze gaat zorgen voor een landelijk voorbeeld waarin de ecologische, juridische en faunabeheerplan kaders zijn opgenomen
- We nemen deel aan de Utrechtse werkgroep 'toekomstbestendig ganzenbeheer', een werkgroep van het Projectteam Ganzenbeheer Utrecht (PGU). Die heeft de opdracht om ons te adviseren over de toekomst van de Utrechtse ganzenafspraken. In november heeft de werkgroep haar advies via de Faunabeheereenheid aangeboden.
- We hebben opdracht gegeven voor een onderzoek naar het functioneren van onze ganzenrustgebieden. Dat wordt afgerond, nadat de winterganzen zijn vertrokken.
- We hebben een werkgroep 'alternatief, diervriendelijker (ganzen)beheer' ingesteld. Dit jaar zijn twee grote onderzoeksprojecten gestart. Het gaat om een onderzoek naar de kansenrijkdom van innovatieve maatregelen in de praktijk en om onderzoek naar verjaging van ganzen met drones gericht op het verminderen van ganzenschade. De eindrapportages van beide onderzoeken worden begin 2023 opgeleverd.
- Wij hebben advies aangevraagd bij de Zoogdierverseniging over grote hoefdieren, ook in relatie tot de in de toekomst mogelijk vaker voorkomende wolf in onze provincie. De vraag is of binnen onze provincie ruimte is voor grote hoefdieren (edelhert en wild zwijn) en welke maatregelen nodig zijn om overlast en schade van alle grote hoefdieren beheersbaar te houden.

De eerste cijfers van onze werkorganisatie BIJ12 van de openeinderegeling faunaschade laten over 2022 opnieuw een stijging zien van de schade-uitkeringen. De stijging wordt vooral veroorzaakt door toename van het aantal aanvragen en de verder stijgende droge stofprijs van de schadegewassen op de internationale markt. Het IPO heeft in 2022 het advies van de voormalige Maatschappelijke Adviesraad Faunaschade voor een nieuw systeem van schadevergoeding verder uitgewerkt.

Verwilderde katten

Naar aanleiding van enkele moties vanuit Provinciale Staten staan wij afschot als middel voor het terugdringen van predatie door verwilderde katten niet meer toe. In plaats daarvan hanteren wij in de praktijk een plan van aanpak voor een alternatieve, diervriendelijkere bestrijdingsmethode. Deze aanpak is gebaseerd op de TNRC-methode (trap, neutralisation, relocate, care). De uitvoering, onder coördinatie van de Faunabeheereenheid, is in mei 2022 echt van start gegaan. Het aantal gevangen katten loopt volgens planning. De twee door ons aan de uitvoering toegevoegde monitoringsopdrachten om de rol van de kat als predator te kunnen bepalen lopen ook volgens planning. Deze resultaten komen in 2023 beschikbaar.

Wilddetectie

Om aanrijdingen met wilde hoefdieren en andere wildsoorten te voorkomen zouden we in 2021 starten met het aanleggen van een wilddetectiesysteem langs de N224. Die start is niet gemaakt, omdat wij zowel intern als extern geen personele capaciteit konden vinden voor het uitvoeren van deze maatregel. In 2022 is duidelijk geworden dat de N224 onderdeel zal uitmaken van een pilot voor snelheidsreductie op N-wegen naar 60 km/uur

([Netwerkperspectief provinciale wegen 2040](#)), Hierdoor is ervoor gekozen om het wilddetectiesysteem los te laten, om te zien of de snelheidsreductie resulteert in een afname in het aantal aanrijdingen met wilde hoefdieren. Maatregelen om de snelheid op de weg terug te brengen staan gepland in 2023.

Transport en opvang van in het wild levende dieren

De uitvoering van het plan van aanpak heeft in 2022 zijn vervolg gekregen. Het jaarlijks beschikbare noodfonds van € 10.000 is naar de Vogelopvang Soest gegaan. De uitvoering van de cursus/vouchersystematiek loopt via de Stichting Dierenlot (subsidie), er zijn 7 vouchers à € 5.000 verstrekt.

Het Rijk is ver op streek met het aanpassen van de Beleidsregels Opvang Wilde Dieren. In 2023 worden deze in IPO-verband besproken.

Bij de behandeling van de Programmabegroting 2023 is motie 100 Steun voor dierenopvang provincie Utrecht aangenomen. Met de motie wordt gevraagd € 100.000 voor dit doel beschikbaar te stellen uit de algemene middelen in 2023. In 2023 volgt hiervoor een bestedingsvoorstel.

Programma invasieve exoten 2020-2021

Begin 2022 is het Uitvoeringsprogramma Invasieve Exoten 2022 – 2026 vastgesteld ter uitvoering van onze wettelijke taak uit de Wnb waar het gaat om het beschermen van inheemse biodiversiteit tegen invasieve exoten. Het uitvoeringsprogramma is mede opgesteld door en voor onze ketenpartners, zoals gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties. Bij de begroting is structurele financiering van het programma beschikbaar gekomen. Daardoor kunnen we langjarige samenwerkingstrajecten opstarten en uitvoeren om de bestrijding en beheersing van invasieve exoten te borgen. De hiervoor benodigde capaciteit kon in 2022 nog niet worden gevonden. Het budget 2022 voor de beheersingsprogramma's van al gevestigde invasieve exoten kon in 2022 daarom niet worden weggezet.

Verder zijn we gestart met de herziening van de subsidieverordening. Deze herziening is nodig om meerjarige projectsubsidies mogelijk te maken. De opdracht aan de Faunabeheereenheid voor de bestrijding en beheersing van onder andere wasbeer, muntjak en nijlgans is herzien om deze beter aan te laten sluiten op de praktijk. Er is een start gemaakt met het opstellen van handreikingen voor handelingsperspectieven voor soorten die zich nieuw dreigen te vestigen. Ook is een verkenning gestart om aan te sluiten bij de aanpak van woekerende waterplanten, waaronder invasieve exoten, in de Oostelijke Vechtplassen.

Aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp (BiSD)

Begin 2022 hebben wij de methodiek voor een pre- soortenmanagementplan (SMP) vastgesteld. Daarmee bieden we gemeenten een direct inzetbare oplossing om te kunnen verduurzamen binnen de wettelijke vereisten van de Wnb. Een belangrijk onderdeel hierbij is 'natuurvriendelijk isoleren'. Inmiddels hebben vier gemeenten in 2022 een pre-SMP opgesteld en zijn vier gemeenten hiermee in het laatste kwartaal van 2022 gestart. Vier tijdelijke gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een pre-SMP zijn verleend. Dit gebeurt in nauwe samenwerking tussen BiSD, het Programma Energietransitie en het team Vergunningverlening Natuur. Op dit moment hebben drie gemeenten een volledig, tienjarig SMP en daar komen de komende twee jaar dus minimaal acht gemeenten bij.

Onze activiteiten op het gebied van (pre-)SMP's hebben ertoe geleid dat ook het Rijk en andere provincies hiervoor interesse hebben getoond. Wij vervullen hierbij als koploper een adviserende rol richting collega-overheden. Het ministerie van BZK heeft hiervoor eind 2022 een algemene decentrale uitkering toegekend. Daarnaast hebben we met BiSD actief ingezet op natuurinclusief bouwen en vergroening van de woonomgeving, onder andere door een gezamenlijke subsidieregeling voor klimaatadaptatie en gezonde leefomgeving.

Omgevingswet, advisering gebieds- en soortbescherming en vergunningverlening natuur

Bij de vergunningverlening gaat het om beschikkingen, meldingen en maatregelen die moeten waarborgen dat inheemse bij wet beschermde soorten blijven voortbestaan. In 2022 zijn achterstanden in de vergunningverlening weggewerkt en zijn meer vergunningen binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Dat geldt niet voor gebiedsbescherming/stikstof. De termijnen voor de werkstroom gebiedsbescherming/stikstof kunnen niet gehaald worden, omdat de wettelijke kaders waaraan getoetst wordt nog niet duidelijk zijn. Dit is een feit dat landelijk speelt, voor alle aanvragen waar stikstof bij betrokken is. Door de vele rechterlijke uitspraken is 2022 niet het jaar geworden waarin deze vergunningen afgehandeld konden worden. De capaciteit is wel ingezet is om op onderdelen verder te komen.

De capaciteit voor vergunningverlening is grotendeels op orde gebracht. Maar bepaalde vacatures (de meer senior functies) zijn nauwelijks te vervullen ondanks de actieve werving. Ook ontbreekt de formatie voor de vergunningverlening stikstof na 2023 nog. In 2022 zijn werkprocessen efficiënter ingericht wat heeft bijgedragen aan het wegwerken van achterstanden (met uitzondering van gebiedsbescherming/stikstof). De complexiteit van

de vergunningverlening is in 2022 toegenomen, mede door een toename van ruimtelijke ontwikkeling in gebieden met kwetsbare natuur.

De Omgevingswet is niet in 2022 in werking getreden, maar de voorbereidingen zijn wel voortgezet. Daarvoor zijn in de kadernota 2022 extra formatie en middelen beschikbaar gesteld. Zo is in 2022 bijvoorbeeld een start gemaakt met de inrichting van het coördinatiepunt VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving) en het meer proactief adviseren in de planfase. Daardoor kunnen gemeenten en andere initiatiefnemers eerder zien wat de haalbaarheid is van initiatieven in beschermde gebieden en in leefgebieden van beschermde soorten. En welke compenserende maatregelen voor natuur en bos mogelijk worden verlangd.

Natuur- en boscompensatie

Sinds 2018 heeft de compensatiebank de beschikking gekregen over drie locaties voor de uitvoering van compensatieverplichtingen. Deze locaties zijn ons eigendom. Het zijn de locaties Autenasekade in Vijfheerenlanden (ongeveer 26 ha), Valkenheide in gemeente Utrechtse Heuvelrug (ongeveer 9 ha) en Bijleveld in de gemeente Utrecht (ongeveer 3 ha). Voor ongeveer de helft van de oppervlakte van de drie locaties zijn met compensatieplichtigen overeenkomsten gesloten over de uitvoering van de verplichtingen op de locaties. De locaties Autenasekade en Valkenheide zijn nog niet volledig met verplichtingen belegd. Toch is in 2022 besloten deze locaties eind 2023/begin 2024 in één keer volledig in te richten en hiermee compensatienatuur op voorraad te realiseren.

In 2022 hebben er voor de locaties Bijleveld, Autenasekade en Valkenheide vooral planvormingsactiviteiten plaatsgevonden.

In 2022 is een overeenkomst gesloten over het gebruik van de compensatiebank. We hebben ook twee overeenkomsten gesloten met compensatieplichtigen ter borging van de uitvoering van NNN-compensatieverplichtingen. Verder zijn we gestart met het opzetten van registratiesystemen voor opgelegde natuur- en boscompensatieverplichtingen. Afronding zal plaatsvinden in 2023.

Monitoring

Door monitoring houden wij de staat van instandhouding van de inheemse soorten en de habitats bij. Jaarlijks inventariseren wij 10% van het landelijk gebied van onze provincie. We monitoren periodiek het ecologisch functioneren van de ecodeucten en faunapassages. De resultaten verwerken we in de driejaarlijkse Rapportage Natuur.

Wij hebben het gebied De Venen (ongeveer 9.000 ha) laten inventariseren op flora en fauna. Verspreid over de provincie hebben we de beheertypen van de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL) op terreinen van particulieren gemonitord. Ook hebben wij de rapportage van het in 2021 uitgevoerde veldwerk in de Lopikerwaard en uiterwaarden van de Lek vastgesteld.

In gerechtelijke procedures wordt steeds vaker gevraagd naar de staat van instandhouding van soorten en de relatie tussen aantallen en schade om een ingreep te rechtvaardigen. Dit vraagt aanpassing van onze monitoring. Daarvoor zijn in 2022 stappen gezet zoals de uitbreiding van de watervogeltelling. Binnen onze provincie wordt in gebieden waar veel voorjaarsschade gemeld wordt, de verspreiding van alle soorten ganzen, zwanen en smienten in de winterperiode goed in kaart gebracht.

Voor de standganzen, die hier jaarrond verblijven hebben wij in IPO-verband afgesproken de stand beheersbaar te houden. Om jaarlijks te bepalen of afschot noodzakelijk is en om de omvang van het afschot vast te stellen, hebben we in 2022 opdracht gegeven om juveniele tellingen uit te voeren.

Het broedvogelmonitoringsprogramma van Sovon is in onze provincie vrij summier. Dit heeft tot gevolg dat de staat van instandhouding van veel prioritaire soorten, specifiek voor onze provincie, niet bepaald kan worden. In 2022 is een opdracht voorbereid om de broedvogelmonitoring te intensiveren en dag-actieve zoogdieren te inventariseren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<i>Natuur- en boscompensatie</i>		
De provincie sluit overeenkomsten met initiatiefnemers over hoe die initiatiefnemers een NNN-compensatieverplichting zelfstandig uitvoeren. Het aantal te sluiten overeenkomsten, naar schatting circa 5, is afhankelijk van het aantal op te leggen		

verplichtingen.		
Er worden systemen, met daarbij behorende afspraken, ontwikkeld waarin de registratie van opgelegde natuur- en boscompensatie-verplichtingen en de uitvoering daarvan (in een GIS-databank) worden geregistreerd.		
De provincie sluit overeenkomsten met compensatieverplichtingen over de uitvoering van natuur- en boscompensatie op gronden van de provinciale compensatiebank. Het aantal te sluiten overeenkomsten, naar schatting 5 tot 10 stuks, is afhankelijk van het aantal belangstellenden dat gebruik wil maken van de compensatiebank		
<i>Uitvoeringsprogramma invasieve exoten 2022-2026</i>		
Er is een nieuw programma bestrijding invasieve exoten 2022-2027 in uitvoering genomen.		
<i>Aanpak Biodiversiteit in stad en dorp</i>		
Er worden 3 tijdelijke gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een pre-SMP verstrekt.		
Er worden 5 subsidieaanvragen voor SMP afgehandeld/toegekend.		
Er is een nieuwe Uitvoerings-verordening met subsidies voor klimaatadaptieve, groene en gezonde steden en dorpen opgesteld.		
<i>Monitoring</i>		
10% van de provincie is ecologisch gemonitord.		

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk

---

Toelichting op beleidsdoel

Natuur is van groot belang voor de mens, het draagt bij aan een gezonde woon- en werkomgeving. Als mensen zijn wij verantwoordelijk voor behoud en herstel van natuur, gericht op de intrinsieke waarde van de natuur, de biodiversiteit. Dit lukt alleen als er voldoende draagvlak voor deze natuur is.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	550	528	554	536	18
Subsidies	2.705	2.962	2.925	2.916	9
Materiële lasten	11	-	15	11	4
Totaal lasten	3.266	3.490	3.494	3.464	30
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	3.266	3.490	3.494	3.464	30

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Verschil 2022
1 Beleven en betrekken	getal	1850	1957	2038	-188
Omschrijving:	Het minimaal aantal vrijwilligers dat meewerkt aan het beheer en onderhoud van natuur en landschap.				
Toelichting	Er zijn ruim meer vrijwilligers dan het gestelde minimum aantal.				
Bron:	informatie van de partnerorganisaties				
2 Kinderen Groen doet Goed	getal	8250	10683	17.500	-9250
Omschrijving:	Het aantal kinderen dat jaarlijks meedoet aan activiteiten Groen doet Goed.				
Toelichting	Het programma Groen doet Goed was in 2022 succesvol. Het aantal deelnemers ligt ver boven het begrote aantal.				
Bron:	Groen doet Goed jaarverslag				

Meerjarendoelen

2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter

Toelichting op meerjarendoel.

Partnerorganisaties en groene vrijwilligers

Partnerorganisaties voeren activiteiten uit op het gebied van begeleiden van groene vrijwilligers die actief zijn bij natuur- en landschapsbeheer, natuureducatie en beheer van klompenpaden. Verder spelen deze organisaties een rol in de communicatie over de Utrechtse natuur naar een breed publiek. Met de hulp van deze partnerorganisaties hebben in 2022 ruim 2000 vrijwilligers zich weer ingezet voor natuur en landschap in onze

provincie. De Natuurwerkdag was weer een groot succes. Op 4 en 5 november waren 1336 volwassenen en kinderen actief op 60 locaties in onze provincie.

Groen doet Goed, Groen aan de buurt

Ruim 17.500 kinderen hebben in 9 gemeenten deelgenomen aan activiteiten in het kader van het programma Groen doet Goed. In de zomerperiode is de Natuur Challenge georganiseerd, waardoor kinderen gestimuleerd zijn om naar buiten te gaan. Elke week tijdens de zomervakantie kwam er een filmpje online met een gloednieuwe natuur challenge voor kinderen tussen de 4 en 12 jaar. In de filmpjes wordt de weekchallenge uitgelegd en voorgedaan, waarna kinderen worden uitgedaagd om deze zelf ook te doen. Bijvoorbeeld in de tuin, het bos of het park om de hoek. Jonge kinderen kunnen samen met hun ouders of de buitenschoolse opvang meedoen. Buitenspeelplezier gegarandeerd!

Met het programma Groen aan de Buurt begeleiden wij gemeenten en bewoners bij de planning en uitvoering van groene burgerinitiatieven, zoals het aanleggen en beheren van natuur in de openbare woonomgeving. In 2022 zijn buurtaanpakken afgerond in De Ronde Venen en in Lopik. In deze gemeenten zijn nu samen met bewoners in 12 wijken projecten voor vergroening opgezet en uitgevoerd. Eind 2022 is subsidie verleend voor verlenging van het programma Groen aan de Buurt voor de periode 2023 tot en met 2025. Binnen het programma zal het accent liggen op de versteende wijken. In 2022 zijn 150 projecten gerealiseerd die dankzij de derde voucherregeling Beleef en Bewonder tot stand zijn gekomen. De regeling is ook opengesteld voor een speciale Bomeneditie. Mede dankzij deze bomeneditie zijn ruim 7.000 boompjes geplant.

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug.

We geven samen met gemeenten subsidie aan het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug om te bouwen aan een vitaal nationaal park. Wij hebben deze exploitatiesubsidie verstrekt op basis van een meerjarenplan. De activiteiten die met de exploitatiesubsidie worden gefinancierd, richten zich op de verbetering van de samenwerking en verbinding van partijen in en rondom het gebied. Ook is het starten van een onderzoeksagenda, de Heuvelrugmonitor en een kennisbank opgenomen als prestatie-indicator. Bij de tussentijdse subsidie vaststelling in 2022 is aan deze inhoudelijke prestatie-indicatoren voldaan. Afspraak is dat de door de provincie verleende subsidie wordt gefinancierd door gemeenten. Het is de stichting niet gelukt de gehele subsidie gefinancierd te krijgen. Wat niet gefinancierd is, wordt aan ons terugbetaald. De stichting werkt er hard aan om vanuit gemeenten meerjarige commitment te krijgen voor deze bijdragen om daarmee haar begroting sluitend te krijgen. Er lopen verkenningen om het nationaal park te vergroten. De verwachting is dat er meer draagvlak is om bij te dragen aan de stichting bij de gemeenten die dan nieuw komen te grenzen aan het Nationaal Park.

De rijksoverheid is in 2022 gestart met het opstellen van nieuw nationaal beleid voor de nationale parken. Er wordt wetgeving en beleid opgesteld om te duiden wat de vereisten zijn waar een nationaal park aan moet voldoen en welke beleidsdoelen en ambities zij moeten nastreven. De verwachting is dat dit beleid in 2023 vastgesteld zal worden, inclusief de daarbij behorende financiën.

Gebiedscommissie Utrecht-West

De Gebiedscommissie Utrecht-West levert gevraagde en eigenstandige advisering over ontwikkelingen in het landelijk gebied. Er zijn diverse gebiedsoriëntaties uit 2021 voortgezet, zoals Zegveld, Waardassackerpolder en Polsbroek. Ook is een nieuwe oriëntatie gestart bij Montfoort. Daarnaast heeft de gebiedscommissie op ons verzoek, een advies opgeleverd over het gebiedsproces in Polder Mijnden.

Het vormgeven van de bestuurlijke samenwerking rondom de uitvoering in het landelijk gebied is onderdeel van de Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied (ULG). Daarbij wordt gesproken over twee toekomstige bestuurlijke tafels: Regio Stuurgroep Utrecht-West en Regio Stuurgroep Utrecht-Oost. In 2022 zijn hier gesprekken over gevoerd met de gebiedscommissie Utrecht-West en heeft de gebiedscommissie ons geadviseerd over de ULG en de governance. Wat ULG gaat betekenen voor de nieuwe invulling van de bestuurlijke gremia, zoals Gebiedscommissie Utrecht-West, zal in 2023 verder bepaald en ingevuld worden. 2023 zal daarin een transitiejaar zijn waarbij de gebiedscommissie zal opgaan in de Regio Stuurgroep Utrecht-West en het programmabureau in huidige vorm afgebouwd zal worden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Minimaal 8.250 kinderen hebben deelgenomen aan het project Groen doet Goed		

Er is een Natuurwerkdag georganiseerd.		
--	---	--

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Toelichting op beleidsdoel

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied is landbouwgrond. De landbouw produceert voedsel en speelt een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. De provincie streeft naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw. Een landbouw die circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal is en zeker ook economisch rendabel: een landbouw met perspectief.

De realisatie van een aantal grote maatschappelijke opgaven in combinatie met een rendabele landbouw als drager van een vitaal platteland vraagt de komende jaren een grote inzet van de sector en overheden. Voor de provincie betekent dit het combineren van de inzet zoals hier beschreven met de opgaven voor onder meer biodiversiteit, stikstof, bodemdaling, klimaat en water.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.275	1.248	1.310	1.278	32
Materiële lasten	1.855	3.030	3.090	1.701	1.389
Subsidies	1.070	3.591	1.614	2.779	-1.165
Totaal lasten	4.200	7.869	6.014	5.758	256
Baten	622	-	293	697	404
Totaal Baten	622	0	293	697	404
Totaal beleidsdoel	3.578	7.869	5.721	5.061	660

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Landbouw coaches/Plattelandscoaches	getal	240	160	103	137

Plattelandscoaches, vindt apart besluitvorming plaats. De SAL is een belangrijke bouwsteen voor het provinciale beleid voor zaken als bodemdaling, de stikstofproblematiek en vanaf 2022 uiteraard het UPLG.

Plattelandscoaches

Vanaf de start van het project op 1 december 2020 maken 304 agrarische ondernemers of erfeigenaren gebruik van plattelandscoaches. In 2022 hebben 103 nieuwe deelnemers zich aangemeld. De deelnemers zijn verdeeld over 25 gemeenten. Vijfheerenlanden is de gemeente met de meeste deelnemers, gevolgd door Woerden. De onderwerpen waar ondernemers mee aan de slag gaan zijn divers:

- 31% van de deelnemers heeft vragen over de landbouwtransitie (zoals natuurinclusieve en/of klimaatneutrale landbouw of het verkorten van de lokale productie- en consumptieketen);
- 27% van de trajecten is gericht op vraagstukken rondom rentabiliteit en verdienmodellen;
- 16% heeft betrekking op persoonlijke vraagstukken;
- 11% gaat over bedrijfsovername;
- 10% gaat over over asbestsanering;
- 5% gaat over over bedrijfsbeëindiging.

Ongeveer 30% van de trajecten leidt tot planologische vragen die tot een gesprek met de betreffende gemeente leiden. De meeste van deze vragen hebben betrekking op de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Hiervoor werken we samen met het VAB-project. Van de 304 trajecten zijn er 99 afgerond. De gemiddelde waardering is hoog (cijfer 8,7).

Vanuit de versnellingsaanpak van asbestdaken (zie ook 3.4.9) wordt bijgedragen aan het project plattelandcoaches.

Natuurinclusieve landbouw

Afgelopen jaar is de tweede fase van het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur (DLmN) gestart. Wij hebben dit initiatief vanaf 2019 financieel ondersteund en denken mee bij de uitvoering van verschillende projecten. Op 8 september 2022 is de subsidiebeschikking voor fase 2 overhandigd aan de Stuurgroep DLmN. In het actieplan wordt gewerkt aan maatregelen die bijdragen aan een sterkere verbinding tussen landbouw en natuur en een natuurinclusieve bedrijfsvoering.

In 2022 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Er zijn 50 duurzame bedrijfsplannen opgesteld waarbij gegevens uit de database Flora en Fauna zijn gebruikt.
- Er zijn webinars georganiseerd over onder andere carbon credits, versterken landschap en kruidenrijk grasland.
- De Pilot Groene Contour fase 2 is gestart.

Voor het thema natuurinclusieve landbouw wordt ook een stimuleringsprogramma voor Agroforestry uitgevoerd. Dit heeft zijn beleidsmatige basis binnen het Strategisch Bosbeleid. Ook de middelen zijn hieruit afkomstig. In 2022 is een subsidieregeling opgesteld om agroforestry te stimuleren. De openstelling is vanaf 1 januari 2023.

Circulaire landbouw stimuleren

Circulaire landbouw is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten. Daarnaast richt het zich op het zoveel mogelijk voorkomen van reststoffen, afval en schade aan het milieu. We blijven daarbij inzetten op het stimuleren van innovatie en kennisverspreiding over efficiënte benutting van mineralen. In 2022 hebben we ingezet op:

- (natuurinclusieve) kringlooplandbouw als belangrijke basis voor opgaven zoals die in het UPLG beschreven worden; dit wordt in 2023 verder uitgewerkt;
- communicatie over projecten kringlooplandbouw, duurzaam bodembeheer en klimaat via LaMi.nl;
- begeleiden van de Regio Deal Foodvalley;
- projecten van de Voedselagenda verbinden met kringlooplandbouw;
- openstelling POP3 Investeringssubsidies voor transitie Utrechtse veehouderij;
- voorbereiding van de zogenaamde Biodiversiteitsmonitor passend voor de Utrechtse situatie;
- voorbereiding van de proeftuin Biodiversiteitsmonitor Kromme Rijn; dit project moet bijdragen aan het ontwikkelen van een instrument waarmee geleverde bijdrages door agrariërs aan gebiedsopgaves meetbaar worden en waarmee zij tevens beloond kunnen worden voor hun inspaning. In januari 2023 vond de officiële aftrap plaats.

Platform LaMi

Het platform Landbouw en Milieu in Utrecht (LaMi) ondersteunt duurzaam boerenondernemerschap. LaMi zet in op het delen van inspirerende voorbeelden, onderzoeksresultaten, samenwerkingsverbanden, handige links en kennis over een duurzame en vitale bedrijfsvoering. Maandelijks publiceren we een digitale nieuwsbrief. In aanvulling hierop is in het najaar 2022 een nieuwe uitgave van het gedrukte blad de Aanjager uitgebracht, met onder andere aandacht voor de plattelandcoaches. Begin 2022 is een vernieuwde website gelanceerd. Het aantal unieke bezoekers is met 50% gestegen. Om het bereik van de doelgroep verder te verbeteren, zijn Facebookcampagnes ingezet en is gestart met het gebruik van Instagram. Daarnaast waren we onder de vlag van LaMi aanwezig bij diverse bijeenkomsten. Zelf hebben we twee grote bijeenkomsten georganiseerd, in oktober 2022 voor jonge boeren (80 personen) en in december voor erfbetreders (meer dan 90 personen).

Regio Deal Foodvalley

Binnen deze regiodeal wordt gewerkt binnen 3 sporen: 1. landbouw, 2. voeding & gezondheid en 3. kennis en economie. Binnen spoor 1 is in 2022 gewerkt aan de inhoudelijke thema's: emissiereductie, circulair veevoer en bodemkwaliteit. Dit is aangevuld met 'implementatie en communicatie', met ook aandacht voor verdienmodellen. Er worden ruim 20 innovaties getest en daarnaast zijn nog een aantal innovatieve managementmaatregelen in voorbereiding. Naar verwachting zullen we hiermee richting 40 innovaties totaal gaan. Er zijn ongeveer 55 deelnemers aan de lopende proeftuin. En 25 deelnemers aan de Masterclass Korte Keten waarvoor nieuwe verdienmodellen zijn ontwikkeld. Daarnaast zijn er 24 bedrijven die mee gaan doen aan de innovatieve managementmaatregelen. In totaal komen we zo dus op ongeveer 100 deelnemende bedrijven in Utrecht en Gelderland uit. Ongeveer 30% van de bedrijven ligt in Utrecht, de overige in Gelderland. De in de regiodeal beoogde aantallen worden hiermee gehaald.

In het voorjaar van 2022 is meetapparatuur geplaatst voor het meetnetwerk stikstof en fijnstof. Binnen de regiodeal is door landelijke ontwikkelingen in het stikstofdossier meer aandacht gekomen voor het meten aan stikstof. De inzichten die hieruit naar voren komen kunnen gebruikt worden in de uitwerking van de gebiedsgerichte aanpak stikstof.

Binnen het spoor voeding & gezondheid zijn er projecten 'van prille start tot oude dag' om een gezondere voeding, gezonde keuze en gezonde eetomgeving te realiseren. Inwoners en diverse (zorg)organisaties doen mee aan cocreatiesessies, focusgroepen en interventies. Op de projectenkaart van Regio Foodvalley (www.projectenkaartregiofoodvalley.nl) is te vinden welke organisaties in de Utrechtse gemeenten meedoen. Ook in de samenwerking wo-hbo-onderwijscurriculum krijgt de aandacht voor voeding vorm. Het project Eetomgeving, werkpakket 2, sluit aan bij onze provinciale Voedselagenda. Binnen dit project wordt geëxperimenteerd met het creëren van een gezonde voedselomgeving in diverse contexten als horeca, mkb (transportsector), zorg en op wijkniveau. Er wordt onder andere samengewerkt met de gemeenten Utrecht en Veenendaal. Hier vindt onderzoek plaats binnen wijk Overvecht (gemeente Utrecht) en wijk Schrijverswijk (gemeente Veenendaal). Binnen het spoor Versterken van het kennis- en innovatiecluster werken wij samen met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) aan het verstevigen van het netwerk met de Universiteit Utrecht en Wageningen. Daarbij benaderen we Utrechtse bedrijven om gebruik te maken van de fondsen voor gedeelde onderzoeksapparatuur respectievelijk gedeelde onderzoeksfaciliteiten. Deze fondsen maken investeringen in apparatuur en faciliteiten mogelijk. In 2022 is in drie apparaten geïnvesteerd. Een daarvan staat in Utrecht, een nieuw type vergister, van belang voor bedrijven die een rol spelen in de eiwittransitie. Via de Shared Facility Finder kunnen ook Utrechtse bedrijven gebruik maken van deze apparatuur en faciliteiten.

Voor de uitvoering van de Regio Deal hebben wij een regiodealmanager gedetacheerd. 50% van de kosten voor de regiodealmanager wordt voor de jaren 2022 en 2023 uit de provinciale begroting gefinancierd.

Kavelruil Kamerik-Harmelen

De kavelruil Kamerik-Harmelen is aan het eind van 2022 in de afrondende fase gekomen. Alle ingebrachte provinciegrond kan doelmatig worden ingezet. De kavelruil heeft een vernieuwend karakter. Naast landbouwstructuurversterking gaat het om de vrijwillige realisatie van maatschappelijke doelen door agrariërs. Dat zijn onder meer afremmen bodemdaling, verbeteren van de waterkwaliteit en versterken van het weidevogelbeheer. De akte passeert naar verwachting voorjaar 2023.

Europese middelen benutten

2022 was het laatste uitvoeringsjaar van de POP3-periode. Naast het doorlopende onderdeel LEADER binnen het Europese subsidieprogramma POP3 zijn drie subsidieregelingen opengesteld in 2022: de regeling 'Samenwerking voor duurzame waardeketens', de regeling 'Niet productieve investeringen water', waar de waterschappen gebruik van maken en de regeling 'Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van de landbouw'. De subsidieaanvragen voor de eerste twee genoemde openstellingen zijn beschikbaar in 2022. Het beschikbaar van de aanvragen van de regeling fysieke investeringen vindt plaats in 2023. De financiële afronding van POP3 loopt door tot begin 2026.

In 2022 zijn er extra baten ontvangen van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland voor technische bijstand POP3, die niet waren voorzien bij de slotwijziging. Vandaar dat de smiley in de tabel 'Resultaat in één oogopslag' op rood staat.

In 2022 hebben partijen via de POP3+-regeling LEADER (Europees programma voor plattelandsontwikkeling) bij de LEADER-coördinatoren ideeën ingebracht die tot doel hebben stad en land dichterbij elkaar te brengen. De ideeën hebben betrekking op verschillende, door de gebieden zelf bepaalde thema's zoals: voedsel van dichtbij, plek voor pioniers, educatie en recreatie, eigen ketens/ kringlopen en de zorg voor elkaar. Achttien van de ideeën hebben geleid tot een concrete LEADER subsidieaanvraag in 2022. Ook hebben initiatieven een verwijzing buiten LEADER om gekregen. Bijvoorbeeld bij een andere meer passende regeling binnen de provincie of elders in het netwerk. Zo krijgen ideeën die (net) niet binnen de voorwaarden van LEADER passen verder vorm en dragen zij ook bij aan de sociaaleconomische ontwikkeling van het platteland.

In 2023 start het nieuwe Nationaal Strategisch Plan (NSP), de opvolger van POP3. Dit is in 2022 voorbereid.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Voortgangsrapportage van de Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL).		
<i>Plattelandscoaches</i>		
Plattelandscoaches hebben met 240 agrarisch ondernemers coachingsgesprekken gevoerd en die hebben geleid of leiden tot weloverwogen keuzes over de toekomst van het bedrijf/erf.		Bij de zomernota is het budget naar beneden bijgesteld overeenkomend met 140 trajecten (dit aantal is in de bijstelling niet specifiek genoemd). Eind 2022 zijn uiteindelijk 103 agrarische ondernemers en erfeigenaren een traject gestart. De voortdurende onrust en onduidelijkheid maakt dat veel ondernemers nog niet geneigd zijn tot bewegen.
<i>Natuurinclusieve landbouw</i>		
Ondersteuning en monitoring van het Actieplan DLMN. Er zijn onder meer 50 duurzame bedrijfsplannen opgesteld.		
<i>Circulaire en klimaatneutrale landbouw</i>		
Uitvoering van de proeftuin Kringlooplandbouw, samen met de sector. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van KPI's.		
Platform LaMi informeert zoveel mogelijk boeren in Utrecht over mogelijkheden om de bedrijfsvoering te verduurzamen. Onder meer middels de zes wekelijkse nieuwsbrief.		
<i>Regio Deal Foodvalley</i>		
In de regio Foodvalley worden 40 innovaties getest op 70 agrarische bedrijven. Onderdeel hiervan is een meetnet voor het monitoren van de luchtkwaliteit (stikstof en fijnstof) gerealiseerd.		

2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.

Toelichting op meerjarendoel.

De Utrechtse Voedselagenda 2021-2023 is een stimuleringsagenda. In 2022 zijn diverse projecten en activiteiten uitgevoerd onder de Voedselagenda, die in het uitvoeringsprogramma 2022 zijn opgenomen en omschreven. Voor Utrechtse gemeenteambtenaren hebben we een netwerkbijeenkomst over de gezonde voedselomgeving georganiseerd. Daarnaast hebben we de overbruggingsperiode van Lokaal Voedsel Utrecht mogelijk gemaakt. Hiermee werden diverse activiteiten en initiatieven voortgezet, onder andere netwerkbijeenkomsten met als thema lokaal voedsel voor korte-ketenondernemers.

Aanvullend hierop hebben we publieke cofinanciering mogelijk gemaakt van vier LEADER-projecten. Dat zijn onder andere project Oogst, waarin onbemande winkels met lokale producten worden opgezet, en project Graanmolen voor Utrechts graan van de Veldkeuken. Daarnaast hebben we een begrotingssubsidie verstrekt voor borgingsonderzoek van initiatief Groentjessoep. Groentjessoep is een erkend voedsel educatieprogramma voor speciaal (basis)onderwijs waarbij voor minimaal acht weken een keer in de week soep wordt uitgedeeld. Voor het jaar 2022 hebben we beperkte onderbesteding omdat een aantal projecten zoals benoemd in uitvoeringsprogramma 2022 niet door zijn gegaan. En omdat een extra toegevoegd project pas later dan verwacht gestart is.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Evaluatie uitvoeringsprogramma 2021.		
Opstellingen uitvoeringsprogramma 2022.		

2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen

Toelichting op meerjarendoel.

Plattelandscoaches zijn goed opgeleid met betrekking tot VAB

De plattelandscoaches zijn tijdens een speciale bijeenkomst geïnformeerd over de VAB-aanpak en de VAB-instrumenten. De plattelandscoaches hebben ook feedback gegeven op de instrumenten zodat deze geoptimaliseerd konden worden.

De VAB-pagina is operationeel

De VAB-pagina op de website van onze provincie is actief. Daarop is informatie te vinden over de VAB-wijzer en zijn fiscale aspecten belicht. Ook zijn diverse praktijkvoorbeelden beschreven en kansen en bedreigingen overzichtelijk in beeld gebracht. Ook is er een link opgenomen naar de plattelandscoaches die kunnen adviseren bij VAB-casussen.

Daarnaast zijn er verbeteringen aangebracht om de vindbaarheid van de website te vergroten. Ook zijn op agrarische webpagina's artikelen verschenen over de provinciale VAB-aanpak met een link naar de VAB-pagina.

Samenwerking met gemeenten

We hebben actief contact gezocht met gemeenten. Daarbij hebben we onze instrumenten en ondersteuningsaanbod toegelicht en zijn de gemeentelijke ambities aan de orde gekomen. Op basis daarvan heeft de gemeente Montfoort besloten om een model-VAB-visie te laten opstellen. Wij dragen hieraan bij in de vorm van denkracht en financiële ondersteuning. Deze model-VAB-visie zal ook bruikbaar zijn voor andere gemeenten, zodat zij minder werk hebben aan het ontwikkelen van een VAB-visie. Veel gemeenten geven aan het belang van een VAB-aanpak te onderkennen, mede in het licht van de huidige transitieopgave. Maar we merken ook dat zij door te weinig capaciteit niet voldoende tijd kunnen vrijmaken voor dit onderwerp.

In Regio Amersfoort en Regio Foodvalley loopt het project 'Beleidsmatige samenwerking VAB'. De gemeenten in deze regio's gaan gezamenlijk nadenken over VAB-beleid. Dit project is gestart in september 2022 en zal in de zomer van 2023 eindigen. In het project wordt voor beide regio's een overkoepelend VAB-beleid uitgewerkt.

Circulair bouwen

In Regio Foodvalley is eind 2022 het project circulair bouwen weer hervat. In een pilot wordt het thema onderzocht en er wordt geëxperimenteerd met een hub. Er zijn geen provinciale middelen nodig, maar de projectleiding vanuit gemeente Barneveld houdt ons op de hoogte van de voortgang en kennis die wordt opgedaan

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Tenminste 2 gemeenten hebben een visie op VAB opgenomen in de structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied.		Twee gemeenten hebben in conceptomgevingsplannen VAB wel benoemd, maar niet heel uitgebreid uitgewerkt. Met slechts één gemeente is een afspraak gemaakt om een model-VAB-visie op te stellen die ook bruikbaar is voor andere gemeenten. De model-VAB-visie zal in 2023 opgeleverd worden. Het urgentiegevoel voor het opstellen van VAB visies is groeiende, capaciteit bij gemeenten voor het opstellen van een VAB visie is vaak een knelpunt.
De samenwerking tussen betrokken partijen voor een integrale aanpak ondermijning in relatie tot VAB is verder versterkt.		
Binnen gebiedsprocessen voor de stikstofaanpak en bodemdaling is er ook aandacht voor het terugdringen/herbestemmen van VAB.		
De VAB instrumenten (ontsloten via de website van de provincie) zijn doorontwikkeld op basis van de feedback vanuit de gebruikers.		
Voor circulair bouwen ontstaat in 2022 meer helderheid over benodigde kaders en instrumenten		Er wordt in een pilot gewerkt aan benodigde kaders en instrumenten. De resultaten zijn echter nog niet beschikbaar.

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt

---

Toelichting op beleidsdoel

Lokale initiatieven versterken de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	94	87	92	100	-8
Subsidies	190	350	250	102	148
Materiële lasten	23	-	13	18	-5
Totaal lasten	307	437	355	220	135
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	307	437	355	220	135

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Leefbaarheid landelijk gebied	aantal	8	10	8	0
Omschrijving:	Aantal initiatieven om de leefbaarheid te vergroten dat subsidie ontvangt van de provincie Utrecht.				
Toelichting					
Bron:	SRS				

Meerjarendoelen

2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

Toelichting op meerjarendoel.

De provincie wil dat het platteland een gezonde- en sterke economische- en sociale basis heeft, met voorzieningen waar bewoners en gebruikers behoefte aan hebben. Wij ondersteunen met subsidie initiatieven die de leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen versterken. Zo zijn afgelopen jaren in het buitengebied met subsidie enkele dorpshuizen opgeknapt. Het verenigingsleven werd daardoor versterkt en ook zijn ze als ontmoetingsplaats herontdekt en vinden er meer gemeenschappelijke activiteiten plaats wat de sociale cohesie versterkt. Ook zijn er inwonersinitiatieven gesubsidieerd waardoor wijkbewoners elkaar weer weten te vinden door het gezamenlijk uitvoeren van projecten. Voorbeelden hiervan zijn de inrichting van een beweeg – en ontmoetingstuin, het maken en uitvoeren van een toneelvoorstelling en het gezamenlijk met buurtbewoners opknappen van een voetbalkooi.

Subsidies verstrekt

In 2022 zijn acht subsidies verstrekt uit de subsidieregeling leefbaarheid en kleine kernen. Hiermee is het doel van minimaal acht gehaald. Maar van het beschikbare budget van € 325.000 is maar € 102.000 besteed. Er is

een grote aanvraag van € 100.000 op inhoudelijke criteria afgewezen. Verder zijn nog drie aanvragen in procedure voor meer dan in totaal €100.000, die bij akkoord in 2023 worden beschikt. Daarnaast is vooral subsidie aangevraagd voor kleinere projecten. Dit heeft mogelijk te maken met (de nasleep van) COVID-19 omdat grotere plannen meer overleg en voorbereidingstijd nodig hebben.

Nu Covid-19 voorbij is zoeken we in 2023 de doelgroep meer fysiek op en stimuleren we aanvragers via een communicatiecampagne. Ook is de regeling aangepast, zodat middelgrote projecten meer subsidie kunnen ontvangen.

Deelname aan Kern met Pit

In partnerschap met de Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij (KNHM) is Kern met Pit in 2022 georganiseerd. Kern met Pit ondersteunt lokale buurtprojecten die de leefbaarheid van een buurt verbeteren. Op 23 januari 2023 is, op de provinciale Kern met Pit-dag, de trofeewinnaar 2022 bekendgemaakt: Help de voedselbankjes uit Schoonrewoerd. Deze winnaar mag zich later in het jaar presenteren tijdens de landelijke finale van Kern met Pit.

Snel Internet

In 2019 liep de intentieverklaring Snel Internet af. Sindsdien hebben wij een faciliterende en ondersteunende rol. De uitvoeringsverantwoordelijkheid voor Snel Internet ligt bij de gemeenten en marktpartijen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Minimaal 8 subsidies verstrekt in kleine kernen voor het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied.		Er zijn 8 subsidies verstrekt, maar budget is maar beperkt uitgeput.
We nemen opnieuw deel aan het initiatief Kern met Pit.		

Verbonden partijen

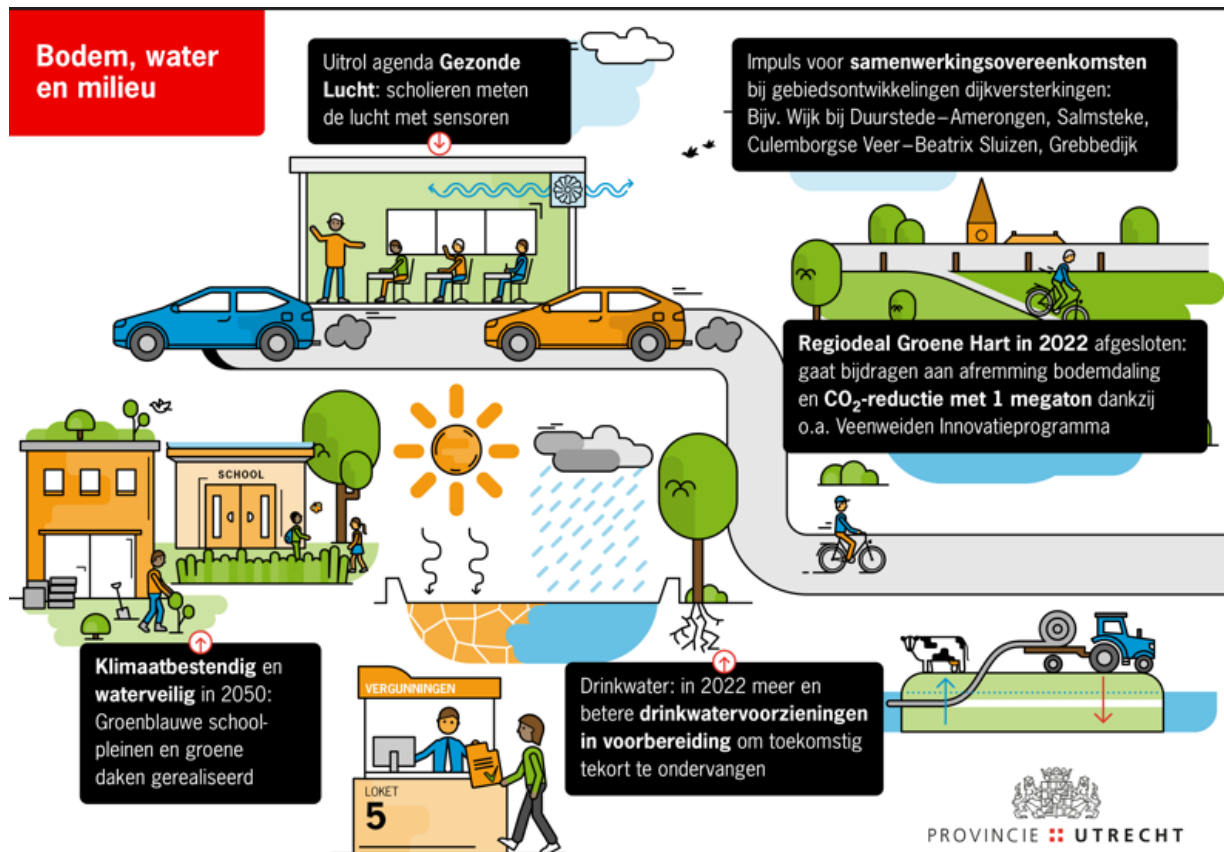
Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Programma 3. Bodem, water en milieu

Programmadoel

De provincie Utrecht heeft een gezonde, klimaatbestendige, waterrobuuste en veilige leefomgeving.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	●	●	●
3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde	●	●	
3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut	●	●	
3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen	●	●	
3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering	●	●	
3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	●	●	●
3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027	●	●	
3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair	●	●	
3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	●	●	●
3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd	●	●	
3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut	●	●	
3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw	●	●	
3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet	●	●	
3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	●	●	●
3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld	●	●	
3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker	●	●	
3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komt dichterbij de WHO-advieswaarden	●	●	
3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd	●	●	
3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden	●	●	
3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd	●	●	
3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling	●	●	
3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter	●	●	
3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van	●	●	

asbestdaken in de provincie Utrecht

3.5	De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd			
3.5.1	Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken			
3.5.2	Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd			

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	5.965	6.111	6.415	6.112	303
Materiële lasten	7.684	21.241	6.647	6.281	366
Subsidies	12.667	2.182	15.288	14.604	684
Totaal lasten	26.316	29.534	28.350	26.996	1.354
Baten	-2.563	-1.488	-3.931	-3.630	300
Totaal Baten	-2.563	-1.488	-3.931	-3.630	300
Totaal voor bestemming	23.753	28.046	24.420	23.366	-1.054
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	928	1.108	10.717	11.614	897
Onttrekkingen	-3.358	-177	-5.296	-6.044	-748
Mutaties in de reserves	-2.430	931	5.421	5.570	149
Saldo na bestemming	21.323	28.977	29.841	28.936	-904

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 0,904 mln. bestaat voornamelijk uit:

Bij het project Regiodeal is een subsidie aanvraag van € 0,390 mln. " Boeren op Hoog Water" vanwege staatssteun vragen vertraagd.

Binnen het programma Mooie en veilige dijken zijn een drietal subsidieaanvragen voor een totaal bedrag van € 0,592 mln. door onverwachte complexiteit niet tijdig beschikbaar. Dit bedrag is afgewikkeld door een storting in de reserve Meerjarige programma's en projecten.

Bij de bodemsanering is een subsidie van € 0,225 mln. niet begroot, maar wel in 2022 uitgekeerd. Samen met enkele kleinere posten komt de budgetoverschrijding bij bodemsanering uit op € -0,332 mln. Dit bedrag is afgewikkeld door een onttrekking uit de reserve Egalisatie bodemsanering.

Voor meer details verwijzen wij u naar de verschillenanalyse in hoofdstuk 4.6 van de jaarrekening.

In de onderstaande tabel staan de mutaties in de reserves.

De reserve Meerjarige programma's/projecten valt op door een afwijking in de stortingen van € 0,897 mln. Zoals bovenstaand vermeld wordt dit voor bijna 6 ton verklaard doordat subsidie beschikkingen bij Mooie, veilige dijken niet tijdig zijn beschikt.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Egalisatie Bodemsanering	-	-	-1.459	-2.206
Reserve Lastneming subsidies	4.477	4.477	-	-
Reserve Meerjarige programma's/projecten	4.880	5.777	-785	-786
Reserve Programma Landelijk Gebied	1.360	1.360	-3.052	-3.052
Totaal 03. Bodem, water, milieu	10.717	11.614	-5.296	-6.044

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde
	3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut
	3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen
	3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering
3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027
	3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair
3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd
	3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut
	3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw
	3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet

- 3.4 De leefomgeving is gezond en veilig
- 3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld
  - 3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker
  - 3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komt dichterbij de WHO-advieswaarden
  - 3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd
  - 3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden
  - 3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd
  - 3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling
  - 3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter
  - 3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht
- 3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd
- 3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken
  - 3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd
-

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

Toelichting op beleidsdoel

De risico's van het veranderende klimaat zijn ook het afgelopen jaar weer verder toegenomen. De uitgebrachte internationale rapporten van klimaatexperts laten een verontrustend beeld zien. De temperatuurstijging zet verder door en er is een grotere kans op extreme weersomstandigheden, zoals hevige wateroverlast, langere periodes van droogte, meer hitteproblemen en een grotere kans op overstromingen. Om Utrecht nu en in de toekomst een leefbare plek te laten blijven, continueren we onze beleidsinspanningen op het gebied van klimaatadaptatie. Met het lopende Programma Klimaatadaptatie Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht voor de periode 2020-2023 zetten we meer in op concrete uitvoeringsmaatregelen. We blijven samenwerken met de waterschappen aan veilige dijken en keringen. Met het programma Mooie en veilige dijken werken we met onze partners aan dijkversterking langs Rijn en Lek in combinatie met gebiedsontwikkeling in het rivierengebied.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.101	1.078	1.132	1.068	64
Materiële lasten	805	2.150	1.259	988	271
Subsidies	322	300	1.536	1.059	477
Totaal lasten	2.228	3.528	3.927	3.116	811
Baten	165	-	80	80	
Totaal Baten	165	0	80	80	
Totaal beleidsdoel	2.063	3.528	3.847	3.035	812

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Veiligheid regionale waterkeringen	%	90	91	n.b.	
Omschrijving:	Het percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoen.				
Toelichting	In 2021 voldeed 91% aan de norm, voor 2022 zijn nog geen getallen beschikbaar, de realisatie zal naar verwachting boven de 90% uitkomen.				
Bron:	Voortgangsrapportages waterschappen (voor 2022 nog niet ontvangen).				

Meerjarendoelen

3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde

Om onze provincie te beschermen tegen overstromingen, versterken de waterschappen de dijken langs de Nederrijn en de Lek: de primaire keringen. Wij zijn bevoegd gezag bij deze dijkversterkingen. Daarnaast werken we voor de waterveiligheidsopgave ook aan de kleinere keringen, de regionale keringen. Deze zijn aangewezen en genormeerd in de Interim Omgevingsverordening. Daarbij hebben wij afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. De waterschappen leverden in het voorjaar van 2022 de voortgangsrapportages regionale waterkeringen over het jaar 2021 op. In 2021 voldeed 91% van de regionale keringen aan de veiligheidsnorm. De realisatie over het jaar 2022 is nog niet bekend, omdat de

voortgangsrapportages over dat jaar nog niet bestuurlijk zijn aangeleverd door de waterschappen. Deze ontvangen we in het voorjaar van 2023 en nemen we op in de volgende jaarrekening.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We houden toezichtsoverleggen met de Utrechtse waterschappen		
90% van de regionale waterkeringen voldoet aan de veiligheidsnorm		Gebaseerd op 2021 (zie toelichting hierboven).

3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut

In 2022 stond de uitvoering van het programmaplan Mooie en veilige dijken (vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 14 juli 2020) weer centraal. Samen met de waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en overige gebiedspartners werkten we gestaag door aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit bij de zes projecten van de Sterke Lekdijk, de Grebbedijk en SAFE (Streefkerk-Ameide-Fort Everdingen). Het project Salmsteke, onderdeel uiterwaard, is in uitvoering. Voor de trajecten Wijk bij Duurstede – Amerongen (WAM), Salmsteke – Schoonhoven (SAS), Culemborgse Veer-Beatrixsluizen (CUB) en Grebbedijk is de planfase gestart. Ook is subsidie in 2022 aangevraagd en begin 2023 verleend om provinciale doelen mee te nemen in de planvorming. De verkenningsfase voor de trajecten SAFE, Jaarsveld-Klaphek (JAK) en ICU zijn opgestart volgens de planning. In 2023 wordt Provinciale Staten een voorstel gedaan om € 2 miljoen uit de reserve Integraal Gebiedsontwikkelings Programma (IGP) beschikbaar te stellen voor de planvorming en realisatie van gebiedsontwikkeling rond dijkversterking Culemborgse Veer-Beatrix Sluizen (CUB). Dit bedrag is al voor dit project gelabeld. Oorspronkelijk was deze activiteit voor 2022 gepland. Omdat de uitvoering van CUB pas vanaf 2024 zal plaatsvinden, wordt dit voorstel in 2023 gedaan.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Uitvoering project Salmsteke		
Start planfase Wijk bij Duurstede Amerongen (WAM), Salmsteke Schoonhoven (SAS) en Culemborgse veer-Beatrix Sluizen (CUB) en Grebbedijk		
Verkenning Jaarsveld-Vreeswijk., Irene sluizen- Culemborgse veer (ICU)		

3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen

Naast sterke dijken is het van groot belang dat we ons voorbereiden op de mogelijke gevolgen van overstromingen. Een overstroming is immers nooit helemaal uit te sluiten. Daarom werkten wij samen met de Veiligheidsregio Utrecht (VRU), waterbeheerders en gemeenten aan een handreiking Gevolgbeperking Overstromingen. In 2022 lag de focus op het delen van kennis en het stimuleren van gemeenten en beheerders van vitale en kwetsbare objecten om bestaande en nieuwe ontwikkelingen bestand te maken tegen overstromingen. De opgedane kennis in de regionale samenwerking voor gevolgbeperking overstromingen is gedeeld met de gemeenten en de waterschappen. De werkregio's voor klimaatadaptatie werkten dit verder uit in 2022. Via de waterrapportage zijn Provinciale Staten geïnformeerd over de voortgang.

In 2022 is gestart met de derde implementatiefase van de EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR). Op landelijk niveau is een plan van aanpak vastgesteld voor de jaren 2022-2028. Er wordt uitvoering gegeven aan de vereisten van de richtlijn en de maatregelen zoals opgenomen in het Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Delen van handvatten voor overstromingsrobuust inrichten en stimuleren van gemeenten en beheerders van vitale en kwetsbare objecten om beleid en maatregelen op te nemen om de gevolgen van overstromingen te beperken		
Deelnemen aan het proces van de ROR en uitvoering geven aan het ORBP.		

3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering

De acties in ons Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 zijn gericht op de thema's vitale steden en dorpen, een adaptief landelijk gebied en veilige en bereikbare netwerken. We hebben de voortgangsrapportage van dit programma op 22 maart 2022 vastgesteld. In 2022 is het voor dat jaar beschikbare budget in de subsidieregeling voor klimaatbestendige, groene en gezonde projecten in het stedelijk gebied volledig uitgeput. Het gaat in totaal om € 800.000. Daarvan komt € 540.000 uit het Programma Klimaatadaptatie. Het resterende bedrag komt uit de budgetten van het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving en de Aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp. Er werden het afgelopen jaar in totaal acht lokale hitteplannen opgeleverd. Daarbij gaven wij in zeven gevallen ondersteuning. In januari 2022 hebben wij opdracht verstrekt aan een combinatie van twee adviesbureaus om de bedreigingen en kansen in beeld te brengen van de klimaatverandering voor onze provinciale wegen, vaarwegen en fietspaden. De eindrapportage wordt in de eerste helft van 2023 opgeleverd. In februari 2022 werd een rapport gepresenteerd met stresstesten specifiek voor de landbouw. Daarnaast verscheen in mei 2022 een (fysiek en online) magazine waarin boeren vertellen welke klimaatbestendige maatregelen nu al genomen (kunnen) worden. Deze opdracht is mede gefinancierd door het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De stresstesten en het magazine zijn vervolgens intern en extern onder de doelgroep verspreid.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Provinciale Staten zal in februari 2022 een Voortgangsrapportage ontvangen over de afronding van fase 1 van het Programma Klimaatadaptatie (2020-2021) en een doorkijk naar de periode 2022-2023. In 2022 wordt [extra] ingezet op de volgende resultaten:		
Ondersteuning van concrete projecten en maatregelen via de subsidieregeling "Subsidie Klimaatbestendige, Groene en Gezonde Steden en Dorpen 2021-2023"		
Stimulering van de realisatie van een eerste serie lokale hitteplannen door gemeenten		
Bedreigingen en kansen in beeld brengen van klimaatverandering voor de provinciale infrastructuur (wegen, vaarwegen en		

fietspaden)		
Mogelijkheden voor ontwikkeling van een klimaatadaptieve landbouw onder de aandacht brengen in de gebieden.		

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

Schoon en voldoende oppervlaktewater is essentieel voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een gezonde en duurzame leefomgeving op de langere termijn. We werken aan een robuust watersysteem met een duurzame zoetwatervoorziening van een goede kwaliteit voor de verschillende functies in onze provincie, zoals drinkwater, landbouw en natuur. De provinciale ambities legden we in februari 2022 vast in het Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027. We zijn ambtelijk gestart om hiervoor een monitoringsprogramma op te stellen (gemeld in de commissie Ruimte, Groen en Water (RGW) van 25 januari 2023).

In 2022 startte het Rijk met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en Water en Bodem Sturend (WBS) (zie ook programma 2). Zoetwatervoorziening en waterkwaliteit zijn daarvan hoofdbestanddelen. De opdracht is om het rijksbeleid te vertalen naar een provinciaal programma landelijk gebied. Daarmee wordt het beleid geïntegreerd met andere opgaven in het landelijk gebied. We verwachten een meer fundamentele borging van de realisatie van de doelen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	521	793	833	803	30
Subsidies	634	-	100	148	-48
Materiële lasten	188	406	339	312	27
Totaal lasten	1.343	1.199	1.272	1.263	9
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	1.343	1.199	1.272	1.263	9

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Waterkwaliteit oppervlaktewater (V-1) [1]	%	n.b.	n.b.	n.b.	

Omschrijving: Het percentage waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit. Afhankelijk van in 2024 te verschijnen Tussenbalans KRW." De landelijke Kader Richtlijn Water heeft een looptijd t/m 2027. In 2024 wordt er landelijk een zogenaamde tussenbalans opgemaakt. Eigen of afwijkende indicatoren ligt in dit geval niet voor de hand.

Toelichting verschil

Bron: Informatiehuis Water

Meerjarendoelen

3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027

De derde planperiode voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) is in 2022 ingegaan. De onderdelen van de KRW zijn vastgelegd in het Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027. Ook waterkwaliteit in niet-KRW-watervoren heeft voor het eerst in dit plan een formele status gekregen. Het bereiken van een goede ecologische toestand is vooral afhankelijk van de aanwezigheid van nutriënten (stikstof en fosfaat) en andere stoffen in het water. In het NPLG en de uitwerking daarvan op provinciaal niveau wordt een integrale gebiedsgerichte aanpak gevolgd. De waterkwaliteit, inclusief stikstof en fosfaat, is een van de hoofddoelen.

Op provinciaal niveau is voor stoffen die nog geen norm hebben, samenwerking gezocht met de vier waterschappen. Onder meer is bij de rioolzuiveringsinstallaties (RWZI) van de waterschappen onderzoek gestart naar stoffen die arriveren bij de RWZI via de riolering en de hoeveelheid stoffen die na zuivering uit de RWZI in het oppervlaktewater komen. Ook is er een masterclass voor ketenpartijen en omgevingsdiensten georganiseerd om kennis te vergroten voor vergunningverlening en handhaving.

Voor de aanwijzing en de toestand van zwemwater is de zogenaamde Waterrapportage gemaakt. Daarnaast is in het Omgevingswetprogramma Recreatie en Toerisme 2022-2025 € 100.000 bestemd voor onderzoeken naar mogelijkheden voor nieuwe locaties. In 2022 zijn twee onderzoeken gestart (regio Amersfoort, en overige delen provincie) die in 2023 een eindresultaat gaan opleveren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De doelen voor de KRW ten behoeve van het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 zijn vastgelegd in het Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027;		
Voor de niet-KRW oppervlaktewaterlichamen is de huidige toestand, het kortetermijndoel en waar mogelijk het langetermijndoel vastgelegd in Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027;		
We stimuleren een regionale aanpak voor nieuwe / opkomende stoffen;		
We adviseren vanuit oppervlaktewaterkwaliteit over de mogelijkheden tot creëren van nieuwe zwemwaterlocaties.		

3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair

Dit doel heeft een groot raakvlak met doel 3.1.4. Als provincie nemen we actief deel aan het project Toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaalgebied. In dit meerjarige project onderzoeken we met elkaar samenhangende ruimtelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in het watersysteem (onder andere door klimaatverandering) voor West-Nederland. Specifiek voor onze provincie gaat het om het deel ten westen van de Heuvelrug. Doel is de effecten van ruimtelijke keuzes op het watersysteem kwantitatief in beeld te brengen. En voor zover dat mogelijk is ook de effecten van het watersysteem op ruimtelijke keuzes. Deze kennis wordt ingebracht in verschillende ruimtelijke ontwikkelingsporen voor een betere onderbouwing van keuzes richting een klimaatbestendige inrichting.

In zoetwaterregio oost (Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON)) (voor Utrecht: Utrechtse Heuvelrug/ Gelderse vallei) werken we per gebied aan een (klimaat)robuuster watersysteem. Via deze samenwerkingsregio lopen op dit moment diverse onderzoeken, waaronder een onderzoek naar het klimaatbestendig maken van beekdalen. Ook via de Blauwe Agenda worden (pilot)projecten uitgevoerd om het watersysteem robuuster te maken en daarmee waterafhankelijke functies beter te bedienen. Een voorbeeld is de uitvoering van het project Zeisterbossen om afstromend regenwater te benutten om de cultuurhistorische watergangen te herstellen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De relatie tussen ruimtelijke ontwikkelingen en het watersysteem zijn voor Utrecht-west kwantitatief in beeld gebracht en worden ingebracht in verschillende RO-sporen.		
We verzamelen en ontwikkelen kennis die bijdraagt aan een integrale visie op het watersysteem van de Utrechtse Heuvelrug (zie ook onder 3.3.3)		
Maatregelen en onderzoeken ten behoeve van een klimaatrobuuster systeem in Utrecht oost zijn opgestart		

3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

Toelichting op beleidsdoel

Het bodem- en grondwatersysteem draagt bij aan meerdere opgaven binnen de provincie. Het is een bron voor drinkwater, het kan energie opslaan en leveren, het zorgt voor robuuste natuurgebieden en is een voedingsbodem voor natuur. Bodem en grondwater zijn een uniek en traag systeem dat moeilijk herstelt van aantastingen en verontreinigingen. We zetten ons in voor een veilig en verantwoord gebruik van het bodem- en grondwatersysteem.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.078	1.059	1.111	1.041	70
Materiële lasten	3.185	1.320	2.638	3.018	-380
Subsidies	1.148	120	1.695	1.484	211
Totaal lasten	5.412	2.499	5.444	5.543	-99
Baten	1.852	1.394	2.624	2.315	-309
Totaal Baten	1.852	1.394	2.624	2.315	-309
Totaal beleidsdoel	3.560	1.105	2.820	3.228	-408

Indicatoren

Effectindicator	Einheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Waterkwantiteit (TOP)	getal	12	10	10	2
Omschrijving:	Het aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.				
Toelichting verschil	De aanpak naar aanleiding van het Convenant verdrogingsbestrijding 2008 is uitgevoerd voor 10 Top-gebieden. Voor 17 Subtop-gebieden is deze aanpak afgerond, waarvan in 3 gebieden maatregelen niet nodig zijn gebleken. Voor 2 Top-gebieden en 2 Subtop-gebieden worden de laatste maatregelen in het kader van deze aanpak naar verwachting in 2023 en 2024 uitgevoerd. Voor de Natura 2000-gebieden worden natuurdoelanalyses opgesteld. Daarin worden aanvullende maatregelen geformuleerd, die nodig zijn om de Natura 2000-doelen te realiseren. Op basis daarvan kan het nodig zijn om nieuwe maatregelen uit te voeren of aanvullend onderzoek te doen.				
Bron:	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018				
2 Waterkwantiteit (SUBTOP)	getal	19	16	17	2
Omschrijving:	Het aantal SUBTOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.				
Toelichting verschil	Zie de toelichting bij indicator 1.				
Bron:	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018				

Meerjarendoelen

3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd

Kaderrichtlijn Water, doelen en maatregelen 2022-2027 vastgesteld

Het Bodem- en Waterprogramma 2022-2027 is vastgesteld. Onderdeel van het programma zijn de maatregelen die wij nemen om te zorgen dat het grondwater voldoet aan de doelen die de Kaderrichtlijn Water (KRW) specifiek stelt voor het grondwater. De doelen gaan over het voorkomen en beperken van verontreinigingen in het grondwater en zorgen dat er voldoende grondwater is.

Voortgang bodemsanering

De uitvoering van de werkzaamheden loopt op schema. De looptijd van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) is met een jaar verlengd tot 31 december 2023. Dit vanwege het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de daarin voorziene decentralisatie naar gemeenten van deze taak. Voor de financiering van het PUB in 2023 is besloten gebruik te maken van de bestaande reserve voor bodemsanering van € 4,306 miljoen en de door het Rijk verleende Specifieke Uitkeringen (SPUK) Bodem voor specifieke projecten van in totaal € 7.918.883. Daarnaast is eind 2022 nog door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een extra bedrag van € 186.215 verleend. De lasten waren bijgesteld begroot op € 2.806.000 en zijn uitgekomen op € 3.138.298.

Geopark Utrechtse Heuvelrug

In november 2022 namen we een besluit over onze betrokkenheid bij Stichting Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht. We waarderen de inspanningen van de stichting zeer en willen in de toekomst op projectbasis ondersteuning aan de stichting blijven bieden. De ambitie om te komen tot een UNESCO Global Geopark werd echter niet onderschreven. Informatie over dit besluit staat in de statenbrief 'Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht' van 1 november 2022, nummer UTSP-1399819799-1292.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Bewustwordingsprogramma "Bescherming drinkwaterbronnen"		In 2022 zijn we gestart met het opstellen van het programma. De oplevering is vertraagd doordat niet alle vacatures ingevuld kunnen worden. Oplevering wordt verwacht in het tweede kwartaal. Vooruitlopend op dit programma hebben we geparticipeerd in de actualisatie van de website www.beschermjedrinkwater.nl .
Een voortgangsbrief aan PS over de stand van zaken ten aanzien van de aanbevelingen van het Randstedelijke Rekenkamer rapport 'Bescherming drinkwaterbronnen		Statenbrief: Voortgang aanbevelingen Randstedelijke Rekenkamer, UTSP-1784050844-830, 6-9-2022.
Metten grondwaterkwaliteit in natuur-gebieden op bestrijdingsmiddelen		Memorandum: toelichting rapportage grondwaterkwaliteit natuur 2022 uitgevoerd in de provincie Utrecht, 30-11-2022
Uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2021 (verlengd tot en met 2022), dit betreft o.a. het uitvoeren van een aantal omvangrijke langjarige saneringen, afronden van de 42 resterende spoedlocaties (locaties met risico's), uitvoering van de subsidieregelingen voor gemeenten en particulieren, de aanpak (door gemeenten) van diffuus verontreinigde gebieden (zoals lood en PFAS)		Statenbrief: verlenging provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant in 2023, UTSP-284521792-59981, 13-12-2022.
Een nieuw aardkundig monument is benoemd.		Wij konden dit resultaat niet realiseren vanwege de werkzaamheden rondom Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht.

3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut

In 2022 droegen wij bij aan het veilig en verantwoord benutten van de ondergrond voor de opgave Energietransitie (programma 4). Dit deden we door onder andere:

- in voortrajecten mee te denken met gemeenten in bodemenergieplannen en beleidsregels voor open bodemenergie vast te stellen op basis van door de gemeente vastgestelde bodemenergieplannen;
- het opstellen van een advies richting het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat op een opsporingsvergunningaanvraag aardwarmte in het kader van de Mijnbouwwet in samenwerking met gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven;
- samen met de gemeente Utrecht te werken aan het praktijkonderzoek of open bodemenergie in het diepere grondwater (2e watervoerend pakket) veilig en verantwoord mogelijk is;
- kennis te ontwikkelen en bij te dragen aan onderzoeksprojecten over veilige en verantwoorde ontwikkeling van ondiepe bodemenergie en aardwarmte. We hebben deze kennis uitgewisseld met onze regionale samenwerkingspartners, met andere provincies, kennisinstituten en het Rijk.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We hebben gebiedsspecifieke provinciale beleidsregels voor open bodemenergie vastgesteld op basis van gemeentelijke bodemenergieplannen die bij ons worden ingediend.		
Via onze wettelijke adviesrol bij vergunningaanvragen voor aardwarmte dragen wij bij aan een veilige en verantwoorde ontwikkeling van aardwarmte en zorgen we ervoor dat regionale en lokale belangen meegewogen worden bij het verlenen van vergunningen en de uitvoering van aardwarmteprojecten		
We hebben bijgedragen aan regionale kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van de warmtetransitie en de kansen en risico's van verschillende duurzame warmtebronnen uit het bodem- en watersysteem		

3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw

Beschikbaarheid drinkwaterbronnen

Vewin (Vereniging van Waterbedrijven) en de afzonderlijke drinkwaterbedrijven waarschuwen in het najaar van 2022 landelijk voor een dreigend tekort aan drinkwater op de langere termijn. Het dreigende tekort zit hem grotendeels in de voorziene omvang van de woningbouwontwikkeling, in combinatie met de lange doorlooptijd van verschillende vergunningsprocedures voor nieuwe of uitbreiding van bestaande vergunningen. Vitens, het grootste drinkwaterbedrijf in onze provincie, waarschuwt specifiek dat in de steden Utrecht en Amersfoort zonder extra maatregelen tekorten op zullen treden. Dat komt omdat daar veel nieuwe woningen worden gebouwd die nog op het drinkwaternet moeten worden aangesloten. Een nieuwe winning bij Schalkwijk en het uitbreiden van de winning Eemdijk (of een gelijkwaardig alternatief) zijn in voorbereiding. Daarmee wordt de totale vergunningscapaciteit vergroot en kunnen die twee steden van drinkwater worden voorzien. Vitens is bij deze

locaties gestart met de voorbereidende onderzoeken die nodig zijn voor het aanvragen van een vergunning. Daarnaast is in 2022 via een quickscan onderzocht of bestaande vergunde winlocaties iets vergroot kunnen worden om op korte termijn wat extra capaciteit te realiseren. In 2023 wordt het resultaat van deze quickscan nader uitgewerkt. Meer informatie staat in het Memorandum Beschikbaarheid drinkwaterbronnen provincie Utrecht, 28-09-2022.

Aanpak verdrogingsbestrijding provincie Utrecht

In 2020 is de aanpak van verdrogingsbestrijding in natuurgebieden geëvalueerd. Naar aanleiding daarvan werd, in samenwerking met diverse betrokken gebiedspartners, een advies opgesteld voor een plan van aanpak voor de verdere verbetering van de waterhuishouding in natuurgebieden. Belangrijke aandachtspunten daarin zijn onder andere een integrale, gebiedsgerichte aanpak en integratie met bestaande structuren. Op basis van dit advies is de notitie Vervolgaanpak verdroging NNN 2022-2027 opgesteld (Statenbrief Vervolgaanpak verdroging NNN 2022-2027, 13-09-2022). Voor de uitvoering hiervan is aangehaakt bij de Natuurdoelanalyse (NDA) voor de verdrogingsgevoelige Natura 2000-gebieden, de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug en het Utrechts Programma Landelijk gebied (UPLG).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We werken samen met Vitens aan de uitvoering van de lange termijn-strategie, waaronder het vaststellen of uitbreiding van bestaande winvergunningen mogelijk is.		
Vaststellen vervolgaanpak Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug		Statenbrief: Ambitiedocument Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug, 05-07-2022, PS2022RGW78 De vervolgaanpak is nog niet definitief. De kerngroep scherpt de aanpak aan naar aanleiding van de kamerbrief 'Water en Bodem sturend', 25 november 2022.
Opstellen plan van aanpak Waterbesparing		Het plan van aanpak is nog niet gereed. Het plan scherpen we aan naar aanleiding van de kamerbrief 'Water en Bodem sturend', 25 november 2022.
Inventarisatie waterbesparende maatregelen binnen de industriële onttrekkingen		

3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet

Gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden

In 2022 konden we als gevolg van de krappe arbeidsmarkt geen eigen projecten starten die bijdragen aan duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond. We participeerden wel in het project gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden. Dit leidde tot een convenant met de gemeente en een instemming met een gebiedsplan om gebiedsgericht grondwaterbeheer (GGB) in deze gemeente mogelijk te maken. Dit GGB zal een positief effect hebben op de opgave energietransitie en de drinkwateropgave in het gebied, omdat de gemeente Woerden met dit gebiedsplan verontreinigingen in samenhang met de energietransitie gaat aanpakken zonder dat dit een bedreiging gaat vormen voor de nabijgelegen drinkwaterwinning Oasen. Meer informatie hierover staat in de statenbrief 'Convenant gebiedsgericht grondwaterbeheer Woerden', 29-03-2022, 82452EFE.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We werken in minimaal één gebied aan		Door krapte op de arbeidsmarkt konden we de

een 3-dimensionale visualisatie van de ondergrond		desbetreffende vacature niet vervullen.
Samen met andere overheden starten we met het ontwikkelen van een gebiedsgerichte 3d-systematiek van de ondergrond		Door krapte op de arbeidsmarkt konden we de desbetreffende vacature niet vervullen.

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

Toelichting op beleidsdoel

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de positieve invloed op gezondheid zo groot mogelijk is.

Of de leefomgeving gezond en veilig is, hangt af van veel aspecten. Het is daarom belangrijk om bij al ons beleid (mobiliteit, recreatie en toerisme, landbouw, economie, woningbouw) de effecten op gezondheid en veiligheid van de leefomgeving te betrekken. Dit moet resulteren in zes hoofdprincipes waar we in verband met een gezonde en veilige leefomgeving naar streven. Deze hoofdprincipes zijn opgenomen in de ontwerp

Omgevingsvisie. Het gaat kortweg om:

- Voldoende en kwalitatief hoogwaardige groen, deels rustig en stil
- Focus op fiets en/of OV voor dagelijkse verplaatsingen
- Terugdringen van vervuiling door goederen- en personenvervoer, industrie en landbouw
- Inrichting en gebruik van ruimte met het oog op gezondheid en veiligheid aanpassen aan klimaatverandering
- Ruimtelijke inrichting draagt bij aan inclusiviteit en sociale cohesie
- Circulaire economie, zonder schadelijke emissies

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	2.776	2.700	2.834	2.721	113
Materiële lasten	3.118	13.615	2.231	1.806	425
Subsidies	10.175	1.756	10.455	10.880	-425
Totaal lasten	16.069	18.071	15.520	15.407	113
Baten	238	94	177	257	80
Totaal Baten	238	94	177	257	80
Totaal beleidsdoel	15.831	17.977	15.344	15.150	193

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
5 Vliegverkeer	procent	-	-	-	
Omschrijving:	De procentuele afname van het aantal personen dat hinder ondervindt van vliegtuiglawaai per jaar. Ervaren geluidhinder van vliegtuigen specifiek uit de monitor				
Toelichting verschil					
Bron:	GGD, onderzoek eens per 4 jaren, nu nog niet bekend				
6a Luchtkwaliteit (10 µg/m3)	procent	-	22,9%	-	
Omschrijving:	Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM2,5 (10 µg/m3)				
Toelichting verschil	Van 2022 zijn nog geen gegevens bekend, die komen in de loop van 2023.				
Bron:	Monitoringstool NSL (RIVM)				
6b Luchtkwaliteit (20 µg/m3)	procent	-	0,5%	-	
Omschrijving:	Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM10(20 µg/m3)				
Toelichting verschil	Van 2022 zijn nog geen gegevens bekend, die komen in de loop van 2023.				
Bron:	Monitoringstool NSL (RIVM)				
6c Luchtkwaliteit (40 µg/m3)	procent	-	0%	-	
Omschrijving:	Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van NO2 (40 µg/m3)				
Toelichting verschil	Van 2022 zijn nog geen gegevens bekend, die komen in de loop van 2023.				
Bron:	Monitoringstool NSL (RIVM)				
Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Realisatie Jaarlijks Uitvoeringsprogramma VTH	percentage	>95%	93%	98%	
Omschrijving:	Percentage van realisatie van het Jaarlijks Uitvoeringsprogramma VTH				
Toelichting	Dit is een goed resultaat en een flinke verbetering t.o.v. voorgaande jaren.				
Bron:	RUD Utrecht				
3 Gezonde leefomgeving	getal	7	1	77%	
Omschrijving:	Het aantal Mln. gemeenten dat op de kernindicator voor beweegvriendelijkheid van de omgeving minimaal een drie scoort (op een schaal van 0 tot 5)				
Toelichting verschil	De schaal is aangepast: 0-100. Uitgaande van een score van 60 in plaats van 3 zijn er 20 gemeenten die aan deze score voldoen.				

Bron: www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/beweegvriendelijke-omgeving

4 Stillegebieden)	getal	17.000	17.000	17.000	0
-------------------	-------	--------	--------	--------	---

Omschrijving: Het areaal van de stille kernen van de stillegebieden

Toelichting Het areaal blijft gelijk.

Bron: GGD monitor, die eens in de 4 jaar plaatsvindt.

Meerjarendoelen

3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld

Het omgevingswetprogramma Gezond en Veilig is vastgesteld. Belangrijke uitwerking daarbinnen is de ontwikkeling van de Gezondheidsscan. Dit is een werkproces om bij alle beleids- en gebiedsontwikkelingen mee te nemen wat de effecten zijn op en de kansen voor het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving. Met een flexibel proces wordt steeds aangesloten bij de processen en momenten vanuit de verschillende beleids- en gebiedsontwikkelingen. Ook bij het formeel voorleggen van producten van het Rijk en de gemeenten wordt de Gezondheidsscan ingezet. Hetzelfde geldt voor samenwerkingstrajecten met Rijk en gemeenten en andere partners en voor informele verzoeken om advisering van partners.

Pilots gezonde en veilige leefomgeving zijn uitgevoerd of lopen nog, bijvoorbeeld gebiedsvisie voor Kersenweide, project Grip op de groeiende stad Nieuwegein. Samen met andere provincies wordt onderzoek uitgevoerd naar stillegebieden, stillere gebieden. We zijn betrokken bij de invulling van het rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving. We hebben ook deelgenomen aan de informele participatie voor het op te stellen Nationaal Milieuprogramma (NMP), dat de komende tijd ook de formele inspraakprocedure gaat doorlopen.

Het innovatieprogramma is volgens plan uitgevoerd, zie de onderstaande toelichting op de beoogde resultaten.

- Verschillende innovatieve initiatieven binnen het project Slimme Monitoring zoals snuffelfiets, telraam en zwerfafval-app zijn (verder) ontwikkeld, uitgetest en toe aan de opschalingsfase (in 2023). □Dit is mede het resultaat van de professionaliseringslag bij de Data en Kennishub (DKH).
- Gesprekken met NOW en Team Versnelling Woningbouw zijn geïnitieerd en worden in 2023 voortgezet om tot concrete pilots te komen.
- Het project Stille Stad is in 2022 in Amersfoort afgerond en in de stad Utrecht gestart. De afronding zal in 2023 door de gemeente Utrecht plaatsvinden. Het concept is uitgetest en klaar voor verdere opschaling. De DKH zal hierin een belangrijke rol vervullen in 2023.
- In 2022 is als onderdeel van het project Parkinclusief ontwikkelen het aantal zusterparken naar 7 parken gegroeid. De verbinding tussen de parkontwikkelaars onderling is versterkt en tevens is de relatie met de stichting Utrechtse Heuvelrug versterkt.
- De verkenning van de Blue region als een bruikbaar concept voor de provincie Utrecht is geïnitieerd en zal in 2023 worden afgerond.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Beleidsnota Gezond en Veilig, we stellen dit provinciaal programma in het kader van de Omgevingswet vast. Hierin geven we enerzijds aan hoe we het thema gezond en veilig verweven in al ons beleid en in onze uitvoeringsplannen, om zo zoveel mogelijk bij te dragen aan een gezonde en veilige leefomgeving. Ook onze inzet daarop in de samenwerking met andere partijen wordt in dit provinciaal		

<p>programma opgenomen. Zo geven we invulling aan het streven naar de zes hoofdprincipes opgenomen in de Omgevingsvisie. Anderzijds wordt in het programma opgenomen hoe we werken aan verbetering van de omgevingskwaliteit door de inzet op het realiseren van een goede milieukwaliteit. Vanuit het beleid zetten we verder concreet in op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het uitvoeren van pilots om een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren, gezamenlijk met onder andere mobiliteit, fietsprogramma en recreatie. • Een verdere onderbouwing van te maken keuzes door de provincie en door onze gemeenten, door onderzoek uit te laten voeren. Waar dit zinvol en gewenst is doen we dit gezamenlijk met gemeenten, andere provincies en/of andere partners. • De voortzetting van onze samenwerking met het Rijk via onder andere het Rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving 		
<p>Vanuit het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We hebben samen met collega's, gemeenten, inwoners, bedrijfsleven en kennispartners, onder meer vanuit de Health Hub Utrecht en de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven, gewerkt aan innovatieve (datagedreven) voorbeeldprojecten die de leefomgeving gezonder maken en gezond gedrag stimuleren. • We hebben vanuit de subsidieregeling Klimaatbestendige, Groene en Gezonde Steden en Dorpen 2021-2023 aan rechtspersonen en collectieven van bewoners financiële bijdragen verleend voor activiteiten die bijdragen aan het in stand houden of versterken van de integratie van klimaatadaptie, biodiversiteit en gezonde leefomgeving in en rondom steden en dorpen. 		

<ul style="list-style-type: none"> • In samenwerking met het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW!) en Team Versnelling Woningbouw zijn we twee pilots gezonde leefomgeving in grotere gebiedsprojecten en -processen gestart. • Het project Stille Stad is in twee nieuwe gemeenten uitgevoerd. • Met het project 'Parkinclusief ontwikkelen' is de community rondom de Zusterparken vergroot. • De verkenning 'provincie Utrecht als Blue Region' is gestart. • We zijn de samenwerking gestart met het Rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving. • De opgedane kennis en ervaring is actief gedeeld via evenementen, in praktijkexperimenten en inspirerende voorbeeldprojecten. 		
---	--	--

3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker

Met het vaststellen van het Beleidskader 'Sport en Bewegen geeft nieuwe energie' is richting gegeven aan onze positie en rol voor de sport als beleidsdoel. Met 56 partners is 17 februari 2022 het Provinciaal Sportakkoord Utrecht ondertekend; alle gemeenten, sportbonden, maatschappelijke organisaties en kennis- en onderwijsinstellingen. In samenwerking met de provinciale programma's Energietransitie en Klimaatadaptatie is het thema duurzaamheid verder uitgewerkt. We zetten een Utrechtse plus op de landelijke tool Sport NL Groen door gratis begeleiding voor verenigingen aan te bieden. Een externe adviseur maakt een vertaalslag van ambitie tot aan realisatie van duurzaamheidsmaatregelen samen met de vereniging. Samen met het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving is gestart met drie fieldlabs 'sport & bewegen'. Daarbij zoeken we op vernieuwende wijze naar maatregelen die leiden tot meer sport en bewegen.

Verder is door het Mulier Instituut onderzoek uitgevoerd naar de spreiding van regionale sportaccommodaties. De uitkomsten worden binnenkort gepresenteerd aan gemeenten. We zijn gestart met het project Vuist tegen discriminatie, waarbij we samen met het Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij, haar netwerkpartners en 30 sportclubs uit de provincie een vuist tegen discriminatie gaan maken. In het project wordt ingezet op scholing (workshops) van ruim negentig trainers, communicatie en het stimuleren van nieuwe ontmoetingen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het provinciaal Sportakkoord Utrecht is afgesloten met gemeenten en andere stakeholders		
Er zijn Fieldlabs opgestart die een beweegvriendelijk omgeving (in de wijk, een open sportpark, of een sportieve route) stimuleren		

Samen met onze partners geven we inzicht in de (spreiding van) regionale sportaccommodaties in de provincie		Het Mulier Instituut (sportonderzoeksinstituut) heeft dit onderzoek uitgevoerd. Begin 2023 wordt het gepresenteerd aan gemeenten.
We ondersteunen gemeenten en/of sportverenigingen om te verduurzamen en klimaatbestendig te worden		We zetten een Utrechtse plus op de landelijke tool Sport NL Groen. De afspraak is om minimaal 40 sportverenigingen te ondersteunen bij de verduurzaming. Dit traject is in 2022 van start gegaan maar loopt door in 2023.

3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komt dichterbij de WHO-advieswaarden

Om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen, streven we naar permanente verbetering van de luchtkwaliteit. We willen uiterlijk in 2030 voldoen aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).

Als provincie hebben wij een beperkte invloed op de luchtkwaliteit. Wij werken daarom samen met partners die veelal hetzelfde doel nastreven. Regionaal werken we sinds 2018 samen in de regionale Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht, deze loopt tot 2023. Landelijk nemen we sinds januari 2020 deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA). We werken regionaal en nationaal ook samen richting Europa op dit thema. Onze aanpak ligt in lijn met de uitvoeringsagenda van het SLA.

De herijkte Uitvoeringsagenda Gezonde Lucht regio Utrecht is in 2022 door Gedeputeerde Staten vastgesteld.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Vanuit de in 2021 herijkte uitvoeringsagenda Gezonde Lucht geven we vervolg aan de aanpak op de thema's gezondheid en gevoelige bestemmingen, mobiliteit, binnenvaart, houtrook, landbouw, meten met sensoren en burgerparticipatie, internationaal en monitoring en informatie/communicatie. Vanuit SLA worden daar in 2022 nieuwe thema's aan toegevoegd: industrie en mobiele werktuigen.		
<i>Concrete pilots en projecten</i>		
Verdere uitrol van het Globe project (jongeren die meten met sensoren)		
Uitrol van de handreiking gevoelige bestemmingen en spin-off van Herman Jordan pilotproject (communicatie)		
We leveren onze bijdrage aan de herziening Europese richtlijn luchtkwaliteit in 2022		
We sluiten verder aan bij de monitoringsystematiek van het SLA en versterken de informatievoorziening via monitoringsrapportage (verbetering		

inzicht)		
Maatregelen, acties en aanpakken die in 2021 en verder verkend worden vanuit het SLA worden waar relevant door vertaald naar de regio:		
Verbetering werking luchtwassers en toezicht en handhavingsaspecten worden nader verkend.		Verkenning luchtwassers en (emissiearme) stallen is afgerond. In regionaal verband, en in afstemming met de gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied, wordt onderzocht hoe hiermee verder te gaan.
Mogelijkheden van regionale samenwerking en versterking op vergunningverlening, toezicht en handhaving op SLA onderwerpen, zoals industrie, worden onderzocht.		
Regionale samenwerking samen met ambassadeurs gezonde lucht verder versterken		Er is onderzocht wat de meerwaarde is van het werken met ambassadeurs. De conclusie is om ambassadeurs in te zetten voor meer thema's onder Gezond en Veilig. Dit wordt verder verkend de komende periode.

3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd

We continueren de ingezette lijn voor de stiltegebieden, dus we toetsen nieuwe structurele ontwikkelingen gemeentelijke ontwikkelingen via bestemmingsplan/omgevingsplan. Voor wat betreft de incidentele verstoring, zijn we zeer terughoudend met ontheffingverlening volgens de Interim Omgevingswetverordening.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Met de gemeenten voeren we drie projecten uit, waarbij de inzet is in gemeentelijke samenwerking met als doel de negatieve gezondheids-effecten van geluid te beperken. Hierbij is het streven om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de WHO-advieswaarden.		
De kwaliteit van stiltegebieden blijft behouden		

3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden

Het Rijk is bezig met een herziening van het luchtruimgebruik, waarbij minder hinder van het vliegverkeer de doelstelling is. Wij sluiten hierop aan.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Een actieve lobby voor zo hoog mogelijke aan- en uitvliegroutes voor overvliegend verkeer en zoveel mogelijke beperking van de hinder en bescherming van kwetsbare		.

gebieden		
Start en landingen van kleine luchtvaart (recreatief en zakelijk): alleen op locaties waar de hinder voor omwonenden en natuur zo min mogelijk is		

3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd

Het beleid voor externe veiligheid en regelgeving is in ontwikkeling. Wij zijn via het Interprovinciaal Overleg (IPO) aangehaakt bij het Landelijk Programma Versterking Omgevingsveiligheid 2021-2024 van het IPO. Zo zijn we goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen, beleid en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. We streven ernaar om samen met gemeenten, omgevingsdiensten en veiligheidsrisico's voortdurend risico's in beeld te brengen. En te zoeken naar maatregelen om die risico's te beperken. Daarom wordt het ambtelijk provinciaal afstemmingsoverleg voortgezet om kennis te delen en beleid af te stemmen. Dat overleg kwam tot stand in het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid 2015-2020,

Het Rijk wijst wegen en spoorwegen aan die onderdeel zijn van het Basisnet Vervoer Gevaarlijke Stoffen. Dit kan risico's opleveren voor bestaande of nieuwe functies in de nabijheid van deze routes. Wij streven als lid van de stuurgroep Basisnet naar een toekomstbestendig Basisnet, waarbij de Utrechtse bouwopgave veilig gerealiseerd kan worden.

De realisatie van de grote bouwopgave kan leiden tot externe veiligheidsknelpunten. De Omgevingswet biedt provincies en gemeenten de bevoegdheid om provinciaal en lokaal te komen tot gebiedsgericht maatwerk. Wij willen in 2023 onderzoeken hoe naast het bronbeleid (basisnet, BZO) risico's verder beperkt kunnen worden door regels op te nemen in de provinciale Omgevingsverordening. Voor dit onderzoek is het belangrijk om eerst meer inzicht te hebben in de kosten en effecten van bouwkundige maatregelen die voorgeschreven kunnen worden voor effectgebieden. Dit wordt momenteel onderzocht door het Rijk.

Gemeenten hebben in het kader van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen de bevoegdheid om een gemeentelijke route vast te stellen voor routeplichtige stoffen (zoals lpg/propan). Wij zijn op grond van deze wet verplicht om de gemeentelijke routeringen voor gevaarlijke stoffen te coördineren. Daarnaast hebben we de bevoegdheid om provinciale wegen uit te sluiten voor het transport van routeplichtige stoffen. We streven in samenwerking met gemeenten naar het in stand houden van een provinciedekkend gemeentelijk routenet. Zo beperken we het vervoer van gevaarlijke stoffen door de bebouwde kom.

In onze provincie zijn 10 zogenaamde 'Besluit risico's zware ongevallen 2015' (Brzo) bedrijven. Dit zijn de meest risicovolle bedrijven waar met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. Wij zijn voor deze bedrijven het bevoegd gezag. We hebben onze taken op dit vlak ondergebracht bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. De uitvoering van VTH-taken van de Brzo-bedrijven is uitgewerkt in het VTH-uitvoeringsprogramma van onze provincie.

Wij zijn in het kader van het interbestuurlijk toezicht belast met het toezicht op gemeenten. Wij zien erop toe dat gemeenten de wettelijke vereisten voor externe veiligheid goed naleven en monitoren de correcte verwerking van externe veiligheid in Omgevingsplannen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Lobbyen voor de instandhouding van externe veiligheid binnen de provincie Utrecht met als doel:		
Het realiseren van een toekomstbestendig		

basisnet, waarbij de Utrechtse bouwopgave veilig gerealiseerd kan worden;		
Het realiseren van de bouwopgave waarbij externe veiligheidsrisico's zoveel mogelijk beperkt worden.		
Het in standhouden van een provincie dekkend gemeentelijk routenet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale en gemeentelijke wegen;		
Het realiseren van een adequate uitvoering van externe veiligheidsregelgeving op het gebied van vergunningverlening en ruimtelijke ordening;		
Inzicht in de mogelijkheid om risico's te beperken door regels op te nemen in de provinciale Omgevingsverordening.		De Omgevingswet is nog niet van kracht. De regels voor externe veiligheid in deze wet zijn nog niet helemaal uitgewerkt door het Rijk. Wij willen kijken of wij ook extra regels moeten vaststellen. Maar omdat de regels van het Rijk nog niet helder zijn is dit in 2022 niet gelukt.

3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling

Om de leefomgeving leefbaar te houden, hebben we in 2022 samengewerkt met gemeenten bij de uitvoering van het omgevingsbeleid, met een focus op gezondheid en veiligheid. Dat doen we met een gebiedsgerichte aanpak. Via het spoor van gezonde gebiedsontwikkeling (GGO) stimuleren wij het integraal afwegen van de verschillende onderwerpen die bijdragen aan een gezonde, duurzame, veilige leefomgeving bij ruimtelijke plannen. Hierbij zetten we verschillende instrumenten in, vooral de GGO Digital Twin (mactable).

En we hebben gewerkt aan gezondheid en veiligheid in onze provincie door het coördineren van m.e.r.-procedures voor plannen en besluiten waarvoor wij bevoegd gezag zijn. Dit is een belangrijke wettelijke taak.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het uitvoeren van de wettelijke coördinerende taken in het kader van de provinciale bevoegd gezag rol bij m.e.r.-procedures en hierbij extra aandacht schenken aan de provinciale ambities;		
Minimaal 3 m.e.r.-procedures coördineren		
Inzet van het instrumentarium voor duurzame gebiedsontwikkeling bij tenminste 5 gemeentelijke ruimtelijke plannen		Er is gewerkt aan de verbreding van de toepassing van de Mactable, vooral om naast ambities voor gezondheidsbescherming (thema's als geluid, lucht en externe veiligheid) ook ambities rond gezondheidsbevordering (vooral groen & gezondheid en beweegvriendelijkheid) te kunnen inzetten bij de ondersteuning van ruimtelijke plannen. De feitelijke inzet van de Mactable in de praktijk is hierdoor in 2022 iets achterbleven. De inzet van het systeem bij 3 ruimtelijke ontwikkelingen in onze provincie

		is in voorbereiding.
--	--	----------------------

3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter

Het uitvoeringsprogramma VTH 2022 is voor 98% uitgevoerd. Doordat er sprake is van een krappe arbeidsmarkt is capaciteit pas later in het jaar op orde gekomen, waardoor uitvoering op onderdelen later is gestart in 2022. Desondanks is er een zeer goede realisatie van het Uitvoeringsprogramma.

In 2022 is er een uitbreiding geweest van 3 naar 4 toezichthouders buitengebied. Hiermee is invulling gegeven aan de wens om meer aandacht te geven aan het toezicht in het buitengebied. Ook is de Regionale Uitvoerings- en Handhavingsstrategie vastgesteld in de provincie en de 26 gemeenten.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Uitwerken en optimaliseren werkprocessen onder de Omgevingswet voor VTH		
Afronding van het traject Samen op weg ten behoeve van de doorontwikkeling van de RUD Utrecht		Het project Samen op Weg is voor verschillende sporen afgerond. De nog uit te werken sporen worden meegenomen in de uitwerking van het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH stelsel, dat een grote invloed heeft op de uitvoeringsdiensten in Utrecht.
Nadere uitwerking van de Uitvoerings- en Handhavingsstrategieën om zo een verdere optimalisatie van de uitvoering van de VTH taken te bereiken		

3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht

Op 20 april 2021 is het Programma Asbestdaken op nul in 2030 vastgesteld. Dit programma loopt tot eind 2023 en voorziet in stimuleringsactiviteiten om dakeigenaren sneller hun asbestdak te laten vervangen. We hebben eind 2022 een Midterm Review van het programma opgesteld. Hieruit blijkt dat in de loop van 2022 een toename van saneringen op gang is gekomen, meer dan de landelijke trend, in lijn met de gewenste versnelling in het programma.

In de loop van 2022 is het programma aangepast. Door netcongestiemaatregelen waren er minder koppelkansen voor zon-op-dak. Met uitbreiding van de Energietransitiesubsidie voor asbestdakvervangning en constructieverzwarening is dat voor middelgrote daken gerepareerd. De bijdrage aan de aanpak van vrijkomende agrarische bebouwing is juist geïntensiveerd, in aansluiting op de Transitie Landelijk Gebied.

Vrijwel alle activiteiten in het programma zijn inmiddels gestart. Sommige lopen goed, zoals de inzet van plattelandscoaches (zie meerjarendoel 2.4.1, kopje plattelandscoaches), en sommige komen moeizaam van de grond, onder meer door capaciteitstekort bij gemeenten. Dat kan verbeteren als het Rijk het nieuwe plan voor een communicatie- en bewustwordingscampagne in 2023 start en de aandacht voor aanpak van asbestdaken daardoor toeneemt.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
90% van de activiteiten in het programma "Asbestdaken op nul in 2030" is in uitvoering		

De hoeveelheid gesaneerde asbestdaken is in 2022 gestegen ten opzichte van 2019

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidegebied is verminderd

Toelichting op beleidsdoel

Op 10 december 2018 is de Visie Bodemdaling vastgesteld, met daarin een concrete ambitie voor het remmen van bodemdaling op korte termijn (2030) en langere termijn (2050). In het coalitieakkoord (mei 2019) is die ambitie verder aangescherpt. De Visie Bodemdaling met het coalitieakkoord diende als bouwsteen voor de Omgevingsvisie. In het verlengde van de visie hebben we in 2020 het Uitvoeringsprogramma Bodemdaling 2020-2023 vastgesteld. Met het afremmen van de bodemdaling zorgen we ook voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodems, zoals opgenomen in het Klimaatakkoord (juni 2019).

In de ontwerp-Omgevingsvisie (maart 2020) is bodemdaling als expliciete doelstelling opgenomen: "2030: De bodemdaling in het landelijk veenweidegebied is met gemiddeld 50% geremd. Voornaamste achterliggende doelen zijn het verminderen van de CO₂-uitstoot en beheersing van de maatschappelijke kosten".

In het Klimaatakkoord is voor de veenweidegebieden opgenomen:

- Provincies met veenweiden hebben in 2030 gezamenlijk een reductie van 1 megaton CO₂eq-emissie uit de veenbodems gerealiseerd.
- Elke provincie moet een Regionale Veenweiden Strategie (RVS) op stellen waarin zij aangeven hoe zij hun aandeel in de landelijke reductiedoelstelling willen realiseren. Wij hebben in 2022 de RVS Utrechtse Veenweiden vastgesteld.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	488	481	505	479	26
Materiële lasten	389	3.750	180	156	24
Subsidies	387	6	1.502	1.032	470
Totaal lasten	1.264	4.237	2.187	1.668	519
Baten	308	-	1.050	979	-71
Totaal Baten	308	0	1.050	979	-71
Totaal beleidsdoel	956	4.237	1.137	689	448

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022

1 Bodemdaling

Omschrijving: Het aantal hectares per jaar met technische maatregelen om de bodemdaling te remmen, die medegefinancierd zijn door de provincie. Op dit moment is genoemde indicator gericht op het meten van onze prestatie en daarmee een goede startindicator. Bij verdere verdieping kan een aanscherping van de indicator plaatsvinden, mogelijk ook gericht op te behalen effecten

Toelichting

Bron:

Meerjarendoelen

3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken

Wij nemen deel aan de begeleidingscommissie van het Nationaal Onderzoek Broeikasgassen Veenweiden. We faciliteren ook via het financieel ondersteunen van de meetsites in Zegveld. Daarnaast nemen we deel aan de landelijke werkgroep die de landelijke monitoring opzet. In 2022 is het Veenweiden Innovatie Programma Nederland (VIP-NL) opgestart. Hierin wordt gefocust op nieuwe maatregelen. Wij ondersteunen dit programma financieel. Wij nemen deel aan het onderzoeksprogramma Living On Soft Soils (LOSS).

Wij nemen deel aan de Regio Deal Groene Hart. De projecten hierbinnen lopen over meerdere jaren (2020-2023). In 2022 is gewerkt aan het project meten aan grondwaterstanden in veenweiden, waarvoor wij vanuit de Regio Deal subsidie hebben gekregen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Actieve deelname aan minimaal twee van de landelijke onderzoekstrajecten zoals hierboven genoemd		
Actieve deelname aan minimaal twee op innovatie gerichte pilots en onderzoeken in het Utrechtse veenweidengebied		

3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

In 2022 diende de gebiedscoöperatie Groot Wilnis-Vinkeveen een subsidieaanvraag in. De gebiedscoöperatie wil een veenweide-infiltratiesysteem aanleggen op een oppervlak van ongeveer 1.385 ha. Dit project gaat deels gefinancierd worden uit middelen voor het project Groot Wilnis-Vinkeveen binnen het programma Agenda Vitaal Platteland (€ 2,627 mln.) en deels uit het Programma Bodemdaling (programma 3, € 2 mln.). Vanuit beide programma's is het begrote bedrag gestort in de reserve lastneming subsidies. Het proces om te komen tot de daadwerkelijke aanleg van waterinfiltratiesystemen WIS zal nu na toekenning van de subsidie gaan lopen. Naast Groot Wilnis-Vinkeveen worden er ook in andere gebieden gebiedsprocessen opgestart of vervolgd. Zo worden er diverse keukentafelgesprekken gevoerd en ondersteund bij de planvorming in verschillende gebieden. Op dit moment wordt er in drie gebieden gesproken over planvorming. Het gaat hier om de gebieden Oud Kamerik, Oudewater en Waardassackerpolder. De voortgang is door de landelijke onrust minder dan eerder werd verwacht. De gebiedscoördinatoren blijven goed in gesprek met de belanghebbende in deze gebieden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
-----------------------	--------	-------------

<p>In 2022 zijn in ten minstens 310ha Utrechts veenweidegebied bodemdalingremmende maatregelen aangelegd.</p>		<p>Voor het gebied Groot Wilnis Vinkeveen is een subsidieaanvraag ingediend eind december van het jaar 2022. Het gaat over ongeveer 1300 hectare waar WIS aangelegd gaat worden. De verwachting was dat de subsidieaanvraag in het eerste kwartaal van 2022 aangevraagd en beschikt zou worden. Dit is door verschillende redenen bij de aanvrager niet gelukt. De verwachting is nu dat dit proces in 2023 wel gaat lopen en de eerste hectares voorzien gaan worden van WIS.</p>
<p>In minstens drie gebiedsprocessen in het Utrechtse veenweidegebied zijn bodemremmende maatregelen in voorbereiding</p>		

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) *

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

Programma 4. Energietransitie

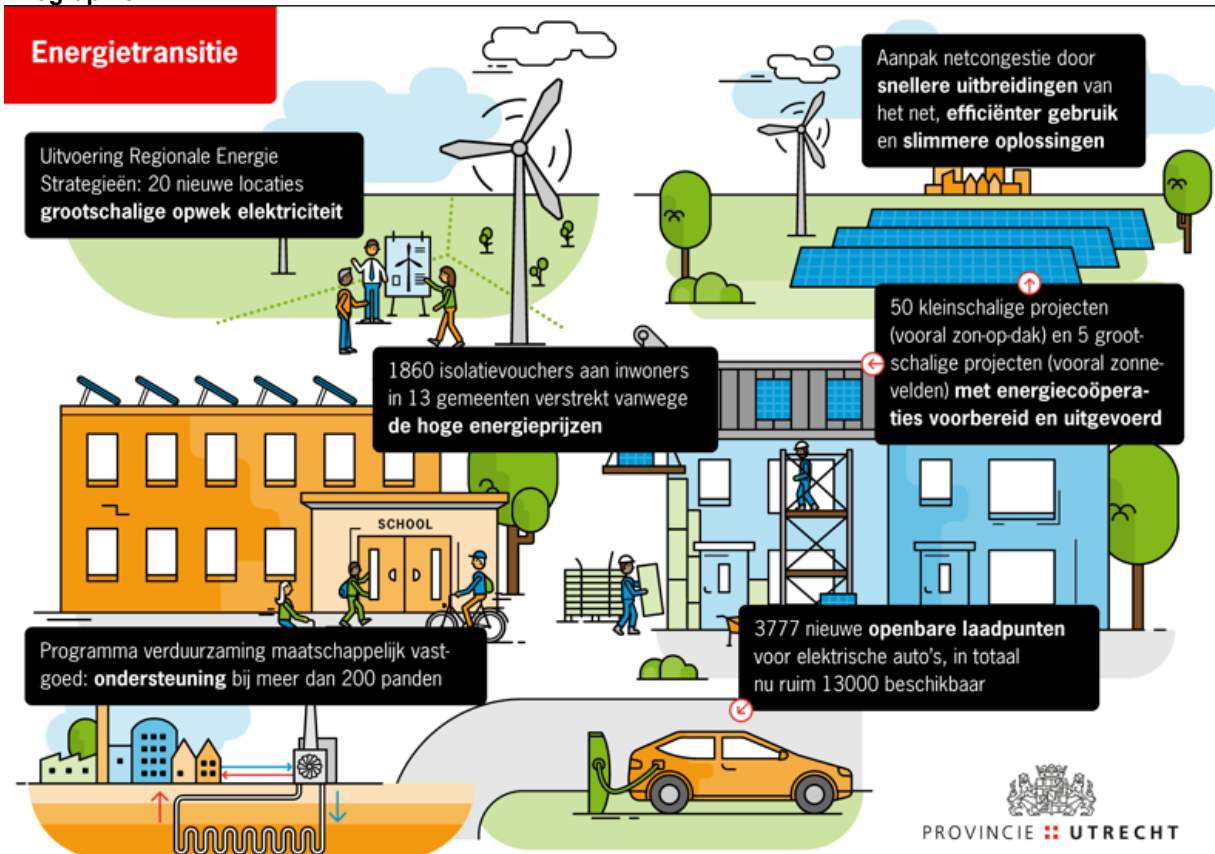
Programmadoel

We versnellen de energietransitie met aandacht voor de haalbaarheid en betaalbaarheid voor alle inwoners. Het Programmaplan Energietransitie 2020-2025 kent vier programmalijnen die zijn gericht op energiebesparing, duurzame opwek, innovatie en het geven van een goed voorbeeld. Door te sturen op energiebesparing en uitbreiding van productie van duurzame energie dragen we bij aan het bereiken van de doelen van het Klimaatakkoord. Ons doel is het verlagen van de CO₂-uitstoot en een duurzaam energiesysteem waar alle inwoners gebruik van kunnen maken (inclusiviteit).

Met het oog op deze inclusiviteit is de Aanpak Inclusieve Energietransitie 2021-2025 ontwikkeld. Deze aanpak heeft tot doel dat bestaande activiteiten in het Programmaplan Energietransitie op een voor alle inwoners haalbare en betaalbare manier uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast worden nieuwe inclusieve verduurzamingsaanpakken ontwikkeld en is er een kennis- en leerprogramma voor onze stakeholders.

In 2020 is een onderzoek gedaan naar scenario's waarin de energietransitie in de provincie Utrecht kan bewegen. Op basis van dit onderzoek hebben we onze doelstellingen aangepast. We willen zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO₂-neutraal zijn. Dat betekent ook een CO₂-neutrale energievoorziening. In 2030 willen we dat minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt op het eigen grondgebied. Het realiseren van deze ambitieuze doelstellingen is een gezamenlijke opgave waarvoor de inzet van de rijksoverheid, gemeenten en andere partijen uit het Klimaatakkoord een voorwaarde is. Om de voortgang van de energietransitie in onze provincie te kunnen meten is (in aanvulling op de indicatoren in de begroting) een online monitor ontwikkeld.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	●	●	●
4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)	●	●	
4.1.2 Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd	●	●	
4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties	●	●	
4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	●	●	●
4.2.1 Meer zonnepanelen op daken	●	●	
4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt	●	●	
4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie	●	●	
4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter	●	●	
4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer	●	●	
4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	●	●	●
4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)	●	●	
4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening	●	●	
4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)	●	●	
4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven	●	●	●
4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop	●	●	
4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter	●	●	

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	2.409	2.322	2.440	2.360	80
Materiële lasten	1.929	5.667	1.932	1.920	12
Subsidies	3.029	1.390	2.839	5.715	-2.876
Totaal lasten	7.367	9.379	7.211	9.995	-2.784
Baten	-137	-	-865	-888	-23
Totaal Baten	-137	0	-865	-888	-23
Totaal voor bestemming	7.230	9.379	6.346	9.107	2.761
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	2.000	100	4.510	1.720	-2.790
Onttrekkingen				0	0
Mutaties in de reserves	2.000	100	4.510	1.720	-2.790
Saldo na bestemming	9.230	9.479	10.856	10.826	-30

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 0,030 mln. bestaat uit:

De overbesteding op het subsidiebudget van € 2,876 mln. is voornamelijk veroorzaakt bij de Aanpak Inclusieve Energietransitie waarvoor eind december 2022 aan 10 gemeenten isolatievouchers zijn uitgereikt, waarmee een bedrag van € 2,435 mln. gemoeid was. Bij de slotwijziging is ervan uitgegaan dat de beschikking van deze subsidies in 2023 zou gaan plaatsvinden, maar dit heeft toch in 2022 plaatsgevonden. Dit betreft motie 102: 'Het moment van besparen is nu' van 9 november 2022.

Het totale tekort voor bestemming van € 2,761 mln. wordt grotendeels gedekt door een lagere storting in de reserve Energietransitie.

Voor meer details verwijzen wij u naar de verschillenanalyse in hoofdstuk 4.6 van de jaarrekening.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Energietransitie	4.510	1.720	-	-
Totaal 04. Energietransitie	4.510	1.720		

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)
	4.1.2 Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd
	4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties
4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	4.2.1 Meer zonnepanelen op daken
	4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt
	4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie
	4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter
	4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer
4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)
	4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening
	4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)
4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven	4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop
	4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

---

4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie

Toelichting op beleidsdoel

Van het energiegebruik in de provincie Utrecht is 45% gerelateerd aan de gebouwde omgeving. Om de doelen uit het klimaatakkoord te halen, is een gestage daling noodzakelijk. Voor onze provincie hanteren we een reductiedoelstelling op het energiegebruik per inwoner van 1.5% per jaar. Gemeenten, woningcorporaties, verenigingen van eigenaren, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden gestimuleerd en ondersteund om deze besparingsdoelstelling te realiseren. Naast een directe bijdrage aan CO2-emissiereductie levert energiebesparing ook een kans om de energiekosten te verlagen en het wooncomfort te verhogen. Het draagt ook bij aan werkgelegenheid en innovatie in de bouw- en installatie sector. Ook vanuit programma 5 en 6 (Bereikbaarheid) wordt bijgedragen aan vermindering van het energiegebruik via het stimuleren van de fiets en het ov.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.249	1.200	1.261	1.217	44
Materiële lasten	611	2.172	620	692	-72
Subsidies	1.055	-	522	645	-123
Totaal lasten	2.916	3.372	2.403	2.553	-150
Baten	137	-	450	463	13
Totaal Baten	137	0	450	463	13
Totaal beleidsdoel	2.779	3.372	1.953	2.090	-137

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Energiebesparingsprojecten	getal	4	6	2	2
Omschrijving:	Het aantal ondersteunde grootschalige projecten gericht op energiebesparing/opwek bij inwoners.				
Toelichting verschil	De ontwikkeling van wijkgerichte aanpakken voor isolatie en transitie naar aardgasvrije wijken is in 2022 onvoldoende van de grond gekomen met name vanwege capaciteitsgebrek bij gemeenten.				
Bron:	Programmateam (intern)				

2 Energiecontroles bedrijven	getal	125	246	354	-229
Omschrijving:	Het aantal bedrijven waar energiecontroles in opdracht van de provincie en gemeenten worden uitgevoerd				
Toelichting	De streefwaarde voor 2022 is (met de kennis van nu) te laag ingeschat.				
Bron:	Programmateam (intern)				
3 Ondersteunde trajecten maatschappelijke organisaties	getal	200	239	293	-93
Omschrijving:	Het aantal vestigingen van maatschappelijke organisaties waar de provincie ondersteuning geeft bij energiebesparing en/of duurzame opwek.				
Toelichting	De streefwaarde voor 2022 is (met de kennis van nu) te laag ingeschat.				
Bron:	Programmateam (intern)				

Meerjarendoelen

4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)

Toelichting op meerjarendoel

Door de extreem hoge prijzen voor gas en elektriciteit is energiearmoede hoog op de agenda gekomen. Dit vroeg om veel inzet van gemeenten. Onder 4.3.3. Aanpak Inclusieve Energietransitie lichten we een aantal projecten toe waarmee we gemeenten ondersteund hebben, waaronder de inzet van isolatievouchers voor woningeigenaren met een smalle beurs. Zes gemeenten die subsidie hebben gehad voor isolatievouchers zijn gekoppeld hieraan aan de slag gegaan met een pre-soortenmanagementplan (SMP).

Daarnaast zijn gemeenten, samen met energiecoöperaties en energie-ambassadeurs, op allerlei manieren actief geweest om individuele inwoners in de breedte te stimuleren om te verduurzamen. Hieraan hebben we op diverse manieren bijgedragen. Zo hebben we digitale energieloketten, informatiebijeenkomsten voor gemeenten en bewonersinitiatieven en training aan energie-ambassadeurs gesubsidieerd.

We hebben ons ook ingezet voor specifieke doelgroepen, zoals grote en kleine verenigingen van eigenaren (VvE). Via de DVvE (de organisatie die met Europese en provinciale steun is opgezet) werden 44 grote VvE's met gezamenlijk ruim 2000 appartementen geholpen bij het in beeld brengen van verduurzamingsopties en de uitvoering daarvan. Verder is onze subsidieregeling (UsET) aangepast, zodat we ook kleine VvE's kunnen ondersteunen die willen verduurzamen. De eerste aanvraag voor ondersteuning is ingediend.

De hoge gasprijs en de aankondiging van het kabinet dat een hybride warmtepomp vanaf 2026 bij vervanging van de cv-ketel verplicht is, heeft tot een grote toename van het gebruik van hybride warmtepompen geleid. We hebben daarom geen prioriteit gegeven aan verdere stimulering hiervan.

Binnen de warmtetransitie is energiebesparing een belangrijke stap om te komen tot het uitbannen van aardgas. In het Klimaatakkoord is tevens een wijkgerichte aanpak afgesproken, om zo per gebied de warmteoplossing met de laagste maatschappelijke kosten te realiseren. Deze wijkgerichte aanpak is in 2022 nog onvoldoende van de grond gekomen. Om de voortgang te kunnen volgen, hebben we in samenspraak met de gemeenten besloten een nadere analyse van de Transitievisies Warmte te laten uitvoeren. Zo krijgen we meer zicht op wat ervoor nodig is om ook op dit spoor voldoende voortgang te boeken.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
-----------------------	--------	-------------

<p>Er worden minimaal vijf subsidieaanvragen toegekend aan gemeenten voor het opstellen van een Soorten Management Plan, waardoor particuliere woningeigenaren (en ook andere vastgoedeigenaren) sneller en goedkoper met het isoleren van hun vastgoed kunnen starten.</p>		
<p>Uit de verkenning naar de potentiële inzet van hybride warmtepompen binnen de provincie blijkt dat minimaal 50% van de woningen nu al geschikt is om hiervan te worden voorzien. Wel is er nog een aantal uitdagingen (onder andere onvoldoende aanbod). In 2022 maken we een plan hoe we de uitdagingen kunnen aanpakken en de inzet van hybride warmtepompen kunnen versnellen.</p>		
<p>Gespikkeld bezit is de term voor eengezinswoningen die door een woningcorporatie zijn verkocht aan particulieren. Daardoor ontstaat in een blok met woningen een mix van huur- en koopwoningen. Als de woningcorporatie de woningen gaat verduurzamen, lijkt het logisch dat de particuliere woningeigenaren mee kunnen doen, maar dit is niet altijd het geval. Met onze stakeholders onderzoeken we de mogelijkheden om particulieren mee te laten doen en ondersteunen we hen met het delen van kennis, zoals een handboek, tools en financiering via minimaal drie projecten.</p>		<p>Als vervolg op pilots in Woerden en Zeist, hebben we een magazine uitgebracht met tips over hoe gemeenten en woningcorporaties het gelijktijdig verduurzamen van huur- en koopwoningen in dezelfde straat kunnen bevorderen. De beoogde financiële steun aan 3 projecten is niet gerealiseerd. We zijn wel in gesprek met woningcorporatie Portaal en Woongood Zeist over mogelijke projecten. De gemeente Utrecht voert pilots uit. De lessen die hieruit volgen, gaan we breed verspreiden.</p>
<p>Voor versnelling van de energietransitie is het van belang dat er succesvolle collectieve aanpakken worden ontwikkeld voor zowel besparing als voor de transitie naar aardgasvrije woningen. Bij de bestaande collectieve aanpakken kan vaak nog niet de hele wijk meedoen in de verduurzamingsaanpak. De provincie ondersteunt projecten om zo versneld succesvolle collectieve aanpakken te ontwikkelen, en deze vervolgens op te schalen. Dit doen we door het bieden van financiering van project- en procesbegeleiding en onrendabele toppen, expertise en kennisdeling. Wij streven ernaar om minimaal vijf wijkaanpakken te ondersteunen in 2022.</p>		<p>Door het achterblijven van wijkgerichte aanpakken van gemeenten is op een andere manier ondersteuning geboden dan voorzien:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We ondersteunden 5 gemeenten in de gezamenlijke ontwikkeling van een gebiedsgerichte ontzorgingsaanpak. • De NMU verzorgde met provinciale subsidie een opleiding voor 12 coöperatieve warmteprojectleiders, zodat zij in eigen buurt kunnen werken aan een warmteproject. • De gemeenten Montfoort en Lopik ontvingen van ons een bijdrage om alsnog een Transitievisie Warmte op te stellen. • We lieten per wijk de bewonersprofielen in kaart brengen zodat hier de aanpak op kan worden afgestemd. • We zijn betrokken bij de wijkgerichte aanpak in Leusden en De Bilt die met subsidie vanuit het Rijk (Proeftuin Aardgasvrije Wijken) wordt uitgevoerd.

Voor ondersteuning van grote VvE's (> acht appartementen) is een uitvoeringsorganisatie opgezet onder de ROM Utrecht Region. De provincie heeft hiervoor in 2020 een garantstelling verleend. Kleine VvE's kunnen hiervan geen gebruik maken. Voor 2022 maken we samen met de relevante stakeholders een plan voor ondersteuning van kleine VvE's.		
--	---	--

4.1.2 Toezicht op de verplichte energiematregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 hebben de omgevingsdiensten ODRU en RUD ruim 350 energiecontroles uitgevoerd in opdracht van gemeenten en provincie. Om ervoor te zorgen dat in 2030 alle bedrijven voldoen aan de energiebesparingsplicht is opschaling van energiecontroles noodzakelijk. Onderzoek heeft uitgewezen dat een intensieve stimuleringsaanpak met bindende afspraken tussen provincie, gemeenten en omgevingsdiensten daarbij kan helpen. In 2023 wordt hier verder invulling aan gegeven.

We hebben de mogelijkheden voor ondersteuning van collectieve projecten die gericht zijn op energiebesparing en gebouwgebonden opwekking van duurzame energie beter onder de aandacht gebracht. Dit heeft geleid tot subsidieaanvragen voor projecten in gemeenten Veenendaal, Wijk bij Duurstede, Vijfheerenlanden en de Ronde Venen, en een aanvraag van omgevingsdienst RUD. In de regio Foodvalley is een start gemaakt met een regionale aanpak verduurzaming bedrijventerreinen (pilot landelijk Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen). Verder is een inventarisatie gemaakt van de grootste aardgasverbruikers in de provincie (cluster 6 aanpak) en worden hun verduurzamingsplannen in kaart gebracht in verband met de netcongestieproblematiek.

Voor financiering van verduurzamingsmaatregelen kunnen bedrijven en maatschappelijke organisaties gebruik maken van het Energiefonds Utrecht (SETU). In 2022 is SETU geëvalueerd en is de strategie aangescherpt. Gezien de veranderende marktomstandigheden is de focus verlegd naar energiebesparing in de gebouwde omgeving en wordt de samenwerking met lokale en regionale (ontzorgings)programma's versterkt.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
125 uitgevoerde energiecontroles door de omgevingsdiensten ODRU en RUD.		
De mogelijkheden om het aantal energiecontroles verder op te schalen na 2024 zijn in kaart gebracht. Verdere opschaling van het aantal uitgevoerde energiecontroles kan veel extra energiebesparing opleveren.		
Er is een netwerk opgebouwd met de grote industriële energiegebruikers waarin de koplopers hun kennis delen en anderen stimuleren hun voorbeeld te volgen.		Vanuit de Cluster 6 aanpak worden begin 2023 de grootste energieverbruikers benaderd. Daarbij wordt ook de behoefte aan een netwerk gepeild.
Vijf verduurzamingsprojecten van gemeenten, omgevingsdiensten en bedrijvencollectieven worden door de		

provincie ondersteund.		
------------------------	--	--

4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 hebben we met € 2 miljoen subsidie van het Rijk het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (OMV) opgezet. Doelgroepen zijn scholen, culturele instellingen, zorginstellingen met minder dan 10 gebouwen, gebouwen van gemeenten met minder dan 25.000 inwoners, en dorps- en buurthuizen. Deelnemers krijgen advies op basis van een energiescan en worden begeleid bij de aanbesteding en financiering van energiemaatregelen. In 2022 is de uitvoering met ruim 80 deelnemende vestigingen goed op gang gekomen. Eind 2022 hebben we een aanvullende subsidie van € 1,3 miljoen ontvangen voor uitbreiding van het OMV met religieuze gebouwen, scoutinggebouwen, speeltuinen en gebouwen van gemeenten tot 50.000 inwoners.

De Green Deal Duurzame Zorg richt zich op zorginstellingen die minimaal 10 gebouwen in bezit hebben en is daarmee complementair aan het OMV. Onze Green Deal is in Nederland de enige met provinciale dekking. Eind 2022 staat de teller op 178 deelnemende vestigingen waarvan een groot deel het certificaat zilver van de Milieuthermometer Zorg heeft behaald. Bij brons wordt voldaan aan de energiewet- en regelgeving. De aanpak is gericht op brede verduurzaming en gaat naast energie ook over circulariteit, duurzame mobiliteit en duurzaam inkopen.

Ook voor cultuurpanden (poppodia, theaters, musea) is een aanpak ontwikkeld waarbij naast energie (via het OMV) ook bredere verduurzaming meegenomen wordt. Hier doen 35 culturele organisaties aan mee. In samenwerking met NOC NSF en Stichting Sportservice Utrecht is een plan van aanpak ontwikkeld voor verduurzaming van sportlocaties (zie meerjarendoel 3.4.2).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
100 maatschappelijke organisaties (in totaal 200 vestigingen) worden begeleid bij verduurzaming van hun vastgoed.		
De opgedane kennis vanuit de verschillende aanpakken is met gemeenten gedeeld via het Utrechts Kennisnetwerk Energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties.		

4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen

---

Toelichting op beleidsdoel

De doelstelling van de provincie, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie, is dat in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt binnen de provincie Utrecht. Realisatie van de ambities in de Regionale Energiestrategieën (RES) van de regio's U16, Amersfoort en Foodvalley is nodig om dit doel te bereiken. Samen met gemeenten, waterschappen, netbeheerders en initiatiefnemers spannen we ons in om grootschalige duurzame opwek van energie (ruimtelijk) mogelijk te maken. Inwoners en stakeholders worden hier nauw bij betrokken. Ook stimuleren we het gebruik van elektrisch vervoer door bij te dragen aan de ontwikkeling van de publieke laadinfrastructuur. Mede op verzoek van de netbeheerders ontwikkelen we een programmatische aanpak voor de regionale energie-infrastructuur.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	945	920	967	918	49
Materiële lasten	1.088	2.240	572	640	-68
Subsidies	1.973	430	787	937	-150
Totaal lasten	4.006	3.590	2.326	2.494	-168
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	4.006	3.590	2.326	2.494	-168

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Duurzaam opgewekte elektriciteit	percentage	22	PM	PM	
Omschrijving:	Het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit van het totale elektriciteitsverbruik in de provincie.				
Toelichting verschil	Benodigde data uit externe bronnen zijn nog niet beschikbaar.				
Bron:	Energemonitor				
2 Hernieuwbare energie (V-3)	getal (PJ)	10	PM	PM	
Omschrijving:	De totale productie van hernieuwbare energie in peta joule (PJ).				
Toelichting verschil	Benodigde data uit externe bronnen zijn nog niet beschikbaar.				
Bron:	Energemonitor				
Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
3 Locaties grootschalige opwek	getal	9	11	20	11
Omschrijving:	Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek van elektriciteit waar de provincie ondersteuning biedt.				
Toelichting verschil	In 2022 zijn de regionale energiestrategieën (RES) in de uitvoeringsfase gekomen waardoor het aantal initiatieven waarbij we ondersteuning bieden sneller is toegenomen dan voorzien.				
Bron:	Programmateam (intern)				

		dekken.
In minimaal vijf gemeenten zijn er collectieve zon-op-dak trajecten gestart op bedrijventerreinen.		Door knelpunten op het gebied van netcongestie is er vertraging ontstaan en zijn extra maatregelen nodig om projecten van de grond te krijgen. Door aanpassing van de subsidieregeling (UsET) kunnen bedrijven subsidie aanvragen voor de onrendabele top die hierdoor ontstaat.
Er zijn minimaal twee haalbaarheidsstudies gestart naar een innovatieve combinatie van opwek en opslag op lokaal / bedrijfsniveau in het landelijk gebied.		

4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt

Toelichting op meerjarendoel

Regionale Energiestrategieën (RES)

In september 2022 hebben Provinciale Staten de [Tussenbalans Regionale Energiestrategieën provincie Utrecht](#) vastgesteld. Hieruit blijkt dat de planologische besluitvorming voor zonnevelden en met name windparken achterblijft. Dit betekent dat de haalbaarheid van de RES-doelstellingen voor 2030 onder druk staat en dat aanvullende inzet op windenergie noodzakelijk is. Hierbij wordt gestreefd naar 1 TWh windenergie in 2030. We hebben gemeenten gevraagd om uiterlijk 1 december 2022 extra zoekgebieden voor windenergie aan te dragen. Om gemeenten daarbij te ondersteunen hebben we [potentiële onderzoeksgebieden](#) in beeld gebracht. Ook hebben we voorbereidingen getroffen om, indien nodig, in 2023 te kunnen starten met een plan-milieueffectrapportage (planMER).

Binnen de RES regio Amersfoort hebben we samen met de betrokken gemeenten de mogelijkheden voor grootschalige opwek van zon- en windenergie langs de A28 nader onderzocht. Voor de A12-Oost is in opdracht van de provincie samen met betrokken gemeenten een gebiedsverkenning uitgevoerd. Het vervolg van beide trajecten maakt onderdeel uit van het programma Opwek Energie op Rijksvastgoed (OER). Ook langs de A2 is een OER-traject opgestart.

Veel gemeenten kampen met een tekort aan kennis en capaciteit voor de uitvoering van taken die voortvloeien uit het Klimaatakkoord, waaronder de RES'en. Daarom hebben we op verzoek van de RES U16 het initiatief genomen om een voorstel uit te werken voor een flexibele schil van projectleiders voor gemeenten.

Programmering regionale energie-infrastructuur

Beschikbaarheid van energie-infrastructuur is een belangrijke randvoorwaarde voor de energietransitie, maar ook voor de verstedelijkingsopgave en economische ontwikkeling. Door de snelle toename van vraag naar en aanbod van elektriciteit is er sprake van [congestie](#) op het elektriciteitsnet. Integrale programmering van de regionale energie-infrastructuur is nodig om knelpunten in de toekomst te voorkomen. Provincies vervullen hierin een regierol. In samenwerking met de netbeheerders hebben wij in 2022 de [Startnotitie energie-infrastructuur](#) opgesteld en zijn begonnen met de uitwerking hiervan. We onderscheiden hierbij drie sporen: het opstellen van een Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (P-MIEK), het versnellen van de uitbreiding van het elektriciteitsnet, en het stimuleren van manieren om het net efficiënter te gebruiken. Voor de uitvoering van de regierol stelt het Rijk stelt extra middelen beschikbaar vanaf 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De zoekgebieden uit de RES'en zijn voldoende geconcretiseerd, de aansluitbaarheid op het net is geborgd, de verhouding zon en wind is voldoende geoptimaliseerd en er is in voldoende mate zicht op een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. Per locatie zijn afspraken gemaakt over de planologische besluitvorming zodat vergunningverlening tijdig kan plaatsvinden.		In de Tussenbalans werd duidelijk dat er nog te weinig zoekgebieden voldoende geconcretiseerd zijn om zicht te houden op het realiseren van de RES-doelstellingen voor 2030. Ook is de verhouding zon-wind verder uit balans geraakt. We hebben gemeenten opgeroepen om vaart te maken met windenergie en zijn gestart met de voorbereiding van planologische besluitvorming voor het geval de oproep onvoldoende oplevert.

Voor locaties waar de provincie verantwoordelijk is voor de planologische procedure, zijn de procedures in 2022 gestart.		Er zijn voorbereidingen getroffen om in 2023 te kunnen starten met de planologische procedure.
Er zijn voldoende compensatiemogelijkheden voor het geval locaties afvallen.		De ruimtelijke ontwikkeling van zonnevelden ligt bij gemeenten. Deze hebben over het algemeen meer ruimte voor zonne-energie in hun beleid dan nodig is voor de RES-opgave. Indien projecten afvallen kunnen daar dus nieuwe procedures gestart worden. Voor windenergie zijn potentiële onderzoeksgebieden in kaart gebracht en zal bij de verdere uitwerking (planMER) rekening worden gehouden met compensatiemogelijkheden.
In samenwerking met nationale, regionale en lokale partners is er een integraal Programma "regie op regionale energie-infrastructuur" ontwikkeld.		We zijn in 2022 gestart met het opstellen van een eerste programma (P-MIEK) dat in het voorjaar van 2023 gereed zal zijn. Het P-MIEK wordt elke twee jaar herijkt. Ook hebben Provinciale Staten besloten de uitbreiding van hoogspanningsstation Kortrijk-Breukelen planologisch mogelijk te maken.

4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie

Toelichting op meerjarendoel

Vanuit ons streven naar minimaal 50% lokaal eigendom hebben we gemeenten en initiatieven geholpen om participatie van inwoners bij energieprojecten mogelijk te maken. In samenwerking met de Natuur en Milieufederatie Utrecht en koepelcoöperatie Energie van Utrecht is ondersteuning aangeboden aan energiecoöperaties en andere bewonersinitiatieven. Hier is veel gebruik van gemaakt door de lokale energie-initiatieven waarmee ongeveer 50 kleinschalige projecten (vooral zon-op-dak) en vijf grootschalige projecten (vooral zonnevelden) voorbereid en uitgevoerd zijn. Het betrekken van inwoners met een laag inkomen is hierbij nog wel een aandachtspunt. Daarnaast hebben we gemeenten ondersteuning geboden bij participatietrajecten met een kennissessie over lokaal eigendom, subsidies en de inzet van visualisatietools en experts.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Energiecoöperaties en andere bewonersinitiatieven zijn ondersteund bij de initiatieffase, bij het professionaliseren en bij het opzetten van participatietrajecten met bewoners.		
Energiecoöperaties realiseren mede dankzij provinciale ondersteuning veertig kleinschalige energieprojecten zoals zon op dak en vijf grootschalige energieprojecten, waarbij bij minimaal de helft sprake is van een inclusieve aanpak.		
Er zijn een aantal modellen uitgewerkt voor coöperatieve projecten waarbij mensen met een laag inkomen participeren en deze zijn gebundeld in één of meerdere handreikingen.		Energie van Utrecht heeft hiervoor in 2022 in opdracht van de provincie een rapport opgesteld met een aantal modellen. Deze zijn echter nog onvoldoende uitgewerkt om tot realisatie te kunnen komen. In 2023 wordt hier verder aan gewerkt.

Gemeenten zijn via onze inzet van visualisatietools, experts en middelen geholpen bij het vormgeven van participatieprocessen in zoekgebieden voor grootschalige energieopwekking.		
--	---	--

4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter

Toelichting op meerjarendoel

Ter verduurzaming van de warmtevraag van de gebouwde omgeving onderzoeken we de mogelijkheden van hernieuwbare warmtebronnen. De nadruk ligt hierbij op de grootschalige winning van thermische energie uit de (diepe) bodem, water en buitenlucht.

In 2022 hebben we geholpen bij het zoeken naar geschikte locaties voor geothermie binnen de drie zoekgebieden Amstelland, Zeist en Veenendaal. Voor de onderzoeksboring ten noorden van Abcoude in de regio Amstelland zijn de vergunningen aangevraagd. Er is echter nog geen zicht op een commerciële boring. Het consortium Warmtebron Utrecht heeft besloten om een nieuw traject te starten om de haalbaarheid van geothermie voor het warmtenet van Utrecht en Nieuwegein te bepalen.

In de regio Eemland zijn enkele studies gestart naar de mogelijkheden van aquathermie met de Eem, Eemmeer en Heiligenbergerbeek als belangrijkste bronnen. Samen met Eneco en de gemeenten Nieuwegein en Utrecht zijn de mogelijkheden onderzocht van de drinkwaterleiding van de Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland (WRK) als hernieuwbare warmtebron. Vooral nog is de nieuwbouwlocatie Leidsche Rijn naar voren gekomen als de meest logische keuze voor deze toepassing. Verder is gestart met de bouw van een grootschalige warmtepomp voor het onttrekken van thermische energie aan gezuiverd afvalwater bij de rioolwaterzuiveringsinstallatie Utrecht Overvecht. Dit voorbeeld krijgt mogelijk navolging op enkele andere locaties, zoals Amersfoort, Nieuwegein, Driebergen, Woerden en De Bilt.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er is een actueel overzicht van beschikbare warmtebronnen in de provincie Utrecht gekoppeld aan de warmtevraag met kanskaarten (in GIS).		Warmte-atlas (arcgis.com) .
Er zijn technische haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd van specifieke duurzame warmteoplossingen voor het verduurzamen van de bestaande warmtenetwerken.		
Lopende en nieuwe projecten voor duurzame warmtewinning, waaronder aardwarmteprojecten, zijn ondersteund.		
Er is een plan van aanpak implementatie nieuwe warmtewet gereed en in uitvoering (afhankelijk van moment waarop de nieuwe wet in werking treedt).		De ministerraad besloot in oktober 2022 dat de nieuwe warmtewet zal uitgaan van een publiek meerderheidsaandeel in warmtenetten. Een advies vanuit het ministerie van EZK over hoe dit te realiseren, volgt in het voorjaar van 2023. De beoogde ingangsdatum van de wet is medio 2024. Vooruitlopend hierop zijn we gesprekken met gemeenten gestart om te verkennen

		welke rol de provincie hierin kan spelen. Warmtenetten zijn ook een belangrijk thema in het onderzoek naar financiële instrumenten om de energietransitie te versnellen (initiatiefvoorstel). De uitkomst hiervan wordt meegenomen in de nadere uitwerking van de provinciale rol bij warmtenetten.
--	--	---

4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer

Toelichting op meerjarendoel

Om elektrische personenmobiliteit mogelijk te maken moet er voldoende publiek toegankelijke laadinfrastructuur zijn voor inwoners die niet op eigen terrein of op hun werk kunnen laden. De provincies Utrecht, Noord Holland en Flevoland werken samen in het ondersteunen van gemeenten bij het uitrollen van laadinfrastructuur. De ondersteuning is in 2022 uitgebreid. Het proces voor het plaatsen van laadpalen is verder vereenvoudigd en verkort. Het aantal (semi) publieke laadpunten is in 2022 met 3777 gegroeid tot 13.032 laadpunten. Dit is wederom een versnelling van de groei van het aantal laadpunten. In 2021 werden 2100 extra laadpunten gerealiseerd. De groei van het aantal laadpunten blijft in lijn met de groei van het aantal elektrische voertuigen. In absolute aantallen groeit het aantal elektrische voertuigen minder snel dan verwacht.

In het Regionaal MobiliteitsPlan (RMP) is een plan opgenomen om de ingroei van elektrisch personenvervoer te stimuleren waarbij gekozen wordt voor een inclusieve insteek door het breder beschikbaar maken van elektrische deelauto's. Tien gemeenten hebben aangegeven dat ze dit samen met de provincie verder willen ontwikkelen. Ook is een plan van aanpak gemaakt voor de ontwikkeling van laadinfrastructuur voor logistiek en goederenvervoer. Acht bedrijventerreinen zijn benaderd met een aanbod voor ondersteuning.

We zijn betrokken bij onderzoeken naar de toepassing en opschaling van bi-directioneel laden. Er komt steeds meer onderbouwing voor de waarde van bi-directioneel laden voor de stabiliteit van het energienetwerk. Daarom stimuleren we gemeenten om deze technologie ook mee te nemen in hun laadvisie. Het aantal bi-directionele laadpunten is gegroeid naar circa 2.350. Nieuwe laadpalen die worden geplaatst zijn meestal bi-directioneel ready. Het aantal auto's dat gebruik kan maken van bi-directioneel laden is in 2022 nog aanzienlijk kleiner dan het aantal geschikte laadpunten.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het aantal (semi) publieke laadpunten voor elektrisch vervoer in de provincie Utrecht is gegroeid van 9.600 (streefwaarde 2021) naar 12.600.		
Het aantal bi-directionele laadpunten in de provincie Utrecht is gegroeid naar 2000.		
Extra maatregelen voor versnelling van de transitie naar elektrisch personenvervoer zijn onderdeel van het Regionaal Mobiliteitsplan.		

4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief

---

Toelichting op beleidsdoel

De ambities voor de verandering van het energiesysteem liggen hoog, maar er zijn nog geen uitgestippelde

---

paden voor een transitie die alle doelen realiseert en waarbij iedereen mee kan doen. Om die reden is er aandacht voor behartiging van belangen bij het Rijk en in Europa, en worden innovatieve aanpakken en financieringsvormen ontwikkeld, gebruikmakend van technische innovaties.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	122	115	120	126	-6
Materiële lasten	230	1.255	740	588	152
Subsidies	-	960	1.530	4.133	-2.603
Totaal lasten	351	2.330	2.390	4.847	-2.457
Baten	-	-	415	425	10
Totaal Baten	-	0	415	425	10
Totaal beleidsdoel	351	2.330	1.975	4.422	-2.447

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Het aantal innovatietrajecten waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd	getal	2	4	4	-2
Omschrijving:	Het aantal ontwikkelde verduurzamingsprojecten voor inwoners waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd				
Toelichting	Door de hoge energieprijzen hebben we extra inzet gepleegd op het tegengaan van energiearmoede door ontwikkeling van nieuwe manieren om versneld woningen te isoleren zoals de aanpak isolatievouchers voor de smalle beurs.				
Bron:	Programmateam (intern)				
2 Pilots innovatie	getal	4	4	4	0
Omschrijving:	Het aantal pilots van energie-innovaties waar de provincie bij betrokken is.				
Toelichting					
Bron:	Intern				

Meerjarendoelen

4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 zijn concrete stappen gezet in het realiseren van de geprioriteerde lobbydoelen. Mede door onze inspanningen maakte het kabinet eind 2022 bekend dat zij het voornemen heeft een wetsvoorstel uit te werken dat gebouwgebonden financiering mogelijk maakt (zie ook 4.3.3). Voor de (financiering van de) warmtetransitie zijn in het coalitieakkoord middelen opgenomen voor de bekostiging van isolatie via een nationaal isolatieprogramma en voor (hybride) warmtepompen. Ook komt er financiering beschikbaar voor onrendabele toppen van warmtenetten en heeft het kabinet besloten dat warmtenetten in publieke handen moeten komen. Voor het stimuleren van zon-op-dak is onder andere een oproep gedaan aan het rijk om de stichting Schooldakrevolutie te blijven ondersteunen.

De provincies hebben in IPO-verband afspraken gemaakt met het nieuwe kabinet om belemmeringen voor het nakomen van de afspraken uit het klimaatakkoord weg te nemen. Er zijn onder andere middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten van provincies en gemeenten voor de periode 2023-2030. Hiermee is een belangrijke belemmering weggenomen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er zijn concrete stappen gezet in het realiseren van de lobbydoelen die voor 2022 geprioriteerd zijn.		
Samen met andere provincies zijn in IPO-verband lobbyactiviteiten uitgevoerd en zijn afspraken gemaakt met een nieuw kabinet om belemmeringen voor het nakomen van de afspraken uit het klimaatakkoord weg te nemen.		

4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 hebben we binnen de pijler innovatie prioriteit gegeven aan slimme oplossingen om netcongestie te verminderen en de renovatieopgave te versnellen.

In de regio zijn veel bedrijven en kennisinstellingen die slimme oplossingen hebben voor netcongestie. We hebben deze partijen samengebracht en ondersteund bij het ontwikkelen van projecten. Met netbeheerder Stedin hebben we gewerkt aan een aanpak om in een aantal proeftuinen te gaan experimenteren met slimme oplossingen. Ook zijn de voorbereidingen gestart om met de Topsector energie een Nationaal Groeifondsaanvraag in te dienen voor slimme geïntegreerde energiesystemen ('Energy hubs'). We hebben subsidie verleend voor het haalbaarheidsonderzoek naar een E-hub op Lage Weide en voor het pilotproject 'Predictive Maintenance'. De Utrechtse bedrijven WithTheGrid en Iwell ontwikkelen in dit project samen een dynamisch beheers- en onderhoudsmodel voor batterijsystemen waardoor batterijen langer mee kunnen gaan.

We zijn partner in de Nationaal Groeifondsaanvraag 'Toekomstbestendige Leefomgeving'. In dit programma werkt een groot landelijk consortium samen aan innovatie in de infra- en bouwsector, waaronder renovatie. De focus ligt daarbij op circulariteit, biobased, digitalisering, industrialisatie en de beschikbaarheid van voldoende technisch personeel. Begin 2023 is bekend geworden dat de aanvraag is gehonoreerd.

Uit gesprekken met initiatiefnemers is gebleken dat het uitwerken van een waterstofproject complex en tijdrovend is. Welke mogelijkheden er zijn, en hoe het verdienmodel eruitziet, is maatwerk. Om agrariërs en energiecoöperaties te helpen bij het verkennen van de mogelijkheden is een overzicht opgesteld met kansen en een stappenplan. Ook hebben we de subsidiemogelijkheden voor innovatieve pilots verruimd.

In lijn met het initiatiefvoorstel van de VVD-fractie hebben we onderzocht hoe de provincie met inzet van extra financieel instrumentarium de energietransitie kan versnellen. Begin 2023 wordt dit onderzoek opgeleverd.

In de [memo 'Update pijler innovatie programma energietransitie'](#) van 10 oktober 2022 is een uitgebreidere toelichting gegeven op de ontwikkelingen en resultaten van de pijler innovatie.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er worden vier schaalbare energie-innovaties getest binnen de provinciegrenzen.		
Er worden drie haalbaarheidsstudies voor energietransitie-innovaties uitgevoerd.		
Drie kansrijke initiatieven zijn begeleid naar financiering, zoals het Groeifonds, NWO of RVO.		
Er is een innovatiegericht inkooptraject gestart waarin enkele uitdagingen uit de energietransitie, zoals energieopwekking in combinatie met opslag bij infrastructuur of circulair renoveren, centraal staan.		Eind 2022 werd duidelijk dat er in de Nationaal Groeifonds aanvraag 'Toekomstbestendige Leefomgeving' geen ruimte was voor een innovatiegericht inkooptraject. Hoewel zo'n traject nog steeds als interessant instrument wordt gezien om innovaties aan te jagen, zijn er vanwege de hoge kosten en benodigde uitvoeringscapaciteit, geen concrete plannen om op korte termijn een traject op te starten.
We ondersteunen minimaal één initiatief waarin publieke en private partijen gezamenlijk onderzoek doen naar een onderwerp (bijvoorbeeld bi-directioneel laden) dat relevant is voor de energietransitie in de provincie Utrecht. Het betreft met nationale of Europese middelen gefinancierde onderzoeksprojecten.		

4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)

Toelichting op meerjarendoel

Niet iedereen heeft toegang tot financiering voor de verduurzaming van zijn huis of de mogelijkheid om financieel deel te nemen in duurzame energieopwekking. Daarbij hebben steeds meer mensen moeite om hun energierekening te betalen door de hoge kosten van gas en elektriciteit. Gemeenten kregen van het Rijk een specifieke uitkering om met name kleinere energiemaatregelen te treffen bij huishoudens met energiearmoede. Dit vroeg veel inzet van de gemeenten. Vanuit de aanpak Inclusieve Energietransitie (AIE) hebben we gemeenten op diverse manieren ondersteund en het ontwikkel- en financieringsnetwerk verder versterkt. Projecten die zijn ondersteund vanuit de AIE dragen ook bij aan de beleidsdoelen 4.1 (besparen) en 4.2 (hernieuwbare opwek).

We hebben actief kennis uit de door ons ondersteunde projecten gedeeld, zoals het [project Energie in Smitsveen](#) in de gemeente Soest. Negen gemeenten hebben deelgenomen aan een leerkring om te komen tot een programmatische aanpak van energiearmoede. We hebben een aanpak ontwikkeld voor de inzet van [isolatievouchers](#) voor particuliere woningeigenaren met een smalle beurs. In 2022 zijn in totaal 1860 isolatievouchers verstrekt aan 13 gemeenten. De gemeenten Amersfoort, Utrecht, Woerden en Leusden zijn in 2022 gestart met de uitvoering. De overige 9 gemeenten starten in 2023. Ten slotte hebben we ondersteuning geboden bij het opzetten van Fixteams: vakmensen die een huur- of koopwoning grondig kier- en tochtvrij maken en de installaties beter inregelen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Verdere versterking van het ontwikkel- en financieringsnetwerk voor collectieve en inclusieve energietransitie-aanpak, waardoor meer financieringsoplossingen kunnen worden aangeboden, bijvoorbeeld via de ROM Utrecht Region en het Energiefonds Utrecht.		
Doorontwikkeling van de mogelijkheden van gebouw-gebonden bekostiging van verduurzaming binnen de provincie en ondersteuning van minimaal 2 gemeenten hierin.		Na een door ons geïnitieerde gezamenlijke oproep heeft het kabinet het voornemen uitgesproken (kamerbrief) een wetsvoorstel uit te werken dat een robuuste juridische basis geeft voor gebouwgebonden financierings- en ontzorgingsconcepten. Dit is noodzakelijk voor de doorontwikkeling. Het streven is de wetswijziging in 2025 in werking te laten treden. We blijven ons inzetten voor een snellere oplossing.

4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven

Toelichting op beleidsdoel

De energietransitie vraagt om dappere keuzes, gedragsverandering en investeringen. Als Provincie Utrecht willen we zelf het goede voorbeeld geven door onze bedrijfsvoering te verduurzamen en het inzetten van onze eigendommen voor duurzame energieopwekking. Ons doel is dat het provinciaal vastgoed in 2035 en de provinciale organisatie in 2040 energieneutraal is.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening		Begroting 2022		Verschil Bedrag
	2021	Primitief	Bijgesteld	Rekening 2022	
Personeelslasten	94	87	92	100	-8
Totaal lasten	94	87	92	100	-8
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	94	87	92	100	-8

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Opwek provincie	getal (KWH)	350.000	324.024	335.159	14841
Omschrijving:	De hoeveelheid duurzaam opgewekte energie op het vastgoed en de eigendommen van de eigen provinciale organisatie				
Toelichting verschil	Er zijn nog geen zonnepanelen geplaatst op het dak van het Huis van de Provincie. Zie toelichting bij meerjarendoel 4.4.1.				
Bron:	Intern				
2 Besparing provincie	Percentage	3	7	-11	14
Omschrijving:	Het percentage bespaarde energie t.o.v. het voorgaande jaar door de eigen provinciale organisatie.				
Toelichting verschil	Ondanks de maatregelen die zijn genomen om energie te besparen, is het verbruik in 2022 gestegen. Dit werd veroorzaakt door de terugkeer van medewerkers naar kantoor en door de opvang van vluchtelingen. Het energieverbruik was in 2022 nog wel ruim 13 procent lager dan in 2019 (voor COVID).				
Bron:	Intern				

Meerjarendoelen

4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop

Toelichting op meerjarendoel

De provincie wil het goede voorbeeld geven door haar vastgoed en de bedrijfsvoering te verduurzamen. De planvorming en uitvoering maakt onderdeel uit van programma 10. Vanuit het programma energietransitie dragen we hieraan bij.

In 2022 zijn zonnepanelen geplaatst op een deel van het vastgoed, is een start gemaakt met verduurzaming van de verlichting en klimaatbeheersing en is de temperatuur in onze gebouwen verlaagd naar 19 graden. Een uitvoeringsplan CO2-routekaart is in ontwikkeling.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er zijn zonnepanelen geplaatst op de daken van het Huis van de Provincie, Steunpunt De Meern en de botenloods in Baarn.		In 2022 is er een markt-uitvraag geweest voor het leveren en installeren van zonnepanelen op 3 provinciale panden. Op de panden in de Meern en Baarn zijn zonnepanelen geplaatst. Er zijn geen inschrijvingen binnengekomen op de aanbesteding voor het Huis voor de Provincie door de combinatie van de complexe bouwtechnische situatie, de eisen die we stelden aan duurzaamheid, circulariteit en sociale rechtvaardigheid en het feit dat de opdrachten voor aanbieders voor het oprapen liggen. Onderzocht wordt of er mogelijkheden

		zijn om de bouwtechnische beperking te ondervangen en of duurzaamheidseisen anders geformuleerd moeten worden om een nieuwe aanbesteding in 2023 mogelijk te maken.
De verlichting in het Huis van de Provincie is vervangen door led-verlichting.		Er is gekozen voor een integrale aanpak van verduurzaming van verlichting en klimaatbeheersing. Op de verdiepingen 2 tot en met 6 is deze verduurzaming in 2022 uitgevoerd. In het tweede kwartaal van 2023 is het dit voor het hele pand afgerond.
Een integraal plan voor verduurzaming van provinciaal vastgoed en bedrijfsvoering is vastgesteld in lijn met de doelen voor energie-neutraal vastgoed (2035) en een energie-neutrale organisatie (2040).		In 2021 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de CO2-uitstoot van de provincie Utrecht als organisatie (de CO2-voetafdruk) en is dit vertaald naar een CO2-routekaart. In 2022 is een start gemaakt met een uitvoeringsplan voor de gebouwen waarin per jaar wordt aangegeven wat we gaan doen.

4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

Toelichting op meerjarendoel

We beschikken over infrastructuur en gerelateerde assets die gebruikt kunnen worden om duurzame energie op te wekken, bijvoorbeeld door zonnepanelen aan te brengen of warmte te winnen. In het ontwerp van nieuwe assets en bij de reconstructie van bestaande assets kijken we naar mogelijkheden om energie op te wekken. In 2022 zijn in het ontwerp van de nieuwe tramhaltes zonnepanelen geïntegreerd, is het ontwerp van de partkeergarage in Breukelen energieneutraal gemaakt door zonnepanelen toe te voegen en is de voorbereiding voor de aanbesteding van solar carports afgerond. Ook is er een begin gemaakt met onderzoek naar mogelijkheden om de elektriciteitsinfrastructuur van het OV-net te gebruiken om gevolgen van netcongestie te verminderen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Als pilot wordt op één van de provinciale carpoolplaatsen een solar carport met laadinfrastructuur gerealiseerd.		Er is gekozen om de pilotfase over te slaan en niet één, maar alle potentieel geschikte carpoolplaatsen te voorzien van solar carports en laadinfrastructuur. De aanbesteding is in 2022 voorbereid en in januari 2023 gepubliceerd.
Er is een besluit genomen over duurzame energieopwekking bij het project N233.		De onderzoeken naar de mogelijkheden voor warmte uit asfalt en zonnepanelen op geluidsschermen en -wallen worden begin 2023 afgerond. Op basis hiervan zullen we een besluit nemen over het toepassen van deze technieken bij de N233.

Verbonden partijen

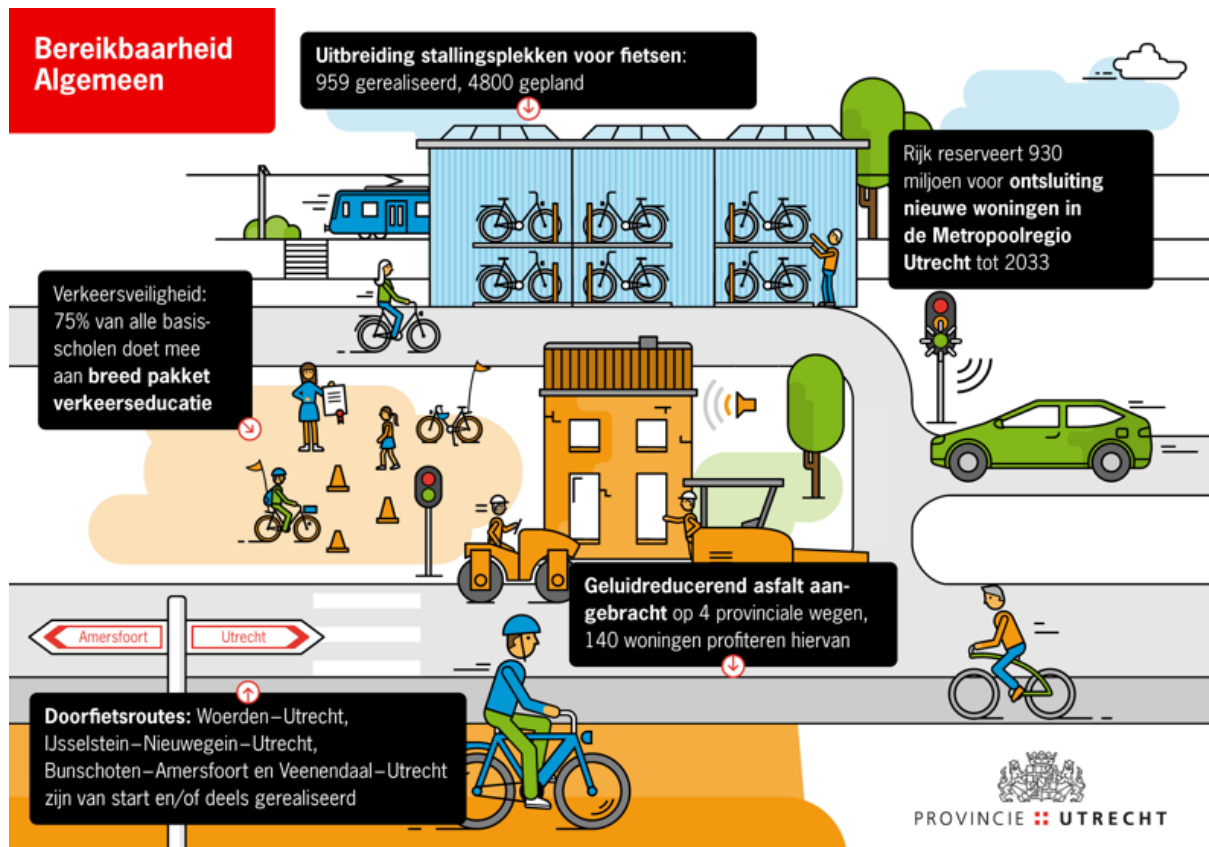
Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per fiets en auto en voor het vervoer van goederen in een gezonde en verkeersveilige omgeving.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
5.1 Het provinciale netwerk is sterk			
5.1.1 Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau			
5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten			
5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter			
5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats			
5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen			
5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter			
5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)			
5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten			
5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats			
5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt			
5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler			
5.3.2 De keten is sterker			
5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd			
5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter			
5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag			
5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger			
5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door			
5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter			
5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker			
5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties			
5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers			
5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld			

5.5.2	Het monitoren van externe veiligheid is beter	●	●	
5.5.3	Het goederenvervoer is duurzamer	●	●	
5.6	Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	●	●	●
5.6.1	Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder	●	●	
5.6.2	De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter	●	●	
5.6.3	De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen	●	●	
5.6.4	Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen	●	●	
5.7	De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	●	●	●
5.7.1	De basis is beter op orde	●	●	
5.7.2	De techniek op straat is beter ontwikkeld	●	●	
5.7.3	De sturing vindt multimodaler plaats	●	●	
5.7.4	Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit	●	●	
5.8	Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	●	●	●
5.8.1	Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte	●	●	
5.8.2	Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd	●	●	
5.8.3	De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter	●	●	

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	14.039	12.495	13.122	13.183	-61
Kapitaallasten	2.960	4.356	4.138	3.944	194
Materiële lasten	31.714	34.469	41.990	43.953	-1.963
Subsidies	17.971	37.818	21.109	14.856	6.253
Totaal lasten	66.684	89.138	80.359	75.936	4.423
Baten	-5.404	-1.268	-4.760	-5.214	-454
Totaal Baten	-5.404	-1.268	-4.760	-5.214	-454
Totaal voor bestemming	61.280	87.870	75.599	70.722	-4.877
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	12.220	500	25.160	25.160	
Onttrekkingen	-100.097	-45.080	-47.585	-46.317	1.268
Mutaties in de reserves	-87.877	-44.580	-22.425	-21.157	1.268
Saldo na bestemming	-26.597	43.290	53.174	49.564	-3.610

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 3,6 mln. bestaat voornamelijk uit:

- Bij de materiële lasten is in de begroting een post "vertragsfactor" van - €1,3 mln. opgenomen. In 2022 zijn daarentegen de begrote lasten besteed waardoor er een overbesteding op beheer en onderhoud is ontstaan.
- Kasritme van de uitgaven van de mandaatprojecten voor de Doorfietsroutes is anders dan bij de aanvang van de realisatiefase was geraamd. De aanleg gaat nu over de jaargrens heen en een deel zal plaatsvinden in 2023, € 1,2 mln.
- Minder subsidieaanvragen uitvoeringsprogramma Fiets beschikt dan voorzien bij de slotwijziging € 1,3 mln.
- In de begroting Regionale programma's is kostensoort subsidies gehanteerd, maar in de realisatie zijn deze als materiële lasten geboekt, € 2,8 mln.

Voor een toelichting op de overige verschillen verwijzen we naar de toelichting 4.6 Verschillenanalyse.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	3.220	3.220	-25.799	-24.532
Reserve Lastneming subsidies	1.818	1.818	-	-
Reserve Meerjarige programma's/projecten	-	-	-9.440	-9.440
Reserve Mobiliteitsprogramma	20.122	20.122	-12.346	-12.346
Totaal 05. Bereikbaarheid I - Algemeen	25.160	25.160	-47.585	-46.317

Investerings

5. Bereikbaarheid I - Algemeen	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Vershil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet
<u>Uitbreidingsinvesteringen</u>							
Wegen en vaarwegen	238.797	12.814	7.570	4.417	3.153	17.230	221.567
Fiets	21.665	2.371	2.832	1.302	1.530	3.673	17.992
Verkeersveiligheid	12.011	2.775	5.121	3.388	1.733	6.163	5.848
Subtotaal uitbreidingsinvesteringen	272.473	17.959	15.523	9.107	6.416	27.067	245.406
<u>Vervangingsinvesteringen</u>							
Kunstwerken	1.318	89	188	35	153	125	1.193
Verhardingen	18.366	5.172	7.057	2.692	4.365	7.864	10.502
Vaarwegen	22.554	7.019	5.349	5.338	11	12.356	10.198
Wegmeubiliar	1.896	1.205	691	123	568	1.329	567
Kwaliteitcentrale en wintermachines	1.800	896	904	62	842	958	842
Subtotaal vervangingsinvesteringen	45.934	14.380	14.189	8.250	5.939	22.631	23.303
Totaal	318.407	32.340	29.712	17.358	12.354	49.697	268.710

Toelichting

In bovenstaande tabel is een samenvatting van het verloop van de investeringen voor Bereikbaarheid (excl. OV) opgenomen. Zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 1.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
5.1 Het provinciale netwerk is sterk	5.1.1 Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau
	5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten
	5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter
	5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats
5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter
	5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)

- 5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten
- 5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats
- 5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt
  - 5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler
  - 5.3.2 De keten is sterker
  - 5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd
  - 5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter
- 5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag
  - 5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger
  - 5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen
  - 5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter
  - 5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker
  - 5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties
- 5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers
  - 5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld
  - 5.5.2 Het monitoren van externe veiligheid is beter
  - 5.5.3 Het goederenvervoer is duurzamer

5.6	Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	5.6.1	Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder
		5.6.2	De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter
		5.6.3	De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen
		5.6.4	Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen
5.7	De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	5.7.1	De basis is beter op orde
		5.7.2	De techniek op straat is beter ontwikkeld
		5.7.3	De sturing vindt multimodaler plaats
		5.7.4	Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit
5.8	Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	5.8.1	Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte
		5.8.2	Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd
		5.8.3	De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

---

5.1 Het provinciale netwerk is sterk

Toelichting op beleidsdoel

In onze provincie ligt in totaal ruim 300 kilometer aan provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden. We willen de functionaliteit en kwaliteit van deze infrastructuur sober, doelmatig en duurzaam op peil houden. Zo blijft het enerzijds comfortabel en veilig voor automobilisten en fietsers; anderzijds voorkomen we kapitaalvernietiging. Dit niveau heeft de kwalificatie onderhoudsniveau B. Op dit moment is onze infrastructuur op dit niveau; de opgave

is dit in stand te houden.

Het overgrote deel van het beheer en onderhoud en de geplande studies zijn volgens planning gerealiseerd. Een klein deel van deze werkzaamheden schuift door naar 2023. Maar in de voorbereiding en realisatie is aanmerkelijk minder gerealiseerd dan verwacht. Dit is veroorzaakt door een gebrek aan medewerkers en het ontbreken van een oplossing voor de stikstofuitstoot van projecten

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	7.743	7.009	7.361	7.377	-16
Kapitaallasten	2.960	4.356	4.138	3.944	194
Materiële lasten	24.233	24.452	28.866	31.248	-2.382
Subsidies	509	240	1.789	1.133	656
Totaal lasten	35.444	36.057	42.154	43.702	-1.548
Baten	4.851	1.149	3.169	3.540	371
Totaal Baten	4.851	1.149	3.169	3.540	371
Totaal beleidsdoel	30.594	34.908	38.985	40.162	-1.177

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Onderhoudstoestand van wegen	%	95	97	nrb	
Omschrijving: Het percentage provinciale wegen dat minimaal voldoet aan kwaliteitsniveau B.					
Toelichting					
Bron: Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW) + onderliggende					
2 Onderhoudstoestand bruggen, tunnels en viaducten	%	100	100	100	0
Omschrijving: Het percentage provinciale kunstwerken dat voldoet aan minimaal conditieniveau 3.					
Toelichting					
Bron: NDW + onderliggende					
3 Beschikbaarheid wegen door wegwerkzaamheden.	%	99	99,9	nrb	

IPC- contract: uitvoeren van het (storings) onderhoud van Verkeers-management (VRI) en Openbare Verlichting		
Kunstwerken: De beweegbare bruggen worden omgebouwd voor de bediening vanuit de bediening Amsterdam (Waternet).		Door problemen bij de voorbereiding van bediening op afstand vanuit Amsterdam (Waternet) is de geplande ombouw van de beweegbare bruggen niet gerealiseerd. Op dit moment is nog onbekend wanneer dit gaat plaatsvinden.
Verharding: Het betreft het dagelijks onderhoud van de ruim 600 kilometer hoofdwegen, parallelwegen en fietspaden. De wegen dienen te voldoen aan minimaal beeldkwaliteit B. In 2022 zullen er op diverse provinciale wegen grote onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden.		
Wegmeubilair: In 2022 zal een deel van de verkeersborden moeten worden vervangen omdat deze aan het eind van hun technische levensduur zijn. Er worden ook een aantal fietsoverkappingen vervangen		
Groen: in 2022 zal het onderhoud plaatsvinden aan: - De bermen, bermsloten, bomen, hagen en baggeren van bermsloten. - Ecologisch bermbeheer: Hierbij wordt zo veel mogelijk insectenvriendelijk gemaaid volgens de "Kleurkeur" methode, waarbij optimaal rekening wordt gehouden met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna. - Eikenprocessierups: de provincie Utrecht bestrijdt jaarlijks de eikenprocessierups langs haar wegen. - Essentaksterfte: De provincie Utrecht heeft ca. 5000 Essen in beheer, waarvan het grootste gedeelte last heeft van essentaksterfte. Deze essen hebben extra onderhoud nodig, waarbij onder andere de dode takken worden gesnoeid en zo nodig de gehele boom wordt geveld en vervangen door een andere boomsoort.		
Verkeersmanagementsysteem: De komende jaren worden onderdelen van diverse verkeersregelinstallaties (VRI's) vervangen door iVRI's		De onderhoudsprojecten voor VRI-vervangingen zijn niet volgens planning afgerond. Oorzaak hiervan zijn zowel contractuele problemen met de aannemer (IPC-contract) als langere levertijden bij leveranciers door de oorlog in Oekraïne. De uitgestelde werkzaamheden worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 in zijn geheel afgerond.
Openbare verlichting (OVL): Het in 2022 uit te voeren onderhoud bestaat grotendeels uit het vervangen van armaturen en masten op diverse locaties		

<p>Vaarwegen: De rivier de Eem en het Merwedekanaal zijn voor de provincie Utrecht belangrijke (beroeps)vaarwegen. Binnen deze asset vallen werkzaamheden zoals baggeren, nautisch beheer, maar ook het onderhoud van de beschoeiing langs de vaarwegen</p>		<p>In 2022 is gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe baggerbestek. Het werk is voor een periode van drie jaar aanbesteed en gegund. Voor wat betreft de uitvoering is de deelopdracht voor 2022 door omstandigheden niet gestart. Die zal in 2023 samen met deelopdracht 2023 in dat jaar worden uitgevoerd. Ook is in 2022 gestart met de aanbesteding van een meerjarig bestek om de resterende houten oeverconstructies te vervangen. Met uitvoering wordt nog gewacht op het vaststellen van een nieuwe beheervisie voor de Eem (vaststelling verwacht in februari 2023).</p> <p>In het Merwedekanaal is onder regie van de provincie Zuid-Holland gestart om bij negen trajecten de oeverbescherming te vervangen. Een aantal daarvan liggen op Utrechts grondgebied. Naar verwachting is dit eind van het derde kwartaal 2023 gereed.</p>
<p>Hemelwaterafvoer</p>		<p>De geplande onderhoudswerkzaamheden aan de hemelwaterafvoer zijn voor ongeveer de helft uitgevoerd. De belangrijkste oorzaak hiervan is het verschuiven van de uitvoering van projecten naar latere jaren. In 2022 is ook een gecombineerde reiniging, inspectie en inventarisatie uitgevoerd aan 912 kolken en 227 putten en de tussenliggende leidingen. Deze putten en kolken bevinden zich in ongeveer 38 kilometer provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden.</p>

5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten

Het overgrote deel van de studies zijn volgens planning uitgevoerd. Een klein deel schuift door naar 2023. Deze verschuivingen komen door capaciteitstekort, maar ook doordat sommige projecten afhankelijk zijn van externe ontwikkelingen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<p>Uitvoeren van 14 trajectstudies, Voor het grootonderhoud in 2023 worden verbeteringen in beeld gebracht die hierin meegenomen kunnen worden. (evt wel locatie/wegnr's opnoemen)</p>		
<p>N201 gehele tracé: De studiefase is met een jaar verlengd om te komen tot kleiner en kosteneffectiever maatregelenpakket. De studie wordt in het tweede kwartaal van 2022 afgerond</p>		
<p>Onderzoek op 10 locaties/trajecten om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid te verbeteren (N221 Paleis Soestdijk, N221 Traject 28, 29 en 30 (Poort van Baarn), N224/226 Ronde Woudenberg, N224 Stationsweg Oost,</p>		<p>De studies naar de N224/N226 Woudenberg, N225/N226 Donderberg, N401 westelijke rotonde A2, N403 traject 90 en N226 Maarnse Grindweg zijn afgerond. De studies N221 Paleis Soestdijk en N238 Drieluik Den Dolder zijn gestart en verlopen nog volgens planning. Door capaciteitstekort en in enkele gevallen inhoudelijke</p>

N225/N226 Donderberg, N238 Drieluik Den Dolder, N401, westelijke rotonde A2, N230 Divergerende Diamant, N403 Traject 90, N226 Maarnse Grindweg)		uitdagingen hebben de studies Poort van Baarn, N224 Stationsweg Oost en de N230 Divergerende Diamant uitloop.
---	--	---

5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter

De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is in 2023 zeer moeizaam verlopen. Door onderbezetting is het noodzakelijk geweest om te prioriteren. Er is voor gekozen om het onderhoud te blijven uitvoeren ten koste van een aantal investeringsprojecten die daardoor vertraagd zijn. Verder hebben investeringsprojecten last van de stikstofproblematiek. Die is nog verergerd door de uitspraak van de Raad van State van 2 november 2022, waardoor de bouwvrijstelling niet meer gebruikt mag worden. Op dit moment is nog geen oplossing voorhanden om deze projecten binnen afzienbare termijn te laten doorgaan. Dit heeft erin geresulteerd dat 40% van het investeringsvolume niet is gerealiseerd en doorschuift naar latere jaren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Spoortunnel Maarsbergen: Aanleg spoortunnel Maarsbergen. De Woudenbergseweg (N226) in Maarsbergen krijgt een tunnel onder het spoor. Hiermee verdwijnt de gelijkvloerse spoorwegovergang. Doel is het bevorderen van de verkeersveiligheid, de doorstroming en de leefbaarheid in het dorp. De provincie Utrecht, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en ProRail werken hier gezamenlijk aan. In 2022 vindt de voorbereiding plaats door ProRail. Het project is in 2026 gereed.		
N233 Rijnbrug (incl. Geertsesteeg): Op de N233 bij Rhenen komt er een nieuw brugdek met een 2x2 wegprofiel inclusief fietspaden aan beide zijden van de Rijnbrug op de bestaande onderbouw, inclusief de uitbreiding van wegprofiel naar 2x2 ten zuiden van de brug. Het project draagt bij aan de bereikbaarheid van de regio. In 2022 vindt de projectvoorbereiding plaats. Het project is voor onbepaalde tijd vertraagd in verband met het stikstofvraagstuk		Het project was stilgelegd vanwege onvoldoende budget. Inmiddels hebben het Rijk en de provincie Gelderland extra budget toegezegd, zodat het project weer kan worden opgestart. Het project blijft echter voor onbepaalde tijd vertraagd omdat er een oplossing voor de stikstofproblematiek moet worden gevonden.
N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal: De N233 Rondweg Oost te Veenendaal wordt verbreed tot een 2x2 weg tussen de Grift en de A12, inclusief een ongelijkvloerse kruising bij de Prins Clauslaan. Hiermee wordt de bereikbaarheid van de regio verbeterd alsmede de leefbaarheid en de verkeersveiligheid. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld. In 2022 vindt de projectvoorbereiding plaats. Het project is voor onbepaalde tijd		Het project is nog voor onbepaalde tijd vertraagd omdat er een oplossing voor de stikstofproblematiek moet worden gevonden. De fase aansluiting Groenpoort kan wel worden aanbesteed in 2023, omdat die onderdeel is van het bestemmingsplan van de gemeente Veenendaal. Deze fase is gereed in 2025.

vertraagd in verband met het stikstofvraagstuk.		
Carpoolplaatsen: De capaciteit van de carpoolplaatsen Abcoude, Baarn, Eembrugge, Maartensdijk en IJsselstein worden vergroot. Het project is in 2022 gereed.		De carpoolplaatsen zijn gerealiseerd behalve IJsselstein. Hiervoor moet grondaankoop en voorbelasting van de ondergrond plaatsvinden.
N226 Faunapassage: Op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum is een ecoduct gepland. Het ecoduct is een van de ontsnipperings-maatregelen waardoor diverse diersoorten een betere verbinding krijgen tussen de verschillende leefgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Het project wordt gerealiseerd in 2022 en 2023		Het project is uitgebreid met groot onderhoud aan traject 48, aanbrenge bermverhardingen, inrichting naar 60 km/uur en het reconstrueren van de aansluiting Maarnse Grindweg. De start van de aanbesteding is vertraagd naar het eerste kwartaal van 2023. Het project zal worden gerealiseerd in 2023 en 2024.
Op 7 trajecten/locatie zijn in 2022 projecten in voorbereiding en/of realisatie om de doorstroming, verkeersveiligheid en of leefbaarheid te verbeteren of vanwege vervanging		4 projecten zijn geheel gerealiseerd. Door onderbezetting is er 1 project in het geheel vertraagd. Overige projecten zijn deels vertraagd waarbij de onderhoudswerkzaamheden wel zijn uitgevoerd. De investeringsmaatregelen van deze projecten zijn vertraagd door zaken zoals onderbezetting, de benodigde grondaankopen, voorbelasting ondergrond, stikstofproblematiek en ruimtelijke procedures.

5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats

De acties die onderdeel zijn van deze actielijn zijn verweven in de andere meerjarendoelen. We maken onderscheid tussen proces-/projectevaluatie en technische (data)evaluatie. Voor de technische evaluatie is monitoring nodig. Hierbij is vooral sprake van data-inwinning. Dagelijkse monitoring (veiligheidsschouw van de weginspecteur) is meegenomen in de actielijn beheer en onderhoud.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Monitoring van de 6 indicatoren		

5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen

Toelichting op beleidsdoel

Wij en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren. En zo de netwerken voor trein, tram, bus, fiets en auto te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van de locaties optimaal te benutten. De ontwikkeling van knooppunten is essentieel om de groei van inwoners en werkgelegenheid te kunnen faciliteren.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	697	636	668	672	-4
Materiële lasten	-2.762	425	-718	-980	262
Subsidies	119	2.000	1.185	1.357	-172
Totaal lasten	-1.946	3.061	1.135	1.049	86
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	-1.946	3.061	1.135	1.049	86

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Verschil 2022
1 Reismogelijkheden knooppunten	getal	ntb	nbn	nbn	
Omschrijving:	Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten, verdeeld naar type knooppunt. [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar].				
Toelichting	meest recente gegevens zijn van 2020. zie: https://put-kpi-dashboard.ndw.nu/overview				
Bron:	NDW + onderliggende				
2 Kwaliteit knooppunten	getal	ntb	nbn	nbn	
Omschrijving:	De beoordeling van de knooppunten door reizigers, verdeeld naar type knooppunt. [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar]				
Toelichting verschil	Meest recente waarde is uit 2020: 7,21. Voor de verdeling naar type knooppunt zie: https://put-kpi-dashboard.ndw.nu/overview				
Bron:	NDW + onderliggende				
3 Gebruik knooppunten	getal	ntb	nbn	nbn	
Omschrijving:	De mate waarin vraag en aanbod van knooppuntvoorzieningen op elkaar aansluiten (gebruik en bezettingswaarden). [referentiewaarde in november 2020 beschikbaar]				
Toelichting					
Bron:	NDW + onderliggende				

Meerjarendoelen

5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter

Op de knooppunten die essentieel zijn voor het functioneren van het mobiliteitsnetwerk en die van betekenis zijn voor de economische kerngebieden, streven we naar een hogere kwaliteit en diversiteit van reisvoorzieningen. Daarbij gaat het om het vervoeraanbod (de dienstregeling), maar ook om de beschikbaarheid van fiets- en autoparkeerplaatsen. En om voorzieningen om het wachten en verblijven op een knooppunt te veraangemen. Voor het ontwikkelen van ov-knooppunten is goede samenwerking erg belangrijk. Knooppuntontwikkeling is complex en vergt de inzet van verschillende publieke, private en maatschappelijke partijen. Ook de inbreng van omwonenden en gebruikers is waardevol en kan de betrokkenheid vergroten. Bij de uitvoering van het provinciale programma Multimodale Knooppunten werken we integraal samen met alle betrokken stakeholders rondom de knooppunten. We bekijken knooppuntontwikkeling vanuit ruimte, mobiliteit en milieu. Met de gemeente Utrecht geven we knooppuntontwikkeling een plek in de in ontwikkeling zijnde OV-Alliantie. Ook andere gemeenten zijn uitgenodigd om gezamenlijk op te trekken, ook richting het Rijk. Een voorbeeld hiervan is Regiopoort Woerden met de gezamenlijke visieontwikkeling van het stationsgebied. Verder werken we aan Uitvoeringsagenda's als verdieping op het in voorjaar 2022 vastgestelde OV-Netwerkperspectief 2025-2035, waarin de ontwikkeling van knooppunten op U-Liner-trajecten onderzocht wordt. Op veel locaties zijn NS, ProRail en Rijkswaterstaat belangrijke partners in de ontwikkeling van knooppunten. Een voorbeeld is station Leidsche Rijn, waar onderzoek is gestart naar de kansen en mogelijkheden van een stop van de Intercity Utrecht - Leiden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Reisvoorzieningen van en naar de knooppunten zijn verbeterd of tenminste op peil gebleven. Dit resultaat hangt af van de mogelijkheden van de andere netwerken. Met name de mate waarin het vervoeraanbod (de dienstregeling) in het post-corona-tijdperk gecontinueerd kan worden.		In 2022 stond het daadwerkelijk aanbod aan reisvoorzieningen nog onder druk vanwege de kleinere vervoervraag door de coronamaatregelen en de afgeschaalde dienstregelingen als gevolg van de naweeën van COVID-19 en het personeelstekort.
Het aantal gebruikers van de voorzieningen bij knooppunten is toegenomen; dit hangt af van het aanbod aan reismogelijkheden		De maatregelen vanwege de COVID-19-pandemie hebben de vervoervraag sterk doen dalen. Zo is het aantal ov-reizigers in 2022 ongeveer 72% van 2019 als laatste pre-COVID-19-jaar. Dat is wel weer meer dan in 2021, toen 55% van het aantal reizigers van 2019 werd vervoerd. Hoewel de exacte cijfers over het gebruik van voorzieningen in 2022 nog niet bekend zijn is de verwachting dat het aantal gebruikers in 2022 iets hoger is dan het aantal in 2021 maar nog aanzienlijk lager dan in 2019.
De reizigersbeleving van de knooppunten is verbeterd		

5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)

Om de kwaliteit van knooppunten te verbeteren, nemen wij deel aan projecten van derden of treden wij op als trekker in de voorbereiding.

In 2022 hebben we samen met gemeenten gewerkt aan onder meer de kansrijke knooppunten.

Naast subsidietrajecten hebben we het afgelopen jaar een actieve rol opgepakt in een aantal relatief eenvoudige en zichtbare maatregelen: verlichting, duidelijke looproutes ('wayfinding'), reisinformatie, watertappunten en (overdekte) wachtruimten. Deze quick wins zijn gerealiseerd op de knooppunten Woerden, Nieuwegein, Utrecht Leidsche Rijn en Utrecht Zuilen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
-----------------------	--------	-------------

De provincie participeert in de ontwikkeling van tenminste vier knooppunten		
De beschikbare subsidie van € 1 miljoen is volledig ingezet voor de verbetering van knooppunten		

5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten

Met multimodale knooppunten wordt de reistijd van mensen verkort en de deur-tot-deurreis beter gefaciliteerd. Door de ruimte rondom stationsgebieden optimaal in te richten ontstaan aantrekkelijke plekken om te wonen, werken of verblijven. We zetten in op *nabijheid* als leidende principe voor de woningbouwopgave in onze provincie. Nabijheid betekent dat nieuwe ontwikkelingen dáár komen, waar al veel mensen wonen of werken en waar het openbaar vervoer en het fietsnetwerk al goed geregeld is of kan worden. Een belangrijke mijlpaal in de integraliteit tussen ruimtelijke ontwikkeling en knooppuntontwikkeling is een afgestemd ontwikkelplan met alle partners. Hier werken we samen aan binnen het programma U Ned.

In 2022 is de samenwerking met NS, ProRail en Rijkswaterstaat geïntensiveerd. De samenwerking op projectniveau is hierdoor verbeterd en processen zijn versneld. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van knooppunt Utrecht Zuilen, waarbij we deelnemen in een gerichte aanpak om de verbinding tussen het station en de omgeving te verbeteren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Vaststellen plan van aanpak voor de ontwikkeling van een integraal U Ned programma knooppunten		
Vaststellen plan van aanpak voor de ontwikkeling van een integraal programma knooppunten voor de regio's Amersfoort en Food Valley.		Op gemeentelijk niveau binnen Food Valley zijn er een aantal plannen ontwikkeld (Veenendaal-De Klomp, Wageningen busstation, Station Rhenen). Deze zijn echter nog niet vastgesteld. Voor Amersfoort Centraal zijn wij als provincie in samenwerking met de gemeente, ProRail en NS nog een ambitiedocument aan het opstellen.

5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats

We delen onze eigen ambities voor ontwikkelen en verbeteren van knooppunten en zetten ook vraagstukken over dit thema op de relevante agenda's. We vervullen daarbij de rol van kennismakelaar door regelmatig overleg met de betrokken gemeenten en de regio te organiseren én informatie en onze kennis beschikbaar te stellen.

Een belangrijke stap in actielijn 4 is de ontwikkeling van een online en offline toolkit met een concreet product- en dienstenaanbod richting gemeenten. Een bijbehorend dashboard is in ontwikkeling. Ook worden jaarlijks schouwen gehouden bij de knooppunten om het aantal voorzieningen te meten en worden klanttevredenheidsonderzoeken uitgevoerd (met uitzondering van de COVID-19-jaren). Verder is in mei 2022 een eigen kennisbijeenkomst Ruimte voor Succes georganiseerd. CROW heeft de organisatie ondersteund. Deze bijeenkomst werd in de evaluaties door de bezochte deelnemers (het Rijk, gemeenten, NS, ProRail, collega's vanuit andere uitvoeringsprogramma's) positief beoordeeld. Na dit succes is besloten om een continu kennisprogramma op te zetten. Tot slot hebben wij de beleidsuitwerking P+R vastgesteld.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De organisatie rond relatiebeheer met de		

stakeholders (o.a. gemeenten, regio's, NS en Prorail) is op orde		
De project-website en de GIS-knooppuntenmonitor wordt doorontwikkeld		
Strategische visie op P+R vastgesteld		
Uitvoeren van de jaarlijkse knooppuntenschouw		In 2022 is een kleine knooppuntenschouw uitgevoerd gericht op inventarisatie van capaciteit en bezetting van fietsenstallingen (inclusief buitenmodel tweewielers) en autoparkeerplaatsen. Vanwege capaciteitstekort is het niet gelukt om een volledige knooppuntenschouw uit te voeren. De infrastructuur om de data toegankelijk te maken is wel doorontwikkeld en begin 2023 gereed.
Uitvoeren knooppuntbelevingsmonitor voor alle knooppunten zonder spoor (in aanvulling op de jaarlijkse stationsbelevingsmonitor van NS/Prorail).		Vanwege capaciteitstekort is dit in 2022 niet opgepakt. Op de landelijke tafel van Ketens en Knopen wordt dit onderzoek geagendeerd om dit met landsdekking uit te voeren in plaats van alleen binnen onze provincie. Een eerste belevingsmonitor voor de provincie zal wel in 2023 opgezet worden.

5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt

---

Toelichting op beleidsdoel

We hebben de ambitie om dé fietsregio van Europa te worden. Wij willen, samen met gemeenten en overige wegbeheerders, een verbetering en vergroting (schaalsprong) van de fietsvoorzieningen doorvoeren. En de fiets de aantrekkelijkste en populairste manier van verplaatsen maken voor ritten tot 15 kilometer. We richten ons met het uitvoeringsprogramma Fiets op een goede en duurzame bereikbaarheid in een verkeersveilige omgeving en een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving met gezonde inwoners. Duurzame bereikbaarheid vraagt om verbetering van de fietspaden. We investeren daarom in een vlot, veilig en comfortabel regionaal fietsnetwerk en realiseren negen prioritaire doorfietsroutes. Ook versterken we de knooppunten met fietsparkeervoorzieningen en bevorderen we de ketenmobiliteit. We zetten daarnaast in op meer kennis over fietsgebruik, communitybuilding, en gedragscampagnes voor verschillende doelgroepen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.430	1.454	1.527	1.528	-1
Materiële lasten	2.521	2.643	4.900	3.674	1.226
Subsidies	10.779	16.850	9.591	8.334	1.257
Totaal lasten	14.730	20.947	16.018	13.536	2.482
Baten	376	-	1.414	1.378	-36
Totaal Baten	376	0	1.414	1.378	-36
Totaal beleidsdoel	14.354	20.947	14.604	12.158	2.446

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Verschil 2022
1 Fietsafstanden	getal	≤ 1,2	n nb	n nb	
Omschrijving:	De reistijd t.o.v. de hemelsbrede afstand van en naar belangrijke school en werklocaties				
Toelichting	Deze indicator wordt niet jaarlijks berekend. Waarde 2018: 1,26				
Bron:	NDW + onderliggende				
2 Wachtijd verkeerslichten	sec	30/60/120	n nb	n nb	
Omschrijving:	De wachttijd bij provinciale verkeerslichten op basis van de gemiddelde wachttijd. Snelfietsroutes: max. 30 sec. Hoofdfietsroutes: max. 60 sec. Overige fietsroutes: max. 120 sec.				
Toelichting verschil	Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.				
Bron:	NDW + onderliggende				
3 Kwaliteit fietspaden	%	90	n nb	n nb	
Omschrijving:	De kwaliteit van fietspaden op het provinciale fietsnetwerk conform het mobiliteitsprogramma op basis van breedte, verharding en doorstroming in percentage van het totaal aantal fietspaden				

Toelichting	Meest recente waarde is uit 2019: 92%			
Bron:	NDW + onderliggende			
4 Op fiets naar werk	%	50	nnb	nnb
Omschrijving:	Het percentage van het aantal ritten <15 kilometer dat op de fiets wordt afgelegd.			
Toelichting verschil	In de periode 2016 tot en met 2019 groeide het percentage van 39,8% naar 41,9%. In 2020 was een daling naar 35,8%. Oorzaak hiervan zit in de effecten van Coronamaatregelen.			
Bron:	NDW + onderliggende			
5 Bereikbaarheid fiets werklocaties	km/u	≥ 15	nnb	nnb
Omschrijving:	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming.			
Toelichting verschil	Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.			
Bron:	NDW + onderliggende			

Meerjarendoelen

5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler

In 2022 hebben we met de regio Foodvalley afspraken vastgelegd over fietsprojecten. Hiermee hebben we nu dergelijke afspraken met alle drie de regio's. Hiermee geven we uitvoering aan de knelpunten met prioriteit die eind 2019 zijn benoemd in het Regionaal fietsnetwerk. Zo wordt efficiënt en effectief ingezet op het bereiken van een vlot, veilig en comfortabel Regionaal fietsnetwerk. Bijna het gehele subsidiebedrag is in 2022 aangevraagd voor fietsprojecten.

Een deel van de verkenningen en onderzoeken wat betreft fietsinfrastructuur zijn volgens planning uitgevoerd, een deel schuift door naar 2023. Deze verschuivingen komen door capaciteitstekort, maar ook doordat sommige projecten afhankelijk zijn van externe ontwikkelingen.

Op het overeenkomen van uitvoeringsovereenkomsten voor doorfietsroutes en de realisatie van doorfietsroutes is in 2022 goede voortgang geboekt. Wel is er op onderdelen sprake van enige vertraging.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De projecten die in de intentieovereenkomst met de U10/U16 en regio Amersfoort tot en met 2022 gepland staan, zijn beschikt, in uitvoering of gerealiseerd.		
Met de gemeenten en provincie Gelderland uit de regio Foodvalley zijn afspraken gemaakt over de te realiseren projecten in de periode 2022-2023 e.v., waarbij we sturen op realisatie van projecten met prioriteit		

<p>5 verkenningen naar verbetering van fietsinfrastructuur zijn afgerond (verkenning ongelijkvloerse kruisingen N237/N238 en N228, RWS fietsbrug A12 Bunnik, fietspad N410 Bunnik en verbeteren verlichting op provinciale fietspaden)</p>		<p>Twee van de verkenningen zijn afgerond. De verkenningen naar de ongelijkvloerse kruisingen N237/N238, fietsbrug A12 Bunnik en fietspad N410 worden afgerond in 2023.</p>
<p>Voor 4 thema's zijn knelpunten in beeld en een aanpak vastgesteld voor oplossingen (veiligheidsknelpunten op parallelwegen langs provinciale wegen, doorstromingsknelpunten voor fietsers bij VRI's op provinciale wegen, knelpunten wat betreft de (beperkte) breedte van de provinciale fietspaden en bewegwijzering, markering en herkenbaarheid van (bestaande) snelfietsroutes).</p>		<p>Twee thema's zijn uitgewerkt. De andere worden in 2023 uitgewerkt. Dit betreft het onderzoek veiligheidsknelpunten op parallelwegen langs provinciale wegen. Daarnaast heeft het in beeld brengen van de doorstromingsknelpunten voor fietsers bij VRI's op provinciale wegen vertraging opgelopen door faillissement van de opdrachtnemer (dataleverancier). Nieuwe mogelijkheden om data in te winnen worden verkend.</p>
<p>Het fietspad langs de Mc Donalds (N238-zuid) wordt aangelegd. verlichting op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum, en het verbeteren van de verkeersveiligheid op de parallelweg N233. Diverse fietsmaatregelen worden vanuit de trajectaanpak gerealiseerd.</p>		<p>De verkeersveiligheid op de parallelweg N233 is verbeterd. Planning realisatie fietspad langs de McDonald's (N238-zuid) is november 2023. Planning realisatie verlichting op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum is juli 2023.</p>
<p>De snelfietsroute Utrecht-Amersfoort is gerealiseerd.</p>		<p>Het mandaatdeel zal in 2023 zijn gerealiseerd Planning realisatie gehele doorfietsroute is eerste kwartaal 2024 (dat is inclusief het trajectdeel in gemeente Utrecht en het deel dat door Den Dolder loopt).</p>
<p>De realisatie van de snelfietsroutes Woerden-Utrecht, IJsselstein-Nieuwegein-Utrecht, Bunschoten-Amersfoort en Veenendaal-Utrecht gaat van start en/of delen zijn gerealiseerd</p>		
<p>De uitvoeringsovereenkomsten voor de snelfietsroutes Hilversum-Amersfoort, Hilversum-Utrecht, Houten-Lage Weide en Houten-USP zijn getekend.</p>		<p>De studies van Hilversum-Amersfoort, Houten-Lage Weide en Houten-USP zijn afgerond. De ondertekening van de uitvoeringsovereenkomsten Hilversum-Amersfoort en Houten-Lage Weide staan gepland in Q1 2023. De ondertekening van uitvoeringsovereenkomsten Houten-USP en Hilversum-Utrecht staan gepland in Q2 2023. De ondertekening van de uitvoeringsovereenkomst Houten-USP hangt af van de (financiële) haalbaarheid van de fietsbrug over de A12.</p>
<p>De verkenning van de snelfietsroute Dom-Dam is uitgevoerd en vervolgspraken zijn gemaakt met RWS.</p>		<p>Voortgang is geboekt en in het Bestuurlijke Overleg voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) is het volgende vastgelegd: Rijk en de betrokken regionale partijen spreken af te onderzoeken of begin 2023 een intentieovereenkomst rond de route van Dom tot Dam gesloten kan worden. In de intentieovereenkomst komen terug de inhoudelijke, procesmatige en financiële vervolgspraken. Rijk en Regio doen dit vanuit een gezamenlijke regierol.</p>

5.3.2 De keten is sterker

De beschikbaarheid van kwalitatief goede voorzieningen bij (ov)-knooppunten en in de first en last mile is belangrijk om aan een vlot, veilig en comfortabel regionaal fietsnetwerk te kunnen voldoen. Dit stimuleert namelijk het gebruik van het ov. We investeren daarom in voldoende stallingsplekken op stations en bij regionale bushaltes. Dit doen we door het zelf realiseren van fietsparkeerplekken bij eigen bushaltes en het subsidiëren van gemeenten en ProRail. Door capaciteitsproblemen bij zowel ProRail als gemeenten is er in 2022 minder voortgang in de realisatie geweest.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We leveren een bijdrage aan de realisatie van circa 1.184 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij station Abcoude, Den Dolder, Maarn, Utrecht Lunetten)		De realisatie van fietsparkeerplekken bij stations heeft vertraging door capaciteitsproblemen bij zowel ProRail als gemeenten. Er is een bijdrage geleverd aan 509 fietsparkeerplekken bij bushaltes in 3 gemeenten. De realisatie van 450 fietsparkeerplekken bij eigen bushaltes is afgerond.
We leveren een bijdrage aan de planvorming van circa 6.633 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij Amersfoort Centraal, Amersfoort Schothorst en Amersfoort Vathorst, Bilthoven, Breukelen, Zuilen, Veenendaal Centrum en Vleuten)		In 2022 is een bijdrage geleverd aan de planstudies van bijna 4.800 fietsparkeerplekken bij vijf stations. De realisatie kent vertraging door capaciteitsproblemen bij zowel ProRail als gemeenten.
Quick wins ter verbetering van de verblijfs- en overstapkwaliteit en 50 extra stallingsplekken zijn op busstations Lekbrug Vianen gerealiseerd en een vervolg op de aanpak waarbij gebruikers bepalen, vindt op minimaal 2 andere multimodale knooppunten plaats.		Realisatie vindt plaats in het tweede kwartaal van 2023.
Uitvoer projecten Brede Variantenstudie		

5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd

Doel is om gegevens en feiten te verzamelen om meer inzicht te krijgen op het effect van maatregelen die we nemen voor de fiets. Meer specifiek: in hoeverre de maatregelen meehelpen aan de veiligheid, doorstroming en bereikbaarheid van de regio. Met die kennis kunnen we vraag en aanbod beter op elkaar afstemmen. We hebben meer en betere fietsdata nodig om te kunnen anticiperen op ontwikkelingen en om op het fietsgebruik te kunnen sturen. Op die manier kunnen we het mobiliteitssysteem optimaliseren.

We willen daarnaast de huidige positieve aandacht voor 'de fiets' gebruiken om grote stappen te maken voor de fiets. 'De fiets' moet de vanzelfsprekende, aantrekkelijke en veilige manier van verplaatsen, sporten en recreëren worden. Daarbij richten we ons op innovaties om fietsgebruik te bevorderen. En we zetten in op samenwerking, kennisontwikkeling en kennisuitwisseling (regionaal, nationaal en internationaal). Het profiel van regio Utrecht moet worden: een (inter)nationaal kennis- en innovatiecentrum op fietsgebied, waar het fijn wonen, werken, studeren en recreëren is. Dat maakt dat de regio een sterke economische concurrentiepositie heeft. Utrecht Bike Community heeft in 2022 zes bijeenkomsten en fietscafés georganiseerd en was onder andere te gast bij Innovam, TUI (ploegenpresentatie Vuelta), Cannondale en gemeente Zeist. In september 2022 vond de tweede

editie van de mobiliteitsweek (European Mobilityweek) in onze provincie plaats. In het oog springend onderdeel hiervan was de gedeeltelijke afsluiting van de stadsring in Amersfoort.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Een breed opgezet gebruikers-/reizigerspanel is gelanceerd om meer inzicht te krijgen in gedrag, behoeften en (on)tevredenheid gebruikers-/reizigers, evenals een interactieve storymap voor alle onderdelen van het fietsprogramma.		De verkenning naar de benodigde reizigersinformatie is multimodaal uitgevoerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een plan van aanpak waarbij een reizigerspanel een mogelijkheid is, maar het effectiever inzetten van data die we al aan het verzamelen zijn is eveneens een belangrijke stap.
Plan van aanpak (vervolg) innovatieplatform Fietspad van de Toekomst is vastgesteld en met een brede groep aan partijen zijn 2-5 labs georganiseerd en/of pilots (zoals Energieke fietspaden) gerealiseerd		De afronding van de verkenning naar een mogelijk vervolg op het Fietspad van de Toekomst vindt in het eerste kwartaal van 2023 plaats. Een plan van aanpak vormt onderdeel van een mogelijk nieuw uitvoeringsprogramma. De hackaton Jouw Allerbeste Fietsidee is voor basisschoolkinderen georganiseerd in stadion Galgenwaard.
Pilot project Minder hinder is uitgevoerd om meer (positieve) bewustwording over het gebruik van de fiets tijdens wegwerkzaamheden te genereren		Vanwege capaciteitsproblemen is dit project niet opgestart. Op dit moment is nog onbekend of en wanneer dit gaat plaatsvinden.
De routeplanner voor de speedpedelec is gerealiseerd en in gebruik		
De verkenning naar het provinciaal ontheffingssysteem voor het rijden op fietspaden van de speed pedelec is uitgevoerd en, bij positief besluit, ingevoerd		De verkenning is afgerond, gemeenten zijn enthousiast. Invoering is gepland halverwege 2023.
De verkenning naar de revisie van het fietsnooppuntensysteem is uitgevoerd en in samenwerking met het uitvoeringsprogramma Recreatie (PR&T) en het Routebureau Utrecht is de uitvoer van de revisie gestart		
De ladder voor het verbreden/realiseren van fietspaden in de natuur is door de Adviesraad (snel)fietsroutes gelanceerd en breed gedeeld.		

5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter

Wij zien kansen om het fietsgebruik te vergroten. We richten ons op het stimuleren van (veilig) fietsgebruik door het inruilen van de auto voor de fiets aantrekkelijker te maken. Vooral in de korte afstanden naar het werk is nog winst te behalen. Door de verjonging van het gebruik van de elektrische fiets zien bepaalde doelgroepen de fiets als een steeds aantrekkelijker vervoermiddel voor het dagelijks gebruik. De e-bike en speedpedelec bieden de reiziger bovendien de mogelijkheid om sneller grotere afstanden op de fiets af te leggen. Bij de langere afstanden zien wij kansen voor de fiets in het voor- en natransport van een ketenreis (fiets-ov-fiets en ook fiets-auto-fiets).

Ook zien we kansen bij specifieke doelgroepen, zoals inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond, nieuwe Nederlanders, basisschoolkinderen en ouderen.

Ook in 2022 waren de effecten van COVID-19 nog merkbaar. Hierdoor zijn campagnes deels niet of in andere vorm doorgegaan en resultaten niet geheel gehaald.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
10.575 unieke en actieve deelnemers nemen deel aan de regionale 'ik fiets' gedragscampagne en 5 gemeenten zijn actieve 'ik fiets' gemeente (geweest)		Vanwege COVID-19 is de doelstelling niet helemaal gehaald. Eindresultaat was 8.500 deelnemers. Met een vervolgoopdracht zijn nog eens 2.500 deelnemers bereikt. Het gebruiksklaar maken van VRI's voor Schwung en de lancering van Schwung in 2022, in combinatie met de integratie ervan in de Ik fiets-app, leverde een groot aantal extra deelnemers voor Ik fiets op. Met Schwung kunnen fietsers via een app vaker groen aanvragen. Op dit moment wordt met Goedopweg gewerkt aan een nieuwe strategie voor een regionale gedragscampagne (periode 2024-2029).
Een stijging van het aantal fietsbewegingen van en naar kantoor door de hybride woon-werkregelingen en faciliteiten van de eigen organisatie (provincie Utrecht).		De situatie was in 2022 nog dusdanig anders dan voor COVID-19, dat van stijging nog geen sprake is. Woon-werkvergoedingen (voor de fiets) worden op dit moment herzien. En Goedopweg is gevraagd om een scan uit te voeren naar de potentie die er nog ligt om het fietsgebruik te vergroten binnen de organisatie. Onlangs hebben we een pledge ondertekend met bedrijven op Utrecht Science Park en Rijnsweerd om samen te zorgen voor een duurzame bereikbaarheid en hierin de bereikbaarheid en het gebruik van de fiets (en het ov) nog meer te stimuleren.
Naar aanleiding van de verkenning uit 2021 zijn minimaal 2 nieuwe fietsstimuleringsinitiatieven voor nieuwe Nederlanders opgestart.		In verband met capaciteitsproblemen is dit project niet verder opgepakt, maar als subsidieverlener subsidiëren we een project op het AZC van Leersum.
15% van de deelnemers aan de fietsstimuleringsacties voor basisschoolkinderen maakt aantoonbaar vaker gebruik van de fiets (0-meting vindt in 2021 plaats)		
Start stimulering fietsgebruik langere afstanden (tussen 7,5-15 km)		Dit is onderdeel van de Ik Fiets gedragscampagne. Op dit moment wordt met Goedopweg gewerkt aan een nieuwe strategie voor een regionale gedragscampagne (periode 2024-2029).
Aansluiten stimulering fiets bij Minder Hinder / infraprojecten, opening snelfietsroutes, aansluiten Vuelta (activatieprogramma)		

5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag

Toelichting op beleidsdoel

Het aantal verkeersdoden in onze provincie nam af van 38 doden in 2021 naar 33 doden in 2022. Zes verkeersdoden vielen op provinciale wegen, dat zijn er evenveel als in 2021. Het aantal verkeersgewonden

steeg van 1.226 verkeersgewonden in 2021 naar 1.269 verkeersgewonden in 2022. Het aantal verkeersgewonden op provinciale wegen nam af van 157 gewonden in 2021 naar 131 gewonden in 2022. Via een integrale aanpak hebben we gewerkt aan het verder terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers. De aanpak bestond uit verbeteringen aan de infrastructuur, werken aan veilig verkeersgedrag door verkeerseducatie en gerichte campagnes en door het versterken van verkeershandhaving. Voor monitoring van verkeersveiligheid investeren we in betere en actuelere data. Periodiek overleggen we met regionale wegbeheerders, politie, Openbaar Ministerie (OM) en belangenorganisaties om het wegnemen van verkeersveiligheidsrisico's op niet-provinciale wegen te realiseren. Hiervoor stellen we ook subsidie beschikbaar. Voor de periode 2019-2023 is dit € 10 miljoen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.188	1.072	1.126	1.135	-9
Materiële lasten	1.168	1.550	1.400	1.427	-27
Subsidies	1.279	3.300	1.129	1.691	-562
Totaal lasten	3.635	5.922	3.655	4.254	-599
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	3.635	5.922	3.655	4.254	-599

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Verkeersdoden	getal	<	38	33	
Omschrijving:	Het aantal doden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen				
Toelichting					
Bron:	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)				
2 Ernstig verkeersgewonden	getal	<	1226	1269	
Omschrijving:	Het aantal ernstig gewonden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen				
Toelichting					
Bron:	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)				

Meerjarendoelen

5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger

Via kleinschalige maatregelen op de N228, N458 en de N198 is de oversteekbaarheid van kwetsbare verkeersdeelnemers verbeterd. Daarnaast verbeterden we het areaal tijdens groot onderhoud door onder andere het realiseren van bermverharding, het plaatsen van geleiderail, het herinrichten van rijbaan en het terugbrengen van de maximumsnelheid. Parallel daaraan zijn we verkenningen gestart naar verkeersveiligheidsverbeteringen op onder andere de N224, N225 en de N226. De maatregelen richten zich vooral op het verbeteren van de oversteekvoorziening.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We nemen drie verkeersveiligheids-risico's weg door het realiseren van kleine infrastructurele maatregelen		
We sturen op realisatie van de prioritaire infrastructurele maatregelen die zijn vastgesteld in de investeringsstrategie verkeersveiligheid		
De projecten die zijn beschikt door I&W vanuit 'subsidie bermverharding', zijn in voorbereiding, uitvoering of gerealiseerd.		
We brengen verkeersveiligheidsverbeteringen in die uitgevoerd kunnen worden tijdens onderhoudsmomenten		
We bereiden de implementatie van RISM-II voor, een Europese richtlijn voor een verkeersveiligheidsaudit van provinciale Stroomwegen		De RISM-II is enkel van toepassing op de N230. Deze weg zullen we in de toekomst afwaarderen van stroomweg 100 km/u naar gebiedsontsluitingsweg 80 km/u. Daarmee hebben we geen stroomwegen meer in beheer. We bereiden daarom de implementatie van de richtlijn niet voor.

5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen

We kenden dit jaar voor € 2,68 miljoen subsidie toe aan verkeersveiligheidsverbeteringen op het onderliggende wegennet. Omdat we voor 50% bijdragen aan de realisatiekosten, betekent dit een regionale verkeersveiligheidsimpuls van € 5,3 miljoen. Naast subsidie van ons ontvingen de Utrechtse wegbeheerders van het Rijk ruim € 3 miljoen aan subsidie voor verkeersveiligheidsverbeteringen. De Utrechtse wegbeheerders zetten vooral in op de verkeersveiligheid van de fietser en voetganger door herinrichting van 30 km/u zones, het opwaarderen of vrijliggend maken van fietspaden en het afdwingen van de snelheid door snelheidsremmende maatregelen. Gemeenten volgen hiermee de Regionale Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid die alle Utrechtse wegbeheerders, politie en OM eind 2021 ondertekenden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De projecten die in 2021 zijn beschikt door de provincie Utrecht, zijn in voorbereiding, uitvoering of gerealiseerd.		

<p>We stimuleren gemeenten om verkeersveiligheidsverbeteringen op het niet-provinciale wegennet te realiseren en stellen daarvoor tenminste €3 mln. beschikbaar vanuit de uitvoeringsverordening mobiliteit</p>		<p>Van de € 3,1 miljoen subsidie die we beschikbaar hadden voor Utrechtse wegbeheerders voor het realiseren van infrastructurele verbeteringen, is € 2,7 miljoen. beschikt. Vooral (uitvoerings)capaciteit en financiële middelen bleken niet altijd toereikend bij andere wegbeheerders om verkeersveiligheidsverbeteringen buiten te realiseren.</p>
---	---	--

5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter

Via een breed pakket aan gedragsinterventies op basisscholen bereikten we in totaal 75% van het aantal basisscholen. Dit bereik realiseerden we vooral via het aanbieden van het verkeersexamen. Naast het aanbod van verkeerseducatie op schoolinstanties, werd via inzet van het BOB-team (54x), de spaarpaal (2x) en de uitrol van de landelijke campagnes aandacht gevraagd voor veilige deelname aan het verkeer. Specifiek voor de doelgroep senioren op de fiets, zijn er inmiddels 13 gemeenten die het programma Doortrappen uitvoeren. De doelstelling van 18 gemeenten haalden we niet omdat niet elke gemeente de middelen heeft of prioriteit geeft aan deelname aan het programma.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<p>We geven uitvoering aan de meerjarige gedragsinterventies op schoolinstanties (waaronder basis- en middelbare scholen) en via lokale initiatieven. We bereiken 70% van de basisscholen</p>		
<p>We geven regionale invulling aan de landelijke voorlichtingscampagnes snelheid/buurtacties, MONO, BOB en fietsverlichting</p>		
<p>We faciliteren de inzet van de spaarpaal door minimaal twee gemeenten</p>		<p>Er zijn twee inzetten geweest, maar in beide gevallen in dezelfde gemeente.</p>
<p>We ronden een verkennende studie af naar de mogelijkheden om het gedrag van beroepsvervoerders en zakelijke rijders te verbeteren (inclusief MONO zakelijk)</p>		<p>Door een tekort aan capaciteit binnen de provincie is ingezet op het afronden van de verkennende studie naar MONO en volgt de studie naar beroepsvervoer in 2023</p>
<p>We zetten ons in om van 18 gemeenten 'Doortrapgemeenten' te maken</p>		<p>13 Utrechtse gemeenten zijn Doortrapgemeenten. Niet elke gemeente geeft prioriteit aan dit project of heeft middelen om hieraan bij te dragen.</p>
<p>We zetten elke drie maanden smiley's in via een risicogestuurde aanpak middels een speciaal ontwikkelde GIS-applicatie</p>		

5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker

In afstemming met ons en het OM handhaafde de politie op negen provinciale wegen op snelheid. Daarnaast zijn er 16 flitspalen operationeel langs provinciale wegen en vindt op de N230 en de N414 handhaving plaats via trajectcontrole. Daarnaast voerde de politie samen met het BOB-team vijf handhavingsacties uit gericht op alcoholgebruik en ondersteunden we de politie bij vier handhavingsacties gericht op fietsverlichting.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We ondersteunen de politie minimaal 12 keer bij de handhaving op snelheid, alcohol, fietsverlichting en afleiding		
Op regionaal niveau wordt gesproken met OM en politie om de verkeershandhaving te versterken		

5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties

Utrechtse wegbeheerders passen de verkeersveiligheidsmeter toe bij het maken van beleid, het beoordelen van klachten en aanvragen van subsidie. De verkeersveiligheidsmeter is de applicatie waarmee alle wegen in onze provincie een score hebben op verkeersveiligheid. Hiermee krijgt het risicogestuurd werken uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid concreet invulling. Voor specifiek de provinciale wegen zitten we in een traject om de bestaande beoordelingssystematiek te optimaliseren en de benodigde data te actualiseren. Data over verkeersveiligheidsslachtoffers van de Ambulancedienst RAVU of data van de eerste hulp afdelingen van de Utrechtse ziekenhuizen is vanwege AVG(Algemene verordening gegevensbescherming) -redenen nog niet ontsloten richting de wegbeheerders. De verwachting is dat dit medio 2023 beschikbaar komt.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We hebben een dashboard met informatie over verkeersslachtoffers vanuit de VeiligheidNL data operationeel voor regionaal gebruik.		Door AVG-technische redenen kan VeiligheidNL data rondom verkeersslachtoffers van de RAVU nog niet delen met wegbeheerders. Inmiddels zijn een aantal belemmeringen weggenomen en kunnen data medio 2023 weer ontsloten worden richting wegbeheerders.
We hebben de eerste verkeerskundige analyses uitgevoerd met de verkeersveiligheidsmeter, een voorspellend model voor verkeersonveiligheid.		
We hebben bij minimaal 10 wegbeheerders een werksessie over het gebruik/implementatie van de verkeersveiligheidsmeter gehouden om het risicogestuurd werken te stimuleren		

5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers

Toelichting op beleidsdoel

Ons doel is goederenvervoer slimmer, efficiënter en schoner te maken. Dat leidt tot minder overlast voor de omgeving, een vlottere doorstroming op provinciale wegen en schoner en efficiënter vervoer van goederen. Daarom evalueren wij het kwaliteitsnet goederenvervoer met gemeenten en marktpartijen om te verkennen hoe we dit verder kunnen doorontwikkelen. Wij analyseren de externe veiligheid (vervoer gevaarlijke stoffen) rondom auto-, spoor- en waterwegen. Ook willen we het goederenvervoer verduurzamen, onder meer door:

- de realisatie van clean energy hubs langs goederencorridors te faciliteren;
- de transitie naar schonere technologieën te stimuleren (zowel elektrisch als waterstof);
- initiatieven met elkaar te verbinden (koppelkansen);
- modal shift te stimuleren voor bijvoorbeeld goederenvervoer over water en het stimuleren van hubs om

naar schonere vervoerwijzen over te stappen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	503	456	479	485	-6
Materiële lasten	683	470	470	669	-199
Subsidies	145	469	527	118	409
Totaal lasten	1.331	1.395	1.476	1.272	204
Baten	105	119	177	140	-37
Totaal Baten	105	119	177	140	-37
Totaal beleidsdoel	1.226	1.276	1.299	1.132	167

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Bereikbaarheid vracht- verkeer werklocaties	km/u	≥ 50	n nb	n nb	
Omschrijving:	De bereikbaarheid voor vrachtverkeer met economische kerngebieden als bestemming. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar]				
Toelichting	Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.				
Bron:	NDW + onderliggende (intern/extern)				
2 Watergebonden overslaglocaties	ha	>	nb	nb	
Omschrijving:	De beschikbare capaciteit bij watergebonden overslaglocaties				
Toelichting	Deze indicator wordt niet jaarlijks gemeten. In 2019 was het 748 ha				
Bron:	NDW + onderliggende (intern/extern)				

Meerjarendoelen

5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld

In 2022 is gestart met het opvolgen van adviezen uit de evaluatiestudie van het kwaliteitsnet in 2021. Er is een overlegstructuur opgezet met de sector om aandachtspunten te bespreken, in de vorm van een Logistiek Platform Utrecht. Afspraken hierover worden vastgelegd in een intentieovereenkomst, die in 2022 is voorbereid. Het kwaliteitsnet goederenvervoer is uitgebreid met een aantal wegen. Dit zijn provinciale wegen die de laatste jaren zijn aangelegd. Er is gestart met de verkenning van de verkeerskundige en ruimtelijke vraag voor overslag en goederen, zowel voor logistiek over de weg als over water. De Logistieke Monitor is sinds midden 2022 voor iedereen online inzichtelijk.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er is een plan van aanpak opgesteld voor verbetering van het kwaliteitsnet Goederenvervoer		
De kansen voor verbeteringen van het kwaliteitsnet goederenvervoer worden als input ingebracht in de programmering van beheer en onderhoud van de infrastructuur		
Het Regioloket Goederenvervoer is operationeel		

5.5.2 Het monitoren van externe veiligheid is beter

Elke vijf jaar doen we een onderzoek naar de externe veiligheid. Dit onderzoek is in 2020 nog gedaan, daarom waren er in 2022 geen acties.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
In 2022 zijn geen acties en resultaten gepland		

5.5.3 Het goederenvervoer is duurzamer

Voor de verduurzaming van goederenvervoer zetten we in op schonere voertuigen (zoals de modal shift naar scheepvaart), schonere voertuigen (zoals elektrisch en met waterstof aangedreven voer-/vaartuigen) en bundeling van stromen (minder voertuigbewegingen). Daarvoor participeren we onder andere in de Intentieovereenkomst Goederenvervoer over Water, de Nationale Agenda Laadinfrastructuur voor Logistiek (NAL Logistiek) en het waterstofconvenant provincie Utrecht.

In 2022 is het programma LIFE New Hyts gestart, een Europees samenwerkingsprogramma waarvoor wij in 2021 een Europese subsidie hebben gekregen. Dit doen we samen met de regio's Brugge en Nordrhein-Westfalen en diverse regionale bedrijven.

In 2022 zijn we toegetreden tot het RH₂INE, een netwerk dat zich richt op het gebruik van waterstof voor de binnenvaart.

Voor modal shift is in 2022 de intentieverklaring Goederenvervoer over Water ondertekend door 45 partijen. In aansluiting hierop zijn de voorbereidingen getroffen voor een uitvoeringsorganisatie die het bedrijfsleven gaat helpen om de overstap naar het water te kunnen maken.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De provincie Utrecht participeert in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur Logistiek (NAL Logistiek).		
Het uitvoeringsprogramma in het kader van het Waterstofconvenant is gereed en wordt conform planning uitgevoerd		
Er zijn subsidies verstrekt aan projecten op het gebied van stadslogistiek, bouwlogistiek, Clean Energy Hubs en digitalisering van logistieke processen.		

5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag

Toelichting op beleidsdoel

Wij streven ernaar negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving te voorkomen. Waar dat niet kan, zetten we ons in om deze negatieve effecten te minimaliseren. Dit doen we vanuit een integrale aanpak: we nemen in een vroeg stadium de bodem-, water- en milieu-basiskwaliteiten en de cultuurhistorie mee in het afwegingsproces. Naast de inbreng van de basiskwaliteiten streven wij in ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsopgaven ook naar een duurzaam gebruik van de fysieke leefomgeving en een gezonde leefomgeving. Voor natuur en landschap volgt dit uit de wettelijke kaders Fora-en faunawet, Natura 2000, Natuurbeschermingswet en provinciale kaders (Natuur Netwerk Nederland (NNN), Nee, tenzij-beginsel). In projecten zullen we samen met andere partijen de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving onder de aandacht brengen. Doel hiervan is expliciet kansen voor het voorkomen of verminderen van negatieve effecten op de leefomgeving in beeld te krijgen en te benutten (meeliften met mobiliteitsprojecten vanuit de gedachte werk met werk maken”). Het verduurzamen van mobiliteit doen we in samenwerking met gemeenten en Rijkswaterstaat om invulling te geven aan de doelen van het Klimaatakkoord.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	356	322	338	343	-5
Materiële lasten	609	1.094	850	591	259
Subsidies	500	-	-	-	
Totaal lasten	1.466	1.416	1.188	935	253
Baten	2	-	-	-	
Totaal Baten	2	0	0	0	
Totaal beleidsdoel	1.464	1.416	1.188	935	253

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
3 Luchtkwaliteit (stikstofoxide)	%	100	100	n nb	
Omschrijving:	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van stikstofdioxide door verkeer voldoet aan de norm van 40 µg/m3 (WHO).				
Toelichting verschil	In 2020 en 2021 vielen de concentraties van stikstofdioxide en fijnstof (PM10 en PM2,5) lager uit vanwege de coronamaatregelen. Er was daardoor in binnen- en buitenland minder verkeer en economische activiteit, dus minder uitstoot.				
Bron:	NDW + onderliggende (intern/extern)				
4 Luchtkwaliteit (fijnstof PM2,5)	%	100	90,8	n nb	
Omschrijving:	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM2,5) door verkeer voldoet aan de norm van 10 µg/m3)				
Toelichting verschil	In 2020 en 2021 vielen de concentraties van stikstofdioxide en fijnstof (PM10 en PM2,5) lager uit vanwege de coronamaatregelen. Er was daardoor in binnen- en buitenland minder verkeer en economische activiteit, dus minder uitstoot.				
Bron:	NDW + onderliggende (intern/extern)				
5 Luchtkwaliteit (fijnstof PM10)	%	100	99,7	n nb	
Omschrijving:	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM10) door verkeer voldoet aan de norm van 20 µg/m3)				
Toelichting verschil	In 2020 en 2021 vielen de concentraties van stikstofdioxide en fijnstof (PM10 en PM2,5) lager uit vanwege de coronamaatregelen. Er was daardoor in binnen- en buitenland minder verkeer en economische activiteit, dus minder uitstoot.				
Bron:	NDW + onderliggende (intern/extern)				
6 CO2-uitstoot verkeer en vervoer	getal (ton)	<	n nb	n nb	
Omschrijving:	De uitstoot van CO2 door verkeer in de provincie Utrecht.				
Toelichting verschil	Het laatst bekende jaar is 2020. Toen was de waarde 2,7 mln ton. Dit was lager dan de jaren daarvoor, mede door de effecten van de Corona-maatregelen.				
Bron:	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)				
Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Geluidsbelasting woningen provinciale wegen	getal	<	n b	n b	
Omschrijving:	Het aantal woningen langs provinciale wegen dat op basis van modelmatige berekeningen niet voldoet aan een geluidsbelasting onder 61 in dBA				

Toelichting Deze indicator wordt niet jaarlijks berekend. Het meest recent is 2019: toen voldeden 2.559 woningen niet aan de norm.

Bron: NDW + onderliggende (intern/extern)

2 Bussen/trams zonder uitstoot % 100 9,6 nnb

Omschrijving: Het aandeel emissieloze openbaarvervoer-km's (10,3% in 2018). 100% uitstootvrij in 2028. Dit is conform het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer waaraan alle concessieverleners, dus ook de provincie Utrecht, zich hebben gecommitteerd.

Toelichting

Bron: NDW + onderliggende (intern/extern)

Meerjarendoelen

5.6.1 Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder

Afgelopen jaar zijn maatregelen gerealiseerd om het aantal geluidbelaste woningen langs provinciale wegen te verminderen. Dit volgens de uitgangspunten zoals vastgesteld in het Actieplan Omgevingslawaaai. Wegens onderbezetting van de benodigde capaciteit zijn de beoogde resultaten niet gehaald. De huidige saneringen zijn nog de saneringen voortvloeiend uit de Wet geluidhinder. De voorbereidingen die in 2022 zijn getroffen zien vooral toe op het anticiperen op de Omgevingswet en de daaraan gekoppelde vast te stellen saneringslijst.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
In het kader van groot onderhoud brengen we op delen van de N225, N228, N229 en N402 geluidreducerend asfalt aan. Hiervan profiteren ca 300 woningen, waarvan er 60 onder de plandrempel van 61 dB komen (indien er geen wijzigingen in het verkeersaanbod zijn)		Er hebben 140 woningen van de maatregelen geprofiteerd waarvan 18 woningen onder de plandrempel van 61 dB komen. Een aantal projecten is nog niet in 2022 gerealiseerd. Deze komen in uitvoering in 2023/24. Deze vertragingen hebben te maken met stikstof en onderbezetting van de capaciteit.
Realisatie saneringen bij 100 hoogbelaste woningen middels gevelsanering en realisatie whiswall.		Bij 52 woningen is er gesaneerd. Er zijn voorbereidingen getroffen voor de daadwerkelijke uitvoering bij meer woningen.

5.6.2 De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter

In 2022 is verder gewerkt aan realisatie van de maatregelen uit het programma Oversteekbaarheid fauna 2021-2023. De voorbereiding en realisatie van faunapassages liep afgelopen jaar achter op de programmering; dit wegens een tekort aan uitvoeringscapaciteit. Hierdoor is sprake van onderbesteding.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Op twee trajecten de oversteekbaarheid verbeteren aan de hand van de uitwerkingen voor de bostrajecten.		Er is gewerkt aan de voorbereiding van de plaatsing van reeënkerende rasters langs de N227 en de realisatie van twee otterpassages bij de N210 en N401. De projecten zijn nog niet gerealiseerd wegens vertraging bij het zoeken naar een externe projectleider. Voor de rasters

		langs de N227 bleek daarbij dat er nog opstalovereenkomsten moeten worden afgesloten met de grondeigenaren langs de N227. Oorspronkelijke insteek was het plaatsen van het raster op eigen grond maar in de praktijk is hier niet genoeg ruimte voor. Ook is het bij de otterpassages niet gelukt tijdig een omgevingsvergunning te krijgen.
Extra wildspiegels zijn gerealiseerd		
Tijdelijke waarschuwborden geplaatst en na afloop van de periode verwijderd		

5.6.3 De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen

Er is gewerkt aan het verduurzamen van de infrastructuur, vervoermiddelen en mobiliteitsgedrag in de provincie. Daarvoor is samengewerkt met andere programma's en afdelingen, zoals goederenvervoer, assets, energietransitie, inkoop, fiets en smart mobility.

Voor duurzame infrastructuur hebben we in 2022 het Dashboard Duurzaam GWW opgesteld. Dit vormt de basis voor het meer circulair maken van provinciale (vaar)wegenprojecten. Interprovinciaal is de provinciale beleidsambitie Klimaatneutrale en Circulaire Infrastructuur (PKCI) vastgesteld.

Samen met de MRA-Elektrisch (MRA-E) is gewerkt aan uitbreiding van de laadinfrastructuur voor personenauto's in onze provincie. Ook is er een plan van aanpak voor laadinfra voor goederenvervoer en snellaadinfrastructuur gemaakt. In Amersfoort is gestart met de bouw van een nieuw waterstof vulpunt. Waterstof kan een belangrijke variant zijn voor elektrisch goederenvervoer.

Om mobiliteit binnen aanbestedingen met ons nieuwe inkoopbeleid te verduurzamen is gestart met het uitwerken van aanbestedingsvoorwaarden voor duurzame mobiliteit.

In het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) werken we samen met gemeenten aan verduurzaming van gedrag. In 2022 is gestart met plannen van aanpak voor goederenvervoer, werkgeversbenadering, duurzame mobiliteit bij ruimtelijke ontwikkeling en versnelling van de groei van elektrische personenauto's. Hiervoor zijn de eerste kennisbijeenkomsten georganiseerd. Daarnaast is een eerste versie van de RMP-monitor opgesteld die overzicht geeft in verschillende doelstellingen rondom het verduurzamen van mobiliteit. Een actualisatie van het RMP (RMP 2.0) volgt in 2023, dit wordt samen met de gemeenten opgesteld.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er wordt een geactualiseerd regionaal mobiliteitsprogramma opgesteld met daarin een nadere beschrijving van activiteiten en samenwerking		
We zetten een verbeterd meet- en monitoringsysteem over de verduurzaming van mobiliteit op		
De eisen voor verduurzaming en circulariteit worden in ons inkoopproces aangescherpt		

5.6.4 Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen

De maatregelen voor luchtkwaliteit worden uitgevoerd binnen het programma Schone Lucht (Milieu). De activiteiten vanuit mobiliteit voor betere luchtkwaliteit vallen onder het Regionaal Mobiliteitsprogramma (meerjarendoel 5.6.3).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Uitwerking onderdeel mobiliteit naar aanleiding van de herijking van de uitvoeringsagenda schone gezonde lucht.		

5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd

---

Toelichting op beleidsdoel

Smart Mobility gaat over het beter benutten van de bestaande infrastructuur. Dit doen we door digitalisering van mobiliteit, waardoor organisaties, mensen, goederen en voertuigen hun mobiliteit slimmer, efficiënter en veiliger kunnen inrichten, zodat vraag en aanbod beter op elkaar is afgestemd. Digitale middelen ondersteunen reizigers en bedrijven in de logistieke sector in toenemende mate bij hun reis en werkzaamheden. Technologische ontwikkelingen en digitalisering in de wereld van mobiliteit bieden kansen voor slimmer en duurzamer reis- en rijgedrag. Denk bijvoorbeeld aan de verregaande automatisering van rijtaken, gebruik van nieuwe aandrijftechnologieën en multimodaal plannen, reserveren en navigeren op basis van realtime reisinformatie. Deze nieuwe vormen van mobiliteit en diensten maken onder meer het beter benutten van het bestaande mobiliteitssysteem mogelijk: een aantrekkelijk alternatief voor nieuwe (en vaak dure en ingrijpende) fysieke infrastructuur. Deze ontwikkelingen raken aan alle modaliteiten binnen ons mobiliteitssysteem en vragen daarom om een integrale aanpak. Zo zetten wij in op een veilige, prettige en (economisch) goed bereikbare omgeving zonder het bestaande mobiliteitssysteem uit te breiden.

Het belang van Smart Mobility in het (regionale) mobiliteitssysteem groeit. Want een goede verdeling van reizigers en goederen over het beschikbare mobiliteitssysteem in onze provincie is belangrijk, ook voor de bereikbaarheid van de rest van Nederland. De economische groei in onze provincie zorgt ervoor dat de mobiliteit groeit. Er is meer herkomst- en bestemmingsverkeer (inkomend en uitgaand verkeer) en vanwege de centrale ligging van onze provincie ook meer doorgaand verkeer (verkeer dat niet stopt in onze provincie). Met de algemene, economische groei in Nederland nemen de hoeveelheid verkeersbewegingen in het hele land toe, en het directe gevolg daarvan is een grotere verkeersdruk in onze provincie. Zie onze provincie als een draaischijf, met de stad Utrecht als knooppunt van wegen en treinverbindingen. Als onze provincie goed bereikbaar is, profiteert het hele mobiliteitssysteem in Nederland daarvan. We moeten dus het mobiliteitssysteem binnen onze provincie slimmer benutten en tegelijkertijd de kwaliteit van het bestaande systeem verbeteren.

Een belangrijk aspect van Smart Mobility is ook de gedragsverandering om het verkeer beter te spreiden (in tijd en vervoerwijze) om de piekbelasting van het mobiliteitssysteem te beperken en daarmee de bereikbaarheid te vergroten.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	777	702	737	744	-7
Materiële lasten	2.000	2.835	2.685	2.046	639
Subsidies	188	150	150	-	150
Totaal lasten	2.965	3.687	3.572	2.790	782
Baten	167	-	-	156	156
Totaal Baten	167	0	0	156	156
Totaal beleidsdoel	2.798	3.687	3.572	2.634	938

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Benutting modaliteiten per gebied	getal	pm	nmb	nmb	
Omschrijving:	De verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarden wordt bepaald op basis van de optimale intensiteit/capaciteit-verhouding per modaliteit. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].				
Toelichting verschil	Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.				
Bron:	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)				
2 Verhouding modaliteiten spits versus daarbuiten	getal	pm	nmb	nmb	
Omschrijving:	De verhouding tussen het gebruik in dal- en spitsuren van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarde wordt bepaald op basis van het aantal reizigers in de spits versus het aantal reizigers tijdens de dalperiode. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].				
Toelichting verschil	Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.				

Bron: NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

Meerjarendoelen

5.7.1 De basis is beter op orde

In 2022 is de ordening van onze mobiliteitsdata verder verbeterd. We hebben bronnen en kwaliteit van de data in kaart gebracht. We hebben beter in beeld gebracht welke data we precies nodig hebben voor ons werk. We hebben na de verkenning van 2021 in 2022 concrete stappen gezet in het inwinnen van data en die verwerkt naar informatie voor toepassingen in assetmanagement en verkeersmanagement.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Regionale databehoeften zijn in kaart gebracht en verwerkt in een databibliotheek		
Informatievoorziening voor standaardvragen zijn geautomatiseerd en vraagt minder inspanning dan voorheen. Antwoorden op vragen met betrekking tot verkeersprognoses en verkeersmilieuberekeningen zijn direct beschikbaar		
STRAVEM is een onlosmakelijk deel van de verkeers- en mobiliteitsanalyses van de Provincie Utrecht.		Het verkeersmodel wordt al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering (2023) is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten.
De digitalisering van mobiliteitsdata (data top 15) is voor 60% op orde en wordt conform het regionaal programma uitgevoerd. Alle gemeenten binnen de regio zijn betrokken bij dit programma, waarvan 80% ook actief is in de samenwerking.		
Alle aanbevelingen uit de 0-meting cybersecurity zijn doorgevoerd.		De 0-meting uit 2021 is omgezet in een plan voor verbetering van informatieveiligheid. De opdracht is in de zomer van 2022 gestart en de uitvoering hiervan ligt nu op 60%. Dit wordt maart 2023 afgerond. Uit het project komen aanvullende verbeterpunten naar voren, mede door nieuwe wetgeving.

5.7.2 De techniek op straat is beter ontwikkeld

In 2022 hebben we enerzijds gewerkt aan het uitbreiden van slimme verkeerslichten (iVRI's), anderzijds aan het verbeteren en actualiseren van de hardware en software om er goed mee te werken. Op beide onderdelen zijn goede stappen gezet, hiermee is de techniek beter inzetbaar en meer toekomstvast. De gewenste resultaten zijn in 2022 nog niet volledig afgerond. Dit komt onder andere door de complexe inhoud waarbij we afhankelijk zijn van de kennis van (schaarse) marktpartijen en in een enkel geval door een contractueel geschil.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er worden 10 nieuwe iVRI's geplaatst. Dit zijn toekomstbestendige verkeerslichten die multimodale sturing en communicatie tussen voertuigen/personen en verkeerslichten mogelijk maakt		Er zijn in 2022 vijf automaten vervangen. De overige vijf worden in 2023 gerealiseerd. De vertraging is ontstaan door een geschil over contractafspraken met de opdrachtnemer.
We dragen zorg voor een stabiel, betrouwbaar en veilig ICT-netwerk om communicatie tussen voertuigen en verkeerslichten zo veilig mogelijk te maken. Dit is een meerjarig proces waarin de ontwikkelingen van de regionale samenwerkingsvisie worden meegenomen.		
De kwaliteitscentrale wordt vervangen. Een juiste monitoringstool wordt geïmplementeerd om zo de multimodale streefwaarden ten behoeve van doorstroming te kunnen toetsen		Met de kwaliteitscentrale kunnen we het (verkeerskundig) functioneren van verkeerslichten monitoren. Een belangrijk onderdeel voor die monitoring is de analysetool. De eerste fase van de analysetool is opgeleverd. Ook is er een verbeteringslag uitgevoerd om meer verkeerslichten op de analysetool aan te sluiten. De vervanging wordt in 2023 afgerond.

5.7.3 De sturing vindt multimodaler plaats

Door de regionale samenwerking met multimodaal verkeersmanagement (MUV) is in 2022 de doorstroming verbeterd tijdens de spits, bij wegwerkzaamheden en bij incidenten. In 2022 is gewerkt aan vervolgspraken over de samenwerking. Aan de ene kant door het opstellen van een nieuw regionaal programma, aan de andere kant door het maken van afspraken over de beïnvloeding van verkeersstromen in situaties waar de vraag groter is dan het aanbod van capaciteit, met een regionale multimodale sturingsvisie.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We actualiseren de regionale multimodale sturingsvisie.		Actualisatie vindt plaats samen met alle wegbeheerders in onze provincie en met alle disciplines (vervoerwijken) binnen onze provincie. De uitwerking heet het Multimodaal Netwerkkader Midden-Nederland (MNK-MN). Dit proces is in 2022 gestart en eind 2022 op de helft van uitvoering. Afronding is verwacht in het tweede kwartaal van 2023.
Het vervolg programma MUV van 2023 is vastgesteld		
De maatregelen voor slimme mobiliteit worden opgenomen in het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) om doelstellingen voor doorstroming en verduurzaming te combineren.		

5.7.4 Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit

Met mobiliteitsmanagement hebben we ingezet op gedragsverandering door minder en anders reizen te stimuleren. Dit hebben we vooral in samenwerking met Goedopweg gedaan. Dit heeft geleid tot meer slim en duurzaam reizen dankzij de aanpak met onder andere werkgevers. De pilot MaaS (Mobility as a Service) is in december 2022 afgelopen, zodat nu de conclusies kunnen worden getrokken over een mogelijk vervolg.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We ondersteunen de programma's binnen de KTA 1ste tranche en KTA versterken		
MAAS pilot in Leidsche Rijn: de eerste resultaten zijn bekend en de vervolgstappen zijn bepaald op het gebied van MaaS en Deelmobiliteit		
Er zijn drie pilots gestart om slimme mobiliteit te stimuleren		

5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren

Toelichting op beleidsdoel

Afgelopen jaar is vooral gewerkt aan onderzoeken en de totstandkoming van de afspraken in het BO-MIRT in november 2022. Daarnaast is de voorbereiding gestart voor het Bereikbaarheidsprogramma 2024-2029 en is gewerkt aan het opstellen van de bouwstenen van het regioalternatief voor de Ring Utrecht

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.345	844	886	896	-10
Materiële lasten	3.261	1.000	3.537	5.278	-1.741
Subsidies	4.452	14.809	6.738	2.223	4.515
Totaal lasten	9.058	16.653	11.161	8.397	2.764
Baten	-96	-	-	-	
Totaal Baten	-96	0	0	0	
Totaal beleidsdoel	9.154	16.653	11.161	8.397	2.764

Meerjarendoelen

5.8.1 Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte

In 2022 hebben we diverse kleine en grote verkenningen uitgevoerd, integraal over de uitvoeringsprogramma's mobiliteit heen en ook specifiek per modaliteit. Voor wegen is de trajectaanpak leidend. Voor openbaar vervoer voeren we gericht studies uit om de doorstroming te verbeteren. Grotendeels zijn dit studieprojecten in het Meerjaren Investerings Plan Mobiliteit. De specifieke studieresultaten zijn opgenomen bij andere meerjarendoelen van programma 5 en 6.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Zie hiervoor de studies benoemd bij de resultaten van programmaonderdelen 5.1 tot en met 5.7 en programma 6		

5.8.2 Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd

In 2022 werkten we samen met partners verder aan maatregelen om de groeiopgave voor verstedelijking en mobiliteit op een gezonde wijze te faciliteren. In het programma U Ned doen we dat samen met de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Economische zaken en Klimaat (EZK) en de U10 gemeenten. Samen werkten we aan verschillende programmalijnen om op korte termijn projecten te realiseren en doen we onderzoeken voor grotere verstedelijkings- en bereikbaarheidskeuzes op langere termijn.

In het BO MIRT 2022 is besloten dat Amersfoort integraal onderdeel uitmaakt van het programma U Ned. Basis voor de realisatie van het NOVEX-gebied Utrecht-Amersfoort zijn het Ontwikkelperspectief Utrecht Nabij en het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal! Een belangrijk onderdeel voor het vervolg van de samenwerking is het op orde brengen van benodigde randvoorwaarden voor verstedelijking: aanpak stikstof, versterking multimodale bereikbaarheid, klimaatadaptatie, groen groeit mee en verzwaring energienetwerken (elektra en warmte).

In het BO MIRT 2022 zijn voor de MRU (Metropoolregio Utrecht) afspraken gemaakt voor de ontsluiting van een belangrijk deel van de nieuwe woningen. Daarbij reserveert het Rijk ongeveer € 930 miljoen (inclusief btw) voor de MRU en de regio ongeveer € 480 miljoen (exclusief btw). Concreet gaan deze afspraken over de ontsluiting van woningbouw in Groot Merwede, de spoor-/A1-zone Amersfoort en negen versnellingslocaties 'woningbouw en mobiliteit' verspreid over de hele MRU.

In 2022 hebben we onze belangen ingebracht bij de planstudies van het Rijk en andere medeoverheden. Onze inzet is daarbij gericht op de verbetering van de bereikbaarheid én op het zo goed mogelijk inpassen van de hoofdinfrastructuur voor de leefbaarheid voor onze inwoners. Een belangrijke bijdrage hebben we geleverd aan het opstellen van het Regioalternatief voor de Ring Utrecht. Dit heeft geleid tot de presentatie op 1 februari 2023 van het Alternatief Ring Utrecht in beeld (Verkenning van het alternatief voor het Tracébesluit Ring Utrecht).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Passende afspraken met medeoverheden (met name het Rijk) ter waarborging van bereikbaarheid, leefbaarheid en een goede inpassing van hoofdinfrastructuur. Na besluitvorming toezien op de juiste uitvoering van deze afspraken		

Vaststelling notitie kansrijke maatregelenpakketten MIRT Verkenning 2030 en besluitvorming over voorkeursalternatief		
Definitieve besluitvorming over de verstedelijking in de Grote U, de fasering van de plannen voor de drie gebieden en de benodigde investeringen op het BO MIRT 2022, in samenhang met de MIRT Verkenning OV en Wonen en de Mobiliteitsstrategie		
Uitvoering van de Korte Termijn Aanpak		

5.8.3 De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

In 2022 is het dashboard, zie <https://put-kpi-dashboard.ndw.nu/overview>, nader gevuld met meer achtergrondinformatie en cijfers over het jaar 2021. Niet alle indicatoren zijn gevuld. Dit komt door afhankelijkheid van het verkeersmodel, waar een forse vertraging in de oplevering zat.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Update KPI dashboard met cijfers 2021 en toevoegen nadere informatie		Het KPI dashboard heeft deels een update gehad met cijfers 2021. Nog niet alle cijfers waren beschikbaar.

Verbonden partijen

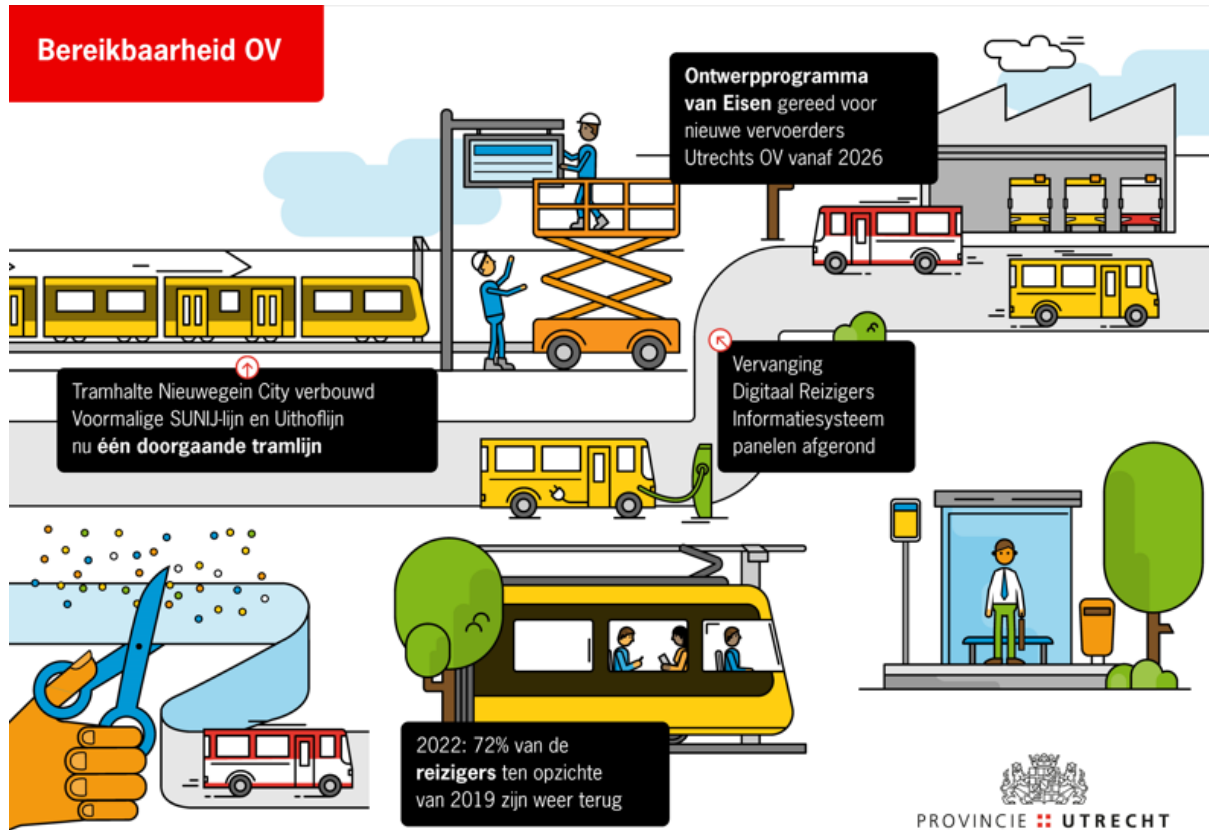
Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Programmadoel

De provincie werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per openbaar vervoer.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht			
6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter			
6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk			
6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV			
6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen			
6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd			

Wat heeft het gekost

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	6.303	4.916	5.162	5.180	-18
Kapitaallasten	10.752	18.915	17.889	17.889	
Materiële lasten	34.327	33.541	36.964	33.207	3.757
Subsidies	128.917	109.045	144.396	136.750	7.646
Totaal lasten	180.299	166.417	204.411	193.026	11.385
Baten	-73.447	-27.358	-73.210	-70.571	2.639
Totaal Baten	-73.447	-27.358	-73.210	-70.571	2.639
Totaal voor bestemming	106.852	139.059	131.201	122.455	-8.746
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	13.202	4.149	23.228	26.907	3.679
Onttrekkingen	-9.491	-3.778	-50.370	-49.291	1.079
Mutaties in de reserves	3.711	371	-27.142	-22.383	4.759
Saldo na bestemming	110.564	139.430	104.059	100.072	-3.987

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 3,987 mln. bestaat voornamelijk uit:

- Een aantal subsidies Doorstroommaatregelen OV zijn niet meer beschikbaar in 2022 of starten in 2023 en drukken daarmee op het budget in 2023. Hierdoor blijft de realisatie in 2022 met € 2,4 mln. achter.

- Lagere uitgaven € 3,3 mln. op het gebied van vast en variabel onderhoud door lagere uitgaven vanwege buitendienststelling van Nieuwegein City en latere oplevering van andere projecten. Het deel van het variabel onderhoud € 1,3 mln. is in de bestemmingsreserve gestort, waardoor er per saldo een positief resultaat is van € 2,0 mln.

Voor een verdere toelichting zie ook paragraaf 4.6

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Beheer en Onderhoud OV	175	1.034	-435	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	4.149	4.149	-49.135	-49.135
Reserve Mobiliteitsprogramma	1.673	1.673	-	-
Reserve OV Concessie	17.231	20.051	-800	-156
Totaal 06. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	23.228	26.907	-50.370	-49.291

Investeringen

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet
<u>Uitbreidingsinvesteringen</u>							
OV Uithoflijn restpunten	7.845	-	3.029	2.515	514	2.515	5.330
OV Tramremise	62.000	61.058	942	23	919	61.081	919
OV Busremise	38.300	35.661	2.639	1.110	1.529	36.771	1.529
OV Vlootoptimalisatie	17.257	14.355	2.902	2.833	69	17.188	68
OV Gebouwen	9.035	398	1.357	573	784	970	8.065
OV Spoorbeveiliging en booggeluid	2.581	35	1.785	1.442	343	1.477	1.104
Subtotaal uitbreidingsinvesteringen	137.018	111.507	12.654	8.496	4.158	120.003	17.015
<u>Vervangingsinvesteringen</u>							
OV overwegen en beveiliging	14.641	11.189	3.322	769	2.553	11.958	2.683
OV traminfrastructuur N'gein - IJsselstein	183.706	158.594	25.112	13.739	11.373	172.333	11.373
OV Telematica/ICT tram/bus	13.902	7.017	3.636	5.255	-1.619	12.272	1.630
Subtotaal vervangingsinvesteringen	212.249	176.801	32.070	19.762	12.308	196.563	15.686
Totaal	349.267	288.307	44.724	28.258	16.466	316.565	32.701

Toelichting

In bovenstaande tabel is een samenvatting van het verloop van de investeringen voor Bereikbaarheid Openbaar Vervoer opgenomen. Zie voor een uitgebreide toelichting Bijlage 1.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter
	6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk
	6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV
	6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen
	6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht

Toelichting op beleidsdoel

We streven naar een ov-systeem dat ten eerste aansluit op de wensen van bestaande en potentiële ov-reizigers en ten tweede op een kostenefficiënte manier is ingericht. De in het ov vaak gebruikte klantwensenpiramide (beschreven in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023) geeft inzicht in de kwaliteitseisen van het ov en het speelveld waarbinnen gewerkt wordt aan deze doelen.

Het coalitieakkoord Nieuwe energie voor Utrecht verwoordt samen met het mobiliteitsprogramma de ambities voor de ontwikkeling van het ov-systeem in de komende jaren. Het coalitieakkoord stelt geld beschikbaar om: het ov-aanbod in omvang en kwaliteit op peil te houden;

- extra te investeren in het aanpakken van knelpunten in de doorstroming van ov;
- een proef uit te voeren voor ouderen met een krappe beurs;
- de exploitatiekosten mee te laten groeien met het inwonersaantal in de nieuwe concessie(s) 2023.

De basis voor de begroting 2022 is het uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer 2019-2023 en de uitvoeringsverordening subsidies Mobiliteit. Hierin zijn de ambities uitgewerkt en in de tijd uitgezet. De uitvoering hangt in 2022 nog samen met de ontwikkelingen rondom COVID-19, vanwege de forse impact hiervan op het gebruik en de uitvoering van het ov. De steun van het Rijk voor het openbaar vervoer liep in 2022 door, waardoor het vervoeraanbod in principe op hetzelfde niveau kon blijven. In de praktijk is dat niet gelukt door het chauffeurstekort. Het aantal reizigers zat in 2022 weer in de lift, maar is nog duidelijk onder het niveau van voor COVID-19. Over heel 2022 was het reizigersaantal ongeveer 72% ten opzichte van 2019. Vanwege het chauffeurstekort hebben de twee Utrechtse ov-vervoerders het grootste deel van 2022 een afgeschaalde dienstregeling gereden. De verwachting is dat in de loop van 2023 het chauffeurstekort door de vervoerders wordt opgelost. Maar het herstel van de reizigersaantallen tot het niveau van voor COVID-19 duurt naar verwachting nog tot 2025. Met de vervoerders zijn afspraken gemaakt over het herijken van de ov-concessies, inclusief het verlengen tot december 2025. De aangepaste en verlengde concessies zijn in oktober 2022 door ons vastgesteld en worden per 2023 geëffectueerd.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	6.303	4.916	5.162	5.180	-18
Kapitaallasten	10.752	18.915	17.889	17.889	
Materiële lasten	34.327	33.541	36.964	33.207	3.757
Subsidies	128.917	109.045	144.396	136.750	7.646
Totaal lasten	180.299	166.417	204.411	193.026	11.385
Baten	73.447	27.358	73.210	70.571	-2.639
Totaal Baten	73.447	27.358	73.210	70.571	-2.639
Totaal beleidsdoel	106.852	139.059	131.201	122.455	8.746

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Verschil 2022
1 Waardering openbaar vervoer (V-6)	getal	>= 7,5	nmb	7,9	
Omschrijving:	De klantwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie (cijfer1-10 gemiddeld over stad, tram en streek).				
Toelichting	In de jaren 2020 en 2021 is geen klantwaarderingsonderzoek gehouden wegens Covid-19				
Bron:	Nationale databank wegverkeersgegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data).				
2 Kostendekkingsgraad OV (streek)	%	> 50	39,2	nmb	
Omschrijving:	De kostendekkingsgraad voor de streekconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken.				
Toelichting verschil	Door Corona zijn er minder reizigers, waardoor de kostendekkingsgraad is gedaald.				
Bron:	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)				
3 Kostendekkingsgraad (stad)	%	> 64	45,5	nmb	
Omschrijving:	De kostendekkingsgraad voor de stadsconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken(excl. kosten infra).				
Toelichting	Door Corona zijn er minder reizigers, waardoor de kostendekkingsgraad is gedaald.				

Bron: NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

---

4 Voorspelbaarheid reistijden OV % ≤ nnb nnb
60

Omschrijving: De afwijking van de langzaamste rijtijden ten opzichte van de snelste rijtijden (maximaal 60%). De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen.

Toelichting

Bron: NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

---

5 Bereikbaarheid OV werklocaties km/u ≥ 30 nnb nnb

Omschrijving: De bereikbaarheid voor OV met economische kerngebieden als bestemming. De bereikbaarheidsindicator voor OV naar economische kerngebieden is minimaal 30 km/h, Op basis van alle individuele (model)verplaatsingen in een studiegebied wordt de reistijd naar deze kerngebieden berekend. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].

Toelichting verschil Deze indicator wordt berekend met het verkeersmodel STRAVEM. Oplevering hiervan heeft langdurige vertraging opgelopen. In 2022 wordt het al gebruikt voor diverse toepassingen, ondanks dat STRAVEM nog niet volledig is opgeleverd. Na oplevering in 2023 is het model direct inzetbaar voor alle toepassingen in provinciale en regionale projecten. Hieronder valt ook de berekening van indicatoren.

Bron: NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

Meerjarendoelen

6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter

Wij zijn opdrachtgever voor het dagelijks laten rijden van ruim 600 bussen en trams die – in normale omstandigheden - ongeveer 250.000 reizigers van A naar B vervoeren. Dit gebeurt in twee concessies met twee vervoerders: U-OV (Qbuzz) en Syntus Utrecht (Keolis). De huidige concessies en contracten zijn in 2022 verlengd tot eind 2025. Daarnaast rijden er tot eind 2023 regiotaxi's in ons beheer. In 2022 is met de gemeenten nauw samengewerkt aan een overdracht van de regiotaxiconcessies naar de gemeenten per januari 2024. In het uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer 2019-2023 zijn diverse activiteiten opgenomen die resulteren in verbeteringen voor de reiziger en een kwalitatief beter ov-systeem in 2022. Binnen dit meerjarige kader werken wij aan het verbeteren van de exploitatie en infrastructuur en voeren wij studies en onderzoek uit. Deze activiteiten stemmen wij af met de langetermijnvisie van het Toekomstbeeld OV en de inzichten uit het programma U Ned.

Het ov-systeem in 2022

Net als 2021 stond ook het jaar 2022 nog voor een deel in het teken van de voortdurende COVID-19-crisis. Ook in 2022 zijn er fors minder reizigers vervoerd dan in 2019. Het aantal reizigers in 2022 kwam uit op ongeveer 72% van 2019 als laatste jaar voor COVID-19. Dat is meer dan in 2021, toen ongeveer 55% van het aantal reizigers van 2019 werd vervoerd. Eind 2022 lag het aantal reizigers op ongeveer 85% ten opzichte van eind 2019.

Het lagere aantal reizigers leidde ook tot significant minder reizigersinkomsten. Voor COVID-19 werd meer dan de helft van de kosten van het openbaar vervoer gedekt door reizigersinkomsten. De terugvallende reizigersinkomsten vormen daarmee een fors financieel probleem voor de ov-sector. Net als in 2020 en 2021 werden ook in 2022 de terugvallende reizigersinkomsten voor een groot deel gedekt door een landelijke steunmaatregel: de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV). Deze vergoeding verloopt via de provincie. De vervoerders vragen de vergoeding bij ons aan, waarop wij de vergoeding bij het Rijk aanvragen.

In 2022 zijn cijfers bekend gemaakt van de OV-Klantenbarometer 2021, een jaarlijks landelijk onderzoek waarin de tevredenheid van ov-reizigers wordt gemeten. Het jaar ervoor was er geen onderzoek vanwege de COVID-19-beperkingen. Ook het onderzoek over 2021 werd gehinderd door COVID-19-beperkingen: de respons was relatief laag, wat de representativiteit beperkt. Er kunnen dus geen harde conclusies uit getrokken worden. Niettemin laat het onderzoek mooie cijfers zien voor de Utrechtse vervoerders: U-OV kreeg een 7,9 en Syntus Utrecht een 8,0.

Ontwikkelingen in de concessies

Vanwege het lagere aantal reizigers is in lijn met landelijke afspraken het vervoeraanbod in beide concessies in 2022 in principe gelijk gebleven aan dat van 2021. Dit aanbod was in 2021 vanwege COVID-19 met ongeveer 8% afgeschaald. Helaas kampen in 2022 de vervoerders met personeelstekort door de naweeën van COVID-19.

Om dit op te vangen is de dienstregeling in 2022 door beide vervoerders in de praktijk verder afgeschaald. Dit om te voorkomen dat ritten ongepland uitvallen. Al kwam dit helaas soms alsnog voor, vooral rond de zomer van 2022.

Met beide vervoerders is in 2022 intensief gesproken over de verlenging van de beide concessies tot december 2025. Wij hebben op 18 oktober 2022 besloten tot deze verlenging met twee jaar, gezien de uitzonderlijke omstandigheden in deze COVID-19-crisis. De extra middelen voor de verlenging van de ov-concessie zijn in de kadernota 2023-2026 vastgelegd: € 50 miljoen van de verwachte € 60 miljoen is daarmee geregeld. Exacte kosten van de verlenging zijn afhankelijk van het verloop van reizigersinkomsten. Indien nodig wordt voor de resterende kosten het weerstandsvermogen ingezet.

Door het reserveren van deze middelen kan het vervoeraanbod de rest van de concessie op peil blijven. Het Vervoerplan 2023, dat in december 2022 is ingegaan, gaat dus ook uit van continuering van het vervoeraanbod van 2022. Wel wordt er, net als in de dienstregeling 2022, afgeschaald vanwege het personeelstekort. Dit is een tijdelijke afschaling: zodra het kan, schalen de vervoerders weer op naar het vastgestelde Vervoerplan 2023.

In de zomer van 2022 zijn twee grote tramprojecten afgerond: de ombouw van de halte Nieuwegein City en de vervoerkundige koppeling, waardoor de voormalige SUNIJ-lijn en Uithoflijn nu één doorgaande tramlijn zijn geworden. Met deze afronding komt er een einde aan een reeks elkaar opvolgende grote tramprojecten. Dit geeft het trambedrijf van onze provincie (team TBO, TPM en EOVI) de ruimte om de focus te leggen op het verder verbeteren van de prestaties van de tram.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Proef gratis OV voor ouderen met een krappe beurs is gestart		
De beschikbare subsidie van € 0,4 miljoen voor het toegankelijk maken van gemeentelijke haltes is volledig ingezet		
3 nieuwe experimenten voor vernieuwing doelgroepenvervoer en aanvullend OV zijn gestart		
Reizigers profiteren van een directe tramverbinding van Utrecht-West, Nieuwegein en IJsselstein naar Utrecht Science Park.		
Onderzoek naar het laten rijden van		Deze verkenning is eind 2022 vrijwel afgerond, de

tramlijn 22 in het weekend is uitgevoerd		resultaten worden begin 2023 verwacht.
--	--	--

6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk

Nieuwe ontwikkelingen vragen de nodige voorbereidingstijd. In de periode 2019-2023 leggen wij een belangrijke basis voor het ov-netwerk van de toekomst. We werken samen met partners aan de verbetering van landelijke (spoor)netwerken, de voorbereiding van nieuwe concessie(s) en doorontwikkeling van het ov-netwerk op de langere termijn. Deze drie werkvelden staan centraal binnen dit meerjarendoel. Ze kwamen in 2022 samen bij het maken van hoofdkeuzes in het OV Netwerkperspectief en voor de nieuwe ov-concessie(s) die eind 2025 van start gaan.

In mei 2022 hebben we het OV-netwerkperspectief 2025-2035 (met doorkijk naar 2050) en de Nota van Uitgangspunten voor de nieuwe OV-aanbesteding vastgesteld. In dit OV-Netwerkperspectief zijn onder andere de resultaten meegenomen uit het landelijke Toekomstbeeld OV, de studies naar Samen OV Versnellen in Utrecht (OV-studie Zuidwest met de gemeente Utrecht), de toekomstige ov-functie van de binnenstad en de diverse gebiedsuitwerkingen in de deelregio's (UNED, Regio Amersfoort, Foodvalley). Die resultaten zijn vertaald in ov-ambitienetwerken voor de verschillende deelsystemen trein, tram, Bus Rapid Transit, bus en aanvullend ov. De uitwerking van het OV-netwerkperspectief in een samenhangend ov-netwerk gebeurt via diverse sporen binnen onze provincie en in regio-overstijgende afspraken.

Op basis van de in mei 2022 vastgestelde Nota van Uitgangspunten voor de nieuwe OV-concessie(s) hebben we een ontwerp Programma van Eisen (PvE) voor de nieuwe ov-concessies vastgesteld. Het ontwerp-PvE is voor advies en reactie aan diverse stakeholders voorgelegd. Deze reacties worden verwerkt in een definitief PVE dat samen met de overige aanbestedingsdocumenten naar verwachting in juni 2023 wordt vastgesteld.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Nota van uitgangspunten nieuwe concessie(s) 2025 is vastgesteld, inclusief OV netwerkperspectief 2025-2035/2040		
Programma van Eisen nieuwe concessie(s) 2025 is vastgesteld		

6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV

Het verbeteren van doorstroming betekent investeren in capaciteit, snelheid en betrouwbaarheid. Doel is het ov sterker te laten concurreren met de auto en om bestaande reizigers sneller van A naar B te brengen. De afgelopen jaren was de investering in tramlijn 22 het meest opvallend. De investeringen in aanpassingen aan onze eigen infrastructuur zijn noodzakelijk om onze doelen en de stapsgewijze verbetering van het ov te bereiken. Deze investeringen staan grotendeels al vast en zijn onderdeel van het provinciale MeerjarenInvesteringsPlan (MIP). Daarnaast investeren we door subsidies in het verbeteren van de gemeentelijke infrastructuur en haltes. Voor de identificatie van kansrijke projecten werken we intensief samen met (gemeentelijke) wegbeheerders en vervoerders.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De beschikbare subsidie van € 3,5 miljoen is volledig ingezet voor de aanpak van knelpunten		

6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen

Wij beheren belangrijke ov-assets (materialen en middelen die wij bezitten). Vooral het tramsysteem is van grote waarde. Ook belangrijk zijn de busremise Westraven, de verkeersleidingspost voor het bus- en tramverkeer en het systeem voor dynamische reisinformatie op de haltes (DRIS). Een goede kwaliteit van onze assets is noodzakelijk om het ov goed te laten functioneren voor de reiziger. Daarvoor is dagelijks beheer en onderhoud nodig en uiteindelijk ook vervanging. Leidraad hierin zijn de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit en de Beheervisie Tramsysteem 2020-2024. Voor de jaarlijkse uitvoering stellen we een beheerplan en een meerjarenonderhoudsplan op. Hierin werken wij uit welke onderhoudswerkzaamheden nodig zijn. Belangrijke investeringen in 2022 waren: de vernieuwing van dynamische infopanelen (DRIS) op tram- en bushaltes en de vervanging van communicatiesystemen van de tram. Hiermee zorgen wij ook in de toekomst voor betrouwbare infrastructuur die bijdraagt aan een efficiënte exploitatie en meer tevreden reizigers. Voor de afronding van de vernieuwing van het tramsysteem en de inrichting van goed beheer is een programma nazorg tramprojecten opgestart. Beheersmatig is er in 2022 veel inzet gepleegd op het gebied van booggeluid, de inrichting van de tramkruisingen, het schadeherstel na ongevallen en de verbetering van de robuustheid van het tramsysteem. Daarvoor zijn diverse maatregelen ontwikkeld, uitgevoerd of in voorbereiding voor een latere uitvoering.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Verbeteren kwaliteit haltes Uithoflijn		In 2022 is het ontwerp van een verbeterde, kwalitatief en herkenbare ov-haltevoorziening afgerond. De verwachting is dat in het vierde kwartaal van 2023 de voorzieningen zijn vernieuwd.
Realisatie parkeergarage bij P+R Breukelen		Eind november 2022 is opdracht verleend aan een aannemer voor het uitvoeringsontwerp en de realisatie daarvan. Alle vergunningen zijn verleend en de verwachting is dat de parkeergarage in het vierde kwartaal van 2023 geopend wordt.

6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

De overkoepelende activiteiten raken een of meerdere meerjarendoelen. Deze activiteiten bestaan onder andere uit de programma-aansturing, de uitvoering van de Wet Lokaal Spoor (veiligheidstaken), bijdrage aan landelijke ov-overlegtafels en samenwerking met andere ov-autoriteiten, en de operationele monitoring. Het laatste is een belangrijk resultaat van dit meerjarendoel. Jaarlijks stellen wij een jaar- en trendrapportage ov op om de voortgang op onze beleidsdoelen en onderliggende beleidsindicatoren beter te kunnen verklaren. Daarmee krijgt de jaar- en trendrapportage een grotere rol in de operationele monitoring van het uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Volledige jaar- en trendrapportage 2021 is opgeleverd		

Verbonden partijen

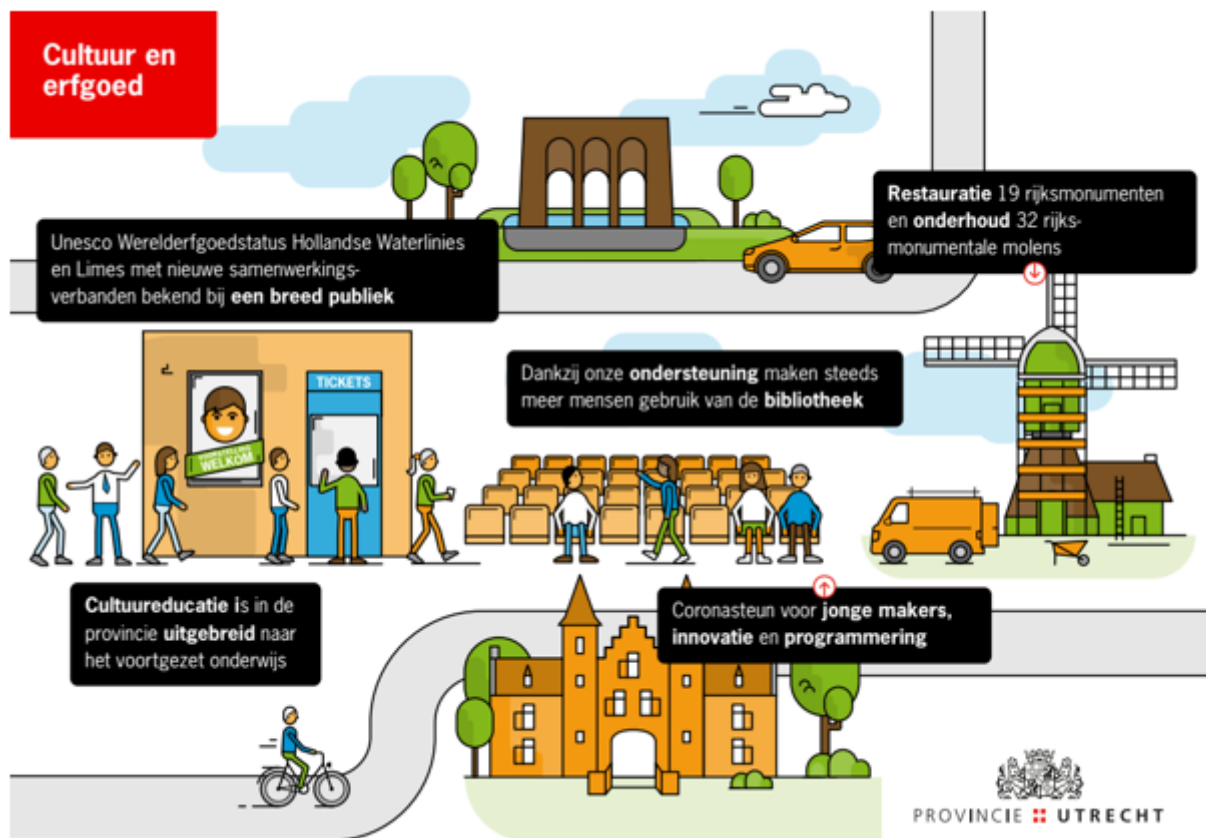
Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Programma 7. Cultuur en erfgoed

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur en de instandhouding van waardevol erfgoed, zodat bewoners en bezoekers van de provincie Utrecht hiervan kunnen leren en genieten.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
7.1 De culturele infrastructuur is sterk			
7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)			
7.1.2 Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen			
7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren			
7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners			
7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog			
7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen			
7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt			
7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek			
7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit			
7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger			
7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld			

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	3.315	3.055	3.319	3.223	96
Materiële lasten	2.042	5.048	1.608	2.297	-689
Subsidies	17.605	13.546	18.023	17.056	966
Totaal lasten	22.962	21.649	22.949	22.576	373
Baten	-680	-	-	-285	-285
Totaal Baten	-680	0	0	-285	-285
Totaal voor bestemming	22.282	21.649	22.949	22.290	-659
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	800		1.650	1.061	-589
Onttrekkingen	-1.242	-1.245	-875	-875	
Mutaties in de reserves	-442	-1.245	775	186	-589
Saldo na bestemming	21.840	20.404	23.724	22.476	-1.248

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 1,248 mln. bestaat voornamelijk uit:

- De onderbesteding van € 0,966 mln. op de subsidiebudgetten heeft voornamelijk te maken met subsidies uit het steunpakket ad. € 0,551 mln. (onder andere Kleine festivals) die nog in procedure zijn en pas in 2023 op de exploitatie drukken. Ook bij de erfgoedparelsubsidie is € 0,250 mln. overgebleven omdat de subsidiabele kosten na controle door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed lager bleken te zijn dan verwacht. Een subsidie voor het project 'Herbestemming van Fort Abcoude' blijkt toch op tijd ingediend terwijl die bij de slotwijziging voor € 0,450 mln. via de reserve was doorgeschoven naar 2023. Er is daarom minder onttrokken (€ 0,589 mln.) uit de reserve dan begroot was.
- De resterende onderbesteding ad. € 0,615 mln. wordt veroorzaakt doordat een deel van het materiële budget als subsidiebudget is begroot. Dit verklaart ook de overschrijding op het materiële budget.
- Het surplus aan baten ad. € 0,285 mln. wordt voornamelijk veroorzaakt door niet begrote matchingsgelden van de gemeente Utrecht en de gemeente Amersfoort voor het steunpakket inzake de presentatieregeling en Kleine festivals.

Voor een uitgebreide analyse zie de verschillenanalyse in de bijlage.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	-	-	-270	-270
Reserve Meerjarige programma's/projecten	1.650	1.061	-500	-500
Reserve Programma Landelijk Gebied	-	-	-105	-105
Totaal 07. Cultuur en erfgoed	1.650	1.061	-875	-875

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
7.1 De culturele infrastructuur is sterk	7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)
	7.1.2 Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen
	7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren
	7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners
7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen
	7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt
	7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek
7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger
	7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

7.1 De culturele infrastructuur is sterk

Toelichting op beleidsdoel

Kunst en cultuur zijn medebepalend voor ons gevoel van welzijn en voor onze identiteit. Iedereen in onze provincie moet hieraan kunnen deelnemen en van kunnen genieten. We richten ons als provincie in het bijzonder op cultuureducatie, bibliotheken en festivals. In samenwerking met gemeenten verstevigen we het cultuurprofiel van Utrecht.

De basis van de cultuursector is op orde, maar er zijn ook nog lacunes. De bevolkingsgroei is bijvoorbeeld een aandachtspunt en ook de nasleep van corona en andere problemen zoals de energiecrisis.

Het jaar 2022 was het derde jaar in de uitvoering van het cultuur- en erfgoedprogramma Voor Jong & Altijd. De looptijd van het programma is verlengd tot en met 2024. Aanvullend op het programma is de cultuur- en erfgoed sector in de coronacrisis geholpen met het Steun- en herstelpakket Cultuur en Erfgoed. In 2022 was het pakket vooral gericht op programmering, jonge makers, innovatie en steun aan onze partnerinstellingen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	546	513	538	533	5
Subsidies	8.054	5.134	8.594	7.936	658
Materiële lasten	497	1.867	200	618	-418
Totaal lasten	9.097	7.514	9.331	9.086	245
Baten	395	-	-	190	190
Totaal Baten	395	0	0	190	190
Totaal beleidsdoel	8.703	7.514	9.331	8.897	434

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Cultuureducatie	percentage	90	86	90	0
Omschrijving:	Het percentage basisscholen dat producten afneemt en/of participeert in één of meerdere programma's van Kunst Centraal. Kunst Centraal heeft per product en programma een beeld van het gemiddeld aantal leerlingen dat per jaar deelneemt. Een exact getal is niet te geven.				
Toelichting					
Bron:	Kunst Centraal				
2 Bibliothekennetwerk	Percentage	100	100	100	0

Omschrijving: Het percentage Utrechtse openbare bibliotheken (totaal negen) dat door BiSC wordt ondersteund bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht. De ondersteuning van BiSC betreft het uitvoeren van (innovatieve) projecten voor de bibliotheken, waardoor zij hun maatschappelijke rol kunnen vervullen. In 2021 start BiSC een nieuw innovatief project voor bibliotheken en laaggeletterdheid. Dit kan mogelijk leiden tot een aanvullende indicator in 2022.

Toelichting

Bron: BiSC (Bibliotheek Service Centrum)

Meerjarendoelen

7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)

Onze partnerorganisaties Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht hebben er met drie verschillende programma's aan bijgedragen dat kwalitatief goede cultuureducatie bereikbaar is voor een groot deel van de kinderen in onze provincie. Die programma's zijn gericht op het primair onderwijs en worden al meerdere jaren met veel succes uitgevoerd. Het Kunstmenu laat kinderen professionele kunst beleven, het Cultuurprogramma laat kinderen hun lokale culturele omgeving ervaren, en Cultuureducatie met Kwaliteit is een matchingsprogramma vanuit het Rijk met als doel om de kwaliteit en borging van cultuureducatie op de scholen te versterken. Er wordt in alle programma's samengewerkt met de scholen, gemeenten en (lokale) culturele instellingen. Vanaf 2020 is de inzet op cultuureducatie uitgebreid naar het voortgezet onderwijs, met nadruk op het vmbo. Ook hierbij voeren partnerorganisaties Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht het programma uit. Zij hebben scholen in het voortgezet onderwijs ondersteund om cultuureducatie een stevigere plek te geven in het onderwijs. Het programma heeft zich onder andere gericht op kennisdeling, het scholen van docenten en het ontwikkelen van formats die in de hele provincie toepasbaar zijn. Het is duidelijk dat corona impact heeft gehad op de uitvoering. Kunst Centraal heeft veel flexibiliteit getoond in het bieden van alternatieven. Die zijn door de scholen goed beoordeeld.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Op 75% van de basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het Kunstmenu uitgevoerd waardoor kinderen gedurende de basisschoolperiode in aanraking komen met alle kunstdisciplines		69% van de basisscholen is bereikt. Het lagere percentage is te wijten aan fusies en opheffen locaties enerzijds, toevoeging van gemeente Vijfheerenlanden anderzijds. In die gemeente is Kunst Centraal aan het opbouwen. In enkele gevallen maken scholen andere keuzes. Streven is nog steeds 75% en daar is de acquisitie ook op gericht.
Op alle basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het cultuurprogramma uitgevoerd waardoor kinderen kennismaken met hun eigen culturele omgeving door lokaal op maat gemaakte projecten die kunst en erfgoed uit de omgeving laten zien		
Vanuit programma Cultuureducatie met kwaliteit zijn scholen ondersteund bij het versterken van de samenwerking tussen		

<p>scholen en culturele instellingen, professionalisering van leerkrachten en het versterken van de samenhang met andere leergebieden. In 9 gemeenten is een collectief programma uitgevoerd. Vanuit het VO-programma zijn vmbo-scholen ondersteund om cultuureducatie een stevigere plek te geven in het onderwijsprogramma.</p>		
---	--	--

7.1.2 Het bibliotekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen

De provincie ondersteunt en faciliteert het functioneren van het bibliotheeknetwerk en de ontwikkeling en vernieuwing van de bibliotheekfunctie. We doen dat mede op grond van taken die de Bibliotheekwet ons toe kent. We realiseren deze doelen via onze partnerorganisatie het Bibliotheek Service Centrum (BiSC). In 2022 is ingezet op een nauwere samenwerking tussen BiSC en de Utrechtse bibliotheken. Naast ondersteuning op de backoffice zijn er gezamenlijke innovatieprojecten uitgevoerd die bijdragen aan de toegankelijkheid van de bibliotheken en de doorontwikkeling van de maatschappelijke bibliotheek. Zo helpt BiSC bijvoorbeeld een aantal kleinere regiobibliotheken met samenwerken op maatschappelijke opgaven en kernactiviteiten en hebben BiSC en provincie mede gezorgd voor de terugkeer van de openbare bibliotheek in de gemeente Montfoort. Daarnaast heeft BiSC in 2022 de voorbereidingen getroffen voor een bestuurlijke fusie met Cubiss, de collega ondersteuningsinstelling van Noord-Brabant en Limburg. Per 1 januari 2023 zijn deze instellingen bestuurlijk gefuseerd (1 directie, 1 Raad van Toezicht). BiSC Utrecht blijft de taken voor de provincie Utrecht ongewijzigd uitvoeren, maar heeft door de fusie o.a. een grotere innovatieve slagkracht.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het Bibliotheek Service Centrum ondersteunt alle 9 Utrechtse openbare bibliotheken bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht		
Organiseren van een (digitale) conferentie voor alle Utrechtse betrokken partijen op het gebied van taalhuizen en laaggeletterdheid, met als doel de uitwisseling van ideeën en zo het effectiever verminderen van laaggeletterdheid		Na gesprekken met de belanghebbenden is besloten om geen conferentie te organiseren, maar een verkennend onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijke rol die onze provincie kan spelen op het gebied van laaggeletterdheid. Dit onderzoek is voor de zomer van 2023 gereed.

7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren

Door ondersteuning van culturele festivals met een artistieke missie en visie willen we een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de sociale leefomgeving. Festivals maken onze provincie aantrekkelijk, vanuit cultureel, toeristisch en economisch perspectief. Op basis van het in maart 2020 vastgestelde festivalbeleid, zijn vierjarige subsidies toegekend, met extra middelen om meer regionale festivals te ondersteunen. Hoewel de coronacrisis de festivals hard heeft geraakt, hebben in 2022 alle 27 festivals een volwaardige editie kunnen realiseren. Voor kleine festivals was er een aanvullende subsidie beschikbaar vanuit het Corona Steun- en Herstelpakket. Deze subsidie maakte het mogelijk lasten te dekken waarvoor de publieksinkomsten te laag waren, zoals gages voor artiesten en productiekosten. Ook werden hiermee extra zaken gedekt zoals streaming.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De 27 festivalorganisaties die provinciale subsidie ontvangen, hebben hun editie 2022 gerealiseerd. Het uitgangspunt is dat de festivals op basis van de oorspronkelijke meerjarenplannen (pre Corona) kunnen worden gerealiseerd. Mochten er in 2022 Corona-maatregelen van toepassing zijn, dan zal een online of hybride editie worden uitgevoerd. De technologische innovaties die zijn ontstaan tijdens de Corona-crisis zullen in de reguliere edities worden geïmplementeerd		

7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners

Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei moeten we onze culturele infrastructuur op orde houden en versterken. Dit doen we, samen met gemeenten en de culturele sector, door het verzilveren van de kansen zoals geformuleerd in het cultuurprofiel Eeuwig Jong. Het is onze ambitie om

- meer mensen actief te laten deelnemen aan kunst en cultuur;
- professionele makers nog beter te faciliteren;
- museale beeldende kunst te laten zien in de regio;
- te investeren in de deskundigheid van gemeenten en de cultuur- en erfgoedsector.

Vanzelfsprekend dragen de activiteiten onder 7.1.1 tot en met 7.1.3 ook bij aan het versterken van de culturele infrastructuur.

Cultuurparticipatie: Met gemeenten en culturele instellingen hebben we onze rolinvulling en aanpak bepaald. Onderdeel van de aanpak was het aanstellen van een provinciale kwartiermaker. Deze kwartiermaker heeft gezorgd voor kennisdeling en versterken van het bovenlokale netwerk van culturele instellingen. Daarnaast is in samenspraak met het veld besloten dat ZIMIHC, een instelling voor amateurkunst, de komende twee jaar onze rol op het terrein van inclusieve cultuurparticipatie gaat borgen en invullen.

Deskundigheidsbevordering: Het netwerk met de gemeenten is verder verstevigd en hun deskundigheid is vergroot door het organiseren van bestuurlijke- en ambtelijke bijeenkomsten en het versturen van nieuwsbrieven. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het delen van kennis en informatie over de energiematregelen voor de cultuursector, herstel na corona of de ontwikkeling van de maatschappelijke bibliotheek.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<i>Cultuurparticipatie</i>		
Aan de hand van de uitkomsten van onderzoek naar samenwerkingsverbanden tussen culturele instellingen en het sociaal domein is de provinciale rol, focus en inzet op het gebied van cultuurparticipatie bepaald en vertaald in meerjarenbeleid		
Financiële ondersteuning van het 'Jeugdfonds Sport & Cultuur' voor het laten participeren aan cultuur van kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld		

<i>Talentontwikkeling:</i>		
Aan de hand van de uitkomsten van de onderzoeken naar de gewenste regionale samenwerkingsstrategie op het gebied van talentontwikkeling is het meerjarenbeleid bepaald.		
<i>Regionale samenwerking museale beeldende kunst:</i>		
Er zijn minimaal drie projecten op het gebied van programmering, marketing en/of collectiebeheer binnen het regionaal museaal samenwerkingsverband gerealiseerd		
<i>Deskundigheidsbevordering:</i>		
De provincie faciliteert binnen de Culturele Stedelijke Regio Utrecht de samenwerking met de gemeenten en sluit daarbij aan op de vragen die er bij gemeenten leven		
We organiseren hiertoe minimaal 2 bijeenkomsten met gemeenten ten behoeve van kennisdeling en 2 bestuurlijke bijeenkomsten. Daarnaast publiceren we minimaal 4 nieuwsbrieven voor gemeenten en creëren we een digitale uitwisselingsmogelijkheid voor gemeenten waarin zij onderling informatie kunnen uitwisselen		
Op thematisch niveau organiseren we bijeenkomsten voor de sector.		
Uitkomsten van de in 2021 uitgevoerde evaluatie zijn vertaald naar nieuw beleid op het gebied van deskundigheidsbevordering. We sluiten aan op de vragen van het werkveld		Vanwege de coronacrisis is dit onderdeel voor wat betreft de culturele sector gedeeltelijk uitgevoerd. Wel is via andere wegen geïnvesteerd in dit doel, bijvoorbeeld door het Steunpakket en het Erfgoed Expert Team. In 2022 is duidelijk geworden op welke thema's in de komende periode wordt ingezet op het gebied van deskundigheid. Dit betreft onder andere publiek en vrijwilligers, innovatie en ontwikkeling, inclusie en arbeidsmarktpositie. De plannen voor deskundigheidsbevordering worden hierop aangepast.

7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

---

Toelichting op beleidsdoel

Cultuurhistorische waarden van de leefomgeving zijn belangrijke 'Utrechtse kwaliteiten'. Via de Omgevingsverordening provincie Utrecht beschermen wij de zogenoemde cultuurhistorische hoofdstructuur: historische buitenplaatsen, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap, archeologisch waardevolle zones en historische wegen. In het beleid ligt de focus op het behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed. Veel

van de doelen voor 2022 zijn behaald: subsidies voor monumentenzorg en publieksbereik, projecten met kasteel- en streekmusea, veel aandacht voor het werelderfgoed Hollandse Waterlinies en Limes. Vooral ruimtelijke vraagstukken rond de Hollandse Waterlinies vroegen extra inzet om te komen tot oplossingen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.259	1.082	1.248	1.222	26
Subsidies	9.372	8.134	8.701	7.943	758
Materiële lasten	547	918	404	724	-320
Totaal lasten	11.178	10.134	10.353	9.889	464
Baten	216	-	-	90	90
Totaal Baten	216	0	0	90	90
Totaal beleidsdoel	10.962	10.134	10.353	9.800	553

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
2 Restauratieopgave (V9)	Percentage	16,9	18	17,5	-0,60
Omschrijving:	Het percentage rijksmonumenten (exclusief oorspronkelijke functie woonhuis) dat wordt weergegeven als categorie "matig" en 'slecht' naar de staat van het casco.				
Toelichting verschil	Het verschil met het begrote percentage is beperkt. Maar de gewenste daling blijft traag verlopen doordat de grote monumenten niet kunnen worden aangepakt vanwege beperkte beschikbare budgetten bij alle mogelijke financiers.				
Bron:	Databank Erfgoed Monitor				

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Publieksbereik cultureel erfgoed	Aantal	15	23	19	-4
Omschrijving:	Het aantal publieksprojecten dat jaarlijks wordt uitgevoerd met steun van de provincie. Bij de afwikkeling van elke subsidie wordt de prestatie gerapporteerd. Door de diverse aard van de projecten is dit niet in één indicator te vangen. Doel van de subsidie is naast publieksbereik om ook kwalitatief hoogwaardige projecten te realiseren, die uitvoering geven aan doelstellingen als inclusiviteit, diversiteit en immaterieel erfgoed.				
Toelichting verschil	De wensen en initiatieven vanuit veel organisaties, eigenaren, vrijwilligers, om erfgoed bekend te maken en te laten beleven zijn talrijk en zelfs talrijker dan verwacht.				

Meerjarendoelen

7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Publicatie Monitor Erfgoedbeleid Utrechtse Gemeenten 2022 door Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht		
Publicatie van de herziene Leidraad behoud door ontwikkeling historische buitenplaatsen		
Minstens twee cultuurhistorische onderzoeken ten behoeve van programma's klimaatadaptatie en energietransitie. Vijf projecten in het kader van het Ontwikkelprogramma cultuur en leefomgeving in voorbereiding respectievelijk uitvoering, bijvoorbeeld gericht op historische infrastructuur of de diverse transitieopgaven		

7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De jaarlijkse bijdragen vanuit het Fonds Erfgoedparels zijn verleend. In 2022 is bijna € 4,5 miljoen beschikbaar.		
De rijksmonumentale molens die daarvoor in aanmerking komen, ontvangen een onderhoudssubsidie		In 2022 ontvangen 32 rijksmonumentale molens onderhoudssubsidie. In 2022 is voor 2 molens nog een aanvraag binnengekomen met een aanvraag voor onderhoudssubsidie vanaf 2023
Publicatie Utrechtse Erfgoedmonitor 2022		De publicatie Utrechtse Erfgoedmonitor 2022, waarin gerapporteerd wordt over de staat van onderhoud in de periode 2019-2022, zal in het voorjaar 2023 gepresenteerd worden.

7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het in 2021 aangewezen UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes is als zodanig onder de aandacht gebracht van bewoners en bezoekers van de provincie.		
Nieuwe subsidieregeling voor streek- en kasteelmusea open per 1 januari 2022.		
Minstens 15 projecten op het gebied van publieksbereik cultureel erfgoed uitgevoerd met steun van de provincie Utrecht.		

7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

De Hollandse Waterlinies - Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA) - zijn karaktervolle dragers van ruimtelijke kwaliteit met haar open, groene landschap, het watermanagementsysteem dat nog steeds functioneert, robuuste forten en rijke geschiedschrijving over verdediging met water als bondgenoot. Dit bijzondere cultuurhistorische landschap doorkruist een groot deel van onze dichtbevolkte provincie. Het biedt hierin een unieke combinatie van rust, ruimte, groen en eigen identiteit. Het ligt dicht bij stad en dorpen is daarom van groot belang voor de leefbaarheid: een gebied waar je op adem kunt komen en om je verbonden mee te voelen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.510	1.460	1.533	1.468	65
Materiële lasten	997	2.263	1.004	954	50
Subsidies	179	278	728	1.178	-450
Totaal lasten	2.687	4.001	3.265	3.600	-335
Baten	69	-	-	6	6
Totaal Baten	69	0	0	6	6
Totaal beleidsdoel	2.618	4.001	3.265	3.594	-329

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 NHW en ruimtelijke kwaliteit	Aantal	5	6	7	-2
Omschrijving:	Aantal projecten dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de Hollandse Waterlinies als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en inspiratiebron.				
Toelichting verschil	Er hebben zich meer kansen voorgedaan dan verwacht. De Pact van Ruigenhoek-partners (gemeenten, waterschappen, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer) zijn actiever geweest in de ontwikkeling van het waterliniegebied.				
Bron:	Interne administratie				
2 UNESCO - Ontwikkeling Siteholder		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Omschrijving:	Het functioneren van de Siteholder wordt in 2023 tussentijds in opdracht van de vier provincies geëvalueerd en scoort hierbij ruim voldoende				
Toelichting	Evaluatie vindt in 2023 plaats				
Bron:	Evaluatie binnen het Pact van Ruigenhoek				

Meerjarendoelen

7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het nieuwe Pact van Ruigenhoek is met de Utrechtse partners van de Hollandse Waterlinies ontwikkeld en ondertekend		
Door participatie in gebiedsgerichte aanpak is bijdrage geleverd aan: <ul style="list-style-type: none"> • Versterking van de Groene-Hart functie van forteiland Jutphaas, • Planvorming voor het herstel van de samenhang van de Lekdijk en aangrenzende waterlinie-elementen, • Ontwikkeling nieuw toekomstperspectief voor het recreatiegebied Noorderpark-Ruigenhoek, • Uitvoering ontwikkelingsplannen Lunetten-Park en het gebied Amelisweerd-Rijnauwen-Vechten 		

--	--	--

7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Begin 2022 richten we conform de Wet gemeenschappelijke regelingen het gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies op. Het gemeenschappelijk orgaan functioneert als siteholder van het werelderfgoed en is verantwoordelijk voor de bescherming ervan en het uitdragen van het verhaal. We geven vorm aan de organisatorische samenwerking tussen de provincies onderling en met alle partners in het gebied.		
Drie vastgestelde gebiedsanalyses in samenwerking met Noord-Holland en Gelderland met dien verstande dat alle zeven gebiedsanalyses (dus incl. de vier eerder vastgestelde) straks één geheel vormen. In de analyses zijn de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies uitgewerkt: een samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen, een groen en overwegend rustig karakter en de bijbehorende openheid		

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

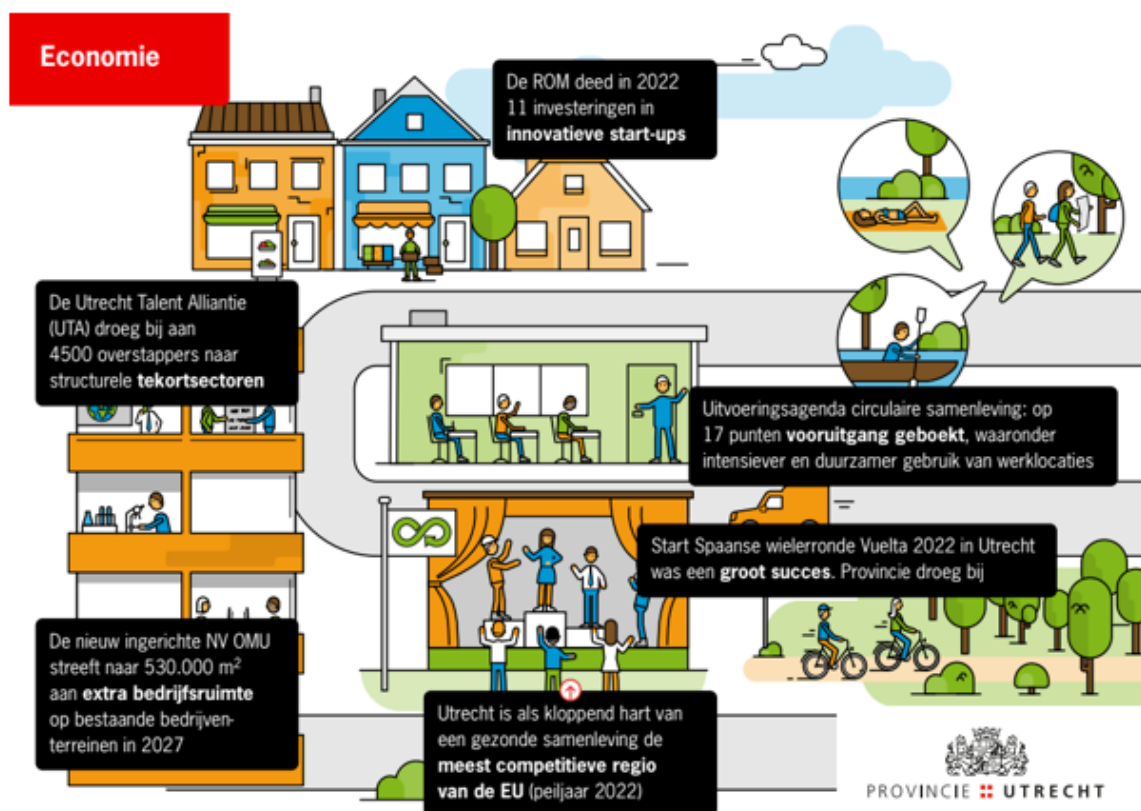
Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie **

Programma 8. Economie

Programmadoel

In het jaar 2022 is de coronacrisis geluwd. De oorlog in Oekraïne heeft echter geleid tot hogere prijzen voor energie en grondstoffen en groeiende onzekerheid in de economie. Veel ondernemers voelen de nasleep van de coronacrisis: terugbetalen van voorschotten, betalen van uitgestelde belastingen. Daarnaast stijgen de kosten voor bedrijfshuisvesting en personeel. Met ons economiebeleid proberen we de onzekerheid voor ondernemers voor zover binnen onze invloedssfeer te verkleinen, gericht op een toekomstbestendige economie. Daarmee versterken we ook de brede welvaart. De Economische Visie vormt de basis voor het beleid. We leverden een actieve bijdrage aan het beter laten functioneren van de arbeidsmarkt, we ondersteunen innovatie en we bevorderen dat er voldoende en kwalitatief goede werklocaties zijn. De belangrijkste regionale samenwerkingsverbanden en organisaties hebben zich het afgelopen jaar verder doorontwikkeld en de onderlinge samenhang hiertussen is versterkt. Deze samenwerkingsverbanden zorgen ervoor dat er in de regio steeds meer sprake is van een economisch ecosysteem gericht op de aanpak van maatschappelijke opgaven. We zetten daarvoor ook de regionale economische kracht in, die is gericht op een gezonde mens, een gezonde leefomgeving en een gezonde samenleving. De Utrecht Talent Alliantie (UTA), de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht Region (ROM), de Economic Board Utrecht (EBU) en de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) spelen hierbij een belangrijke rol.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	●	●	●
8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod	●	●	
8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering	●	●	
8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap	●	●	
8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	●	●	●
8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden	●	●	
8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter	●	●	
8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	●	●	●
8.3.1 Het economisch klimaat is beter met meer innovatieve startups en scale-ups	●	●	
8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven.	●	●	
8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller	●	●	
8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	●	●	●
8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvrage	●	●	
8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger	●	●	
8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus	●	●	
8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	●	●	●
8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar	●	●	
8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt	●	●	
8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker	●	●	
8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever	●	●	
8.5.5 Verblifsrecreatie is vitaler	●	●	
8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt	●	●	

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	3.283	3.203	3.364	3.301	63
Subsidies	10.699	9.149	13.165	9.189	3.976
Materiële lasten	4.544	3.518	4.107	4.754	-647
Totaal lasten	18.527	15.870	20.636	17.243	3.393
Baten	-2.298	-36	-2.316	-3.930	-1.614
Totaal Baten	-2.298	-36	-2.316	-3.930	-1.614
Totaal voor bestemming	16.228	15.834	18.320	13.313	-5.007
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	-1.833	3.042	4.523	5.756	1.233
Onttrekkingen	-6.768		-1.865	-1.865	
Mutaties in de reserves	-8.601	3.042	2.658	3.891	1.233
Saldo na bestemming	7.628	18.876	20.978	17.204	-3.774

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 5,007 mln. bestaat voornamelijk uit:

- De onderbesteding van € 3,976 mln. op de subsidiebudgetten. Dit heeft te maken met de subsidies voor de Utrecht Talent Alliantie waarbij de beschikking van twee subsidies van ongeveer € 0,600 mln. over de jaargrens heen is gegaan. Ook is de storting voor de Vroegefasefinanciering (VFF) als meerjarige subsidie last verdeeld over de komende jaren waardoor in 2022 een overschot ad. € 1,233 mln. ontstaat. Ten slotte wordt een deel van het MKB Innovatiestimulering regio en Topsectoren (MIT) ad. € 0,870 mln. in 2023 uitgegeven en zijn er meerdere kleine subsidies die leiden tot een onderbesteding van € 0,566 mln.
- De resterende onderbesteding ad. € 0,741 mln. wordt veroorzaakt doordat een deel van het materiële budget als subsidiebudget is begroot. Dit verklaart ook de overschrijding op het materiële budget.
- Het surplus op de baten van € 1,614 mln. komt door de niet begrote verkoop van een bouwblok/kavel IJsselwetering die op het laatste moment toch nog in 2022 is verkocht en een specifieke uitkering van het Rijk voor MIT.

Voor een uitgebreide analyse zie de verschillenanalyse in de bijlage.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Afwaardering aandelen deelneming	3.000	3.000	-	-
Reserve Cofinancieringsfonds	-	-	-1.600	-1.600
Reserve Lastneming subsidies	-	1.233	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	1.523	1.523	-265	-265
Totaal 08. Economie	4.523	5.756	-1.865	-1.865

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod
	8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering
	8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap
8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden
	8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter
8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	8.3.1 Het economisch klimaat is beter met meer innovatieve startups en scale-ups
	8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven.
	8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller
8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvaart
	8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie,

gezondheid) en economisch krachtiger

8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus

8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut

8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar

8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker

8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever

8.5.5 Verblifsrecreatie is vitaler

8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

---

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht werkt aan een sterke, competitieve en circulaire economische structuur met aantrekkelijke en toekomstbestendige voorzieningen voor bedrijven en werknemers en maakt innovatieve ontwikkelingen op het gebied van gezond stedelijk leven mogelijk. De provincie Utrecht is partner in de Utrecht Talent Alliantie (UTA) om tekorten aan personeel voor cruciale sectoren op te lossen. Ook worden mkb-ondernemers ondersteund met hun vraagstukken rondom digitalisering van bedrijfsprocessen, bedrijfsoverdracht en innovatievragen door een regionaal steunpunt.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	495	464	487	482	5
Materiële lasten	266	137	212	497	-285
Subsidies	1.609	1.750	1.495	200	1.295
Totaal lasten	2.370	2.351	2.194	1.179	1.015
Baten	330	-	25	27	2
Totaal Baten	330	0	25	27	2
Totaal beleidsdoel	2.040	2.351	2.169	1.152	1.017

Indicatoren

Effectindicator	Einheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
4 Bruto Regionaal Product (V-7)[2]	% joj	3,2%	4,2%	~4%*	-0,80
Omschrijving:	Het percentage toename van het Bruto Regionaal Product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar. Gemiddeld betreft het een meerjarige groei per jaar van 1,5%. Onverwachte situaties, zoals corona, kunnen (tijdelijk) ingrijpend gevolg hebben voor dit percentage.				
Toelichting verschil	De cijfers over de regionale economische groei over 2022 zijn nog niet beschikbaar. De groei van het bruto binnenlands product (bbp) van 4,2% in 2021 (voorlopig cijfer CBS) volgt op een krimp van de regionale economie in 2020 van 1,9%.				
	* Het gaat hierbij om de groei van het Bruto Regionaal Product over 2022 voor de provincie Utrecht. Het CBS schat in dat het Utrechtse BRP in 2022 met 4% is gegroeid. Dit is een voorlopig cijfer. Later dit jaar komt het CBS met een preciezer groeicijfer voor de Utrechtse economie.				
Bron:	CBS				
5 Werkgelegenheid (V-8)	%	73%	76%	nog niet bekend	
Omschrijving:	Het percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-77 jaar (conform CBS-definitie).				
Toelichting verschil	De cijfers over de bruto arbeidsparticipatie over 2022 zijn nog niet beschikbaar. De bruto arbeidsparticipatie (aandeel werkenden en werklozen ten opzichte van gehele bevolking) steeg van 75,9% in 2020 naar 76% in 2021.				
Bron:	CBS				

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Overstappen tussen beroepen	aantal	3.675	0	4500	825
Omschrijving:	Het aantal personen dat een overstap maakt naar een tekort- of groeiberoep.				
Toelichting verschil	De arbeidsmobiliteit is sterk toegenomen in 2022, namelijk van 3,2% in 2020 naar 5,3% in 2022. De meeste overstappers zijn afkomstig uit sectoren die sterk transformeren (transport en logistiek, commerciële diensten, agrarisch). De prioritaire UTA-sectoren (onderwijs, zorg, techniek, ICT) kennen netto geen uitstroom maar juist instroom. Het aantal personen dat in 2022 overstapte naar een baan in een van deze groei-/tekortsectoren: 4.500 personen.				
Bron:	Centraal Bureau voor de Statistiek. (Provincie Utrecht – 4de kwartaal 2020 tot 3de kwartaal 2022).				
2 Leven Lang Ontwikkelen	aantal	30.000	0	23.624	6376
Omschrijving:	Het aantal personen in de beroepsbevolking dat deelneemt aan een scholingsactiviteit				
Toelichting verschil	Een derde van de werkzame beroepsbevolking volgde in 2022 formeel en/of niet formeel onderwijs. Dat zijn 273.600 personen en dus 23.600 meer dan het peiljaar 2019, dat zijn er 6.400 minder dan begroot. Daarmee liggen de cijfers van onze provincie boven het landelijk gemiddelde. Er is wel sprake van een verschuiving binnen LLO, namelijk meer informeel leren (leren door te doen) en minder formeel leren (cursusdeelname). Daarmee wordt een afname aan scholingsactiviteiten gecompenseerd door leren van nieuwe taken en/of collega's. Werkenden maken steeds minder gebruik van hr-instrumenten binnen organisaties die loopbaan en ontwikkeling stimuleren.				
Bron:	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt. (Provincie Utrecht – Leven Lang Ontwikkelen 2022).				
3 Digitale vaardigheden	aantal	5600	0	2010	3590
Omschrijving:	Het aantal personen dat het basisniveau aan digitale vaardigheden bereikt.				
Toelichting verschil	Onze provincie hoort tot de provincies met het hoogste aandeel inwoners dat digitaal vaardig is, namelijk 80 procent van de inwoners beschikt over digitale basisvaardigheden. Landelijk ligt dit percentage op 74%. 13% van de inwoners van onze provincie heeft geen of geringe digitale basisvaardigheden. Dat percentage is gelijk gebleven ten opzichte van peiljaar 2019, maar omdat de werkende beroepsbevolking is toegenomen zijn er 2.000 personen extra die dit niveau hebben bereikt. Dat zijn er 4.000 minder dan begroot. Vooral de deelname aan cursussen op het gebied van algemene IT-vaardigheden laten een kleine stijgende lijn zien. Tegelijkertijd neemt het aantal mensen dat vaardig is op het gebied van privacybescherming af.				
Bron:	Centraal Bureau voor de Statistiek. (Provincie Utrecht – Regionalisering ICT gebruik huishoudens en personen 2022).				

Meerjarendoelen

8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod

Toelichting meerjarendoel:

Met de Utrecht Talent Alliantie streeft de provincie Utrecht naar het terugdringen van de tekorten op de arbeidsmarkt in cruciale sectoren. In 2022 is deze regionale samenwerking formeel gelanceerd in aanwezigheid van 300 regionale vertegenwoordigers vanuit bedrijfsleven, onderwijs en overheden. De eerste initiatieven die bijdragen aan het realiseren van de doelen zijn gestart in de sectoren techniek, zorg, onderwijs en ICT. Het regionale platform MaakJeStap voor Leven Lang Ontwikkelen (LLO) trok meer dan 40 duizend bezoekers waarvan wie een aanzienlijk deel een opleiding is gaan volgen. Flankerend beleid als een arbeidsmarktdashboard, subsidieregeling Impulsplannen UTA en een lerende aanpak voor de projecten zijn gerealiseerd. In 2022 is ook de MKB-deal (2019-2022) afgerond. Hierdoor is bij TechnoHUB (Woerden) en MAKE Center (Nieuwegein), tegen de trend in, sprake van een toename op het gebied van in- en doorstroom in het techniekonderwijs (gediplomeerden vmbo en instroom mbo). In 2022 is gestart met de verkenning van een regionaal talentfonds, een ROM-achtige infrastructuur waarbij middelen voor talentontwikkeling bijeen wordt gebracht om gericht te investeren in talenten voor tekortsectoren. In 2022 is het veldwerk voor het provinciaal werkgelegenheidsonderzoek opnieuw aanbesteed voor 3 jaar.

De onderbesteding op beleidsdoel 8.1.1 komt voort uit het feit dat onder andere twee subsidies die in 2022 in voorbereiding waren, niet op tijd beschikbaar konden worden. Daar worden bestemmingsreserves voor opgenomen. Een verdere toelichting staat bij de verschillenanalyse.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De Utrecht Talent Alliantie kent een stevige samenwerkingsstructuur, waarin bestaande sectorale samenwerkingsstructuren (zoals de Technologieraad Regio Utrecht, Utrecht Zorg, Utrecht Leert en de Utrecht Tech Community) aan elkaar worden verbonden, en functioneert de uitvoering optimaal, door de inzet van coördinatoren		
De Utrecht Talent Alliantie heeft minimaal 5 akkoorden gesloten met ondernemers, kennisinstellingen en overheden die bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen		
5% van de zevenjarige doelen van de Utrecht Talent Alliantie zijn gerealiseerd, dat betekent 3.675 overstappen naar toekomstgerichte sectoren, 30.000 personen hebben deelgenomen aan een Leven Lang Ontwikkel activiteit en 5.600 mensen hebben het basisniveau aan digitale vaardigheden bereikt		Het aantal personen dat in 2022 overstapte naar een baan in een van deze groei-/tekortsectoren bedraagt 4.500 personen. Deelname aan LLO-activiteiten bleef gelijk, maar laat een duidelijke verschuiving zien als het gaat om leervorm. Het aantal mensen dat hun digitale vaardigheden bijschaaft bleef gelijk.
De Utrecht Talent Alliantie heeft minimaal € 5 mln. vanuit het Rijk of Europa verbonden aan de doelstellingen		UTA participeert in twee concrete en kansrijke aanvragen bij het Nationaal Groeifonds (LLO-Katalysator en Opschaling pps'en). Definitieve gunning van deze investeringen vindt pas plaats in 2023.

8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering

Toelichting meerjarendoel:

Door de digitale revolutie verandert de maatschappij ingrijpend. Digitalisering is ook een cruciale factor in de economische ontwikkeling van de regio. Slimme oplossingen op gebieden als mobiliteit, veiligheid, gezond leven en energie leiden tot nieuwe en aangepaste businessmodellen. Als provincie hebben we samen met regionale partijen gewerkt aan het versnellen van de digitale transformatie voor de regio Utrecht. In 2022 is er gewerkt aan de regionale Agenda Digitalisering en is er een succesvolle aanvraag ingediend voor een Europese Digitale Innovatie Hub (EDIH) voor de regio Noord-Holland, Utrecht en Flevoland.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De regionale Agenda Digitalisering is vastgesteld en alle regionale partners inclusief wij zelf zijn gestart met de uitvoering		De regionale Agenda Digitalisering is nog niet definitief vastgesteld. Wel hebben alle regionale partners bepaald wat de potentiële activiteiten zijn voor de diverse partners en de mogelijke ambitieniveaus voor de regio. Deze zijn besproken met Provinciale Staten (d.d. 7 december 2022).
De Europese Digitale informatie Hub Noord-West is van start gegaan.		

8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap

Toelichting meerjarendoel:

Het mkb staat voor grote uitdagingen, niet alleen vanwege de huidige, onzekere marktomstandigheden (gevolgen oorlog in Oekraïne, coronacrisis), maar ook vanwege nieuwe ontwikkelingen in markt, samenleving en technologie. De ondernemers staan hiervoor zelf aan de lat, maar we willen het mkb daarin ondersteunen. In 2022 is de provincie met de Kamer van Koophandel (KvK) het initiatief gestart om samen met gemeenten en andere regionale partners (zoals ROM, HU, MKB Midden-Nederland) de dienstverlening voor het mkb te versterken. Er is geen nieuw loket gebouwd, maar een netwerk opgezet. Daarin wisselen de adviseurs van de partners hun contacten en kennis (over regelingen, mogelijkheden, kansen en contacten) uit om ondernemers goed, efficiënt en doelgericht te helpen. Ondernemers worden beter bediend, doordat we onze dienstverlening richting ondernemers bundelen en makkelijker toegankelijk maken. Daarnaast is in 2022 het operationeel management en de inhoudelijke invulling van het programma Opvolging MKB ingericht door een geselecteerd bureau. Er zijn ook coaches aangesteld en ingewerkt. Het programma richt zich op bewustwording en ondersteuning van mkb-(familie)bedrijven bij bedrijfsopvolging. Na afloop van dit basisprogramma kunnen de ondernemers een voucher aanvragen voor extra verdieping., Deze voucherregeling is bij de slotwijziging naar 2023 verschoven, omdat de eerste voucheraanvragen op zijn vroegst in 2023 worden ingediend. Een verdere toelichting staat bij de verschillenanalyse.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er is samen met de KvK en gemeenten, ROM en regionale partners een Ontwikkelplein voor ondernemers in de provincie Utrecht gerealiseerd		
Het project Opvolging MKB-(familie)bedrijven is operationeel		De organisatie en het programma zijn ingericht, maar er hebben in 2022 nog geen ondernemers aan het programma deelgenomen.

8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief

Toelichting op beleidsdoel

Met de totstandkoming van de Regionale Economische Agenda (REA) en de oprichting van de ROM Regio Utrecht kiest de regio voor een duidelijke inhoudelijke focus op Gezond Stedelijk Leven en versterking van het

instrumentarium. Dit geeft de Economic Board Utrecht (EBU) een inhoudelijk kader voor het versterken van het netwerk van ondernemers, overheden en kennisinstellingen, het profiel en de lobbykracht. De bundeling van de internationale activiteiten op het gebied van Trade & Invest binnen de ROM zorgt voor verdere versterking van dit profiel en internationale slagkracht. Het zorgt ook voor ondersteuning voor Utrechtse ondernemers die willen exporteren. Het kenniscluster op het Utrecht Science Park en toepassingsgebieden als Merwedekanaalzone (gezond stedelijk leven), Lage Weide (circulaire maakindustrie), regio Amersfoort (Geo Cluster) en de regio Foodvalley (Regiodeal) zorgen voor zichtbare en tastbare resultaten die het profiel versterken en verder ontwikkelen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	597	574	604	588	16
Materiële lasten	167	647	272	287	-15
Subsidies	557	200	534	516	18
Totaal lasten	1.322	1.421	1.410	1.392	18
Baten	18	-	-	-18	-18
Totaal Baten	18	0	0	-18	-18
Totaal beleidsdoel	1.304	1.421	1.410	1.409	1

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
Private R&D	%	52%	nog niet bekend	nog niet bekend	
Omschrijving:	Het percentage private R&D van het totaal aan R&D financiering (publiek en privaat)				
Toelichting verschil	De meest recente gegevens over de verdeling publieke en private R&D-uitgaven dateren van 2019. Het aandeel van private R&D-uitgaven bedroeg in dat jaar in Utrecht 55% tegenover 67% landelijk. Dat is een aanmerkelijk verschil ten opzichte van 2013: in dat jaar bedroeg het aandeel private R&D in Utrecht 46% tegenover 65% landelijk. De langetermijntrend is voor deze indicator belangrijker dan de jaar-op-jaar ontwikkeling.				
Bron:	CBS				

Meerjarendoelen

8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden

Toelichting meerjarendoel:

In 2022 is de Economic Board Utrecht (EBU) onder leiding van de burgemeester van Utrecht en een nieuwe directeur/secretaris definitief van start gegaan in haar nieuwe samenstelling. Zij focust op strategische advisering en versterking van de lobbykracht. De uitvoerende werkzaamheden zijn gebundeld bij de ROM Utrecht Region. De EBU heeft in 2022 meegewerkt aan Connect Live samen met de ROM. Er zijn vier boardmeetings geweest waarin onder andere de regiopositionering is besproken. In 2022 hebben regiopartners gezamenlijk de basis gelegd voor verdere uitwerking en concretisering van de regiopositionering. Er hebben werkbezoeken plaatsgevonden, waaronder een van minister Adriaansens (EZK) die de EBU actieagenda kreeg aangeboden. Een aantal boardleden is meegegaan op handelsmissie naar Californië met een focus op de thema's mobiliteit en life sciences & health.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Oplevering van eerste 3 strategische adviezen van de EBU over regionaal economische vraagstukken		
EBU board en netwerk succesvol ingezet op lobby in Den Haag en Brussel, voor o.a. Nationaal Groeifondspropositie(s) Utrecht region		
De regionale samenwerking op het gebied van economisch onderzoek is versterkt en het profiel van de regio is verder aangescherpt en ondersteund met regionaal economische analyses.		

8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter

Toelichting meerjarendoel:

De wereldwijde ontwikkelingen die invloed hebben op de aantrekkelijkheid van onze provincie als vestigingsregio zijn talrijk. In het oog springen de economische effecten van de oorlog in Oekraïne. Desondanks bleef de buitenlandse belangstelling voor de regio Utrecht onverminderd groot. De ROM Region Utrecht en International Welcome Centre Utrecht Region (IWCUR) zijn blijvend succesvol in het aanwakkeren van deze interesse. Beide partijen hebben hun activiteiten verder weten uit te breiden in zowel omvang als kwaliteit.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De Trade & Invest activiteiten van de ROM (75 Trade relation gesprekken en 90 bedrijven deelgenomen aan informatiebijeenkomsten) dragen bij aan de vestiging of uitbreiding van 20 buitenlandse bedrijven of instituten in de regio Utrecht met een investeringsvolume van ongeveer € 40 miljoen		
Voor de regionale versterking van de internationalisering van onderwijs is een regionale regisseur aangesteld bij het IWCUR;		

Het International Welcome Centre Utrecht Region heeft aantoonbaar SMART resultaten geboekt		
Er zijn tenminste drie nieuwe gemeenten aangesloten bij het IWCUR.		Het IWCUR kwam in 2022 minder gemakkelijk in contact met gemeenten door geldende coronamaatregelen en beleidslauwe periode voor de gemeenteraadsverkiezingen. Hierdoor is vertraging opgelopen en is het beoogde resultaat van ten minste drie nieuwe gemeenten aangesloten bij het ICWUR, ondanks diverse toezeggingen, niet gehaald.

8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk

Toelichting op beleidsdoel

Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren willen we bereiken dat onze economie concurrerend blijft. We richten ons op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dit hebben we in 2019 met onze partners vastgelegd in de Regionaal Economische Agenda (REA). Die richt zich op de hoofdthema's toekomstbestendige leefomgeving (1), gezonde mensen (2) en waardevolle digitalisering (3). Deze agenda vormt de inhoudelijke basis voor versterking van het regionaal economisch ecosysteem. De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Regio Utrecht en de vernieuwde Economic Board Utrecht (EBU) spelen hierin een stimulerende en verbindende rol. Ook zetten we in op een hecht en effectief ecosysteem voor start-ups en scale-ups.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
(Bedragen x € 1.000)	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	764	813	853	842	11
Subsidies	6.189	4.414	8.780	6.079	2.701
Materiële lasten	477	558	102	214	-112
Totaal lasten	7.430	5.785	9.735	7.135	2.600
Baten	1.487	-	587	1.615	1.028
Totaal Baten	1.487	0	587	1.615	1.028
Totaal beleidsdoel	5.943	5.785	9.148	5.521	3.627

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
Scaleups					
Omschrijving:	De toename van het aantal scale-ups en innovatieve bedrijven per jaar in percentage van het totaal aantal start-ups van de voorgaande tien jaar				
Toelichting verschil	In de begroting 2022 is deze indicator opgenomen op basis van een achterhaalde en niet langer ondersteunde methodiek. Vanaf de begroting 2023 is deze indicator daarom gewijzigd in samenwerking met ROM Utrecht Region en wordt ook een andere meetmethode gebruikt.				
Bron:					
Startups					
Omschrijving:	De toename van het aantal start-ups per jaar.				
Toelichting verschil	In de begroting 2022 is deze indicator opgenomen op basis van een achterhaalde en niet langer ondersteunde methodiek. Vanaf de begroting 2023 is deze indicator daarom gewijzigd in samenwerking met ROM Utrecht Region en wordt ook een andere meetmethode gebruikt.				
Bron:					

Meerjarendoelen

8.3.1 Het economisch klimaat is beter met meer innovatieve startups en scale-ups

Toelichting meerjarendoel:

Start-ups en scale-ups (startende en groeiende bedrijven) zijn een belangrijke aanjager van de economie en dragen bij aan het versterken van het (internationale) vestigingsklimaat van de regio Utrecht. Deze bedrijven werken aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en bieden veel nieuwe banen. Daarom verstrekt de provincie subsidie aan incubators, organisaties die startups en scaleups ondersteunen in hun ontwikkeling. In 2022 is een oplossing gevonden voor het vraagstuk rond al dan niet geoorloofde staatssteun aan deze incubators. Samen met de ROM Regio Utrecht, gemeenten Utrecht en Amersfoort en de incubators werken we aan een toekomstbestendige situatie. We onderzoeken de mogelijkheden voor ondersteuning na 2023. Met de komst van de ROM is het groeikapitaal voor startups fors toegenomen. In 2022 zijn 8 succesvolle investeringen gedaan vanuit het Proof of Concept fonds.

De onderbesteding op beleidsdoel 8.3.1 komt voort uit het feit dat twee subsidies uit het verleden onverwacht lager zijn vastgesteld. Voor toelichting hierop verwijzen wij naar de verschillenanalyse

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er zijn meer innovatieve startups		Het aantal (innovatieve) startups in de regio is geen meetbare indicator gebleken. Bovendien is er geen directe relatie te leggen tussen de subsidie van de provincie Utrecht aan de incubators en het aantal startups. Voor de eerstvolgende nieuwe begroting (die van 2023) zal een andere indicator worden opgenomen.
Een toegenomen aantal startups heeft		

toegang tot meer financiering/kapitaal		
Er zijn startups, gericht op circulair, ondersteund		
Er is een sterker ecosysteem voor startups in de regio Utrecht met meer onderlinge samenwerking tussen de betrokken organisaties		

8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven

Toelichting meerjarendoel:

De ROM Regio Utrecht heeft de opdracht om innovatieve bedrijven, waaronder start-ups en scale-ups, te helpen in hun ontwikkeling en financiering. De ROM Regio Utrecht heeft in 2022 meer dan tien samenwerkingsverbanden tot stand gebracht met scale-ups en innovatieve bedrijven die zijn gericht op publiek-private samenwerkingsprojecten (pps) die een bijdrage leveren aan gezond stedelijk leven (onder andere Nationaal Groeifonds). Met de MIT-regeling (MKB Innovatiestimulering Topsectoren) hebben we ook in 2022 bedrijven financiële ondersteuning aangeboden bij innovaties. Het gaat om haalbaarheidsonderzoeken en R&D-samenwerkingsprojecten.

Een toelichting over de onderbesteding op beleidsdoel 8.3.2 staat bij de verschillenanalyse.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er zijn door inzet van de ROM Regio Utrecht meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven door deelname van 30 bedrijven aan 4 groeiprogramma's van waaruit 10 investeringen vanuit het POC-fonds/Participatiefonds kunnen worden gedaan		
Er zijn door de ROM Regio Utrecht 10 samenwerkingsverbanden tot stand gebracht met scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op (PPS) projecten die een bijdrage leveren aan gezond stedelijk leven (onder andere Nationaal Groeifonds)		
Het innovatieve MKB is ondersteund met de MIT-regeling met 30-40 haalbaarheidsonderzoeken en 12 R&D samenwerkingsprojecten		
Er is een procesmanager voor campusontwikkeling van USP Bilthoven		De beoogde subsidie (€ 100.000) voor het aanstellen van een kwartiermaker voor USP Bilthoven heeft in 2022 nog geen doorgang gevonden.

8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller

Toelichting meerjarendoel:

In 2022 is op 17 voorgenomen activiteiten voor de circulaire economie uit de Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving een of meer acties ondernomen. Er is bijvoorbeeld onderzoek uitgevoerd naar de status van het circulair ondernemerschap in de regio. Er zijn campagnes gevoerd zoals de Circulaire Innovatie Top20 en de Verschilmakers. En we hebben relevante informatie voor ondernemers over de circulaire economie gebundeld en gestructureerd via de Flowchart Eerste Hulp Voor Circulair Ondernemen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Circulaire innovatieve ondernemers (koplopers) zijn ondersteund door de circulaire innovatie top 20. Dit biedt een podium en bekendheid aan 20 bedrijven en draagt bij aan de bewustwording van kansen		
Ondernemers zijn goed geïnformeerd over de kansen van circulaire economie door een gerichte communicatie aanpak in samenwerking met Circularities		
De informatie voor ondernemers over circulaire economie is gestructureerd en gestroomlijnd;		
De circulaire kansen op werklocaties zijn in beeld gebracht en worden waar mogelijk benut (zie ook het plan 'Intensivering bedrijventerreinen' van de OMU)		

8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

---

Toelichting op beleidsdoel

Voor een gezonde economische ontwikkeling is een evenwicht tussen vraag en aanbod van vestigingslocaties een belangrijke voorwaarde. Het accent ligt vanwege de schaarse ruimte primair bij een betere benutting en transformatie van de bestaande locaties. Bij de ontwikkeling van nieuwe locaties sluiten we aan bij de lokale behoefte en de toekomstige ontwikkeling van de Utrechtse economie. Hierbij wordt nadrukkelijk aandacht gegeven aan duurzame en circulaire verbeteringen.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	358	335	352	350	2
Materiële lasten	343	151	151	168	-17
Subsidies	171	-	1.434	1.445	-11
Totaal lasten	872	486	1.937	1.963	-26
Baten	27	36	36	27	-9
Totaal Baten	27	36	36	27	-9
Totaal beleidsdoel	846	450	1.901	1.936	-35

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Intensiteit gebruik bedrijventerreinen		0		0	
Omschrijving:	De ruimtewinst aan (extra) m2 bedrijfsruimte per jaar door intensiever en duurzamer gebruik van bestaande bedrijventerreinen. In 2037 moet 530.000 m2 extra BVO zijn toegevoegd op het bestaande areaal van 2019. Na de aanloopjaren 2023 en 2024 betekent dit een realisatie van 42.500 m2 BVO per jaar.				
Toelichting					
Bron:	Overzicht projectbesluiten NV OMU				

Meerjarendoelen

8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag

Toelichting meerjarendoel:

Voldoende ruimte voor bedrijvigheid is van belang om economische ontwikkeling mogelijk te maken en ruimte te bieden aan maatschappelijke ontwikkelingen en transitie. Daarom wordt ingezet op voldoende en kwalitatief goede werklocaties. Dit vindt enerzijds plaats door het faciliteren van intensivering en verduurzaming van bestaande werklocaties. Daarvoor vindt uitvoering plaats van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige werklocaties door de OMU. Anderzijds wordt ruimte gecreëerd voor nieuwe werklocaties door programmeringsafspraken met gemeenten en regio's. Monitoring van deze en andere ontwikkelingen op werklocaties vindt plaats via een jaarlijkse vastgoedmonitor, driejaarlijkse behoefteonderzoeken en koopstroomonderzoeken. Deze kennis en inzichten worden met gemeenten gedeeld via kennissessies, waarbij

voor detailhandel extra sessies zijn georganiseerd om kennis te delen over versterking van binnensteden, dorpskernen en winkelcentra.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Actueel inzicht in de ontwikkeling van vraag en aanbod van werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren-winkellocaties). We kijken naar aantal locaties en de kwaliteit, dit doen we door actuele monitoring en onderzoek naar behoeften (bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel).		
Intensiever gebruik van bestaande werklocaties door middel van uitvoering van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige werklocaties (OMU). Dit betekent 530.000 m2 bruto vloeroppervlakte (BVO)* ruimtewinst van bedrijfsruimte door intensivering en verduurzaming in 2037.		
Programmeringsafspraken met 3 regio's over nieuwe werklocaties en intensivering van bestaande werklocaties. Dit werken we concreet uit in een uitgifteprotocol en pilots voor intensivering.		In 2022 is een nieuwe cyclus van programmeringsafspraken met drie regio's gestart. Deze afspraken zullen in de loop van 2023 worden vastgelegd. Op het gebied van uitgifteprotocollen is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de (on)mogelijkheden van protocollen en onze rol daarin.
Rapportage van de resultaten van de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU), in aantallen geïntensiveerd bedrijventerrein en getransformeerde m2 kantoorruimte		
Toepassen van de resultaten uit het Koopstromenonderzoek Randstad en Noord-Brabant, samen met de betrokken provincies		
De vitaliteit van de binnensteden, dorpskernen en winkelcentra is versterkt en er liggen gedegen en gedragen plannen van aanpak vanuit gemeenten over hoe de uitdagingen in deze gebieden de komende jaren aangepakt wordt		In 2022 is gewerkt aan de versterking van vitaliteit in binnensteden, dorpskernen en winkelcentra. Daarvoor zijn gemeenten samen met partners in de binnenstad nog volop aan de slag met het opstellen van plannen van aanpak en de uitvoering om vitaliteit te versterken. Concrete plannen worden in de loop van 2023 verwacht en uitgevoerd.
Er is onderzocht of en op welke manier gemeenten behoefte hebben aan structurele kennisdeling op het thema detailhandel.		
Er zijn ten minste 2 kennisdelingsbijeenkomsten op thema detailhandel georganiseerd voor gemeenten. De contouren en invulling van een klankbord voor advisering over detailhandelsvraagstukken zijn uitgewerkt		

8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger

Toelichting meerjarendoel:

Werklocaties staan voor een grote verduurzamingsopgave en kunnen een belangrijke rol spelen in het behalen van doelstellingen voor circulariteit, klimaatadaptatie, energietransitie en gezondheid. Er is nog veel winst te behalen in verduurzaming en in de creatie van werklandschappen die voor werknemers aantrekkelijk zijn om in te werken, te verblijven en te ontmoeten. Om verduurzaming van werklocaties te bewerkstelligen zijn in 2022 kwalitatieve afspraken gemaakt over verduurzaming van nieuwe en bestaande locaties in de regionale programmering met gemeenten/regio's. In 2022 is een verkennend onderzoek gestart naar de (on)mogelijkheden van uitgifteprotocollen, eventuele duurzaamheidscriteria in dergelijke protocollen en onze mogelijke rol daarin. Nader onderzoek naar welke instrumenten we kunnen inzetten in relatie tot gronduitgifte op werklocaties zal in 2023 plaatsvinden.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Afspraken over verduurzaming van nieuwe en bestaande locaties in de regionale programmering met gemeenten/regio's.		
In een uitgifteprotocol nemen we afspraken op hoe nieuwe en hernieuwde ruimte op werklocaties wordt uitgegeven met minimale eisen op het gebied van intensiteit van gebruik en duurzaamheid		In 2022 is vanuit de provincie geen uitgifteprotocol opgesteld waarin afspraken zijn gemaakt hoe op nieuwe en hernieuwde ruimte op werklocaties wordt uitgegeven met minimale eisen op het gebied van intensiteit van gebruik en duurzaamheid. Het verkennend onderzoek naar de (on)mogelijkheden met uitgifteprotocollen en onze mogelijke rol heeft aangetoond dat mogelijke sturing van ons op gronduitgifte op bedrijventerreinen, nader moet worden verkend. Daarbij lijkt onze sturingsrol vermoedelijk minder te zitten in creatie van een uitgifteprotocol, maar kunnen gemeenten en regio's daarin wel worden gefaciliteerd. Nader onderzoek naar welke instrumenten wij kunnen inzetten in relatie tot gronduitgifte op werklocaties, zal in 2023 plaatsvinden.
Inzicht in welke werklocaties een rol kunnen vervullen in nieuwe energienetwerken (opslag duurzame energie aan randen van steden)		Er is op hoofdlijnen in beeld dat bepaalde type werklocaties een rol kunnen vervullen in nieuwe energienetwerken. Ook zijn er bij diverse bedrijven op o.a. bedrijventerreinen onderzoeken (zoals energiescans) uitgevoerd om te verkennen in hoeverre er mogelijkheden zijn in besparing en opwek van energie. Deze onderzoeken kunnen zich in latere fasen ook richten op collectieve energiemaatregelen, dit is echter afhankelijk van de mogelijkheden die worden gevonden. Gezien de netcongestie opgave waardoor bedrijven die een nieuwe grootverbruik aansluiting aanvragen, op een wachtlijst komen, zijn nieuwe energienetwerken een grote opgave voor de komende jaren. Dit noodzaakt tot lokale oplossing voor energieopwekking en opslag per werklocatie. Voor werklocaties en specifiek bedrijventerreinen is aanvullend inzicht nodig in welke slimme oplossingen per locatie kunnen worden ingezet. Dit kan tevens vragen om nauwkeurige ruimtelijke inpassing, vooral als het gaat om collectieve opslag. Om de rol van werklocaties in nieuwe energienetwerken

		scherper te krijgen is in 2023 aanvullende inzet vereist.
In de uitvoering van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige bedrijventerreinen heeft OMU ook aandacht voor het verder verduurzamen van bestaande werklocaties		In 2023 zijn de eerste resultaten van OMU te verwachten, zowel op intensivering als verduurzaming.

8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus

Toelichting meerjarendoel:

Innovatie-omgevingen zoals campussen en innovatiedistricten zijn belangrijke vestigingslocaties waar bedrijven, (kennis)instellingen en andere organisaties samenwerken en innoveren. Utrecht Science Park (USP) vormt binnen onze provincie een belangrijke campus en vestigingslocatie voor innovatieve bedrijven en instellingen. Gezamenlijk met partners in het veld is afgelopen jaren gewerkt aan de doorontwikkeling van ambities en een lange termijnstrategie voor USP. Deze samenwerking zal de komende jaren worden gecontinueerd. Ook met regio's en gemeenten vindt samenwerking en structurele afstemming plaats op het gebied van ruimtelijk economische ontwikkelingen

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
In 2022 bouwen we het netwerk van provinciale accountmanagers voor de verschillende deelregio's verder uit.		
Er is met meerdere partijen een convenant opgesteld voor USP dat richting geeft aan de gezamenlijke inspanningen voor de komende 5-10 jaar.		
De werkorganisatie Parkmanagement Lage Weide is verder uitgebouwd, om hier intensiever gebruik te stimuleren.		

8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut

---

Toelichting op beleidsdoel

De aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen (vrijtijdsvoorzieningen) bepaalt mede de kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving. Wij ambiëren hoogwaardige kwaliteit en voldoende kwantiteit van de recreatievoorzieningen (waaronder terreinen en routes). Voorzieningen die goed aansluiten op de voorkeuren van inwoners en bezoekers. De bevolkingsgroei in onze provincie maakt dat ook het aanbod aan recreatievoorzieningen zal moeten groeien. Overbelasting moet worden voorkomen door spreiding. De groei van het toerisme zullen we vanuit dat oogpunt begeleiden.

In 2022 zijn de laatste stappen gezet in de transitie naar de nieuwe wijze van samenwerken bij beheer, onderhoud, toezicht en ontwikkeling van recreatievoorzieningen, per 1 januari 2023.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.069	1.017	1.068	1.039	29
Subsidies	2.172	2.785	922	948	-26
Materiële lasten	3.291	2.025	3.370	3.587	-217
Totaal lasten	6.533	5.827	5.360	5.575	-215
Baten	437	-	1.668	2.278	610
Totaal Baten	437	0	1.668	2.278	610
Totaal beleidsdoel	6.096	5.827	3.692	3.296	396

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Spreiding toerisme	aantal projecten	3	n.v.t.	5	
Omschrijving:	Het aantal uitgevoerde (subsidie) projecten op het gebied van spreiding van toerisme. Het gaat niet primair om het binnenhalen van toeristen 'sec'. Spreiding betreft het spreiden van de toeristische en recreatieve druk over de regio.				
Toelichting	Er kwamen meer initiatieven dan begroot.				
Bron:	Interne administratie				

Meerjarendoelen

8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar

Het recreatief hoofd(route)netwerk is belangrijk voor de toegankelijkheid en bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen. De routes zelf hebben ook een recreatieve functie. Het Routebureau Utrecht geeft hierin ondersteuning. Vanwege het opheffen van Recreatie Midden-Nederland is gezocht naar een organisatie waar het Routebureau kan worden ondergebracht. Per 1 januari 2023 is het Routebureau ondergebracht bij onze provincie. De inhoudelijke aansturing blijft plaatsvinden door het Bestuurlijk Overleg (de gezamenlijke partners). In 2022 is het wandelknooppuntennetwerk Utrecht-Oost (Heuvelrug, Regio Amersfoort, Gelderse Vallei) verder uitgewerkt. De betrokken 13 gemeentes en wij zijn akkoord gegaan met het ontwerp. De uitvoering start in 2023. De revisie van het fietsroutenetwerk van de gehele provincie is in 2022 opgestart.

Ter voorbereiding van het verbeterplan voor de Toeristische Overstappunten (TOP's) heeft in 2022 een pilot plaatsgevonden voor de upgrade van 8 TOP's. Er is een start gemaakt met het verbeterplan voor de upgrade en positionering van de overige 40 TOP's. Verder is er subsidie verstrekt voor 17 recreatiebanken.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De uitvoering van de aanleg van wandelroutenetwerk Oost is gestart		
Er is een verbeterplan voor het beter positioneren van de TOP's en hier wordt uitvoering aan gegeven		
Na de verkenning van de upgrade van het fietsroutenetwerk volgt eind 2022 het uitvoeringsplan voor de upgrade		

8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

In 2022 is de transitie van de recreatieschappen (Recreatieschap Stichtse Groenlanden (SGL) en Plassenschap Loosdrecht (PL)) afgerond. Voor beide schappen is een nieuwe gemeenschappelijke regeling vastgesteld. Gelijktijdig is de bedrijfsvoeringorganisatie Recreatie Midden-Nederland (RMN) ontmanteld en per 1 januari 2023 opgeheven. Staatsbosbeheer (voor SGL) en de gemeente Wijdmeren (voor PL) hebben de werkzaamheden en het personeel van RMN overgenomen.

Er is gewerkt aan het bevorderen van samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme met alle gemeenten in onze provincie. Op diverse schaalniveaus wordt met gemeenten gesproken over mogelijke samenwerking. Hierbij wordt samengewerkt met het programma Groen Groeit Mee.

Vanuit het voormalige programma Recreatie om de Stad lopen nog enkele projecten. Het betreft onder andere de realisatie van de fietspaden IJsselwetering en Reijercop en de verkoop/overdracht van grond. Voor de fietspaden moet nog een deel van de gronden worden verworven.

Verder zijn in 2022 drie kavels verkocht waar er twee begroot waren. Er moeten nu nog vier kavels verkocht worden. Het verstrekken van de subsidie voor het fietspad verlengde Meerlopad heeft niet meer plaatsgevonden in 2022 maar schuift door naar 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De besluitvorming over de nieuwe samenwerking voor recreatieterreinen (schappen) is afgerond en implementatie in de verschillende organisaties is eveneens afgerond		
Er wordt uitvoering gegeven aan de ontwikkelperspectieven voor recreatiegebieden, die binnen de recreatieschappen zijn gemaakt		In 2022 zijn de werkzaamheden voor ontwikkelingen van recreatiegebieden vertraagd vanwege de transitie van de schappen en het opheffen van RMN.
Het onderzoek naar mogelijkheden voor meer zwemwater is afgerond met een plan van aanpak		De onderzoeken naar de mogelijkheden voor meer zwemwater hebben enige vertraging opgelopen, maar zijn in 2022 gestart. Er is een onderzoek gestart rondom Amersfoort en een onderzoek naar de overige gebieden in de provincie. Het resultaat hiervan wordt in 2023 verwacht.

8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker

Samenwerking is van grote betekenis voor de (door)ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Daarom is actief met de partijen in de recreatieve en toeristische sector samengewerkt. Samenwerking vindt onder andere plaats

binnen het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH), de Innovatietafel Toerisme Heuvelrug en het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen (OVP). Om ook de landgoedeigenaren goed te betrekken bij het NPUH is de samenwerking aangepast. Binnen het OVP richt de samenwerking vanuit onze provincie zich op het baggeren en het versterken van de recreatieve functie. Eind 2022 is gestart met het grootschalig baggeren. Wij participeren in de Landelijke Data Alliantie. Het vierjaarlijks bezoekersonderzoek naar het bezoek van de recreatieterreinen is uitgezet. De resultaten worden in het eerste kwartaal van 2023 verwacht. De pilot voor de Druktemonitor is in 2022 gecontinueerd. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de resultaten van de monitor. Deze maakt onderdeel uit van de evaluatie van de Druktemonitor.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
We nemen actief deel aan de Innovatietafel (samen met gemeenten en ondernemers) voor nieuwe initiatieven en nieuwe ideeën met het doel deze te realiseren, eventueel met financiële ondersteuning		
Uitvoeren en coördineren van onderzoek naar trends en ontwikkelingen, samen met de Landelijke Data Alliantie		
We gaan door met het verder ontwikkelen van de Druktemonitor met realtime en betrouwbare data		

8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever

Toerisme is een belangrijke pijler voor de regionale economie. Spreiding van bezoek in tijd en ruimte is wenselijk om de balans tussen 'reuring en rust' te bewaren. Dit is samen met gemeenten en Bestemmingsmanagementorganisaties (DMO's) opgepakt, zoals de pilot duurzame marketing met Woerden Marketing. Wij ondersteunen de DMO's om te komen tot een intensievere samenwerking. Begin 2023 is een coöperatie operationeel, die als koepelorganisatie functioneert. Binnen en met de coöperatie wordt effectiever en efficiënter gestuurd op toerisme.

In 2022 hebben wij in IPO-verband de Leidraad Bestemmingsmanagement opgesteld. Deze is door 12 provincies omarmd. Hiermee stimuleren we een eenduidige aanpak om integraal te sturen op duurzaam bezoek.

De start van de Vuelta 2022 vond in Utrecht plaats, na het uitstel door de COVID-pandemie. Wij hebben dit evenement ondersteund, samen met het ministerie van VWS, de provincie Noord-Brabant, de steden Breda, 's-Hertogenbosch en Utrecht en private partners. Met inwoners, bedrijven en een breed maatschappelijke veld is een geslaagd evenement georganiseerd. Aan het activatieprogramma op het gebied van sport, cultuur en kennis is door velen meegedaan, met positieve maatschappelijke effecten op deze terreinen. Uit de uitgevoerde evaluatie dat La Vuelta Holanda een grote economische spin-off heeft gehad. Hoge bezoekersaantallen, bestedingen in horeca en overnachtingen hebben hieraan bijgedragen. Daarnaast hebben er ook diverse bijeenkomsten met het bedrijfsleven plaats gevonden. De thema's duurzaamheid, innovatie, gezond stedelijk leven en de economische activatie hebben veel aandacht gekregen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Vaste samenwerking met de Bestemmingsmanagementorganisaties in een coöperatie met een bijbehorend jaarprogramma passend bij het landelijk Perspectief 2030 en de ontwikkelingen in de provincie Utrecht		Het oprichten van de coöperatie heeft meer tijd nodig vanwege een benodigde nadere uitwerking van fiscale en organisatorische vraagstukken bij de DMO's. Oprichting wordt nu verwacht in het eerste kwartaal van 2023.

De subsidieregeling voor Recreatie en Toerisme is aangepast en toegepast voor de groei en spreiding van het toerisme in de provincie, bijvoorbeeld voor verhaallijnen, zoals Kastelen en Buitenplaatsen, en de herdenking van het Rampjaar met de Oude Hollandse Waterlinie		
We dragen bij aan de profilering van de regio door het mee organiseren van de start van de Vuelta in 2022 als maatschappelijk evenement, met duurzaamheid, gezond leven en economie als belangrijke invalshoeken. Via de Vuelta dragen we ook bij aan het versterken van de bekendheid van de provincie Utrecht als fietsregio, in samenwerking met de partners.		

8.5.5 Verblifsrecreatie is vitaler

Verblifsrecreatie is een belangrijk element van de vrijetijdssector. Vitale vakantieparken zijn nodig voor kwalitatief goede verblifsrecreatie. Er is een pilot met acht parken uitgevoerd, gericht op de verschillende problemen en ambities per park. Dit betreft onder meer het excelleren (door bijvoorbeeld verduurzaming), het (re)vitaliseren (bijvoorbeeld planvorming voor herinrichting) of het transformeren naar bijvoorbeeld wonen of natuur (indien een park niet meer geschikt voor verblifsrecreatie is). Er is gekozen voor een integrale aanpak waarbij we de economische, sociale, woon- veiligheids- en natuuraspecten meewegen en duurzaamheid stimuleren. De uitkomsten hebben geleid tot een vervolgaanpak, waarbij gericht gezocht gaat worden naar de concrete tools ter versterking van de parken en ter versterking van de vitaliteit van de parken. Er is een start gemaakt met de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) voor de vaste stapplaatsen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er is uitvoering gegeven aan het Plan van aanpak voor vitale vakantieparken		
De uitkomsten van de pilots hebben geleid tot keuzes die zijn vastgelegd in een uitvoeringsprogramma voor ondersteuning aan de vakantieparken		Na afronding van de eerste fase pilots is een vervolgplan van aanpak vastgesteld. Doel is om samen met gemeenten en branche naar een gezamenlijk programma toe te werken.

8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

Het zakelijk toerisme biedt kansen voor onze regio. Wij hebben de samenwerking tussen diverse gemeenten en DMO's vergroot met het verbinden van zakelijke bezoeken (kennisevenementen, meetings en congressen) in een regionale aanpak. Zo zijn onze partners Utrecht Convention Bureau, RBT Heuvelrug & Vallei, Citymarketing Regio Amersfoort en Woerden Marketing gefaciliteerd om een aanpak te ontwikkelen voor het aanjagen van internationaal en zakelijk bezoek. Dit past goed in de beoogde spreiding van zakelijke bezoekenstromen over de gehele provincie. Een regionaal plan zakelijk toerisme is in lijn met het economisch beleid in voorbereiding en dit wordt naar verwachting in 2023 gelanceerd.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Aan het hersteloffensief Corona is uitvoering gegeven en is afgerond (2021 en 2022). Er is gestart met het vervolg (doorontwikkeling regionaal serviceloket en online platform en aanbodinnovatie)		De projecten in het kader van het hersteloffensief COVID-19 zijn grotendeels afgerond. De doorontwikkeling van het regionaal serviceloket en het onlineplatform is gestart. De doorlooptijd is met acht maanden verlengd, vanwege een langere zoektocht naar passend personeel. Het project zal in de zomer van 2023 afgerond zijn.
De verkenning van de doorontwikkeling van de regeling kennisevenementen is uitgevoerd en afgerond.		

Verbonden partijen

Coöperaties en vennootschappen

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *

Gemeenschappelijke regeling

Plassenschap Loosdrecht e.o. *

Recreatie Midden-Nederland (RMN) *

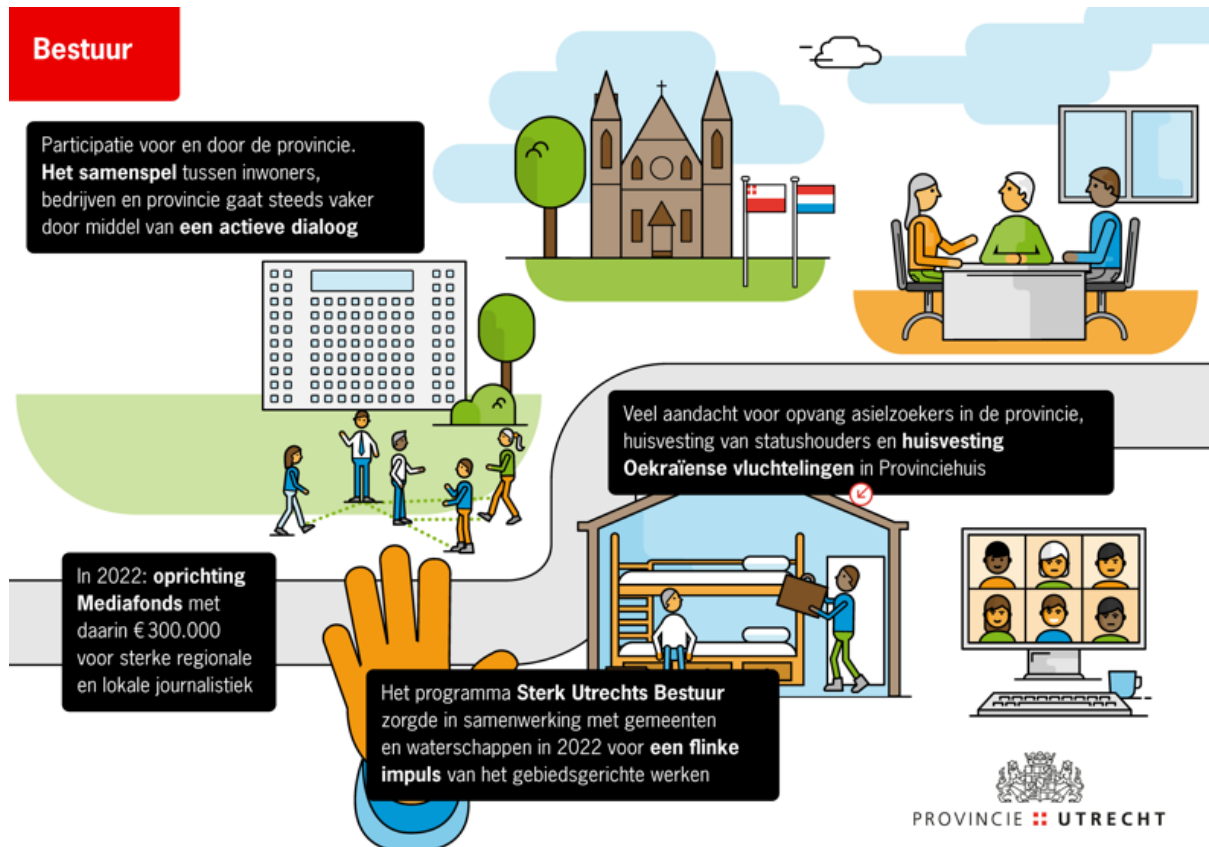
Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *

Programma 9. Bestuur

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan het bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Een goed bestuurde provincie is belangrijk voor de inwoners.

Infographic

Resultaat in één oogopslag

Resultaat per beleidsdoel

Beleidsdoel - meerjarendoel	Activiteiten	Planning	Budget
9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	●	●	●
9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker	●	●	
9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit	●	●	
9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit	●	●	
9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	●	●	●
9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld	●	●	
9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	●	●	●
9.3.1 De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot	●	●	
9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	●	●	●
9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken	●	●	
9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk	●	●	
9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter	●	●	
9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie	●	●	
9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))	●	●	●
9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld	●	●	
9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd	●	●	
9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen	●	●	
9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers	●	●	
9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker	●	●	
9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	●	●	●

9.6.1	De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd	●	●	
9.6.2	Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht	●	●	
9.7	Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	●	●	●
9.7.1	De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties	●	●	
9.7.2	Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal	●	●	
9.7.3	De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord	●	●	
9.7.4	Het beleid is beter met data onderbouwd	●	●	
9.8	Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	●	●	●
9.8.1	Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar	●	●	

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	6.183	6.812	7.154	6.837	317
Kapitaallasten	90	159	141	141	
Materiële lasten	6.011	8.464	7.699	6.173	1.527
Subsidies	1.836	2.393	2.656	3.184	-528
Totaal lasten	14.120	17.828	17.650	16.334	1.316
Baten	-765	-354	-1.053	-2.508	-1.455
Totaal Baten	-765	-354	-1.053	-2.508	-1.455
Totaal voor bestemming	13.355	17.474	16.597	13.826	-2.771
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen					
Onttrekkingen	-71				
Mutaties in de reserves	-71				
Saldo na bestemming	13.284	17.474	16.597	13.826	-2.771

Toelichting belangrijkste verschillen

Het voordelig saldo na bestemming van € 2,771 mln. bestaat voornamelijk uit:

- Bij de personeelslasten is er bij de ondersteuning van de Statenvergaderingen door de statengriffie een voordeel ontstaan van € 0,188 mln. door het later dan gepland invullen van een vacature en de niet begrote opbrengst van een uitbestede medewerker.

- Voordeel van € 1,681 mln. (materiële lasten € 0,381 mln. en baten € 1,3 mln. bij het budget wachtgeld en pensioenen GS. De contante waarden van de pensioenaanspraken wachtgeld en pensioenen GS worden in hoge mate berekend aan de hand van de marktrente. Voor 2022 is de rekenrente waarmee gerekend hoger dan verwacht, waardoor geen dotatie aan de voorziening nodig is.

- Minder uitgegeven bij het budget bestuurlijke zaken € 0,172 mln. (materiële lasten).

a. minder inzet externe partijen bij de onderwerpen participatie en Sterk Utrechts Bestuur door meer inzet van eigen personeel, voordeel circa € 0,050 mln.

b. na de pilot financiële scan vergelijking gemeenten en de daaropvolgende evaluatie, is besloten om de scans te stoppen, voordeel € 0,050 mln.

c. In verband met corona zijn er het eerste halfjaar minder bijeenkomsten geweest in het kader van Sterk Utrechts Bestuur en Public Affairs, voordeel € 0,050 mln.

Voor toelichting van de overige verschillen verwijzen we naar de toelichting 4.6 Verschillenanalyse.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker
	9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit
	9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit
9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld
9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	9.3.1 De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot
9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken
	9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk
	9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter

	9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie
9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))	9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld
	9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd
	9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen
	9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers
	9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker
9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	9.6.1 De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd
	9.6.2 Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	9.7.1 De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties
	9.7.2 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal
	9.7.3 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord
	9.7.4 Het beleid is beter met data onderbouwd
9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	9.8.1 Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

---

9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

Toelichting op beleidsdoel

Zowel Gedeputeerde Staten als Provinciale Staten zijn zich bewust van de grotere rol die de provincie als bestuurslaag krijgt toebedeeld. Een sterk en duidelijk provinciebestuur is een bestuur dat luistert naar de

---

samenleving en samen met inwoners en andere overheden de plannen voor de toekomst maakt. Het provinciebestuur is duidelijk in haar keuzes en sterk in de rollen die bij deze bestuurslaag horen: stimuleren en participeren, realiseren en reguleren.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.923	2.317	2.433	2.266	167
Kapitaallasten	90	159	141	141	
Materiële lasten	3.609	4.742	4.285	3.679	606
Subsidies	648	648	1.028	1.072	-43
Totaal lasten	6.270	7.867	7.888	7.158	729
Baten	598	284	923	2.272	1.349
Totaal Baten	598	284	923	2.272	1.349
Totaal beleidsdoel	5.672	7.583	6.965	4.886	2.079

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Opkomst provinciale verkiezingen (V-11)					
Omschrijving:	De opkomstcijfers van de verkiezingen voor de Tweede Kamer (2021: 82%), Provinciale Staten (2019: 61%), en gemeenteraden (2018: 60%) weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden				
Toelichting verschil	Er zijn geen provinciale verkiezingen geweest in 2021 en 2022				
Bron:					

Meerjarendoelen

9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker

Toelichting meerjarendoel:

In 2022 werd het Statenwerk nog steeds beïnvloed door de corona problematiek. Voorbereidende Statenvergaderingen en commissievergaderingen werden hybride gehouden, besluitvormende Statenvergaderingen en infosessies waren volledig digitaal. Direct na de zomer zijn we weer overgegaan op live-Statenvergaderingen. Het project om de audiovisuele middelen van de Statenzaal en de Commissiekamer te vernieuwen en te digitaliseren is met het invoeren van digitaal stemmen in 2022 volledig in werking getreden. Ook

zijn allerlei activiteiten gestart in de aanloop naar de Statenverkiezingen in 2023, zoals het instellen van een Verkiezingscommissie en het inhuren van een campagnebureau.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Digitale Statenzaal en Commissiekamer volledig in werking		
Het traject Utrechtse Bondgenoten wordt voortvarend voortgezet		
Ondersteuning van PS is geoptimaliseerd		
Kennis van en betrokkenheid bij de provinciale politiek is groter, inwoners en vertegenwoordigers van organisaties weten Provinciale Staten beter te vinden en te benutten; onder meer door middel van het ontwikkelen van videomateriaal en duidelijke communicatie vanuit de Staten		

9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit

Toelichting meerjarendoel:

De commissaris van de Koning (CvdK) heeft in de uitoefening van zijn rijkstaken in 2022 extra aandacht besteed aan de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders. Hij deed dat in zijn rol als voorzitter van de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT) en de Kopgroep PRT. Daarnaast heeft de commissaris diverse bezoeken gebracht aan opvanglocaties in onder andere Baarn en Houten. In 2022 is het Kansmakersteam verder uitgebreid. Dat biedt ondersteuning aan de Utrechtse gemeenten bij het realiseren van opvang- en huisvestingsplekken. De PRT heeft een gezamenlijk Bod 2.0 asiel en huisvesting: de kunst van samenleven en samen werken en een Bod 3.0 uitgebracht aan het Rijk. In het Bod 3.0 wordt aangegeven hoe wij samen met de Utrechtse gemeenten het komende jaar een bijdrage willen leveren aan de landelijke opgaven en wat hierbij voor de uitvoering van het Rijk nodig is. Het Kansmakersteam heeft het afgelopen jaar intensiever samengewerkt met de Veiligheidsregio in de opgave van de asielcrisis.

Rondom de start van de Vuelta 2022 (La Vuelta Holanda) in Utrecht zijn in een samenwerking met de kabinetten van de publieke partners ontvangsten georganiseerd rondom de verschillende start- en finishmomenten. De Utrechtse ontvangsten zijn goed en zonder bijzonderheden verlopen. Verdere toelichting op de Vuelta is te lezen in het programma Economie onder het meerjarendoel 8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
In de provinciale regietafel vormgeven aan het asiel- en huisvestingsbeleid		
Feestelijke start van La Vuelta Holanda		

9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit

Toelichting meerjarendoel:

Transparantie zit in dit derde jaar van dit bestuur in de genen van Gedeputeerde Staten. Deze nieuwe bestuursstijl wordt door de organisatie goed opgevolgd. De komst van de Wet open overheid (Woo) helpt medewerkers om hier nog bewuster mee om te gaan. Dilemma's komen op tafel en worden gedeeld met Provinciale Staten. Er wordt goed op toegezien dat er tenminste evenveel informatie aan Provinciale Staten als aan Gedeputeerde Staten wordt verstrekt over genomen besluiten. Met betrokkenheid van Provinciale Staten zijn de effecten van de groei van onze provincie in de periode tot en met 2040 in beeld gebracht en gepresenteerd in het rapport Groeisprong Utrecht 2040.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
In gesprek met PS is een meerjarig toekomstbeeld tot 2040 ontstaan		
Het college is transparant in haar afwegingen		

9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces

Toelichting op beleidsdoel

De maatschappelijke en sociale opgaven waar wij voor staan, vragen om een betrouwbare en gezagvolle overheid. Zo'n overheid is per definitie een onkreukbare en weerbare overheid: integer handelend en bestand tegen criminele beïnvloeding. Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat. Integriteitsbeleid biedt instrumenten en hulpmiddelen om een open, transparante en integere cultuur te realiseren.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	94	87	92	100	-8
Materiële lasten	25	60	60	61	-1
Subsidies	1	-	-	-	
Totaal lasten	120	147	152	161	-9
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	120	147	152	161	-9

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Afgelegde eed		120	137	122	2
Omschrijving:	Het aantal nieuwe medewerkers dat de eed heeft afgelegd				
Toelichting verschil	De ambtenaren, die door de corona-epidemie de ambtseed nog niet hadden afgelegd hebben dit in 2021 en in 2022 kunnen doen. In 2022 is de laatste inhaalslag gemaakt.				
	NB. Getallen zijn absoluut (geen percentage)				
Bron:	Intern (HRO)				
2 Thematische bijeenkomsten integriteit			10	20	
Omschrijving:	Het aantal thematische bijeenkomsten over integriteit dat in een jaar is georganiseerd.				
Toelichting verschil	Deze bijeenkomsten zijn onderverdeeld in de workshop integriteit voorafgaande aan de ambtseed, verschillende bijeenkomsten in PUB verband tijdens de week van het vertrouwen in maart 2022, maatwerkbijeenkomsten met teams, voorbereidingssessies met GS en PS voor de geactualiseerde gedragscode, meldroute en agressieprotocol. In 2023 zullen deze bijeenkomsten een vervolg en verdieping krijgen.				
Bron:	Intern				

Meerjarendoelen

9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld

Toelichting meerjarendoel:

We hebben drie onderdelen van het integriteitsbeleid ontwikkeld voor de politieke ambtsdragers:

- de gedragscode integriteit politieke ambtsdragers 2023-2026
- het agressieprotocol politieke ambtsdragers
- het protocol omgang vermoeden van integriteitsschendingen politieke ambtsdragers

Dit is vastgesteld op 14 december 2022. In 2022 hebben verschillende bijeenkomsten plaatsgevonden om de nieuwe en geactualiseerde documenten gezamenlijk vorm te geven.

Binnen de ambtelijke organisatie is verder gewerkt aan het meerjarig uitvoeringsprogramma ambtelijke integriteit. Er zijn activiteiten uitgevoerd gericht op zowel cultuur (de zachte kant: gedrag) als structuur (de harde kant: beleid en regelingen).

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Organiseren en ontwikkelen van interventies en producten gericht op zowel de gedrags- als structuurkant van integriteit;		
Vormgeven en bewaken van de structurele en integrale borging van integriteit door de regisseur integriteit aangesteld per 1 maart		

2021;		
De principes van het meerjarig plan van aanpak integriteit een onderdeel laten uitmaken van diverse organisatiestructuren en provinciebestuur.		

9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd

Toelichting op beleidsdoel

Ook in 2022 hebben we ons ingezet om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan. De aanjaag- en netwerkfunctie in de regio is verder versterkt door het organiseren en faciliteren van diverse kennisbijeenkomsten over ondermijning en de Wet Bibob. Met de wijziging van de Wet Bibob op 1 oktober 2022 kan informatie nog eenvoudiger worden gedeeld om te voorkomen dat kwaadwillende aanvragers naar andere provincies of gemeenten uitwijken. Alle Utrechtse burgemeesters zijn geïnformeerd over de nieuwe mogelijkheden die de wetswijziging biedt.

Politieke ambtsdragers, vooral burgemeesters, krijgen steeds vaker te maken met bedreiging, agressie en ander grensoverschrijdend gedrag. Naar aanleiding van een bijeenkomst met burgemeesters over weerbaarheid en bedreiging van politieke ambtsdragers op 31 augustus 2022 gaan we een veiligheidsfunctionaris aantrekken. Die gaat ondersteunen bij de implementatie van de beoogde Utrechtse norm tegen agressie en geweld.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	348	338	355	348	7
Subsidies	142	50	50	50	
Materiële lasten	80	150	150	71	79
Totaal lasten	571	538	555	469	86
Baten	-	-	-	14	14
Totaal Baten		0	0	14	14
Totaal beleidsdoel	571	538	555	455	100

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 Ondernijning		20	22	25	-5
Omschrijving:	Het minimum aantal BIBOB onderzoeken dat de provincie per jaar uitvoert				
Toelichting verschil	Het aantal Bibob-onderzoeken dat wij per jaar uitvoeren hangt af van het aantal verleende beschikkingen en overheidsopdrachten van de diverse afdelingen (vergunningen, subsidies, vastgoed en aanbestedingen) die toetsbaar zijn volgens de Beleidsregel Bibob. Dat er dit jaar meer onderzoeken zijn uitgevoerd dan in 2021 komt vooral door de toename aan onderzoeken voor subsidieaanvragen. Dit is toe te schrijven aan een betere samenwerking tussen de betreffende afdelingen.				
Bron:	Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021				

Meerjarendoelen

9.3.1 De ondernijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot

Toelichting meerjarendoel:

Ter bevordering van de weerbaarheid van onze organisatie tegen ondernijnde criminaliteit is het afgelopen jaar ingezet op bewustwording, kennisdeling en ondersteuning. Met plenaire en teamgerichte bijeenkomsten, zoals tijdens de Week van het Vertrouwen, zijn ambtenaren geïnformeerd over de risico's van ondernijning en de raakvlakken met de eigen dagelijkse praktijk. Nieuwe medewerkers worden via een workshop over integriteit, de ambtseed en ondernijning eveneens geïnformeerd.

Er is een geactualiseerde gedragscode politieke ambtsdragers 2023-2026 ontwikkeld. Ook zijn een meldroute bij integriteitsschendingen en een agressieprotocol opgesteld. Daarnaast heeft de commissaris rond de zomer gesprekken gevoerd met het bestuur van politieke partijen. Daarbij is in het bijzonder aandacht geweest voor integriteit in relatie tot de samenstelling van de verkiezingslijst. Daarnaast is de aandacht voor de Wet Bibob gegroeid. De afdelingen binnen de provincie weten de Bibob-adviseurs steeds beter te vinden, bijvoorbeeld wanneer zij vermoedens hebben van misbruik van bijvoorbeeld subsidies. Wij zijn gestart met een ondersteuningsproject voor gemeenten om de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) op vakantieparken te actualiseren. Hierdoor kan mogelijke problematiek met permanente bewoning, veiligheid en leefbaarheid beter in kaart gebracht kan worden. De eerste vijf gemeenten zijn hier inmiddels mee aan de slag gegaan. Kleinere gemeenten hebben vaak weinig capaciteit beschikbaar voor de aanpak van ondernijning. Wij zijn een ondersteuningstraject begonnen waarbij een projectleider is aangetrokken die deze gemeenten hierin ondersteunt.

Buiten onze organisatie wordt de netwerksamenwerking met publieke en private partners (zoals het Regionale Informatie- en Expertise Centrum (RIEC), het Rijk, brancheverenigingen en gemeenten) steeds hechter door onder andere het organiseren van bijeenkomsten. Zo vond in december de kennis- en netwerkbijeenkomst 'ondernijning in de vastgoedketen' plaats. Daarbij werd met makelaars en burgemeesters verkend hoe we ook in de vastgoedsector barrières tegen criminele inmenging kunnen opwerpen. Het afgelopen jaar zijn 25 Bibob-onderzoeken uitgevoerd. Daarmee is voldaan aan onze wens om minimaal 20 Bibob-onderzoeken per jaar uit te voeren.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De BAG-registratie van recreatie-objecten op vakantieparken bevorderen		Actie-agenda Weerbare Overheid 2022-20231
Spelers die actief zijn in het buitengebied (zoals plattelandscoaches) verder instrueren over signalen van ondermijning in het buitengebied.		Actie-agenda Weerbare Overheid 2022-2023
Kennisbijeenkomsten over ondermijning en de Wet Bibob organiseren		Actie-agenda Weerbare Overheid 2022-2023 Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021
De aanbevelingen uit de Weerbaarheidsscan van het RIEC en het Plan van Aanpak zijn verder uitgevoerd.		Er wordt voortdurend gewerkt aan het versterken van de bewustwording over ondermijning binnen de onze organisatie. Dit is een doorlopend proces. Het merendeel van de aanbevelingen uit de Weerbaarheidsscan van het RIEC en het Plan van Aanpak is al uitgevoerd. Alleen de aanbeveling om te zorgen voor een betere screening van medewerkers op kwetsbare functies en de implementatie hiervan in lopende processen vraagt nog extra aandacht. Hier wordt door HRO aan gewerkt.
Een nieuw selectieproces bij subsidieaanvragen en vastgoedtransacties en een nieuwe werkwijze voor aanbestedingen voor het uitvoeren van Bibob-onderzoeken ontwikkelen.		In 2022 is het contact tussen de afdelingen over de toepassing van de Wet Bibob in de bestaande werkprocessen opgepakt. Hierbij is vooral oog geweest voor standaardisering van werkprocessen en de juridische uitwerking in overeenkomsten bij het aangaan van vastgoedtransacties en het gunnen van aanbestedingen. De mogelijkheden worden verkend om in de toekomst standaard Bibob-onderzoeken uit te voeren bij alle subsidieregelingen met een hoge risico-inschatting op misbruik. De contacten tussen de afdelingen hebben er nog niet toe geleid dat er een nieuw selectieproces bij subsidies en een nieuwe werkwijze voor aanbestedingen zijn ontwikkeld. Dit proces vraagt ook aandacht voor het komende jaar.
De wetswijziging van de Wet Bibob is doorgevoerd in alle uitvoeringsprocessen		Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021
Het verder faciliteren van het interprovinciaal overleg Bibob en het verder versterken van de samenwerking met het Openbaar Ministerie en politie		Actie-agenda Weerbare Overheid 2022-2023 Beleidsregel Wet Bibob provincie Utrecht 2021

1 <https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/documenten/Overig-1/PS2022BEM12-02-1-Actie-agenda-Weerbare-Overheid.pdf>

9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

---

Toelichting op beleidsdoel

Het vergroten van ons strategisch vermogen vraagt om het verder ontwikkelen van de verbinding en samenwerking met onze partners en inwoners. We zetten hiervoor verschillende instrumenten in, zoals werkbezoeken, participatie en lobby. Ook de landelijke inzet van en samenwerking binnen het Interprovinciaal overleg (IPO) is hierbij belangrijk.

In 2022 zijn we actief de dialoog aangegaan en hebben we veel bijeenkomsten georganiseerd om onze netwerken te versterken.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.023	998	1.047	1.004	43
Subsidies	793	961	816	1.020	-205
Materiële lasten	270	813	772	501	271
Totaal lasten	2.086	2.772	2.635	2.526	109
Baten	144	70	130	174	44
Totaal Baten	144	70	130	174	44
Totaal beleidsdoel	1.942	2.702	2.505	2.352	152

Meerjarendoelen

9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken

Toelichting meerjarendoel:

In 2022 zijn we actief de dialoog aangegaan. Dit sluit aan bij de gewenste stijl van besturen. Ook de werkbezoeken (door college, commissaris en provinciesecretaris) dragen bij aan netwerken en het opzoeken van de dialoog. Bij gemeentelijke werkbezoeken wordt ook gezocht naar het contact met de samenleving. Lokale ondernemers, ontwikkelaars of belangengroepen krijgen een rol binnen de gemeentelijke werkbezoeken. Daarnaast heeft er een netwerkbijsamenkomst plaatsgevonden met alle 26 nieuw geïnstalleerde colleges van B en W van de Utrechtse gemeenten.

In maart 2022 is de participatievisie vastgesteld. Daar hoort een leidraad bij. Dit werd gevolgd door een traject dat in het teken stond van de uitvoering en implementatie van de visie en leidraad. Dit is grotendeels een intern traject, erop gericht om medewerkers te ondersteunen en te inspireren in het betrekken van inwoners bij provinciale projecten en programma's en om aan te sluiten bij initiatieven van inwoners.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Er hebben 15 tot 20 GS-werkbezoeken plaatsgevonden		
Er ligt een werkprogramma Participatie		

9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk

Toelichting meerjarendoel:

Behalve hybride bijeenkomsten hebben we in 2022 meer fysieke bijeenkomsten kunnen houden met externe partners en stakeholders. Daardoor ontstonden weer persoonlijke contacten en andere interactie wat de samenwerking ten goede komt. Er is contact met de Hogeschool Utrecht (HU) voor de kennis en het toepassen van online gesprekken. We wachten op een toekenning van subsidie van het Rijk om deel te kunnen nemen aan een pilot van de HU.

Tientallen medewerkers hebben deelgenomen aan trainingen over duidelijk en begrijpelijk communiceren. Voor 2023 wordt voor de interne trainingen meer aandacht besteed aan de taalniveaus B1 en B2.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Wij gaan door met hybride bijeenkomsten waardoor een groter publiek deel kan nemen		
Medewerkers nemen deel aan trainingen van direct duidelijke taal waardoor de dialoog gemakkelijker tot stand kan komen en bijdraagt aan transparantie en overzichtelijkheid.		
Meer en toepasbare kennis over de wijze waarop on- en offline een gesprek op een goede wijze plaats kan vinden.		

9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter

Toelichting meerjarendoel:

We hebben op verschillende manieren contact gehouden met onze stakeholders over de wijze waarop we werken, onder meer in bijeenkomsten.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Stakeholders en/of inwoners worden bijtijds betrokken bij en geïnformeerd over besluiten of voorstellen van Gedeputeerde Staten		

9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie

Toelichting meerjarendoel:

Sterke regionale en lokale journalistiek draagt bij aan een sterker lokaal bestuur. Provinciale Staten hebben in 2022 € 300.000 aan het Mediafonds toegekend vanaf het jaar 2023 in plaats van de eerder toegekende € 200.000.

Het Mediafonds is opgericht. In 2022 is een bestuur aangezocht en een stichting opgericht. Het bestuur heeft een website gemaakt, reglementen opgesteld en de noodzakelijke administratieve taken op zich genomen. Ook heeft het een voorlichtingsavond voor journalisten voorbereid voor begin 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Een mediafonds en/ of subsidieregeling om lokale journalistiek in de provincie Utrecht te versterken.		

9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)

Toelichting op beleidsdoel

De omvang en samenhang van de maatschappelijke opgaven maken de uitvoering complex. Samen met onze medeoverheden geven we uitvoering aan deze opgaven. Om dit op een goede manier te doen, is een sterk en wendbaar provinciaal bestuur nodig

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.343	1.319	1.385	1.319	66
Subsidies	220	52	52	210	-159
Materiële lasten	535	1.236	886	529	357
Totaal lasten	2.097	2.607	2.323	2.058	265
Baten	23	-	-	48	48
Totaal Baten	23	0	0	48	48
Totaal beleidsdoel	2.075	2.607	2.323	2.010	313

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Europese verkenningstrajecten		12	15	10	2

Omschrijving: Het aantal verkenningstrajecten voor Europese financiering dat jaarlijks wordt uitgevoerd

Toelichting Door capaciteitsgebrek is dit in 2022 niet gerealiseerd.

Bron: Intern (Cluster Europa)

2 Europese financiering 4 8 4 0

Omschrijving: Het aantal aanvragen voor Europese financiering per jaar.

Toelichting

Bron: Intern (Cluster Europa)

Meerjarendoelen

9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld

Toelichting meerjarendoel:

Het programma Sterk Utrechts Bestuur heeft aandacht voor het verbeteren van de samenwerking tussen gemeenten, waterschappen en provincie. Het programma is in 2022 uitgevoerd door bijeenkomsten te organiseren over rollen en verantwoordelijkheden, deze rol duidelijker te benoemen in samenwerkingen, en meer relaties te onderhouden met de gemeenten en waterschappen.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De programmalijnen uit Sterk Utrechts Bestuur zijn uitgewerkt en de eerste resultaten van de lijnen 'Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken' en 'relatie en ontmoeten' zijn zichtbaar, onder andere in georganiseerde bijeenkomsten en het overleg tussen gemeenten, waterschappen en provinciale accounthouders.		In het programma werd ingezet op het uitvoeren van financiële scans bij de gemeenten. Na een pilot bij vier gemeenten is een evaluatie uitgevoerd. De gemeenten gaven aan dat de scans niet het gewenste resultaat opleverden. De gemeenten kregen minder aanbevelingen dan gehoopt. Het bureau dat de scans uitvoerde kan niet meer aanbevelingen geven, omdat dat de beleidsvrijheid/beleidskeuzes van de gemeente zelf betreft. Er is daarom voor gekozen niet verder te gaan met de financiële scans. De andere activiteiten zijn wel uitgevoerd.
In samenwerking met het IPO wordt verder gewerkt aan het gebiedsgericht werken.		

9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd

Toelichting meerjarendoel:

De nota Strategisch samenwerken gaat over alle verbonden partijen, maar ook samenwerkingsverbanden buiten dat formele kader. Na het vaststellen van de nota in 2022 moeten de lijnen van de nota verder tot uitvoering komen via een implementatieplan.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De Nota Strategisch samenwerken is vastgesteld		

<p>Het expertisecentrum Strategische samenwerking is ingericht</p>		<p>In 2022 zou de projectleider Samenwerkende partijen starten. Het inrichten van het expertisecentrum is één van de opdrachten die daarbij hoort. Helaas is het niet gelukt om intern een projectleider te vinden. De opdracht moest daarom extern uitgezet worden, wat vertraging heeft opgeleverd. De projectleider is pas gestart in januari 2023.</p>
--	---	--

9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen

Toelichting meerjarendoel:

Om de Utrechtse belangen op de prioritaire dossiers te behartigen, waren we ook in 2022 actief om de Europese actualiteiten in kaart te brengen en hierover te rapporteren (signaleringen). Dit deden we zodat de organisatie goed op de hoogte is van (beleids-)ontwikkelingen en mogelijkheden voor beïnvloeding in Brussel.

Dit heeft geresulteerd in ongeveer 45 signaleringen, 3 position papers, 3 consultaties en 11 BNC-fiches (beoordeling nieuwe commissievoorstellen). In het voorjaar hebben we als GS ook een werkbezoek gebracht aan Brussel. Het doel daarvan was nader kennis te maken met vertegenwoordigers bij de Europese instellingen en het Rijk en Utrechtse standpunten onder de aandacht te brengen. Ook zijn we in 2022 gestart met de organisatie van een EU-leergang voor regionale publieke partners zoals gemeenten en waterschappen. We hebben op basis van het werkprogramma van de Europese Commissie concrete aanknopingspunten voor 2023 geïnventariseerd. Verder hebben we in 2022 lessen getrokken uit de evaluatie van de Europastrategie die we zullen meenemen bij de uitwerking van de nieuwe Europastrategie 2023-2026.

We hebben actief ingezet op het benutten van Europese financieringskansen, onder meer via de uitvoering van verkenningstrajecten en adviesgesprekken. In 2022 waren we betrokken bij de uitvoering van negen Europees gefinancierde projecten. Daarnaast zijn in 2022 vier projecten aangevraagd en goedgekeurd.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Organisatie van een internationale bijeenkomst op een van de prioritaire dossiers uit de Europastrategie 2020-2023.		
Ontwikkeling en uitvoering van een EU-kennisprogramma voor medewerkers van de provincie Utrecht.		
Uitwerking van de EU-kansenkaart in een operationeel actieplan per prioritaire opgave.		
Organisatie van een voorlichtingsbijeenkomst over actuele Europese ontwikkelingen voor de regio.		
Deelname aan Europese projecten (coördinator, aanvrager, (lead)partner, cofinanciering, Letter of support)		

9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers

Toelichting meerjarendoel:

De data en analyses over diverse thema's in de Staat van Utrecht geven een beeld van het woon-, werk- en leefklimaat van onze provincie en de 26 Utrechtse gemeenten. Het is daarmee voor veel partijen (beleidsmakers, bestuurders en maatschappelijke organisaties) een belangrijke informatiebron. In 2022 zijn de data in de database vernieuwd, zijn 71 nieuwe themateksten gepubliceerd en is een special '67+ in de provincie Utrecht in 2040' verschenen. Daarnaast is er een slag gemaakt op het gebied van digitale toegankelijkheid van de website.

Door de verbinding op te zoeken met partners, bijvoorbeeld bij de special, wordt er meer bekendheid gegeven aan de website. Daarnaast wordt via het actief gebruik van sociale media de bekendheid van de Staat vergroot en wordt via het aanbieden van cursussen het intensieve gebruik van de databank gestimuleerd. Zowel het aantal paginaweergaven als de tijd op een pagina zijn in 2022 toegenomen ten opzichte van 2021.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Alle data en analyses zijn geüpdatet en waar mogelijk aangevuld		
Een nieuwe special is gemaakt en gepubliceerd		
De database en website zijn meer geraadpleegd dan voorgaande jaren		

9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker

Toelichting meerjarendoel:

De praktische ervaringen met onder andere het Strategennetwerk, het traject van de Groeisprong 2040 en de resultaten van het onderzoek "Strategisch vermogen (h)erkennen" van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) laten zien dat er voldoende strategisch vermogen aanwezig is in de organisatie, maar dat het vaak nog onvoldoende lukt om dat productief te maken.

Voor het verder versterken en operationaliseren van het strategisch vermogen in de organisatie is daarom al voorbereiding gedaan voor de doorontwikkeling van het Strategennetwerk en het inrichten van een Strategische Unit in 2023.

De public affairs strategie 2021-2025 is eind 2021 vastgesteld en in 2022 is begonnen met de aanbevolen manier van werken. Deze manier van werken is inmiddels zijn vruchten aan het afwerpen. Daarnaast heeft de jaarlijkse herijking van de lobbydoelenlijst plaatsgevonden. De lobbydoelenlijst heeft de rest van 2022 gediend als leidraad.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Het strategennetwerk is actief		
Er ligt een nieuwe Public affairs-strategie 2021-2025		

9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet

Toelichting op beleidsdoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen wij bij aan een sterk en krachtig openbaar bestuur in onze provincie. We houden zicht op de kwaliteit van de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door alle Utrechtse

gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Dit doen we op de domeinen financiën, informatiebeheer, omgevingsrecht, water en huisvesting vergunninghouders. We blijven IBT zoveel mogelijk verbinden met het Programma Sterk Utrechts Bestuur dat gericht is op het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hiermee vergroten we de impact van ons toezicht. Het streven is om ons toezicht met zo min mogelijk toezichtlasten en zo transparant mogelijk voor onze collega-overheden uit te voeren.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Vershil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	873	856	900	859	41
Materiële lasten	28	63	63	36	27
Totaal lasten	901	919	963	895	68
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	901	919	963	895	68

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Vershil
		2022	2021	2022	2022
1 IBT-interventie		0	1	4	-4
Omschrijving:	Het aantal (van totaal aantal) toezichtontvangers waarbij de IBT-interventieladder trede 3 (actief toezicht) of hoger (juridische interventie) voor één of meer toezichtgebieden wordt toegepast				
Toelichting	In totaal zijn er in 2022 4 gemeenten onder actief toezicht geplaatst: 1 op het domein informatiebeheer, 3 op het domein huisvesting vergunninghouders.				
Bron:	Intern (cluster IBT)				
2 IBT-preventief financieel toezicht (V-10)		2	3	0	2
Omschrijving:	Het aantal (van totaal aantal) gemeenten onder preventief toezicht (verplichte indicator BBV/2019:1)				
Toelichting					
Bron:	BBV/2019:1				
3 IBT-themaonderzoek		2	5	1	1

Omschrijving:	Aantal uitgevoerde IBT-themaonderzoeken of reality checks.
Toelichting verschil	Door tijdelijk capaciteitsgebrek en doordat het lopende themaonderzoek Constructieve Veiligheid meer tijd kostte, is er in 2022 geen tweede themaonderzoek opgestart
Bron:	Intern (cluster IBT)

Meerjarendoelen

9.6.1 De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd

Toelichting meerjarendoel:

De toezichtbeslissingen zijn ook dit jaar weer uitgevoerd op basis van het Beleidskader IBT 2021-2024. In het kader van risicogericht en proportioneel toezicht, is daarbij zoveel mogelijk maatwerk toegepast: intensiever toezicht bij gemeenten die eerder werden beoordeeld als 'voldoet deels' of 'voldoet niet'. Bij toezichtontvangers die twee jaar op rij als 'voldoet' zijn beoordeeld, zijn quickscans gedaan. Voor alle IBT-domeinen werden de toezichtbeslissingen en bijbehorende interventies uitgevoerd en zijn de uitkomsten gepubliceerd op de IBT-kaart.

Gezien de ook dit jaar weer groeiende opgaven voor asielopvang en huisvesting statushouders, is een verdere intensivering van de toezichtrol op het domein huisvesting doorgevoerd. Dit betekende meer ambtelijk en bestuurlijk contact met gemeenten die dreigden achter te blijven met het realiseren van de huisvestingstaakstelling. Ook was er intensiever contact met IPO en het Rijk over deze opgaven en meer samenwerking met het Kansmakersteam, de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT), COA en VRU bij het zoeken naar oplossingen. In de tweede helft van 2022 hebben gemeenten 110% van de totaalopgave voor het huisvesten van vergunninghouders gerealiseerd.

De extra inzet voor IBT huisvesting vergunninghouders betekende minder beschikbare capaciteit voor IBT informatiebeheer.

In het kader van meer dialoog met de toezichtontvangers werd dit jaar weer een aantal kennisbijeenkomsten georganiseerd. Dit gebeurde op de domeinen financieel toezicht, informatiebeheer en huisvesting vergunninghouders.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Toezichtbeslissingen op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen zijn voorbereid en opgesteld, waarbij meer maatwerk (quickscans waar mogelijk en verantwoord) wordt toegepast. Uitkomsten zijn gepubliceerd op de IBT-kaart.		Voor IBT informatiebeheer zijn niet alle gemeenten beoordeeld. Dit heeft te maken met de extra capaciteit die nodig was om in te zetten op het dossier huisvesting vergunninghouders.
Bijbehorende monitoringstrajecten en interventies zijn uitgevoerd.		
(Regio)bijeenkomsten zijn georganiseerd per toezichtgebied over relevante onderwerpen om kennisdeling tussen gemeenten te stimuleren.		
De informatieafspraken met de toezichtontvangers (IBT-verordening) is geactualiseerd.		De geplande actualisering van de IBT-verordening is doorgeschoven naar 2023 door de (opnieuw) uitgestelde invoering van de Omgevingswet. Ook de uitkomsten van de (landelijke) werkgroep IBT erfgoed zijn in 2022 niet geheel afgerond. Daardoor kon aanpassing van de

		informatieafspraken voor dat domein nog niet worden doorgevoerd. Dit geldt ook voor de maatwerkafspraken voor IBT informatiebeheer.
--	--	---

9.6.2 Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht

Toelichting meerjarendoel:

Het huidige Beleidskader IBT Provincie Utrecht 2021-2024 sluit aan op een aantal punten uit het landelijke Actieplan Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht (ATT). Dat zijn onder andere meer uniformiteit in het toezicht, in dialoog met de toezichtontvangers en thematische onderzoeken naast het reguliere systematische toezicht.

Bij dit streven naar uniformiteit van het IBT leverden wij dit jaar inbreng via onder meer het IPO-vakberaad huisvesting vergunninghouders / doorontwikkeling IBT en interventieladder; IPO-werkgroep IBT erfgoed; en ATT-werkgroep uniformiteit.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Thema-onderzoeken op de verschillende toezichtgebieden (in ieder geval omgevingsrecht en informatiebeheer) worden voorbereid en/of uitgevoerd. Voor IBT-omgevingsrecht zijn dit onderzoeken op de thema's 'constructieve veiligheid' en 'strijdig gebruik van agrarische opstallen in het buitengebied' (zoals bedrijfsmatige activiteiten en wonen, in strijd met het bestemmingsplan)		Constructieve Veiligheid uitgevoerd. Afronding en vaststelling van het eindrapport is gepland voor begin 2023. Door tijdelijk capaciteitsgebrek en doordat het lopende themaonderzoek 'Constructieve Veiligheid' meer tijd kostte, is in 2022 geen tweede themaonderzoek opgestart. Voor het domein Informatiebeheer is ook door tijdelijk capaciteitsgebrek geen thema-onderzoek uitgevoerd. Vanuit financieel toezicht is tijdens de beoordelingscyclus 2022 extra aandacht gegeven aan de paragraaf kapitaalgoederen
IBT-taak digitale toegankelijkheid overheid is voorbereid en invoering is gestart		Hoewel in het wetsvoorstel digitale overheid een expliciete toezichtsoopdracht voor Gedeputeerde Staten is opgenomen, heeft de staatssecretaris BZK medio 2022 (na gesprekken van IPO met BZK) aan IPO gemeld dat de IBT-rol bij nader inzien niet bij Gedeputeerde Staten wordt belegd en een centraal ingericht toezicht meer voor de hand ligt.
Financiële scans bij een aantal gemeenten zijn uitgevoerd.		In 2022 zijn de in 2021 uitgevoerde financiële scans geëvalueerd. Op basis daarvan is besloten dergelijke scans niet voort te zetten. De voorkeur ligt verder bij een instrument dat in de toekomst breder inzetbaar is voor alle gemeenten. Zie ook 9.5.

9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

Toelichting op beleidsdoel

Een aantal opgaven raakt de organisatie breed. Om inzicht te geven in de voortgang van deze opgaven zijn in deze paragraaf aparte doelstellingen opgenomen. Het apart benoemen van deze brede thema's maakt de concernbrede aansturing krachtig en effectief.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	485	810	850	841	9
Materiële lasten	791	1.400	1.483	1.295	188
Subsidies	32	-	28	160	-132
Totaal lasten	1.309	2.210	2.361	2.295	66
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	1.309	2.210	2.361	2.295	66

Indicatoren

Effectindicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Emissie broeikasgassen		6,7	nmb	nmb	
Omschrijving:	De totale emissie van broeikasgassen in absolute aantallen.				
Toelichting verschil	Voor deze effectindicator wordt gebruik gemaakt van de gegevens van het RIVM (Emissieregistratie). Deze realisatiecijfers komen pas 1,5 jaar na het verstrijken van een kalenderjaar vrij.				
Bron:	RIVM Emissieregistratie				

Meerjarendoelen

9.7.1 De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties

Toelichting meerjarendoel:

Op 23 maart 2022 hebben Provinciale Staten het beleidskader Wij doen mee! van de Sociale Agenda (SA) vastgesteld. Het beleidskader is vervolgens vertaald naar een uitvoeringsagenda, met daarin diverse projecten die worden uitgevoerd door het programmateam Sociale Agenda in 2022 en 2023.

De Sociale Agenda heeft twee richtinggevende doelen:

1. Meer gelijke kansen voor inwoners op wonen, werken, vervoer, vrijetijdsbesteding, energie(transitie) en andere voorzieningen waar de provincie een rol heeft;
2. Een meer diverse en inclusieve organisatie.

De richtinggevende doelen zijn vertaald naar drie ambities:

1. Sociaal DNA van de provincie;
2. Inclusieve provincie;
3. Inclusieve organisatie.

Hiervoor hanteren we een "Sociale bril" bestaande uit drie richtinggevende principes:

1. Mensgericht werken;
2. Gebruikersgericht werken;
3. Inclusief werken.

Binnen de uitvoering van de Sociale Agenda wordt gehoor gegeven aan moties en amendementen²:

- [PS2018 M35 Utrecht regenboogprovincie](#);
- [PS2019 M26 Charter Diversiteit](#);
- [PS2020 M22 Van inspireren kun je leren](#);
- [PS2020 M29 Provincie voor een rechtvaardige samenleving](#);
- [PS2021 M36 Aanpak discriminatie en racisme in sport](#);
- [PS2022 M28 Sociaal DNA in organisatie en uitvoering](#);
- [PS2022 M107 Inclusieve provincie](#);
- [PS2022 Amendement 9 Samen tegen antisemitisme](#);
- [PS2022 Amendement 35 Inclusieve sport is zonder racisme en discriminatie](#);
- [PS2022 Amendement 37 Steun voor voedselbanken provincie Utrecht](#).

Resultaten:

1. Sociaal DNA van de provincie

- Om werken via de sociale bril toe te passen in het werk van provincie zijn in 2022 Sociale brilsessies ontwikkeld en uitgevoerd bij het programma Klimaatadaptatie, programma Cultuur en het programma Recreatie en Toerisme in combinatie met Programma Sport. Op basis van deze ervaringen wordt de implementatie van de sociale bril verder doorontwikkeld.
- In elk statenvoorstel is sinds het vierde kwartaal van 2022 opgenomen dat aangegeven moet worden hoe invulling wordt gegeven aan het beleidskader Sociale Agenda.

2. Inclusieve provincie

- Wij hebben als Regenboogprovincie talrijke activiteiten uitgevoerd.
  - Het project SchoolsOUT is succesvol in de gemeenten Amersfoort en Utrecht. Samen met deze gemeenten en de GGD regio Utrecht wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn voor uitbreiding naar andere gemeenten. Hierover is een leernetwerkbijeenkomst geweest op 8 september 2022 in Amersfoort met alle gemeenten in de provincie Utrecht.
  - Op 11 oktober 2022 vond het 'LATER symposium regio Amersfoort' plaats, bedoeld voor ROZE 50+ ouderen. De volgende leernetwerkbijeenkomst staat gepland in voorjaar 2023 en heeft het thema Regenboogouderen.
- Op 20 juni 2022 vond het festival 'FUIF' plaats in de stad Utrecht. Dat werd georganiseerd door ADSU (Aan de Slag in Utrecht). ADSU is een samenwerkingsverband van 15 organisaties in onze provincie in de verslavingszorg, verstandelijk gehandicapten zorg en de GGZ.
- Op 10 december 2022 waren we gastheer voor de landelijke slotbijeenkomst van de Orange the World campagne 2022 tegen geweld tegen vrouwen en meisjes.
- Eind 2022 is uitvoering gegeven aan het eerste deel van Amendement 37 Steun voor voedselbanken provincie Utrecht. We hebben directe ondersteuning aan alle voedselbanken in de provincie Utrecht is gegeven door het verstrekken van een eenmalige Waarderingssubsidie.
- Ten slotte hebben we ook uiting gegeven bij de volgende dagen: 8 maart: Internationale Vrouwendag, 17 mei: IDAHOT, 5 oktober: Diversity Day, 11 oktober: Coming Out Day.

---

² <https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Bestuur-Economie-en-Middelen/2022/22-juni/09:00/PS2022BEM56-01-SB-Uitvoeringsagenda-Wij-doen-mee-van-de-Sociale-Agenda-1.pdf>

3. Inclusieve organisatie

- We hebben het Charter Diversiteit op 19 mei 2022 ondertekend. Het bijbehorende Plan van aanpak hebben we volgens de Charter-afspraken in november 2022 aangeleverd bij de SER Diversiteit in Bedrijf en wordt momenteel uitgevoerd. Het thema Diversiteit & Inclusie (D&I) is opgenomen in het Medewerkersbelevingsonderzoek (MBO) 2022. De analyse van het MBO 2022 is onderdeel van het plan van aanpak D&I en staat gepland voor het eerste kwartaal van 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
<p>Een deel van het budget gaat naar personeelslasten voor het projectteam. Het overige bedrag is nodig om met concrete acties de genoemde beweging op gang te brengen. De beoogde resultaten voor 2022 zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op basis van het beleidskader (Q4 2021) is er een concrete uitvoeringsagenda voor 2022. • De Sociale Agenda is bekend, herkenbaar en zichtbaar in de organisatie. Het projectteam communiceert intern en extern regelmatig, toegankelijk en inspirerend. • Er is zoveel mogelijk een beeld gevormd en gedeeld van hoe het ervoor staat in de organisatie met onze aandacht voor mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken. 		<p>In 2022 is de uitvoeringsagenda opgesteld en wordt gewerkt aan de drie ambities. Momenteel wordt een verkenning afgerond om een beeld te vormen van hoe het ervoor staat in de organisatie m.b.t. werken via de sociale bril.</p>
<p>We realiseren concrete projecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door de 'sociale bril' toe te passen op de organisatie. We hebben een extra impuls gegeven aan diversiteit & inclusiviteit in de organisatie en hebben het Charter Diversiteit ondertekend. We hebben digitale toegankelijkheid in onze organisatie concreet verder gebracht. • Door de 'sociale bril' toe te passen op de concrete opgaven, die in de uitvoeringsagenda Q4 2021 zijn vastgesteld. Daarmee hebben mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken concreet vorm en inhoud gekregen bij de betreffende opgaven. • De 'sociale bril' doorontwikkelen. We gebruiken kennis, onderzoek en praktijkervaring om als organisatie verder te ontwikkelen. We doen dit samen met onze externe partners en delen de inzichten organisatiebreed 		<p>Om werken via de sociale bril toe te passen in het werk van provincie zijn in 2022 Sociale brilsessies ontwikkeld en uitgevoerd bij drie programma programma's. Op basis van deze ervaringen wordt de implementatie van de sociale bril verder doorontwikkeld. Ook wordt de Sociale Agenda door diverse teams om advies gevraagd. Om de ambitie "sociaal in het DNA" te bereiken is de eerste stap gezet, maar nog niet alle teams zijn bereikt en/of hebben behoefte aan meer begeleiding.</p>
<p>Uitvoering motie regenboogprovincie (2018/35): we hebben uitvoering gegeven aan de intentieverklaring die provincie Utrecht, gemeente Amersfoort en gemeente Utrecht dan hebben ondertekend en we hebben activiteiten georganiseerd, bijvoorbeeld rond Coming Out Day</p>		

<p>Uitvoering van de motie laaggeletterdheid 'Van inspireren kan je leren' (2020/22): in samenwerking met sector Cultuur & Erfgoed hebben we een impuls gegeven aan het verminderen van laaggeletterdheid door het organiseren van een conferentie met diverse betrokken partijen en vervolgvacaties te faciliteren.</p>		<p>Met verschillende programma's en partners uit het netwerk, zoals stichting Lezen en Schrijven, arbeidsmarktregio's en BiSC, zijn gesprekken gevoerd. Uit de gesprekken is gebleken dat er al erg veel projecten, activiteiten en samenwerkingsverbanden rondom laaggeletterdheid bestaan in onze provincie. Externe partijen hebben nadrukkelijk aangegeven dat bij de uitvoering van de motie moet worden voortgebouwd op wat er al loopt. Aangegeven werd dat één brede conferentie niet een bijdrage zou leveren aan het efficiënter maken van wat al gebeurt. In overleg met gedeputeerde is het vierde kwartaal van 2022 een analyse gestart over laaggeletterdheid in onze provincie. Het eindrapport met aanbevelingen en scenario's voor de aanpak van laaggeletterdheid en de rol van de provincie Utrecht wordt in het tweede kwartaal van 2023 opgeleverd.</p>
<p>Uitvoering motie 'Aanpak discriminatie en racisme in sport' (2021/36): In samenwerking met sector Sport is een impuls gegeven aan bestrijding van discriminatie en racisme bij sport</p>		

9.7.2 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal

In het tweede kwartaal van 2022 zijn de evaluatie en actualisatie van de Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023 vastgesteld.

Met de opgaven Versnelling Woningbouw is samengewerkt aan het Convenant Duurzame Woningbouw dat begin 2022 is vastgesteld en ondertekend. Vertrekpunt van het convenant Duurzame Woningbouw is de ambitie van de provincie Utrecht om de duurzaamheidsambities makkelijker en tegen lagere kosten onderdeel te maken van de grote woningbouwopgave. In het convenant staan stevige ambities op het vlak van o.a. circulariteit, natuurinclusief bouwen, klimaatadaptatie en energieverbruik opgenomen. Dit resulteert in een gedeelde set van afspraken die praktische handvatten biedt. Een roep vanuit de markt die nu door overheden wordt omarmd.

In aanloop naar een meer efficiënte en effectievere samenwerking in de regio (met gemeenten, onderwijsinstellingen, waterschap en ondernemers) van drie regionale samenwerkingsverbanden is een evaluatie uitgevoerd op het functioneren van de alliantie Cirkelregio Utrecht. De drie regionale samenwerkingsverbanden zijn Alliantie Cirkelregio Utrecht in midden-Utrecht, Livinglab Food Valley in oost-Utrecht en Groen Hart Werkt in west-Utrecht. Aan deze samenwerkingsverbanden hebben we in de begroting 2023-2025 extra budget toegekend. De resultaten van de evaluatie gebruiken we enerzijds in de samenwerking met de twee andere samenwerkingsverbanden en anderzijds om de alliantie te versterken. Hierbij wordt ook gewerkt aan een versterkte deelname van ons met medewerkers van zowel opgaveteam als lijnteam of andere opgaves.

In het vierde kwartaal van 2022 is het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkoop (MVOI) ondertekend. Daarin zit een aanzienlijk deel voor de circulaire opgave. Inkoop en een aantal opgave- en beleidsteams werken aan het opstellen van het actieplan MVOI. Ook in de regio wordt samengewerkt op het gebied van inkoop. De provincie ondersteunt ook actief gemeenten die gelet op hun grootte over onvoldoende expertise (kunnen) beschikken om circulair opdrachtgeverschap op een effectieve manier in te vullen. Dit gebeurt in het Regionale Circulair Inkoop Overleg (RCIO).

Met team Economie is een Nulmeting circulair ondernemerschap uitgevoerd, waarvan de resultaten in het eerste kwartaal van 2023 verder worden uitgewerkt. Ook is met het team VTH onderzoek gedaan naar de wijze van afvalwetgeving in Vlaanderen ten opzichte van Nederland. Dit wordt in IPO-verband ook samengebracht. Met team Water en Bodem is een Masterclass Zeer Zeldzame Stoffen uitgevoerd.

In het provinciale investeringsbeleid is in de “Nota Investeren, waarderen en exploiteren” het uitgangspunt vastgelegd dat de verwachte waarde van de te onderscheiden materialen en grondstoffen (bijvoorbeeld een brug, tunnel, weg of gebouw) mogen worden betrokken bij het bepalen van de jaarlijkse afschrijvingslast, die daardoor lager wordt. De waarde van die materialen en grondstoffen kunnen bijvoorbeeld via een materialenpaspoort worden aangetoond.

De Randstedelijke Rekenkamer is begin 2022 gestart met een onderzoek naar circulair beleid en uitvoering van de Provincies Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland met de onderzoeksvraag “Hoe dragen de Randstedelijke provincies bij aan de transitie naar een circulaire economie?”. Het rapport zal naar verwachting eind Q2 2023 worden afgerond. Dit rapport kan eventueel leiden tot aanpassing van de acties die we uitvoeren.

Ten slotte zijn er diverse inspiratie en informatiebijeenkomsten (mede-)georganiseerd voor raadsleden en ondernemers.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Ontwikkelen middellange termijnstrategie		<p>Er is prioriteit gegeven aan het traject voor de kennisontwikkeling en voor de ontwikkeling van middellangetermijnstrategie. Daartoe zijn twee sporen uitgezet: 1. Ontwikkeltraject Kennisontwikkeling en Bewustwording 2. Aanbevelingen (extern advies) voor de Strategieontwikkeling tot 2030, waarbij gezocht is hoe dit intern een plaats kan krijgen zodat de middellangetermijnstrategie ook door de interne organisatie ontwikkeld en gedragen wordt.</p> <p>In het eerste traject zijn met alle (opgave-/thema- en lijn)teams gesprekken gevoerd Dit is eind 2022 afgerond. Planning is dat in het eerste kwartaal van 2023 de terugkoppeling naar de teams plaatsvindt en dat daaruit per team een ontwikkelplan wordt afgesproken dat zal bijdragen aan het verder opzetten van de middellangetermijnstrategie.</p> <p>In het tweede traject is eind 2022 een rapport met aanbevelingen van de externe adviseurs opgeleverd en is daarna waar mogelijk van een eerste ambtelijke duiding voorzien. Dit kan meegegeven worden voor de nieuwe provinciale staten en college, zodat daar de keuzes kunnen leiden tot verdere uitwerking van de middellangetermijnstrategie die in 2023 verder wordt vorm gegeven.</p>
Ontwikkelen monitoringsdashboard CE		Eind vierde kwartaal is een doorontwikkeling van de afvalstoffenmonitor door TNO/Geofluxus opgeleverd (toevoegen van monitoren van zeer zeldzame grondstoffen), die in het eerste kwartaal van 2023 wordt uitgewerkt en overgedragen.

9.7.3 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord

Toelichting meerjarendoel:

De provincie Utrecht coördineert haar inspanningen die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelen uit het Nationale Klimaatakkoord. Om versnelling te brengen in het tijdig bereiken van deze doelen, en om trends en ontwikkelingen beter te kunnen volgen, is in de begroting het doel opgenomen dat de transitie naar een klimaatneutrale samenleving beter gemonitord en verankerd wordt. Ten behoeve hiervan is een concernprogramma in het leven geroepen onder de naam Klimaat centraal. Het programma heeft naast deze coördinatie op provinciaal niveau tot doel aanvullende maatregelen op te stellen, en uit te laten voeren, die de uitstoot van broeikasgassen in de provincie effectief verminderen. De provincie houdt toezicht op de voortgang van haar inspanningen en die van partners met de nieuwe Klimaatmonitor provincie Utrecht.

In 2022 is een start gemaakt met het verankeren van klimaat(thema's) in de begroting van de provincie en is het fundament gelegd voor een klimaatplan waarin aanvullende maatregelen per klimaattafel uit het Klimaatakkoord worden uitgewerkt. Daarnaast heeft de provincie door Klimaatverbond Nederland onderzoek laten doen naar het laten meewegen van maatschappelijke effecten ten gevolge van broeikasgasuitstoot. Dit moet leiden tot de inzet van eerlijke CO2-prijzen bij provinciale beleidsafwegingen en -keuzes. Om klimaat vast onderdeel te maken van de beleidsvelden en opgaven van de provincie wordt, samen met de interne organisatie, een gemeenschappelijke beeldtaal ontwikkeld en is het interne netwerk Duurzaam Doen opgezet. Voor de externe coördinatie is een participatietraject gestart met maatschappelijke organisaties, medeoverheden en het bedrijfsleven en organiseerde de provincie samen met het Planbureau voor de Leefomgeving in november een eerste expertsessie.

Wij coördineren onze inspanningen die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelen uit het Nationale Klimaatakkoord. In de begroting is het doel opgenomen dat de transitie naar een klimaatneutrale samenleving beter gemonitord en verankerd wordt. Hiermee willen we versnelling brengen in het tijdig bereiken van onze doelen en trends en ontwikkelingen beter volgen. Hiervoor is een concernprogramma in het leven geroepen onder de naam Klimaat centraal. Het programma heeft naast deze coördinatie op provinciaal niveau tot doel aanvullende maatregelen op te stellen en uit te laten voeren. Die maatregelen verminderen de uitstoot van broeikasgassen. We houden toezicht op de voortgang van onze inspanningen en die van partners met de nieuwe Klimaatmonitor provincie Utrecht.

In 2022 is een start gemaakt met het verankeren van klimaat(thema's) in de begroting van de provincie en is het fundament gelegd voor een klimaatplan waarin aanvullende maatregelen per klimaattafel uit het Klimaatakkoord worden uitgewerkt. We volgen de uitvoering van acties die voortvloeien uit dit akkoord. In november is een overzicht in tabelvorm naar Provinciale Staten gestuurd met al onze maatregelen per klimaattafel/-sector. Daarnaast heeft de provincie door Klimaatverbond Nederland onderzoek laten doen naar het laten meewegen van maatschappelijke effecten ten gevolge van broeikasgasuitstoot. Dit moet leiden tot de inzet van eerlijke CO2-prijzen bij provinciale beleidsafwegingen en -keuzes, zoals nu al het geval is in onze maatschappelijke kosten-batenanalyses. Om klimaat vast onderdeel te maken van de beleidsvelden en opgaven van de provincie wordt, samen met de interne organisatie, een gemeenschappelijke beeldtaal ontwikkeld en is het interne netwerk Duurzaam Doen opgezet. Voor de externe coördinatie is een participatietraject gestart met maatschappelijke organisaties, medeoverheden en het bedrijfsleven en organiseerde de provincie samen met het Planbureau voor de Leefomgeving in november een eerste expertsessie.

- In de begroting van beleidsdoel 9.7.3 is in 2022 voor 2023 en verder een indicator over de relatieve, jaarlijkse CO2-reductie toegevoegd.
- De Klimaatmonitor (van de) provincie Utrecht wordt in 2023 uitgebreid met nieuwe indicatoren die de daadwerkelijke reductie verder inzichtelijk maken.
- In 2022 is gewerkt aan een betere bruikbaarheid van de Klimaatmonitor (van de) provincie Utrecht: de cijfers en trends worden beter verklaard en uitgelegd.
- Actualisering van deze gegevens en de toevoeging van gegevens over de uitstoot van gegevens op het niveau van de individuele Utrechtse gemeenten volgt in 2023.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
Indicatoren worden verder ontwikkeld ten opzichte van de eerste oplevering in 2021		

Het klimaatdashboard zal worden uitgebreid en verfijnd		

9.7.4 Het beleid is beter met data onderbouwd

Toelichting meerjarendoel:

Op verschillende plekken binnen onze organisatie wordt al met data wordt gewerkt. We willen dit versnellen en breder verspreiden via het programma Slimmer met Data. Bewustwording, leren door te doen en opgaven met elkaar verbinden staan hierbij centraal. Het programma begeleidt dataprojecten uit verschillende domeinen in data gedreven werken. Hierbij staan leren en experimenteren voorop en houden we de meerwaarde voor de maatschappelijke opgaven altijd in beeld. Deze projecten noemen we etalageprojecten. We willen van onderop bouwen aan mooie voorbeelden van data-onderbouwd werken, daarin leren wat de beste manier is en elkaar inspireren

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De in 2021 opgezette etalageprojecten afronden en maximaal vijf nieuwe etalageprojecten starten		Enkele etalageprojecten die in 2021 zijn gestart, waren eind 2022 nog niet volledig afgerond. Deze worden in het eerste kwartaal van 2023 afgerond. De etalageprojecten die in 2022 zijn gestart worden voortgezet in 2023 en aangestuurd vanuit de lijn. Overzicht etalageprojecten: <ul style="list-style-type: none"> - Trendanalyse brede welvaart - Druktemonitor (gebruik realtime Resono-data) - Dataspeeltuin met subsidie-data - Dashboard ov-reizigers met routekaart visualisaties - Clusteranalyse woningen voor energietransitie - Workshops datacanvas met clusters Cultuur en Recreatie en Toerisme - Workshops datacanvas met team Nieuwe Hollandse Waterlinie - Onderzoek door Datawerkplaats (UU) naar burgerparticipatie bij dataverzameling, casus Telraam.
Collega's inspireren door de etalageprojecten en andere interne data-projecten in de schijnwerpers te zetten en lessons learned te delen tijdens verschillende meetings, waaronder twee keer tijdens 'Datadorp'.		
We geven adviezen over hoe we als organisatie gestructureerder en professioneler met data kunnen werken, dus hoe we het werken met data kunnen verankeren in de huidige manier van werken.		
We organiseren colleges/lezingen en workshops of opleidingen om de vaardigheden en bewustwording over het		

datagedreven werken in de publieke sector te stimuleren		
---	--	--

9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde

Toelichting op beleidsdoel

Dit beleidsdoel omvat drie hoofdonderdelen: de informatiehuishouding binnen onze organisatie en het toezicht van de provinciearchivaris, het beheer van de provinciale archiefbewaarplaats en de openbaarheid van provinciale informatie onder de Wet open overheid (Woo). Het hoofdonderdeel informatiehuishouding heeft een directe relatie met meerjarendoel 10.1.6: 'De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel'. Het hoofdonderdeel archiefbewaarplaats wordt uitgevoerd door verbonden partij Het Utrechts Archief (HUA). De belangrijkste vorderingen van de drie hoofdonderdelen worden belicht in het meerjarendoel van dit beleidsdoel.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	94	87	92	100	-8
Subsidies	-	682	682	672	11
Materiële lasten	672	-	-	-	
Totaal lasten	766	769	774	771	3
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	766	769	774	771	3

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Actief openbaar publiceren		4	2	4	0
Omschrijving:	Aantal documentcategorieën onder artikel 3.3 Wet open overheid, waarvoor de PU de procedures en voorzieningen gerealiseerd heeft om actief openbaar te publiceren				
Toelichting					
Bron:	Intern				
2 Beheren en delen provinciale organisatie		100	50	100	0

Omschrijving: Aantal teams dat de vernieuwde werkwijze voor het beheren en delen van provinciale informatie heeft doorgevoerd (aansluiting op Teams/SharePoint)

Toelichting

Bron: Intern

Meerjarendoelen

9.8.1 Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

Toelichting meerjarendoel:

Programma Samenwerken en Dossiers heeft de nieuwe digitale samenwerkingsomgeving (MS Teams en Sharepoint) en het nieuwe archiefsysteem (CORSA) per team uitgerold. Dit wordt in het eerste kwartaal van 2023 afgerond. Lopende dossiers zijn overgezet naar SharePoint. De dossiers uit het oude archiefsysteem Documentum worden overgezet naar CORSA. Bij beide hebben we aandacht voor de vertrouwelijkheid van gegevens en de verbetering van de zoekfunctionaliteit.

Die uitrol is onderwerp van gesprek in het strategisch informatieoverleg (SIO), dat de inrichting van informatiehuishouding aanstuurt. Het gesprek ging in 2022 vooral over goede aansluiting op de gebruikersorganisatie, verhouding tot informatiehuishouding onder de Woo en de plannen voor het CIO Office. HUA heeft in 2022 vorderingen gemaakt met de doelstellingen voor digitale duurzaamheid, door afronding van de aanbesteding van het e-depot. HUA heeft deze voorziening in het eerste kwartaal van 2023 klaar voor gebruik. Verder zijn nieuwe specialisten aangetrokken voor team Digitale Archiefdiensten. HUA is ook gestart met het opstellen van een nieuwe producten- en dienstencatalogus voor digitale archiefdiensten. Dit alles vindt plaats onder een stuurgroep waarin wij zijn vertegenwoordigd. Hier ligt een relatie met de uittreding van de minister van OCW uit de gemeenschappelijke regeling. Hier staat meer over in de paragraaf HUA onder Verbonden Partijen. De projectleider heeft het plan van aanpak voor het programma Woo in december voorgedragen in het CMT, waar het is besproken en vastgesteld. We zijn op onderdelen al in 2022 gestart met de uitvoering.

Beoogd resultaat 2022	Status	Toelichting
De geworven projectleider heeft een plan van aanpak opgesteld en in werking gezet om de organisatie te gaan laten voldoen aan de Woo		
De in 2021 opgedane ervaring met de Woo-pilot met anonimiseringssoftware voor de Wob-publicaties zal als input dienen voor een aanbesteding voor anonimiseringssoftware		Door personele en technische issues is de pilot in 2022 onvoldoende van de grond gekomen. Ook interprovinciaal is er nog geen gezamenlijkheid gevonden. Dit is voor nu 'on hold' gezet. We kijken ook zelf welke opties er zijn voor goede anonimiseringssoftware.
We nemen actief deel aan interprovinciale activiteiten om de Woo werkend te krijgen bij de provincies		We nemen deel aan de IPO-werkgroepen Woo en 'uitwerken informatiecategorieën'. Die uitwerking is in december opgeleverd.
De geworven adviseur informatiebeleid (IB) gaat het kwaliteitssysteem en -handboek voor het informatiebeheer en archivering bij de provincie (nader operationaliseren		Inhoudelijk zijn er nog geen vorderingen op het kwaliteitssysteem informatiehuishouding. Er is wel een adviseur hiervoor geworven; die is nog tot eind eerste kwartaal 2023 bezig bij programma Samenwerken en Dossiers.

Verbonden partijen

Coöperaties en vennootschappen

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *

REMU Houdstermaatschappij NV *

Vitens NV *

Gemeenschappelijke regeling

Het Utrechts Archief *

Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *

Stichtingen en verenigingen

Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *

Inter Provinciaal Overleg (IPO) *

Overzicht overhead

Programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan de uitvoering van maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie. De domeinen Bedrijfsvoering, Bestuurs en directieondersteuning en Concerncontrol zijn ingericht om het takenpakket van de provincie goed te ondersteunen bij bestuurlijke majeure opgaven en ambities. De organisatie werkt aan de bestuurlijke beleidsdoelen door het realiseren van robuust financieel beleid en doelmatige bedrijfsvoering en streeft daarbij naar optimale ondersteuning.

Wat heeft het gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	30.633	29.124	30.068	31.211	-1.143
Kapitaallasten	4.923	6.742	5.354	5.115	239
Materiële lasten	21.679	22.904	26.797	27.532	-735
Subsidies	-17	165	390	640	-250
Totaal lasten	57.218	58.935	62.609	64.498	-1.889
Baten	-3.023	-4.068	-5.632	-5.556	76
Totaal Baten	-3.023	-4.068	-5.632	-5.556	76
Totaal voor bestemming	54.195	54.867	56.977	58.942	1.965
Mutaties in de reserves					
Toevoegingen	442		648	648	
Onttrekkingen	-24.064			-105	-105
Mutaties in de reserves	-23.622		648	543	-105
Saldo na bestemming	30.573	54.867	57.625	59.485	1.859

Toelichting belangrijkste verschillen

Het nadelig saldo na bestemming van € 1,859 mln. bestaat voornamelijk uit:

- Deze overschrijding komt voort uit het financieel- en subsidiesysteem. De intentie was om deze systemen te dekken uit eigen middelen. De aanbesteding heeft meer tijd gevraagd en is voor het financiële ERP-systeem hoger uitgevallen. De implementatie van het subsidiesysteem heeft vertraging opgelopen. Dit geeft een totaal overschrijding op de materiële lasten van € 0,735 mln.
- Voor beide systemen is ook meer personele inzet gevraagd, voor inhuur met specifieke kennis. Daarnaast heeft er diverse inhuur plaatsgevonden. Dit betreft externe inzet van personeel om de openstaande moeilijk vervulbare financiële adviseursfuncties tijdelijk in te vullen. Daarnaast hebben we expertise moeten inhuren ten behoeve van complexe fiscale vraagstukken op het gebied van horizontaal toezicht en vennootschapsbelasting. Bij HRO betrof dit extra inhuur bij werving en selectie. Dit geeft een totaal overschrijding op personeel van € 1,143 mln.

- Voordeel van € 0,239 mln. op de kapitaallasten. Dit heeft mede te maken met vertraging van de projecten en verschuiving van de kredieten.
- Nadeel van € 0,250 mln. op de subsidies. Dit heeft mede te maken met een verhoging van de bijdrage GBO op basis van een IPO besluit (BIJ12).

Een uitgebreide analyse van de verschillen staat in hoofdstuk 4 – De jaarrekening onderdeel 4.6.

Mutaties in de reserves

Naam reserve	Stortingen 2022		Onttrekkingen 2022	
	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	-	-	-	-105
Reserve Meerjarige programma's/projecten	648	648	-	-
Totaal 10. Overzicht overhead	648	648		-105

Investerings

Overzicht Overhead	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet
Investerings ICT	1.916	-	1.916	1.481	435	1.481	435
Investerings provinciehuis	13.091	4.178	8.130	2.244	5.886	6.422	6.669
Totaal	15.007	4.178	10.046	3.726	6.320	7.904	7.103

Toelichting

In bovenstaande tabel is een samenvatting van het verloop van de investeringen voor domein Bedrijfsvoering opgenomen. Zie voor een uitgebreide toelichting bijlage 1.

Verbonden partijen

Er zijn binnen dit programma geen verbonden partijen.

Hoofdstuk 3 - Paragrafen

3.1 Provinciale belastingen en heffingen

3.1.1 Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en lokale heffingen. Daarvan zijn de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting, een provinciale belasting, de belangrijkste.

De provinciale heffingen mogen niet hoger dan kostendekkend zijn (artikel 225 van de Provinciewet). Wij kennen de volgende heffingen:

- leges
- ontgrondingenheffing
- grondwaterheffing

3.1.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De Belastingdienst verzorgt de heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarbij de inkomsten vanuit de provinciale opcenten worden afgedragen aan de provincie.

De grondslag voor het heffen van opcenten is de Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de Motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht (vastgesteld door Provinciale Staten op 27 juni 2011).

Het tarief voor de opcenten bedroeg in 2022 in de provincie Utrecht 77,5. Daarmee is Utrecht de provincie met het op één na laagste opcententarief.

Provinciale opcenten 2018-2022

Provincie	2018	2019	2020	2021	2022
Groningen	89,3	90,4	91,8	93,3	94,5
Drenthe	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
Zuid-Holland	90,4	90,4	90,4	90,4	91,8
Gelderland	89,2	89,2	87,2	89,5	90,6
Friesland	70,0	71,1	87,0	87,0	87,0
Zeeland	82,3	89,1	89,1	89,1	82,3
Flevoland	79,0	79,8	80,6	81,4	82,2
Overijssel	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9
Noord-Brabant	76,1	76,1	78,0	78,4	79,6
Limburg	77,9	77,9	77,9	77,9	79,1
Utrecht	72,6	72,6	73,6	74,9	77,5
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
Gemiddeld	80,6	81,4	83,0	83,5	83,7
Maximaal tarief	111,8	113,2	115,0	116,8	118,4

In de primaire Begroting 2022 is voor de opcenten een opbrengst geraamd van € 139,4 miljoen. Die opbrengst was gebaseerd op de raming die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van 2021. In de Zomernota 2022 is de verwachte opbrengst voor het jaar 2022 verhoogd naar € 140,1 miljoen op basis van de meicirculaire 2022.

Uit de eindejaarsopgave van de Belastingdienst blijkt dat de werkelijke opbrengst over het jaar 2022 € 140,4 miljoen is. Deze iets hogere opbrengst is te verklaren door de toename van het aantal auto's in de provincie Utrecht in privébezit en bij grootwagencarporteurs.

3.1.3 Provinciale heffingen

3.1.3.1 Leges

De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018. Deze verordening is op 6 november 2017 door Provinciale Staten vastgesteld. De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Het uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is dat deze maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit controleren we ieder jaar bij de vaststelling van de tarieventabel met een hiervoor ontwikkeld rekenmodel.

De opbrengst per jaar is afhankelijk van het aantal ingediende aanvragen en wisselt daardoor sterk. Daarom is in de Begroting 2022 de verwachte opbrengst gebaseerd op de gemiddelde opbrengst van de laatste drie afgesloten kalenderjaren voor deze begroting: € 571.268. De werkelijke opbrengst aan leges bedroeg in 2022 € 376.905.

In onderstaande tabel lichten we de kostendekkendheid van de legestarieven over het jaar 2022 toe.

Berekening van kostendekkendheid van de leges		<i>(bedragen x € 1.000)</i>
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente 2022		262,6
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen 2022		0
Netto kosten taakveld 2022		262,6
Toe te rekenen kosten		
Overhead inclusief (omslag)rente		165,8
BTW		0
Totale kosten 2022		428,4
Opbrengst heffingen (exclusief precariobelasting) 2022		376,9
Dekkingspercentage		88%

3.1.3.2 Ontgrondingenheffingen

De Ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden zoals bedoeld in artikel 21f van de Ontgrondingenwet. De heffing is bedoeld om de kosten te dekken van schadevergoedingen en van onderzoek als er onverwachte schade bij ontgrondingen ontstaat. De heffing wordt alleen geheven bij grote ontgrondingen waarbij daadwerkelijk kans op schade is.

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002. Deze verordening is door Provinciale Staten vastgesteld op 25 februari 2002 en met ingang van 1 mei 2002 in werking getreden. De verordening is voor het laatst gewijzigd bij besluit van Provinciale Staten van 31 oktober 2011. De ontgrondingenheffing is € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor een (wijziging van een) vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.

De verordening wordt als dat nodig is periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend en is afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in dat jaar. In de Begroting 2022 is de gemiddelde opbrengst geraamd op € 5.000.

De werkelijke opbrengst in 2022 was € 35.160.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief maximaal kostendekkend mag zijn. In 2022 zijn geen kosten gemaakt voor schadevergoedingen en onderzoek. Om die reden wordt de totale opbrengst van de ontgrondingenheffing ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken.

Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingenheffing		<i>(bedragen x € 1.000)</i>
Kosten taakveld – schadevergoedingen en onderzoek 2022		-
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen 2022		-
Netto kosten taakveld 2022		-
Toe te rekenen kosten		
Overhead inclusief (omslag)rente		*
BTW		-
Totale kosten 2022		-
Opbrengst ontgrondingenheffing 2022		35,2
Dekkingspercentage		- **

* De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD. Ze zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is dus geen sprake.

** Omdat de kosten € 0 zijn, is berekening van het percentage niet mogelijk.

3.1.3.3 Grondwaterheffing

De grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater zoals bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing is bedoeld voor maatregelen en kosten die verband houden met grondwateronttrekking en het infiltreren van water, het bijhouden van register, schadevergoeding en onderzoek. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening is op 31 oktober 2011 door Provinciale Staten vastgesteld en voor het laatst gewijzigd bij besluit van 4 november 2013. De verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Het tarief voor de grondwaterheffing bedraagt € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

In de Begroting 2022 is de opbrengst geraamd op € 1.334.000.

De werkelijke opbrengst was in 2022 € 1.286.121.

Ook voor de grondwaterheffing geldt dat het tarief maximaal kostendekkend mag zijn. De kosten vielen in 2022 lager uit dan de opbrengst. Hierdoor is de 100% norm voor kostendekkendheid dus net overschreden. De € 43.000 aan lagere kosten wordt daarom ondergebracht in de voorziening Grondwaterheffing. Hiermee kunnen we voorkomen dat de hoogte van de grondwaterheffing jaarlijks verandert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.

Berekening van kostendekkendheid van de grondwaterheffing		<i>(bedragen x € 1.000)</i>
Kosten taakveld – kosten maatregelen en onderzoeken 2022		884
Kosten taakveld – schadevergoedingen en onderzoek 2022		60
Inkomsten taakveld(en), excl. Heffingen 2022		-9
Netto kosten taakveld 2022		935
Toe te rekenen kosten		
Overhead inclusief (omslag)rente		308
BTW		0
Totale kosten 2022		1.243
Opbrengst heffingen 2022		1.286
Dekkingspercentage		103%

3.1.3.4 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld. Wel kunnen we in bepaalde gevallen tegemoetkomen aan onredelijkheden van overwegende aard die zich bij de toepassing van de leges- en heffingsverordeningen voordoen. Dit wil zeggen dat als het opleggen van bijvoorbeeld leges leidt tot een onredelijk gevolg dat niet de bedoeling van de verordening is geweest, van het opleggen van die leges kan worden afgezien.

3.1.3.5 Opbrengsten provinciale belastingen en heffingen

Samenvatting opbrengsten provinciale belastingen en heffingen	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	Rekening 2021	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
Opcenten motorrijtuigenbelasting	133.946	139.414	140.100	140.350
Leges	317	571	571	377
Ontgrondingenheffing	3	5	5	35
Grondwaterheffing	1.435	1.334	1.334	1.286
Totaal	135.701	141.324	142.010	142.048

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële gevolgen op te kunnen vangen van het optreden van de ingeschatte risico's. De ratio weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven een zo betrouwbaar en verantwoord mogelijk inzicht in de actuele financiële positie van de provincie.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Risicomanagement binnen de provincie Utrecht;
2. Risicoanalyse;
3. Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van de Begroting 2023;
4. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit;
5. Ratio weerstandsvermogen;
6. Financiële kengetallen.

3.2.2 Risicomanagement binnen provincie Utrecht

Het beleid voor weerstandsvermogen en risicobeheersing is verankerd in het beleidskader Integraal Risicomanagement 2020 en de kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020.

Het beleidskader Integraal Risicomanagement 2020 geeft Provinciale Staten op strategisch niveau de kaders voor risicomanagement. Binnen deze strategische kaders geven Gedeputeerde Staten invulling aan risicomanagement met het uitvoeringskader Integraal Risicomanagement. Het uitvoeringskader vormt de leidraad voor het risicomanagement binnen de ambtelijke organisatie. Integraal risicomanagement gaat over het realiseren van doelen door het effectief en kosten-efficiënt omgaan met onzekerheden, risico's en kansen. Het biedt hiermee kansen op sturing en versterkt het doelgericht, doeltreffend en doelmatig werken vanuit respectievelijk Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie. De Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 bevat de financiële uitgangspunten en richtlijnen die gelden voor het weerstandsvermogen en het beheersen van risico's.

Wanneer geïdentificeerde risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal dit gevolgen hebben voor de financiële positie. Hiervoor gelden drie uitgangspunten:

1. Risico's waarvan de incidentele financiële gevolgen minder dan € 100.000 bedragen, worden niet als materieel beschouwd. Dit betekent dat de financiële gevolgen binnen de programmabudgetten moeten worden opgevangen.
2. Voor zover de incidentele financiële gevolgen van een risico (= kans van optreden keer de impact) gedekt zijn door de reserve weerstandsvermogen, wordt deze reserve aangewend om die financiële gevolgen te dekken. Dit gebeurt als de bedreiging werkelijk optreedt en de last niet gedekt kan worden binnen het budget van het betreffende programma.
3. Mochten de financiële gevolgen van een risico groter zijn dan de beschikbare reserve weerstandsvermogen, dan zal een beroep worden gedaan op de overige beschikbare weerstandscapaciteit (saldireserve).

Verder is het zo dat als een financieel risico een kans van optreden heeft van 50% of groter, het risico niet in het provinciaal risicomanagementsysteem wordt opgenomen. Het risico moet dan via regulier budget of een voorziening worden afgedekt. De reserve weerstandsvermogen biedt daarnaast geen dekking voor financiële gevolgen van het zich voordoen van risico's die niet zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

In 2022 heeft er geen onttrekking aan de reserve weerstandsvermogen plaatsgevonden. Het grootste risico dat in de begroting 2022 was genoemd, betrof het terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie. Het Rijk heeft voor 2022 het wegvallen van de reizigersopbrengsten in belangrijke mate bekostigd. Het is niet noodzakelijk gebleken om hiervoor een onttrekking te doen aan de reserve weerstandsvermogen.

3.2.3 Risicoanalyse

Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 219 risico's geïdentificeerd en opgenomen in ons risicomanagementsysteem. Van de 219 hebben 92 risico's een financieel effect. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 135,8 mln. Het is onwaarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.

Op basis van de Monte Carlo-analyse blijkt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) dat een weerstandsvermogen van € 24,3 miljoen voldoende is om alle risico's op te vangen.

In het onderstaande overzicht wordt de top 10 van het aantal risico's gepresenteerd. Dit zijn de risico's met de hoogste impact op het benodigd weerstandsvermogen. Deze risico's zijn samen goed voor circa 61% van de berekende omvang van het benodigd weerstandsvermogen. De Financiële Klasse is bepaald op het maximaal financieel risico. Als het verwachte financieel gevolg bekend is, is dat ingevuld onder financieel gevolg. Zo niet, dan is het maximale financieel gevolg ingevuld.

Nr.	Risico	Kans Klasse	Financiële Klasse	Financieel gevolg	Invloed
1	Achterblijven van de reizigersopbrengsten in de concessie	10% - 30%	> € 5 mln.	Max € 20,0 mln.	20,39%
2	Garantiefonds Energie	10% - 30%	> € 5 mln.	€ 3,9 mln.	11,48%
3	Er vindt een cyberincident plaats	30% - 50%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 5,0 mln.	8,60%
4	ICT- gerelateerde voorvallen	0% - 10%	> € 5 mln.	Max € 10,0 mln.	3,44%
5	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 5,0 mln.	3,52%
6	VBS woonwijk, hogere plankosten	30% - 50%	€ 1,0 mln. - € 2,5 mln.	€ 1,0 mln.	3,16%
7	HvdH/VBS wijziging bomenbalans	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 3,0 mln.	3,13%
8	Baggerdepot oostelijke Vechtplassen	0% - 10%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	€ 3,5 mln.	2,54%
9	Tegenvallend fondsrendement ROM	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5,0 mln.	Max € 4,0 mln.	2,33%
10	(HvdH) Project Oude Tempel: hogere opbrengst gronduitgifte	10% - 30%	Geen negatieve financiële gevolgen	€ -1,97 mln.	2,28%

1. Achterblijven reizigersopbrengsten in de concessie (eerder: terugvallen reizigersopbrengsten in de concessie)

De businesscase voor de vervoerders blijft onder druk staan, omdat de reizigers aantallen fors lager zijn dan voor Corona. Voor 2022 werd het verlies van de vervoerbedrijven in belangrijke mate door het Rijk afgedekt via de "Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies (BVOV)". Voor 2023 heeft het Rijk een transitievergoeding OV (TVOV) ter beschikking gesteld. Via deze regeling kan een deel van het financiële risico van de vervoerder gedekt worden als de vervoerder daadwerkelijk verlies maakt. Landelijk is € 150 miljoen beschikbaar. Voor onze regio betekent dat een maximale bijdrage van € 5 tot € 10 miljoen.

Voor de periode 2023 tot en met 2026 heeft continuering van het openbaar vervoer de hoogste prioriteit. Hierover zijn verlengingsafspraken met de beide vervoerders gemaakt. De praktijk laat zich echter niet exact voorspellen. Als de reizigersopbrengsten, om welke reden dan ook, in de jaren 2023 tot en met 2026 achterblijven bij de prognoses, ontstaat er een risico dat de provincie de hierdoor ontstane tekorten voor een deel moet afdekken.

Bij de Kadernota 2023-2026 en de begroting 2023 is besloten € 50 miljoen te reserveren in de reserve OV Concessie. Deze reserve dient in 2023, 2024 en 2025 als dekking voor de eventueel achterblijvende opbrengsten als gevolg van lagere reizigersaantallen.

2. Garantiefonds Energie

Voor het stimuleren van de energietransitie maken we gebruik van het Energiefonds dat wordt beheerd door Stichting Energietransitie Utrecht (SETU). Wij hebben een borgstelling afgegeven voor SETU van maximaal € 16 miljoen, waardoor zij datzelfde bedrag kon lenen. Zij verstrekt daarvan leningen aan projecten die elders niet gefinancierd kunnen worden en een bijdrage leveren aan de energietransitie. Op dit moment is hiervan ongeveer € 8,6 miljoen uitgezet. De bedoeling is dat met de aflossingen weer nieuwe leningen kunnen worden verstrekt.

Om het risico op het niet kunnen terugbetalen van de leningen te kunnen beheersen, is onder andere € 4 miljoen in de reserve weerstandsvermogen gestort.

3. Er vindt een cyberincident plaats

De kans op een cyberincident (hack, ransomware aanval, inbraak, etc.) is het afgelopen jaar verder toegenomen. Dit komt onder andere door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne die resulteert in een sterk veranderd dreigingslandschap. Preventieve en repressieve maatregelen worden en zijn in de organisatie doorgevoerd om te voorkomen dat een dergelijk incident gebeurt. Repressieve maatregelen richten zich op hoe te handelen wanneer zich een cyberincident of een digitale aanval op onze organisatie heeft voorgedaan. Het gaat hierbij om het detecteren, reageren, beperken en herstellen van de eventuele schade. Het is echter onmogelijk om dit volledig te voorkomen. De inzet is bedoeld om de kans dat een cyberincident gebeurt te verminderen en de impact bij een incident te beperken. Hier wordt doorlopend veel aan gedaan, op technisch, organisatorisch (awareness, opleiding, communicatie) en procedureel (leveranciers-procedures, beleid) vlak. Het plaatsvinden van een cyberincident is toegevoegd aan het bestaande Bedrijfscontinuïteitsplan en uitgewerkt in het Cyberincident Response Plan.

4. ICT-gerelateerde voorvallen

Door de toenemende digitalisering van ons werk neemt ook de afhankelijkheid van IT-middelen en services toe. Uitval of het niet beschikbaar zijn van IT-middelen en services heeft een grote impact op de continuïteit van onze werkzaamheden en onze bedrijfsvoering. We monitoren de beschikbaarheid van onze systemen dan ook continu en passen onze maatregelen daartoe aan. We hebben onder andere de volgende maatregelen actief:

- Een (actueel) bedrijfscontinuïteitsplan;
- Voldoende controle op toegang door autorisatie maatregelen (two-factor authenticatie);
- Zorgen voor uitwijkprocedures in overeenkomsten met leveranciers en hostingpartners en opvang bij stroomuitval (signalering en inschakelen experts bij uitval);
- Moderniseren van ICT-infrastructuur en regelmatig onderwerpen aan een DRA (diepgaande risicoanalyse) waarbij nieuwe of aangepaste programmatuur grondig wordt getest voor implementatie.

5. Uitlekken van vertrouwelijke informatie

Op basis van de Meldplicht Datalekken zijn organisaties die privacygevoelige gegevens opslaan en/of verwerken, verplicht om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens te melden als er sprake is van mogelijke risico's voor de betrokkenen. Het begrip datalek is hierbij breed gedefinieerd. Voorbeelden van een potentieel datalek zijn onder andere een verloren USB-stick of laptop, ongeoorloofde toegang tot systemen met persoonsgegevens of het versturen van een email met privacygevoelige gegevens naar een onjuiste persoon.

Het niet melden van dergelijke incidenten kan naast eventuele schadeclaims van derden ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Dit geldt ook voor het niet of onvoldoende inlichten van betrokkenen, of onvoldoende zorgvuldige beveiliging van en omgang met privacygevoelige informatie. Onder de Europese AVG kunnen maximale boetes worden opgelegd tot (theoretisch) € 20.000.000 of 4% van de jaaromzet. De organisatie heeft het afgelopen jaar geïnvesteerd in de kennis en in het bewustzijn van de medewerkers hierover.

6. Vliegbasis Soesterberg; Woonwijk hogere plankosten

Op een deel van de voormalige vliegbasis Soesterberg ontwikkelen we samen met de gemeenten Zeist en Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase. In de woonwijk is een PFOS-verontreiniging geconstateerd. Naast onderzoek naar saneringstechnieken is ook onderzoek uitgevoerd naar de verontreiniging in de bodem en het grondwater. Met het Rijk hebben we de afgelopen tijd onderhandeld om afspraken te maken over het kostenverhaal van de benodigde sanering. De komende periode worden hiertoe afspraken schriftelijk vastgelegd.

De complexiteit omtrent de PFOS-sanering, maar ook diverse te doorlopen juridische procedures zorgen voor vertraging in de uitvoeringsplanning. Het gevolg hiervan is dat het realiseren van de woonwijk in fases wordt uitgevoerd (besluit Provinciale Staten van november 2021). Door de nog aanwezige onzekerheden in diverse juridische procedures, de planning rondom de sanering en het finaal afrekenen van het kostenverhaal met het Rijk is er een verhoogd risico voor hogere plankosten van het project. Het risico op kostenoverschrijding is opgenomen in de risicoanalyse.

7. Hart van de Heuvelrug, Vliegbasis Soesterberg; wijziging bomenbalans

Voor de bomenbalans HvdH zijn in 2008 al 21 hectares bomen aangeplant, vooruitlopend op de rode ontwikkelingen. Volgens de Wet Natuurbescherming (2017) kan herplanting pas plaatsvinden nadat er gekapt is. Om de al aangeplante hectares in lijn te brengen met de wet Natuurbescherming wordt een ontheffing

aangevraagd (met terugwerkende kracht) om de aanplant als compensatie aan te merken. De aanplant is namelijk wel in lijn met de strekking van de wet Natuurbescherming (geen afname van areaal bos/bomen), maar niet volgens de letter van de wet. De ontheffing is een juridisch novum en daarmee risicovol. Mogelijk wordt hiertegen bezwaar gemaakt.

8. Baggerdepot oostelijke Vechtplassen

Het baggerdepot op de huidige locatie is strijdig met de provinciale regelgeving, specifiek artikel 6.45 lid b van de Interim Omgevingsverordening (IOV). Gedeputeerde Staten hebben besloten de vergunning te verlenen op basis van de hardheidsclausule IOV. Dit gebeurt na integrale afweging van provinciale belangen. De realisatie van het baggerdepot weegt met het oog op de te revitaliseren natuur Kaderrichtlijn water en recreatie zwaarder dan de (tijdelijke) verstoring van de ganzen in het ganzenrustgebied. Zo kan het gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen worden uitgevoerd. Het depot mag niet langer dan drie jaar op de huidige locatie aanwezig zijn en na afronding van het baggerproject moet de functionaliteit als ganzenrustgebied worden hersteld. Daarnaast moet compenserend areaal ganzenrustgebied worden aangewezen, zodat de winterrust voldoende kan worden gegarandeerd. Zo voldoen we aan de afspraken uit de Utrechtse uitwerking van het Ganzenakkoord. Het opgenomen risico bestaat uit het juridisch sneuvelen van de vergunning (door bezwaar/beroep). Daardoor wordt uiteindelijk ook schade geleden bij andere onderdelen van het gebiedsakkoord, die als gevolg van het sneuvelen van de vergunning niet kunnen worden uitgevoerd met het baggerdepot op de huidige locatie (en de te maken kosten in de daaropvolgende zoektocht naar een alternatieve locatie). Vooral de borging van compenserend areaal is zeer belangrijk. Dit geldt expliciet in de maand maart, wanneer de eerste ontheffingen beheer en schadebestrijding gebruikt mogen worden (en er dus op standganzen geschoten wordt in de rest van de provincie). Dit komt omdat juist dan de functionaliteit als ganzenrustgebied voor de trekganzen cruciaal is. Deze beheersmaatregel is ecologisch en juridisch van grote waarde, ook om aan de voorwaarden van de Utrechtse uitwerking van het Ganzenakkoord te kunnen voldoen

9. Tegenvallend fondsrendement ROM

De provincie Utrecht heeft in totaal € 16 miljoen gestort als aandelenkapitaal in de ROM Regio Utrecht voor financiële ondersteuning aan startups, scale-ups en innovatief MKB. Hiervoor is € 4 miljoen toegevoegd aan het weerstandsvermogen, gezien de aanname van het risico op basis van ervaringscijfers bij andere ROM's die veelal een risicopercentage hanteren van 25%.

De ROM monitort en rapporteert op kwartaalbasis de performance van het gehele portfolio van het participatiefonds. Dat levert voor hen tot op heden geen redenen om een voorziening op te nemen waardoor zij vooralsnog uitgaan van het revolverende karakter van het fonds. In deze monitoring worden macro economische ontwikkelingen niet meegenomen. Gezien de huidige situatie op de kapitaalmarkt wordt het overall risico zeker niet lager.

Onze huidige risico-inschatting blijft 25% mede omdat de aannames voor de bepaling van dit percentage niet gewijzigd zijn. Voor de meer risicovolle fondsen binnen de ROM, zoals het POC-fonds en VVF-fonds, lopen wij geen risico omdat wij de fondsstortingen als lasten in de exploitatie nemen.

10. Hart van de Heuvelrug, project Oude Tempel; grondopbrengsten

Oude Tempel is één van de projecten van het programma Hart van de Heuvelrug. In dit programma zijn de projecten onderverdeeld in trekkerschap tussen Zeist, Soest en de provincie Utrecht. De provincie is voor dit programma financieel eindverantwoordelijk. Dat is vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst Hart van de Heuvelrug in 2015. De gemeente Soest is trekker van het project Oude Tempel.

Er is een verkaveling opgesteld. Mocht er ontheffing verleend worden in het kader van de Wet natuurbescherming, dan kunnen er extra kavels worden uitgegeven aan de oostzijde. Dit leidt tot extra inkomsten waarmee nu geen rekening is gehouden.

3.2.4 Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen ten opzichte van de Begroting 2023

Vergeleken met de Begroting 2023 hebben zich drie belangrijke veranderingen voorgedaan in risico's die invloed hebben op het benodigd weerstandsvermogen.

Dalers

- **Kosten gerelateerd aan stikstofproblematiek**

Doordat projecten te veel stikstofuitstoot veroorzaken in de nabijheid van N2000 gebieden kunnen ze niet doorgaan of zijn mitigerende maatregelen nodig. Dit laatste leidt direct tot hogere kosten en het niet halen van de planning leidt indirect tot hogere kosten (indexatie). Inmiddels heeft de Raad van State uitspraak gedaan over de bouwvrijstelling. Hiermee is er zekerheid met betrekking tot welke projecten vertraging oplopen (kans groter dan 50%). Volgens het beleid is dit risico dan ook uit het provinciaal risicomanagementsysteem gehaald. De door vertraging ontstane kostenverhoging wordt met de actualisatie van ieder Meerjaren Investerings Plan (MIP) meegenomen. Met de huidige indexen zijn de verdragingskosten voor provinciale infrastructurele projecten ongeveer € 20 miljoen per jaar.

- **Fors hogere exploitatiekosten ov-concessies**

Bij de Kadernota 2023-2036 is er een reserve gecreëerd van € 50 miljoen om de mogelijk extra kosten te dekken over de periode 2023 tot en met 2026. Daarmee is dit risico voldoende afgedekt en uit het provinciaal risicomanagementsysteem gehaald.

Stijgers

- **Er vindt een cyberincident plaats**

Mede door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne is het dreigingslandschap veranderd. Zo steeg wereldwijd het aantal cyberaanvallen. De verwachting is dat deze sterke dreiging aanhoudt, gedreven door de toename van ransomware en hacktivisme. Daarnaast verbinden we ons steeds meer aan het internet waardoor de hacker meer kans heeft om binnen te dringen in systemen. Dit betekent voor onze organisatie ook een toenemende dreiging ondanks alle preventieve en reactieve maatregelen. Het is onmogelijk om dit volledig te voorkomen. Onze inzet is bedoeld om de kans dat een cyberincident gebeurt te verminderen en de impact bij een incident te beperken.

3.2.5 Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigd weerstandsvermogen

Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 219 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 135,8 miljoen. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.

In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie bij verschillende zekerheidsniveaus berekend met daarnaast het benodigde weerstandsvermogen.

Met een zekerheid van 90% (landelijke norm) is een benodigd weerstandsvermogen van € 24,3 miljoen voldoende om de risico's op te vangen.

Percentage zekerheid	Benodigd weerstandsvermogen
10%	€ 5,4 mln.
25%	€ 7,7 mln.
30%	€ 8,4 mln.
50%	€ 11,6 mln.
75%	€ 17,7 mln.
80%	€ 19,5 mln.
90%	€ 24,3 mln.
95%	€ 28,0 mln.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit

is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit. Een structurele bezuiniging is alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.

In de onderstaande tabel zijn de bedragen van de saldireserve en reserve Weerstandsvermogen weergegeven aan het einde van 2022 (x € 1 miljoen).

Categorie	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 201,3 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 45,0 mln.	
Verhogen opcenten MRB		€ 73,6 mln.
Totaal	€ 246,3 mln.	€ 73,6 mln.

Structurele weerstandscapaciteit

Jaarlijks kan de provincie Utrecht de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt op zijn hoogst 118,4 opcenten voor 2022. De provincie heeft in het jaar 2022 77,5 opcenten opgelegd. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt hierdoor 40,9 opcenten. Eén opcent correspondeert naar de raming van het Ministerie van BZK in de Septembercirculaire van 2022 met een jaarlijkse opbrengst van € 1,8 miljoen. Op dit moment bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit dus € 73,6 miljoen structureel.

3.2.6 Ratio weerstandsvermogen

De reserve weerstandsvermogen in relatie tot het benodigd weerstandsvermogen wordt volgens de Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 op de volgende wijze berekend:

€ 45,0 miljoen / € 24,3 miljoen = 1,9

De conclusie is hierbij dat de omvang van de reserve weerstandsvermogen "gezond" is (ratio > 1,4).

Het verloop van de ratio weerstandsvermogen in relatie met de weerstandscapaciteit is in onderstaande tabel weergegeven:

	2022	2021	2020
Begroting	1,9	1,9	1,4
Jaarrekening	1,9	1,9	1,8

De reserve weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar afgeroomd of aangevuld tot afgerond € 45 miljoen. Of tot het dichtstbijzijnde lagere of hogere bedrag om te voldoen aan de bandbreedte, zodat de ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0 ligt. Gezien de ratio van 1,9 is de hoogte van de reserve voldoende en blijft deze € 45 miljoen.

3.2.7 Financiële kengetallen

De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Provinciale Staten worden in staat gesteld om gemakkelijker inzicht te verkrijgen in de financiële positie en in de baten en de lasten van de provincie. De verplichte kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die Provinciale Staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. De verplichte kengetallen zijn uitgebreid met de vrijwillig toegevoegde kengetallen Belastingcapaciteit opcenten MRB ten opzichte van wettelijk maximum en Ratio Weerstandsvermogen.

De weerbaarheid van de begroting geeft de mogelijkheden aan om op korte termijn financiële risico's te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

De flexibiliteit van de begroting geeft de wendbaarheid van de begroting aan, waarmee eventuele extra onverwachte uitgavenstijgingen of inkomstendalingen gedekt kunnen worden.

De kengetallen zijn:

- A. Structurele exploitatieruimte;
- B. Solvabiliteitsratio;
- C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB ten opzichte van gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies;
- C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB ten opzichte van wettelijk maximum tarief opcenten MRB;
- D. Grondexploitatie;
- E1. Netto schuldquote;
- E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
- F. Ratio weerstandsvermogen.

De tabel met signaalwaarden van de kengetallen ziet er als volgt uit:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
A	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
B	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
C1	Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van gemiddelde tarief van de provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
C2	Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van wettelijk maximum tarief	< 90 %	90% - 95%	> 95%
D	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
E1	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
E2	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen)	< 90%	90% - 130%	> 130%
F	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

Analyse financiële kengetallen

Alle kengetallen hebben de status gezond. Het gezonde kengetal structurele exploitatieruimte zorgt ervoor dat eventuele extra onverwachte uitgaven kunnen worden opgevangen. Er is voldoende weerstandsvermogen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Er is genoeg onbenutte ruimte tussen het tarief opcenten van de provincie Utrecht en het wettelijk maximum waardoor de provincie weerbaar en flexibel blijft.

De solvabiliteitsratio is vergeleken met de jaarrekening 2021 gestegen. Dit wordt veroorzaakt doordat het eigen vermogen is toegenomen en het balanstotaal licht is gedaald. De kengetallen met betrekking tot de schuldquote zijn gedaald ten opzichte van de bijgestelde begroting. Door onderuitputting op met name investerings- en exploitatiebudgetten en de hogere baten, was het niet noodzakelijk om langlopende leningen aan te trekken. Het saldo bij de Schatkist bleef per 31 december 2022 positief.

Samenvatting financiële kengetallen

Samenvatting financiële kengetallen		Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A	Structurele exploitatieruimte	11%	5%	14%
B	Solvabiliteitsratio	61%	66%	63%
C1	Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. gemiddelde tarief van de provincies	90%	93%	93%
C2	Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. wettelijk maximum tarief	64%	65%	65%
D	Grondexploitatie	2%	2%	2%
E1	Netto schuldquote	24%	28%	26%
E2	Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen)	23%	27%	25%
F	Ratio weerstandsvermogen	1,9	1,9	1,9

A. Structurele exploitatieruimte

De ratio structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Een gezond kengetal structurele ruimte zorgt ervoor dat de provincie weerbaar en flexibel is voor eventuele extra onverwachte uitgaven.

A. Structurele exploitatieruimte	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Totaal structurele lasten	335.110	382.553	362.058
B Totaal structurele baten	390.266	408.101	436.499
C Totale structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0
D Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	0	0	0
E Totale baten	481.090	509.169	527.961
Ratio ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%	11%	5%	14%

B. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Deze wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het balanstotaal. Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat van het afgelopen boekjaar dat in de saldireserve wordt gestort.

De solvabiliteitsratio is vergeleken met de jaarrekening 2021 gestegen. Dit wordt verklaard doordat het eigen vermogen is toegenomen en het balanstotaal licht is gedaald.

B. Solvabiliteitsratio	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Eigen vermogen	564.642	554.623	581.396
B Balanstotaal	924.442	838.436	919.497
Solvabiliteit (A/B) * 100%	61%	66%	63%

C1. Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van gemiddelde tarief van de provincies

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het gemiddelde tarief van alle provincies.

Dit kengetal is gezond. Het tarief opcenten MRB van de provincie Utrecht is lager dan het gemiddelde tarief opcenten MRB van de provincies.

C1. Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. gemiddelde tarief van de provincies	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	74,9	77,5	77,5
B Gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	83,5	83,7	83,7
(A/B) * 100%	90%	93%	93%

C2. Belastingcapaciteit opcenten ten opzichte van wettelijk maximum tarief

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt tot het wettelijk maximumtarief. Zolang er maar genoeg onbenutte ruimte is tussen het tarief opcenten van de provincie Utrecht en het wettelijk maximum is er ruimte om de begroting weerbaar en flexibel te houden. Dit kengetal is gezond.

C2. Belastingcapaciteit opcenten t.o.v. wettelijk maximum tarief	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	74,9	77,5	77,5
B Tarief landelijk maximum	116,8	118,4	118,4
(A/B) * 100%	64%	65%	65%

D. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat de provincie loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten (exclusief onttrekkingen aan reserves). Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Het kengetal grondexploitatie is gezond.

D. Grondexploitatie	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A In exploitatie opgenomen bouwgronden	7.709	10.632	12.910
B Onderhandenwerk	0	0	0
C Totale baten (excl. mutaties reserves)	481.090	509.169	527.961
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	2%	2%	2%

E1/E2. Netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen)

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt ook duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de provincie verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Beide kengetallen voor de schuldquote zijn gezond. Vergeleken met de bijgestelde begroting zijn de kengetallen gedaald. Door onderuitputting op met name investerings- en exploitatiebudgetten was het niet noodzakelijk langlopende leningen aan te trekken. Het saldo bij de Schatkist bleef per 31 december 2022 positief.

E1. Netto schuldquote	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Vaste schulden	0	4.449	0
B Netto vlottende schulden	17.386	17.000	13.072
C Overlopende passiva	321.683	244.006	307.271
D Financiële vaste activa, genoemd in artikel 36, onderdelen d, e en f van het BBV	25.000	0	0
E Uitzettingen < 1jaar	162.636	85.000	147.882
F Liquide middelen	86	0	84
G Overlopende activa	38.045	38.000	34.637
H Totale baten (excl. mutaties reserves)	481.090	509.169	527.961
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	24%	28%	26%

E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Vaste schulden	0	4.449	0
B Netto vlottende schuld	17.386	17.000	13.072
C Overlopende passiva	321.683	244.006	307.271
D Financiële vaste activa, bedoeld in artikel 36, onderdelen b, c, d, e en f van het BBV	29.915	4.465	5.026
E Uitzettingen < 1jaar	162.636	85.000	147.882
F Liquide middelen	86	0	84
G Overlopende activa	38.045	38.000	34.637
H Totale baten (excl. mutaties reserves)	481.090	509.169	527.961
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	23%	27%	25%

F. Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de provincie in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het benodigd weerstandsvermogen is bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's. De risico's zijn opgenomen in het provinciebreed risicomangement systeem.

Het kengetal weerstandsvermogen is gezond. Dit kengetal bevindt zich binnen de afgesproken bandbreedte van 1,4 tot 2,0. Er zijn voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken.

F. Ratio weerstandsvermogen	Rekening 2021	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022
A Reserve Weerstandsvermogen	45.000	45.000	45.000
B Benodigde weerstandsvermogen	24.200	24.100	24.312
Ratio weerstandsvermogen (A/B) x 100%	1,9	1,9	1,9

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen die ons eigendom zijn en een bijdrage leveren aan onze en daaraan meerjarig ten dienste staan. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. Onze kapitaalgoederen zijn:

- provinciale wegen (verharding, kunstwerken, openbare verlichting, verkeersmanagementsystemen, wegmeubilair, hemelwaterafvoer en groen);
- provinciale vaarwegen;
- traminfrastructuur en voertuigen (trams);
- provinciale gebouwen;
- grond.

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan onze doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen, is overdracht of sloop aan de orde.

De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan onze doelstellingen, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten. Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals die van CROW.

3.3.2 Provinciale wegen

In 2022 was in onderhoud:

Asset	Specificatie	Aantal
Verhardingen	<ul style="list-style-type: none"> • Rijbanen, fiets- en voetpaden, parallelwegen en busbanen • Markering 	Circa 700 km Circa 1600 km
Kunstwerken	<ul style="list-style-type: none"> • Vaste en beweegbare bruggen en faunapassages • Geleiderail en hekken • Geluidsscherm • Grondkerende constructies 	302 stuk 51 km 10 km 14 km
Groen	<ul style="list-style-type: none"> • Bermen • Hagen • Bomen • Bermsloten 	4.460000 m2 56500 m 60000 stuk 206000 m
Wegmeubilair	<ul style="list-style-type: none"> • Verkeersboren • Abri's • Hectometerborden 	17000 stuk 197 stuk 3730 stuk
Verkeersmanagementsystemen	<ul style="list-style-type: none"> • Verkeersregelsinstallaties • Bewegwijzering • Verkeersmanagementcentrale • Video-observatiecamera's • Verkeersmanagementinstallaties 	107 stuk 1540 stuk 1 stuk 66 stuk 23 stuk
Openbare verlichting	<ul style="list-style-type: none"> • Armaturen • Masten • Kasten 	11500 stuk 9500 stuk 153 stuk
Hemelwaterafvoer	<ul style="list-style-type: none"> • Kolken/putten • Lengte binnen de bebouwde kom • Lengte binnen de bebouwde kom 	11363 stuk 35,6 km 263 km

Wat hebben we bereikt

Het onderhoud van onze wegen bevat het onderhoud aan verharding, kunstwerken, wegmeubilair, verkeersregelinstallaties en verkeersmanagement, wegmeubilair, wegverlichting, hemelwaterafvoer en groenbeheer.

De in 2022 geplande onderhoudswerkzaamheden (het dagelijks en variabel onderhoud-, vervangingsonderhoud en verbetermaatregelen) aan assets zijn zoveel mogelijk integraal tijdens één onderhoudsmoment uitgevoerd. Dat heeft geleid tot de verbetering van de kwaliteit van de wegen en heeft ook geleid tot de verbetering van de doorstroming en de verkeersveiligheid.

Het afgesproken kwaliteitsniveau, dat 95% van onze wegen aan kwaliteitsniveau B moet voldoen volgens de CROW-beheersystematiek, is gehaald. Op basis van schademetingen en inspecties in het voorjaar van 2022 voldoet 97% aan kwaliteit B. Dit is gelijk aan 2021. En 100% van de kunstwerken in onze provincie voldoet ten minste aan conditieniveau 3 van Norm NEN 2767-4.

Wat hebben we gedaan

Verharding

Volgens het uitvoeringsplan 2022 zijn aan de volgende wegen, op onderdelen, onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd: N210, N212, N233, N238, N402 en de N414.

Bij de N210, de N402 en de N414 was gedeeltelijk sprake van vervanging van de hele verhardingsconstructie.

Op de volgende wegen zijn onderhoudswerkzaamheden die in het uitvoeringsplan waren opgenomen niet uitgevoerd. Dat kwam vooral door vertraging in de plannen die gelijktijdig met het onderhoud moeten worden uitgevoerd:

- N226 onderhoud ter plaatse van de kruising met de geplande faunapassage;
- N233 in verband met plannen voor het viaduct in de kruising met de N225;
- N237 in verband met plannen voor diverse verkeerstechnische aanpassingen (onder andere verbreden van de fietspaden)
- N402 noord bij de. Loenersloot in verband met plannen voor aanpassing van de fietspadenstructuur.

Aan de volgende wegen zijn onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd die niet opgenomen waren in het uitvoeringsplan. Op onderdelen van deze wegen was sprake van overschrijding van de CROW-richtlijnen voor schades die niet voorzien waren:

- N201 vervangen deklaag in verband met verminderde stroefheid;
- N401 rotonde oostzijde A2 (Van der Valk hotel) in verband met ernstige rafeling;
- N414 kruispunt De Kronkels

Ook zijn op veel wegen de bermen verlaagd zodat het water vrij kan afstromen van de weg.

Kunstwerken

- Er is een nieuwe damwandbeschoeiing geplaatst langs de N228. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van vrijkomende planken uit de Eem. Het is dus een volledig circulaire damwandbeschoeiing.
- Werkzaamheden aan de spoortunnel N233 zijn gecombineerd met onderhoud aan de verharding uitgevoerd. Het asfalt in de tunnelbak is vervangen en de betonconstructie is weer waterdicht gemaakt. Tijdens de werkzaamheden werd duidelijk dat de herstelmaatregelen omvangrijker waren dan vooraf te bepalen was.
- Eind 2022 is de vergunning voor het vervangen van de Beverweerdsebrug verleend. De vervanging wordt in 2023 gerealiseerd.
- Van de Eembrug is het gehele beweegbare deel (val) vervangen. Deze werkzaamheden zijn gecombineerd met asfaltonderhoud voor en na de brug.
- Er zijn diverse (kleine) onderhoudsmaatregelen uitgevoerd aan vaste en beweegbare kunstwerken, grondkerende constructies, geleiderail en faunapassages op basis van inspectieresultaten.
- Provincie Zuid-Holland heeft volgens de beheer- en onderhoudsovereenkomst dagelijks en variabel onderhoud uitgevoerd aan de beweegbare kunstwerken in het Merwedekanaal die ons eigendom zijn. De meerjarenraming is aangepast met hogere bedragen. Deze zijn vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg Merwedekanaal.
- Het vervangen van de voetpaden van viaduct Rhenen is uitgesteld naar 2023 om mee te liften met onderhoud van het onderliggend asfalt.
- Er is nog steeds geen zekerheid over een nieuwe bediencentrale voor de beweegbare bruggen. Dit komt omdat gewacht wordt totdat de nieuwe bediencentrale van Waternet gereed is. De huidige overeenkomst om te bedienen vanuit de huidige locatie (Weesp) wordt verlengd. Bij uitval van de bediencentrale wordt eerst gekeken of herstel mogelijk is en zo niet dan worden de bruggen lokaal bediend.

Hemelwaterafvoer

De geplande onderhoudswerkzaamheden aan de hemelwaterafvoer zijn voor ongeveer 50% uitgevoerd. De belangrijkste oorzaak hiervan is het verschuiven van de uitvoering van projecten naar latere jaren. Daar waar onderhoud is uitgevoerd is dit gericht onderhoud aan kolken, putten en de tussenliggende leidingen op basis van inspectieresultaten uit 2021.

In Langbroek is de hemelwaterafvoer langs de N227 gerelined (rioolrenovatietechniek zonder ze open te breken). De bestaande betonnen buis is voorzien van een nieuwe binnenwand waardoor de technische levensduur met ongeveer 30 jaar is verlengd. Door te kiezen voor een relining is de overlast voor aanwonenden en weggebruikers zeer beperkt gebleven.

We hebben in 2022 een gecombineerde reiniging, inspectie en inventarisatie uitgevoerd aan 912 kolken en 227 putten en de tussenliggende leidingen. Hierbij is gekeken naar de huidige staat, de aanwezige risico's en de te nemen maatregelen. Deze putten en kolken bevinden zich in 38,76 kilometer provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden.

Groen

Het vast onderhoud aan het groen (het maaien van bermen langs de provinciale wegen, het uitmaaien van sloten en het knippen van hagen) is periodiek uitgevoerd. Daarnaast zijn bermsloten gebaggerd.

Het vrijkomende gras is grotendeels verwerkt volgens de bokashi-methode. Dit is een fermenteringsproces waarbij nagenoeg geen CO₂ vrijkomt.

Voor het bomenbestand (jaarlijks 1/3 deel direct langs onze wegen) is een veiligheidscontrole uitgevoerd en de bomen zijn onderhouden (snoei/vervanging en dergelijke).

Ook in 2022 ging extra aandacht uit naar de gevolgen van de essentaksterfte. Er is gestart met een eerste fase van herplanting van afgestorven bosschages langs de N230.

In 2022 is weer extra ingezet op het bestrijden en beheersen van de Japanse duizendknoop.

Bij ecologisch bermbeheer is zo veel mogelijk insectenvriendelijk gemaaid volgens de Kleurkeur-methode waarbij optimaal rekening wordt gehouden met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna.

We bestrijden jaarlijks de eikenprocessierups langs onze wegen. In 2022 is preventief spuiten met het biologische middel Xentari één keer toegepast. Het preventief spuiten is alleen toegepast op risicolocaties (denk aan intensief bereiden fietspaden, voetpaden bij scholen, kinderdagverblijven, bushaltes en overige locaties waar veel mensen buiten verblijven). Met de werkwijze van 2022 (teruggegaan naar één keer preventief spuiten) is het aantal klachten acceptabel gebleven ten opzichte van de piekjaren 2019, 2020 en 2021. Ook op overige plaatsen waar eikenbomen langs onze wegen staan die mogelijk hinder kunnen veroorzaken, is controle op nestvorming uitgevoerd. Dit zijn locaties waar niet gespoten mag worden, zoals waterwingebieden, of waar beschermde vlindersoorten voorkomen.

Wegmeubilair

Het areaal van het wegmeubilair kent een zeer grote verscheidenheid. Het betreft onder andere ruim 3.700 hectometerborden, 17.000 verkeersborden, ongeveer 200abri's en meer dan 1.200 bebakeningszuilen. Voor diverse onderdelen gelden veel normen waaraan het beheer moet voldoen, zoals de RVV1990, de BABW, CROW 323 en de NEN 2767. Door regelmatige inspectie (wekelijks) is het meubilair gecheckt op de onderhoudsstaat. Als de veiligheid in het geding komt, wordt direct actie ondernomen.

De in 2022 geplande onderhoudsmaatregelen (vast en variabel) zijn grotendeels uitgevoerd.

Aan het eind van 2022 is het project vervangenabri's weer opgepakt, na veel problemen met de netbeheerder. Er is begonnen met de vervanging van deabri's waar een reclamevitriene zit. Deze werkzaamheden zijn door de strenge vorstperiode tijdelijk stil komen te liggen. De verwachting is dat in het eerste kwartaal van 2023 dit project afgerond zal worden.

Verkeersmanagementsystemen

De ruim 130 verkeersregel- en verkeersmanagementinstallaties spelen een belangrijke rol bij de veiligheid van de verkeersafwikkeling en bij het bevorderen van doorstroming van het verkeer.

In 2022 zijn de internetdiensten voor alle verkeersmanagementinstallaties opnieuw aanbesteed en gegund. Daarnaast is de aansturing van de camera's geüpdatet. Daardoor werken deze de komende jaren blijvend met de huidige aansturingmodule vanuit de verkeersmanagementcentrale op Huis ter Heide en door Rijkswaterstaat (RWS) vanuit hun verkeerscentrale in Papendorp.

Voor de verkeersmanagementinstallaties is het dagelijks storingsbeheer, regulier onderhoud en vervanging van onderdelen ondergebracht in een integraal prestatiecontract (IPC), in samenwerking met de gemeentes Utrecht, Woerden en Houten. Het storingsbeheer en regulier onderhoud zijn in 2022 effectief uitgevoerd.

De onderhoudsprojecten voor VRI-ervangingen binnen het variabel onderhoud in 2022 zijn niet volgens planning afgerond. Enerzijds zijn hier contractuele strubbelingen met de aannemer de oorzaak van, anderzijds zijn de levertijden bij leveranciers een direct gevolg van de oorlog in Oekraïne. De uitgestelde werkzaamheden worden naar verwachting in et tweede kwartaal van 2023 in zijn geheel weggewerkt.

Op een paar kleine puntjes na zijn alle geplande onderhoudsmaatregelen in 2022 aan de bewegwijzering uitgevoerd. De beschikbaarheid van Stedin voor het aan- en afkoppelen van de verlichte bewegwijzering en een aantal gevallen van verhoogd risico op bodemverontreiniging zorgden voor vertraging. Voor de verlichte bewegwijzering wordt de verduurzamingsslag doorgezet. Oude wegwijzers met tl-balken zijn vernieuwd met ledverlichting of zijn retroreflecterend uitgevoerd, zodat deze minder of geen energie meer gebruiken. Op dit moment is 75% van de bewegwijzeringssvlaggen verduurzaamd.

Wegverlichting

Leidend principe voor het beheer van wegverlichting is donker waar het kan, licht waar nodig. Dit sluit aan op actuele inzichten, richtlijnen en technische ontwikkelingen (waaronder ledverlichting). Hiermee wordt aangesloten op doelen voor de energietransitie en duurzaamheid binnen de randvoorwaarden voor veiligheid van de verkeersafwikkeling, de sociale veiligheid op wegen en fietspaden en de doorstroming van het verkeer. Momenteel beheren we ruim 11.650 armaturen, zo'n 1.400 verlichte bewegwijzeringssvlaggen en 153 schakelverdeelkasten. Waarvan 52% al vervangen is naar ledverlichting.

De geplande vervangingen en groot onderhoud van 2022 zijn deels uitgevoerd. De uitgestelde werkzaamheden worden naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 in zijn geheel afgerond.

Het onderhoud van de openbare verlichting is momenteel nog ondergebracht in het IPC (integraal prestatiecontract). Dit contract loopt tot 31 maart 2023. Daarna zal een ander contract dit overnemen waar de aanbesteding momenteel van loopt. Dit nieuwe contract heeft ook als doel de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en algehele veiligheid te optimaliseren. Het storingsbeheer en regulier onderhoud zijn in 2022 effectief uitgevoerd.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	Begroting	Rekening	Verschil	Begroting	Rekening	Verschil
Verhardingen	1.130	1.226	-96	5.184	5.311	-127
Wegmeubilair	180	213	-33	214	137	77
Kunstwerken	2.107	2.058	49	4.660	5.339	-679
Groen	1.550	1.549	1	900	664	236
Openbare verlichting	1.440	1.539	-99	936	528	408
Verkeersman./VRI's	1.469	1.498	-29	1.961	1.195	766
Hemelwaterafvoer	-	-	-	923	788	135
Algemeen	742	586	156	2.253	2.088	165
Totaal	8.618	8.669	-51	17.031	16.050	981

Toelichting

Vast onderhoud Wegen

De bestedingen van vast onderhoud Wegen zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

Variabel onderhoud Wegen

In 2022 is circa € 1,0 mln. minder besteed aan variabel onderhoud.

De onderbesteding wordt met name veroorzaakt bij de asset Verkeersman./ VRI en Openbare verlichting. De werkzaamheden van deze assets zijn grotendeels niet uitgevoerd vanwege een contractueel conflict met de aannemer over de scope en de planning (IPC-contract). Ook waren er langere levertijden bij de leveranciers wegens de oorlog in Oekraïne. Bij de asset Kunstwerken is sprake van een overbesteding als gevolg van extra inspanningen en uitloop van werkzaamheden bij het Merwedekanaal. De oorzaak hiervan was de onvoorziene aanwezigheid van veel steenbestorting op de bodem van het kanaal, waardoor werkzaamheden niet zo efficiënt uitgevoerd konden worden als was gepland. De inefficiëntie heeft geresulteerd in de inzet van extra dagen van werkschip en personeel.

Daarnaast vielen de kosten voor groot onderhoud aan beweegbare bruggen hoger uit dan begroot vanwege prijsstijgingen van materialen.

3.3.3 Assets Openbaar Vervoer

Binnen de assets ten behoeve van het openbaar vervoer worden vier assetgroepen onderscheiden, namelijk de traminfrastructuur, het materieel, haltes en gebouwen en de telematicavoorzieningen. In 2022 was het volgende areaal in beheer en onderhoud:

Traminfrastructuur	Aantal
Kunstwerken	1 brug, 1 tunnel en 12 overige kunstwerken
Spoor	74 km trambaan, 75 wissels, beveiliging en 110 overwegen/-paden
Energievoorziening	74 km rijdraad, 1455 masten en 13 onderstations
Opstel terreinen	Emplacement remise Nieuwegein en opstel terrein P+R Science Park
Overige infrastructuur	Gecombineerde tram-/busbanen Jaarbeurszijde-UCC en Science Park

Materieel	Aantal
CAF trams 33 meter	27
CAF trams 41 meter	27
Dienstvoertuigen	4 (o.a. t.b.v. storingen en calamiteiten)

Haltes en gebouwen	Aantal
Tramhaltes	32 (in 2 richtingen)
Bushaltes	3 (in 2 richtingen)
Tramremise	Tramremise Nieuwegein
Busremise/-stalling	Busstalling Westraven en stalling elektrische bussen remiseterrein Nieuwegein
Chauffeursverblijven	Nieuwegein Zuid, IJsselstein Zuid en Breukelen

Telematicavoorzieningen	Aantal
DRIS systeem	600 displays
Camera's	180
Kaart verkoop automaten	68
SOS palen	2 (UCC)
Operationeel Controle Centrum (OCC)	1
Netwerk en verbindingen	60 km glasvezelkabel, 250 simkaarten
Schakeling	91 schakelkasten, switches en technische ruimtes
Servers	11
Software	Diverse applicaties
Bedienbare poorten	9

Wat hebben we bereikt?

Het openbaar vervoer is van groot belang voor de bereikbaarheid van onze provincie. De belangrijkste openbaar vervoer assets die de provincie in eigendom heeft zijn de trambaan met bijbehorende haltes, het trammaterieel, de remise in Nieuwegein, alle telematicavoorzieningen voor het tramsysteem en het Operationeel Controle Centrum (OCC) waarvandaan het tram- en busverkeer wordt aangestuurd. Het beheer en onderhoud van deze assets vindt plaats conform de in 2021 geactualiseerde Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit. Voor het tramsysteem geldt de Wet lokaal spoor (Wls) als wettelijk kader. De rolverdeling, activiteiten en te realiseren Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) zijn vastgelegd in de op 24 maart 2020 door GS vastgestelde Beheervisie Tramsysteem 2020-2024. Met het beheer en onderhoud is in 2022 invulling gegeven aan de KPI's met betrekking tot veiligheid, de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de infrastructuur en trams, en kwaliteitsaspecten zoals de reinheid van haltes en trams en de beschikbaarheid van dynamische reisinformatie op de haltes.

Het uitgevoerde beheer en onderhoud van de assets is risico-gestuurd. Dat wil zeggen dat onderhoudsmaatregelen worden bepaald op basis van het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico's en kosten. De onderhoudsstaat van de assets wordt bepaald op basis van meetgegevens en inspecties, uitgevoerd door eigen personeel en externe deskundigen. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd om de prestaties te borgen en de risico's te beheersen. Naast planmatig onderhoud heeft er correctief onderhoud plaatsgevonden in het geval van mankementen en storingen. Een snelle opvolging van storingen is van belang om de beschikbaarheid en kwaliteit van het vervoersysteem voor de reizigers te waarborgen.

Kenmerkend voor het tramsysteem is dat het voor het grootste deel relatief nieuw is. Na de ingebruikname van het nieuwe tracé naar Utrecht Science Park eind 2019 is in de periode 2020-2021 het bestaande tracé naar Nieuwegein en IJsselstein grotendeels vernieuwd en geschikt gemaakt voor de inzet van de nieuwe trams met

een lage vloer. De grootschalige vernieuwing van het tramsysteem is in 2022 afgerond met de vernieuwing van de halte Nieuwegein Centrum en de koppeling van de beide lijndelen tussen de Jaarbeurszijde en Centrumzijde van het Centraal Station. Nieuwe assets vertonen vaak kinderziektes of nieuwe omstandigheden waar in het beheer rekening mee moet worden gehouden. Voor de afronding van de grote tramprojecten, en de invulling van de nieuwe projectopgaven voor de optimalisatie, het beheer en onderhoud van de assets, is een programma Nazorg Tramprojecten opgestart.

De volgende aspecten hebben in 2022 bijzondere aandacht gevergd bij het beheer en onderhoud van de openbaar vervoer assets:

- Er deden zich veel storingen voor in de beveiliging van de wissels, waardoor deze niet meer op afstand te bedienen zijn. Dit zorgt voor te veel rituitval. Aanpassingen aan de beveiliging zijn complex en dienen aan veel voorwaarden te voldoen. Op operationeel, tactisch en strategisch niveau worden maatregelen onderzocht en geïmplementeerd om het aantal storingen te verminderen. Daarbij wordt het principe plan-do-check-act toegepast.
- Sinds de introductie van de nieuwe lage vloertrams is er sprake van veel (hoog)geluid op het tracé naar Nieuwegein en IJsselstein. Daarvoor zijn diverse mitigerende maatregelen getroffen.
- In 2021 en begin 2022 hebben zich vier verkeersongevallen voorgedaan waarbij de betrokken trams ontspoord zijn. Naar aanleiding van deze ongevallen is een afwegingskader opgesteld voor de inrichting van de tramkruisingen en is een analyse opgestart van alle tramkruisingen en gewenste verbetermaatregelen. Bij de ongevallen zijn zes tramstellen dermate ernstig beschadigd geraakt dat deze bij de leverancier in Spanje hersteld dienen te worden.
- Na de vernieuwing en uitbreiding van het tramsysteem wordt het assetregister en configuratiemanagement verder ontwikkeld als basis voor het beheer en de verdere doorontwikkeling van het tramsysteem in de toekomst. In 2022 is een nieuw onderhoudscontract voor de infrastructuur geïmplementeerd waarin meer informatie gedreven te werk wordt gegaan.

De hiervoor genoemde prioriteiten hebben soms tot gevolg gehad dat andere werkzaamheden vertraging hebben opgelopen. Ook marktomstandigheden, in de vorm van beperkte beschikbaarheid van personele capaciteit en langere levertijden, hebben soms geleid tot vertragingen. Voorrang is daarbij gegeven aan het continueren van het vaste onderhoud om de kwaliteit en waarde van de assets te behouden. Al het vaste onderhoud heeft op de geplande wijze plaatsgevonden.

Wat hebben we gedaan?

Traminfrastructuur

- De infrastructuur voor de trams is op basis van risico-gestuurd beheer en onderhoud in stand gehouden. Een nieuw contract met de Proces Contract Aannemer is geïmplementeerd. Er vinden periodiek onafhankelijke inspecties van de infrastructuur plaats.
- Om meer informatie-gestuurd te kunnen werken wordt het assetregister en configuratiemanagement stapsgewijs kwalitatief op orde gebracht.
- De vernieuwde railinfrastructuur bij Nieuwegein Centrum is in gebruik genomen.
- Het tracé tussen Utrecht Centraal Jaarbeurszijde en Centrumzijde is geschikt gemaakt voor de koppeling tussen beide lijndelen die medio 2022 tot stand is gebracht.
- Een afwegingskader voor de inrichting van de tramkruisingen is opgesteld. Alle tramkruisingen worden beoordeeld om de gewenste verbetermaatregelen vast te stellen en daarover afspraken te maken met de wegbeheerders.
- Op de Symfonielaan in Nieuwegein zijn overwegbomen gerealiseerd op de tweerichtingen fietspaden.
- Een voorlopige aansluiting is gerealiseerd ter vervanging van de beschadigde voedingskabels van twee tractiestations in Utrecht. Vooruitlopend daarop waren er noodstroomvoorzieningen operationeel.
- In verband met het booggeluid zijn diverse mitigerende maatregelen getroffen. Er zijn 16 baansmeerinstallaties geïnstalleerd, en als pilot is een tweede tranche met 4 installaties van een andere leverancier gerealiseerd. Het slijpen van de tramrails is in voorbereiding genomen.
- In de trambeveiliging, en concreet de assentellers voor de aansturing van de wissels, zijn diverse modificaties aangebracht ter verhoging van de beschikbaarheid en betrouwbaarheid.
- Op het 24 oktoberplein heeft zich een spoorstaafbreuk voorgedaan waarvan het herstel in 2023 plaats vindt.
- Een aantal losstaande infrastructuurprojecten is uitgesteld om voorrang te geven aan actualiteiten. Zo wordt de realisatie van extra tramwaarschuwingslichten en de beveiliging van de opstelreinen pas in 2023 gerealiseerd.

Trammaterieel

- Uitgangspunt is de vastgestelde levering van trams aan de concessiehouder.
- De laatste twee 41 meter-trams zijn geleverd en in gebruik genomen.
- De 54 CAF lagevloertrams met een lengte van 33/41 meter zijn onderhouden volgens het door de leverancier vastgestelde onderhoudsschema. Op het merendeel van de trams zat in 2022 nog garantie (de eerste garanties liepen af in september 2021).

- Storingsanalyses en -herstel hebben plaatsgevonden. Waar mogelijk vinden aanpassingen en bijstellingen in het onderhoud en de bediening plaats om storingen te voorkomen.
- Modificaties zijn uitgevoerd in de vorm van de implementatie van het IVU-systeem en de montage van wieldempers ter vermindering van het booggeluid.
- Bij verschillende ongevallen zijn in 2021/2022 zes tramstellen dermate ernstig beschadigd geraakt dat deze door de leverancier in Spanje hersteld moeten worden. Over het herstel zijn met CAF-afspraken gemaakt, waarbij de laatste tram volgens planning Q3 2023 teruggeleverd wordt. Gedurende het herstel van de beschadigde trams zijn er minder reservetrans beschikbaar en is de robuustheid van het systeem minder. De budgetten voor het beheer en onderhoud houden geen rekening met de kosten voor het herstel van deze trams, omdat het uitgangspunt is dat de schade verhaald wordt. Op de vaste kosten voor het onderhoud heeft de uitval van de trams beperkt effect. Gedurende het schadeherstel zijn er weliswaar minder trams in onderhoud, maar de aanwezige trams rijden meer kilometers en vragen hierdoor meer onderhoud.
- Voor het onderhoud zijn reservematerialen ingekocht, waarbij er een strategische voorraad wordt aangehouden om de continuïteit zo goed mogelijk te garanderen.
- Er is een contract voor de reiniging van het interieur en exterieur van de trams.

Haltes en gebouwen

- Het dagelijks beheer en onderhoud van alle tramhaltes, alsmede de bushaltes langs de gecombineerde bus-trambaan in het Science Park, is uitgevoerd. Dit betrof schoonmaak, correctief onderhoud en wintermaatregelen. Op/bij de haltes zijn diverse voorzieningen aanwezig als in-/uitcheckpalen, kaartverkoopautomaten, DRIS, cameratoezicht,abri's, bankjes, hekwerken en fietsenstallingen.
- In 2022 heeft een grootschalige vernieuwing van de binnenstadshalte Nieuwegein Centrum plaatsgevonden.
- De voorbereidingen zijn gestart voor de kwaliteitsverbetering van de haltes langs het tracé naar Science Park.
- De eindpuntvoorzieningen in Nieuwegein Zuid, IJsselstein Zuid en Breukelen zijn in stand gehouden.
- Het beheer en onderhoud is geïmplementeerd van de nieuwe busstalling Westraven en de extra stalling met oplaadmogelijkheden voor elektrische bussen op het remiseterrein in Nieuwegein.

Telematica

- In 2022 zijn de bestaande telematicavoorzieningen, zoals de netwerken, hardware, software, camera's, DRIS, kaartautomaten en het Operationeel Controle Centrum, in stand gehouden.
- De vervanging van het merendeel van de DRIS-displays is afgerond.
- Het nieuwe systeem (IVU) dat zorgt voor alle communicatie tussen de trams en de wal, de aansturing van systemen als veiligheidsvoorzieningen, verkeerslichten en reisinformatie, en het exploitatiebeheer is geïmplementeerd en in beheer genomen.
- Er is een nieuwe website ontwikkeld en geïmplementeerd voor de werkcoördinatie.
- De verdere ontwikkeling en uitrol van het systeem voor onderhoudsdata en -management (SAP) heeft plaatsgevonden.
- Er hebben periodieke updates en vervangingen plaatsgevonden van diverse sensoren, schakelkasten en andere telematica-onderdelen.
- De upgrade van een aantal (secundaire) systemen voor het operationeel controlecentrum is uitgesteld naar 2023.

Wat heeft het gekost?

bedragen x €

1.000

Omschrijving	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	Begroting	Rekening	Verschil	Begroting	Rekening	Verschil
Traminfrastructuur	8.396	7.596	800	1.075	524	551
Trammaterieel	5.929	5.330	599	325	129	196
Haltes en gebouwen	1.600	1.238	362	30	15	15
Telematica	1.001	931	70	865	467	398
Algemeen	612	472	140	965	178	787
Baten	-11.904	-11.848	-56			
Totaal	5.634	3.720	1.914	3.260	1.314	1.946

Betreft de bijgestelde begroting 2022, excl. het budget voor Busremise wat is overgeheveld naar het onderdeel Provinciale gebouwen

Toelichting

Op het vast onderhoud van de openbaar vervoer assets is er een restant van bijna €2 miljoen. Dat heeft drie achtergronden:

- (Aanbestedings)voordelen in de markt, met name op het nieuwe onderhoudscontract voor de traminfrastructuur is een aanzienlijke besparing bereikt;

- Het later opstarten van beheercontracten omdat bepaalde projecten pas later in 2022 zijn opgeleverd (dit betref de contracten beheer IVU, DRIS en Alstom-beveiliging).
- Scherp risico-gestuurd beheer en soms vertraagde uitvoering door marktomstandigheden (levertijden en personele krapte).

Buiten het saldo zijn er meer kosten gemaakt voor schadeherstel aan de trams (ruim 1,7 miljoen). Deze kosten worden verhaald, maar de schade-uitkeringen zullen naar verwachting pas in 2023 plaatsvinden.

Ook op het variabele onderhoud is er een restant van ca. €2 miljoen. Minder kosten zijn er gemaakt omdat diverse maatregelen tegen lagere kosten uitgevoerd konden worden, meegenomen konden worden bij de afronding van projecten ('werk met werk maken') of omdat in een enkel geval de urgentie vervallen is. De ontwikkeling en uitvoering van verkeersmaatregelen op de tramkruisingen vergt meer tijd, en door andere prioriteiten is het groot onderhoud aan de overwegbeveiligingsinstallaties en de update van (secundaire) systemen ten behoeve van het operationeel controlecentrum verschoven naar 2023.

3.3.4 Provinciale vaarwegen

Wat hebben we bereikt?

Het onderhoud van provinciale vaarwegen bevat het onderhoud aan het Merwedekanaal, de Linge, de Kromme Mijdrecht, Grecht en de Eem.

De in 2022 geplande onderhoudswerkzaamheden aan de vaarwegen zijn zoveel mogelijk de gemaakte afspraken uitgevoerd.

Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Utrechtse deel van het Merwedekanaal is voor het jaar 2022 integraal overgedragen aan de provincie Zuid-Holland. Er is daartoe in 2020 met de provincie Zuid-Holland een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met een looptijd van vooralsnog vijf jaar.

De Linge is over een lengte van circa 10 km aan de noordzijde in eigendom van de provincie; Waterschap Rivierenland heeft het beheer en onderhoud gemandateerd uitgevoerd.

In opdracht van de Provincie Utrecht zijn de overige waterwegen, Kromme Mijdrecht en Grecht, beheerd en onderhouden door de waterschappen/Hoogheemraadschappen.

De Eem, de vaargeul in de Eemmond en de Oude Rijn worden door de provincie Utrecht onderhouden.

Wat hebben we gedaan?

In 2022 is gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe baggerbestek. Het werk is voor een periode van drie jaar aanbesteed en gegund aan De Heer Land en Water. Voor wat betreft de uitvoering is de deelopdracht voor 2022 door omstandigheden niet gestart en zal in 2023 samen met deelopdracht 2023 in dat jaar worden uitgevoerd. Het restant van de verplichting 2022 moet daarom voor dit onderdeel worden overgeheveld naar 2023.

Ook is in 2022 gestart met de aanbesteding van een meerjarig (4, uitloop 5a6 jarig) bestek om de resterende houten oeverconstructies te vervangen. Gelet op de veranderende omgeving moet eerst gewacht worden op het vaststellen van een nieuw beheersplan. Voor 2023 staan desondanks een tweetal trajecten ten noorden van e A1 op de planning voor uitvoering.

Wat heeft het gekost?

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	Begroting	Rekening	Verschil	Begroting	Rekening	Verschil
Vaarwegen	1.917	1.942	-25	359	139	220
Totaal	1.917	1.942	-25	359	139	220

Toelichting

Vast onderhoud Vaarwegen

De bestedingen van vast onderhoud Vaarwegen zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

Variabel onderhoud Vaarwegen

In 2022 is per saldo circa € 0,2 mln. minder besteed aan variabel onderhoud Vaarwegen. Dit wordt veroorzaakt door vertraging in het aanbestedingstraject voor de baggerwerkzaamheden van de Eem als gevolg van tekort aan personele capaciteit.

3.3.5 Provinciale gebouwen

3.3.5.1 Huis voor de provincie

De technische renovatie van de etages 2 tot en met 6 is in zijn geheel uitgevoerd volgens plan. Naast deze technische renovatie is door de opvang van Oekraïense vluchtelingen ook meerwerk uitgevoerd. Dit betekent dat er activiteiten vanuit de MJOP naar voren zijn gehaald. Door de gemaakte aanpassingen die gemaakt zijn in het pand, was het verstandig om deze werkzaamheden eerder uit te voeren dan in de MJOP was opgenomen.

Het uitvoeringsprogramma verduurzaming vastgoed heeft in 2022 vertraging opgelopen, dit had twee hoofdredenen:

- De opvang van Oekraïense vluchtelingen heeft grote impact gehad op de inzet van het facilitaire team.
- De verantwoordelijke projectmanager heeft midden 2022 de organisatie verlaten. Door de specifieke vereiste kennis en de krapte in de arbeidsmarkt is het niet gelukt deze functie in 2022 in te vullen.

Hybride werken blijft in ontwikkeling in 2023. In 2022 is het programma hybride werken afgerond en is de verantwoordelijkheid van de doorontwikkeling binnen het managementteam van bedrijfsvoering belegd. In 2022 hebben diverse ontwikkelingen op dit vlak plaatsgevonden, denk hierbij aan de teamsessies waarbinnen met teams afspraken zijn gemaakt hoe om te gaan met het hybride werken.

3.3.5.2 Paushuize inclusief dienstwoningen

Het plan rondom funderingsherstel is opgesteld en afgestemd met de gemeente. Het funderingsherstel is in 2022 helemaal afgerond. Enkel het herstel van het stucwerk (binnenzijde) dient nog uitgevoerd te worden. Dit willen we samen laten vallen bij de mogelijke wisselingen van exploitant. Door de impact van deze herstelwerkzaamheden zowel bij ons (impact in tijd) als de exploitant (overlast) zijn niet alle werkzaamheden van de MJOP uitgevoerd.

De afspraken met de exploitant rondom kwijtschelding van een deel van de huursom zijn na een korte periode van onderhandeling afgerond en de acties zijn uitgevoerd.

3.3.5.3 Steunpunten De Meern en Huis ter Heide

Beide gebouwen hebben een nieuw energielabel (a+++++) door de aanpassingen die zijn uitgevoerd. Zo zijn in 2022 72 zonnepanelen op De Meern en 120 zonnepanelen op Ocriet-eiland geïnstalleerd. Ook is een laadpaal geïnstalleerd op Ocriet-eiland.

Huis ter Heide en Ocriet-eiland zijn in 2022 beide van het gas af gegaan.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Vast onderhoud			Variabel onderhoud		
	Begroting	Rekening	Verschil	Begroting	Rekening	Verschil
Provinciehuis	515	419	96	985	1.187	-202
Paushuize	40	32	8	50	42	8
Tramremise	111	63	48	115	26	89
Busremise*		29	-29		18	-18
Steunpunten	100	56	44	105	113	-8
			-			-
Totaal	766	599	167	1.255	1.386	-131

*Busremise: Voor 2022 maakte de begroting van de busremise onderdeel van bereikbaarheid openbaar vervoer

3.3.6 Grond

Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

3.4 Financiering

3.4.1 Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op onze treasuryfunctie. Treasury staat voor het beheren van het geld van de provincie Utrecht. In 2022 is er geen kaderstelling vastgesteld. De nota financieringsbeleid werd in 2020 opgesteld en in november en december 2020 heeft Provinciale Staten het Treasurystatuut 2021-2024 en de Treasurystrategie geactualiseerd en vastgesteld.

We lichten de hoofdlijnen toe in deze paragraaf. We geven in deze paragraaf ook een toelichting op:

- ontwikkelingen bij vier revolverende fondsen;
- het afgeven van garanties aan 13 organisaties voor in totaal € 18 mln.;
- door ons verstrekte leningen aan 7 (geclusterde) organisaties voor in totaal € 4,7 mln.;
- hoe onze liquiditeit zich heeft ontwikkeld in 2022.

Wettelijk kader treasuryfunctie

Het wettelijk kader van de treasuryfunctie wordt bepaald door de [Wet Financiering decentrale overheden \(wet Fido\)](#). Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. Om dit te bereiken moeten wij voldoen aan een aantal normen zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

In het treasurystatuut 2021-2024 zijn de uitgangspunten voor treasury opgenomen:

1. Treasury voert haar taken prudent uit met inachtneming van de interne en externe kaders;
2. Treasury voert haar activiteiten uitsluitend uit voor de uitoefening van de publieke taak door de provincie Utrecht.

De doelstellingen voor treasury zijn:

Operationele en tactische doelstellingen:

1. Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke condities;
2. Het tijdig aantrekken van voldoende financieringsmiddelen om het in de jaarlijkse begroting vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren (beschikbaarheid);
3. Het optimaliseren van kosten van financiering en opbrengsten op de verstrekte leningen;
4. Het zorgen voor kosteneffectief, efficiënt en betrouwbaar betalingsverkeer;
5. Toezien op een correcte vastlegging van de treasury transacties in de verslaglegging.

Strategische doelstellingen:

6. Het identificeren, analyseren en beheersen van risico's die de financiële positie en (rente)resultaten zouden kunnen aantasten;
7. Het bewaken van de ontwikkeling van de (netto) schuldpositie, inclusief proactieve advisering als de grenzen van kasgeldlimiet bij kortlopende leningen en renterisiconorm bij langlopende leningen dreigen te worden overschreden;
8. Signaleren en adviseren als er sprake is van strijdigheid van besluitvorming (of beleid) met (nieuwe) regelgeving, gerelateerd aan treasury.

Binnen onze financiële functie is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus van de controlfunctie dan ook gericht op de baten en lasten en die van treasury op de feitelijke in- en uitgaande kas- en financieringsstromen.

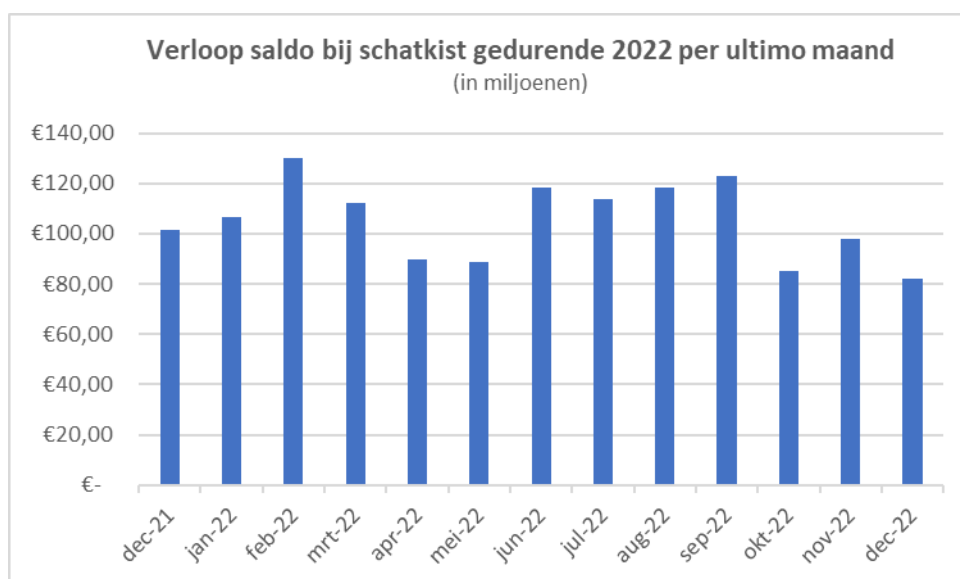
In de treasuryrapportage heeft de treasurer de vrijheid een liquiditeitsprognose op te stellen die niet gebonden is aan wetgeving en andere rapportages. Hierdoor kan een weergave van de werkelijke kasstromen worden benaderd. In deze rapportage wordt de actuele stand van de liquide middelen ingevuld, in combinatie met de laatste planningsinzichten rondom uitgaven, financieringen, investeringen en geldontvangsten. Dit leidt tot een actuele weergave van de huidige en verwachte positie.

Wanneer er in de treasuryrapportage een financieringsbehoefte wordt gesignaleerd zal de treasurer een offerte uitvragen bij minimaal twee sector banken. Hierbij is de treasury strategie leidend. Vervolgens zal het meest gunstige tarief worden geselecteerd en zal de financiering bij de betreffende bank worden aangetrokken.

3.4.2 Financiering

In deze paragraaf informeren wij u over de ontwikkeling van onze liquide middelen in het jaar 2022. Wij zijn verplicht om een positief saldo aan liquide middelen af te storten bij het Ministerie van Financiën. Als dat het geval is, dan hebben wij een vordering op het ministerie. Op de balans wordt dit als een bezitting (activa) gezien en dit wordt gepresenteerd onder de vlottende activa: Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. In het vervolg van deze paragraaf korten we dit af tot “de schatkist”.

In onderstaand figuur is het verloop van het saldo bij de schatkist weergegeven voor het jaar 2022. Eind 2021 hadden we een positief saldo van circa € 102 mln. en eind 2022 was het saldo circa € 82 mln.

Terugkijkend naar 2022 wordt het gerealiseerde liquiditeitssaldo vergeleken met het verwachten liquiditeitssaldo. Elk jaar maken we, als onderdeel van de begroting, een inschatting van de ontwikkeling van onze liquide middelen. Daarin vatten we samen hoe onze bezittingen en schulden zich gaan ontwikkelen op basis van de cijfers die in de begroting zijn opgenomen. In de Begroting 2023 is de meest recente inschatting opgenomen van de ontwikkeling van onze liquiditeit over het jaar 2022. We hebben toen ingeschat dat we eind 2022 voor circa € 4 mln. aan leningen zouden aantrekken. Tevens is bij de begroting een ‘buffer’ opgenomen van € 30 mln. als uitzetting in 's Rijks schatkist.

Bij het opstellen van de jaarstukken 2022 blijkt echter dat er sprake is van een positief saldo aan liquide middelen van circa € 82 mln. Dat betekent dat er per saldo circa € 56 mln. minder aan liquide middelen is uitgegeven dan we hadden verwacht. Het verschil van circa € 56 mln. kan voor de helft worden verklaard door het per saldo hogere resultaat van circa € 28 mln. Andere factoren die meespelen zijn bijvoorbeeld de lagere uitgaven voor investeringen, geen uitbetaling tranche aan OMU en lagere overlopende activa dan werd begroot.

3.4.3 Rente

Bij het uitzetten van overtollige middelen wordt de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden gevolgd. De rente kan volgens artikel 6 lid 3 Regeling Schatkistbankieren niet negatief zijn. In 2022 was in de periode januari tot half september de rente bij de rekening-courant van de schatkist 0%. In de periode daarna liep de rente op van circa 0.64% per half september naar circa 2% per eind december.

Rentescema:			Bedragen x € 1.000
a. De externe rentelasten oer de korte en lange financiering			0
b. De externe rentebaten (idem)	-/-	-/-	<u>42</u>
Saldo rentelasten en baten			-42
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	0	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0	
c3. De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/-	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			0
d1. Rente over eigen vermogen		+/-	0
d2. Rente over voorzieningen		+/-	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			-42
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag)	-/-		<u>0</u>
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury			-42

Toerekening rentelasten

Er staan geen vaste schulden en kasgeldleningen op de balans. Dit heeft als gevolg dat er geen externe rentelasten zijn, die omgeslagen moeten worden over de investeringen.

3.4.4 Wettelijke normen

a. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld om een grens te stellen aan de omvang van korte leningen. De gemiddelde korte financiering wordt per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde korte financiering bij de provincie maximaal 7% mag bedragen van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. Er is in 2022 niet geleend. Op basis van de gegevens in deze jaarrekening voldeden wij gedurende geheel 2022 aan de kasgeldlimietnorm.

b. Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om eventuele te grote fluctuaties van de rentes op de langlopende schuld te voorkomen. Het renterisico wordt verkleind door de aflossingen in de tijd te spreiden. De hoogte van de jaarlijkse betaalde aflossingen en contractuele renteherzieningen op leningen is maximaal 20% van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. Er zijn net als in voorgaande jaren geen langlopende leningen aangegaan. Een overschrijding van de renterisiconorm is daarom niet aan de orde.

c. Schatkistbankieren

Door wijziging van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (dat is de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld -en kapitaalmarkten), met een wettelijk minimumpercentage van 0%, in de schatkist aan te houden. Deze regeling trad per 31 december 2013 in werking.

In de Staatscourant, gepubliceerd op 29 juni 2021, hebben de Ministers van Financiën, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Infrastructuur en Waterstaat een wijziging van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden aangekondigd. Hierin worden decentrale overheden genotificeerd over de aanpassing van de drempelbedragen die uitgezonderd zijn van de verplichting om in 's Rijkschatkist te worden aangehouden.

Het nieuwe drempelbedrag, dat met ingang van 1 juli 2021 in werking is getreden, wordt als volgt bepaald. Het drempelbedrag wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam. Voor openbare lichamen met een begrotingstotaal kleiner dan of gelijk aan € 500 mln. is het drempelbedrag gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 mln. bedraagt. Voor openbare lichamen met een begrotingstotaal groter dan € 500 mln. is het drempelbedrag gelijk aan € 10 mln., vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 mln. te boven gaat.

3.4.5 Financieringsinstrumenten

De inzet van financiële beleidsinstrumenten, zoals revolverende fondsen, geborgde leningen en verstrekte leningen, past bij de tijdsgeest waarin wij en andere lokale overheden in toenemende mate kiezen voor een faciliterende rol. Dit betekent dat zij realisatie van publieke doelstellingen steeds vaker geheel of gedeeltelijk onderbrengen bij (private) partijen.

Vanuit het beleid wordt als eerste beoordeeld of een financieringsinstrument geschikt is om bij te dragen aan de te realiseren doelen. In de nota Financieringsbeleid zijn de kaders van de financieringsinstrumenten vastgesteld. De algemene kaders van de financieringsinstrumenten zijn:

1. Er is sprake van publiek belang;
2. Er is sprake van marktfalen;
3. Betrokkenheid van andere partijen is noodzakelijk en wenselijk om het publiek belang te borgen;
4. Er is financiële dekking voor het instrument;
5. Er is geen sprake van ongeoorloofde staatssteun en er is geen strijdigheid met de Wet Markt en Overheid.

De volgende financieringsinstrumenten worden hieronder nader behandeld:

- a. Revolverende fondsen;
- b. Geborgde leningen;
- c. Verstrekte leningen.

a. Revolverende fondsen

Een revolverend fonds kan worden ingezet als middel om andere financieringsinstrumenten (lening, garantie, deelneming) te realiseren, waarbij de aflossing en of het rendement terugvloeien naar het fonds. Door het gebruik van revolverende fondsen worden middelen dus niet eenmalig uitgeven, maar revolverend of renderend en met een structureel effect ingezet. Het fonds houdt zichzelf in stand, met het doel middelen efficiënt in te zetten en met hetzelfde vermogen in meerdere projecten te investeren. Naast het geld dat beschikbaar wordt gesteld door ons, is het vaak de ambitie cofinanciering aan te trekken, bijvoorbeeld vanuit private partijen of vanuit Europa of het Rijk. Dit wordt de hefboomwerking of het multiplier-effect genoemd.

Er zijn vier revolverende fondsen, namelijk Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen (1), de Ontwikkeling Maatschappij Utrecht (OMU) (2), De ROM Regio Utrecht (3) en Setu (4), waarin de provincie Utrecht via kapitaalverstrekking of garantieverlening deelneemt. De gevraagde onderwerpen uit Amendement 10 over nota financieringsbeleid provincie van datum 4 maart 2020 zijn hieronder bij de revolverende fondsen verwerkt.

(1) Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Muilekom
a. Doel	De ambitie is om in Rijnhuizen 2.500 woningen te realiseren door transformatie van leegstaande kantoren en nieuwbouw. Het uitgangspunt is het realiseren van een wijk waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Gemeente en provincie werken samen om ambities op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw, gezonde leefomgeving, duurzame energie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid te verwezenlijken in de transformatie van

	<p>het gebied.</p> <p>Om de gebiedsontwikkeling in Rijnhuizen te ondersteunen hebben de gemeente en provincie een financieel systeem opgezet om als vliegwiel te dienen voor de transformatie: het revolverende gebiedsfonds Mooi Rijnhuizen. Hiermee kunnen collectieve investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur en openbaar groen worden gefinancierd. De overeengekomen revolverendheid is 100%.</p>
b. Basisgegevens	<p>De provincie heeft € 0,7 miljoen gestort in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. De gemeente heeft ook in 2017 € 0,7 miljoen gestort in dit fonds. Projectontwikkelaars dragen afhankelijk van hun aandeel in de gebiedsontwikkeling evenredig bij. Momenteel hebben ontwikkelaars € 5,5 tot 6 miljoen in het fonds gestort. Dat is een toename van circa 4 miljoen ten opzichte van 2021 en is een direct gevolg van de toename van het aantal initiatieven om woningen te realiseren.</p> <p>In de Uitvoeringsovereenkomst Gebiedsfonds Rijnhuizen van 2017 zijn afspraken vastgelegd over de besteding van het fonds en in een beschikking zijn voorwaarden gesteld aan deze subsidie. Het gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen is opgedeeld in zes fases van elk gemiddeld € 2 miljoen. De kapitaalstorting blijft gedurende de looptijd in het gebiedsontwikkelingsfonds. In de grondexploitatie van het gebied is opgenomen dat de provincie aan het eind van de gebiedsontwikkeling (of in 2033) het ingelegde bedrag van € 0,7 miljoen (exclusief rente) terugkrijgt.</p> <p>Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen is behandeld in programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling.</p>
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	<p>Momenteel heeft de gemeente voor ongeveer € 7,5 miljoen aan contracten afgesloten met ontwikkelaars. Afhankelijk van de fase van ontwikkeling van een woningbouwproject wordt geld afgedragen aan het fonds. Hierdoor kan de kapitaalleg van de provincie in het revolverend fonds opnieuw ingelegd worden voor de volgende fase.</p> <p>Een deel van de opbrengsten uit de bouw van de woningen wordt ondergebracht in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. Om Mooi Rijnhuizen te ontwikkelen tot een prettige woon- en werkwijk, wordt vanuit het fonds mede bijgedragen aan de ontwikkeling van groen en recreatie maar ook ingrepen aan de wegen (minder snelverkeer). Een voorbeeld is het ontwikkelen van een samenhangend en hoogwaardig park. Hierbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de samenhang en verbinding vanuit ecologisch en cultuurhistorisch perspectief. Bijvoorbeeld het verbinden van elementen uit de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en kastelen in Nieuwegein. Door het herstellen van het landschapspark Rijnhuizen en het zichtbaar en leefbaar maken van cultuurhistorie kan het Park meer betekenen voor het gebied Rijnhuizen, Noord Nieuwegein en mogelijk ook de regio. Vanuit het fonds wordt onder meer de aanleg van een fietsbrug gefinancierd om het gebied te verbinden met Nieuwegein City. Daarnaast wordt verkend of een fietstunnel gerealiseerd kan worden ter versterking van de NHW in relatie tot de regio.</p> <p>In het verleden zijn onderzoeken uitgevoerd en ingrepen gedaan op gebied van klimaatadaptatie, verduurzaming en de bereikbaarheid van het gebied.</p>
d. Realisatie van revolverendheid	<p>Gemeente en provincie zijn in 2015 een samenwerking aangegaan met betrekking tot het revolverend fonds. De uitgaven die tot nu toe vanuit het gebiedsfonds zijn gedaan, vallen nog in beginfase 1. Het is in dit stadium dan ook nog niet toetsbaar of hiermee de beoogde revolverendheid wordt gerealiseerd.</p>

(2) Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	<p>In september 2021 is het plan 'Toekomstbestendige Werklocaties' vastgesteld. Het plan is gericht op een versterkte aanpak van intensivering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen in onze provincie. In de komende 10 tot 15 jaar zal OMU uitvoering aan het beleidsplan geven door intensivering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen meer ruimte voor bedrijven beschikbaar maken. De bedoeling is dat daarmee 20-30% minder ruimte voor nieuwe bedrijventerreinen nodig is. Zo draagt OMU bij aan een zorgvuldig en duurzaam gebruik van de schaarse ruimte in onze provincie en voldoende en vitale bedrijfslocaties.</p> <p>De NV OMU beheert drie investeringsfondsen, ondergebracht in drie dochterondernemingen. De oudste is het Transformatiefonds en 100% dochteronderneming van de NV OMU. De revolverendheid van dit fonds bedraagt 50%-75%.</p> <p>In september 2021 heeft u de aanvullende aanpak voor intensiveren en verduurzamen van bedrijventerreinen vastgesteld. Ook hiervoor neemt de NV OMU de uitvoering voor haar rekening. De fondsmiddelen voor deze activiteit zijn belegd in twee 100% dochterondernemingen van de OMU: de Herstructureringsfondsen A en B. Voor de herstructureringsfondsen wordt vanwege de onrendabele top van investeringen rekening gehouden met een revolvering van 60%. Voor de daarmee samenhangende afname van de waarde van het aandelenbezit is een reservering getroffen (onderdeel van herwaarderingsreserve). De resterende kosten worden gedekt door het rendement op investeringen.</p>
b. Basisgegevens	OMU is gestart in 2011 en er is geen afgesproken eindtijd. De waarde van het aandelenkapitaal van de OMU is eind 2022 volgens voorlopige cijfers € 12,7 miljoen (eind 2021 € 13 miljoen) In verband met het nieuwe fonds wordt het aandelenkapitaal in tranches vergroot met in totaal € 30 miljoen, in 2022 was dat nog niet nodig. OMU wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	OMU is op basis van voorlopige gegevens tot en met 2022 betrokken bij de herontwikkeling van ongeveer 46 ha. bedrijventerrein en de transformatie van 112.500 m2 kantoren
d. Realisatie van revolverendheid	<p>De investeringen en financieringen van afgeronde projecten zijn inmiddels allemaal volledig teruggekomen. De projecten hebben daarbij een gemiddeld jaarlijks rendement behaald van tussen de 6 en 8% (bij een gemiddelde looptijd van 1 tot 3 jaar). De maximale omvang van een investering en financiering uit het transformatiefonds is € 2 miljoen per project. Voor de herstructureringsfondsen is het maximum € 10 mln. per project.</p> <p>OMU heeft tot en met 31 december 2022 ruim € 34 miljoen aan investeringen en financieringen uitgezet in projecten (nog los van faciliterende rol van OMU bij projecten). Op dit moment staat er meer dan € 11 miljoen uit in lopende projecten. Het fonds van OMU is daarmee per eind 2022 ruim 2 keer in omloop geweest.</p>

(3) Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Het doel van de ROM Utrecht Region is het verstrekken van financiering (leningen en participaties) aan startups, scaleups en innovatieve mkb-ondernemingen die actief zijn op (een van) de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA); duurzaamheid, gezondheid en digitalisering.
b. Basisgegevens	De ROM Utrecht Region is gestart in 2020 en er is geen afgesproken

	<p>eindtijd. De ROM beheert meerdere fondsen. De grootste is het participatiefonds dat in principe 100% revolverend is.</p> <p>De omvang van het aandelenkapitaal van het participatiefonds is € 53,98 miljoen, waarvan €16 miljoen (2 x € 8 miljoen) van onze provincie. Er staat nog een kapitaalstorting gepland van € 7 miljoen die is uitgesteld naar op zijn vroegst 2026.</p> <p>Naast het participatiefonds heeft de ROM een Proof-of-concept (POC)fonds van € 4,2 miljoen en een fonds voor Vroege Fase Financiering van € 3 miljoen. Deze beide fondsen zijn bedoeld voor investeringen en (converteerbare) leningen aan innovatieve bedrijven in een vroeger stadium van een productontwikkeling en daarmee risicovoller.</p> <p>De beoogde revolverendheid van deze fondsen liggen respectievelijk op 65% en 0%. Het POC-fonds raakt in 2023 naar verwachting uitgeput, waarover we met de partners in de ROM in gesprek zijn over een nieuwe storting in 2024.</p> <p>ROM wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.</p>
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	<p>Het Participatiefonds is in de zomer van 2020 gestart. In 2022 zijn er 3 investeringen vanuit het Participatiefonds gedaan voor in totaal € 2,6 mln. Hiermee is een additionele € 5,3 miljoen aan privaat kapitaal aangetrokken. In totaal is er nu € 4,2 miljoen gecommiteerd en € 9,1 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken.</p> <p>In 2022 zijn er vanuit het Proof of Conceptfonds 8 investeringen gedaan voor een totaal gecommiteerd bedrag van € 1,6 miljoen. Daarbij is € 1,3 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken. In totaal is daarmee nu € 2,5 miljoen gecommiteerd en is € 3,5 miljoen additioneel privaat kapitaal aangetrokken.</p> <p>De investeringen zijn gedaan in bedrijven die allen passen binnen de kaders van de REA.</p> <p>De ROM Utrecht Region heeft vanaf de start direct uitvoering gegeven aan de Corona Overbruggingslening (COL-regeling) van het Ministerie EZK. Via deze regeling zijn met rijksmiddelen inmiddels 97 leningen verstrekt voor in totaal € 20 miljoen aan startups, scale-ups en innovatief mkb. Inmiddels hebben 18 bedrijven de lening volledig afgelost en hebben 6 bedrijven faillissement aangevraagd (waarvan 2 inmiddels toegekend zijn)</p>
d. Realisatie van revolverendheid	<p>De revolverendheid van het Participatiefonds van de ROM is door het korte bestaan en de geringe omvang van de uitstaande investeringen op dit moment nog niet goed toetsbaar. Het zal nog een aantal jaar duren voordat we hier beter zicht op krijgen.</p>

(4) Stichting Energiefonds Utrecht (Setu)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Essen
a. Doel	Setu verstrekt leningen, garanties en/of participaties aan bedrijven, georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht
b. Basisgegevens	<p>Setu is gestart in 2013 met een looptijd tot en met 2037 en beheert twee fondsen, zowel voor de gemeente Utrecht als voor onze provincie. Wij zijn ingestapt in 2018. Het totaal beheerd fondsvermogen is € 21 miljoen. Het fondsvermogen van het provinciaal energiefonds bedraagt € 16 miljoen. Wij hebben de opgebouwde portfolio overgenomen van de gemeente Utrecht.</p> <p>Setu wordt behandeld in programma 4b Energie-transitie en de paragraaf Financieringen, onderdeel geborgde geldleningen.</p> <p>Wij hebben bij beschikking besloten 100% borg te staan voor het kredietarrangement van € 16 miljoen van de Bank Nederlandse Gemeenten</p>

	(BNG). Deze borgstelling wordt geëffectueerd op het moment dat niet alle uitstaande leningen van het provinciale deel van het fonds aan SETU worden terugbetaald wanneer het kredietarrangement met BNG afloopt. Het kredietarrangement tussen SETU en BNG loopt af per ultimo 2037. In de reserve Weerstandsvermogen is rekening gehouden met een risicoreservering van € 4 mln. van de maximale garantstelling van € 16 mln.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Setu zorgt ervoor dat energiebesparende en/of opwekkende initiatieven zich kunnen ontplooiën door ze duurzaam te financieren. Het beschikbare fondsvermogen kan tot 2037 2 tot 2,5 keer worden uitgeleend aan nieuwe initiatieven.
d. Realisatie van revolverendheid	Per ultimo Q4 2022 is het risico-aandeel op de uitstaande financieringen 7,3% van het totaal aan uitstaande leningen binnen het provinciale deel van het fonds. Het totaal van de uitstaande leningen € 8,6 miljoen. De gemiddelde looptijd van een verstrekte lening is 7,5 jaar. De hefboom van het fonds bedraagt in totaal 3,4.

b. Borg- en garantstellingen

Borg- en garantstelling (gebaseerd op artikel 7:850 e.v. van het Burgerlijk wetboek) zijn allebei middelen om wederpartijen een extra vorm van zekerheid te bieden dat een geldvordering voldaan wordt. Een borgstelling kan pas worden ingeroepen als de schuldenaar niet aan zijn verplichtingen voldoet. Een garantstelling wordt afgesloten in een overeenkomst. Daarin worden de condities opgenomen wanneer de garantstelling door de schuldeiser wordt ingeroepen en hierin staan de voorwaarden die op de garantstelling van toepassing zijn. Voor een garantstelling wordt gekozen wanneer financiers niet bereid zijn (volledige) financiering te verstrekken onder voorwaarden passend bij het maatschappelijk gewenste resultaat, zonder een garantstelling.

In de nota Financieringsbeleid is de grens van het garantieplafond bepaald op € 40 miljoen (=resterende aandeel provincie in garantstelling basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door Provinciale Staten worden bijgesteld.

Borgstellingen

De ontwikkeling in de huidige staat van borgstellingen is hieronder weergegeven:

Borgstellingen					
Bedragen in euro's					
Geldnemer	Oorspronkelijk bedrag van de lening(en)	Restant lening(en) per 31-12-2021	Restant lening(en) per 31-12-2022	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waarborging
Provincie-ambtenaren (hypotheken)	-	195.000	186.000	186.000	Aflopend
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335.000	2.800.577	2.609.407	2.609.407	2034
Garantiefonds Energie	4.009.349	1.436.481	1.203.715	1.203.715	2031
Stichting Huisvesting SV Kampong	600.000	443.349	403.353	403.353	2032
VvE Hoofdcentrum Leusden	3.400.000	3.400.000	3.400.000	1.700.000	2048
SETU	16.000.000	6.273.797	6.312.881	6.312.881	2038
TOTAAL	29.344.349	15.549.204	14.115.356	12.415.356	

De geborgde geldleningen groter dan € 0,5 mln. zijn hieronder toegelicht:

RTV Utrecht

RTV Utrecht heeft een pand aangekocht met behulp van een borgstelling van de provincie Utrecht.

Garantiefonds Energie

Wij hebben via een marktconsultatie geconstateerd dat de financiering van collectieve energieprojecten (duurzame energie en energiebesparing) voor banken lastig kan zijn vanwege extra risico's, zoals het ledenrisico. Wij bieden via de Portfoliogarantie aan een deel van het risico per project op ons te nemen, zodat een bank een portfolio van financieringen aan collectieve energieprojecten op kan bouwen.

Stichting Huisvesting SV Kampong

De borgstelling is bedoeld voor de financiering van de faciliteiten voor het NHC als onderdeel van het te realiseren clubhuis SV Kampong.

VvE Hoofdcentrum Leusden

De Vereniging van Eigenaren de Hamershof in Leusden renoveert 97 appartementen naar Nul-op-de-Meter (NOM). Deze garantstelling is afgegeven zodat de VvE de bankfinanciering bij BNG kan regelen om de NOMrenovatie van 97 woningen van de VvE Hamershof volgens de subsidieaanvraag te realiseren. De garantstelling geldt voor de periode van 15 oktober 2018 tot en met 30 jaar na de datum dat de financiering verstrekt wordt. Wij hebben een pandrecht op de servicekosten.

SETU

Sinds 2018 beheert Stichting Energietransitie Utrecht (SETU) een provinciaal energiefonds. Het energiefonds maakt financiering mogelijk van kansrijke initiatieven waarbij geen financiering gevonden kan worden bij banken, vanwege het hogere risicoprofiel. Wij hebben een borgstelling afgegeven voor SETU van maximaal € 16 mln., waardoor zij datzelfde bedrag kan lenen.

Verdere toelichting

Op 31 januari 2012 is besloten de Financieringsregeling huisvesting provinciale ambtenaren met onmiddellijke ingang in te trekken met het voorbehoud dat bestaande garanties blijven gelden. Reden hiervoor is dat uit de Memorie van Toelichting bij de wijziging van de Wet Fido per 1 januari 2009 is gebleken dat het verstrekken van garantie op een hypothecaire geldlening door overheidswerkgevers is verboden. Met het intrekken van de financieringsregeling houden wij ons op die manier aan de bepalingen in de Wet Fido.

Ten opzichte van het overzicht in de Begroting 2022 constateren we geen verschillen.

In het kader van de borgstellingen zijn in 2022 geen betalingen gedaan.

Garantstellingen

De ontwikkeling in de huidige staat van garantstellingen is hieronder weergegeven:

Garantstellingen					
Bedragen in euro's					
Geldnemer	Oorspronkelijk bedrag van de lening(en)	Restant lening(en) per 31-12-2021	Restant lening(en) per 31-12-2022	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waarborging
Nationaal Groenfonds	172.015.876	25.904.099	15.904.099	1.288.232	2023
Gemeente Zeist	150.000	150.000	150.000	150.000	2023
OD Investments (voorheen: ASR Vastgoed Vermogensbeheer)	750.000	650.000	600.000	600.000	2034
HHRs De Stichtse Rijnlanden	300.000	100.000	0	0	2022
Amstel, Gooi & Vecht	300.000	217.261	0	0	2022
Gemeente Amersfoort	1.600.000	1.600.000	1.600.000	1.600.000	2034
DVvE B.V.	1.862.154	1.862.154	1.862.154	1.862.154	2023
TOTAAL	176.978.030	30.483.514	20.116.253	5.500.386	

De garantstellingen groter dan € 0,5 mln. zijn hieronder toegelicht:

Nationaal Groenfonds

De leningen van het Nationaal Groenfonds zijn in 1999 tot stand gekomen door een convenant tussen het Rijk en de provincies in het kader van natuurontwikkeling. Aan het Groenfonds zijn garantstellingen afgegeven voor de voorfinanciering van de provinciale subsidieregeling particulier natuurbeheer.

OD Investments

De centrale bibliotheek Utrecht is gevestigd op Neude. Wij hebben aan de verhuurder/eigenaar van de locatie waar deze bibliotheek gevestigd is een garantstelling afgegeven. Dit om de financiële risico's af te dekken van een eventueel vroegtijdig vertrek door een faillissement van de centrale bibliotheek Utrecht.

Gemeente Amersfoort

De garantstelling is verleend voor de fietsenstalling bij het station Amersfoort. Het betreft een garantie voor het geval er een tekort op de exploitatie ontstaat na realisatie van deze fietsenstalling.

DVvE B.V.

De DVvE B.V. gaat met de Europese ELENA subsidie verenigingen van huiseigenaren (VvE's) in de provincie Utrecht procesondersteuning bieden bij hun duurzaamheidsaanpak. De verwachting is dat dit binnen drie jaar leidt tot minimaal 1100 verduurzaamde appartementen. Iedere euro aan procesgeld dient te leiden tot € 10 aan investeringen van VvE's in onze provincie. Wij staan garant voor het Europese subsidiebedrag in het geval de verplichting om 10 keer het subsidiebedrag aan investeringen te realiseren niet volledig gehaald wordt. De Europese subsidie zal in een dergelijk geval terugbetaald dienen te worden tot de gewenste ratio van 1:10. Het verschil komt voor rekening van de provincie Utrecht.

Verdere toelichting

Ten opzichte van het overzicht in de Begroting 2022 constateren we de volgende verschillen:

- De garantstelling aan de Gemeente Zeist in verband met het woningbouwproject Hofje van Zeist zal worden verlengd naar medio 2023.
- In de Begroting 2022 is er van uitgegaan dat de garantstelling voor het project Fietsparkeren station Amersfoort van de gemeente Amersfoort vanaf 2019 jaarlijks zou worden verminderd als de gemeente de garantie niet zou inroepen. Naar nu blijkt gaat deze jaarlijkse vermindering pas starten vanaf het moment dat de betreffende fietsenstalling wordt opgeleverd. Aangezien de oplevering tot heden niet heeft plaatsgevonden, is de jaarlijkse vermindering van de garantstelling ook nog niet aan de orde.

In het kader van de garantstellingen zijn de navolgende betalingen gedaan in 2022:

- Nationaal Groenfonds: de convenantsleningen dateren van 1999 en vloeien voort uit een convenant tussen het Rijk en de provincies voor grondaankopen voor natuurontwikkeling. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks van de provincie Utrecht een bedrag van € 918.905 voor rente en aflossing op de convenantsleningen. Hiervoor wordt de provincie gecompenseerd vanuit het Provinciefonds.
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden: in 2022 is ten laste van de garantstelling bestemd voor het project "Regionaal Partnerschap Water en Bodem" aan hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een voorschotbetaling gedaan van € 100.000. Hiermee is de garantstelling beëindigd.
- Waterschap Amstel, Gooi & Vecht: in 2022 is ten laste van de garantstelling bestemd op basis van de eindverantwoording voor het project "Regionaal Partnerschap Water en Bodem" aan waterschap Amstel, Gooi & Vecht een betaling gedaan van € 38.080,72. Hiermee is de garantstelling beëindigd.

c. Verstrekte leningen

In de nota Financieringsbeleid is de grens van het plafond voor verstrekte leningen bepaald op € 20 miljoen (=resterende aandeel provincie Utrecht verstrekte leningen met een looptijd groter of kleiner dan één jaar op basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door Provinciale Staten worden bijgesteld.

Verstrekke lening Bedragen x € 1.000	Beginjaar	Oorspr lening	Rente	Boekwaarde 31-12-2021	vermeerdering: nieuwe verstrekkingen	Verminderings: aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Fietsplanleningen	2017	25	0%	18	20	12	26
Groen Gas	divers	970	0%	300	-	100	200
Cofinancieringsfonds (EBU)	divers	3.677	divers	3.231	-	93	3.139
Startersfonds	2009	5.000	divers	409	-	85	324
Stadmakersfonds	2019	1.000	0	953	-	-	953
Statenjacht	2008	333	natura	333	-	-	333
Pop3				466		85	381
Woningen gemeente Utrechtse Heuvelrug	2015	850	0	850	-	-	850
Totaal Leningen 31-12-2022				6.560	20	374	6.205
Voorziening Leningen				-1.178	-	-	-1.178
Per saldo leningen				5.381	20	374	5.027

1. Fietsplanleningen

Dit zijn leningen aan personeel in het kader van de fietsplanregeling voor een periode van 3 jaar.

2. GroenGasleningen

De leningen zijn verstrekt om pomphouders te stimuleren Groengas aan te bieden als brandstof voor auto's en vrachtwagens. De maximale looptijd van deze leningen is tot en met 2025.

3. Cofinancieringsfonds (EBU)

Wij hebben op basis van de Uitvoeringsverordening Economic Board Utrecht 2016, regeling Groen Gezond Slim Fonds, leningen verleend. De achterliggende gedachte was dat een lening als onderdeel van een totale financiering door private partijen effectief is, omdat private partijen dan gemakkelijker instappen. De maximale bijdrage is 25% van de totale financieringsvraag in de vorm van een lening tot een maximum van €100.000. De voorwaarde is dat de resterende middelen door private financiers (in de praktijk via crowdfundingplatforms) worden ingebracht.

In maart 2020 echter is deze subsidiemogelijkheid stopgezet, aangezien de Regionale Ontwikkelings Maatschappij (ROM) vergelijkbare nieuwe instrumenten heeft. ROM heeft ook de specialistische kennis en kunde om te beoordelen of een lening verantwoord is.

De maximale looptijd van deze leningen is tot en met 2027.

4. Startersfonds

Er zijn middelen ter beschikking gesteld aan Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVN) voor het uitgeven van Startersleningen. De maximale looptijd van deze leningen is 30 jaar.

5. Lening Stadmakersfonds

Stadmakersfonds steekt de handen uit de mouwen om steden duurzaam, inclusief en aantrekkelijk te maken en te houden. Wij hebben hiervoor een lening verstrekt. Deze lening eindigt in 2029.

6. Statenjacht De Utrecht

Statenjacht De Utrecht is gebouwd aan de hand van originele bouwtekeningen uit 1746, die in de archieven van het Scheepvaartmuseum verbleven. Enige jaren nadat het Statenjacht af was hebben wij de hypothecaire lening overgenomen. De hypotheek is omgezet naar een aflossingsvrije hypotheek. De Stichting Statenjacht Utrecht betaalt de hypotheekrente jaarlijks in vaar- en waldagen. Deze lening eindigt in 2028.

7. Woningen gemeente Utrechtse Heuvelrug

De lening is verstrekt aan de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor aankoop van onroerend goed. De terugbetaling vindt plaats zodra de gemeente dit onroerend goed heeft verkocht. De looptijd van deze lening is gekoppeld aan het moment van de verkoop van de woningen.

3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 Inleiding

De dienstverlening vanuit bedrijfsvoering heeft betrekking op alle interne producten en diensten op het terrein van financiën, inkoop, subsidies, juridische zaken, HR & organisatie (HRO), informatie & automatisering (I&A) en facilitair.

In 2022 was nog steeds sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Daardoor was het ook binnen bedrijfsvoering lastig bepaalde functies tijdig in te vullen met zowel vaste als tijdelijke krachten. Bij moeilijk te werven functies wordt de werving-en-selectieprocedure 'flexibel' gemaakt. De vacature wordt langer gepubliceerd en de inschrijfperiode wordt verlengd. Ook worden kandidaten al voor een gesprek uitgenodigd zonder eerst de sluitingsdatum af te wachten. Zo willen we voorkomen dat veelbelovende kandidaten ergens anders een baan accepteren, terwijl wij de looptijd van onze eigen procedure afwachten. Bovendien streeft HR & organisatie een innovatieve wervingsstrategie en arbeidsmarktcommunicatie na. Het wervingsevenement 'Bedenk je eigen baan' is daar een voorbeeld van met 169 aanmeldingen (60 beoogd) van potentiële werknemers van onze provincie.

Het meerjarig programma BV Beter heeft als doel het versterken van de diverse bedrijfsvoeringsfuncties, het verbeteren van bedrijfsvoeringsprocessen en het beter laten aansluiten van die processen bij de behoefte van de organisatie en haar omgeving. Onder de noemer basis op orde zijn twee onderdelen opgenomen: 1. Verbetering bedrijfsvoeringsprocessen en 2. Versterken ICT-functie en Digitale Routekaart. Het programma BV Beter loopt af per april 2023 en zal dan geborgd zijn binnen de lijnorganisatie.

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen van 2022 binnen bedrijfsvoering opgenomen.

- In 2022 is de aanbesteding van het nieuwe financiële systeem succesvol afgerond. De voorbereiding en implementatie van het nieuwe financiële ERP-systeem (SAP S4 HANA) is in het najaar van 2022 gestart. Doelstelling is om dit systeem per 1 januari 2024 operationeel te hebben.
- Voorbereiding en implementatie van het nieuwe subsidiesysteem (SAP CRM), dat technisch en functioneel op 1 januari 2023 live is gegaan. Het subsidieproces voor aanvragen, beoordelen en toekennen van subsidies is vanaf 1 januari 2023 geautomatiseerd en gedigitaliseerd.
- Bij het team HRO is met ingang van 1 januari 2022 het e-HRM systeem van ADP vervangen door het e-HRM systeem van AFAS. Het oude P-Portaal is vervangen door InSite. Vanaf 1 januari 2022 is het systeem live gegaan en worden de salarissen, vergoedingen en toelagen via AFAS uitbetaald.
- Digitaal gereed voor de uitvoering van de Omgevingswet met de ingebruikname van het zaakstelsel (Rx.Mission) voor de afhandeling van de VTH keten (vergunningverlening, toezicht en handhaving).
- Verbetering van het systeem voor de afhandeling van bezwaarschriften in het kader van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).
- Invoering van een aantal IT-voorzieningen zoals digitale ondertekendienst, beveiligde email en de versleutelde opslag van zeer vertrouwelijke informatie.
- Onderzoek naar de eisen waar ons toekomstig netwerk aan moet gaan voldoen. Hieruit zal een aanbesteding volgen.
- Voor alle bedrijfsvoeringsteams zijn kengetallen opgesteld die nu gebruikt kunnen worden om Power BI rapportages te maken. De concept Power BI rapportages zijn opgesteld.
- Het facilitaire systeem Planon is geoptimaliseerd. De openstaande werkvoorraad (workflow) is geanalyseerd. Er is een vereenvoudiging van de structuur doorgevoerd. En er is een dashboard in PowerBI ontwikkeld dat beter inzicht geeft in de openstaande workflow.
- De HRO-reis is in 2022 afgerond met een slotbijeenkomst. Hiermee is een kwaliteitsimpuls bij het team HRO in gang gezet.
- Vanuit HRO is ondersteuning verleend aan de organisatieontwikkeling en het medewerkersbelevingsonderzoek (MBO).
- De Utrecht Academie is gestart met het in kaart brengen van de eisen waar een digitaal leerplatform aan moet gaan voldoen. Hieruit zal een aanbesteding volgen.
- De vernieuwing van de audiovisuele middelen in de Statenzaal is afgerond.
- Processen en procesbeschrijvingen zijn geactualiseerd en worden vastgelegd in een e-handboek (ManualMaster).
- Voorbereidingen afgerond voor de openstelling van het fysieke BDV service loket per 1 januari 2023;
- Invoering van de Wet open overheid (Woo). Die wet is per 1 mei 2022 in werking getreden. De Woo is bedoeld om het handelen van overheden transparanter te maken. Hij moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Veel

informatie is al online beschikbaar via de website. Het tempo dat door de rijksoverheid is voorgeschreven wordt hierbij aangehouden. Het verloopt volgens planning. Toch vraagt het ook nog wel de komende jaren inspanning.

- In 2022 zijn er, door de Russische inval in Oekraïne, Oekraïense vluchtelingen opgevangen in het provinciehuis. Hiervoor zijn drie verdiepingen intern verbouwd voor de opvang van maximaal 270 Oekraïners. Voor hen zijn mobiele gaarkeukens geplaatst op het terrein. Hierin voorzien wij de zelfzorg voor deze vluchtelingen.
- Het leertraject Professioneel Adviseren is vanaf september 2022 van start gegaan met ongeveer 100 adviseurs van bedrijfsvoering.
- Succesvolle werving van 30 trainees.

Fraude

De provincie wordt gefinancierd met publieke middelen en heeft tot taak het geld doelmatig, doelgericht en rechtmatig te besteden. Medewerkers (eigen en ingehuurd) dienen integer te handelen en fraude is verboden en moet worden voorkomen. De provincie hanteert als definitie voor fraude “een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen”. We sluiten daarbij aan op de definitie die onze accountant hanteert.

We stellen één keer per jaar een (concernbrede) frauderisicoanalyse op, waarin we inzicht geven in de relevante processen waar fraude kan worden gepleegd. Daar staan de risico's in die we hebben gesignaleerd, de beheersmaatregelen die we hebben getroffen en of de beheersmaatregelen werken. Deze risicoanalyse wordt besproken met de risico-eigenaren of risicobeheerder en er vindt afstemming plaats met de verantwoordelijken voor het uitvoeren van de beheersmaatregelen. De risico's zijn opgenomen in onze risicobeheersingssysteem. Als er fraude wordt geconstateerd dan treedt het frauderesponsplan in werking.

Daarbovenop is er een onregelmatigheden overleg ingesteld waarin casussen worden besproken die te maken hebben met integriteit, corruptie, ondermijning, fraude, klokkenluidersmeldingen en misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O). Waarbij we regelmatig vaststellen dat casussen soms meerdere labels krijgen en dus ook, in de afhandeling, verschillende trajecten tegelijkertijd door de organisatie lopen.

Vanaf 2021 rapporteert de provincie in de paragraaf bedrijfsvoering of er fraudegevallen zijn geconstateerd. Ten aanzien van het afgelopen jaar is vastgesteld dat er geen (interne-) fraudes zijn geconstateerd. Er zijn wel twee casussen van medewerkers die in strijd met de gedragscode ambtelijk integriteit 2020 hun nevenwerkzaamheden niet gemeld hadden.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel	Meerjarendoel
10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	10.1.1 Versterken en blijvend ontwikkelen van de financiële functie
	10.1.2 Versterken van de juridische functie
	10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken subsidieloket'
	10.1.4 Versterken van de inkoopfunctie en organiseren van centraal contractmanagement
	10.1.5 Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming

	10.1.6 De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel
10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	<p>10.2.1 Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol Provinciale Staten bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten</p> <p>10.2.2 Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.</p> <p>10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen</p> <p>10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed</p>
10.3 De communicatie is goed en modern	<p>10.3.1 Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.</p> <p>10.3.2 Doorontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken</p> <p>10.3.3 De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.</p> <p>10.3.4 Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.</p>
10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal	<p>10.4.1 Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.</p> <p>10.4.2 Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)</p>

10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust

---

Toelichting op beleidsdoel

Al in 2020 hebben we onze organisatie de gelegenheid gegeven om de bedrijfsvoering formatief te versterken. We hebben ook financieel ruimte geboden om hoognodige verbeteringen door te voeren. Daarmee zijn de condities geschapen om als Bedrijfsvoering de verantwoordelijkheid te pakken en daarmee mede het verschil te

maken. In 2021 zijn verdere stappen gezet in het normaliseren van de zogenaamde doorgeschoten zelfredzaamheid. Dat betekent: een beter samenspel en evenwicht tussen de primaire afdelingen en de ondersteunende bedrijfsvoering. Met als insteek waar nodig en mogelijk de kwaliteit van de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken te vergroten, de kwetsbaarheid te verminderen en de kosten te verlagen. Kortweg er is ingezet op het leveren van hoogwaardige dienstverlening vanuit Bedrijfsvoering aan de gehele organisatie.

Bouwstenen van dienstverlening zijn:

- Koers door het stellen van een visie op bedrijfsvoering en excellente dienstverlening;
- Kaders waarop het handelen richting de interne klant (medewerkers en teams) kan worden geïkht en gebaseerd;
- Keuzes door het stellen van prioriteiten;
- Zorgen dat onze medewerkers waarmaken wat we de organisatie beloven door onder meer trainingen en opleidingen;
- Goed ingerichte systemen die ondersteunen;
- Klantgerichte werkprocessen;
- Continu leren en verbeteren door het monitoren van de klantbeleving en de objectieve prestaties van de bedrijfsvoering in termen van doorlooptijden en in één keer voldoen aan de vraag.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	7.944	6.930	7.279	7.912	-633
Kapitaallasten	838	1.733	959	944	15
Materiële lasten	5.948	4.892	6.545	6.925	-379
Subsidies	225	165	381	570	-189
Totaal lasten	14.956	13.720	15.164	16.351	-1.187
Baten	-18	526	-	17	17
Totaal Baten	-18	526	0	17	17
Totaal beleidsdoel	14.974	13.194	15.164	16.335	-1.170

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Afgehandelde subsidieaanvragen	%	80	56	61	19
Omschrijving:	Het percentage dat binnen 13 weken wordt afgehandeld				

Toelichting verschil	<p>In 2022 is een lichte stijging van het aantal afgehandelde subsidie aanvragen zichtbaar ten opzichte van 2021, echter blijft de realisatie nog ruim onder de doelstelling. Bij het bepalen van de doelstelling is uitgegaan van implementatie van het nieuwe subsidiesysteem in april 2022 om werkzaamheden te digitaliseren, automatiseren en de monitoring te verbeteren. Zodoende kan er effectiever gewerkt worden en kan er sneller geanticipeerd worden op knelpunten om doorlooptijden te behalen. Gedurende het jaar is geconstateerd dat implementatie van het nieuwe subsidiesysteem niet eerder haalbaar was dan 1 januari 2023. De vertraging in de afhandeling heeft diverse redenen. Enerzijds is er sprake geweest van een hogere instroom ten opzichte van vorig jaar (+13%). Anderzijds ontstond vertraging in het proces intern door onvoldoende capaciteit van subsidie- en beleidsmedewerkers op piekmomenten, de arbeidsintensieve afhandeling van dossiers, de daarmee gepaard gaande grote hoeveelheid beheersmaatregelen en het nog niet gedigitaliseerde proces van ondertekening en verzending. Vertraging door externe invloeden zijn de kwaliteit van de stukken vanuit de aanvrager en de noodzakelijke inzet van externe deskundigheid.</p> <p>Vanaf 1 januari 2023 wordt er gewerkt met een nieuw subsidiesysteem (SAP CRM GM) waarmee in 2023 de doorlooptijd gaat verbeteren.</p>
Bron:	Subsidieregistratie systeem (SRS)

2 Privacybescherming

Omschrijving:	Het percentage van de leveranciers waarmee een verwerkingsovereenkomst is gesloten over het gebruik van data. Het zijn overeenkomsten tussen provincie en andere partijen, die onze (persoons)gegevens verwerken voor een bepaald doel, zoals wegenbelasting of salarisverwerking.
Toelichting verschil	Van de 68 bij ons bekende gegevensverwerkers waarmee we (persoons)gegevens uitwisselen is met 61 een verwerkersovereenkomst afgesloten. Dit betekent een percentage van bijna 90%.
Bron:	Rapportage AVG vierde kwartaal 2022

3 Factuurbetaling: 95% van de facturen wordt binnen 30 dagen betaald

Omschrijving:	Het percentage facturen dat binnen 30 dagen wordt betaald.
Toelichting verschil	Meer gerealiseerd, 98,2% van de inkomende facturen, die aan de eisen voldoen, is binnen 30 dagen betaald.
Bron:	SAP en Power BI

Meerjarendoelen

10.1.1 Versterken en blijvend ontwikkelen van de financiële functie

Het programma versterken financiële functie is afgerond en daarmee is meer grip gekregen op de financiële werkprocessen. Inmiddels zijn de werkzaamheden overgedragen vanuit de programmaorganisatie naar de lijn. Financiën borgt de gerealiseerde verbeteringen en gaat daarmee de kwaliteit van de dienstverlening naar een hoger niveau tillen. Meedoen met externe ontwikkelingen en nieuwe technieken implementeren is daarbij van belang. Het gaat dan om ontwikkelingen op het gebied van technologie, data én talentontwikkeling van de

medewerkers. De financial geeft advies, kijkt mee met de organisatie, is gelijkwaardig en wordt daarmee gezien als een partner die meedenkt en mee aan het stuur zit.

Het routinematige invoeren van gegevens wordt overgenomen door automatisering en robotisering. Het voornaamste kapitaal van een organisatie zijn de mensen die er werken. De basis van team Financiën zijn vaste medewerkers, soms tijdelijk aangevuld met de inzet van externe kennis. Een uitdaging is het verder ontwikkelen van alle talenten die er zijn en daar gebruik van maken. Medewerkers binden aan de organisatie is daarbij een belangrijke speerpunt in de huidige arbeidsmarkt.

Vanwege personele wisselingen is er minder strategische kennis aanwezig. De bezetting van de financiële functies is eind 2022 nog niet op niveau. De gespannen arbeidsmarkt maakt het moeilijk de vacatures in te vullen, zowel met vaste als externe medewerkers. Dit vraagt in 2023 blijvende aandacht van het management en bestuur. De insteek was, dat aangestelde externe medewerkers hun kennis overdragen en vaste medewerkers begeleiden. Daarnaast is er geïnvesteerd in specifieke financiële kennis door opleiding, training en het vergroten van deze kennis in de rest van de organisatie.

10.1.2 Versterken van de juridische functie

Dit bestuurlijke doel moet op meerdere gebieden verbeteringen initiëren. Zoals het vergroten van de kennis en vaardigheden van de juridische medewerkers, het optimaliseren van de procedures rond interne en externe juridische advisering, het verbeteren van de benutting van de juridische functie en het vergroten van het juridische bewustzijn binnen de organisatie.

Afgelopen jaar hebben de juristen deelgenomen aan de training professioneel adviseren. Juristen van de verschillende domeinen beraden zich over de rol en werkwijze van de juridisch adviseur, waarbij het juridisch kader zo goed mogelijk wordt ingezet om onze opgaven mogelijk te maken. Er wordt naar gestreefd om door versterking van niet alleen inhoudelijke kennis, maar ook vaardigheden gemakkelijker te kunnen deelnemen aan de start van het beleidsproces. Daardoor moet de beweging worden gemaakt van minder control aan het eind naar meer juridische inbreng bij de voorbereiding van een beleidsproduct. Versterking wordt dus niet gezocht in meer poortjes van juridische control, maar in verbetering van de integrale afweging van juridische aspecten en randvoorwaarden in het beleidsproces. Onze juristen hebben hiervoor ook een nieuwe werkwijze afgesproken, zoals een jaarlijks opleidingsprogramma, collegiale toetsing en vergemakkelijking van contacten met de collega's van beleid.

10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken subsidieloket'

In 2022 is vervolg gegeven aan het verbetertraject Subsidies.

De nieuwe Algemene Subsidieverordening (ASV) is op 23 maart 2022 vastgesteld en per 1 april 2022 in werking getreden. De lopende subsidieregelingen, aanvraagformulieren en sjablonen en het controleprotocol zijn aangepast.

Het nieuwe subsidiesysteem is in 2022 geïmplementeerd en gaat per 1 januari 2023 live. De initiële planning van april 2022 is helaas niet gehaald en de livegang werd daarom uitgesteld. De vertraging werd veroorzaakt door de complexiteit van de koppelingen met andere systemen. Tijdens de gebruikersacceptatietest zijn door een tekort aan SAP-expertise en leveranciers functionaliteiten later opgeleverd dan afgesproken. Daarnaast bleek gedurende de uitvoering van het project de interne projectcapaciteit te beperkt en was het gezien de benodigde kennis van het nieuwe systeem lastig om hierin op te schalen.

Alle processen zijn opnieuw herijkt en ingericht in het nieuwe subsidiesysteem, met als doelen digitalisering van het proces, versnellen van de doorlooptijd en verhogen van de kwaliteit. De nieuwe processen zijn beschreven en intern gepubliceerd.

De doelstelling van het project was om een toekomstbestendig goed fundament voor het subsidieproces neer te zetten. Dat is gerealiseerd.

Om de samenwerking met de beleidsteams te verbeteren en sturing en richting te kunnen geven aan nieuwe initiatieven is in 2022 gestart met het Expertteam Subsidies. Dit team bestaat uit diverse experts op het gebied van inkoop, subsidies en financiën, die initiatieven vanuit de organisatie integraal toetsen en adviseren over de toepassing en invulling van het juiste instrument.

De Bibob-steekproef is in 2022 geïmplementeerd en risicogericht bij een aantal subsidieregelingen ingezet. Uit deze steekproeven zijn geen bijzonderheden naar boven gekomen.

Voor het kunnen continueren van het verandertraject en de hoge werkvoorraad (13% stijging ten opzichte van 2021) zijn de extra resources vanuit 2021 ook in 2022 nog ingezet. De extra capaciteit was nodig om de winkel open te houden, terwijl het verbetertraject tot uitvoering gebracht is.

10.1.4 Versterken van de inkoopfunctie en organiseren van centraal contractmanagement

Versterken van de inkoopfunctie

Het inkoopbeleid is later vastgesteld dan verwacht door de wensen- en bedenkingenprocedure in twee rondes met PS. Contractmanagement is vertraagd door latere invulling van de functie van centraal contractmanager. Het nieuwe inkoopbeleid is op 13 december vastgesteld. In het nieuwe inkoopbeleid heeft MVOI (Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen) een prominente plek gekregen. Op 24 november 2022 is het Manifest MVOI ondertekend.

Er is gestart met de interne uitwerking van het inkoopbeleid waarbij, met het inkoopbeleid als kaderstellend document, een verbeterde samenwerking tussen de verschillende duurzaamheidsprogramma's, opgaven en manifesten wordt ingericht om MVOI bij aanbestedingstrajecten te borgen.

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording en de verdere verbetering en verduidelijking van de processen bij inkopen en aanbestedingen zijn de rollen en verantwoordelijkheden, in een samenwerking tussen team AO/IC (2e lijn), CCO (3e lijn) en Inkoop (1e en 2e lijn), herijkt volgens het 3-lines model. Dit krijgt een nadere uitwerking in de werkwijze van inkoopprocessen, flankerend aan het Inkoop- en aanbestedingsbeleid provincie Utrecht 2022.

Centraal contractmanagement

In 2022 is de functie van centraal contractmanager ingevuld en er is vervolg gegeven aan de eerdere activiteiten van de kwartiermaker. De basis is opgezet en uitgewerkt in kaders en er is gestart met het uitwerken van de tools. Tevens is gestart met het in kaart brengen van de centraal te beheren overeenkomsten. Er is ook een intern netwerk van (decentrale) contractmanagers opgezet voor kennisdeling.

Het centraal contractbeheersysteem is uitgebreid met extra mogelijkheden om monitoring door de (de)centraal contractmanager(s) te verbeteren. Tegelijkertijd is het onderzoek naar een nieuw contractbeheer- en contractmanagementsysteem begonnen dat integreert met het nieuwe financiële systeem.

10.1.5 Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming

Het beoogd resultaat in 2022 voor informatieveiligheid en privacy is om dit onderwerp structureel in te bedden in de organisatie en om aantoonbaar op orde te zijn en te blijven. Meer specifiek moet ten aanzien van privacy worden voldaan aan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en ten aanzien van informatieveiligheid aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Het is belangrijk om als organisatie te blijven investeren en te blijven anticiperen op interne- en externe ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming.

Het voldoen aan de actuele wet- en regelgeving rondom informatieveiligheid en privacy en het anticiperen op nieuwe ontwikkelingen op dit terrein is en blijft een grote uitdaging. De omgeving is aan continue verandering onderhevig en het aantal dreigingen op het gebied van informatieveiligheid neemt toe.

Het volwassenheidsniveau van de organisatie op het gebied van privacy en informatieveiligheid is het afgelopen jaar verder gegroeid als gevolg van inzet op het vergroten van kennis en bewustzijn van medewerkers, het uitvoeren van risicoanalyses en het adviseren over maatregelen.

Risicomanagement IV&P en Information Security Management System (ISMS)

De belangrijkste risico's voor de organisatie op het gebied van Informatieveiligheid en Privacy (IV&P) zijn in kaart gebracht. In samenwerking met een aantal andere provincies wordt een ISMS (Information Security Management System) gebruikt. Dit is een systeem dat risico's, processen en maatregelen vastlegt zodat gericht risicomanagement mogelijk is.

Opleiding en bewustwording

In 2022 is een aantal online leermodules over informatieveiligheid & privacy uitgerold in de organisatie. Dit vergroot de kennis van medewerkers, maakt hen bewuster van de risico's en helpt hen passend gedrag aan te leren.

Cyberoefeningen

In 2022 is een aantal keer geoefend met het Cyberincident Responsplan en het Provinciaal Cyber Emergency Respons Team (CERT). Hiermee bereidt de organisatie zich voor op een mogelijk cyberincident.

10.1.6 De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel

In 2022 zijn de plannen die bijdragen aan de digitale transformatie voortgezet. Het transformeren naar een organisatie die digitaal ondersteunend en versterkend is aan het provinciale takenpakket is complex en vraagt veel aandacht en een nauwgezette doorontwikkeling. Afgelopen jaar is een groot aantal initiatieven opgepakt door de organisatie en is er geïnvesteerd in vernieuwing van onze IT-voorzieningen. Initiatieven die mede binnen de i-opgave (SlimCity) zijn vormgegeven. Al deze voorzieningen blijven zich doorontwikkelen en gaan ook tot een investering in vernieuwingen in het beheer en onderhoud ervan leiden.

De behoeftes aan nieuwe IT-voorzieningen blijven zich ontwikkelen. Vooral op het gebied van dataficatie in relatie tot de opgaves in het fysieke domein zijn het afgelopen jaar veel inzichten ontstaan die hernieuwde planvorming met zich mee gaat brengen.

Op het gebied van IT General Control (ITGC) is het afgelopen jaar onvoldoende aandacht geweest voor de betrouwbaarheid van onze gegevensverwerking. De onderdelen change- en usermanagement, en de monitoring daarop, gaan prioriteit krijgen.

In het laatste kwartaal van 2022 is er een basisplan voor een CIO-office opgeleverd. Na de bespreking van dit voorstel is door het CMT geconstateerd dat voorgestelde positionering van het CIO-office niet goed past in onze organisatieontwikkeling. Besloten is daarom de uitvoering niet conform het voorstel in het basisplan in te richten, maar een meer bij de organisatie passende vorm te kiezen en de positionering mee te nemen in de verdere ontwikkeling van de organisatie. Het basisplan van de kwartiermaker bevat hiervoor goede aanknopingspunten.

Om hier nadere uitwerking aan te geven, is onder verantwoordelijkheid van de domeinmanager Bedrijfsvoering gaat begin 2023 een kernteam IV aan de slag met de richting en aanpak om tot een "Toekomstbestendige IV keten" te komen, te concretiseren en de acties die hierbij horen te schetsen. Het beoogd resultaat is dat we als organisatie grip hebben op de informatievoorzieningsketen en daar in samenhang op sturen en verbeteringen in doorvoeren.

Eerder is al geconstateerd dat er - om de opgaven op het terrein van onder meer informatieveiligheid & privacy, archivering, datagedreven werken en digitalisering tot een succes te maken - behoefte is aan een stevigere strategische en tactische sturing op onze informatievoorziening. Met name de borging van het kader stellende onderdeel van onze IV-sturing krijgt extra aandacht bij de inrichting.

10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Toelichting op beleidsdoel

Om alle maatschappelijke doelen te realiseren is het van belang dat onze organisatie daadkrachtig is, wendbaar kan inspelen op veranderende omstandigheden en ontwikkelingen en daarbij altijd duurzaam handelt.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	18.928	18.262	18.816	19.529	-713
Kapitaallasten	4.085	5.009	4.395	4.171	224
Materiële lasten	15.125	17.047	19.351	19.815	-464
Subsidies	-244	-	-	60	-60
Totaal lasten	37.894	40.318	42.562	43.575	-1.013
Baten	3.041	3.542	5.632	5.540	-92
Totaal Baten	3.041	3.542	5.632	5.540	-92
Totaal beleidsdoel	34.853	36.776	36.930	38.036	-1.106

Indicatoren

Prestatie-indicator	Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
		2022	2021	2022	2022
1 Medewerkers met afstand tot arbeidsmarkt.	%	22.78	20.56	18.86	4
Omschrijving:	Het percentage medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt of via de participatiewet dat bij de provincie in dienst is.				
Toelichting verschil	De doelgroep waar wij op inzetten is klein en het aantrekken van nieuwe medewerkers verloopt moeizaam. Het merendeel van de medewerkers heeft wel een vast dienstverband. De vaste ontmoetings -en wervingspunten zijn in Corona tijd verdwenen en worden langzaam weer opgestart. In Corona tijd is met name ingezet op behoud van de betreffende medewerkers.				
Bron:	Personeelsinformatiesysteem AFAS				
2 Energiegebruik huisvesting					
Omschrijving:	Het percentage afname van energieverbruik van het provinciale vastgoed per jaar.				

Toelichting verschil Het energieverbruik heeft de laatste tijd enorme schommelingen meegemaakt door corona (pandsluitingen) en renovatie van de verdiepingen (2 tot en met 6). Een vergelijking tussen 2022 en 2021 geeft een vertekend beeld omdat het verbruik fors is gestegen in 2022.

Dit is het overzicht van ons elektraverbruik van de afgelopen jaren voor het provinciehuis:

2017: 5002655 kWh

2018: 4631874 kWh

2019: 4326267 kWh

2020: 3455563 kWh (begin corona)

2021: 3028623 kWh (corona en renovatie)

2022: 3752107 kWh (opvanglocatie)

Om een zo eerlijk mogelijk vergelijk te maken moeten de jaren 2020 en 2021 buiten beschouwing worden gelaten. Ondanks dat we in 2022 zijn gestart met opvang van vluchtelingen (waardoor aangenomen mag worden dat ons verbruik is gestegen) zien we een afname van ons gebruik ten opzichte van 2019, 2018 en 2017. Dit is een direct resultaat van de inspanningen rondom duurzaamheid afgelopen jaren.

Bron: Meterstanden energieleveranciers

Meerjarendoelen

10.2.1 Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol Provinciale Staten bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten

Een belangrijk doel van Financiën is te komen tot een betrouwbare en adequate sturings- en verantwoordingscyclus. In 2022 hebben we bij ieder P&C-product een startnotitie opgesteld waarin we doel, uitgangspunten, de planning en rolverdeling hebben opgenomen. We hebben aandacht gehad voor een periodieke afsluiting van de financiële administratie, een beter gebruik van het financiële systeem SAP en hebben het proces verder gedigitaliseerd. Dit draagt bij aan een steeds beter ingerichte administratie. Daarnaast hebben wij vanuit evaluaties, verbeterpunten doorgevoerd. Hierbij hebben we ook de verbetervoorstellen van de accountant betrokken. Het plannen van onze producten, activiteiten en de politieke bestuurlijke besluitvorming gaan steeds beter. In opzet hebben we een gezonde routine en samenspel georganiseerd. In de praktijk, mede door het verloop van medewerkers, werkt dit nog niet optimaal. Ons streven is meer functies vast in te vullen, maar de krapte op de arbeidsmarkt heeft dit vooralsnog niet mogelijk gemaakt. We blijven hiervoor aandacht houden.

10.2.2 Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.

In het Concernplan Provincie Utrecht 2022-2025 is beschreven waaraan gewerkt wordt en wat dat vraagt van onze organisatie, onze medewerkers en ons leiderschap. Speerpunten zijn richting, sturing, samenhang en rust. We willen een goed georganiseerde maatschappelijk gedreven organisatie zijn, met medewerkers en leidinggevendenden die denken en handelen vanuit een wens tot samenwerking en samenhang.

Hybride werken

Hybride werken blijft in ontwikkeling in 2023. In 2022 is het programma hybride werken binnen Bedrijfsvoering belegd. In 2022 hebben er diverse ontwikkelingen op dit vlak plaatsgevonden, denk hierbij aan de teamsessies waar binnen teams afspraken zijn gemaakt hoe om te gaan met hybride werken.

10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen

Er is in 2022 gestart met een gefaseerde uitrol per team van een nieuwe digitale samenwerkingsomgeving. De gegevens worden in Microsoft Sharepoint opgeslagen en later gearchiveerd in het nieuwe Corsa- (archief)systeem. Daarbij worden de onderhanden zijnde dossiers vanuit Documentum (het huidige archiefsysteem) overgezet naar de nieuwe samenwerkingsomgeving.

Gearchiveerde dossiers uit Documentum worden verplaatst naar het nieuwe archiefsysteem. Doordat de uitrol complexer is gebleken dan verwacht, was de voorziene afronding in 2022 niet haalbaar. De nieuwe manier van (samen)werken vraagt een langere gewenningstijd van medewerkers dan aanvankelijk gedacht. De gehele afronding staat nu gepland voor medio maart 2023.

Binnen Bedrijfsvoering heeft een aanbesteding plaatsgevonden voor een ERP-systeem. De aanbesteding heeft meer tijd gevraagd dan vooraf werd voorzien. De uiteindelijke aanbesteding heeft in het laatste kwartaal van 2022 plaatsgevonden. De overgang van het oude naar het nieuwe systeem vindt in 2023 plaats. In het vastgestelde implementatieplan voor het nieuwe financiële systeem is er nadrukkelijk aandacht voor de governance en de projectstructuur. Daarnaast is een communicatieplan opgesteld.

Bij alle teams zijn de projecten Power BI onderhanden. Power BI is een applicatie om actuele managementinformatie te krijgen op basis van realtime gegevens. Voor de teams inkoop en HRO zijn de rapportages operationeel.

10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed

Verduurzaming huisvesting

In 2022 is er een marktuitvraag geweest voor het leveren en installeren van zonnepanelen op drie provinciale panden. Op de panden in De Meern en Baarn zijn zonnepanelen geplaatst. Er zijn geen inschrijvingen binnengekomen op de aanbesteding van het provinciehuis. Dat komt door de combinatie van de complexe bouwtechnische situatie, de bijzondere eisen die gesteld zijn aan duurzaamheid, circulariteit en sociale rechtvaardigheid en het feit dat de opdrachten voor aanbieders voor het oprapen liggen. Onderzocht wordt of er mogelijkheden zijn om de bouwtechnische beperking te ondervangen en of duurzaamheidseisen anders geformuleerd moeten worden om een nieuwe aanbesteding in 2023 mogelijk te maken.

Voor led-verlichting is gekozen voor een integrale aanpak van verduurzaming van verlichting en klimaatbeheersing. Op de verdiepingen 2 tot en met 6 is deze verduurzaming in 2022 uitgevoerd. In het tweede kwartaal van 2023 is het dit voor het hele pand afgerond.

Verduurzaming organisatie

Voor de verduurzaming van de organisatie heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de CO₂-uitstoot van onze provincie als organisatie (de CO₂-voetafdruk). Dit is vertaald naar een CO₂-routekaart, waarin de stappen worden uitgewerkt gericht op de reductie van de uitstoot van CO₂. De eerste concrete stappen zijn al gezet: de temperatuur is naar 19 graden verlaagd en de verlichting wordt vervangen door led. Op dit moment wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan waarin per jaar wordt aangegeven wat gedaan gaat worden.

Niet alle projecten die we voor ogen hadden zijn in 2022 uitgevoerd, dit had twee hoofdredenen:

- De opvang van Oekraïense vluchtelingen heeft grote impact gehad op de inzet van het facilitaire team.
- De verantwoordelijk projectmanager heeft midden 2022 de organisatie verlaten, door de specifieke vereiste kennis en de krapte in de arbeidsmarkt is het niet gelukt deze functie in 2022 in te vullen.

Daarnaast zijn door de opvang ook activiteiten in het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) naar voren gehaald. Dit omdat het door de aanpassingen die gemaakt zijn in het pand verstandig was deze werkzaamheden eerder uit te voeren dan in de MJOP was opgenomen.

10.3 De communicatie is goed en modern

Toelichting op beleidsdoel

Om doelgroepen goed te kunnen bereiken is het belangrijk om onze middelen en technieken aan te laten sluiten bij de ontwikkelingen in de samenleving. Onze communicatie is goed als we de rol van onze provincie duidelijk belichten, concreet zijn, inwoners centraal stellen, dilemma's durven te benoemen, reageren op vragen en ook online het gesprek aangaan.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	2.253	2.411	2.531	2.409	122
Materiële lasten	387	527	613	597	16
Subsidies	2	-	9	9	
Totaal lasten	2.642	2.938	3.153	3.015	138
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	2.642	2.938	3.153	3.015	138

Indicatoren

Prestatie-indicator		Eenheid	Begroting	Realisatie	Realisatie	Verschil
			2022	2021	2022	2022
1	Verhalen / artikelen	%	50	40	50	0
Omschrijving:	Het percentage van aantal artikelen (stories) op eigen kanalen dat wordt overgenomen in landelijke, regionale en lokale media					
Toelichting	Omdat we steeds beter aansluiten bij de belevingswereld, zowel qua vorm als qua onderwerp, van de doelgroep worden onze verhalen vaker overgenomen					
Bron:	mediamonitoring					
2	Persberichten	%	85	85	95	-10
Omschrijving:	Het percentage van het aantal verstuurd persberichten dat leidt tot een bericht in de media (alle)					
Toelichting	Onze persberichten leiden al snel tot een publicatie. Hetzij in een landelijke krant, hetzij regionaal of lokaal of in een vakblad/ website.					
Bron:	Mediamonitoring					

3 Interessebereik social media	%	2.51	4	3.11	-0,60
Omschrijving:	Het percentage reacties (emoticons, antwoorden, deelacties en doorkliks) op social mediaberichten van Provincie Utrecht ten opzichte van het aantal keren dat zij aan social mediagebruikers zijn getoond				
Toelichting verschil	Dit cijfer is een gemiddelde van de engagementcijfers (weergaven x reacties) van LinkedIn, facebook en Twitter. Het engagement op facebook is in 2022 algemene zin flink gedaald, dus ook bij Provincie Utrecht. Dit was niet voorzien. Voor Twitter en LinkedIn is het gestegen. Nota bene: het totaal aantal weergaven betreft 2.161.986				
Bron:	Social Mediamonitoring.				

Meerjarendoelen

10.3.1 Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.

Aan alle opgaven en programma's dragen communicatieadviseurs bij. Het informeren van stakeholders is een onmisbaar onderdeel van de opgaven

10.3.2. Doorontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken

In 2022 is een traject gestart voor huisstijlaanpassingen zodat de huisstijl beter toepasbaar is op onze online kanalen en applicaties. Bovendien is in 2022 ook de overstap gemaakt naar een nieuwe applicatie voor online magazines en een nieuwe applicatie voor nieuwsbrieven.

10.3.3. De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.

In 2022 zijn de jaarrekening en de begroting goed onder de aandacht gebracht door toevoeging van infographics en video's. Via de socialmediakanalen is hier ook aandacht voor geweest.

10.3.4 Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.

Ook in 2022 zijn er veel verhalen gemaakt waarin we als provincie vertellen over onze opgaven en onze rol. Op een manier die aanspreekbaar is voor een brede doelgroep.

10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal

Toelichting op beleidsdoel

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties uitgesteld van 2022 naar 2023. In 2022 is het kwartier maken hiervoor afgerond en kunnen we bij deze jaarstukken over 2022 een pilot met het afgeven van de rechtmatigheidsverantwoording houden. Verder faciliteren we de verdere doorontwikkeling van het risicomangement volgens het Kader Integraal Risicomangement 2020. Daarnaast komen we steeds beter in control door onder andere het aanscherpen van taken, rollen en bevoegdheden, het volgen van de implementatie van aanbevelingen van derden (onder andere

onze accountant en de Randstedelijke Rekenkamer) en het uitvoeren van audits en verbijzonderde interne controles.

Wat heeft dit beleidsdoel gekost?

Overzicht van baten en lasten naar kostensoort

Kostensoorten (Bedragen x € 1.000)	Rekening	Begroting 2022		Rekening	Verschil
	2021	Primitief	Bijgesteld	2022	Bedrag
Personeelslasten	1.508	1.521	1.442	1.361	81
Materiële lasten	219	438	288	195	93
Totaal lasten	1.727	1.959	1.730	1.557	173
	-	-	-	-	
Totaal	0	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel	1.727	1.959	1.730	1.557	173

Meerjarendoelen

10.4.1 Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.

In 2022 is de doorontwikkeling van het risicomanagement naar risicogestuurd werken verder gefaciliteerd door het organiseren van trainingen waarin praktische risicosessies zijn opgenomen. De bedoeling is dat de DOD-methode (Doel, Onzeker, Doen) wordt geïntegreerd in het dagelijks managen van het werk. Deze methode gaat uit van het te realiseren doel, wat voor het bereiken daarvan onzeker is en wat we daaraan kunnen doen. In het eerste kwartaal 2023 zal de voortgang worden geëvalueerd door een extern onderzoek.

In 2022 is het controllerstatuut opgesteld. Ook is het beleid rond misbruik en oneigenlijk gebruik ingrijpend herzien. Er is succesvol geëxperimenteerd met het deelnemen van de concerncontroller aan de vergaderingen van de financiële auditcommissie.

Wat betreft artikel 217a Provinciewet-onderzoeken is in 2022 een onderzoek uitgevoerd naar klachtbehandeling. Een van de aanbevelingen ging over het inrichten van een netwerk voor klachtbehandelaars. Dit wordt in 2023 opgepakt. Daarnaast heeft de eenheid Concerncontrol verschillende onderzoeken en audits uitgevoerd op het gebied van digitalisering, informatiebeveiliging en privacy. De belangrijkste zijn het assessment informatiebeveiliging en de 1-meting datagedreven provincie.

10.4.2 Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

We hebben een Verbijzonderde Interne Controle (VIC)-plan voor 2021 en 2022 vastgesteld. In dit plan ligt de scope en focus van de VIC uitvoering vast. De primaire verantwoordelijkheid van de VIC functie is het zorgen voor voldoende comfort om de rechtmatigheidsverantwoording af te geven in 2023.

Bij deze jaarrekening hebben we proefgedraaid en een proefrechtmatigheidsverantwoording opgenomen als bijlage 5 Proef Rechtmatigheidsverantwoording bij deze jaarrekening. De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de belangrijkste afwijkingen en adviezen die input zijn voor de verdere doorontwikkeling van processen. De

bevindingen worden toegelicht in deze paragraaf bedrijfsvoering voor zover deze de rapportagegrens overschrijden. Voor de verantwoordingsgrens en rapportagegrens over 2022 sluiten we aan bij de grenzen die de accountant hanteert. De uitvoering vindt gedurende het jaar plaats.

Een robuuste VIC-functie, vanuit de tweede lijn, is een van de beheersmaatregelen die nodig is om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording. In 2022 hebben we intern proefgedraaid in voorbereiding op de invoering in 2023 van de Rechtmatigheidsverantwoording. De interne controlemaatregelen vanuit de eerste lijn op belangrijke financiële processen zoals inkoop (inclusief fiscaliteit), subsidies en personeel (inclusief fiscaliteit) zijn nog in ontwikkeling en op plekken kwetsbaar. Dat geldt vooral voor de nieuwe systemen AFAS, CRM en SAP. Bij inkopen speelt vooral het risico op onrechtmatige aanbestedingen. Voor het personeelsproces is het nieuwe systeem in 2022 live gegaan. We hebben in 2022 verder gewerkt aan het verstevigen van de VIC-functie. De ingezette stappen in 2022 moeten worden vastgehouden. Voor het komende jaar moet doorgepakkt worden om het push-leftprincipe zoveel mogelijk te realiseren in het Three Lines Model. Dit betekent dat de interne beheersing zoveel mogelijk in de 1e lijn geïmplementeerd wordt.

3.6 Verbonden partijen

Coöperaties en vennootschappen

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *

REMU Houdstermaatschappij NV *

Vitens NV *

Gemeenschappelijke regeling

Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie **

Het Utrechts Archief *

Plassenschap Loosdrecht e.o. *

Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *

Recreatie Midden-Nederland (RMN) *

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) *

Overige verbonden partijen

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

Stichtingen en verenigingen

Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *

Inter Provinciaal Overleg (IPO) *

3.6.2 Detail overzicht

Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *

Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS besluiten tot instellen leden programmaraad en adviescommissie. Bestuurder wordt via een unaniem besluit van de Provinciale Staten van de deelnemers benoemd.
Overige deelnemers	Provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	Het belang is gedurende het boekjaar niet gewijzigd
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Rekenkamerfunctie
Inhoudelijke ontwikkeling	
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Als de Randstedelijke Rekenkamer onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, vullen de deelnemende provincies de middelen van de Randstedelijke Rekenkamer aan. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij; • voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds.
Overig	

Recreatie Midden-Nederland (RMN) *

Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RMN
Bestuursdeelname	GS in het bestuur
Overige deelnemers	Plassenschap Loosdrecht en omstreken en Recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Kerntaken	Recreatie Midden-Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden-Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het bestuur en draagt financieel indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen.
Wijziging belang	De regeling is met ingang van 1 januari 2023 opgeheven. Er loopt een liquidatieproces met een liquidatiebegroting. De afronding hiervan wordt begin 2024 verwacht.
Financiële ontwikkeling	Zie toelichting bij Risico's.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	De deelnemers aan RMN hebben in 2022 besloten de gemeenschappelijke regeling op te heffen. Inmiddels is de definitieve datum bepaald op 1 januari 2023.
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect, via de recreatieschap en het plassenschap, aanspreekbaar voor tekorten.
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen Recreatieschap Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht en Omstreken.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	PS in algemeen bestuur, GS in algemeen en dagelijks bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en onze provincie.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Wij nemen de bijdrage van de gemeente Utrecht (voor het Plassenschap) over en de gemeente Utrecht neemt een groter financieel belang in het recreatieschap.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 hebben de deelnemers besloten de gemeenschappelijke regeling aan te passen. Deze is per 1 januari 2023 in werking getreden.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Onderdeel hiervan is dat onze gedeputeerde onze provincie vertegenwoordigt in het algemeen bestuur. De uitvoering van de werkzaamheden voor het recreatieschap is per 1 januari 2023 overgedragen aan Staatsbosbeheer.
Risico's	Als deelnemer zijn wij medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. In 2018 is de gemeente De Ronde Venen toegetreten. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het Recreatieschap Stichtse Groenlanden is vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval tot 2023. Wij hebben vanuit de oude structuur van het Recreatieschap Vinkeveense Plassen, verantwoordelijkheden voor het exploitatieresultaat van het programma van de Vinkeveense Plassen.
Overig	Besloten is dat de financiële huishouding binnen het recreatieschap voorlopig wordt gescheiden in twee delen: het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018 (programma A) en het werkgebied de Vinkeveense Plassen (Programma B) dat gemeente De Ronde Venen heeft ingebracht. Dit betekent dat er twee programma's in de begroting zullen zijn, dat twee financiële administraties worden gevoerd en dat er over twee onderdelen in de jaarrekening van het schap verantwoording wordt afgelegd. Hiermee worden de financiële risico's over en weer gescheiden. De "oude" deelnemers van Stichtse Groenlanden lopen geen risico verband houdend met het Vinkeveense gebied en De Ronde Venen loopt geen risico in verband met het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018.

Plassenschap Loosdrecht e.o. *

Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van onze provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	PS in algemeen bestuur. GS in algemeen bestuur en dagelijks bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord-Holland en de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdmeren en Utrecht.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Openbaar belang	Wij zijn vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en dragen bij voor 15% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	Het belang is gedurende het boekjaar niet gewijzigd
Financiële ontwikkeling	Wij nemen de bijdrage van de gemeente Utrecht (voor het Plassenschap) over en de gemeente Utrecht neemt een groter financieel belang in het recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 hebben de deelnemers besloten de gemeenschappelijke regeling aan te passen in een bedrijfsvoeringorganisatie. Hiermee wordt het een regeling tussen de dagelijkse besturen van de deelnemers. Deze is per 1 januari 2023 in werking getreden.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	De gemeente Utrecht is per 1 januari 2023 uit de regeling getreden. De uitvoering van de werkzaamheden voor het plassenschap is per 1 januari 2023 overgedragen aan de gemeente Wijdmeren.
Risico's	Wij zijn als deelnemende partij indirect - via de recreatieschappen en het Plassenschap Loosdrecht en omgeving - aanspreekbaar voor tekorten. De financiële reserves zijn de afgelopen jaren flink geslonken. Zie hiervoor ook de toelichting in de paragraaf Weerstandsvermogen.
Overig	

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) *

Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in algemeen bestuur en dagelijks bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Kerntaken	De RUD voert namens onze provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. Wij zijn de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met de invoering van de Omgevingswet (naar verwachting per 1 januari 2024) zal de opdracht ten aanzien van bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden. Dit zal effect hebben op het procentuele belang van onze provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo ons belang de komende jaren zal dalen. In 2023 zal daarmee het percentage lager worden dan 50%.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Inhoudelijke ontwikkeling	Door het verschuiven van de invoering van de Omgevingswet van 1 januari 2022 naar eerst 1 januari 2023 en daarna naar 1 januari 2024 heeft de RUD extra kosten moeten maken. Hierdoor is onze bijdrage hoger geweest dan begroot.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Het risico zal op termijn afnemen doordat het percentage eigenaarschap zal dalen. Dit komt voornamelijk door de verschuiving van bevoegd gezag voor de taken Bodem van de provincie naar de gemeenten.
Overig	

Het Utrechts Archief *

Doel	De gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA) voert voor de provincie de wettelijke taken uit op het gebied van het beheer van de historische provinciale archieven.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Het Utrechts Archief
Bestuursdeelname	GS in dagelijks bestuur (1 lid) en in algemeen bestuur (2 leden)
Overige deelnemers	Gemeente Utrecht en Rijk
Kerntaken	HUA voert voor ons de wettelijke taken voor ons archief uit. Dat zijn: beheer van de provinciale archiefbewaarplaats en de daarin opgenomen papieren en digitale archieven en documentaire verzamelingen; het toezicht van de provinciearchivaris op het beheer van de niet overgebrachte archieven; beschikbaarstelling van de in de provinciale archiefbewaarplaats opgenomen archieven en documentaire verzamelingen; publieksbereik van de door HUA beheerde bronnen voor de geschiedenis van de provincie Utrecht.
Openbaar belang	Wij zijn vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en dragen bij aan de gemeenschappelijke regeling voor 11%.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Beheer historische provinciale archieven
Inhoudelijke ontwikkeling	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft aangegeven per 1 januari 2025 uit de gemeenschappelijke regelingen (GR) van de Regionale Historische Centra (RHC's) te willen treden; waaronder ook Het Utrechts Archief (HUA).
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Een van de consequenties van de uittreding is, dat decentrale overheden (waaronder onze provincie) met ingang van de uittreding geen gebruik meer kunnen maken van de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief.
Risico's	Als zich daadwerkelijk financiële risico's voordoen, dragen wij daaraan bij naar rato van ons aandeel in de totale deelnemersbijdragen van 11%.
Overig	De achterblijvende partners in de GRHUA brengen op dit moment in kaart wat de impact is van de uittreding op de toekomstige samenwerking en brengen scenario's in kaart.

Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie **

Doel	De siteholder draagt zorg voor de bescherming en het uitdragen van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De siteholder voert de regie over het hele werelderfgoed Hollandse Waterlinies en is voor het Rijk het eerste aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Nieuwehollandsewaterlinie.nl
Bestuursdeelname	Van elk GS is er één gedeputeerde lid. Gezamenlijk zijn zij opdrachtgever van het orgaan (de siteholder). Vanuit onze provincie is gedeputeerde Cultuur en Erfgoed lid van dit gemeenschappelijk orgaan (GO).
Overige deelnemers	Provincies Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland
Kerntaken	Coördinatie uitvoering managementplan Hollandse Waterlinies inclusief de uitvoering van taken op het gebied van kennis, publieksbereik en bescherming en zorgdragen voor rapportageverplichtingen richting Rijk en UNESCO.
Openbaar belang	Publiek belang voor het instandhouden van het werelderfgoed.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Jaarlijks budget €1 miljoen.
Publiek doel	In standhouden werelderfgoed
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Het GO is in het eerste kwartaal van 2022 opgericht en heeft een kadernota met bijbehorende begroting voor de jaren 2023 tot en met 2026 opgesteld. Deze is door het GO vastgesteld en is goedgekeurd door ministerie van BZK.
Risico's	
Overig	Voor de invulling van het siteholderschap is structureel en gezamenlijk budget nodig. Het totale jaarlijkse budget voor het siteholderschap is € 1 miljoen. De bijdrage per provincie is vastgelegd in de bijdrageverordening volgens de financiële verdeelsleutel 30%- 30%- 30%- 10%. De provincies Utrecht, Gelderland en Noord-Holland dragen elke voor 30% bij en Noord-Brabant voor 10%. Deze structurele bijdrage van € 300.000,- wordt gedekt uit de € 0,45 miljoen structurele begrotingsmiddelen voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam.

Inter Provinciaal Overleg (IPO) *

Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor onder andere het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en het stimuleren van provinciale vernieuwingsprocessen.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in algemene ledenvergadering GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooiën. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Openbaar belang	<p>Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen.</p> <p>De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.</p> <p>De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.</p>
Wijziging belang	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies
Inhoudelijke ontwikkeling	De provincies pakken de grote transitie in de fysieke leefomgeving op. De "Rol in de Ruimte" van de twaalf provincies is gericht op de transitie uit het coalitieakkoord: landelijk gebied, wonen en bereikbaarheid, klimaat en

energie.

Bestuurlijke en organisatorische

ontwikkeling

Risico's

Overig

Het IPO-bestuur is in juni 2022 gestart met een traject rondom de verbetering van de samenwerking. Het heeft adviesbureau AEF gevraagd om onafhankelijk onderzoek te doen naar hoe de samenwerking binnen de organisatie van het IPO kan worden verstevigd, om zo de slagkracht van de organisatie te vergroten. AEF heeft op basis van diverse onderzoeksactiviteiten (documentstudie, gesprekrondes en benchmark onderzoek) het advies; 'Rapportage Focus in de Samenwerking' opgesteld. Het doel is om voor het begin van de nieuwe bestuursperiode een aantal veranderingen in gang te hebben gezet. De maatregelen die nu voorliggen voor implementatie hebben betrekking op gedragsveranderingen en structuurwijzigingen (zonder statutaire wijzigingen). Daarnaast ligt het verzoek voor om in de volgende bestuursperiode onderzoek te doen naar fundamentele hervormingen en het loslaten van de huidige verenigingsstructuur.

Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *

Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Brussel
Webadres	HNP
Bestuursdeelname	GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies en het IPO
Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te 'brengen' en te 'halen'. 'Brengen' door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. 'Halen' is het gebruiken van Europese subsidieprogramma's en structuur-en investeringsfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.
Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens onze provincie is gedeputeerde Strijk lid van het bestuur van het HNP. Wij zijn lid van het HNP en betalen daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).
Wijziging belang	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Financiële risico is gezien de goede financiële situatie minimaal.
Overig	

Vitens NV *

Doel	Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water en het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Openbaar belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van onze provincie als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Utrecht. Er wordt gezien de grote investeringsopgaven geen dividend uitgekeerd.
Wijziging belang	Wij hebben een vast aandelenpakket. Het belang is niet gewijzigd.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Goede drinkwatervoorziening
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Als aandeelhouder lopen we geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V., behalve het dividendrisico.
Overig	Voor de planperiode 2018 - 2022 is een investeringsvolume van ongeveer € 618 miljoen (bruto exclusief bijdragen van derden) voorzien. In 2022 is hiervan voor ongeveer € 276 miljoen geïnvesteerd.

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *

Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.
Openbaar belang	Wij hebben een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Resultaat 2022 is nog niet bekend. In 2021 was de winst met 7% gestegen naar € 236 miljoen.
Publiek doel	Belegging
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	
Overig	

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *

Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Openbaar belang	Wij hebben een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Resultaat 2022 is nog niet bekend. Het resultaat over het eerste halfjaar 2022 was uitgekomen op € 80 miljoen.
Publiek doel	Belegging
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	
Overig	

REMU Houdstermaatschappij NV *

Doel	De activiteiten van N.V. REMU Houdstermaatschappij beperken zich nu tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding indien dat bedrijf zelf zou worden verkocht.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering
Overige deelnemers	Gemeenten Utrecht en Amersfoort
Kerntaken	zie Doel
Openbaar belang	De rol van de N.V. REMU Houdstermaatschappij (REMU) beperkt zich tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding. De uitspraak in de rechtszaak en in het hoger beroep zijn voor REMU negatief uitgevallen. De REMU is tegen de uitspraak in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. De cassatie is verworpen in een uitspraak van de Hoge Raad op 10 juni 2022. Hierdoor is er geen bestaansgrond meer voor de N.V. REMU en zal zij worden ontbonden. Dit zal geëffectueerd zijn in 2023.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	
Publiek doel	Belangenbehartiger aandeelhouders
Inhoudelijke ontwikkeling	Na het arrest van de Hoge Raad worden de boeken gesloten per 31 oktober 2022 en zal de N.V. ontbonden worden.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	Zie bovenstaand.
Risico's	
Overig	De REMU heeft geen activiteiten anders dan de belangen van de aandeelhouders te behartigen in relatie tot het verkrijgen van de privatiseringsvergoeding zoals met ENECO overeengekomen was.

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *

Doel	De vennootschap heeft ten doel (nieuwe statuten): (a) het in samenwerking met publieke en private partijen herstructureren en herontwikkelen, intensiveren en verduurzamen van (bestaande) werklocaties in de provincie Utrecht met inachtneming van het door het provinciebestuur gevoerde beleid; (b) mits in het kader van het vorenstaande, het deelnemen in, het op andere wijze een belang nemen in, het voeren van beheer over en het financieren van andere ondernemingen; alsook het verkrijgen, beheren, ontwikkelen, exploiteren en vervreemden van onroerende zaken en andere registergoederen; (c) alsmede het verrichten van alle handelingen, welke in de ruimste zin verband houden met of bevorderlijk zijn voor een van hiervoor omschreven doeleinden
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	Wij zijn enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	Geen
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in onze provincie. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden. In september 2021 hebben we ingestemd met een rol van de OMU in intensiveren en verduurzamen van bedrijventerreinen.
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	In 2020 is het aandelenkapitaal vergroot met €1 miljoen. In 2022 is €30 miljoen extra beschikbaar gesteld om doelstellingen op intensivering en verduurzaming op te pakken.
Financiële ontwikkeling	In 2022 wordt gestart met de uitvoering van beleid gericht op intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen.
Publiek doel	Verbetering leefbaarheid in binnensteden
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 wordt gestart met uitvoering van beleid gericht op intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen. Een en ander leidt ook tot nieuwe afspraken tussen de aandeelhouder AvA, RvC, Investeringscommissie (IC) en directie.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Als aandeelhouder lopen wij geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat wij ons niet bezig houden met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.
Overig	

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Utrecht Region B.V. *

Doel	Versterken van de economische structuur van de Regio Utrecht door te investeren in de innovatieve sectoren en maatschappelijke opgaven.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.romutrechtregion.nl
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering (AvA)
Overige deelnemers	Gemeenten Amersfoort, Hilversum en Utrecht, UU, UMCU (via Utrecht Holdings) en ministerie EZK
Kerntaken	1. Innoveren; business development (bedrijven/projecten)2. Investeren; financieringen & participaties3. Internationaliseren; trade & invest
Openbaar belang	Economische structuurversterking in de provincie Utrecht
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	In 2022 zijn vanuit het Participatiefonds drie investeringen uitgezet voor een totaalbedrag van € 5,2 miljoen.
Publiek doel	Vergroten innovatiekracht
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 is één van de leden van de Raad van Commissarissen gewisseld.
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	In de reserve Weerstandsvermogen is in 2020 een storting gedaan van € 2,5 miljoen en in 2021 van €3,2 miljoen. Het streven is dat de ROM revolverende leningen verstrekt en dat het eigen vermogen door de jaren heen kan en mag toenemen met de rendementen op de investeringen. Bij het berekenen van het weerstandsvermogen is rekening gehouden met een evt. verlies op het gestorte aandelenkapitaal.
Overig	ROM Utrecht Region is op 29 mei 2020 opgericht en in de eerste maanden is zij vooral actief geweest op het verstrekken van de regeling Corona-Overbruggingslening van het ministerie van EZK voor start-ups, scale-ups en innovatief mkb. Het jaar stond verder vooral in het teken van de opbouw van de organisatie en de integratie met de werkorganisaties van Trade & Invest en de EBU. In 2021 is de organisatie doorgroeid naar de huidige/beoogde omvang en zijn de eerste financieringen/deelnemingen vanuit het ROM-fonds gedaan in innovatieve bedrijven die zich bezighouden met oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken voor een gezonde mens en een gezonde leefomgeving. Het jaar 2022 stond in het teken van verdere professionalisering van zowel de organisatie als het opstellen van de Meerjarenstrategie 2023-2027 die door de AvA is vastgesteld.

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *

Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen
Inhoudelijke ontwikkeling	
Bestuurlijke en organisatorische ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Volgens de huidige regels nemen wij de provincie de nazorg van de stortplaats Smink over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt periodiek onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kunnen wij een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt ons eventuele financiële risico verkleind.
Overig	

3.6.3 Financiële kengetallen (getallen x € 1 mln.)

Gemeenschappelijke regeling

Naam verbonden partij	Belang 2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2022
		1 jan	31 dec	1 jan	31 dec	
Randstedelijke Rekenkamer (RRK) *		0,493	0,528	0,557	0,520	0
Recreatie Midden-Nederland (RMN) *		0	0	1,462	1,845	0
Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG) *		4,610	3,545	5,420	4,769	-0,521
Plassenschap Loosdrecht e.o. *		1,781	1,387	2,697	2,519	0,150
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) *		1,659	2,227	2,612	5,325	0,837
Het Utrechts Archief *		2,387	2,589	1,056	0,869	0,087
Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie **		1,832	1,225	0	0	0,124

Stichtingen en verenigingen

Naam verbonden partij	Belang 2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2022
		1 jan	31 dec	1 jan	31 dec	
Inter Provinciaal Overleg (IPO) *		4,533	5,170	27,296	31,630	2,979
Huis der Nederlandse Provincies (HNP) *		0,494	0,656	0,120	0,336	0,162

Overige verbonden partijen

Naam verbonden partij	Belang 2022	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2022
		1 jan	31 dec	1 jan	31 dec	
Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen *		0	0	4,4	5,1	0

Coöperaties en vennootschappen

Naam verbonden partij	Belang 2022	Aandelen	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2022
			1 jan	31 dec	1 jan	31 dec	
Vitens NV *	4,95%	285.869 a € 1,00	559,2	600,3	1,340	1,388	19,4
Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG) *	0,16%	87.750	5.097	5.062	155.262	143.995	236
Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB) *	0,17%	A: 43 a € 115,- en B: 60 a € 460,-	1.827	1.902	105.055	94.117	121
REMU Houdstermaatschappij NV *	47,5%	95a € 500	0,856	0,777	0,003	0,003	0,079
Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU) *	31%	160.000 van nominaal € 100,00	13,3	13,1	1,3	0,189	- 245

Regionale	31,07%	16 mln à	22,1	51,6	7,0	6.0	0,020
Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)		€ 1					
Utrecht Region B.V. *							

---

* gegevens uit Jaarrekening 2021

** gegevens uit Begroting 2023

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Inleiding

Grond is een belangrijk middel om doelen te bereiken op het gebied van recreatie, natuur en landschap (Natuur Netwerk Nederland), duurzame energie, duurzame landbouw en duurzame en veilige mobiliteit. Het grondbeleid bestaat uit het organiseren van processen, kennis, grondbeheer en uit instrumenten, zoals de aan- en verkoop van gronden.

In september 2020 hebben de Provinciale Staten de 'Nota Grondbeleid 2020' vastgesteld. Deze nota zorgt voor een provinciebreed grondbeleid dat we vervolgens elke vier jaar actualiseren. Ons grondbeleid van de provincie Utrecht is uitgewerkt in een uitvoeringskader dat toepasbaar is op de verschillende uitvoeringstaken van de provincie.

3.7.2 Wat willen we bereiken.

Een belangrijk kader binnen het grondbeleid is dat wij opgavegericht werkt. Dit betekent dat we in ons handelen de maatschappelijke opgaven centraal zetten. Grond is een van de middelen die we kunnen inzetten om onze gestelde doelen te bereiken.

Grondbezit is daarmee nooit een doel op zich; het grondbeleid gaat over de kaders en spelregels voor de inzet van het grondinstrumentarium. Wij hebben de verantwoordelijkheid om als een rechtmatige en betrouwbare overheid bij grondtransacties marktconform, openbaar, volgens gelijkberechtiging en transparant te handelen.

In het grondbeleid geven we aan welke grondinstrumenten beschikbaar zijn en hoe we die toepassen. Ook geeft het grondbeleid randvoorwaarden en spelregels voor de inzet van de grondinstrumenten. Het succesvol toepassen van het grondbeleid vergt aansluiting bij ons ruimtelijk beleid en het actief signaleren van ontwikkelingen en kansen. Op projectniveau wordt het grondbeleid beschreven in grondstrategieën en verwervingsplannen.

Met de toepassing van het grondbeleid krijgen wij gebruiksrechten van gronden en opstallen om realisatie van provinciale doelen mogelijk te maken.

Dit jaar is het strategisch beleidskader 2022 vastgesteld. Hiermee kan er vorm worden gegeven aan de provinciale grondbank. Wij maken met deze grondbank de keuze voor een meer actief grondbeleid. Met een grondbank bestaat de gelegenheid om anticiperende grondaankopen te kunnen doen voor de ruimtelijke thema's van de provincie Utrecht. Met de grondbank vergroten wij de uitvoeringskracht door meer strategische en vroegtijdige regie over het grondgebruik. De grondbank vormt een extra instrument vergeleken met het bestaande provinciale instrumentarium. Er kan daarnaast nog steeds ook passief en via het publiekrechtelijke instrumentarium invloed worden uitgeoefend. In het strategisch beleidskader wordt beschreven waarom de keuze voor meer actief strategisch grondbeleid in de vorm van het instrument grondbank wordt gemaakt. Daarbij wordt ingegaan op de opgaven van de provincie Utrecht aan de ene kant en op de beperkte hoeveelheid grond die beschikbaar is om die doelen te realiseren aan de andere kant. De grondbank is ingekaderd met een beschrijving van de bestuurlijke inbedding, de financiën en de uitvoeringsaspecten.

De inzet van het grondinstrumentarium binnen de provincie Utrecht vindt voornamelijk plaats in het kader van het programma Agenda Vitaal Platteland, het programma Mobiliteit, het programma Hart van de Heuvelrug, het programma Gebiedsgerichte Aanpak Landelijk Gebied en het programma Bodemdaling.

Alleen binnen Hart van de Heuvelrug (gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort) voert de provincie actieve grondexploitaties uit zoals bedoeld in de Wet ruimtelijke ordening.

3.7.3 Wat hebben we daarvoor gedaan

Programma Agenda Vitaal Platteland

De belangrijkste opgave binnen de Agenda Vitaal Platteland (AVP) is het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Volgens het Akkoord van Utrecht (looptijd 2027) moeten we hiervoor 1.570 hectare nieuwe natuur realiseren en nog 2.700 hectare inrichten. We ontwikkelen de 1.570 hectare door:

- verwerving van gronden;
- inrichting van deze gronden;
- de verkoop aan de eindbeheerder;
- directe aankoop door een eindbeheerder;
- functieverandering via particulier natuurbeheer.

In de laatste twee gevallen realiseren eindbeheerders en/of particulieren provinciale doelen op zelf aangekochte en op eigen gronden. De provincie hoeft deze gronden niet te verwerven, maar ze vergoedt wel de waardedaling van de gronden bij functieverandering naar natuur en 95% van de kosten voor inrichting van deze gronden.

Voor verwerving en functieverandering houden we een lineair stijgende begroting aan van gemiddeld 125 hectare per jaar. Verwerving en functieverandering vinden plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten sterkschommelen over de jaren.

Doelrealisatie	Streefwaarde	2021 realisatie	2021 begroot	2021 realisatie
Verwerving / functieverandering nieuwe natuur in hectares (cumulatief, realisatie 2027)	1.566 ha	963 ha	+ 125 ha	+ 40 ha

In 2022 is circa 40 hectare grond binnen de categorie 'nog te realiseren natuur' aangekocht of omgevormd, waarmee het totaal uitkomt op 1.004 hectare. Het is het niet gelukt om de jaaropgave (in dit geval 125 hectare) te realiseren. In programma 2 Landelijk Gebied leest u hier meer over.

Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg

Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg (HvdH/VBS) is een langlopende integrale gebiedsontwikkeling. Het programma is gestart in 2004 en loopt tot en met 2025. Doel van het programma is het natuurnetwerk te versterken. Natuurgebieden worden met elkaar verbonden door twee ecologische verbindingen (corridors). Binnen dit natuurnetwerk ontstaat dankzij dit programma meer ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (het ontwikkelen van woon-en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). De gronden die de provincie in eigendom heeft, worden verkocht na bewerking of doorgeleverd aan derden. De provincie beheert enkele percelen en panden tijdelijk totdat de gronden verkocht of overgedragen zijn. Bij grondtransacties handelt de provincie marktconform, openbaar, volgens gelijkberechtiging en transparant. Voor het programma HvdH/VBS voeren wij nog twee actieve grondexploitaties, Sortie 16 en Woonwijk Vliegbasis Soesterberg (incl. Kavels Westflank). Deze actieve grondexploitaties (de zgn. rode projecten) vormen samen met een aantal natuurontwikkelingsprojecten (de zgn. groene projecten) de Mastergrex Hart van de Heuvelrug en de grex Vliegbasis Soesterberg. Deze uitvoeringsprogramma's zijn sterk met elkaar verweven, op inhoud en financieel. De investeringen in de groene projecten worden naar verwachting gefinancierd uit de (toekomstige) opbrengsten van de rode projecten. Het programma en project komen niet op rekening van de algemene middelen. Pas bij afronding van het geheel verrekenen we het saldo met de algemene middelen.

De insteek bij alle projecten is dat we alle grond voor afsluiting van het project overdragen. Of voor het realiseren van woningen en bedrijven, of als natuur- en/of recreatieterrein.

In 2021 zijn alle kavels van het bedrijventerrein Richelleweg verkocht. De openbare ruimte hebben we in 2022 gedeeltelijk overgedragen aan de gemeente Soest. We zijn in gesprek met de gemeente Soest over het resterende deel en met het Rijk over een aantal resterende grondstroken. In 2022 hebben we het Harlanterrein (8 hectare ingerichte natuur) overgedragen aan het Utrechts Landschap.

Wij hebben in de zomer 2022 het terrein Kamp van Zeist (29 hectare) gekocht van het Rijk. Dit terrein richten wij in als natuurgebied. In de komende jaren beheren wij het terrein. Een deel van het terrein verhuren wij aan het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) voor de tijdelijke opvang van vluchtelingen.

Voor meer gedetailleerde informatie over de deelprojecten van Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg verwijzen wij naar de projectenparagraaf 3.8.1.

3.7.4 Financiën en financiële risico's

Raamkrediet

In de Zomernota 2021 is door Provinciale Staten een raamkrediet ter beschikking gesteld. Dit raamkrediet kent een omvang van € 14,070 miljoen voor het doen van grondaankopen in het kader van Agenda Vitaal Platteland (AVP) en bodemdaling. Op 1 januari 2022 was er nog € 10.398 miljoen beschikbaar. In het jaar 2022 is er voor € 13.725 miljoen aangekocht. Hiermee is er een overschrijving van € 3.344 euro. Bij het opmaken van de slotwijziging is deze overschrijving onterecht niet opgevoerd. Inmiddels zijn de procedures aangepast zodat in de toekomst dit soort overschrijvingen niet meer mogelijk zijn.

Bedragen x € 1.000

Programma	Raamkrediet	Gerealiseerde	Gerealiseerde	Totaal	Resultaat
-----------	-------------	---------------	---------------	--------	-----------

	31-12-2021	aankopen geboekt op de balans	aankopen ten laste van exploitatie	gerealiseerde aankopen	
Agenda Vitaal Platteland (AVP)	10.398	11.460	2.265	13.725	-3.327
Bodemdaling	0	0	0	0	
Totaal:	10.398	11.460	2.265	13.725	-3.327

Programma Agenda Vitaal Platteland

De financiering van de nog te realiseren internationale natuurdoelen vindt vooral plaats via het zogenaamde grond-voor-grond-principe. Dat houdt in dat in dat we gronden die we in bezit hebben verkopen om zo budget vrij te maken voor nieuwe aankopen en inrichting van nieuwe natuur.

Alle gronden die we voor het programma AVP aankopen, worden geactiveerd op de balans in de Grondvoorraad AVP tegen de verkrijgingswaarde of - in het geval van gronden binnen het NNN - tegen de lagere marktwaarde. Het verschil tussen de lagere marktwaarde en de verkrijgingsprijs (meestal 85% van de koopsom) dekken we uit de middelen voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland binnen programma 2.

Over de afbouw van de Grondvoorraad AVP (voorheen Revolverend Fonds) heeft ons college afspraken gemaakt. Het fonds bood destijds de mogelijkheid om aankoop van gronden en opstallen tot maximaal € 50 miljoen voor te financieren. Dit bouwen we in stappen van € 5 miljoen per twee jaar af naar € 0 eind 2027. De stand per 31 december 2021 van de Grondvoorraad AVP is € 16,88 miljoen.

Verloop Grondvoorraad AVP en natuurcompensatiebank x €1.000	2021 werkelijk	2022 werkelijk
Stand per 1-1	20.240	19.059
Waarvan AVP	17.748	16.877
Waarvan natuurcompensatiefonds	2.492	2.182
Saldo aan- en verkopen grondvoorraad	-1.181	9.025
Waarvan AVP	-1.181	8.635
Waarvan natuurcompensatiefonds	-310	390
Stand per 31-12	19.059	28.085
Waarvan AVP	16.877	25.513
Waarvan natuurcompensatiefonds	2.182	2.572

Categorie	Aantal hectares per 31-12-2020	Aantal hectares per 31-12-2021
NNN	385 ha	459 ha
RodS	109 ha	104 ha
Ruilgrond en overig	507 ha	514 ha
Totaal	1001ha	1077 ha

Financiële risico's bij grondverwerving binnen AVP

Het financiële risico bij grondverwerving voor de inrichting van het landelijk gebied is over het algemeen beperkt omdat grond relatief waardevast is. De afgelopen jaren is de grondwaarde van agrarische grond steeds licht gestegen. We zien de afgelopen periode de druk op de grondmarkt in het landelijk gebied alleen maar toenemen nu er ook extra grond nodig is voor bijvoorbeeld:

- het oplossen van de problematiek rond stikstof
- bodemdaling
- de energietransitie
- de woningbouwopgave
- nieuw bosbeleid

Het programma AVP kent een voorziening om eventuele risico's op te vangen, zoals u in onderstaande tabel ziet. Hiermee worden de risico's opgevangen van de opstallen die in bezit zijn in het landelijk gebied en die onderdeel zijn van de grondvoorraad AVP. Uitgezonderd zijn de opstallen die om niet zijn verkregen bij de overname van de gronden van BBL.

De prioriteit voor de verkoop ligt bij de opstallen, vanwege de risico's op een lagere opbrengst. In 2021 zijn vijf van deze opstallen (voormalige boerenerven) en vier bouwkavels verkocht en in 2022 nog drie voormalige boerenerven.

Risicovoorziening grondrisico's grondvoorraad AVP
x €1.000

Beginsaldo 01-01-2021	696
Eindsaldo 31-12-2021	437

3.8 Projecten

3.8.1. Hart van de Heuvelrug

3.8.1.1 Inleiding en historisch perspectief

Hart van de Heuvelrug is een unieke integrale gebiedsontwikkeling. Versnipperde natuur komt weer met elkaar in verbinding en er worden woningen, bedrijven en zorgprojecten gebouwd.

Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest en Zeist en wij ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Doel van het programma is om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. We maken twee ecologische verbindingen. Dit zijn de ecologische corridors. Daarnaast is er in het programma ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is dat de opbrengsten van de rode projecten de groene projecten financieren. Rode projecten zijn het ontwikkelen van woon- en werklocaties. Groene projecten zijn de ontwikkeling van natuur en recreatie. Ook is het toevoegen van het aantal hectare ontwikkeld gebied en het aantal hectare groen in balans.

We hebben al veel projecten afgerond, vooral groene projecten. We werken met gemeente Soest, gemeente Zeist en het Utrechts Landschap intensief samen om ook de overige projecten te realiseren en af te ronden. Dit zijn vooral de ontwikkeling van de woon- en werklocaties.

3.8.1.2 Wat hebben we bereikt

Wij zijn binnen het programma Hart van de Heuvelrug verantwoordelijk voor de volgende projecten:

Hart van de Heuvelrug:

- Kamp van Zeist
- Woonwijk Sortie 16
- Oostelijke Corridor

Vliegbasis Soesterberg:

- Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
- Kavels Westflank
- Park Vliegbasis Soesterberg
- Ecologische corridor Camp New Amsterdam

Naast onze projecten voeren ook de gemeenten Zeist en Soest projecten uit. Dit zijn voor de gemeente Zeist de projecten Willem Arntsz Hoeve (WA Hoeve) en Huis ter Heide West. Voor de gemeente Soest gaat het Oude Tempel. Wij zijn financieel eindverantwoordelijk voor deze gemeentelijke projecten. De projecten zijn niet in deze jaarrekening opgenomen, omdat ze niet drukken op de jaarlijkse begroting.

De Tussenrapportage Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg (oktober 2022) gaat inhoudelijk in op de stand van zaken van deze projecten. In de mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug en grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg (maart 2023) geven we ook een financiële stand van zaken.

3.8.1.3 Wat hebben we daarvoor gedaan

Hart van de Heuvelrug

Kamp van Zeist

Wij hebben het terrein Kamp van Zeist gekocht van Defensie. Doel is dat dit gebied uiteindelijk een natuurgebied van 29 hectare wordt. Na de aankoop richten we het terrein nu in en leveren het daarna aan het Utrechts Landschap. De benodigde financiën voor Kamp van Zeist zijn geborgd in het beheerfonds Hart van de Heuvelrug door de financiële bijdrage vanuit het project Den Dolder Noordoost (WA Hoeve). Komende jaren zullen wij in het gebied de opstallen slopen en de verharding verwijderen, de bodem saneren en het terrein inrichten voor natuur en recreatie. De periode tot en met de doorlevering aan het Utrechts Landschap beheren wij het terrein. Dat doen we voor een deel door inzet van een antikraak organisatie. Een deel van het terrein verhuren we tijdelijk aan het COA voor de opvang van vluchtelingen. De planning is om het gebied gefaseerd in te richten naar natuur. Planning van het eerste deel is om dit in 2026 vergoend te hebben. Het gedeelte dat verhuurd wordt aan het COA zal daarna heringericht worden. Planning is dat dat deel uiterlijk mei 2030 gereed is.

Beoogd resultaat 2021	Status	Toelichting
Kamp van Zeist		

Overeenstemming met Defensie en het Utrechts Landschap over aankoop en doorlevering Kamp van Zeist.		De aankoop van het terrein is afgerond en de gronden zijn getransporteerd van Rijk naar ons.
Ondertekening overeenkomst tussen ons en het Utrechts Landschap.		De overeenkomst is gesloten met het Utrechts Landschap voor overdracht van de grond nadat wij dit hebben ingericht als natuurgebied.
Een tijdelijk beheerplan voor het terrein ten tijde van overdracht van de gronden van Rijk naar ons.		We hebben afspraken gemaakt over het beheer van verschillende delen van het terrein. Wij beheren het terrein totdat het is doorgeleverd aan het Utrechts Landschap.

Richelleweg

De kavels op de Richelleweg zijn in 2021 al verkocht. In 2022 is de openbare ruimte gedeeltelijk aan de gemeente Soest overgedragen. Er volgt nog een klein gedeelte buiten de hekwerken van het bedrijventerrein. Ook voeren we gesprekken met het Rijk om een aantal reststroken grond terug te leveren.

Beoogd resultaat 2021 Richelleweg	Status	Toelichting
Afronden kaveluitgifte bedrijventerrein Richelleweg.		Alle kavels op het bedrijventerrein zijn verkocht.
De overdracht van het openbaar gebied naar gemeente Soest is afgerond.		Er is nog een reststrook buiten de hekwerken die moet worden overgedragen aan de gemeente Soest. We hebben gesprekken met het Rijk over overdracht van de openbare ruimte (grenzend aan locatie Domeinen en de A28).

Sortie 16

Op deze locatie ontwikkelen wij een nieuwe woonwijk. Hier hebben wij vanuit het programma HvdH een ontwikkelende rol in het proces. We zijn ook initiatiefnemer voor de op te stellen producten. We hebben samen met de gemeenten Zeist en Soest een gebiedsvisie opgesteld. Het bestemmingsplan heeft ter visie gelegen en wordt ter vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad van Zeist. Daarnaast hebben we een activiteitenplan opgesteld voor de ontheffing Wet natuurbescherming. Deze ontheffing is verleend. Hiertegen is begin 2023 bezwaar gemaakt wat leidt tot vertraging in de te doorlopen procedure.

Op basis van het stedenbouwkundig plan maken we samen met de gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap een handboek inrichtingsprincipes voor de later te maken inrichtingsplannen voor de ontsluitingswegen/(hoofd)infrastructuur.

Beoogd resultaat 2021 Sortie 16	Status	Toelichting
Voorleggen van bestemmingsplan Sortie 16 aan de gemeenteraad van Zeist ter vaststelling.		Het ontwerpbestemmingsplan heeft ter visie gelegen en wordt in de loop van 2023 voorgelegd aan de gemeenteraad van Zeist ter vaststelling.
Vaststellen van een strategie voor uitgifte van de grond (in samenhang met woonwijk Vliegbasis Soesterberg).		We hebben de strategie voor uitgifte van de grond is in samenhang met de verkoopstrategie voor de woonwijk vastgesteld (november 2021). Wij hebben verschillende varianten voor de uitvoeringsorganisatie laten onderzoeken (november 2022). Voorkeur gaat uit naar een externe uitvoeringsorganisatie. Hiervoor wordt een besluit genomen en een procedure voor wensen en bedenkingen voorleggen aan Provinciale Staten.
Aanvragen ontheffing voor de Wet natuurbescherming.		We hebben een activiteitenplan opgesteld als basis voor de ontheffing Wet natuurbescherming. De ontheffing is verleend.
De aanbesteding van marktpartijen is voorbereid		De marktselectie volgt na bestuurlijke vaststelling van de verkoopstrategie en het vaststellen van het

		bestemmingplan in 2023.
Oprichten kwaliteitsteam (in samenhang met vliegbasis Soesterberg).		We hebben gesprekken met de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van Zeist en Soest over het oprichten van het kwaliteitsteam voor Sortie 16 en de Woonwijk Vliegbasis Soesterberg. Hiervoor worden zaken zoals samenstelling kwaliteitsteam en mandatering verder uitgewerkt.
Ambitiedocument duurzaamheid voor de aanbesteding van marktpartijen.		We hebben een integraal document duurzaamheid laten opstellen. Dat wordt midden 2023 voorgelegd aan de stuurgroep ter vaststelling.

Harlanterrein

We hebben het project op het Harlanterrein uitgevoerd en een nieuw natuurgebied gerealiseerd. Om de grond openbaar en marktconform te verkopen aan een natuurbeherende partij, hebben we een aanbesteding uitgevoerd. Het Utrechts Landschap is daaruit als partij geselecteerd. De gronden zijn in 2022 overgedragen aan het Utrechts Landschap.

Oostelijke Corridor

De Oostelijke Corridor is een heideverbinding die over vliegbasis Soesterberg naar het westen loopt. De Oostelijke Corridor bestaat onder meer uit drie ecoducten:

1. Ecoduct Op Hees
2. Ecoduct Boele Staal
3. Ecoduct Leusderheide.

Het Ecoduct Boele Staal is in 2016 als laatste gerealiseerd. Het idee was de natuurgronden (ongeveer 9 hectare) die hierbij horen openbaar en marktconform te verkopen. Met een openbare procedure krijgt iedere mogelijk geïnteresseerde de kans om een bod uit te brengen en het terrein te kopen. Er is een onderzoek uitgevoerd naar vergelijkbare grondposities. Daaruit blijkt dat een openbare procedure niet heel kansrijk is. In 2022 zijn gesprekken gevoerd met Defensie en het Utrechts Landschap. Beide partijen hebben in de directe omgeving ook gronden in eigendom.

Vliegbasis Soesterberg

Woonwijk Vliegbasis Soesterberg

Voor de Woonwijk Vliegbasis hebben we een ontwikkelende rol in het proces en zijn we initiatiefnemer. Op een deel van de voormalige vliegbasis ontwikkelen we samen met de gemeenten Zeist en Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk. De woonwijk past qua sfeer en beleving in het bijzondere landschap. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase.

In 2022 hebben we de condities ter voorbereiding op de uitvoering uitgewerkt. De ontheffing Wet natuurbescherming is verleend. Hiertegen is bezwaar gemaakt bij de Awb-Adviescommissie van onze provincie. Het bezwaar is afgewezen waarna beroep is ingesteld tegen deze beslissing. We zijn in afwachting van de behandeling van het beroep door de rechtbank.

Voor de sanering van de PFOS-verontreiniging hebben we verder onderzoek laten doen naar de verontreiniging in de bodem en het grondwater. Met het Rijk onderhandelen we om afspraken te maken over het kostenverhaal van de benodigde sanering.

We hebben drie wijzigingsplannen voorbereid die de 'geluidscontour' van het bestaande bedrijventerrein Soesterberg Noord moet wegnemen. Hiermee ontstaat ook in het laatste deel van de woonwijk een directe bouwtitel. De wijzigingsplannen komen in 2023 ter inzage te liggen.

Op basis van het stedenbouwkundig plan maken we momenteel samen met de gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap een handboek inrichtingsprincipes voor de later te maken inrichtingsplannen voor de ontsluitingswegen/(hoofd)infrastructuur.

Met Defensie/Rijksvastgoedbedrijf (RVB) maken we afspraken over een secundaire oostelijke ontsluiting zoals in 2009 in de aankoopovereenkomst van de vliegbasis is afgesproken. Deze gaat ook als secundaire ontsluiting fungeren voor de nieuwe vestiging van De Nederlandsche Bank die in 2023 wordt opgeleverd.

We hebben in november 2021 een besluit genomen over de verkoopstrategie (verkoop van de woonwijk Vliegbasis in delen en Sortie 16 in zijn geheel). PS hebben randvoorwaarden en organisatievarianten meegegeven. Deze hebben we in 2022 uitgewerkt. Onze voorkeur heeft het om een externe uitvoeringsorganisatie op te richten. Hierover wordt in het voorjaar van 2023 een besluit genomen, met daarbij een wensen- en bedenkingenprocedure.

Beoogd resultaat 2021 Woonwijk Vliegbasis Soesterberg	Status	Toelichting
Onherroepelijk ontheffing Wet natuurbescherming.		De ontheffing Wet natuurbescherming is verleend. Er is beroep aangetekend en we zijn in afwachting van behandeling bij de rechtbank.
Afronden mitigerende maatregelen voor de veldleeuwrik op de vliegbasis ten behoeve van de woonwijk		We zijn gestart met de uitvoering van de mitigerende maatregelen voor de Wet natuurbescherming. Deze zijn nog niet afgerond.
Vaststellen wijzigingsplannen door de gemeente Soest en gemeente Zeist		De wijzigingsplannen komen in 2023 ter inzage te liggen.
Ruimen van de niet gesprongen explosieven is afgerond		Op basis van onderzoek en eventuele ruiming van niet gesprongen explosieven in opdracht van Defensie wordt het gebied vrijgegeven voor de woonfunctie. Hiertoe wordt een proces-verbaal van oplevering opgesteld. Deze verklaring is randvoorwaardelijk voor het bouwrijp maken van het plangebied.
Afhankelijk van de verkoopstrategie is de aanbesteding van marktpartijen gestart.		De verkoopstrategie is in november 2021 vastgesteld. Daarbij hebben de provinciale staten randvoorwaarden meegegeven voor de verschillende varianten voor de uitvoeringsorganisatie. We nemen hier in 2023 een besluit over.
Saneringsplan voor de PFOS-verontreiniging is vastgesteld.		Het onderzoek van de saneringstechnieken is afgerond. We hebben beleid opgesteld voor normstelling, dat is in 2021 vastgesteld. Het saneringsplan met verschillende saneringsvarianten is in concept gereed.
Overeenkomst met Defensie over kostenverhaal van de PFOS-sanering		De onderhandelingen met Defensie over het kostenverhaal lopen. Hiervoor is een onderhandelingsteam opgericht. De verwachting is dat de onderhandeling in het voorjaar van 2023 kan worden afgerond.
PFOS-sanering is aanbesteed		De onderhandelingen met Defensie zijn nog niet afgerond. Hierdoor is nog geen definitieve keuze gemaakt op welke manier de PFOS gesaneerd wordt.
Aanbesteding marktpartijen voor grondverkoop is gestart (afhankelijk van verkoopstrategie).		De aanbesteding van de marktpartijen volgt onder andere na bestuurlijke vaststelling van de uitvoeringsorganisatie en nadat planologische procedures zijn afgerond.
(Externe) projectorganisatie is opgericht en actief (afhankelijk van ons besluit van 2021).		Er is een voorkeursvariant uitgewerkt. Wij zullen in het voorjaar 2023 een besluit nemen, ook over een wensen- en bedenkingenprocedure. Daarna kan de uitvoeringsorganisatie naar verwachting eind 2023 worden opgericht.

Kavels Westflank

Aan de Dolderseweg in Huis ter Heide ligt een terrein van ongeveer 1,7 hectare dat we verkopen voor woningbouw.

Voor de kavels Westflank hebben we een herziening van het bestemmingsplan opgesteld. Dit plan is in januari 2023 ter inzage gelegd en wordt naar verwachting voor de zomer van 2023 door de gemeenteraad van Zeist

vastgesteld. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan zullen we de kavels verkopen. Naar verwachting is dit in 2024.

De woning op Dolderseweg 54 is gekraakt. De rechter heeft in hoger beroep besloten dat de krakers voorlopig in het pand mogen blijven tot het moment dat er daadwerkelijk (concrete) plannen zijn voor de woning.

Beoogd resultaat 2021 Kavels Westflank	Status	Toelichting
In verkoop brengen van de kavels Westflank.		We zullen de kavels in verkoop brengen na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan. De planologische procedure is begin 2023 gestart. De start verkoop wordt pas verwacht in 2024.

Park Vliegbasis Soesterberg

We hebben de voormalige Vliegbasis Soesterberg gekocht van Defensie en ingericht en opengesteld als park. Het is een bijzonder natuurgebied en we behouden cultuur(historie) en erfgoed. Eind 2017 hebben we het grotendeels verkocht aan Utrechts Landschap. We zijn met het Utrechts Landschap in gesprek over de verdere ontwikkeling van en programmering in Park Vliegbasis Soesterberg. We hebben recreatieve paden, routes en recreatieve voorzieningen gerealiseerd. De onderdelen van het padenplan met impact op het leefgebied van de veldleeuwerik zijn aangepast. We verbeteren de noordelijke entree in het park en onderzoeken een logische fietsverbinding, zodat mensen gedurende het hele jaar een rondje over de vliegbasis kunnen fietsen. Nu is een deel van de fietsroute afgesloten tijdens het broedseizoen.

In het park voeren we mitigerende maatregelen uit voor de ontheffing Wet natuurbescherming voor de realisatie van woonwijk Vliegbasis. Hiermee willen we de duurzame instandhouding van de populatie veldleeuweriken borgen.

In het park is een geval van PFOS-verontreiniging vastgesteld waar mogelijk saneringsmaatregelen nodig zijn. We laten een aantal andere PFOS-verdachte locaties onderzoeken. Dit om eventuele verspreidingsrisico's via het grondwater en/of ecologische risico's vast te stellen en uit te sluiten.

Beoogd resultaat 2021 Park Vliegbasis Soesterberg	Status	Toelichting
De mitigerende maatregelen in het kader van ontheffing Wet natuurbescherming worden uitgevoerd.		We zijn gestart met de uitvoering van de mitigerende maatregelen in het kader van de ontheffing Wet natuurbescherming voor de realisatie van de woonwijk. Deze zijn nog niet afgerond.
De uitvoering van fase 2 van padenplan is gestart.		De uitvoering van fase 2 van het padenplan is afgerond.
Afronding ruimtelijk afstemmingskader culturele programmering.		Vanwege gebrek aan capaciteit bij de samenwerkingspartner (gemeente Zeist, gemeente Soest, Utrechts Landschap en Nationaal Militair Museum) is door de stuurgroep besloten dit proces te staken.

Ecologische corridor Camp New Amsterdam

Het laatste deel van de westelijke ecologische verbinding moet nog gerealiseerd worden. Het gaat om het gedeelte dat loopt over de westkant van de voormalige vliegbasis Soesterberg, door Camp New Amsterdam (CNA). Dat is en blijft in eigendom van het Rijk/Defensie. Met de nieuwe verbinding versterken we de bestaande hoge ecologische waarden op de voormalige vliegbasis en breiden we het Natuur Netwerk Nederland uit. In 2018 hebben we een inrichtingsplan opgesteld. Defensie heeft aangegeven de uitvoeringsfase op zich te willen nemen door Rijksvastgoedbedrijf (RVB). We maken met Defensie/ RVB uitvoeringsafspraken. Opdracht voor de sloop van de opstallen zal aan Defensie worden verstrekt.

Beoogd resultaat 2020 Camp New Amsterdam	Status	Toelichting
Overeenkomst met Defensie met afspraken over de uitvoering van de		De uitvoering van de ecologische corridor over CNA zal gefaseerd worden uitgevoerd.

inrichting van het terrein		Over de sloop van de gebouwen is overeenstemming met Defensie om dit onder regie van Defensie te laten uitvoeren. De te verstrekken opdracht is in concept gereed. En zal begin 2023 worden verstrekt. Na sloop van de gebouwen zal het gebied worden ingericht voor natuur. Met Defensie zullen afspraken worden gemaakt over beheer en onderhoud.
----------------------------	--	--

3.8.1.4 Wat heeft dat gekost

De begroting 2022 is oorspronkelijk gebaseerd op de GREX 2022 (grondexploitatie) en met de Slotwijziging 2022 aangepast aan de prognose. De tabel hieronder laat het budget 2022 zien volgens de ramingen in de GREX 2022. Deze worden vergeleken met de realisatie 2022 per project. De grootste verschillen zijn toegelicht in onderstaande tabel.

We laten hier alleen onze projecten zien en niet de projecten van de gemeenten Soest en Zeist, omdat die niet op onze begroting drukken. Deze tabel laat alleen 2022 zien en dus niet het uiteindelijke eindresultaat van het programma. Dat wordt gepresenteerd aan het einde van deze paragraaf.

Financieel overzicht 2022 bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Realisatie	Saldo
Lasten			
HvdH - Oostelijke Corridor	40	19	21
HvdH - Richelleweg	52	42	10
HvdH - Sortie 16	193	154	39
HvdH - Kamp van Zeist	701	562	138
HvdH - Harlanterrein	15	-	15
VBS - Park	245	302	-57
VBS - Woonwijk	1.346	1.164	182
Totaal Lasten	2.592	2.244	348
Baten			
HvdH - Oostelijke Corridor	-100	-	-100
HvdH - Kamp van Zeist	-96	-85	-11
HvdH - Harlanterrein	-140	-140	-
HvdH - Bijdrage Willem Arntsz Hoeve	-	-1.500	1.500
VBS - Park	-50	-	-50
VBS - Woonwijk	-	-35	35
Totaal Baten	-386	-1.760	1.374
Totaal, per saldo aan lasten	2.206	484	1.722

Lasten

HvdH - Kamp van Zeist

De aankoop van de grond viel later in het jaar dan begroot, waardoor het sloopprogramma pas in 2023 start.

VBS - Woonwijk

De realisatie is lager onder andere doordat aanbesteding van PFOS-onderzoek en -saneringsplan langer duurde dan vooraf is ingeschat. De voorbereiding van de sanering is in 2023 opgestart.

Baten

HvdH - Oostelijke Corridor

De geraamde overdracht van het ecoduct Boele Staal is niet in 2022 gerealiseerd.

HvdH - Bijdrage Willem Arntsz Hoeve

Net voor het einde van het jaar is de realisatie-overeenkomst tussen Altrecht, Utrecht Landschap, de gemeente Zeist en ons ondertekend. De uitwerking daarvan voor ons is een bijdrage van Altrecht van € 1,5 miljoen aan het beheerfonds.

Mastergrex Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg

Balanswaardering

De gronden die wij in exploitatie hebben genomen, waarden we tegen (historische) verkrijgingsprijs vermeerderd met de vervaardigingskosten.

Afgesloten projecten van alle partners worden verrekend met het beheerfonds ter nivellering van de 'plussen met minnen'. Dit fonds is een onderdeel van de boekwaarde Hart van de Heuvelrug en wordt jaarlijks vastgesteld door de stuurgroep. Hierin zijn drie partners vertegenwoordigd. In de financiële verantwoording wordt het programma in delen opgenomen:

- De 'rode' projecten, waarbinnen de ontwikkelingen in wonen en werken plaatsvinden, zijn in de voorraden opgenomen. Dit zijn de projecten Woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en bedrijventerrein Richelleweg. De jaarlijkse baten en lasten worden via meerjarendoel 1.2.3 op de Voorraden verwerkt.
- De 'groene' projecten zijn in de vaste activa opgenomen.
  - o De projecten waarbij de grond ons eigendom is, zijn onder de materiële vaste activa (MVA) opgenomen. Dit zijn de projecten Oostelijke Corridor en Kamp van Zeist.
  - o De projecten waarbij de grond in eigendom is overgedragen aan derden, zijn onder de immateriële vaste activa (IVA), bijdragen in activa van derden, opgenomen. Dit zijn de projecten Park Vliegbasis Soesterberg, het Beheerfonds, Westelijke Corridor en het Harlan terrein.

In overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt op de in eigendom overgedragen projecten in de IVA afgeschreven. Dit gebeurt volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt maar niet langer dan de afschrijvingstermijn die door de derde partij wordt gehanteerd.

Op de rode projecten wordt jaarlijks tussentijdse winst genomen, volgens de Percentage of Completion (POC)-methode. Met ingang van deze jaarrekening wordt de POC over de drie ontwikkelingsprojecten (de grondexploitaties) afzonderlijk berekend en niet meer, zoals in vorige jaren, over de ontwikkelingsprojecten in één totaal. Dit geeft een beter beeld van de werkelijkheid op de balans, vooral de positie van de onderhanden zijnde ontwikkelingsprojecten.

De financiële gevolgen van de afschrijving en de winstneming worden in Programma 1 verantwoord. De winstneming 2022 bedraagt, inclusief het effect van de wijziging in de POC-berekening, € 6,9 miljoen. De afschrijvingslasten van de afgesloten projecten bedragen € 1,2 miljoen. Ook de bijdrage aan het programmabureau HvdH-VBS wordt met de reserve verrekend. Per saldo is er een positief resultaat van € 5,7 miljoen in de jaarrekening 2022 verwerkt. Dat bedrag is toegevoegd aan de reserve HvdH-VBS.

Risicoverdeling

Na afronding van de grondexploitaties is het financiële risico voor ons. Behalve bij zelfstandige besluiten van een partij die negatief afwijken van de financiële kaders zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomsten met de gemeenten Soest en Zeist. In een dergelijk geval zijn de volledige kosten van het besluit voor rekening van de partij die het besluit genomen heeft. Voor Vliegbasis Soesterberg zijn dergelijke afspraken gemaakt over medeverantwoordelijkheid van de gemeenten Soest en Zeist.

3.8.1.5 Risico's

Met het uitvoeren van de grondexploitaties lopen we risico's voor de projecten in uitvoering bij ons zelf en die van gemeenten Soest en Zeist. Dat geldt ook na het nemen van beheersmaatregelen.

Als de kans op optreden kleiner is dan 50%, worden deze risico's gedekt uit het weerstandsvermogen (zie paragraaf 3.2). Bij de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2023 zijn er geen risico's hoger dan 50% geïdentificeerd. Op grond hiervan is besloten geen voorziening in te stellen.

Het risico op het moeten betalen van vennootschapsbelasting blijft actueel voor de toekomst. Over de jaren 2016 tot en met 2018 heeft de Belastingdienst een 'Beschikking geen aanslag' afgegeven. Vanaf 2019 moeten wij jaarlijks zelf monitoren dat er geen sprake is van belastingplicht voor de vennootschapsbelasting. De manier waarop wij de belastingplicht monitoren, is het afzetten van de toekomstige kasstromen tegen de balanswaarde van alle provinciale projecten. Eind 2022 zijn de opbrengsten ruim € 58 miljoen lager dan het bedrag aan investeringen. Gegeven deze ruime marge is de verwachting dat we over het jaar 2022 geen belastingplicht hebben.

3.8.2 Vernieuwde regionale tramlijn

3.8.2.1 Inleiding en historisch perspectief

Wij werken als vervoersautoriteit aan hoogwaardig openbaar vervoer in onze provincie Utrecht met als doel een goede bereikbaarheid van woon- en werkgebieden met tevreden reizigers en reizigersgroei. Om dit doel te kunnen bereiken moeten we onze inwoners onder andere een goed functionerend en modern tramsysteem blijven aanbieden, met meer directe verbindingen zonder overstap. In december 2016 hebben we het besluit genomen om de bestaande tramlijn van Utrecht Jaarbeursplein naar Nieuwegein-Zuid/IJsselstein-Zuid (SUNIJ-lijn) geschikt te maken voor nieuwe lagevloertrams. We gaan ook groot onderhoud aan de infrastructuur uitvoeren op het zuidelijke deel van de SUNIJ-lijn. Daarmee wordt de SUNIJ-lijn geschikt gemaakt voor de koppeling met Tramlijn 22 tot een doorgaand tramvervoersysteem. Reizigers uit IJsselstein en Nieuwegein kunnen dan zonder over te stappen naar Utrecht Sciencepark reizen en andersom. Hieruit is het programma Vernieuwde Regionale Tramlijn (VRT) ontstaan.

Prioriteiten en lopende zaken

Het programma bestaat uit de volgende deelprojecten:

1. **VK-sporen:** dit is de aanleg van tijdelijk extra spoor bij de remise voor het kunnen stallen van de oude en de nieuwe tramvloot.
2. **Inkoop materieel:** dit is de inkoop van 22 trams van de Spaanse leverancier CAF. De trams hebben een lengte van 41 meter.
3. **Ombouw SUNIJ-lijn:** dit is het verlagen en verlengen van 23 haltes van het tramtracé van Utrecht, Nieuwegein en IJsselstein. Ook vindt grootschalige vervanging van de infrastructuur plaats op de zuidelijke takken van deze tramlijn (van Nieuwegein Stadscentrum naar Nieuwegein Zuid en IJsselstein Zuid).
4. **Spoorumlegging Nieuwegein City:** dit is verlegging van het tramtracé en de tramhalte van Nieuwegein Stadscentrum voor de gebiedsontwikkeling Nieuwegein City. Het is onderdeel van het realiseren van een regionaal ov-knooppunt (tram en bus).
5. **Deelproject Tracé X (VK+):** dit is het realiseren van de koppeling van de exploitatie van de Uithoflijn en de SUNIJ-lijn, zodat een regionale tramlijn ontstaat van Utrecht Science Park tot aan IJsselstein Zuid en Nieuwegein Zuid.

3.8.2.2 Wat hebben we bereikt?

1. Project VK-sporen is technisch en administratief afgerond.
2. Project Inkoop materieel is technisch en administratief afgerond. De laatste trams zijn in het eerste kwartaal van 2021 afgeleverd en geaccepteerd.
3. Voor Ombouw SUNIJ-lijn zijn de tracédelen A, B, C en D in exploitatie gegaan in het eerste kwartaal van 2021. Daarmee is de hele lijn weer operationeel. Een klein team is momenteel nog werkzaam om de restwerkzaamheden af te ronden. Dit zijn in hoofdzaak werkzaamheden voor de zorgvuldige overdracht van dossiers aan de beheerorganisatie.
4. Deelproject Spooromlegging Nieuwegein City (dat werd eerder het deelproject Nieuwegein City genoemd) is in juli 2022 in exploitatie genomen. Op enkele restwerkzaamheden na is het project gereed. Die werkzaamheden zijn een aantal technische verbeteringen en de overdracht aan de beheerder.
5. Het projectteam VK+ is technisch gerealiseerd. Momenteel worden enkele restwerkzaamheden voorbereid en uitgevoerd. Ook moeten zaken nog financieel afgehandeld worden met de gemeente Utrecht. Dit zal in het eerste kwartaal van 2023 afgerond zijn.

3.8.2.3 Wat hebben we daarvoor gedaan?

Voor het project Spooromlegging Nieuwegein City zijn in 2022 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd door de aannemer. Daarnaast was er een tramvrije periode voor de realisatie van de werkzaamheden, het testbedrijf en het proefbedrijf. Het projectteam heeft in deze periode de safetycase compleet gemaakt en laten toetsen voor verlening van de indienststellingsvergunning.

De werkzaamheden voor het project Vervoerskundige Koppeling hebben bestaan uit diverse werkzaamheden op en rondom het Jaarbeursplein en het uitvoeren van Test- en proefbedrijf. Gezien de raakvlakken met werkzaamheden van de gemeente Utrecht zijn afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.

Op dit moment vindt afronding plaats van de werkzaamheden voor de oplevering van beide projecten. Die worden daarna overgedragen aan de beheerder. Daarbij worden de afrondende administratieve werkzaamheden uitgevoerd en wordt het project geconsolideerd. Op programmaniveau vindt daarna decharge plaats.

3.8.2.4 Wat heeft dat gekost?

Financieel overzicht

Financieel overzicht

	Totaal budget	Gerealiseerd t/m 2021	Budget 2022	Gerealiseerd 2022	Budget 2023 e.v.
Lasten	183.706	158.594	25.112	13.277	11.834
Totaal lasten	183.706	158.594	25.112	13.277	11.834
Baten					
Traminfrastructuur	0	24	0	469	0
Totaal baten	0	24	0	469	0
Totaal	183.706	158.570	25.112	12.819	11.834

Met de hoofdaannemer van Ombouw SUNIJ-lijn en van Spooromlegging Nieuwegein City lopen nog de laatste afstemmingen over de definitieve afrekening. Omdat een aantal risico's niet is opgetreden door indexering, is het budget aangepast en is minder geld uitgegeven dan geprognosticeerd.

In 2022 is de realisatie (€ 13,2 miljoen) lager dan gebudgetteerd (€ 25,1 miljoen). De grootste oorzaak hiervan is dat het programma met een positief resultaat eindigt (prognose: € 6,4 miljoen) en dit resultaat is in het budget (€ 25 miljoen) opgenomen. Daarnaast lopen de laatste afstemmingen over de definitieve afrekening door naar 2023. Ten slotte heeft het programma baten gerealiseerd (€ 0,5 miljoen) door een bijdrage van gemeente Nieuwegein.

3.8.2.5 Risico's

Wanneer we een doorkijk maken naar 2023, hebben de belangrijkste financiële risico's voor VRT hier betrekking op:

1. De restwerkzaamheden van Spooromlegging Nieuwegein City duren langer en kosten meer dan voorzien. Vooral een oplossing voor een probleem met de gootconstructie in de Zuidstedeweg in Nieuwegein is nog onzeker. Daar liggen de rails in een goot. De ruimte tussen de rails en het asfalt is te groot en daardoor gevaarlijk voor motorrijders.
2. Met de aannemer van Spooromlegging Nieuwegein City zijn we nog in gesprek over de extreme inflatie en indexering in 2022 door de oorlog in de Oekraïne.

Voor deze risico's zijn voorzieningen opgenomen in de risicodossiers van Spooromlegging Nieuwegein City en VK+. Dat is vertaald in de begroting.

3.8.3 Complexe projecten

N226 Spooronderdoorgang Maarsbergen

Doelstelling

Het doel van het project is de huidige en de te verwachte knelpunten op het gebied van veiligheid, doorstroming en leefbaarheid op te lossen voor zowel het wegverkeer als het spoorverkeer. Dat doen we door het realiseren van twee spooronderdoorgangen, een voor gemotoriseerd verkeer en een voor niet-gemotoriseerd verkeer, ter hoogte van km 56,6 van de spoorweg Utrecht-Arnhem.

Kenmerken

Besluit Provinciale Staten	6 november 2018, besluitnummer PS2018MME23
Projectfase	Voorbereiding
Startjaar	Uitvoering start in 2023
Verwacht jaar afronding	2027

Voortgang 2022

Het project bevindt aan het einde van de voorbereidingsfase.

Begin 2022 is gestart met de eerste fase van de bomkap. Daarna zijn de nodige kabels en leidingen en het riool verlegd. Begin 2023 is de tweede fase van de bomkap

In oktober 2022 is de samenwerkingsovereenkomst ondertekend samen met projectpartners ProRail en gemeente. Dit alles onder onze projectleiding. Daarmee is het startsein gegeven voor de aanbesteding door ProRail voor het project. Inmiddels hebben wij ook de projectleiding van het project overgedragen aan ProRail. ProRail is verantwoordelijk voor het opstellen van het aanbestedingscontract, het uitvoeringsontwerp en de uiteindelijke realisatie van het project. Realisatie is gepland in de periode 2023-2027.

Financiën

Totaal krediet bruto (incl. indexering)	Gerealiseerd t/m 2021	Budget 2022	Realisatie 2022	Prognose eindstand	Resultaat
€ 23,8 miljoen	€ 5,9 miljoen	€ 0,7 miljoen	€ 0,4 miljoen	€ 23,8 miljoen.	€ 0

Toelichting op financiën

Het krediet (bruto) is € 23,8 miljoen. Het brutokrediet is inclusief een indexatie van € 0,6 miljoen. Via onze administratie worden alleen de lasten verantwoord die we als provincie dragen. Het aandeel van het Rijk/ProRail is € 28,3 miljoen en wordt geïndexeerd. De bijdrage van de gemeente Utrechtse Heuvelrug is € 2,5 miljoen. Deze bijdrage wordt niet geïndexeerd.

Risico's

Risico	Beheersmaatregel
De scope van het project wijzigt met een significant effect op de voortgang van het projectprocedures of significante extra kosten.	Scope beheersen tijdens uitvoering.
Aanbesteding door ProRail mislukt.	Zorgvuldige voorbereiding overdrachtdossier. Marktconform indexeren
De omgevingsvergunning (stikstof) wordt niet verleend tijdens de uitvoering.	Zorgvuldige voorbereiding overdrachtdossier.

N233 Rijnbrug Rhenen

Doelstelling

We willen samen met de provincie Gelderland de Rijnbrug tussen Rhenen en Kesteren in 2025-2026 voorzien van een nieuw bovendeck met 2 x 2 rijstroken en een fietspad van 3 meter breed aan beide zijden. Op dit moment heeft de brug één rijstrook in elke richting. Op de Utrechtse oever worden de aansluitingen met de Geertsesteeg en de Achterbergsestraatweg ook aangepast.

Kenmerken

Besluiten Provinciale Staten	10-12-2018, 81DCB1FE, 09-02-2022 PS2022MM01
Projectfase	Voorbereiding
Startjaar	2016
Verwacht jaar afronding	Niet van toepassing

Voortgang 2022

In 2019 is de Nota Reikwijdte en Detailniveau opgesteld voor de Rijnbrug. Hierop is de Plan-MER opgesteld van het vastgestelde 2 x 2-ontwerp. Vanaf 2020 is gewerkt aan de stikstofproblematiek op het project. Een ingeschakeld ingenieursbureau heeft de nodige (technische) onderzoeken uitgevoerd en een conceptversie van het realisatiecontract opgeleverd. Uit de onderzoeken is gebleken dat de steunpunten van de huidige brug constructief zullen moeten worden verstevigd. De hiermee gepaard gaande kostenstijging is inclusief andere actuele uitgangspunten en indexatie tot een nieuwe raming verwerkt.

Voor de extra kosten hebben we een aanvullend krediet toegekend. We hebben de extra kosten ook aan de provincie Gelderland voorgelegd. Die heeft het budget niet geactualiseerd. Daarom is het project on hold gezet en wordt er in principe niet langer aan gewerkt. We voeren nog wel enkele acties uit voor bijvoorbeeld de projectfinanciën. Op voorstel van Gelderland is een taskforce gevormd om te onderzoeken hoe de middelen alsnog zouden kunnen worden verkregen. Dit heeft ertoe geleid dat het Rijk € 40 miljoen ter beschikking stelt voor dit project in het kader van de woningbouwopgave Foodvalley/Arnhem-Nijmegen. Op basis hiervan heeft ook de provincie Gelderland besloten om aanvullend bij te dragen. Het krediet zal hierop in 2023 worden aangepast. Er is er geen zicht op een stikstofoplossing. De discussie over beleidskeuzes over stikstof ligt buiten de invloedssfeer en mandaat van het project. Hiermee is de verdere voortgang van het project volledigheid onzeker.

Financiën

Totaal krediet bruto (incl. indexering)	Gerealiseerd t/m 2021	Budget 2022	Realisatie 2022	Prognose eindstand	Resultaat
€ 112,4 miljoen	€ 3,9 miljoen	€ 0,3 miljoen	€ 0,2 miljoen	€ 112,4 miljoen	€ 0

*Betreft bijdrage Provincie Gelderland.

Toelichting op financiën

Het project Rijnbrug Rheden N233 kent een totaal krediet (bruto) van € 112,4 miljoen. Bijdragen van derden zijn € 46,75 miljoen. Er is kritisch gekeken naar mogelijkheden om het project te versoberen. We hebben het Rijk nogmaals gevraagd een bijdrage te leveren aan het aanpakken van de brug. We hebben de effecten van de P-85 waarde voor de overschrijdingskans goed in beeld gebracht en een second opinion op de actualisatie van de kostenramingen en de risico's laten uitvoeren. De resultaten hiervan hebben geleid tot een aanscherping van de raming met een aanvullende kredietbehoefte van totaal € 60 miljoen om het project te kunnen aanbesteden. Daarvan komt € 29,6 miljoen ten laste van onze provincie en € 30,4 miljoen voor de provincie Gelderland. Het aanvullende krediet voor onze extra bijdrage is verwerkt in het bovenstaande totale krediet. De aanvullende bijdragen van het Rijk en de provincie Gelderland zullen in 2023 verwerkt worden in dit krediet.

Risico	Beheermaatregel
Onderbouw voldoet niet aan uitgangspunten nieuwe richtlijnen Rijkswaterstaat.	> Belastingberekening nieuw brugdek bestaande pijlers. > Aanvullend onderzoek aan de pijlers.
Oplossen stikstof.	> Volgen van landelijke ontwikkelingen en juridische bijstand.

Aanpassing N233 Rondweg-Oost te Veenendaal

Doelstelling

Het betreft de realisatie van de wegverbreding N233 naar 2x2, tussen Wageningse laan en A12, met een ongelijkvloerse kruising bij de Prins Clauslaan/Van Essenlaan en aanpassing van de kruispunten van de N233 met Wageningse laan en De Smalle Zijde. Vanaf de Grift tot aan de A12 wordt een snelheidsregime ingesteld van 70 km/u.

Met de uitvoering van dit project wordt een substantiële bijdrage geleverd aan de afname van het totaal aantal voertuigverliesuren op de N233. Hierdoor vermindert het oponthoud gedurende de dag en vooral gedurende de spitsperiodes op werkdagen. Ook verbetert de voorspelbaarheid van de reistijd en de bereikbaarheid van belangrijke woon-, werk- en winkellocaties.

Kenmerken

Besluit Provinciale Staten	8 januari 2019, PS2019MME03
Projectfase	Vorbereiding

Startjaar	2019
Verwacht jaar afronding	2027

Voortgang 2022

De gemeenteraad van Veenendaal heeft op 24 januari 2019 geadviseerd om over te gaan tot verbreding van de N233 inclusief een ongelijkvloerse kruising ter hoogte van de Prins Clauslaan/Van Essenlaan. Hij heeft hiervoor ook een bijdrage beschikbaar gesteld. Wij hebben daarmee ingestemd. Dit is bekrachtigd met de ondertekening van de bestuursovereenkomst van 10 april 2019 tussen onze provincie en de gemeente Veenendaal. Tot medio 2022 was een voorbereiding voorzien van het project tot 2024, met een realisatie tot 2027. Maar er is geen zicht op een stikstofoplossing en de discussie over beleidskeuzes ligt buiten de invloedssfeer en het mandaat van het project. Hiermee is de verdere voortgang van het project volledig onzeker. Daarom wordt het project in fasen uitgevoerd, waarvan Groenpoort de eerste is.

Fase Groenpoort

Momenteel wordt (alleen) het meest noordelijke deel van het project verder voorbereid. Hier is zicht op uitvoering. Dit deel faciliteert de woningbouwontwikkeling Groenpoort. Hiervoor is een bestemmingsplan beschikbaar met voldoende stikstofsaldo om ook het eerste deel van het project N233 ROV uit te voeren. Groenpoort is het meest noordelijke deel van Veenendaal-Oost. Hier worden de komende jaren een kleine duizend woningen gebouwd. De N233 wordt ter plaatse over een korte afstand verbreed naar 2x2 rijstroken. Er komt een nieuwe aansluiting voor Groenpoort en er worden aan beide zijden van de weg geluidschermen gebouwd. Hiermee wordt de wijk ontsloten en voorzien van wettelijke geluidsmaatregelen, zodat de woningen ook bewoond kunnen worden.

In het vierde kwartaal van 2022 is gestart met het actualiseren van de aanbestedingsstukken. De aanbesteding heeft in het voorjaar van 2023 plaats, de gunning is in de zomer en de beoogde uitvoering van de werkzaamheden is gepland in 2024.

Financiën

Totaal krediet bruto (incl. indexering)	Gerealiseerd t/m 2021	Budget 2022	Realisatie 2022	Prognose eindstand	Resultaat
€ 65,0 miljoen	€ 0,8 miljoen	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen	€ 65,0 miljoen	€ 0

Toelichting op financiën

Het project kent een totaal krediet (bruto) van € 65,0 miljoen. Het brutokrediet is inclusief een indexatie van € 8,5 miljoen. De bijdrage van de gemeente Veenendaal is € 6,25 miljoen. Het project bevindt zich momenteel in de voorbereidingsfase, waarbij de aanbesteding in de zomer van 2022 zal worden gestart. Door de keuze voor een bouwteam wordt pas na aanbesteding het ontwerp verder uitgewerkt. Dan ontstaat meer zekerheid over de kosten. Door de turbulente markt zijn er veel onzekerheden over toekomstige beschikbaarheid van materialen en prijsniveaus.

Partij	Maatregel		Totaal
	Aanleg wegverbreding	Ongelijkvloerse kruising Prins Clauslaan/Van Essenlaan	
Provincie Utrecht	€ 40,4	€ 18,40	€ 58,25
Gemeente Veenendaal		€ 6,25 *	€ 6,25
Totaal	€ 40,4	€ 24,6	€ 65,0**

Bedragen x 1,0 miljoen

* is inclusief de al toegezegde € 2,0 miljoen voor leefbaarheidsmaatregelen (raadsbesluit gemeente Veenendaal 18 december 2017) en een bijdrage van Foodvalley van € 1,0 miljoen, die in 2025 beschikbaar komt. Het is een vast bedrag.

** onzekerheidsmarge van 25%. Bedrag is gebaseerd op een gemiddeld bedrag in de probabilistische kostenraming.

Risico's

Toprisico's N233 ROV (volledige projectscope)	
Risico	Beheersmaatregel
Oplossing stikstof.	Volgen van landelijke ontwikkelingen en juridische bijstand.
Fasering en uitvoering verdiepte ligging.	Uitwerking in bouwteam (nauwe samenwerking tussen OG en ON).
Bezwaar in planologische procedure(s).	Integrale aanpak planologie met Veenendaal inclusief omgevingsbenadering.

3.9 Brede welvaart

3.9.1 Inleiding

Het concept brede welvaart trekt steeds meer aandacht in bestuur, beleid en bedrijfsleven. Een kwart van de Nederlandse gemeenten had in 2022 verbetering van brede welvaart als doel opgenomen in het coalitieakkoord. De koepelorganisaties voor het bedrijfsleven VNO-NCW en MKB Nederland legden verbetering van de brede welvaart vast in hun Agenda 2030. Beleid en ondernemerschap moeten bijdragen aan welzijn van mensen (people), balans in de natuur (planet) en een evenwichtige economie (profit). Sinds de jaren 10 van deze eeuw heeft het meetbaar maken van brede welvaartsaspecten een grote vlucht genomen. Door het concept meetbaar te maken is het mogelijk om vooruitgang te monitoren en achterblijvende aspecten te identificeren.

Na het verschijnen van het eindrapport van de Tijdelijke Kamercommissie Breed Welvaartsbegrip (2016) heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek de landelijke Monitor Brede Welvaart ontwikkeld, in nauwe samenwerking met Eurostat, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OECD) en de Verenigde Naties (VN). Zo is een raamwerk ontstaan dat consistent is in conceptuele basis, indicatorenset en dataverzameling. Vanaf 2020 is deze landelijke monitor vertaald naar een indicatorenset voor regio's en gemeenten. Voor de P&C-cyclus (planning en control) wordt gebruik gemaakt van de CBS-dataset met het oog op vergelijkbaarheid van onze provincie op nationaal niveau en met andere regio's.

De monitoring van brede welvaart binnen dit (inter)nationaal raamwerk kent drie belangrijke uitgangspunten:

1. De indicatoren worden gesplitst in dimensies 'hier en nu', 'later' (sociaal, menselijk, ecologisch en economisch kapitaal dat de basis vormt voor brede welvaart voor volgende generaties) en 'elders' (effecten van het handelen 'hier en nu' op andere regio's);
2. Indicatoren zijn geselecteerd dan wel bewerkt om inzicht te geven in brede welvaart op het niveau van huishouden of individu. Algemeen beschrijvende indicatoren worden buiten beschouwing gelaten;
3. De scores worden getoond op het niveau van de individuele indicator, en niet gewogen en geaggregeerd naar een samengesteld indexcijfer. Daarmee wordt recht gedaan aan de verschillende waarden die individuen geven aan verschillende aspecten van brede welvaart en blijft ruimte voor politieke prioritering. Vanuit analytisch oogpunt is het daarnaast relevant dat zichtbaar blijft welke onderdelen boven- en benedengemiddeld scoren en welke een positieve of negatieve trend tonen.

3.9.2 Conceptueel raamwerk en gebruik

Met een betere monitoring is tegelijkertijd het besef gegroeid dat de maatschappelijke verschijnselen die met brede welvaart inzichtelijk worden gemaakt, zich niet lineair en volgens een voorspelbaar en modelmatig pad ontwikkelen. Daarvoor zijn er te veel externe, niet-beïnvloedbare factoren die de beoogde effecten van beleidsinterventies versterken, afzwakken of zelfs teniet doen. Er is dan ook consensus in wetenschap en beleid dat brede welvaart een goed instrument is voor integrale en strategische agendering en prioritering van beleidsvraagstukken: op welke thema's loopt de brede welvaart in een regio achter en wat zijn daarvan de oorzaken? Er is brede overeenstemming dat brede welvaartsmonitoring ongeschikt is om de effectiviteit van afzonderlijke beleidsinterventies te toetsen.

Maar vanuit bestuur en beleid is er wel behoefte om in zekere mate de brede welvaartseffecten van beleidsinterventies te kunnen prognosticeren, hoezeer dat ook met onzekerheden is omkleed. De landelijke planbureaus CPB, PBL en SCP werken daarom samen aan een systematiek waarin een beperkte selectie van indicatoren kan worden opgenomen in prognosemodellen.

Onderzoeksbureaus van decentrale overheden hebben zich in 2022 verenigd in het Nationaal Netwerk Brede Welvaart. Daaraan zijn ook de Universiteit Utrecht, Tilburg University en Rijksuniversiteit Groningen verbonden. In dit landelijke netwerk vindt gemeenschappelijke verkenning plaats, onder meer naar de vraag hoe brede welvaart(smonitoring) kan worden gebruikt voor beleidsagendering en -prioritering. Aan de hand van casussen wordt een praktijkhandboek samengesteld hoe overheden (Rijk, provincies en gemeenten) via beleid kunnen bijdragen aan verbetering van brede welvaart, en daarbij ook rekening kunnen houden met de verschillende kenmerken van iedere regio. Dit raakt ook de vraag welke plaats beleidsonderzoek (waartoe monitoring en duiding van brede welvaart moet worden gerekend) inneemt in de continue beleidscyclus. We zien dat vrijwel alle provincies inmiddels een vorm van brede welvaartsmonitoring hebben, waarbij gebruik wordt gemaakt van de regionale basisdata van het CBS.

Binnen onze provincie is in 2022 op verschillende plaatsen ervaring opgedaan met monitoring van en sturing op brede welvaart. Allereerst in de Regiodeal Foodvalley en Regiodeal Vitale Wijken Overvecht (Utrecht), Batau (Nieuwegein) en Vollenhove (Zeist), waarvoor afzonderlijke monitoringssystemen zijn ontwikkeld.

Voor de monitoring Regiodeal Vitale Wijken, ook in Amersfoort (wijkenpak Soesterkwartier), is samen met RIVM en GGDrU een indicatorenset ontwikkeld. Die combineert gemeenschappelijke uitkomstindicatoren met gemeentespecifieke data. Behalve dat deze gecombineerde indicatorenset inzicht geeft in het handelingsperspectief, is ook met betrokken gemeenten een leerproces op gang gebracht rond datagedreven werken. Data kunnen verhullend werken en geen recht doen aan verschillen tussen en binnen wijken en bevolkingsgroepen. Er moet dus verder worden ingezoomd op wijk- en buurtniveau. Uitkomsten moeten met bewoners en (wijk)professionals worden gedeeld. Als er geen data beschikbaar zijn op buurtniveau, zal het accent verschuiven naar kwalitatieve vormen van onderzoek. Het is vooral van belang om op systematische wijze te monitoren om betekenisvolle gegevens te verzamelen.

De monitoring in de Regiodeal Foodvalley leerde dat het lastig is om op basis van een beperkte set indicatoren de resultaten te duiden en de oorzaak van knelpunten in brede welvaart te identificeren. De wens om brede welvaart als impactmonitor te kunnen gebruiken, is groot. Maar het type indicatoren, de mate waarin deze kunnen worden gekwantificeerd en de complexiteit van de werkelijkheid zijn hierin beperkend.

Binnen het domein Economie hanteert de ROM Utrecht Region verbetering van brede welvaart als beoordelingskader bij ondersteuning van bedrijven. Binnen het kader van het programma Slimmer met Data is als pilot een trendanalyse brede welvaart opgesteld. Een concernbrede ambtelijke projectgroep werd samengesteld voor analyse en duiding. De analyse werd in een innovatief jasje gestoken. Voor de trendanalyse stelde CBS daarnaast een maatwerk-dataset samen voor onze provincie om de verschillen tussen bevolkingsgroepen te onderzoeken. De analyse wordt begin 2023 gepubliceerd.

De komende jaren moeten wij ervaring opdoen met het daadwerkelijke gebruik van brede welvaartsmonitoring als input voor integrale beleidsprioritering en –agendering. Op dit moment beperkt brede welvaartsmonitoring zich tot weergave van de scores en trends. Om deze informatie strategisch in te zetten, moet het gesprek worden gevoerd hoe de gerealiseerde stand van (onderdelen van) de brede welvaart beoordeeld wordt. En welke beleidsinterventies wenselijk en zinvol zijn als dat niet gebeurt. Daarvoor zal het gesprek moeten worden gestart tussen enerzijds (ambtelijke) experts (over oorzaken van ontwikkelingen, analyses van afwijkingen ten opzichte van het gemiddelde, effectieve beleidsinterventies) en anderzijds bestuur (over ambities, doelstellingen en realisatiekracht). Onze provincie staat in deze verkenningen niet alleen, zoals hiervoor is beschreven.

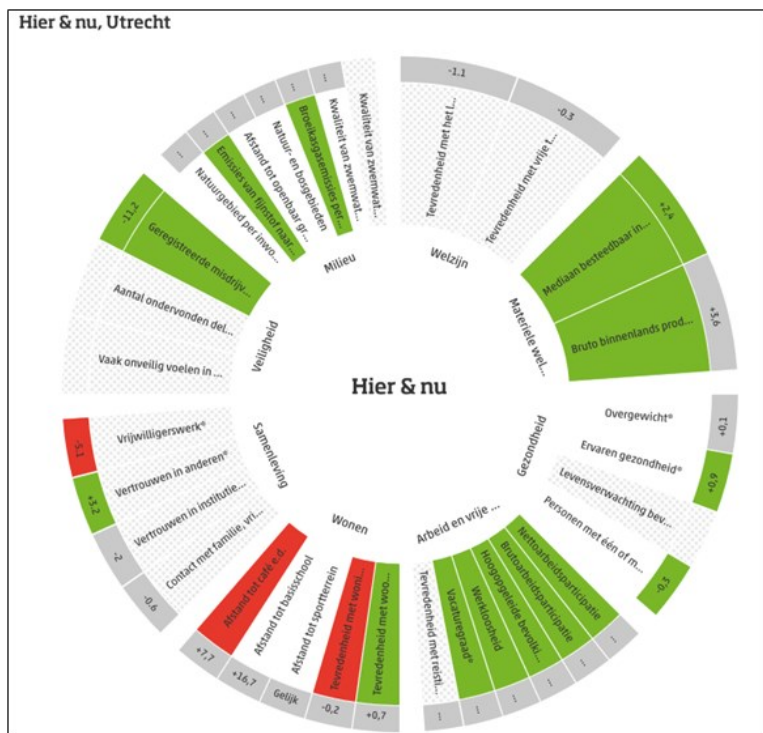
3.9.3 Brede welvaart in Utrecht

In deze paragraaf schetsen we op hoofdlijnen de brede welvaart voor de inwoners van onze provincie, op basis van de regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS. Bij de actualisatie van deze dataset in december 2022 bevatte deze 42 indicatoren. Veel data hebben betrekking op het jaar 2021. Sommige indicatoren refereren aan 2017, 2019 of 2020, omdat de onderliggende cijfers in een lage frequentie worden geactualiseerd.

In het eerste deel zijn de visualisaties opgenomen voor alle 42 indicatoren. Hieruit zijn ook trends voor de korte en de lange termijn te destilleren. De scores op enkele indicatoren worden uitgelicht en vergeleken met andere regio's. In het tweede deel wordt ingegaan op de maatwerk-dataset die het CBS op basis van een selectie van indicatoren voor onze provincie heeft samengesteld.

Brede welvaart Utrecht 'hier en nu' en 'later'

In deze visualisaties geven de cijfers en kleuren in de buitenste ring de meest recente verandering ten opzichte van de voorlaatste meting weer. De kleuren in de binnenring geven aan in welke richting de indicator zich over een langere periode beweegt. Rood betekent een statistisch significante verslechtering van de brede welvaart, groen betekent een verbetering, grijs betekent geen significante verandering, grijs gearceerd betekent dat er geen data beschikbaar is. De complete dataset is [hier](#) te raadplegen.

Over een langere periode genomen ontwikkelen de indicatoren op het gebied van arbeid en materiële welvaart zich in onze provincie duidelijk positief. Dat geldt ook voor enkele indicatoren op het gebied van milieu (emissies) en veiligheid. Ten opzichte van 2016 (voorlaatste meting) is de groep inwoners gegroeid die zijn gezondheid in 2020 beoordeelt als (zeer) goed. Het aandeel inwoners met een of meer chronische aandoeningen is afgenomen. Over een langere periode genomen nam de tevredenheid met de woning af. Daar staat tegenover dat de tevredenheid met de woonomgeving toenam. De afstand tot voorzieningen zoals cafés maar ook basisscholen groeide. Maar in onze provincie is de afstand tot deze voorzieningen nog steeds klein vergeleken met andere provincies.

Dat de beschikbaarheid van indicatoren niet vanzelf een eenduidig handelingsperspectief oplevert, wordt onder meer zichtbaar aan de hand van de score op het gebied van overgewicht. In onze provincie heeft ruim 44% van de inwoners van 18 jaar of ouder een BMI hoger dan 25. Daarmee scoort onze provincie het beste van alle twaalf provincies: het aandeel volwassenen met overgewicht is in andere provincies hoger. Anderzijds levert dat de – politieke - vraag op in hoeverre het wenselijk is dat bijna de helft van de volwassen inwoners overgewicht heeft en dat de trend niet daalt. En in hoeverre het een verantwoordelijkheid is van overheden om daarbij in te grijpen. Als die vragen bevestigend worden beantwoord, is er de - wetenschappelijke of beleidstheoretische - vraag welke beleidsinterventies zullen bijdragen aan verlaging van het aandeel volwassenen met overgewicht.

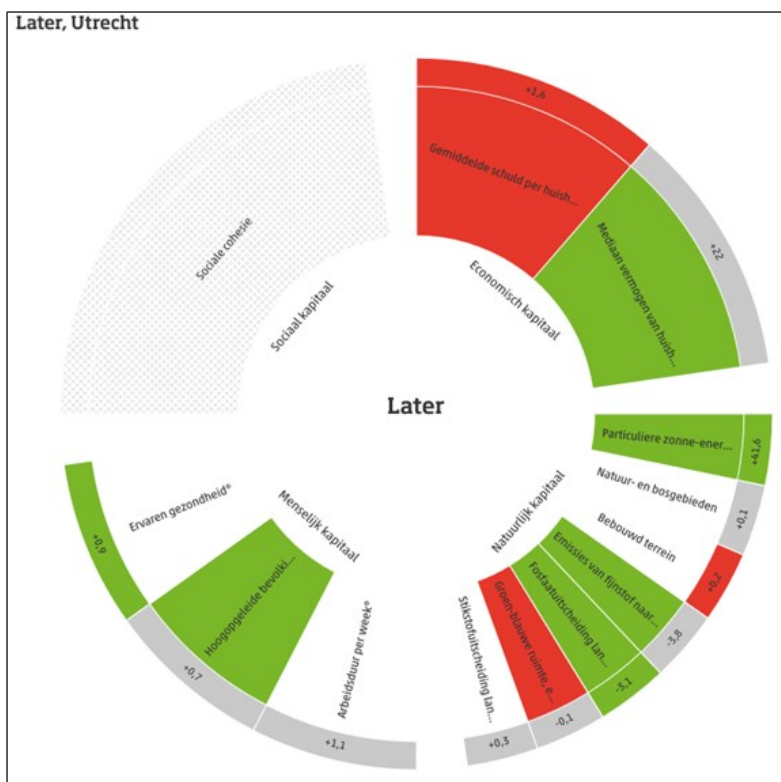

Dergelijke vraagstukken duiken veel op in het sociaal en gezondheidsdomein. Zo lijkt onze provincie van alle provincies relatief laag te scoren als het gaat om sociaal contact. Maar de verschillen met andere provincies zijn

beperkt. Ruim 70% van de inwoners heeft minstens eenmaal per week contact met familie, vrienden of buren. Overijssel scoort hier het hoogste met 72%.

In het domein van natuur en ruimte zien we dat onze dichtbevolkte provincie relatief laag scoort waar het gaat om de beschikbaarheid van natuur. De hoge wegdichtheid leidt tot een negatieve score op het gebied van fijnstofemissie. De trend is dalend en dat draagt positief bij aan brede welvaart. Maar hier past wel de – politieke - discussie bij of daarmee de doelstellingen op gebied van schone lucht en andere vormen van vervuiling en overlast (bijvoorbeeld geluid) zijn gerealiseerd.

Binnen de dimensie brede welvaart 'later' worden indicatoren meegenomen die de basis leggen voor brede welvaart voor volgende generaties. Dit wordt vertaald in de zogeheten 'kapitaalsbenadering': de beschikbaarheid over menselijk, sociaal, natuurlijk en economisch kapitaal. Hier zien we dat de trend voor veel onderdelen van het natuurlijk kapitaal positief is, zoals de daling van emissies. Het opgewekt vermogen particuliere zonne-energie neemt toe, maar minder sterk dan landelijk het geval is. Een verklaring hiervoor is het grote aandeel appartementen in de woningvoorraad in onze provincie.

Ook de basiselementen in het menselijk kapitaal tonen een positieve trend. Het aandeel mensen met minimaal een hbo-opleiding groeit verder, en meer mensen geven aan een (zeer) goede gezondheid te ervaren. Tussen beide indicatoren bestaat een sterke samenhang.

Op het vlak van economisch kapitaal is het gemiddeld vermogen per huishouden toegenomen. Deze positieve trend wordt ook bevestigd uit een andere statistiek: het aantal huishoudens met een inkomen op 105% van het sociaal minimum daalt (bron: databank Staat van Utrecht/CBS). Tegenover een groeiend vermogen staat echter ook een groeiende schuld, die in onze provincie sterker is gestegen dan landelijk het geval is. Op het vlak van economisch kapitaal, bekleedt onze provincie de uiterste posities: wij zijn de provincie waar huishoudens gemiddeld het hoogste vermogen maar ook de hoogste schuld hebben. De gemiddeld hoge woningprijzen en daaraan gekoppeld hypotheekschulden zijn hiervoor de meest plausibele verklaring.

Waar het gaat om het natuurlijk kapitaal, wordt zichtbaar dat hier opgaven liggen. Van alle provincies is onze provincie na Noord-Holland en Zuid-Holland de provincie met het grootste aandeel bebouwd terrein. Per hoofd van de bevolking heeft onze provincie, na Zuid-Holland, de minste groen-blauwe ruimte. En waar we in de trendvisualisatie zagen dat de capaciteit aan zonne-energie op particuliere daken in onze provincie zeker groeit, staan we hier van alle provincies pas op de tiende plaats. Dat komt door de dichtheid aan appartementsgebouwen in onze provincie. Bij appartementsgebouwen is verduurzaming namelijk lastiger te realiseren.

Brede welvaart in Utrecht nader bekeken

Bij wijze van experiment hebben we CBS eenmalig om een maatwerk-dataset gevraagd voor enkele bredewelvaartsindicatoren. Aanleiding voor deze verbijzondering is dat uit landelijke analyses van het CBS duidelijk wordt dat de verschillen tussen bevolkingsgroepen op het gebied van brede welvaart groot zijn. Uit wetenschappelijk onderzoek komt naar voren dat veel samenhangt met het opleidingsniveau: dat werkt door in onder meer inkomen, vermogen en gezondheid. Gemiddeld genomen heeft onze provincie het hoogste aandeel hoogopgeleide beroepsbevolking van Nederland. De verwachting is dat dit ook in onze provincie doorwerkt in andere bredewelvaartskenmerken. Voor onze provincie is daarom een uitsplitsing gevraagd naar geslacht, leeftijd en opleidingsniveau [\[link\]](#).

Op het vlak van ervaren gezondheid zien we inderdaad dat er meer mensen aangeven in (zeer) goede gezondheid te verkeren dan het landelijk gemiddelde: 80,7% in Utrecht tegenover 78,6% landelijk. Uitgesplitst naar opleidingsniveau is zichtbaar dat de hoogopgeleiden in onze provincie met 88,1% nog beter scoren qua gezondheid dan hoogopgeleiden gemiddeld in Nederland (86,8%). Er is een aanzienlijk verschil in ervaren gezondheid tussen Utrechters met een hoge en een lage opleiding. Waar 88,1% van de hoogopgeleide Utrechters zich (zeer) gezond voelt, geldt dat voor 67,8% van de laagopgeleide inwoners. Deze kloof bestaat ook landelijk: 86,8% van de hoogopgeleiden voelt zich (zeer) gezond, tegenover 66,8% van de mensen met een lage opleiding.

Als het gaat om tevredenheid met de woning, zijn jongeren (18-35 jaar) in onze provincie ontevredener dan gemiddeld in de rest van Nederland. Waar in Nederland bijna 81% van de mensen tussen 18-35 jaar tevreden is met de woning, is dat in onze provincie 76%.

Waar het gaat om tevredenheid met het leven, vertoont onze provincie op het oog weinig verschil met de Nederlandse gemiddelden. Ongeveer 85% van de volwassenen in onze provincie geeft zijn/haar leven een 7 of hoger. Het verschil tussen mensen met een hoge en een lage opleiding is groot: in onze provincie is 77% van de mensen met een lage opleiding tevreden over het leven, tegenover 91,1% van de mensen met een hoge opleiding. Landelijk is deze kloof minder groot: 81,9% van de mensen met een lage opleiding is (zeer) tevreden met het leven, tegenover 88,3% van de mensen met hoge opleiding.

3.10 Arbeidscapaciteit

3.10.1 Inleiding

De arbeidskosten bestaan uit loonkosten en kosten voor inhuur van externen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat arbeidskosten die zijn verbonden aan de uitvoering van programma's en investeringsprojecten, direct daaraan moeten worden toegerekend. In het BBV wordt dit aangeduid als primair proces. De arbeidskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primair proces, worden aangeduid als overhead. Deze moeten worden toegerekend aan het Overzicht Overhead. Het gevolg van deze BBV-werkwijze is dat geen inzicht bestaat in het totaal van de arbeidskosten en de richtlijnen die hierop van toepassing zijn. Deze paragraaf voorziet in de behoefte aan een totaalinzicht in onze arbeidskosten.

In deze paragraaf wordt de realisatie van de arbeidskosten weergegeven, bestaande uit:

- loonkosten voor onze formatie;
- loonkosten voor medewerkers in onze dienst die worden gedekt vanuit materiële budgetten;
- kosten voor de inhuur van externen;
- kosten van detacheringen en opbrengsten uit detacheringen en UWV.

De wijze van registreren, sturen en rapporteren is volop in beweging. Dit komt voort uit onze behoefte om meer inzicht te krijgen in de personele samenstelling en de inzet van externe inhuur. Daarnaast willen we onze arbeidscapaciteit beter laten aansluiten op onze leidende sturingsprincipes. We ontwikkelen ons tot een opgavegerichte organisatie die de eigen ambities verbindt en realiseert met de omgeving. Onderdeel van de ontwikkeling naar opgavegericht werken is het scherp inzichtelijk hebben van de arbeidskosten die nodig zijn om ons doel te bereiken.

3.10.2 Totaalbeeld arbeidskosten

Hieronder staan de totale arbeidskosten van 2022 weergegeven gesplitst in loonkosten formatie, detacheringen, loonkosten welke gedekt zijn uit materiële middelen en kosten die gemaakt zijn voor inhuur externen.

*Bedragen x
€ 1 mln.*

Type budget	Primaire		Realisatie 2022	Verschil 2022
	begroting 2022	Bijgesteld budget 2022		
A. Loonkosten formatie	87,5	92,2	92,3	-0,1
B. Loonkosten voor medewerkers gedekt uit materiële budgetten	3,7	7,4	9,6	-2,2
C. Kosten voor inhuur externen	19,4	13,4	14,0	-0,6
<i>-ten laste van exploitatie</i>	12,0	7,7	12,0	-4,3
<i>-ten laste van investeringsbudgetten</i>	7,4	5,7	2,0	3,7
D. Detacheringen			-0,5	0,5
Totaal arbeidskosten	110,6	113,0	115,4	-2,4

A. Loonkosten voor onze formatie

Het formatiebudget bestaat uit vaste en variabele loonkosten en andere kosten die te maken hebben met personeel. Vaste loonkosten zijn de reguliere beloningen volgens de salarisschaal en vaste toelagen voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer of vaste onkostenvergoedingen. Variabele loonkosten hebben betrekking op betalingen met een incidenteel karakter, zoals overwerkkosten, toelagen onregelmatigheid en reis- en verblijfkosten. In de andere kosten die te maken hebben met personeel zijn begrepen de opleidingen die niet van het persoonlijk opleidingsbudget afgaan, kosten voor arbobegeleiding en teamgerelateerde kosten.

B. Loonkosten voor medewerkers in onze dienst die worden gedekt vanuit materiële budgetten

Bij dit onderdeel gaat het om de medewerkers in onze dienst, van wie de loonkosten worden gedekt uit materiële budgetten (inclusief investeringskredieten). Hierbij gaat het vaak om capaciteitsinzet als onderdeel van (extra) beschikbaar gestelde middelen voor intensivering van beleid en/of de realisatie van investeringsprojecten.

C. Kosten voor de inhuur van externen

De omvang van de inhuur is een managementkeuze op grond van een aantal criteria die zijn vastgelegd in het 'Onderhandelaarsakkoord cao provincies 2019-2020'. Daarin is over externe flexibiliteit het volgende opgenomen: "Het uitgangspunt van strategisch personeelsbeleid is continue optimale benutting van medewerkers in dienst van de organisatie. Toch kunnen er in de organisatie van het werk redenen zijn die (ondanks dit uitgangspunt) redelijkerwijs leiden tot de conclusie dat het werk moet worden uitgevoerd door externe medewerkers. Externe inhuur wordt beperkt tot:

- Vervanging bij piek & ziek & chique;
- Nieuw werk ter overbrugging in combinatie met het overdragen aan en inwerken van medewerkers ('meester-leerling-gezel');
- Structureel werk dat gaat verdwijnen;
- Evident tijdelijk werk (klussen, projecten, externe financiering, investeringsprogramma's).

Voor langjarige projecten met een duidelijke projectafbakening biedt de cao provincies bovendien de mogelijkheid om gebruik te maken van een aanstelling voor de duur van een project. Langjarige projecten zijn structureel werk als ze langer duren dan 5 jaar.

Projecten die continue terugkeren bij een provincie zijn vaak te kwalificeren als vast werk. Met een goede strategische personeelsplanning is dit inzichtelijk te maken en kan tijdelijk werk op projectbasis beperkt worden tot piek. Op deze manier kunnen provincies opgebouwde kennis en kunde in huis borgen.

Tot slot kunnen zich ook situaties voordoen waarin het provincies niet lukt vacatures voor vast werk in te vullen met eigen medewerkers, omdat er geen geschikte beschikbare kandidaten zijn. Ook in deze bijzondere - uitlegbare en tijdelijke - situaties kan worden gekozen voor externen."

De geraamde omvang van externen is gebaseerd op een normberekening van 5% van de beschikbare budgetten voor subsidies en materiële lasten en 10% van de geraamde bruto investeringen. Daarvan zijn de bedragen afgetrokken die al bij onderdeel b zijn opgenomen.

Definitie externe inhuur

Wij hanteren de rijksdefinitie voor externe inhuur. Deze luidt: "Externe inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de provincie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winst oogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede gestuurd wordt".

In de praktijk gaat het om medewerkers die tijdelijk worden ingehuurd via uitzendbureaus of adviesbureaus en zzp'ers. Deze door het Rijk gebruikte definitie betekent dat uitbesteding niet tot externe inhuur wordt gerekend. Een kenmerkend verschil met externe inhuur is dat bij uitbesteding een product wordt opgeleverd waarbij de opdrachtgever niet stuurt op de wijze waarop het product tot stand komt of op de capaciteit die daarvoor wordt ingezet. Denk hierbij aan schoonmakers, bedrijfsartsen, accountants en externe adviseurs die een onderzoeksrapport opleveren. Ook stagiaires en trainees en medewerkers die vanuit een andere organisatie bij ons gedetacheerd zijn, rekenen we niet tot de externe inhuur.

D. Kosten van detacheringen en opbrengsten uit detacheringen en UWV

Vanuit arbeidscapaciteit maken we ook gebruik van detacheringen. Aan inkomende detacheringen zijn kosten verbonden. Daarnaast detacheren wij ook medewerkers naar andere (publieke) organisaties, waarvoor we opbrengsten ontvangen. Een andere ontvangstencategorie zijn de uitkeringen die we van het UWV ontvangen voor bijvoorbeeld medewerkers die met zwangerschapsverlof zijn.

Vanwege de grote onzekerheid rondom deze categorie van arbeidskosten en -opbrengsten is hiervoor geen bedrag geraamd.

3.10.3 Loonkosten formatie incl. detacheringen per beleidsdoel

Programma	Beleids- doel		Originele begroting 2022	Bijgestelde Begroting (x € 1.000)	Realisatie (x € 1.000)	Ver- schil
1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1	De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	6.120	6.427	6.318	109
	1.2	Gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.157	1.214	1.169	45
	1.3	Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	1.304	1.369	1.342	27
Subtotaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling			8.581	9.010	8.829	181
2. Landelijk gebied	2.1	Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	4.433	4.654	4.223	431
	2.2	De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	5.302	5.571	5.415	156
	2.3	De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	528	554	536	18
	2.4	Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	1.248	1.310	1.278	32
	2.5	De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	87	92	100	-8
Subtotaal 2. Landelijk gebied			11.598	12.181	11.552	629
3. Bodem, water, milieu	3.1	De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	1.078	1.132	1.068	64
	3.2	De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	793	833	803	30
	3.3	Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	1.059	1.111	1.041	70
	3.4	De leefomgeving is gezond en veilig	2.700	2.834	2.721	113
	3.5	De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidegebied is verminderd	481	505	479	26
Subtotaal 3. Bodem, water, milieu			6.111	6.415	6.112	303
4. Energietransitie	4.1	Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	1.200	1.261	1.217	44
	4.2	De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in provincie Utrecht is sterk toegenomen	920	967	918	49
	4.3	De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	115	120	126	-6
	4.4	De Provincie is een geloofwaardige partner in energietransitie door het goede voorbeeld te geven	87	92	100	-8
Subtotaal 4. Energietransitie			2.322	2.440	2.361	79
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	5.1	Het provinciale netwerk is sterk	7.009	7.361	7.377	-16
	5.2	Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	636	668	672	-4

	5.3	Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt	1.454	1.527	1.528	-1
	5.4	Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	1.072	1.126	1.135	-9
	5.5	Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	456	479	485	-6
	5.6	Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	322	338	343	-5
	5.7	De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	702	737	744	-7
	5.8	Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	844	886	896	-10
Subtotaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen			12.495	13.122	13.180	-58
6. Bereikbaarheid II - OV	6.1	OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	4.916	5.162	5.180	-18
Subtotaal 6. Bereikbaarheid II - OV			4.916	5.162	5.180	-18
7. Cultuur en erfgoed	7.1	De culturele infrastructuur is sterk	513	538	533	5
	7.2	De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	1.082	1.248	1.222	26
	7.3	De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	1.460	1.533	1.468	65
Subtotaal 7. Cultuur en erfgoed			3.055	3.319	3.223	96
8. Economie	8.1	Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	464	487	482	5
	8.2	Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	574	604	588	16
	8.3	Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	813	853	842	11
	8.4	Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	335	352	350	2
	8.5	De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	1.017	1.068	1.039	29
Subtotaal 8. Economie			3.203	3.364	3.301	63
9. Bestuur	9.1	Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	2.317	2.433	2.266	167
	9.2	Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	87	92	100	-8
	9.3	De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	338	355	348	7
	9.4	In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	998	1.047	1.004	43
	9.5	De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)	1.319	1.385	1.319	66

9.6	Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	856	900	859	41
9.7	Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	810	850	841	9
9.8	Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	87	92	100	-8
Subtotaal 9. Bestuur		6.812	7.154	6.837	317
10. Overzicht overhead	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	6.930	7.279	7.912	-633
	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	18.262	18.816	19.529	-713
	10.3 De communicatie is goed en modern	2.411	2.531	2.409	122
	10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal	1.521	1.442	1.361	81
Subtotaal 10. Overzicht overhead		29.124	30.068	31.211	-1.143
Algemene middelen	Adaptief begroten door latere indiensttreding medewerkers	-703			-
Totaal personeelslasten 2022 (Categorie A. Loonkosten formatie)		87.514	92.235	91.786	449

3.11 Wet Open Overheid

3.11.1 Inleiding

Per 1 mei 2022 is de Wet open overheid (afgekort als 'Woo') in werking getreden. Het Rijk geeft 5 jaar aan overheden voor een gefaseerde invoering van de Woo. Daarnaast krijgen overheden 3 jaar extra voor het op orde krijgen van de informatiehuishouding. Wij juichen de openbaarheid die de Woo nastreeft toe.

In de Woo zijn categorieën van informatie benoemd, hiermee worden documentsoorten als besluitenlijsten GS, beschikkingen, adviezen en onderzoeken bedoeld. Deze zullen de komende periode openbaar moeten worden gemaakt.

De volgorde en planning voor de informatiecategorieën zal medio 2023 worden verstrekt door het Rijk. Ook vraagt de wet om informatie proactief openbaar te maken. De provincie Utrecht verkent welke aanvullende informatiecategorieën / onderwerpen zij, naast de wettelijke verplichtte, actief openbaar zal maken. We verwachten dat, met de nodige inspanningen, in 2023 wordt voldaan aan eisen die het Rijk stelt. De provinciale organisatie streeft ernaar de invoering van de Woo, met betrekking tot de actieve openbaarmaking van categorieën van informatie, eerder dan 2027 afgerond te hebben.

De Woo wordt ingevoerd in nauwe samenwerking met het ministerie van BZK, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en medeoverheden (Rijk, Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten). De provinciale organisatie streeft ernaar om bij de invoering van de Woo zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande werkprocessen. Op dit moment verloopt de invoering van de Woo binnen de provincie Utrecht conform planning.

Veel informatie wordt al gepubliceerd via de provincie website (www.provincie-utrecht.nl). Het betreft hier de volgende onderwerpen: Beschikbaarheid Digitaal Loket, Stateninformatie, overzicht subsidieverstrekingen en vergunningen en ontheffingen, provinciale organisatiegegevens en jaarverslagen. De rol van contactfunctionaris, zoals deze in de wet is bedoeld, is ook ingevuld. Daar waar mogelijk hebben verbeteringen plaatsgevonden, bijvoorbeeld het publiceren van de actuele Woo-besluiten (betreft hier zoals het voorheen heette 'Wob verzoeken').

Verantwoording van de voortgang van de uitvoering van de Woo zal plaatsvinden middels de reguliere P&C-cyclus van de provincie. Daarnaast zullen we, waar nodig, de Staten separaat informeren.

Hoofdstuk 4 - De jaarrekening

I - De balans en de toelichting

4.1 Balans per 31 december 2022

Activa	31-12-2022	31-12-2021
Vaste activa	689.513	694.270
1. Immateriële vaste activa	28.607	28.063
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	0	-800
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	28.607	28.863
2. Materiële vaste activa	639.799	620.211
Investerings met een economisch nut	508.953	501.294

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	130.846	118.917
3. Financiële vaste activa	21.107	45.996
Kapitaalverstrekingen aan deelnemingen	16.080	16.080
Overige langlopende leningen	5.026	4.915
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	25.000
Flottende activa	229.984	230.172
4. Voorraden	47.382	29.405
Grond- en hulpstoffen	3.585	3.148
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	12.910	4.561
Gereed product en handelsgoederen	30.886	21.696
5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	147.882	162.636
Vorderingen op openbare lichamen	54.364	56.564
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	82.136	101.585
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	0	0
Overige vorderingen	11.382	4.487
6. Liquide middelen	84	86
Kas- en banksaldi	84	86
7. Overlopende activa	34.637	38.045
<i>Nog te ontvangen voorschotbedragen op specifieke doeleutkeringen</i>	<i>16.414</i>	<i>16.677</i>
- van Europese overheidslichamen	0	0
- van het Rijk	16.414	16.677
- van overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	18.223	21.368
Totaal activa	919.497	924.442

Passiva	31-12-2022	31-12-2021
Vaste passiva	599.153	585.373
8. Eigen vermogen	581.396	564.642
Waarvan algemene reserves	246.268	202.686
Waarvan bestemmingsreserves	288.939	302.165
Gerealiseerd resultaat	46.188	59.790
9. Voorzieningen	17.758	20.731
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	15.450	18.502
Egalisatievoorzieningen	0	0
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	2.308	2.229
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	0	0
10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0

Viottende passiva	320.344	339.069
11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	13.072	17.386
Overige schulden	13.072	17.386
12. Overlopende passiva	307.271	321.683
Nog te betalen verplichtingen	245.771	257.514
<i>Vooruitontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen</i>	<i>56.268</i>	<i>55.047</i>
- van Europese overheidslichamen	0	0
- van het Rijk	56.268	55.047
- van overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
Overige vooruitontvangen bedragen	3.524	7.058
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.709	2.064
Totaal passiva	919.497	924.442
Gewaarborgde geldleningen	17.916	19.527
Garantstellingen (niet van toepassing)	0	0

4.2 Grondslagen van de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders is vermeld, worden passiva opgenomen tegen nominale waarde. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans – Activa

Vaste activa

1. Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa bestaan uit bijdragen aan activa in eigendom van derden. Voor bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt, maar niet langer dan de afschrijvingstermijn die door de derde partij wordt gehanteerd. De maximale afschrijvingstermijn bedraagt 10 jaar. Het afschrijven op investeringen start in het jaar na ingebruikname van het actief met een minimaal activeringsbedrag van € 0,1 mln. Tevens is het saldo van disagio van geldleningen opgenomen onder de immateriële vaste activa. De afwaarderingstermijn is maximaal gelijk aan de termijn van de geldlening.

2. Materiële vaste activa

Het BBV onderscheidt 3 categorieën investeringen:

- Investeringen met een economisch nut;
- Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing geheven kan worden (deze categorie is voor de provincie Utrecht niet van toepassing);
- Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Alle investeringen boven € 0,1 mln. worden geactiveerd. Het afschrijven op investeringen start in het jaar ná ingebruikname van het actief. De materiële vaste activa zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in

aanmerking genomen. De afschrijvingen vinden lineair en onafhankelijk van het resultaat plaats. De afschrijvingstermijnen zijn gebaseerd op de Nota Investeren, Waarderen en Exploiteren van 29 maart 2022 en zijn als volgt:

Categorie	Afschrijvingstermijn
Gronden en terreinen	0 jaar (gronden) - 30 jaar (terreininrichting)
Bedrijfsgebouwen	30-40 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	5-30 jaar
Vervoermiddelen	5-30 jaar
Machines, apparaten en installaties	3-20 jaar

Indien bij investeringen in gebouwen en infrastructurele werken een restwaarde is toe te kennen aan de circulaire waarde van de grondstoffen of onderdelen, bijvoorbeeld door middel van een materialenpaspoort of andere onderbouwing van de circulaire waarde daarvan, mag deze restwaarde worden betrokken bij het berekenen van de dan lagere afschrijvingslast, omdat er niet tot nul wordt afgeschreven.

3. Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van financiële vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats. Indien de marktwaarde onder de verkrijgingsprijs daalt, wordt een voorziening getroffen.

Plottende activa

4. Voorraden

a. Grond- en hulpstoffen

De voorraadwaarde materiaal trams is gebaseerd op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor eventuele incurante voorraad wordt een voorziening getroffen.

b. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Bouwgronden in exploitatie worden gewaardeerd op de vervaardigingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde. De "rode projecten" van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg worden in de balans opgenomen als onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie). Deze projecten worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, hierop wordt niet afgeschreven. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de grond en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de grondexploitatie. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief kan worden toegerekend. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vindt afwaardering plaats naar de lagere marktwaarde. In dat geval wordt hiervoor een (verlies)voorziening gevormd. Om te bepalen of er sprake is van lagere marktwaarde en voor de berekening van de POC worden de drie grondexploitaties afzonderlijk bekeken.

Stelselwijziging

Op 14 december 2022 hebben Provinciale Staten de Slotwijziging 2022 vastgesteld. Daarmee is ingestemd met het voorstel met ingang van 2022 de drie rode projecten als afzonderlijke grondexploitaties te zien en niet langer als één totaal. De overwegingen om dit besluit te nemen, zijn:

1. De balanspositie van de lopende grondexploitatie-projecten geeft, bij verwerking als drie afzonderlijke projecten, in de jaarrekeningen een realistischer beeld;
2. De projecten zijn niet fysiek met elkaar verbonden; ze liggen in verschillende gemeenten;
3. Elk project heeft een eigen besluitvormings- en vergunningentraject;
4. De projecten hebben een verschillende looptijd;

5. De projecten hebben een eigen grondexploitatie(grex)-berekening.

In lijn met de bepalingen van het BBV is bij deze aanpassing van het stelsel de boekwaarde per 1 januari 2022 niet aangepast en is dit met ingang van het boekjaar 2022 toegepast. Mede hierdoor is in 2022 € 6,9 mln. aan tussentijdse winst verantwoord (met name door afsluiting van project Richelleweg) en in totaal € 5,7 mln. in de bestemmingsreserve gestort (na verrekening van kosten).

Winstneming

Voor winstneming wordt de methode Percentage of Completion (POC) gehanteerd: voor elk van de grondexploitaties wordt voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen.

Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De winstneming wordt als volgt berekend:

1. % gerealiseerde kosten = gerealiseerde kosten / geraamde kosten looptijd GREX
2. % gerealiseerde opbrengst = gerealiseerde opbrengst / geraamde opbrengst looptijd GREX
3. POC = % gerealiseerde kosten / % gerealiseerde opbrengst
4. Winstneming = POC x verwacht resultaat van de GREX

c. Gereed product en handelsgoederen

Alle gronden die we voor het programma Agenda Vitaal Platteland (AVP) aankopen, worden geactiveerd op de balans in de Grondvoorraad AVP tegen de verkrijgingswaarde of -in het geval van gronden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) -tegen de lagere marktwaarde in de grondvoorraad AVP. De lagere marktwaarde wordt bepaald o.b.v. het toekomstige doel van de grond. Bij lagere marktwaarde wordt een voorziening getroffen (de Voorziening Dekking fin. risico grondbedrijf).

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde, verminderd met een eventuele voorziening voor oninbaarheid.

6. Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

7. Overlopende activa

De overige vlottende activa worden gewaardeerd op nominale waarde of lagere marktwaarde.

Balans – Passiva

Vaste passiva

8. Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven.

9. Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op het moment van opstellen van de jaarrekening onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren die van de Europese en Nederlandse overheidslichamen zijn ontvangen. Deze voorschotbedragen worden onder de overlopende passiva verantwoord.

Voorzieningen worden gewaardeerd op nominale waarde, met uitzondering van de voorziening Pensioenen Gedeputeerden. Aan de voorziening Pensioenen Gedeputeerden ligt een actuariële berekening ten grondslag. De gehanteerde rekenrente over 2022 bedraagt 2,472% (2021 0,528%).

10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De langlopende schulden worden gewaardeerd op nominale waarde.

Vlottende passiva

11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld.

12. Overlopende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld.

Buiten de balans opgenomen bedragen

Gewaarborgde geldlening en garantstellingen

De schuldrestanten per einde van het boekjaar van de door de provincie gewaarborgde geldleningen en garantstellingen zijn buiten de balanstelling gehouden. In de toelichting op de balans is een overzicht van de gewaarborgde geldleningen en garantstellingen opgenomen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen betreffen verplichtingen die niet in de balans tot uitdrukking komen op basis van de toepassing zijnde wet- en regelgeving (BBV).

Het gaat hierbij om contracten waarbij de resterende contractwaarde per contract op balansdatum groter is dan € 1.0 mln.. Dit conform de Financiële verordening provincie Utrecht, artikel 14.

4.3 Toelichting op de balans

4.3.1 Vaste activa

4.3.1.1 Immateriële vaste activa

1. Immateriële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2022	Investe- ringen	Des investe- ringen	Afschrij- vingen	Bijdrage van derden	Her- rubricering / afwaar- dering	Boek- waarde 31-12-2022
a. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio	800-	800 *)	-	-	-		0
b. Bijdragen aan activa in eigendom van derden	28.863	302	140	1.172	1.500	2.253	28.607
Totaal	28.063	1.102	140	1.172	1.500	2.253	28.607

*) dit betreft de afname van de disagiopost met betrekking tot de geldlening van € 25.000.000

De kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio is verbonden aan het garantieproduct BNP Paribas Fortis van € 25 mln. Onder de immateriële vaste activa is het disagio opgenomen,

dat jaarlijks wordt afgeschreven ten gunste van de exploitatie. In 2022 heeft de laatste afschrijving plaatsgevonden en is het garantieproduct volledig ontvangen. Het garantieproduct zelf is op de balans verantwoord onder [4.3.1.3 Financiële vaste activa](#).

De bijdragen aan activa in eigendom van derden betreffen de groene projecten (investeringen in natuurprojecten) die reeds in eigendom van derden zijn in de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug en Park Vliegbasis Soesterberg. De provincie heeft al diverse projecten afgerond, met name groene projecten, en werkt de komende jaren

intensief samen met de gemeenten Soest en Zeist en Stichting het Utrechts Landschap om ook de overige projecten te realiseren en af te ronden. Het programma loopt door tot eind 2025. Een nadere toelichting op het totale programma is terug te vinden in de Paragraaf Projecten, onderdeel [3.8.1 Hart van de Heuvelrug](#).

Herrubricering / afwaardering

In 2022 is het afgeronde groene project met betrekking tot het Harlanterrein in eigendom overgedragen aan Stichting het Utrechts Landschap en daarom overgeboekt van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa. Een nadere toelichting op het totale programma is terug te vinden in de Paragraaf Projecten, onderdeel [3.8.1 Hart van de Heuvelrug](#).

4.3.1.2 Materiële vaste activa

2.a. Investerings met een economisch nut	Boekwaarde 1-1-2022	Investerings	Des investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Her-rubricering / afwaardering	Boek-waarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	41.380	1.028	-	551	-		41.857
Bedrijfsgebouwen	66.208	2.118	-	3.474			64.851
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	63.966	2.515	-	2.352			64.129
Vervoermiddelen	130.774	2.833	-	4.203	-		129.404
Machines, apparaten en installaties	198.965	23.249	-	12.944	559		208.711
Totaal	501.293	31.743	-	23.525	559	-	508.952

Toelichting Materiële Vaste activa met economisch nut

Bovenstaande tabel bevat een overzicht van het verloop van de investeringen met een economisch nut (conform artikel 52 BBV). Een verloopoverzicht van de investeringskredieten is opgenomen in [bijlage 1](#) van de jaarstukken 2022.

Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

Investerings

Het overgrote deel van de gerealiseerde investeringen in het jaar 2022 heeft betrekking op het verbeteren en/of instandhouden van de bereikbaarheid van het openbaar vervoer. We lichten er enkele toe:

- In het project Traminfrastructuur Nieuwegein - IJsselstein (VRT) is voor € 13 mln. aan investeringen gerealiseerd.
- Voor Vlootoptimalisatie is € 2,8 mln. aan investeringen gerealiseerd. Dit betreft de laatste facturen voor de aanschaf van 5 nieuwe tramstellen.
- In het project DRIS is voor € 2,6 mln. aan investeringen gerealiseerd. Dit betreft met name het plaatsen van de displays.
- In het project vervanging Indico-systeem is voor € 2,6 mln. aan investeringen gerealiseerd. Dit betreft met name installaties voor de communicatie met de tramstellen.
- In het project Uithoflijn bedraagt de investering € 2,5 mln. Dit betreft voornamelijk kosten in verband met het oplossen van een aantal technische probleempunten en de benodigde kwaliteitsverbetering bij de aanleg van de Uithoflijn

Desinvesteringen

In 2022 hebben er geen desinvesteringen plaatsgevonden.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn verwerkt conform de geldende afschrijvingstermijnen, zoals opgenomen in de Nota Investeren, Waarderen en Exploiteren (2022). Er hebben dit jaar geen inhaalafschrijvingen plaatsgevonden.

2.b. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Des investeringen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Her-rubricering / afwaardering	Boek-waarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	21.938	959		-	-	-2.253	20.644
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	96.979	16.919	6	3.613	76	-	110.203
Totaal	118.917	17.878	6	3.613	76	-2.253	130.846

Toelichting Materiële Vaste activa met maatschappelijk nut

Bovenstaande tabel bevat een overzicht van het verloop van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut (conform artikel 52 BBV). Een verloopoverzicht van de investeringskredieten is opgenomen in [bijlage 1](#) van de jaarstukken 2022.

Toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen

Investerings

De gerealiseerde investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken hebben tot doel om de bereikbaarheid van (vaar)wegen te verbeteren en/of in stand te houden. In 2022 betrof dit circa 30 projecten (€ 18 mln.), waaronder de aanpak van de trajecten N210 en de N402 en daarnaast de oeverconstructie Merwedekanaal.

Desinvesteringen

In 2022 zijn er geen desinvesteringen bij grond-, weg- en waterbouwkundige werken.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn verwerkt conform de geldende afschrijvingstermijnen, zoals opgenomen in de Nota Investeren, Waarderen en Exploiteren (2022). Er hebben dit jaar geen inhaalafschrijvingen plaatsgevonden.

Bijdrage van derden

De verantwoorde bijdrage van derden bij grond- weg en waterbouwkundige werken heeft betrekking op een drietal projecten en dit betreft met name de bijdrage van het Rijk voor het project N210 traject 20

Afwaarderingen

Niet van toepassing in 2022.

Herrubricering / afwaardering

In 2022 is het afgeronde groene project met betrekking tot het Harlanterrein in eigendom overgedragen aan Stichting het Utrechts Landschap en daarom overgeboekt van materiële vaste activa naar immateriële vaste activa. Een nadere toelichting op het totale programma is terug te vinden in de Paragraaf Projecten, onderdeel [3.8.1 Hart van de Heuvelrug](#).

4.3.1.3 Financiële vaste activa

3.a. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Specificatie kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Nominaal / Volgestort	Belang in %	Aanschaf waarde 1-1-2022	Mutatie	Aanschaf waarde 31-12-2022
Bank Nederlandse Gemeenten NV					
87.750 aandelen van € 2,50	219	0.16%	25		25
Nederlandse Waterschapsbank NV					
43 aandelen A van € 115	5	-	7		7
60 aandelen B van € 460	28				
Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV					
150.000 aandelen van € 100	-	100,0%	PM		PM
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)					
3636 aandelen van € 1,- (+ agio)	7.272	31,1%	16.000		16.000
REMU Houdstermaatschappij NV					
95 aandelen van € 500	-	47.5%	PM		PM
Vitens NV					
285.896 aandelen van € 1	286	4.95%	48		48
Totaal			16.080	-	16.080

Toelichting

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)

De aandelen OMU zijn in 2011 verkregen en gewaardeerd op nul, aangezien de NV verliesgevend is. Om die reden is deze waardering niet in bovenstaande tabel opgenomen. Zie ook de toelichting op de deelnemingen in de paragraaf Verbonden partijen.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)

De provincie Utrecht en andere deelnemers in de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) zetten zich in voor versterking van de samenwerking en het instrumentarium voor het regionale economische ecosysteem.

N.V. REMU Houdstermaatschappij

De aandelen in de N.V. REMU Houdstermaatschappij zijn in 2003 afgeboekt in verband met de verkoop van de aandelen REMU N.V. Sindsdien zijn de aandelen pro memorie gewaardeerd. Op 20 april 2018 hebben de voormalige aandeelhouders van de REMU N.V. een dagvaarding uitgebracht waarin zijn hun vermeende aanspraken op een privatiseringsvergoeding hebben geconcretiseerd in een claim tegen de nieuwe aandeelhouder van REMU N.V. Met betrekking tot deze claim is een procedure tot en met de Hoge Raad gevoerd. Op 10 juni 2022 heeft de Hoge Raad (onherroepelijke) uitspraak gedaan in een arrest dat strekte tot verwerping van het beroep in cassatie. Daarmee is een eind gekomen aan een langlopende procedure en daarmee aan het bestaansrecht van de N.V. REMU Houdstermaatschappij. In 2022 is besloten tot liquidatie van deze vennootschap, die naar verwachting in 2023 formeel zal worden afgewikkeld. Ultimo 2022 is een vordering uit hoofde van de liquidatie van € 300.000 opgenomen onder Overlopende activa.

3.b. Overige langlopende leningen	Saldo 01-01-2022	Nieuwe lening	Aflossingen	Saldo 31-12-2022
Fietsplanleningen	18	20	12	26
Groen Gas	300	-	100	200
Cofinancieringsfonds (EBU)	3.232	-	93	3.139
Startersfonds	409	-	85	324
Stadmakersfonds	953	-	-	953
Statenjacht De Utrecht	333	-	-	333
Woningen Gem. Utr. Heuvelrug	850	-	-	850
Pop3	466	-	85	381
Voorziening diverse leningen	1.178-	-	-	1.178-
Totaal	5.382	20	374	5.026

Overige langlopende leningen

Bij de overige langlopende leningen houden we er rekening mee dat mogelijk niet alle leningen (volledig) afgelost zullen worden. Voor dergelijke leningen is een voorziening gevormd. Het bedrag van de voorziening wordt bepaald op basis van een inschatting van het risico en bedraagt ultimo 2022 € 1,178 mln.

Een nadere toelichting op de verstrekte geldleningen is opgenomen in [Paragraaf 3.4 Financiering](#).

3.c. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar	hoofdsom	Saldo 01-01-2022	Inlossing	Saldo 31-12-2022
Garantieproduct BNP Paribas Fortis (2022)	25.000	25.000	-25.000	-
Totaal	25.000	25.000	-25.000	-

Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar

Het garantieproduct BNP Paribas Fortis is door de provincie Utrecht in het jaar 2007 aangeschaft. Dit garantieproduct is in 2022 ingelost en volledig ontvangen. Op dit garantieproduct behalen we rendement. Dit rendement is ook verantwoord op de balans (disagio) en is in 2022 volledig afgeschreven. Dit is nader toegelicht bij [4.3.1.1 Immateriële vaste activa](#).

4.3.2 Vlottende activa

4.3.2.1 Voorraden

4. Voorraden	Saldo 01-01-2022	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afwaar- deringen	Saldo 31-12-2022
<u>a. Grond- en hulpstoffen</u>					
Voorraad tbv verkoop activa	-			-	-
Materiaal Trams tbv onderhoud	3.148	631	194	-	3.585
Subtotaal a.	3.148	631	194	-	3.585
<u>b. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie</u>					
Zie specificatie onderaan deze tabel	4.561	8.384	35		12.910
Subtotaal b.	4.561	8.384	35	-	12.910
<u>c. Gereed product en handelsgoederen</u>					
Grondvoorraad AVP	16.878	15.322	6.686		25.513
Natuurcompensatiebank	2.182	553	163		2.572
Bodemdaling Veenweiden	3.074				3.074
Voorziening Dekking fin. risico grondbedrijf	437-			165	273-
Subtotaal c.	21.696	15.875	6.849	165	30.886
Totaal (a + b + c)	29.405	24.890	7.078	165	47.382

b. Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 1-1-2022	Lasten 2022	Baten 2022	Winst-neming t/m 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Hart van de Heuvelrug/VBS					
Richelleweg	12.404-	42	-	12.340	21-
Sortie 16	6.250	154	-	6	6.410
Woonwijk VBS	5.035	1.291	35-	230	6.521
Winstneming *)	5.680	-	-	5.680-	-
Totaal	4.561	1.487	35-	6.896	12.910

* Tot en met 2021 werd de tussentijdse winstneming berekend op basis van het verwachte totaalresultaat (en voortgang) van de drie grondexploitaties. Per 1/1/2022 is dit derhalve als totaalbedrag in de boekwaarde verwerkt (kolom "Boekwaarde 1-1-2022").

Als gevolg van de stelselwijziging in 2022 is de tussentijds te verantwoorden winst per 31 december 2022 per individuele grondexploitatie berekend. In de kolom "Winstneming t/m 2022" is per grondexploitatie weergegeven wat de cumulatief gerealiseerde winstneming per 31 december 2022 bedraagt. De per 1 januari 2022 reeds verwerkte tussentijdse winst ad € 5.680 is hierop gecorrigeerd (aangezien dit nu per project weergegeven is). Mede hierdoor is in 2022 € 6,9 miljoen aan tussentijdse winst verantwoord en in totaal € 5,7 miljoen in de bestemmingsreserve gestort (na verrekening van kosten).

Voorraad t.b.v. verkoop activa

Er zijn geen verkopen gepland binnen een jaar.

Materiaal Trams

Om het onderhoud snel en correct uit te kunnen voeren is een voorraad materiaal aangekocht (hieronder vallen bijvoorbeeld wielen, spiegels, etc).

Grondexploitatie Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg

De gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg betreft een integrale gebiedsvisie voor een groot gebied op grond van de gemeenten Soest en Zeist en van de provincie, m.n. de voormalige Vliegbasis Soesterberg. Het betreft voor een deel investeringen in natuurontwikkeling ("groene projecten"); deze worden verwerkt onder de immateriële en materiële vaste activa. De grondexploitatie-projecten, de zgn. "rode projecten", voorzien in de realisatie van woningen en bedrijventerreinen en worden gewaardeerd als voorraad onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie).

De gebiedsontwikkeling HvdH/VBS is een gesloten systeem. De investeringen in groen worden bekostigd uit toekomstige opbrengsten uit rood.

Samenwerkingsovereenkomst

Ten behoeve van het realiseren van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg zijn samenwerkingsovereenkomsten gesloten tussen de gemeenten Zeist, Soest en de provincie. Het is een gezamenlijk programma gericht op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het plangebied.

In de samenwerkingsovereenkomsten liggen de afspraken vast over onder meer de besluitvorming, de realisatie en voorfinanciering van deelprojecten, bestaande en toekomstige risico's welke verbonden zijn aan het programma, de wijze en het moment waarop de saldi uit de rode deelprojecten en eventuele overige baten worden verrekend met de kosten van de groene deelprojecten. Daarnaast ook afspraken wie daarbij welke risico's draagt, waarbij eerdere besluiten, feitelijke en rechtshandelingen van elk van de partijen met betrekking tot het programma in stand blijven, tenzij daarvan in het kader van de gesloten samenwerkingsovereenkomst is afgeweken. De provincie draagt het risico van een eventueel tekort op de grondexploitatie na afronding van het programma.

Specifiek voor het deelproject Vliegbasis Soesterberg geldt het volgende:

Indien het batig saldo op het project Woonwijk bij de financiële afronding van het project (thans voorzien per 31 december 2027) lager is dan € 28 mln., dan wordt het verschil tussen dat daadwerkelijke saldo en € 28 mln. tussen partijen voor gelijke delen (ieder 1/3e) gedeeld. Het restant is voor risico en rekening van de provincie. Mocht op dat moment het batig saldo van de rode projecten € 28 mln. of meer zijn, dan vervallen de gedeelde risico's voor de drie partijen en komt het saldo voor rekening van de provincie Utrecht. Per 31 december 2022 is het verwachte eindresultaat ca. € 31,5 mln. positief.

Afspraken over de jaarlijkse herziening

De grondexploitatie wordt jaarlijks herzien. Bij de jaarlijkse herziening worden de tussentijds genomen besluiten van de stuurgroep verwerkt. Daarnaast worden de boekwaardes verwerkt en de nog te maken kosten en opbrengsten geactualiseerd naar het actuele prijspeil. Voor de beoordeling van de voortgang van de deelprojecten is het saldo op eindwaarde maatgevend. Jaarlijks wordt als onderdeel van het programma een analyse uitgevoerd van de actuele risico's en kansen, een toelichting gegeven op de stand van zaken van de beheersmaatregelen binnen de projectopdracht, inclusief een jaarlijks geactualiseerde exploitatie aan de hand van een inschatting van de effecten en gevolgen voor het project en inclusief de beschrijving van de te treffen beheersmaatregelen. Er wordt toegezien op de naleving van de geformuleerde beheersmaatregelen. Voor de drie projecten Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg die deel uitmaken van de voorraden verwachten we, conform de actualisatie per 1 januari 2023, aan nog te realiseren opbrengsten ruim € 83 miljoen en aan nog te realiseren lasten ca. € 40 miljoen.

Looptijd programma

De samenwerkingsovereenkomst eindigt formeel op 31 december 2025, indien op die datum alle deelprojecten zijn afgerond en de eindafrekening van het programma heeft plaatsgevonden. Indien niet aan de hiervoor genoemde voorwaarden voor beëindiging is voldaan, dan wordt de samenwerkingsovereenkomst HvdH verlengd tot de datum waarop wel aan die voorwaarden is voldaan of zoveel eerder als partijen nader schriftelijk overeenkomen.

Voor meer gedetailleerde informatie over de deelprojecten van Hart van de Heuvelrug en de Vliegbasis Soesterberg verwijzen wij naar de [projectenparagraaf 3.8.1](#).

Grondvoorraad AVP

Dit betreft de voorraad gronden in het kader van het programma Agenda Vitaal Platteland.

De belangrijkste uitgangspunten ten aanzien van de gemaakte inschattingen betreffen:

- De panden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde;
- De ruilgrond worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde;
- De gronden binnen NNN worden gewaardeerd voor € 1,- /m². De afwaardering wordt geboekt in de exploitatie ten lasten van NNN-budget.
- De gronden t.b.v. RodS (recreatie om de stad) worden gewaardeerd voor € 1,- /m² De afwaardering wordt geboekt in de exploitatie ten lasten van RodS-budget.
- Gronden en panden t/m 2017:
  - Deels waren deze per transactie geactiveerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde;
  - Deels zijn deze opgenomen in de balans bij de jaarrekening 2017 via een 'bulkcorrectie'. Daarbij zijn ruilgronden geactiveerd voor € 5,50,- /m², gronden binnen NNN voor € 1,- /m², gronden t.b.v. RodS voor € 1,- /m² en overig bezig landelijk gebied (denk aan wegen en waterwegen) voor € 1,- /m².
- Bij verkoop komt het geactiveerde bedrag ten gunste van grondvoorraad AVP en de meer- of minderopbrengst komt ten laste van of ten gunste van NNN-budget.
- Inschatting van de marktwaarde per categorie grondbezit (landbouw-, natuur- en overige gronden);
- Bepaling van de juiste classificatie – rekening houdend grenscorrecties en overige mutaties;
- Inschatting van de ultimo 2022 in bezit zijnde gronden die in het verleden om niet zijn verkregen.

Voorziening Dekking financiële risico's grondbedrijf

Het programma AVP kent een voorziening om eventuele risico's op te vangen. De hoogte van de voorziening is iets gedaald ten opzichte van 2022. Dit heeft te maken met de verwachte opbrengst die op basis van taxatie naar boven is gesteld.

De voorziening Dekking financiële risico's grondbedrijf bedraagt ultimo 2022 € 0,273 mln. en is in mindering gebracht bij de Voorraden onder post 'Gereed product en handelsgoederen'.

Natuurcompensatiebank

Hieronder wordt verstaan de voorraad grond die wordt aangekocht voor natuurcompensatie. Gronden worden op de balans opgenomen tegen verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. Deze gronden worden op gegeven moment ingericht tot natuur. Na verkoop/overdracht aan een terreinbeherende organisatie voor natuurwaarden, wordt de verkoopopbrengst geboekt ten gunste van de natuurcompensatiebank. Vervolgens wordt ook het verschil tussen de verkoopopbrengst en de geactiveerde waarde geboekt naar de natuurcompensatiebank. Dit gaat dan ten last van bijdragen van partijen die een natuurcompensatieverplichting hebben.

Bodemdaling Veenweiden

Dit betreft de voorraad gronden in het kader van het programma Bodemdaling. De aankopen zijn gedaan in gebieden waar we schuifruimte en mogelijkheden voor gebiedstransformatie zien. De achterliggende strategie is dat met de verworven gronden een proces van kavelruil kan ontstaan. Deze gronden zijn bedoeld o.a. om agrariërs te verleiden om over te gaan tot vernattingsmaatregelen en extensivering.

De omvang van het grondbezit en de risico's is nader toegelicht in de [paragraaf 3.7 Grondbeleid](#) in het jaarverslag.

4.3.2.2 Uitzettingen looptijd korter dan 1 jaar

5. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
<u>a. Vorderingen op openbare lichamen</u>		
Belastingdienst: BTW-compensatiefonds en BTW	30.613	36.094
Het Rijk: opcenten MRB en provinciefonds	11.511	11.807
Overige vorderingen op Openbare lichamen	14.442	6.463
Subtotaal a.	56.566	54.364
<u>b. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		
Uitzettingen bij het Rijk	101.585	82.136
Subtotaal b.	101.585	82.136
<u>c. Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen</u>		
Goed op weg	-	-
Subtotaal c.	-	-
<u>d. Overige vorderingen</u>		
Debiteuren	4.511	11.406
Voorziening dubieuze debiteuren	24-	24-
Subtotaal d.	4.487	11.382
Totaal (a + b + c + d)	162.638	147.881

De voorziening dubieuze debiteuren is gevormd voor het afdekken van risico's op oninbare vorderingen op debiteuren. De berekening van de hoogte van het bedrag van de voorziening is gebaseerd op vorderingen waarbij de inbaarheid van de vordering onzeker is. Voor 2022 is gesteld dat de huidige stand van de voorziening de ondergrens is.

4.3.2.3 Liquide middelen

6. Liquide middelen	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
Kas- en banksaldi	86	84
Totaal	86	84

De liquide middelen vertegenwoordigen direct opvraagbaar geld dat vrijelijk ter beschikking staat. Het betreft de rekening courant saldi bij de banken.

4.3.2.4 Drempelbedrag

Schatkistbankieren houdt in dat instellingen hun liquide middelen aanhouden bij het ministerie van Financiën. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk).

Iedere euro die decentrale overheden aanhouden in de schatkist, vermindert de externe financieringsbehoefte van het Rijk. De decentrale overheden zijn verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist aan te houden. De enige uitzonderingen daarop zijn vastgelegd in de regeling schatkistbankieren decentrale overheden. De belangrijkste uitzondering is het drempelbedrag. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen mag een decentrale overheid gemiddeld over het hele kwartaal maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist aanhouden. Dit is overigens geen verplichting, minder middelen buiten de schatkist houden mag uiteraard ook.

De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid, afgemeten aan de omvang van de begroting (dezelfde maatstaf die ook wordt gebruikt voor de berekening van de kasgeldlimiet). De drempel is nu gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. Indien het begrotingstotaal hoger is dan € 500 miljoen is de drempel gelijk aan € 3,75 miljoen plus 0,2% van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat. De drempel is nooit lager dan € 250.000, wat betekent dat een decentrale overheid altijd gemiddeld € 250.000 buiten de schatkist mag houden.

Op basis van onderstaande, ingevulde berekening is zichtbaar dat de overtollige middelen van de provincie Utrecht per kwartaal gemiddeld onder het drempelbedrag blijven.

Tabel uitgaande van de norm die gold tot 31 december 2022

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	3.771			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	5.741	389	131	192
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	-	3.382	3.640	3.579
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	1.970	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	510.567			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	500.000			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	10.567			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	3.771			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
Verslagjaar					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	516.690	35.421	12.089	17.676
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	5.741	389	131	192

4.3.2.5 Overlopende activa

7. Overlopende activa	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
a. Nog te ontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen		
Zie specificatie onderaan deze tabel cf. artikel 52a, lid 2 (BBV)	16.677	16.414
Subtotaal a.	16.677	16.414
b. Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen		
Detachering / uitleen personeel	262	184
Voorfinanciering bedrijvenregeling Bodemsanering	2.471	2.471
Nog te ontvangen gemeenten / GR-en	954	2.270
Subsidies	5.584	4.167
Openbaar Vervoer	3.573	2.220
Overdracht Merwedekanaal PZH	2.700	1.500
Overigen	879	994
<i>Nog te ontvangen bedragen</i>	<i>16.423</i>	<i>13.807</i>
Af te rekenen subsidies		196
Verzekeringspremies	549	194
Overigen	4.396	4.025
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>	<i>4.945</i>	<i>4.416</i>
Subtotaal b.	21.368	18.223
Totaal (a + b)	38.045	34.637

Toelichting op de overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen

In 2022 zijn de NTO bedragen van de Subsidies, Openbaar vervoer en Overdracht Merwedekanaal met ongeveer 3 mln. afgenomen.

Specificatie van onderdeel a) Nog te ontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen	Saldo 01-01-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Reclas- sificatie	Saldo 31-12-2022
Nog te ontvangen Rijk:					
Specifieke Uitkering OV tbv Syntus restant 20%	2.321		2.321		-
Specifieke Uitkering OV tbv Qbuzz restant 20%	5.466		5.466		-
Specifieke Uitkering OV beschikbaarheidsvergoeding 2021	8.793	1.206-			7.587
Specifieke Uitkering OV beschikbaarheidsvergoeding 2022		42.410	33.943		8.467
Spec uitk Reg. MIT-regeling (F12) *)	97			97	-
Spec uitk Reg. MIT-regeling (F14) * *)	331-	587	1.279		360
Totaal specificatie	16.345	41.791	43.009	97	16.414

*) Specifieke uitkering MIT-regeling (F12) is van de overlopende activa specifieke uitkering naar de overlopende passiva geplaatst.

* *) Specifieke uitkering MIT-regeling (F14) is van de overlopende passiva specifieke uitkering naar de overlopende activa geplaatst.

4.3.3 Vaste passiva

4.3.3.1 Eigen Vermogen

8. Eigen vermogen	Saldo 31-12- 2021	Resultaat- bestem- ming 2021	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12- 2022
a. Algemene reserves					
Saldireserve	157.686	59.790	51.197	67.405	201.268
Reserve Weerstandsvermogen	45.000	-	-	-	45.000
Subtotaal a.	202.686	59.790	51.197	67.405	246.268
b. Bestemmingsreserves					
Afw. aandelen deelnemingen			3.000	-	3.000
Beheer en Onderhoud Openbaar vervoer	2.785		1.034	-	3.819
Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	28.026		3.220	24.532	6.714
Cofinancieringsfonds	2.022		-	1.600	422
Egalisatie Bodemsanering	6.588		-	2.206	4.382
Energietransitie	2.000		1.720		3.720
Gebiedsprocessen Stikstof	9.697		6.045	-	15.742
Groot onderhoud Huisvesting	4.162		-	105	4.056
Hart vd Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg	1.241		5.786	-	7.027
IGP/RAP	3.900		-	1.900	2.000
Investeringsfonds Provinciaal erfgoed	383		-	270	113
Kapitaallasten Uithoflijn	44.986		4.149	49.135	0
Lastneming subsidies	-		7.528	-	7.528
Meerjarige projecten	13.790		13.441	10.725	16.505
Mobiliteitsprogramma	94.500		21.795	12.346	103.949
OV Concessie	17.069		20.051	156	36.964
Programma Landelijk gebied	56.372		7.158	3.264	60.266
Realisatiestrategie Natuurvisie	12.072		1.805	1.145	12.732
Wonen-Binnenstedelijke ontwikkeling	2.574		-	2.574	-0
Subtotaal b.	302.165	-	96.733	109.958	288.939
c. Resultaat boekjaar					
Resultaat boekjaar 2021	59.790	59.790-	-	-	-
Resultaat boekjaar 2022	-	-	46.188	-	46.188
Subtotaal c.	59.790	59.790-	46.188	-	46.188
Totaal (a + b + c)	564.642	0-	194.118	177.363	581.396

Algemene Reserve:

De algemene reserve dient primair als buffer voor de financiële risico's die voortvloeien uit de taakuitoefening van de provincie. Deze risico's hebben veelal betrekking op specifieke dossiers en activiteiten van de provincie, maar zijn deels ook inherent aan de bedrijfsvoering.

Bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door Provinciale Staten een bepaalde bestemming gegeven is. Middelen die zijn vastgelegd in een bestemmingsreserve kunnen niet voor een ander doel worden uitgegeven, tenzij Provinciale Staten met een besluit de bestemming wijzigt. Vigerend beleid is dat de provincie Utrecht ernaar streeft om het aantal bestemmingsreserves tot een minimum te beperken. Bestemmingsreserves worden bij

voorkeur slechts ingesteld voor tijdelijke en bijzondere doeleinden. Bestemmingsreserves onderscheiden zich van de algemene reserves doordat er sprake is van vastgelegde toekomstige aanwending, maar er bestaat nog geen wettelijke of feitelijke verplichting ten opzichte van derden. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld een voorziening. In bijlage 6 'Meerjarig beeld reserves' ziet u het geprognosticeerd verloop van de bestemmingsreserves, gebaseerd op de huidige inzichten en plannings voor de activiteiten die tot deze stortingen en onttrekkingen leiden.

Resultaat boekjaar 2022:

De jaarstukken 2022 sluiten met een positief saldo van € 46,188 mln. Overeenkomstig besluitvorming door Provinciale Staten is het positieve saldo van de jaarstukken 2021 in de saldireserve gestort evenals een bedrag van € 2,062 mln. dat aan de bestemmingsreserves is onttrokken, daarnaast is er ook bedrag van € 0,128 mln. dat in de bestemmingsreserves is gestort. Op basis van bestemmingsvoorstellen is € 23,401 mln. aan de saldireserve onttrokken en toegevoegd aan exploitatiebudgetten.

Ter vervanging van de informatiebladen reserves zijn onderstaande overzichten toegevoegd als toelichting op het eigen vermogen in de balans.

Algemene reserves

Naam reserve	Saldireserve
Doel van de reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegenvallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.
Functie	Algemeen
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	In de primaire Begroting 2023 (inclusief amendementen) zijn diverse onttrekkingen voorzien voor de jaren t/m 2026, en een beperkte storting in 2025. Per saldo neemt de reserve daardoor af in die jaren met een bedrag van circa € 129 mln. (exclusief toevoeging begrotingssaldi 2023-2026).
Voorwaarde van de besteding	PS besluit over de inzet van de saldireserve.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			157.686	
Storting		51.197	110.987	-59.790
Onttrekking		-62.405	-67.405	5.000
Stand van de reserve per 31-12-2022			201.268	

Toelichting mutaties 2022	De mutatie in storting van € 59,79 miljoen betreft het resultaat van de vastgestelde jaarrekening 2021. De hogere onttrekking van € 5 miljoen betreft de vorming van de bestemmingsreserve Strategisch grondbeleid, besloten door PS op 16 november 2022 (PS2022RGW123-01).
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Weerstandsvermogen
Doel van de reserve	Het weerstandsvermogen is de mate waarin de provincie Utrecht in staat is de financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder aantasting van bestaand beleid
Instellingsbesluit	PS d.d. 9 december 2020
Functie	Algemeen
Voeding	De reserve Weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar afgeroomd of aangevuld tot afgerond € 45 miljoen; of het dichtstbijzijnde lagere of hogere bedrag om te voldoen aan de bandbreedte dat de ratio weerstandsvermogen ligt tussen de 1.4 en 2.0. Er kan afhankelijk van de business case een risicobeoordeling plaatsvinden bij de geïdentificeerde risico's. Op basis van deze beoordeling kan er een risicoreservering gestort worden in de reserve Weerstandsvermogen.
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	N.v.t., zie ook 'voorwaarden besteding'
Voorwaarde van de besteding	Als risico's zich voordoen die zijn opgenomen in het weerstandsrisicoprofiel, dan wordt de reserve weerstandsvermogen aangewend ter dekking van die financiële gevolgen, mits alle mogelijke beheersmaatregelen zijn genomen.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			45.000	
Storting		3.250	3.250	
Onttrekking		-3.250	-3.250	
Stand van de reserve per 31-12-2022			45.000	

Toelichting mutaties 2022	<p>De begrote storting in 2021 betreft de risico afdekking voor de totale agiostorting vanuit de provincie Utrecht in de ROM Regio Utrecht. Vanuit de primaire Begroting 2021 betreft dit € 1,25 mln. In de Voorjaarsrapportage 2021 is besloten om aanvullend € 8 mln. aan aandelen aan te kopen, dat resulteerde in een storting van € 2 mln. in de reserve Weerstandsvermogen. Deze begrote mutaties zijn ook allemaal als zodanig verwerkt.</p> <p>De begrote onttrekking in 2021 betreft de afroming van de reserve Weerstandsvermogen van het deel boven de € 45 mln., in lijn met de gemaakte afspraken in de kernnota weerstandsvermogen en risicobeheersing (PS2020FAC07-02). Deze begrote mutatie is ook verwerkt in de jaarrekening.</p>
---------------------------	---

Bestemmingsreserves

Naam reserve	Reserve Afwaardering aandelen deelnemingen
Doel van de reserve	Afdekken onrendabele investeringen van deelnemingen door de provincie Utrecht
Instellingsbesluit	PS 22 september 2021
Functie	Egaliseren
Voeding	In de jaren 2022-2025 wordt ieder jaar € 3 mln. (totaal € 12 mln.) toegevoegd aan de reserve voor afdekking van onrendabele investeringen door de OMU. Toevoeging is overeenkomstig PS voorstel van 22 september 2021 over intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen.
Eindjaar	2036
Bandbreedte (min. en max.)	€ 12 milj.
Bestedingsplan	n.v.t
Voorwaarde van de besteding	De reserve dient aangewend te worden ter dekking van een afwaardering van aandelen.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022				
Storting		3.000	3.000	
Onttrekking				
Stand van de reserve per 31-12-2022			3.000	

Toelichting mutaties 2022	Storting in de reserve is conform begroting.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer
Doel van de reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de openbaar vervoer assets
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 30-10-2019
Functie	Egaliseren
Voeding	Voor het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van het bus en tramvervoersysteem wordt eenmaal in de vier jaar een Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Op basis daarvan is het beschikbare budget bepaald voor de komende periode. In 2021 is de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit vastgesteld en bij de Kadernota 2022 is het jaarlijks beschikbare budget voor uitgaven Beheer en onderhoud Openbaar vervoer verhoogd naar € 21,029 mln. Het vast onderhoud loopt via de exploitatie en plussen en minnen worden verrekend met het rekeningsaldo. Het variabele deel loopt via de exploitatie waarbij de plussen en minnen met deze reserve worden verrekend. Jaarlijks wordt aan de hand de Nota Kapitaalgoederen een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het MOP laat echter geen constant beeld zien over de jaren, er is sprake van jaren dat er minder wordt uitgegeven en ook van jaren dat er meer wordt uitgegeven dan het beschikbare budget voor variabel onderhoud. Door de lasten en baten voor variabel onderhoud vanuit het MOP Openbaar Vervoer te verrekenen met de reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer kunnen deze schommelingen worden opgevangen.
Eindjaar	2061
Bandbreedte (min. en max.)	0 € 100 milj.
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Conform de berekening die gemaakt is bij Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is er geen vrije ruimte in deze reserve
Voorwaarde van de besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investerings gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheeren onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			2.785	
Storting		175	1.034	-859
Onttrekking	-435	-435		-435
Stand van de reserve per 31-12-2022			3.819	

Toelichting mutaties 2022	De reservering voor een aantal uitgaven bleek niet nodig omdat andere oplossingen zijn ingezet. Bovendien heeft zich vertraging in een aantal projecten voorgedaan waardoor bestedingen doorschuiven naar 2023. Hierdoor heeft de begrote onttrekking niet plaatsgevonden en is het restant budget gestort in deze egalisereserve.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen
Doel van de reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de (vaar)wegen. Egaliseren van exploitatiekosten van het variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12
Functie	Egaliseren
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.
Eindjaar	2055
Bandbreedte (min. en max.)	0 € 25 milj.
Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP wegen en vaarwegen. Het MOP wegen en vaarwegen is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Conform de berekening die gemaakt is bij Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is er geen vrije ruimte in deze reserve.
Voorwaarde van de besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP wegen en vaarwegen. Het MOP wegen en vaarwegen is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investerings gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheeren onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			28.026	
Storting		3.220	3.220	
Onttrekking		-25.799	-24.532	1.267
Stand van de reserve per 31-12-2022			6.714	

Toelichting mutaties 2022	De storting is conform de begroting gerealiseerd. In 2022 is € 1.267 minder onttrokken aan de reserve. Dit is het gevolg van lagere bestedingen welke met name zijn veroorzaakt bij de assets Verkeersmanagement/VRI en Openbare verlichting. De werkzaamheden van deze assets zijn grotendeels niet uitgevoerd vanwege een contractueel conflict met de aannemer over de scope en de planning (IPC-contract).
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Cofinancieringsfonds
Doel van de reserve	Economische stimulering door bijdragen van max. 60% van de totale projectkosten aan projecten met een aantoonbaar economisch effect voor de regio Utrecht op het gebied van: life sciences, creatieve industrie (gaming, multimedia en design), duurzaamheidseconomie, kennisvalorisatie en bevordering van innovatie bij het mkb; Middels deze cofinanciering maakt de provincie projecten mogelijk die de kenniseconomie en innovatie stimuleren in de meest kansrijke clusters van de regionale economie. Hierbij is de koppeling met de EBU agenda leidend.
Instellingsbesluit	PS2007BEM06 d.d. 15 februari 2007, PS2011MME04 d.d. 7 februari 2011
Functie	Besteden
Voeding	De initiële voeding bestond uit de structurele budgetten Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 561.000), SER Utrecht (€ 27.000), Ondersteuning Arbeidsmarktbeleid (€ 56.000) en de vrij besteedbare middelen uit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling (€ 1.184.000). Ook werd besloten om € 6.522.000 vanuit de huidige reserve Cofinancieringsfonds te herbestemmen € 1.184.000 vanuit de reserve Stimulering Economische Ontwikkeling te herbestemmen in de reserve Cofinancieringsfonds kennis en innovatie. (PS2011MME04).
Eindjaar	2023
Bandbreedte (min. en max.)	0 € 10 milj.
Bestedingsplan	Deze middelen zijn bedoeld voor de tweede tranche USP Bilthoven ad € 110.000 en voor de derde en laatste tranche van de HULAF ad € 300.000.
Voorwaarde van de besteding	Voorwaarden van bestedingen in subsidievorm worden gelegd in de Algemene subsidieverordening van de provincie in combinatie met een uitvoeringsverordening. In andere dan subsidie vormen (bijv. via opdrachten) kan het fonds ingezet worden binnen de kaders en doelen van het instellingsbesluit van PS.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			2.022	
Storting				
Onttrekking		-1.600	-1.600	
Stand van de reserve per 31-12-2022			422	

Toelichting mutaties 2022	De onttrekking in de reserve is conform begroting.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Egalisatie bodemsanering
Doel van de reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020). Verlengd tot en met 2023
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)
Functie	Egaliseren
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.
Eindjaar	2023
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Zie vastgesteld Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2023. (PUB) Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021
Voorwaarde van de besteding	Conform Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2023. Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			6.588	
Storting				
Onttrekking		-1.459	-2.206	747
Stand van de reserve per 31-12-2022			4.382	

Toelichting mutaties 2022	De onttrekking van 2.206 volgt uit het resultaat op Programma 3 Bodemsanering. Het grootste deel van de hogere onttrekking van 747 heeft betrekking op hogere onderhoudskosten
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Energietransitie
Doel van de reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven subsidies Energietransitie
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020 (B2021)
Functie	Egaliseren
Voeding	Binnen de Programmabegroting (programma 4 Energietransitie) is over de periode 2021 – 2024 € 12 mln. beschikbaar voor de uitvoering van projecten via subsidies middels een jaarlijkse storting van € 3 mln. in 2021, € 3,1 mln. in 2022, € 3,6 mln. in 2023 en € 2,3 mln. in 2024. De reserve wordt per 31 december 2024 opgeheven en het dan resterende saldo wordt toegevoegd aan de saldi reserve. Voor verlenging van de looptijd is een apart PS besluit nodig
Eindjaar	2024
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	n.v.t.
Voorwaarde van de besteding	n.v.t.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			2.000	
Storting	100	4.510	1.720	2.790
Onttrekking				
Stand van de reserve per 31-12-2022			3.720	

Toelichting mutaties 2022	<p>De stortingen in 2022 in deze reserve Energietransitie zijn, naast de primitieve begroting (€100.000), gebaseerd op besluitvorming bij de jaarrekening 2021 (€1.259.000), de zomernota (€750.000) en bij de slotwijziging (€2.401.000). Hiermee is het resultaat op Programma 4 Energietransitie van €2.790.000 gesaldeerd tot € 1.720.000.</p> <p>Het grootste deel €2.435.000 heeft betrekking op isolatievouchers die uitgereikt zijn aan 10 gemeenten. Bij de slotwijziging is er van uitgegaan dat de beschikking hiervan in 2023 zou gaan plaatsvinden, maar deze zijn al in 2022 beschikbaar. Daarnaast zijn er meer subsidie aanvragen afgehandeld en beschikbaar dan waar rekening meegehouden was.</p>
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Gebiedsprocessen Stikstof
Doel van de reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven gebiedsgerichte aanpak Stikstof (spoor 2 en 3)
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020
Functie	Besteden
Voeding	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (€ 10 miljoen). Daarnaast kan de reserve toenemen door een storting van niet-bestede incidentele middelen in de exploitatie (programmabegroting).
Eindjaar	2099
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Lasten m.b.t. activiteiten die leiden tot het reduceren van stikstof
Voorwaarde van de besteding	Bijdragen aan doel van reductie van stikstof.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			9.697	
Storting		6.045	6.045	
Onttrekking	-6.100			
Stand van de reserve per 31-12-2022			15.742	

Toelichting mutaties 2022	Storting is conform begroting 2022.
---------------------------	-------------------------------------

Naam reserve	Reserve Groot onderhoud huisvesting
Doel van de reserve	Het egaliseren van fluctuaties in de begroting als gevolg van groot onderhoud huisvesting.
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04). In de Begroting 2021 is toegelicht dat de reserve is omgezet naar een reserve voor groot onderhoud.
Functie	Egaliseren
Voeding	Bij de vaststelling van de jaarrekening 2019 is het resterende saldo vanuit de voorzieningen groot onderhoud vrijgevallen en in deze reserve gestort. Op basis van het meerjarig onderhoudsplan (MOP) wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt welke bestedingen zullen plaatsvinden. Het verschil van deze bestedingen ten opzichte van het in de begroting aanwezige, structurele onderhoudsbudget wordt verrekend met deze reserve (zowel plussen als minnen).
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	0 € 5 milj.
Bestedingsplan	Bestedingen voor het onderhoud van de panden moeten zijn opgenomen in het MOP huisvesting. Het MOP huisvesting is onderdeel van de begroting. Het verschil van deze bestedingen ten opzichte van het in de begroting aanwezige, structurele onderhoudsbudget wordt verrekend met deze reserve (zowel plussen als minnen). Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten.
Voorwaarde van de besteding	Bestedingen voor het onderhoud van de panden moeten zijn opgenomen in het MOP huisvesting. Het MOP huisvesting is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			4.162	
Storting				
Onttrekking			-105	105
Stand van de reserve per 31-12-2022			4.056	

Toelichting mutaties 2022	Op basis van het meerjarig onderhoudsplan (MOP) wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt welke bestedingen zullen plaatsvinden. In 2022 zijn er meer onderhoudskosten gemaakt dan begroot. Dit heeft gezorgd voor een onttrekking.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Hart v.d. Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg
Doel van de reserve	Het gebiedsontwikkelingsprogramma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg is financieel gezien budgettair neutraal opgezet: de investeringen in de natuurontwikkelingsprojecten worden terugverdiend door de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijventerreinprojecten. Deze reserve is bedoeld om alle tussentijdse voor- en nadelen via deze reserve te vereffenen en beschikbaar te houden voor het programma.
Instellingsbesluit	Jaarlijks wordt in de jaarrekening de baten en lasten m.b.t. de uitvoering van het Programma HvdH/VBS afgewikkeld op deze reserve
Functie	Egaliseren
Voeding	Jaarlijkse afwikkeling van baten en lasten die onderdeel zijn van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.
Eindjaar	2026
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Afwikkeling van lasten en baten op beleidsprogramma 1 die samenhangen met het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.
Voorwaarde van de besteding	De besteding van deze reserve is gekoppeld aan het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			1.241	
Storting	128	5.951	5.786	165
Onttrekking				
Stand van de reserve per 31-12-2022			7.027	

Toelichting mutaties 2022	Er is in 2022 minder gestort dan begroot is, de winstneming is lager dan begroot. De winstneming wordt berekend door de realisatie af te zetten tegen de eindwaarde van de projecten. De realisatie is achter gebleven ten opzichte van de begroting.
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)
Doel van de reserve	De eerder in de reserve gestorte middelen beschikbaar houden zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014 Bij vaststellen jaarrekening 2013
Functie	Besteden
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Vanaf 2016 was er jaarlijks structureel € 2,779 mln. beschikbaar, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve werd gestort. Sinds 2021 wordt er toegewerkt naar een afronding van deze reserve door besteding van de resterende middelen.
Eindjaar	2024
Bandbreedte (min. en max.)	0 € 36,05 milj.
Bestedingsplan	De planvorming en realisatie van gebiedsontwikkeling rond dijkversterking Culemborgse veer-Beatrix Sluizen. Dit bedrag is reeds voor dit project gelabeld. In 2023 wordt een bestedingsplan gepresenteerd aan de staten, ter goedkeuring.
Voorwaarde van de besteding	Inzet van IGP-investeringsbudget voor een IGP project is alleen mogelijk o.b.v. een door uw staten vastgesteld 'realisatieplan'.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			3.900	
Storting				
Onttrekking		-1.900	-1.900	
Stand van de reserve per 31-12-2022			2.000	

Toelichting mutaties 2022	De onttrekking is conform begroting 2022.
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed
Doel van de reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels.
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)
Functie	Besteden
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.
Eindjaar	2025
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Het bestedingsplan is gericht op de extra subsidieaanvragen voor Erfgoedparels in het jaar 2023.
Voorwaarde van de besteding	N.v.t.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			383	
Storting				
Onttrekking		-270	-270	
Stand van de reserve per 31-12-2022			113	

Toelichting mutaties 2022	De onttrekking in de reserve is conform begroting.
---------------------------	--

Naam reserve		Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	
Doel van de reserve	Dekking kapitaallasten extra krediet voor Uithoflijn, Ontvangstorganisatie en Proefbedrijf en Nieuwe Tramremise		
Instellingsbesluit	PS 12-02-2018 PS2018MME06 en PS 09-07-2018 Kadernota 2019-2022 Deze reserve is opgeheven bij besluit Kadernota 2023 per 31 december 2022.		
Functie	n.v.t. wordt opgeheven		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Mobiliteit, conform statenvoorstel 12-02-2018		
Eindjaar	2022		
Bandbreedte (min. en max.)	0		€ 85 milj.
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde van de besteding	n.v.t.		

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			44.986	
Storting	4.149	4.149	4.149	
Onttrekking		-49.135	-49.135	
Stand van de reserve per 31-12-2022				

Toelichting mutaties 2022	Deze reserve is opgeheven. De storting en onttrekking hebben conform besluitvorming plaatsgevonden.
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Lastneming subsidies
Doel van de reserve	Verstekte meerjarige projectsubsidies egaliseren conform BBV
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020
Functie	Egaliseren
Voeding	Toegekende projectsubsidiegelden waarvan de lasten niet worden genomen in het jaar van beschikken.
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	n.v.t.
Voorwaarde van de besteding	In eerdere jaren moet een projectsubsidie zijn toegekend waardoor een dotatie aan de reserve heeft plaatsgevonden.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022				
Storting		6.295	7.528	-1.233
Onttrekking				
Stand van de reserve per 31-12-2022			7.528	

Toelichting mutaties 2022	De storting heeft conform de begroting plaatsgevonden. Daarnaast heeft er een niet-begrote storting (€1,2 miljoen) plaatsgevonden in verband met een meerjarige subsidie voor Vroege Fase Financiering aan de ROM.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Meerjarige programma's en projecten
Doel van de reserve	Zekerheid creëren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectbudgetten.
Instellingsbesluit	De reserve is initieel ingesteld bij besluit van PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06). Bij vaststelling van de Nota Reserves en voorzieningen (11 mei 2022) is de reserve hernoemd naar 'Meerjarige programma's en projecten'.
Functie	Besteden
Voeding	Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend via de planning- en controlcyclus. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief): a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed; b) overboeking van een restant budget is alleen mogelijk, indien het project is gestart; c) alleen verwachte kosten overboeken; d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	
Voorwaarde van de besteding	

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			13.789	
Storting		9.238	13.441	-4.203
Onttrekking		-10.725	-10.725	
Stand van de reserve per 31-12-2022			16.505	

Toelichting mutaties 2022	Deze reserve bestaat uit een tiental projecten, waarbij het verschil met name is ontstaan door een initiële storting van € 5 miljoen in de nieuwe bestemmingsreserve Strategische grondvoorraad.
---------------------------	--

Naam reserve	Reserve Mobiliteitsprogramma
Doel van de reserve	Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor het realiseren van de doelstellingen van het Mobiliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.
Functie	Besteden
Voeding	Er is geen sprake van structurele voeding. Kasritme verschillen en bedragen die gereserveerd moeten blijven voor toekomstige uitgaven worden incidenteel in deze reserve gestort.
Eindjaar	n.v.t.
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. En bestedingen conform het nieuwe uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2019-2023. Daarnaast wordt ook de cofinanciering van regionale programma's zoals No regret maatregelen en Goed op Weg uit deze reserve gedekt.
Voorwaarde van de besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			94.500	
Storting		21.795	21.795	
Onttrekking		-12.346	-12.346	
Stand van de reserve per 31-12-2022			103.949	

Toelichting mutaties 2022	<p>De begrote stortingen van totaal € 21.795 zijn in 2022 gerealiseerd en betreffen de volgende mutaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - overheveling reserve NRU naar reserve Mobiliteit € 9.000 - subsidies Knooppunten, Fiets en Verkeersveiligheid € 4.278 - aanpassing kasritme Doorfietsroutes € 6.371 <p>De begrote onttrekkingen van totaal € 12.346 zijn in 2022 gerealiseerd en betreffen de volgende mutaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - onze bijdragen aan regionale programma's zoals MIRT verkenningen, Goed op Weg, U-Ned en No-regret € 11.746 - subsidie aan gemeente Eemnes A27 € 0,6
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve OV Concessie
Doel van de reserve	Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers. Door egaliseren financiële effecten van de exploitatiesubsidie OV incl. Regiotaxi m.b.t. indexering, reizigers (opbrengsten)groei (U-OV) en afrekeningen c.q. bijstellingen. Dit betreft dus ook de hogere lasten in verband met de verlenging van de concessie tot en met 2025.
Instellingsbesluit	Aankondiging in de Kadernota 2019-2022. PS 09-07-2018 PS2018PS05 Besluit bij Begroting 2019 05-11-2018 Besluit bij Begroting 2020 30-10-2019
Functie	Egaliseren
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Bereikbaarheid Openbaar Vervoer, conform Financiële spelregels exploitatiesubsidie OV opgenomen in de Kadernota 2019-2022, PS 09-07-2018. Positieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten wordt in de reserve gestort. Het negatieve resultaat wordt uit de reserve onttrokken. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen. Om de financiële effecten van de verlenging van de concessies tot en met 2025 op te kunnen vangen hebben er bij de Zomernota 2022 en de Begroting 2023 extra stortingen plaatsgevonden.
Eindjaar	2027
Bandbreedte (min. en max.)	€ 60 milj.
Bestedingsplan	Egalisatie exploitatiesubsidie OV incl. regiotaxi. Daarnaast wordt de beschikbare ruimte ingezet worden voor de hogere kosten voor het verlengen van de huidige concessies.
Voorwaarde van de besteding	Negatieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden uit de reserve onttrokken. Het positieve resultaat wordt in de reserve gestort. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de reserve per 01-01-2022			17.069	
Storting		17.231	20.051	-2.820
Onttrekking	-3.343	-800	-156	-644
Stand van de reserve per 31-12-2022			36.964	

Toelichting mutaties 2022	Totaal was er dit jaar € 154 mln. beschikbaar voor de OV concessies. Conform de begroting wordt € 17,2 mln. hiervan gestort in de reserve voor toekomstige jaren. Doordat de totale subsidie uitgaven lager uitvallen dan de resterende begrote € 137 mln. voor 2022 is er iets meer beschikbaar om te storten, namelijk € 20,0 mln. De geraamde onttrekking is voor de Proef gratis OV voor ouderen. Bij de begroting is rekening gehouden met de kosten voor de afgenomen abonnementen. In de realisatie zijn deze echter nog niet opgenomen en zal verrekening van de abonnementen met de vervoerder pas in 2023 plaatsvinden
---------------------------	---

--	--

Naam reserve	Reserve Programma Landelijk gebied
Doel van de reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsiëring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, bosbeleid.
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)
Functie	Besteden
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Bij de Kadernota 2023-2026 zijn aanvullende middelen gestort voor strategisch bosbeleid (€ 24,2 miljoen) en GLB-NSP (€ 20,1 miljoen).
Eindjaar	2027
Bandbreedte (min. en max.)	n.v.t. n.v.t.
Bestedingsplan	Voor de periode 2016-2020 zijn de projecten en programma's bekend en begroot; AVP wordt in overleg met gebiedspartners vastgelegd in gebiedsprogramma's met uitvoeringsplannen. Voor 2021 t/m 2023 zijn er jaarplannen opgesteld.
Voorwaarde van de besteding	Besteding moet in overeenstemming zijn met het kaderdocument AVP 2016-2022 en de jaarplannen AVP 2021 t/m 2023.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			56.372	
Storting		7.158	7.158	
Onttrekking		-3.264	-3.264	
Stand van de reserve per 31-12-2022			60.267	

Toelichting mutaties 2022	De reserve Landelijk Gebied bestaat uit diverse deelreserves zoals NNN, N2000, POP3, Groene contour, RODS, LG programma 2, 3, 7 en 8. Boekingen zijn conform begroting.
---------------------------	---

Naam reserve	Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie
Doel van de reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX) Begroting 2019
Functie	Besteden
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van € 19,07 miljoen.
Eindjaar	2027
Bandbreedte (min. en max.)	€ 19,07 milj.
Bestedingsplan	Besteding moet in overeenstemming zijn met de opgaven uit de Natuurvisie uitgewerkt in de Realisatiestrategie.
Voorwaarde van de besteding	Hoofdregeel is als middelen worden onttrokken en niet worden gebruikt binnen de kostenplaats dan blijven deze in de RSN. Onderbesteding van het deel van de kostenplaats van de algemene middelen kan via een gemotiveerd bestemmingsvoorstel mogelijk alsnog terugvloeien of worden doorgeschoven.

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			12.072	
Storting	-1.805		-1.805	
Onttrekking	1.145		1.145	
Stand van de reserve per 31-12-2022			12.732	

Toelichting mutaties 2022	Begroting en storting conform 2022.
---------------------------	-------------------------------------

Naam reserve		Reserve Wonen - Binnenstedelijke ontwikkeling
Doel van de reserve	(co)Financiering van de projecten en activiteiten uit het Actieplan Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling 2012-2015. Binnen het programmabudget kan het geld op drie manieren ingezet worden: via directe beïnvloeding van de processen in de woningmarkt door middel van de inzet op regionale afstemming, kennisdeling en stimuleren van het proces op een aanjagende wijze; via het financieel instrumentarium en via participatie in complexe projecten en gebiedsontwikkeling.	
Instellingsbesluit	PS 23 april 2012 (PS2012WMC02)	
Functie	n.v.t. wordt opgegeven	
Voeding	Resterende middelen programma 2010-2015 en Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven, aangevuld met het saldo van de structurele middelen indien minder wordt uitgegeven dan structureel begroot.	
Eindjaar	2022	
Bandbreedte (min. en max.)	€ 10 milj.	
Bestedingsplan	Conform bestedingsplan programma Binnenstedelijke ontwikkeling 2017-2020.	
Voorwaarde van de besteding		

Financiële informatie	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de reserve per 01-01-2022			2.574	
Storting				
Onttrekking		-2.574	-2.574	
Stand van de reserve per 31-12-2022				

Toelichting mutaties 2022	Onttrekking is conform begroting 2022.
---------------------------	--

4.3.3.2 Voorzieningen

9. Voorzieningen	Saldo 31-12-2021	Vrijval	Toe- voegingen	Aan- wendingen	Saldo 31-12-2022
<u>a. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>					
Voorziening NAR regeling	801		25	553	272
Voorziening Nazorg stortplaats Maarsbergen	721				721
Voorziening Nazorg stortplaatsen	1.068			13	1.055
Voorziening Pensioenen GS	11.037	1.267	40	497	9.313
Voorziening Spaarverlof	3.849	99			3.749
Voorziening Vitaliteitsverlof	627		73	360	339
Voorziening Energiefondsen	400			400	-
Subtotaal a.	18.502	1.366	138	1.824	15.450
<u>b. Egalisatievoorzieningen</u>					
Niet van toepassing in 2021					
Subtotaal b.	-	-	-	-	-
<u>c. Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is</u>					
Voorziening ontgrondingenwet	46		35		81
Voorziening Grondwaterheffing	2.183		1.295	1.252	2.226
Subtotaal c.	2.229	-	1.331	1.252	2.308
<u>d. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden</u>					
Niet van toepassing in 2021					
Subtotaal d.	-	-	-	-	-
Totaal (a + b + c + d)	20.731	1.366	1.468	3.076	17.758

De voorziening pensioenen GS heeft betrekking op toekomstige pensioenverplichtingen van (voormalig) GS leden. De voorziening Spaarverlof is gevormd vanwege de opbouw van verlofuren, die op een later tijdstip worden opgenomen.

De voorziening Energiefondsen is ingesteld om het verwachten tekort in het Energiefonds Utrecht, dat ontstaat als de lening van de BNG (waarvoor wij borg staan), aan het eind van de looptijd in 2038 moet worden afbetaald. Het bedrag in de voorziening is in 2022 vrijgevallen.

Voor een nadere specificatie verwijzen wij u naar bijlage 2.

Naast de hierboven gespecificeerde voorzieningen die aan de passiva zijde van de balans zijn gepresenteerd, zijn er nog een tweetal voorzieningen die conform de regelgeving van het BBV worden gesaldeerd met de activa zijde van de balans:

- De voorziening Dekking Financieel Risico Grondbedrijf is in mindering gebracht bij de Voorraden onder de subcategorie 'Gereed product en handelsgoederen'.
- De voorziening Diverse leningen is in mindering gebracht bij de Financiële vaste activa onder de post 'Overige langlopende leningen'.

4.3.3.3 Vaste schulden

10. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	Saldo 31-12-2021	Mutatie	Saldo 31-12-2022
Niet van toepassing in 2022	-	-	-
Totaal	-	-	-

4.3.4 Vlottende passiva

4.3.4.1 Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

11. Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
Overige schulden	17.386	13.072
Totaal	17.386	13.072

4.3.4.2 Overlopende passiva

12. Overlopende passiva	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
<u>a. Nog te betalen verplichtingen</u>		
Subsidieverplichtingen	208.943	219.221
Overige verplichtingen	13.595	8.682
Overdracht Merwedekanaal PZH	14.493	0
Nog te betalen kosten Subsidies	1.175	1.968
Nog te betalen randwegen	500	500
Nog te betalen openbaar vervoer	2.179	355
Nog te betalen loonheffing en premie ABP en Belasting, etc.	4.931	5.509
Nog te betalen energie lasten	255	-
Nog te betalen bedragen Regiotram	1.551	-
Nog te betalen Inhuur/Detachering	713	597
Nog te betalen Syntus	1.860	1.668
Nog te betalen concessies	1.844	3.302
Nog te betalen accountantskosten	131	160
Nog te betalen Baggerprojecten	1.142	1.188
Overige nog te betalen bedragen	4.201	2.621
Subtotaal a.	257.514	245.771
<u>b. Vooruitontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen</u>		
Zie specificatie onderaan deze tabel cf. artikel 52a, lid 1 (BBV)	54.950	56.268
Subtotaal b.	54.950	56.268
<u>c. Overige vooruitontvangen bedragen</u>		
Subsidies	2.013	961
Project Driebergen-Zeist	4.868	2.236
Overige vooruitontvangen bedragen	177	327
Subtotaal c.	7.058	3.524
<u>d. Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen</u>		
NHW nationaal	832	869
Groene Hart	631	427
P4	96	99
Hart van de Heuvelrug samenwerking	9	27
Monumentenwacht Limburg	57	-
Limes samenwerking	122	45
Pact Ruigenhoek NHW	316	241
Subtotaal d.	2.064	1.709
Totaal (a + b + c + d)	321.586	307.272

Specificatie van onderdeel b) Vooruitontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen	Saldo 31-12-2021	Ontvangen bedragen	Bestedingen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2022
Spec Uik KTA MIRT (E33)	3.346		1.697	1.648
Spec Uitm Stim vv Maatr (E20)	3.789	-	-	3.789
Spec Uitm Snelfiets routes (E10)	1.274		1.274	-
Spec Uitm Verkeersmaatregelen (E38)	-			-
Spec Uitm MAAS-pilots (E17)	189	275	464	0
Spec Uik N-wegen (E12)	653	75	103	625
Spec Uitm bodemdaling Veenweide (L10)	17.988		960	17.028
Spec Uitm Ontzorgingsprogr. Maatsch. Vastg (C13)	1.807	1.257	1.720	1.344
SPUK Flexibele inzet woningbouw (C41) en (C210)	-	3.663	2.736	927
Spec uitk MKB Deals (F11)	10		10	-
Spec uitk Reg. MIT-regeling (F12) *)	97-	108		11
Spec Uitm programma Natuur (L16B)	3.741	13.290	14.670	2.361
Spec Uitm Prov aankoop Veehouderij (L8)	5.908			5.908
SPUK Tijdelijke Regeling Bodem (E58)	3.413	4.951	5.195	3.169
SPUK Fietsbrug A12 (E68)	5.250			5.250
SPUK Tijdelijke Verkeersinfra (E56)	6.827	1.602	1.082	7.347
SPUK Kansmakersteam	300		300	-
SPUK NOVI-gebieden (C59)	207	207	75	338
Verzameluitkering BZK (C99)	14		14	-
Spec uitk Reg MIT-reg. (F14) * *)	331			-
SPUK Opstellen-uitvoeren Woondeals	-	410		410
SPUK Bodem 2022 spoedlocaties (E83)	-	4.467	721	3.746
SPUK Schone Lucht Akkoord 2022 (E53)	-	103	43	61
SPUK ontzorging maatsch vastgoed 2e tranche (C86)	-	1.233		1.233
Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	-	258		258
SPUK intelligente verkeersregelininstallaties (E85)	-	500		500
SPUK MIT 2022 (F25)	-	758	442	316
Totaal specificatie	54.950	33.157	31.508	56.268

*) Specifieke uitkering MIT-regeling (F12) is van de overlopende passiva specifieke uitkering naar de overlopen activa geplaatst.

* *) Specifieke uitkering MIT-regeling (F14) is van de overlopende activa specifieke uitkering naar de overlopen passiva geplaatst

Toelichting op de Subsidieverplichtingen

In de subsidieverplichtingen is een post opgenomen van € 57,7 miljoen die betrekking heeft op de rondweg Amersfoort, dan wel uit te werken plannen met de Regio Amersfoort.

Toelichting op de vooruitontvangen voorschotbedragen op specifieke doeluitkeringen

Van het Rijk hebben we diverse voorschotbedragen ontvangen van specifieke uitkeringen. We mogen deze middelen alleen inzetten voor de doeleinden die aan deze uitkering zijn verbonden. Als we deze middelen niet inzetten, dienen ze te worden terugbetaald aan het Rijk. Om die reden zijn deze ontvangen voorschotbedragen verantwoord als een schuld (overlopende passiva). De ontvangen middelen verwachten we vanaf 2022 in te gaan zetten voor de genoemde doeleinden.

4.3.5 Buiten de balans opgenomen bedragen

4.3.5.1 Staat van gewaarborgde gelden

Borgstellingen	Oorspronkelijk bedrag lening	% borgstelling	Restant lening(en) 31-12-2021	Restant lening(en) 31-12-2022	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waarborging
Provincie-ambtenaren (hypotheken)	-	100,0%	195	186	186	Aflopend
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335	100,0%	2.801	2.609	2.609	2034
Garantiefonds Energie	4.009	100,0%	1.436	1.204	1.204	2031
Stichting Huisvesting SV Kampong	600	100,0%	443	403	403	2032
VVE Hoofdcentrum Leusden	3.400	50,0%	3.400	3.400	1.700	2048
SETU	16.000	100,0%	6.274	6.313	6.313	2038
Totaal	29.344		14.549	14.115	12.415	

Toelichting

Op 31 januari 2012 is besloten de Financieringsregeling huisvesting provinciale ambtenaren met onmiddellijke ingang in te trekken met dien verstande dat bestaande garanties blijven gelden. Reden hiervoor is dat uit de Memorie van Toelichting bij de wijziging van de Wet Fido per 1 januari 2009 is gebleken dat het verstrekken van garantie op een hypothecaire geldlening door overheidswerkgevers is verboden. Met het intrekken van de financieringsregeling conformeren wij ons derhalve aan de bepalingen in de Wet Fido.

Ten opzichte van het overzicht in de Begroting 2022 constateren we geen verschillen.

In het kader van de borgstellingen zijn in 2022 geen betalingen gedaan.

4.3.5.2 Garantstellingen

Garantstellingen	Oorspronkelijk bedrag garantstelling	% garantstelling	Restant lening(en) 31-12-2021	Restant lening(en) 31-12-2022	Waarvan garantgesteld door Utrecht	Einde garantstelling
Nationaal Groenfonds	172.016	8,1%	25.904	15.904	1.288	2023
Gemeente Zeist	150	100,0%	150	150	150	2023
OD investments (ASR Vastgoed Vermogensbeheer)	750	100,0%	650	600	600	2034
HHRS De Stichtse Rijnlanden	300	100,0%	100	-	-	2022
Amstel, Gooi & Vecht	300	100,0%	217	-	-	2022
Gemeente Amersfoort	1.600	100,0%	1.600	1.600	1.600	2035
DVvE B.V.	1.862	100,0%	1.862	1.862	1.862	2023
Totaal	176.978		30.484	20.116	5.500	

Toelichting

Ten opzichte van het overzicht in de Begroting 2022 constateren we de volgende verschillen:

- De garantstelling aan de Gemeente Zeist in verband met het woningbouwproject Hofje van Zeist zal worden verlengd naar medio 2023.

- In de Begroting 2022 is er van uitgegaan dat de garantstelling ten behoeve het project Fietsparkeren station Amersfoort van de gemeente Amersfoort vanaf 2019 jaarlijks zou worden verminderd als de gemeente de garantie niet zou inroepen. Naar nu blijkt gaat deze jaarlijkse vermindering pas starten vanaf het moment dat de betreffende fietsenstalling wordt opgeleverd. Aangezien de oplevering tot heden niet heeft plaatsgevonden, is de jaarlijkse vermindering van de garantstelling ook nog niet aan de orde.

In het kader van de garantstellingen zijn de navolgende betalingen gedaan in 2022:

- Nationaal Groenfonds: de convenantsleningen dateren van 1999 en vloeien voort uit een convenant tussen het Rijk en de provincies voor grondaankopen voor natuurontwikkeling. Het Nationaal Groenfonds ontvangt jaarlijks van de provincie Utrecht een bedrag van € 918.905 voor rente en aflossing op de convenantsleningen. Hiervoor wordt de provincie gecompenseerd vanuit het Provinciefonds.
- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden: in 2022 is ten laste van de garantstelling bestemd voor het project "Regionaal Partnerschap Water en Bodem" aan hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een voorschotbetaling gedaan van € 100.000. Hiermee is de garantstelling beëindigd.
- Waterschap Amstel, Gooi & Vecht: in 2022 is ten laste van de garantstelling bestemd op basis van de eindverantwoording voor het project "Regionaal Partnerschap Water en Bodem" aan waterschap Amstel, Gooi & Vecht een betaling gedaan van € 38.080,72. Hiermee is de garantstelling beëindigd.

4.3.5.3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen is een verplichting opgenomen die voortvloeit uit een inkoopcontract dat in 2015 is afgesloten met een leverancier. Hiervan is € 1,6 miljoen reeds in de afgelopen jaren als last verantwoord in de jaarrekeningen. Het restant van het contract ad. € 0,5 miljoen is gepresenteerd als niet uit de balans blijvende verplichting. Dit contract is niet tot stand gekomen in overeenstemming met de EU aanbestedingsrichtlijnen.

Eén van de onderdelen van de buiten de balans opgenomen bedragen betreft de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'. Conform de provinciale Financiële verordening (artikel 14) worden hierin de contracten opgenomen waarbij de resterende contractwaarde per contract op balansdatum groter is dan € 1 mln. Daarnaast zijn in dit overzicht ook personele verplichtingen opgenomen, waarvan de resterende verplichting per afzonderlijke soort van verplichting op de balansdatum groter is dan 1% van de loonsom van het betreffende boekjaar.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen	Resterend bedrag (x € 1)	Toelichting
OV contract 1	240.700.000	subsidie
OV contract 2	147.000.000	subsidie
Regio taxi	21.800.000	subsidie
Alstom tram (CAF) urenfactuur OV	17.700.000	Tramwissel beveiliging- en seininstallatie
Gemeente Utrecht	12.200.000	subsidie
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederl	10.900.000	subsidie
Staatsbosbeheer	9.400.000	subsidie
Provincie Zuid Holland	9.400.000	Planmatig onderhoud Merwedekanaal tot en met 2025
My Brand	4.900.000	Implementatie ERP pakket IQibt / MyBrand
Regionale Uitvoeringsdienst	6.200.000	Raamovereenkomst met RUD-Utrecht
Verlof openstaand saldo medewerkers	6.200.000	openstaand restant wettelijkverlof 2022
Vattenfal	5.000.000	Elektriciteit Collectieve Energie-Inkoop tm 2024
BiSC	4.400.000	subsidie
KWS Infra B.V.	4.200.000	Door fiets route Utrecht Amersfoort De Bilt
Strukton	3.500.000	Railinfra PCA onderhoudscontract
Stg. Kunst Centraal	3.200.000	subsidie
Eneco	3.000.000	PU levering warmte tot en met 2031
IVU Traffic Technologies	4.300.000	Levering Exploitatie Beheer Systeem
Qbuzz B.V.	3.000.000	subsidie
Gemeente Nieuwegein	2.900.000	subsidie
Gemeente Amersfoort	2.700.000	subsidie
Gemeente Bunnik	1.900.000	subsidie
DVVE B.V.	1.900.000	subsidie
De Jong en Zoon Beesd Aann. Bedr.	1.900.000	Gladheidbestrijding Perc.4
De Vries Werkendam	1.700.000	Vervangen damwanden Merwedekanaal 2021-2023
De Heer Land en Water B.V.	1.700.000	Meerwerk Baggerbestek 1281-2024
Landschap Erfgoed Utrecht	1.700.000	subsidie
Drentea	1.600.000	Circulair onderhoud kantoormeubilair
Bij12 unit GBO	1.600.000	Bij12 schade-uitkeringen Faunafonds
Utrecht	1.500.000	GoW kosten GU vpl 4100048499
Gemeente Veenendaal	1.500.000	subsidie
Stichting Monumentenwacht Utrecht	1.300.000	subsidie
Stichting Het Utrechts Landschap	1.300.000	subsidie
Gemeente Woerden belastingen	1.100.000	subsidie
Totaal niet uit de balans blijvende verplichtingen	543.300.000	

II - Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

4.4 Overzicht van baten en lasten

Programma (bedragen x € 1.000)	Lasten			Baten				Saldo	
	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Rekening	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Rekening	Bijgestelde begroting	Rekening	Verschil
1. Ruimtelijke ontwikkeling	18.406	20.274	23.655	-175	-7.232	-9.954	13.042	13.701	-659
2. Landelijk gebied	83.510	55.322	61.521	-5.184	-3.118	-13.270	52.204	48.251	3.953
3. Bodem, water, milieu	29.534	28.350	26.996	-1.488	-3.931	-3.630	24.420	23.366	1.054
4. Energietransitie	9.379	7.211	9.995		-865	-888	6.346	9.107	-2.761
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	89.138	80.359	75.936	-1.268	-4.760	-5.214	75.599	70.722	4.877
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	166.417	204.411	193.026	-27.358	-73.210	-70.571	131.201	122.455	8.746
7. Cultuur en erfgoed	21.649	22.949	22.576			-285	22.949	22.290	659
8. Economie	15.870	20.636	17.243	-36	-2.316	-3.930	18.320	13.313	5.007
9. Bestuur	17.828	17.650	16.334	-354	-1.053	-2.508	16.597	13.826	2.771
10. Overzicht overhead	58.935	62.609	64.498	-4.068	-5.632	-5.556	56.977	58.942	-1.965
Totaal programma's	510.667	519.772	511.781	-39.931	-102.117	-115.808	417.655	395.973	21.682
Algemene dekkingsmiddelen	-584	-585	-574	-375.994	-407.052	-412.153	-407.637	-412.727	5.090
Onvoorzien	1.800								
Stelposten	4.295								
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Algemene middelen	5.511	-585	-574	-375.994	-407.052	-412.153	-407.637	-412.727	5.090
Totaal voor bestemming	516.178	519.187	511.207	-415.925	-509.169	-527.961	10.018	-16.754	26.772
Mutaties reserves	9.304	141.769	147.982	-109.557	-173.857	-177.416	-32.088	-29.434	-2.654
Totaal programma's	525.482	660.956	659.189	-525.482	-683.026	-705.378	-22.070	-46.188	24.118

4.5 Grondslagen van resultaatbepaling

Algemene uitkering

De uitkering uit het provinciefonds is conform de decembercirculaire 2022.

Dividend

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Resultaatsneming grondexploitatie (Hart van de Heuvelrug - Vliegbasis Soesterberg)

Door Provinciale Staten is vastgesteld dat de "rode deelprojecten", hoewel ze alle drie onderdeel van het omvangrijke gebiedsontwikkelingsprogramma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg, als op zich zelf staande grondexploitaties worden gezien.

Jaarlijks vindt er een actualisatie van de grondexploitaties plaats en wordt zo nodig de eindwaarde aangepast.

Voor winstneming geldt de methode Percentage of Completion (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt jaarlijks naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten per deelprojectwinst genomen.

Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de POC wordt de door de commissie BBV voorgeschreven berekeningswijze gehanteerd.

Afschrijving

De gehanteerde afschrijvingstermijnen en toegepaste systematiek van activeren zijn nader toegelicht in onderdeel [4.2 Grondslagen van de financiële verslaggevingsregels](#) bij de onderdelen immateriële vaste activa en materiële vaste activa.

Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB)

Er is sprake van een inherente onzekerheid met betrekking tot de baten vanuit de provinciale opcenten op de MRB. De motorrijtuigenbelasting wordt door de belastingdienst bij de burgers van de provincie Utrecht geïnd. De provincie Utrecht beschikt niet over het inzicht in de administratie van de belastingdienst en ontvangt geen zekerheid in de vorm van een accountantsverklaring van een onafhankelijke accountant bij de periodieke verantwoordingsinformatie van de belastingdienst.

Grondslag voor resultaatbepaling en waardering

De baten en lasten worden tenzij anders vermeld, toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Voor de lastneming van de verstrekte subsidies in de provinciale jaarstukken geldt dat deze lasten worden verantwoord in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:

- a. De verstrekte subsidie een boekjaar/exploitatiesubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden, derhalve wordt de last genomen in de betreffende jaren waarin bijgedragen wordt aan een exploitatietekort
- b. De verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het vastgestelde grensbedrag van € 1,3 miljoen (2022) overschrijdt en die boekjaar overschrijdend is. In dit geval worden de lasten genomen conform de gerealiseerde uitgaven van de subsidieontvanger.

Met betrekking tot eventueel terug te vorderen subsidiebedragen geldt dat indien per balansdatum een betrouwbare schatting is te maken van dit bedrag het gecorrigeerd wordt op de lastneming en als vordering op de balans wordt verantwoord. Indien geen betrouwbare inschatting gemaakt kan worden, dan wordt de vordering uit voorzichtigheid nog niet verantwoord. Als gevolg van deze verantwoordingsystematiek bestaat er op balansdatum derhalve een onzekerheid ten aanzien van de exacte hoogte van de (nog te betalen) subsidies.

4.6 Verschillenanalyse

In dit hoofdstuk worden de verschillen geanalyseerd tussen de bijgestelde begroting en de jaarcijfers (artikel 28, lid a BBV). Verschillen groter dan € 100.000 per post worden afzonderlijk toegelicht. De verschillenanalyse is weergegeven per programma. In elk programma wordt per beleidsdoel weergegeven welk saldo is begroot, welk saldo is gerealiseerd en wat het verschil daartussen is. Daarbij is een splitsing aangebracht naar lasten en baten.

Leeswijzer

In de kolom "Verschil" betekent een positief bedrag een "overschot" en een negatief bedrag een "tekort" ten opzichte van de bijgestelde begroting.

Classificatie verschil

De verschillen zijn ingedeeld naar 4 categorieën:

1. Subsidies: verschillen die direct verband houden met subsidies. Diverse aanvragen voor subsidies zijn pas in Q4 2022 door ons ontvangen. Conform de geldende financiële regelgeving mogen deze lasten niet worden verantwoord in het boekjaar 2022 maar pas nadat de beschikking is afgegeven. In een enkel geval geldt dat de subsidie wel volledig in 2022 is beschikt en conform de vigerende regelgeving als last is verantwoord terwijl in de begroting rekening was gehouden met een fasering over meerdere jaren.
2. Vertraging: verschillen die verklaard kunnen worden vanuit opgetreden vertragingen zowel in onze eigen organisatie als bij partners of derden. Ook uitstel van nieuwe wetgeving vanuit het Rijk valt hieronder. Diverse al lopende programma's en projecten zijn vertraagd en enkele nieuwe programma's en projecten zijn later opgestart dan voorzien. Dit werd mede veroorzaakt door de nasleep van de van rijkswege afgekondigde maatregelen om het coronavirus te bestrijden. Daarnaast zijn we voor de realisatie van beleidsdoelstellingen veelal afhankelijk van samenwerkingspartners, ondernemers en inwoners.
3. Onderhoud: verschillen die direct verband houden met het uitvoeren van onderhoud aan kapitaalgoederen, zoals wegen en het openbaar vervoer. Diverse geplande werkzaamheden zijn (nog) niet uitgevoerd als gevolg van de PFAS/PFOS-problematiek.
4. Overig: verschillen die niet in een van bovenstaande categorieën thuishoren.

4.6.1 Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Vershil
Lasten			
1.1 Ruimte maatschappelijke ontw.	9.692	8.548	1.144
1.2 Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik	3.040	2.949	91
1.3 Passende woonruimte woningbehoefte	7.542	12.158	-4.616
Totaal lasten voor bestemming	20.274	23.655	-3.381
Baten			
1.1 Ruimte maatschappelijke ontw.	-175	-215	-40
1.2 Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik	-7.057	-6.982	75
1.3 Passende woonruimte woningbehoefte		-2.757	-2.757
Totaal baten voor bestemming	-7.232	-9.954	-2.722
Saldo baten en lasten voor bestemming	13.042	13.701	-659

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten		
De inwerkingtreding van de Omgevingswet is door de minister inmiddels 2 maal een half jaar uitgesteld. Voorzichtigheidshalve is het budget voor de implementatie aangehouden en het laatste uitstel is pas bekend gemaakt na de slotwijziging, daarna is er geen mogelijkheid geweest om de kosten af te ramen.	299	2.Vertraging

Onze afgesproken bijdrage aan het Handelingsperspectief Landelijk Gebied regio Amersfoort is uitgesteld omdat de werkzaamheden minder ver zijn dan gepland. Daardoor is € 125.000 die bij de vaststelling van de Zomernota hiervoor is gereserveerd niet uitgegeven, dit volgt in 2023. Het startpakket van het Rijk voor het Ruimtelijk Voorstel is sterk vertraagd aangeleverd (verschoven van 1 oktober naar uiteindelijk 12 december), waardoor onze werkzaamheden volgens projectplan niet konden worden gestart in 2022. Daardoor is daarvoor begrote € 105.000 nog niet besteed.	229	2.Vertraging
Het innovatieve programma bij meerjarendoel 1.1.7 'Data en digitale toepassingen worden beter benut' is later in 2022 gestart. De vertraging heeft het tijdsbestek om de middelen te besteden verkort, dit zorgt er voor dat het budget niet volledig besteed is door tijdsgebrek. De overheveling van het budget vanuit I&A heeft tot een schaalvoordeel geleid, waardoor er aan het eind van het jaar minder expertise nodig is geweest van externe partijen. De onderhoudskosten van softwaresystemen zijn € 197k lager uitgevallen, omdat er in 2023 nieuwe software wordt aangeschaft. Dit heeft eerder niet geleid tot een aframing van het budget, omdat er budget is aangehouden voor onvoorziene problemen van de software.	361	4.Overige
Overige verschillen < € 100.000	255	4.Overige
Totaal	1.144	
1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik		
Overige verschillen < € 100.000	91	
Totaal	91	
1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht		
De verstrekte Flexpool subsidies (ad. € 2,720 mln.) worden gefinancierd uit de specifieke uitkering verstrekt door het rijk. De hiermee gepaard gaande lasten en de baten zijn niet in de begroting verwerkt. Omdat de specifieke uitkering pas na de slotwijziging bekend is gemaakt hadden de lasten begroot moeten worden ten laste van de projectreserve. Daarnaast is het kasritme van een subsidie aan de gemeente Veenendaal gewijzigd: geraamd is een last van € 900.000 voor 2022, in de realisatie is deze subsidie in zijn totaal voor € 3 miljoen opgenomen. Het tekort (ad. € 2,1 mln.) wordt gedekt uit de "projectreserve".	-4.819	1.Subsidie
De subsidie monitoring vitale wijken is voor € 195.000 in het boekjaar 2022 aangevraagd met de verwachting deze ook in dit jaar uit te geven. Echter is de subsidie niet tijdig verleend omdat we daar niet aan toe zijn gekomen.	195	1.Subsidie
Overige verschillen < € 100.000	8	
Totaal	-4.616	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten		
Overige verschillen < 100.000 euro	40	Overig
Totaal	40	
1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik		
Overige verschillen < 100.000 euro	-75	Overig
Totaal	-75	
1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht		
De verstrekte Flexpool subsidies (ad. €2,7 mln) worden gefinancierd uit de specifieke	2.757	subsidie

uitkering verstrekt door het rijk. De baten en de lasten zijn niet in de begroting verwerkt, de bestedingsdoelen van de specifieke uitkering zijn pas na de slotwijziging bekend gemaakt.		
Overige verschillen < 100.000 euro		Overig
Totaal	2.757	

4.6.2 Programma 2. Landelijk gebied

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
2.1 Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)	10.328	12.860	-2.532
2.2 Kwaliteit van natuur is goed/divers	35.131	39.219	-4.088
2.3 Verbinding natuur, mensen, maatsch.	3.494	3.464	30
2.4 Duurzaamheid substantieel onderdeel	6.014	5.758	256
2.5 Leefbaarheid van landelijk gebied	355	220	135
Totaal lasten voor bestemming	55.322	61.521	-6.199
Baten			
2.1 Natuurnetwerk robuust (ontwikkeld)	-2.097	-2.333	-236
2.2 Kwaliteit van natuur is goed/divers	-728	-10.241	-9.513
2.4 Duurzaamheid substantieel onderdeel	-293	-697	-404
Totaal baten voor bestemming	-3.118	-13.270	-10.152
Saldo baten en lasten voor bestemming	52.204	48.251	3.953

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
2.1 Het Natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)		
De overbesteding van het budget wordt veroorzaakt door een onvoorziene grondaankoop ten laste van het NNN budget. Daarnaast is er een subsidie verleend die ten laste zou komen van 2023. Echter door wijziging van verantwoordingsregels drukt deze subsidie op 2022.	-1.190	4.Overig
Het verschil betreft de bezuinigingsmaatregel "vertragsfactor". Het grootste deel van de budgetten binnen het programma is gekoppeld aan de twee bestemmingsreserves en aan langlopende (subsidie)verplichtingen voor (agrarische) natuurbeheer. Daarnaast is er ook co-financiering voor Europees landbouwbeleid. Dit maakt het nagenoeg onmogelijk om deze bezuiniging te realiseren.	-1.612	4.Overig
Overige verschillen < 100.000 euro	269	4.Overig
Totaal	-2.532	

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed /divers en veerkrachtig		
2022 was het laatste jaar voor de 6-jarige subsidieperiode voor Agrarisch natuurbeheer (ANLb). Uitgangspunt is dat over de gehele subsidieperiode de kosten voor ANLb voor 50% gedeclareerd wordt in Europa en voor 50% bij provincie en waterschappen. In de raming/verplichting voor ANLb was een jaarlijks budget opgenomen van 50% van de totale kosten voor het ANLb, van € 3,6 mln. De afrekening voor het nationale deel voor het jaar 2022 is echter lager uitgevallen, omdat RVO meer bij Europa heeft gedeclareerd.	2.000	1.Subsidie
Dit betreft een post voor specifieke uitkeringen Natuur, de post wordt volledig gedekt uit de ontvangen specifieke uitkering van het Rijk. Het is lastig in te schatten wat de uitgaven zouden worden. De kosten zijn namelijk later in het jaar inzichtelijk gemaakt en daarom niet meegenomen in de slotwijziging 2022. Zie ook hieronder voor toelichting bij de baten.	-7.335	4.Overig
Het budget Invasieve exoten is afgelopen jaar vastgesteld, en is deels begroot, resterende budget moet nog begroot worden. Het budget is structureel gemaakt, maar er is nog onvoldoende personeel om volledige uitvoering aan het project te geven.	1.200	2.Vertraging
Overige verschillen < 100.000 euro	47	4. Overig
Totaal	-4.088	
2.3 De verbinding tussen natuur mensen en maatschappij is sterk		
Overige verschillen < 100.000 euro	30	4. Overig
Totaal	30	
2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de landbouw		
De uitvoeringskosten van diverse projecten binnen meerjarendoel '2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuur inclusief, klimaatneutraal en economisch rendabel' zijn lager uitgevallen dan was voorzien. Hierdoor ontstaat er een onderbesteding.	197	4.Overig
Overige verschillen < 100.000 euro	58	4.Overig
Totaal	256	
2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt		
De ingediende subsidies bij subsidieloket zijn niet zoals gepland in 2022 beschikt, maar zullen in 2023 beschikt worden.	135	1.Subsidie
Totaal	135	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
2.1 Het Natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)		
Binnen AVP wordt het verschil veroorzaakt door opbrengsten uit de verkoop van een pand. Dit heeft meer opgeleverd dan vooraf verwacht was. Daarnaast hebben we twee onverwachte en daarom niet begrootte baten ontvangen. Het betreft een teruggave van een deel van de bijdrage aan BIJ12 (i.v.m. compensabele BTW) en nog een bijdrage van de provincie Zuid-Holland.	236	4.Overig
Totaal	236	
2.2 De kwaliteit van de natuur is goed /divers en veerkrachtig		
Het betreft een specifieke uitkering van het Rijk voor het programma Natuur. Deze opbrengsten (en lasten, zie hierboven) worden gebruikt om de uitgaven te dekken. De lasten en baten zijn door het late moment van bekendmaking niet in de slotwijziging 2022 meegenomen.	7.455	4.Overig
Onverwachts is een specifieke uitkering van het Rijk volledig toegerekend aan het stikstof project, hier geen rekening mee gehouden in de begroting. De specifieke uitkering is in mindering gebracht op de personeelslasten van	1.597	4.Overig

het project.		
Vershil betreft een voordeel op de personeelslasten, niet begrote opbrengsten uit interne detacheringen.	461	4.Overig
Overige verschillen < 100.000 euro		
Totaal	9.513	
2.3 De verbinding tussen natuur mensen en maatschappij is sterk		
Totaal		
2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de landbouw		
Betreft een onvoorziene bijdrage van het RVO, deze is uitgekeerd om te voorzien van extra technische bijstand voor het project.	195	1. Subsidie
De baat komt voort uit een niet volledige benutte subsidie, die afgesloten is door het subsidieloket. Het restant is geboekt als baat en niet verwerkt als positief resultaat in de kosten.	196	1. Subsidie
Overige verschillen <100.000	13	4. Overig
Totaal	404	
2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt		

4.6.3 Programma 3. Bodem, water en milieu

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Vershil
Lasten			
3.1 Waterveiligheid en klimaatadaptatie	3.927	3.116	811
3.2 Zoetwatervoorziening goede kwaliteit	1.272	1.263	9
3.3 Bodem-en grondwatersysteem is schoon	5.444	5.543	-99
3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	15.520	15.407	113
3.5 Bodemdaling en broeikasgasuitstoot	2.187	1.668	519
Totaal lasten voor bestemming	28.350	26.996	1.354
Baten			
3.1 Waterveiligheid en klimaatadaptatie	-80	-80	
3.3 Bodem-en grondwatersysteem is schoon	-2.624	-2.315	309
3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	-177	-257	-80
3.5 Bodemdaling en broeikasgasuitstoot	-1.050	-979	71
Totaal baten voor bestemming	-3.931	-3.630	300
Saldo baten en lasten voor bestemming	24.420	23.366	1.054

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd		

Bij Mooie, veilige dijken zijn een drietal subsidie aanvragen voor CUB, SAS en WAM door onverwachte complexiteit niet tijdig beschikbaar. De lasten zullen via een egaliseringsreserve in 2023 terecht komen. Het komende jaar 2023 zal er minder geld worden uitgegeven voor dit programma dan op de meerjarenbegroting is aangegeven. Het programmabudget wordt grotendeels in de realisatiefase van de projecten worden uitgegeven. Salmsteke is reeds in realisatie, echter alle andere projecten zullen pas in de periode 2024-2026 in uitvoering gaan. Om deze reden zal er voorstel worden gedaan om budget naar de komende jaren door te schuiven.	592	Subsidie
Bij Klimaatadaptatie is de belangrijkste reden van een afwijking het feit dat er nog een viertal subsidieaanvragen in december 2022 nog in de pijplijn zaten en niet afgerond konden worden in 2022. Het betreft de 4 laatste aanvragen van de ronde 2022 in het kader van de subsidieregeling Klimaatbestendige, Groene en Gezonde Steden en Dorpen. Soms is een doorlooptijd van 13 weken niet voldoende, zeker als er staatsteunvragen uitgezocht moeten worden. Verder is er een vertraging opgetreden bij een interne overboeking van uit het Programma Klimaatadaptatie in relatie tot een cultureel erfgoed project. Dit had te maken met onduidelijkheid over de wijze waarop dit intern afgehandeld moest worden. Tot slot houdt de financiële systematiek onvoldoende rekening met een programmatische aanpak, waarbij vaak sprake is van opdrachttrajecten die de jaargrens overschrijden. In 2022 zijn zeer veel opdrachten verstrekt vanuit het Programma Klimaatadaptatie wat een majeure inspanning was.	161	Subsidie
Overige verschillen < € 100.000	58	Overig
Totaal	811	
3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit.		
Overige verschillen < € 100.000	9	Overig
Totaal	9	
3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust		
Bij Bodemsanering is subsidie van 225K niet begroot, maar wel in 2022 uitgekeerd. Samen met enkele kleinere posten komt de budgetoverschrijding uit op 332K.	-332	Subsidies
Kosten van grondwaterheffing zijn lager door een minder waterverbruik (temperatuur, vakanties en douches, zie baten).	139	Overig
Overige verschillen < € 100.000	94	Overig
Totaal	-99	
3.4 De leefomgeving is gezond en veilig		
Het is Team Sportservice provincie Utrecht, tegen de verwachtingen in, nog gelukt in het 4e kwartaal 2022 een groot project te starten. De door de provincie Utrecht verstrekte subsidie wordt ingezet om sportverenigingen te ondersteunen bij het verduurzamen van sportaccommodaties en/of het klimaatbestendig maken ervan.	-200	1. Subsidies
Het grootste verschil is veroorzaakt door vertraging bij de implementatie van de leningregeling asbestdaken. De juridische knelpunten bij de samenwerking met het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) zijn eind 2022 opgelost. De onderbesteding in 2022 wordt toegevoegd aan de projectreserve en wordt naar verwachting in 2023	181	2. Vertraging

besteed.		
Meerdere overige verschillen < 100.000 euro	132	4. Overig
Totaal	113	
3.5 De bodemdaling en de broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd		
Bij het project "Bodemdaling gebiedsprocessen" is een subsidie aanvraag van Groot Wilnis-Vinkeveen inzake WIS uitgesteld door een BTW-issuue. De dekking hiervan door een SPUK bate is ook uitgesteld.	150	Subsidies
Bij het project Regiodeal is een subsidie aanvraag "Boeren op Hoog Water" vanwege staatssteunvragen vertraagd. Inmiddels is de beslissing genomen dat de subsidie in 2023 kan worden verstrekt.	390	Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	-21	Overig
Totaal	519	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd		
Overige verschillen < € 100.000	0	Overig
Totaal		
3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit		
Overige verschillen < € 100.000	0	Overig
Totaal	0	
3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust		
Door een lager waterverbruik bij huishoudens, vielen de baten van de Grondwaterheffing tegen. Denk hierbij aan lagere temperaturen, meer vakanties (geen corona) en minder douches (energiecrisis) ten opzichte van 2021.	-132	Overig
Bij Bodemsanering wordt een deel van de kosten gedekt door een SPUK-bijdrage. Hiervoor was een bate van 4 ton begroot, maar de corresponderende kosten kwamen lager uit. Belangrijkste reden is een verstrekte subsidie van € 225.000 die blijkt al t.i.v. 2021 geboekt te zijn.	-225	Subsidie
Overige verschillen < € 100.000	48	Overig
Totaal	-309	
3.4 De leefomgeving is gezond en veilig		
Overige verschillen < € 100.000	-80	Overig
Totaal	-80	
3.5 De bodemdaling en de broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd.		
☐ Bij het project "Bodemdaling gebiedsprocessen" is een subsidie aanvraag van Groot Wilnis-Vinkeveen inzake WIS uitgesteld, waardoor de dekking hiervan door een SPUK bate is ook uitgesteld.	-150	Subsidie
Overige verschillen < € 100.000.	79	Overig
Totaal	-71	

4.6.4 Programma 4. Energietransitie

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
4.1 Minder energiegebruik prov. Utrecht	2.403	2.553	-150
4.2 Duurzame energie in prov. Utrecht	2.326	2.494	-168
4.3 Energietransitie haal- en betaalbaar	2.390	4.847	-2.457
4.4 Geloofwaardige partner energietr.	92	100	-8
Totaal lasten voor bestemming	7.211	9.995	-2.784
Baten			
4.1 Minder energiegebruik prov. Utrecht	-450	-463	-13
4.3 Energietransitie haal- en betaalbaar	-415	-425	-10
Totaal baten voor bestemming	-865	-888	-23
Saldo baten en lasten voor bestemming	6.346	9.107	-2.761

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie		
Voor de versnelling van de energietransitie is het van belang dat er succesvolle wijkaanpakken worden ontwikkeld, zowel voor isolatie als voor de transitie naar aardgasvrij. We ondersteunen de ontwikkeling hiervan door het bieden van subsidiemogelijkheden voor project- en procesbegeleiding en onrendabele toppen, expertise en kennisdeling. We zien dat op dit beleidsdoel € 123.000 meer aan subsidies is verstrekt dan voorzien bij de slotwijziging. In het laatste kwartaal is extra inzet gepleegd om subsidieaanvragen sneller te kunnen behandelen. De overbesteding in 2022 wordt onttrokken aan de reserve Energietransitie.	-123	1. Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	-27	4. Overig
Totaal	-150	
4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duur		
Om de energietransitie te versnellen, ondersteunen we de ontwikkeling van projecten voor grootschalige opwekking van duurzame elektriciteit (zon en wind) en van warmte uit hernieuwbare bronnen. We doen dit onder andere door het beschikbaar stellen van subsidies voor project- en procesbegeleiding en haalbaarheidsonderzoeken. We zien dat op dit beleidsdoel ongeveer € 150.000 meer aan subsidies is verstrekt dan voorzien bij de slotwijziging. In het laatste kwartaal is extra inzet gepleegd om subsidieaanvragen sneller te kunnen behandelen. De overbesteding in 2022 wordt onttrokken aan de reserve Energietransitie.	-150	1. Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	-18	4. Overig
Totaal	-168	
4.3 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de		

provincie Utrecht is sterk toegenomen.		
Binnen dit beleidsdoel zijn eind december isolatievouchers aan 10 gemeenten uitgereikt met een som van in totaal € 2.435.000. Bij de slotwijziging is ervan uitgegaan dat de beschikking hiervan in 2023 zou gaan plaatsvinden, maar deze zijn al in 2022 beschikt. Dit verklaart vrijwel volledig het verschil in de uitgaven op dit meerjarendoel. De overbesteding in 2022 wordt onttrokken aan de reserve Energietransitie.	-2.435	1. Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	-22	4. Overig
Totaal	-2457	
4.4 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief		
Overige verschillen < € 100.000	-8	4. Overig
Totaal	-8	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie		
Overige verschillen < € 100.000	13	4. Overig
Totaal	13	
4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duur		
Overige verschillen < € 100.000	0	
Totaal	0	
4.3 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen.		
Overige verschillen < € 100.000	10	4. Overig
Totaal	10	
4.4 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief		
Overige verschillen < € 100.000	0	
Totaal	0	

4.6.5 Programma 5. Bereikbaarheid I- Algemeen

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
5.1 Het provinciale netwerk is sterk	42.154	43.702	-1.548
5.2 Hoge kwaliteit, diversiteit knoopp.	1.135	1.049	86
5.3 Locaties per fiets veilig, comfort	16.018	13.536	2.482
5.4 Aantal verkeersdoden, gewonden laag	3.655	4.254	-599
5.5 Kwaliteitsnet goederenverv. op orde	1.476	1.272	204
5.6 Effecten mobiliteit op leefomgeving	1.188	935	253
5.7 Vraag-aanbod mob. goed afgestemd	3.572	2.790	782
5.8 Verkenningen, regionale programma's	11.161	8.397	2.764
Totaal lasten voor bestemming	80.359	75.936	4.423
Baten			
5.1 Het provinciale netwerk is sterk	-3.169	-3.540	-371
5.3 Locaties per fiets veilig, comfort	-1.414	-1.378	36
5.5 Kwaliteitsnet goederenverv. op orde	-177	-140	37
5.6 Effecten mobiliteit op leefomgeving			
5.7 Vraag-aanbod mob. goed afgestemd		-156	-156
5.8 Verkenningen, regionale programma's			
Totaal baten voor bestemming	-4.760	-5.214	-454
Saldo baten en lasten voor bestemming	75.599	70.722	4.877

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
5.1 Het provinciale netwerk is sterk		
In de Mobiliteitsbegroting is een post verdragingsfactor opgenomen van € -1.3 mln. Deze post heeft betrekking op het gehele Mobiliteitsprogramma Het resterend deel heeft voornamelijk te maken met een overbesteding op het vast onderhoud als gevolg van een door belasting van personeelslasten op het materieel budget.	-1.459	Overig
Overige verschillen < € 100.000	-89	Overig
Totaal	-1.548	
5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen		
Overige verschillen < € 100.000	86	Overig
Totaal	86	

5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van fiets in model shift toeneemt		
Bij de mandaatprojecten voor de Doorfietsroutes legt de provincie de Doorfietsroute aan op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. De aanleg gaat over de jaargrens heen en een deel zal plaatsvinden in 2023. Het kasritme was daarbij anders dan bij de aanvang van de realisatiefase was geraamd. Omdat de uitvoering ook deels in 2023 plaatsvindt is hiervoor een bestemmingsvoorstel opgenomen.	1.148	Vertraging
Conform de uitvoeringsverordening subsidies mobiliteit 2020-2023 provincie Utrecht kunnen aanvragen tot en met september worden ingediend. Bij het opstellen van de Slotwijziging is daarom een raming opgenomen op basis van de aanvragen die op dat moment voor het onderdeel Fiets bekend waren. Door capaciteitsproblemen zijn niet alle aanvragen beschikbaar in 2022; en een deel van de aanvragen blijkt te drukken op het boekjaar 2023.	1.257	Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	77	Overig
Totaal	2.482	
5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag		
De overbesteding wordt veroorzaakt doordat het kasritme van de subsidie uitgaven bij de slotwijziging is verlaagd en is gestort in de reserve omdat nog niet vaststond of deze beschikbaar zouden worden in 2022. Een deel hiervan is toch beschikbaar in 2022 en dit wordt gedekt door een vrijval uit de reserve.	-655	Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	64	Overig
Totaal	-599	
5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers		
Onderbenutting van subsidies voor stadsdistributie en modal shift projecten doordat er minder aanvragen waren.	165	Subsidies
Overige verschillen < 100.000 euro	39	Overig
Totaal	204	
5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag		
Bij het plaatsen van een otterpassage is er vertraging opgelopen als gevolg van een afgewezen omgevingsvergunning. Bij het realiseren van reewildkerende raster is vertraging opgelopen doordat er onvoorziene opstalrechtovereenkomsten moeten worden afgesloten met grondeigenaren.	200	Vertraging
Overige verschillen < € 100.000	56	Overig
Totaal	253	
5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd		
Onderbesteding als gevolg van vertraging in de uitvoering bij het project VRI-automatenupgraden naar V-log.	190	Vertraging
Onderbesteding door lagere subsidieverstrekking aan Food Valley dan vooraf was besproken	60	Subsidie
Onderbesteding doordat een aantal projecten niet binnen de jaarschijf kon worden afgerond vanwege vertraging (capaciteitsgebrek) in Q4 bij de opdrachtnemer.	432	Vertraging
Overige verschillen < € 100.000	100	
Totaal	782	
Regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren		
Eind 2022 is de MIRT verkenning 1e fase afgerond. Voor de verrekening van onderzoekskosten is € 300.000 begroot. Het Rijk heeft echter aangegeven dat de overzichten van de verrekeningen over 2022 nog niet beschikbaar zijn.	300	Overig
Lagere bijdrage aan het programma KTA Versterken als gevolg van vertraging bij	190	Vertraging

uitvoering van projecten mede door de samenwerking met diverse partijen.		
Gemeente Eemnes heeft een subsidie BO MIRT tijdig aangevraagd echter de subsidie wordt als gevolg van interne capaciteitsgebrek in 2023 beschikt.	600	Subsidie
Een onderbesteding bij programma Digitalisering Overheden als gevolg van te weinig capaciteit in het opstellen en begeleiden van aanbestedingen waardoor er minder opdrachten zijn gegund.	239	Vertraging
Lagere bijdrage aan het programma Goed op Weg (Korte Termijn Aanpak, Slimme Kruisingen) als gevolg van een te ambitieuze planning gemeente Utrecht en de opdrachtnemer, waardoor de uitvoering achterloopt.	1.210	Vertraging
Een onderbesteding bij het MUVVM programma waarvan deels door vertraging bij studieproject Multimodaal Netwerkkader door een langer aanbestedingsproces plus een vrijval van de post onvoorzien. Bij het ICT-project realisatie nieuwe opslagarchitectuur voor VRI-data was de verwachting dat de vertraging in het aanbestedingsproces geen invloed had op de oplevering in 2022, maar afronding binnen de jaarschijf bleek toch niet haalbaar.	225	Vertraging
Overige verschillen < € 100.000		Overig
Totaal	2.764	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
5.1 Het provinciale netwerk is sterk		
Er zijn hogere uitkeringen van de verzekeraar ontvangen voor schades dan is begroot	-233	Overig
Er zijn hogere inkomsten ontvangen voor onderhoudswerkzaamheden die wij uitvoeren aan de VRI-installaties van gemeenten	-64	Overig
Overige verschillen < € 100.000 euro	-74	Overig
Totaal	-371	
5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen		
Overige verschillen < € 100.000	0	Overig
Totaal	0	
5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van fiets in model shift toeneemt		
Overige verschillen < € 100.000	36	
Totaal	36	
5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag		
Overige verschillen < € 100.000	0	
Totaal	0	
5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers		
Overige verschillen < € 100.000	37	
Totaal	37	
5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag		
Overige verschillen < € 100.000	0	
Totaal	0	
5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd		

In de begroting was geen rekening gehouden met de bijdrage van het Rijk en de interne bijdrage voor het project regionale databibliotheek	-70	
Overige verschillen < € 100.000	-86	
Totaal	-156	
5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren		
Overige verschillen < € 100.000	0	
Totaal	0	

4.6.6 Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
6.1 OV-reizigers zijn tevreden	204.411	193.026	11.385
Totaal lasten voor bestemming	204.411	193.026	11.385
Baten			
6.1 OV-reizigers zijn tevreden	-73.210	-70.571	2.639
Totaal baten voor bestemming	-73.210	-70.571	2.639
Saldo baten en lasten voor bestemming	131.201	122.455	8.746

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht		
Voor de uitvoering van de OV concessie en regiotaxi was in totaal € 137 mln. begroot. De afwijking wordt veroorzaakt door afwijkingen bij de uiteindelijke subsidiebeschikkingen ten opzichte van de ramingen bij de Slotwijziging.	3.461	Subsidie
Doorstroommaatregelen OV. Vanuit de subsidieverordening Mobiliteit onderdeel OV is € 3,159 mln. wel beschikt, maar vanwege verslaglegging regels vallen deze uitgaven pas in 2023 of later. Bij de Slotwijziging was nog niet alle informatie hierover beschikbaar, maar was hiervoor al € 1,673 mln. gestort in de reserve Mobiliteit. Voor het resterende deel van € 1,486 mln. is een bestemmingsvoorstel opgesteld. Daarnaast is er bedrag van € 0,918 mln. niet aangewend omdat hiervoor onvoldoende aanvragen zijn ontvangen.	2.404	Subsidie
Vast onderhoud OV-assets. Door de aanbesteding van een nieuw onderhoudscontract is er een prijsvoordeel, dit nieuwe contract is vervroegd ingegaan. Door de buitendienststelling van Nieuwegein City en een latere oplevering van projecten is er minder uitgegeven aan het beheer en onderhoud van de OV-assets. Zie ook de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.	1.970	Onderhoud

Variabel onderhoud OV-assets. De reservering voor een aantal uitgaven bleek niet nodig omdat andere oplossingen zijn ingezet. Bovendien heeft zich vertraging in een aantal projecten voorgedaan waardoor bestedingen doorschuiven naar 2023. Zie ook de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.	1.294	Onderhoud
Lagere vervoerskosten regiotaxi door combinatie van minder vraag naar vervoer als ook minder aanbod door chauffeurstekort.	1.734	Overig
Proef Gratis OV voor ouderen, hier vallen de bestedingen voor 2022 lager uit dan begroot omdat in de begroting rekening was gehouden met de kosten van de pilotabonnementen (vervoerders ontvangen € 160 per abonnement). De beschikking aan de vervoerders zal in 2023 plaatsvinden. Er zijn inmiddels meer dan 2000 abonnementen verstrekt.	644	Subsidie
Overige verschillen < € 100.000	-122	Overig
TOTAAL	<u>11.385</u>	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht		
Door de lagere vervoerskosten regiotaxi is ook de doorbelasting naar de gemeenten lager uitgevallen.	1.761	Overig
Lagere ontvangst bij concessie OV en regiotaxi, voornamelijk omdat de Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar vervoer 2021 lager is uitgevallen.	875	Subsidie
Overige verschillen < € 100.000	3	Overig
TOTAAL	<u>2.639</u>	

4.6.7 Programma 7. Cultuur en erfgoed

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
7.1 De culturele infrastructuur is sterk	9.331	9.086	245
7.2 Behoud, beleving cultureel erfgoed	10.353	9.889	464
7.3 De NHW zijn belangrijk	3.265	3.600	-335
Totaal lasten voor bestemming	22.949	22.576	373
Baten			
7.1 De culturele infrastructuur is sterk		-190	-190
7.2 Behoud, beleving cultureel erfgoed		-90	-90
7.3 De NHW zijn belangrijk		-6	-6
Totaal baten voor bestemming		-285	-285
Saldo baten en lasten voor bestemming	22.949	22.290	659

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
7.1 De culturele infrastructuur is sterk		
Een aantal subsidies (onder andere Kleine festivals) van het steunpakket zijn in procedure en zullen in 2023 de exploitatie drukken.	551	1.Subsidies
Overige verschillen < € 100.000	-306	4.Overig
Totaal	245	
7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog		
Bij de erfgoedparelsubsidies blijft € 250.000 van het begrote budget over. Dit komt doordat de subsidiabele kosten na controle door de Rijksdienst Cultureel Erfgoed lager bleken te zijn.	250	1.Subsidies
Er is € 100.000 prijsindexering aan het budget toegevoegd die eigenlijk bedoeld is voor Natuur.	100	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	114	4.Overig
Totaal	464	
7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit		
Vanwege de onzekerheid dat een subsidie voor het project 'Herbestemming van Fort Abcoude' op tijd ingediend en voor het einde van het jaar beschikbaar zou worden, is bij de slotwijziging een bedrag van € 450.000 doorgeschoven naar 2023. Het is toch gelukt om deze in 2022 te beschikken en dus had deze wijziging niet gemaakt hoeven worden.	-450	1.Subsidies
De jaarlijks provinciale bijdrage aan het Pact van Ruigenhoek is in 2022 niet geïnd. Door vertraging in de projecten tijdens de Covid periode zijn er in het Pact minder kosten gemaakt waardoor het saldo in 2022 voor voldoende dekking zorgde.	127	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	-12	4.Overig
Totaal	-335	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
7.1 De culturele infrastructuur is sterk		
Er zijn matchingsgelden van het steunpakket voor zowel de presentatieregeling als Kleine festivals van de gemeente Utrecht en de gemeente Amersfoort ontvangen. Deze waren niet voorzien bij de slotwijziging.	190	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	0	4.Overig
Totaal	190	
7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog		
Overige verschillen < € 100.000	90	4.Overig
Totaal	90	
7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit		
Overige verschillen < € 100.000	6	
Totaal	6	

4.6.8 Programma 8. Economie

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
8.1 Toekomst bedrijfsleven en werknemers	2.194	1.179	1.015
8.2 Economisch profiel sterk, competitief	1.410	1.392	18
8.3 Bedrijven zijn innovatief sterk	9.735	7.135	2.600
8.4 Voldoende vestigingsmogelijkheden	1.937	1.963	-26
8.5 De bezoekerseconomie is sterk	5.360	5.575	-215
Totaal lasten voor bestemming	20.636	17.243	3.393
Baten			
8.1 Toekomst bedrijfsleven en werknemers	-25	-27	-2
8.2 Economisch profiel sterk, competitief		18	18
8.3 Bedrijven zijn innovatief sterk	-587	-1.615	-1.028
8.4 Voldoende vestigingsmogelijkheden	-36	-27	9
8.5 De bezoekerseconomie is sterk	-1.668	-2.278	-610
Totaal baten voor bestemming	-2.316	-3.930	-1.614
Saldo baten en lasten voor bestemming	18.320	13.313	5.007

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst		
De onderbesteding van de subsidies wordt verklaard door twee subsidiebeschikkingen die niet op tijd beschikt konden worden. Het gaat om een subsidie aan de Hogeschool Utrecht voor het realiseren van een Lerend netwerk voor de initiatieven die door de UTA worden ondersteund (€ 500.000). Daarnaast is er in januari 2022 ingestemd met een cofinanciering van € 100.000 voor het project RIF-aanvraag Geodesie en Geo-ICT van ROC Midden-Nederland, onder voorwaarde dat ook OCW zou besluiten tot goedkeuring. In juni heeft OCW bekend gemaakt dit project met subsidie te ondersteunen en kon ook de cofinancieringsvraag bij ons worden ingediend. Vanwege staatssteunvragen is de jaargrens verstreken voor het afgeven van een beschikking voor deze subsidie. Van beide subsidies wordt verwacht dat deze in 2023 beschikt kunnen worden. Er is daarom een voorstel ingediend om het budget naar 2023 te verschuiven.	600	1.Subsidies
De onderbesteding op het programma opvolging MKB -(familie)bedrijven komt voort uit het feit dat de coachingstrajecten met ondernemers nog niet in 2022 gestart zijn. Daarnaast lopen de activiteiten van het geselecteerde bureau (operationeel management) door tot zomer 2024. Om deze reden zal er een voorstel worden ingediend om het budget naar 2023 te verschuiven.	236	2.Vertraging
De oorzaak van de onderbesteding ligt in de vertraagde start van een projectadviseur UTA en een aantal onderzoeken die pas in 2023 worden afgerond.	100	2.Vertraging
Overige verschillen < € 100.000	79	4.Overig

	Totaal	1.015	
8.2 Het economisch profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief			
Overige verschillen < € 100.000		18	4.Overig
	Totaal	18	
8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk			
De onderbesteding op meerjarendoel 8.3.1 'Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups' wordt verklaard door een subsidie voor het project 'Voucherregeling advisering continuïteit MKB-ondernemingen' dat lager is vastgesteld en een terugvordering van de voucherregeling EBU.		363	1.Subsidies
In de begroting is rekening gehouden met een subsidie voor de Vroegefasefinanciering (VFF). Het betreft echter een meerjarige subsidie, waarvan slechts een deel in 2022 in de exploitatie drukt. Het overige deel zal in de realisatie van de jaren 2023 t/m 2025 opgenomen worden.		1.233	1.Subsidies
Het overschot is deels het gevolg van een aantal aflossingen van de Groen Gezond Slim leningen waarvan niet in de begroting was voorzien.		319	4.Overig
De onderbesteding komt voort uit een subsidieaanvraag vanuit gemeente De Bilt in oktober 2022 voor het inhuren van een procesmanager en deze subsidieaanvraag is niet in 2022 beschikbaar.		100	1.Subsidies
Er is een overschot ontstaan als gevolg van een aantal subsidies die lager zijn vastgesteld.		103	1.Subsidies
Een deel van het MIT-budget wordt in 2023 uitgegeven, waardoor er een onderbesteding is ontstaan.		870	1.Subsidies
Overige verschillen < € 100.000		-388	
	Totaal	2.600	
8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit			
Overige verschillen < € 100.000		-26	4.Overig
	Totaal	-26	
8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut			
In verband met de opheffing van Recreatieschap Midden Nederland is er vanuit het Recreatieschap Stichtse Groenlanden aan de deelnemers een extra bijdrage gevraagd. Dit was niet voorzien.		-215	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000			
	Totaal	-215	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst		
Overige verschillen < € 100.000	2	4.Overig
	Totaal	2
8.2 Het economisch profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief		
Overige verschillen < € 100.000	-18	4.Overig
	Totaal	-18
8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk		
Dit betreft een post voor specifieke uitkeringen van het Rijk. Bij de slotwijziging was nog niet in beeld gebracht welk bedrag ontvangen zou worden. De beschikking van het rijk is namelijk in november 2022 ontvangen.	1.028	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	0	
	Totaal	<u>1.028</u>

8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit		
Overige verschillen < € 100.000	-9	4.Overig
Totaal	-9	
8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut		
De extra baat wordt verklaard door de verkoop van een bouwblok/kavel die gepland stond voor 2023 en op het laatste moment toch nog in 2022 is verkocht.	552	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	58	4.Overig
Totaal	<u>610</u>	

4.6.9 Programma 9. Bestuur

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
9.1 Provinciebestuur sterk en duidelijk	7.888	7.158	729
9.2 Integriteit is een vast onderdeel	152	161	-9
9.3 Intensievere aanpak van ondermijning	555	469	86
9.4 Strategisch vermogen is groot	2.635	2.526	109
9.5 Regionale slagkracht sterk	2.323	2.058	265
9.6 Gemeenten, waterschap funct. goed	963	895	68
9.7 Concernbrede aansturing brede thema	2.361	2.295	66
9.8 Archiefplaats toezicht informatiebeh	774	771	3
Totaal lasten voor bestemming	17.650	16.334	1.316
Baten			
9.1 Provinciebestuur sterk en duidelijk	-923	-2.272	-1.349
9.3 Intensievere aanpak van ondermijning		-14	-14
9.4 Strategisch vermogen is groot	-130	-174	-44
9.5 Regionale slagkracht sterk		-48	-48
Totaal baten voor bestemming	-1.053	-2.508	-1.455
Saldo baten en lasten voor bestemming	16.597	13.826	2.771

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk		
Bij de ondersteuning van de Statenvergaderingen door de statengriffie is vooral voordeel ontstaan door het later dan gepland invullen van een vacature en de niet begrote opbrengst van een uitbestede medewerker.	188	2 Vertraging

De contante waarde van de pensioenaanspraken wachtgeld en pensioenen GS wordt in hoge mate bepaald door de marktrente. Voor 2022 is de rekenrente waarmee gerekend hoger dan verwacht, waardoor geen dotatie aan de voorziening nodig is.	381	4 Overig
Overige verschillen < € 100.000	160	4 Overig
Totaal	<u>729</u>	
9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke en bedrijfsproces		
Overige verschillen < € 100.000	-9	4 Overig
Totaal	<u>-9</u>	
9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd		
Overige verschillen < € 100.000	86	4 Overig
Totaal	<u>86</u>	
9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot		
Overige verschillen < € 100.000	109	4 Overig
Totaal	<u>109</u>	
9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)		
Bij het budget bestuurlijke zaken is er vooral minder uitgegeven dan geraamd aan; - minder inzet externe partijen bij de onderwerpen participatie en Sterk Utrechts Bestuur door meer inzet van eigen personeel, voordeel circa € 50.000 - na de pilot financiële scan vergelijking gemeenten en de daaropvolgende evaluatie, is besloten om de scans te stoppen, voordeel € 50.000 - In verband met corona zijn er het eerste halfjaar minder bijeenkomsten geweest in het kader van Sterk Utrechts Bestuur en Public Affairs, voordeel € 50.000	172	2 Vertraging en 4 Overig
Overige verschillen < € 100.000	93	4 Overig
Totaal	<u>265</u>	
9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet		
Overige verschillen < € 100.000	68	4 Overig
Totaal	<u>68</u>	
9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief		
Overige verschillen < € 100.000	66	4 Overig
Totaal	<u>66</u>	
9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde		
Overige verschillen < € 100.000	3	4 Overig
Totaal	<u>3</u>	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk		
Niet geraamde vrijval voorziening pensioenen, Zie voor de uitleg de toelichting bij de uitgaven.	1.267	4 Overig
Overige verschillen < € 100.000	82	4 Overig
Totaal	<u>1.349</u>	
9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke en bedrijfsproces		
Overige verschillen < € 100.00		
Totaal		
9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd		
Overige verschillen < € 100.000	14	4 Overig
Totaal	<u>14</u>	
9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot		
Overige verschillen < € 100.000	44	4 Overig

	Totaal	<u>44</u>	
9.6 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)			
Overige verschillen < € 100.000		48	4 Overig
	Totaal	<u>48</u>	
9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet			
Overige verschillen < € 100.000			
	Totaal		
9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief			
Overige verschillen < € 100.000			
	Totaal		
9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde			
Overige verschillen < € 100.000			
	Totaal		

4.6.10 Overzicht Overhead

Beleidsdoelen (bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting	Rekening 2022	Verschil
Lasten			
10.1 Financiën en bedrijfsv. is sterk	15.164	16.351	-1.187
10.2 Organisatie daadkrachtig, wendbaar	42.562	43.575	-1.013
10.3 De communicatie is goed en modern	3.153	3.015	138
10.4 De beheersing van de organisatie	1.730	1.557	173
Totaal lasten voor bestemming	62.609	64.498	-1.889
Baten			
10.1 Financiën en bedrijfsv. is sterk		-17	-17
10.2 Organisatie daadkrachtig, wendbaar	-5.632	-5.540	92
Totaal baten voor bestemming	-5.632	-5.556	76
Saldo baten en lasten voor bestemming	56.977	58.942	-1.965

Toelichting verschillen

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust		
Overschrijding binnen beleidsdoel 10.1.1 uitvoeren programma 'Versterken financiële functie' en per kwartaal informeren Provinciale Staten over de voortgang. Binnen Bedrijfsvoering heeft marktonderzoek plaatsgevonden en de intentie was om het financieel systeem te dekken uit eigen middelen. De aanbesteding heeft meer tijd gevraagd dan vooraf werd voorzien. Dit komt onder andere door de samenhang van deze aanbesteding met de verschillende processen binnen de provinciale organisatie. De kosten zijn	-734	4. Overig

hierdoor hoger uitgevallen dan de oorspronkelijke raming.		
Overschrijding binnen beleidsdoel 10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma "Versterken subsidieket". De implementatie van het nieuwe subsidiesysteem is hoger uitgevallen dan het geraamde bedrag door de vertraging en daarmee langere inhuur van project en SAP expertise.	-259	4. Overig
Overschrijding binnen beleidsdoel 10.1.5 versterken informatiebeveiliging en privacybescherming. Dit betreft extra werkzaamheden en onderzoeken voor informatiebeveiliging en privacybescherming.	-73	4. Overig
Overige verschillen < € 100.000	-121	4. Overig
Totaal	<u>-1.187</u>	
10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam		
Een overschrijding binnen beleidsdoel 10.2.1 tijdig starten en afronden P&C-producten. Dit betreft externe inzet van personeel om de openstaande moeilijk vervulbare financiële adviseursfuncties tijdelijk in te vullen. Daarnaast hebben we expertise moeten inhuren ten behoeve van complexe fiscale vraagstukken op het gebied van horizontaal toezicht en vennootschapsbelasting.	-240	4. Overig
Een overschrijding binnen beleidsdoel 10.2.2 versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers. Dit betreft extra inhuur door diverse zwangerschappen, in verband met de vele werving- en selectieprocedures. We hebben ons een nieuwe manier van personeel werven eigen moeten maken. Ook hiervoor hebben we gebruik gemaakt van externe expertise op het gebied van onze arbeidsmarkt.	-269	4. Overig
Een overschrijding binnen beleidsdoel 10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen. Binnen Bedrijfsvoering heeft een aanbesteding plaatsgevonden voor een ERP-systeem. De aanbesteding heeft meer tijd gevraagd dan vooraf werd voorzien. De kosten zijn hierdoor hoger uitgevallen dan de oorspronkelijke raming.	-313	4. Overig
Een overschrijding binnen beleidsdoel 10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed. In 2022 zijn vanuit de Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) werkzaamheden naar voren gehaald en uitgevoerd. Daarnaast zijn de energiekosten vanwege de oorlog in Oekraïne gestegen. Dit zorgt voor een overbesteding	-191	4. Overig
Overige verschillen < € 100.000		
Totaal	<u>-1.013</u>	
10.3 De communicatie is goed en modern		
Bij het corporate communicatiebudget is een voordeel ontstaan bij de verantwoording van de personeelslasten voornamelijk door de niet begrote opbrengst van uitbestede medewerkers communicatie.	92	4.Overig
Overige verschillen < € 100.000	46	4. Overig
Totaal	<u>138</u>	
10.4 De beheersing van de organisatie door het management en bestuur is optimaal		
Bij de budgetten van concerncontrol is een voordeel ontstaan bij de personeelslasten; - vacature businesscontroller in aanloop naar de organisatie-aanpassingen nog niet ingevuld - vrijval reservering verlofuren	81	2.Vertraging
Overige verschillen < € 100.000	92	4. Overig
Totaal	<u>173</u>	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
--	---------------	------------------

10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust		
Overige verschillen < € 100.000	17	4. Overig
Totaal	<u>17</u>	
10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam		
Overige verschillen < € 100.000	-92	4. Overig
Totaal	<u>-92</u>	
10.3 De communicatie is goed en modern		
Overige verschillen < € 100.000		
Totaal		
10.4 De beheersing van de organisatie door het management en bestuur is optimaal		
Overige verschillen < € 100.000		
Totaal		

4.6.11 Algemene middelen

Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Saldo treasury	-800	-789	-11
Dividend	0	0	0
Overigen	215	215	0
Onvoorzien	0	0	0
Loon- en prijsontwikkeling	0	0	0
Saldo kostenplaatsen	0	0	0
Totaal Lasten	-585	-574	-11
Saldo treasury	-57	-354	297
Dividend	-200	-276	76
Uitkering provinciefonds	-266.395	-270.857	4.462
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-140.100	-140.350	250
Overigen	-300	-316	16
Totaal Baten	-407.052	-412.153	5.101
Saldo van lasten en baten	-407.637	-412.727	5.090

Verschillenanalyse van de lasten

	Bedrag	Categorie
Algemene dekkingsmiddelen en stelposten		
Saldo treasury: verschil < € 100.000	-11	4. Overig
Totaal	-11	

Verschillenanalyse van de baten

	Bedrag	Categorie
Algemene dekkingsmiddelen en stelposten		
<u>Saldo treasury</u> Hogere opbrengst treasury betreft renteopbrengst schatkistbankieren.	297	4. Overig
<u>Dividend: verschil < € 100.000</u>	76	4. Overig
<u>Uitkering provinciefonds</u> De eerste en belangrijkste oorzaak van het voordelige verschil is het voordelig financieel effect uit de septembercirculaire 2021 groot € 4,866 miljoen. Dit financieel effect voor 2022 is per abuis niet in de Zomernota 2022 c.q. Slotwijziging 2022 als bijstelling opgenomen. Over de uitkomsten van de septembercirculaire 2021 is uw Staten geïnformeerd met een Statenbrief 2022BEM03 . De tweede oorzaak betreft het per saldo nadelig financieel effect groot € 0,4 miljoen uit de decembercirculaire 2022. De effecten van deze circulaire zijn in de jaarrekening verwerkt. Het per saldo nadelig financieel effect wordt veroorzaakt door: <ul style="list-style-type: none"> • Afname uitkering provinciefonds met € 1,4 miljoen door de overheveling van middelen voor indexatie van de decentrale uitkering Projecten Verkeer en Vervoer naar het ministerie van IenW. Dit had in de meicirculaire 2021 moeten gebeuren, maar is toen niet verwerkt door het ministerie van BZK. • Toename uitkering provinciefonds met € 0,4 miljoen vanwege actualisatie volumina van de maatstaven, zoals de oeverlengte. • Toename uitkering provinciefonds met € 67.000 als bijdrage voor cyberweerbaarheid. • Toename uitkering provinciefonds met € 0,56 miljoen voor de decentrale uitkering Natuurinclusief na-isoleren. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat miljoenen woningen nog geïsoleerd moeten worden. Op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) dient bij na-isolatie rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van beschermde diersoorten in woningen/gebouwen. De provincies zijn in kader van de Wnb het bevoegd gezag en ontvangen hiervoor een uitkering. 	4.462	4. Overig
<u>Opcenten motorrijtuigenbelasting</u> In 2022 zijn opbrengsten hoger dan voorzien door een sterkere groei van het aantal auto's en/of door een zwaardere gewichtsklasse (=hoger tarief).	250	4. Overig
<u>Overig: verschil < € 100.000</u>	16	
Totaal	5.101	

4.6.12 Jaarrekeningresultaat

Het jaarrekeningresultaat van 2022 bedraagt € 47,3 mln. Dat is ruim € 28 mln. meer dan de bijgestelde begroting 2022. De afwijking van circa € 28 miljoen bestaat uit drie onderdelen:

1. De lasten zijn circa € 4 miljoen lager dan begroot (voordelig effect);
2. De baten zijn circa € 20 miljoen hoger dan begroot (voordelig effect);

3. De mutaties in de reserves zijn circa € 4 miljoen hoger dan begroot (voordelig effect).

Dit verschil wordt met name veroorzaakt door een onderbesteding in de exploitatielasten in de programma's 3. Bodem, Water & Milieu, 5. en 6. Bereikbaarheid, 8. Economie en 9. Bestuur. De onderbesteding van de lasten per saldo € 4 miljoen is opgebouwd uit:

- Een onderbesteding op subsidies van per saldo € 5,1 miljoen; het gaat hierbij veelal om subsidies die niet in 2022 beschikt zijn of waarbij de uitvoering start in 2023;
- Een overschrijding op de materiele lasten van per saldo € 1,9 miljoen op een totaal van begroot (stand zomernota) € 170 miljoen materiële lasten (= 1 %);
- Een onderbesteding op personeelskosten van per saldo € 0,4 miljoen op een totaal van begroot (stand zomernota) € 91 miljoen personeelskosten (= 0,4 %) en
- Een onderbesteding op kapitaallasten van € 0,4 miljoen op een totaal van begroot (stand zomernota) € 30 miljoen kapitaalkosten (= 1 %)

Uit de analyse van de baten blijkt, dat een aantal baten niet is geraamd in de begroting 2022. Het gaat o.a. om specifieke uitkeringen zoals: Specifieke Uitkering Stikstof € 1,6 miljoen, Specifieke Uitkering Natuur (€ 7,5 miljoen), beiden Programma Landelijk gebied, en Specifieke Uitkering Economie (€ 1 miljoen).

Daarnaast is een vrijval binnen de voorziening pensioenen GS (€ 2,5 miljoen) niet geraamd, omdat deze niet kon worden voorzien. Verder is de hogere uitkering uit het Provinciefonds, zoals gecommuniceerd in de Septembercirculaire 2021, per abuis niet begroot in de Slotwijziging 2022 (€ 4,5 miljoen).

De mutaties in de reserves liggen € 4 miljoen boven de bijgestelde begroting in de Slotwijziging 2022. Er is € 1 miljoen minder gedoteerd en € 3 miljoen meer onttrokken aan de reserves. Het voordelige saldo wordt vooral veroorzaakt door mutaties in egaliseringsreserves. De hogere onttrekking betreft vooral de reserve Energietransitie vanwege overbesteding (subsidies voor isolatievouchers tien gemeenten).

In de voorgaande verschillenanalyse per programma, het Overzicht Overhead en de Algemene middelen en stelpost is hiervoor een gedetailleerde verklaring voor verschillen aan de lasten- en batenkant opgenomen.

4.7 Post onvoorzien

Conform artikel 28, lid b. van het BBV dient in de jaarrekening inzicht te worden gegeven in de aanwending van het bedrag voor onvoorzien. De stelpost onvoorzien kende in 2022 bij aanvang een omvang van € 1,8 mln. Dit is als volgt ingezet in 2022:

- € 0,04 mln. is ingezet voor de dekking van de hogere accountantskosten voor de jaarrekening 2021. Via de Zomernota 2022 heeft uw Staten daar mee ingestemd;
- Via de Zomernota heeft uw Staten ingestemd met de dekking van € 1,156 mln. uit de post onvoorzien ten behoeve van aanpassing van het provinciehuis voor het opvangen van vluchtelingen. Bij de Slotwijziging 2022 was duidelijk dat deze kosten volledig door het Rijk worden vergoed. Hierdoor was deze dekking niet meer noodzakelijk.
- Bij de Slotwijziging 2022 heeft uw Staten ingestemd om het restant van € 1,76 mln. ten gunste van het begrotingssaldo te brengen.

4.8 Overzicht incidentele baten en lasten

Inleiding

Conform artikel 28 lid c van het BBV geven wij in dit onderdeel een overzicht van de incidentele baten en lasten. In de Notitie structurele en incidentele baten en lasten (2018) van de Commissie BBV is de stellige uitspraak opgenomen dat een nadere toelichting op deze incidentele posten vereist is. De commissie adviseert om in de financiële verordening een grensbedrag op te nemen vanaf welke omvang deze incidentele posten afzonderlijk gespecificeerd dienen te worden. In de door Provinciale Staten vastgestelde financiële verordening is opgenomen dat dit grensbedrag € 500.000 per afzonderlijke (begrotings)post betreft (artikel 5, lid f).

In die financiële verordening (artikel 1, lid s) is ook het kader opgenomen dat de provincie Utrecht hanteert om te bepalen welke posten als incidenteel of structureel aangemerkt dienen te worden. Dat kader is als volgt:

Hoofdrichtlijnen:

1. Baten en lasten die zich maximaal 3 jaar voordoen	-> incidenteel
Baten en lasten die zich langer dan 3 jaar voordoen	-> structureel
2. Onttrekkingen uit en stortingen in de reserves	-> incidenteel

Op deze hoofdrichtlijnen zijn onderstaande uitzonderingen van toepassing:

1. Meerjarige tijdelijke geldstromen, en de daarmee samenhangende lasten, waarvan de eindigheid vastligt door middel van een staten- en/of toekenningsbesluit	-> incidenteel
2. Onttrekkingen aan dekkingsreserves, en de daarmee samenhangende lasten	-> structureel

Totstandkoming

De staat van incidentele baten en lasten is gebaseerd op een handmatige analyse van de realisatie door het team financiën. Het uitgangspunt voor deze analyse is de bijgestelde begroting 2022, welke door uw Staten is vastgesteld. Vanuit de begrotingsbedragen is af te leiden welke posten als incidenteel bestempeld worden. Vervolgens is op kostenplaatsniveau een vergelijking en analyse gemaakt tussen de incidentele begrotingsbedragen en de gerealiseerde lasten. De gerealiseerde bedragen zijn vervolgens opgenomen in de staat van incidentele baten en lasten. Indien op een kostenplaats zowel incidentele als structurele bedragen zijn begroot, dan is de realisatie verhoudingsgewijs ook op die manier verdeeld naar incidenteel en structureel.

Financieel beeld

In onderstaande tabel is een samenvattend financieel beeld weergegeven van de incidentele en structurele baten en lasten die in deze jaarrekening zijn verantwoord. Het financieel beeld laat zien dat de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten. Er is sprake van structureel evenwicht.

Tabel: incidentele en structurele baten en lasten en mutaties reserves

	Incidenteel	Structureel	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	13.752	9.903	23.655
2. Landelijk gebied	20.316	41.205	61.521
3. Bodem, water en milieu	6.593	20.403	26.996
4. Energietransitie	7.982	2.013	9.995
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	23.558	52.378	75.936
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	62.296	130.730	193.026
7. Cultuur en erfgoed	3.372	19.204	22.576
8. Economie	6.036	11.207	17.243
9. Bestuur	570	15.764	16.334
Overzicht Overhead	4.674	59.824	64.498
Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	-	-574	-574
Totaal aan lasten	149.149	362.058	511.207
1. Ruimtelijke ontwikkeling	-9.864	-90	-9.954
2. Landelijk gebied	-10.949	-2.321	-13.270
3. Bodem, water en milieu	-2.096	-1.534	-3.630
4. Energietransitie	-888	-	-888
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	-3.398	-1.816	-5.214
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	-58.232	-12.339	-70.571
7. Cultuur en erfgoed	-	-285	-285
8. Economie	-3.528	-402	-3.930
9. Bestuur	-2.506	-2	-2.508
Overzicht Overhead	-	-5.556	-5.556
Algemene dekkingsmiddelen en stelposten	-	-412.153	-412.153
Totaal aan baten	-91.461	-436.499	-527.960
Stortingen in reserves	147.982		147.982
Onttrekkingen aan reserves	-177.416		-177.416
Totaal reserves	-29.434	-	-29.434
Eindtotaal	28.254	-74.441	-46.187

In onderstaande tabel is per programma/onderdeel inzichtelijk gemaakt hoe de opbouw is van de incidentele baten en lasten. Voor de posten die afzonderlijk groter zijn dan € 500.000 is een beknopte toelichting opgenomen. De posten die afzonderlijk kleiner zijn dan dit bedrag zijn samengevoegd onder de benaming "Overige incidentele mutaties per post < € 0,5 mln."

Programma/onderdeel	Specificatie	Toelichting	Incidentele lasten	Incidentele baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling	Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling	Betreft de afwikkeling van het programma Binnenstedelijke Ontwikkeling en is dus incidenteel van aard.	10.815	-2.757
	Laan vd leefomgeving	Het programma richt zich op de implementatie van de Omgevingswet. Afronding daarvan is voorzien in 2023.	360	-175
	Kapitaallasten (HvdH/VBS)	De gerealiseerde baten en lasten houden verband met de administratieve verwerking van HvdH/VBS. Het betreft een tijdelijk programma met een bijbehorende einddatum (2025), waardoor de realisatie als incidenteel wordt aangemerkt. Het saldo wordt gedekt uit de reserve Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg.	1.172	
	Winstneming HvdH/VBS		0	-6.897
	Overboekrek HvdH/VBS		1.405	-35
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.		n.v.t.	
Subtotaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling			13.752	-9.864
2. Landelijk gebied	AVP Ontwikkelen NNN	Incidenteel budget dat bij de kadernota 2022-2025 beschikbaar is gesteld voor het verbeteren van bestaande- en nieuw aan te leggen natuurgebieden, zoals bossen.	5.153	-1.717
	Biodiversiteit	Met de aanpak Biodiversiteit wordt er gewerkt aan behoud van natuur, bescherming van soorten vogels en biodiversiteit in stad en dorp. De huidige omvang en kwaliteit van bossen staat onder druk. Daarom wordt er gewerkt aan vergroting en kwaliteitsverbetering van onze bestaande bossen. Hiervoor zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld.	750	
	Aanpak stikstof Org.	Dit betreft voor het overgrote deel middelen die bij de Kaderbrief 2021-2024 incidenteel beschikbaar zijn gesteld.	1.816	-1.200
	AVP Biodiversiteit/kwaliteitsverbetering	Biodiversiteit in stad en dorp werken we aan behoud en bescherming van soorten en biodiversiteit in stad en dorp. De huidige omvang en kwaliteit van bossen staat onder druk. Daarom zetten we in op areaalvergroting en kwaliteitsverbetering van onze bestaande bossen. Dit valt onder het programma Natuur van het Landelijk Leefgebied 2021-2023	750	
	AVP Duurzame landbouw	Dit betreft de uitvoer van het POP-3 programma. Hiervoor zijn bij de Kaderbrief 2021-2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld.	3.339	-697

	Natuurbeheer	Betreft een SPUK voor het herstellen van kwetsbare grondgebieden. Dit loopt tot en met 2024. Baten en lasten die zich maximaal 3 jaar voordoen worden als incidenteel aangemerkt.	7.335	-7.335
	Natura 2000 (PAS)		1.172	
		Betreft de uitvoering van het Beheerplan Natura 2000 en/of gebiedsanalyses PAS. Dit wordt uitgevoerd met het landelijke Programma Natuur 2021-2023, op basis van de landelijke Regeling specifieke uitkering Programma Natuur, geven we een impuls aan het herstel en behoud van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden in Natura 2000-gebieden		
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		
Subtotaal 2. Landelijk gebied			20.316	-10.949
3. Bodem, water en milieu	Programma Klimaatadaptatie		1.479	
		Om de negatieve effecten van klimaatverandering aan te pakken is nieuw beleid nodig. Extra middelen zijn incidenteel beschikbaar gesteld om dit te realiseren, pilots- en voorbeeldprojecten te starten, concrete maatregelen te treffen en innovatie te bevorderen. Het gaat om € 4.000.000, waarvan € 1.500.000 voor 2022. In 2022 is € 1.479.000 uitgegeven aan onderzoeken en subsidies.		
	Ondergronds brengen van hoogspanningskabels	Gedeeltelijk beschikbaar gesteld uit de eenmalige subsidie van in totaal € 3.000.000 waarvan in 2021 reeds € 1.798.000 is verantwoord.	1.202	
	Bodem Veen Kennis	Betreft incidentele mutatie in de voorziening bodemdaling.		-960
	Programma Bodemsanering		3.138	-931
		Het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) 2016-2020 is eind 2020 ten einde gelopen, maar t/m 2022 verlengd, vandaar het incidentele karakter. Het betreft Bodemsanering van diverse locaties in de provincie Utrecht. Voor 4 van deze locaties is door het Rijk een specifieke uitkering (SPUK) ter beschikking gesteld.		
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.	774	-205
Subtotaal 3. Bodem, water en milieu			6.593	-2.096
4. Energietransitie	Energietransitie		5.547	
		Het programma Energietransitie loopt tot eind 2024. Om die reden worden alle lasten (en baten) als incidenteel aangemerkt.		

Energietransitie haal- en betaalbaar	Deze post betreft isolatievouchers die aan 10 gemeenten zijn uitgereikt voor een totaal bedrag van € 2.435.000. Het programma Energietransitie loopt tot eind 2024. Om die reden worden alle lasten (en baten) als incidenteel aangemerkt.	2.435	
Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	Ontvangen specifieke uitkering (SPUK). De baten en lasten doen zich maximaal 3 jaar voor en zijn daarmee incidenteel van aard.		-463
Financiering energieprojecten	Incidentele vrijval voorziening Energiefondsen		-400
Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		-25
Subtotaal 4. Energietransitie		7.982	-888
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	Specifieke infra-projecten	4.561	
	Vanuit het oude Mobiliteitsprogramma worden nog diverse projecten gesubsidieerd. De realisatie is vaak afhankelijk van de eindafrekeningen vanuit de gemeenten. Hiervoor zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld in de bestemmingsreserve Mobiliteitsprogramma. Onttrekkingen uit deze reserve, en de bijbehorende lasten, worden conform ons kader als incidenteel aangemerkt.		
Variabele onderhoudskosten wegen en vaarwegen	De variabele onderhoudskosten zijn onttrokken uit de reserve Beheer en onderhoud Wegen. Middelen die gedekt of gestort worden door een onttrekking cq storting uit of in een reserve zijn incidenteel van aard.	2.032	-2.020
Algemene regionale programma's	De tijdelijk beschikbaar gestelde middelen voor Regionale programma's waaronder Goed op Weg en No-regret maatregelen is gereserveerd in de reserves. De dekking van de gemaakte kosten is onttrokken uit de reserves en daarmee zijn de kosten zijn incidenteel van aard.	2.125	
Verbetering regionale fietsnetwerk	Inzet van de incidenteel beschikbaar gestelde middelen fiets vanuit het coalitieakkoord en de bestemmingsvoorstellen bij de jaarrekening 2021. Betreft hier dus middelen met een einddatum en looptijd korter dan drie jaar en zijn daarom incidenteel van aard.	14.840	
Bijdrage aan mandaatproject Doorfietsroutes	Voor de eenmalige aanleg van Doorfietsroutes op het grondgebied van gemeenten ontvangen wij een bijdrage van deze gemeenten en het Rijk.		-1.378
Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		

Subtotaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen			23.558	-3.398
6. Bereikbaarheid II - OV	Regiotaxi	De vervoerskosten worden bij de provincie in rekening gebracht waarna wij deze weer doorbelasten naar de gemeenten. Deze regeling eindigt in 2023 en daarom zijn de hieraan verbonden lasten en baten incidenteel van aard.	12.000	-11.973
	Rijksvergoeding compensatie OV	Betreft ontvangen compensatie vanuit het Rijk voor de jaren 2021 en 2022, die ook weer is doorgestort naar de concessiehouders.	41.129	-41.129
	Rijksbijdrage Regionaal Spoor	Ontvangen Rijksbijdrage 2022 Regionaal Spoor voor de onderhoudslasten aan de SUNIJ lijn. Deze regeling heeft een einddatum en daarom worden zowel de baten als de daaraan verbonden lasten als incidenteel beschouwd.	4.950	-4.950
	Variabele onderhoudskosten	De variabele onderhoudskosten zijn onttrokken uit de reserve Beheer en onderhoud OV assets. Middelen die gedekt worden door een onttrekking uit een reserves zijn incidenteel van aard.	1.314	
	Subdies Openbaar vervoer en tijdelijk formatie	In het coalitie akkoord en in het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening 2021 zijn incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor subsidieverstrekking en tijdelijke formatie. Betreft hier dus middelen met een einddatum en looptijd korter dan drie jaar en worden daarom als incidenteel gelabeld.	3.605	
	Vrijval balansafwikkelverschillen	Totaal aan afwikkeling balansverschillen	-702	-180
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		
Subtotaal 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer			62.296	-58.232
7. Cultuur en erfgoed	Steunpakket cultuur corona	Het betreft een eenmalige uitbreiding van het Steunpakket Cultuur & Erfgoed COVID-19 voor de periode 2022-2023. De middelen worden daarom als incidenteel aangemerkt.	1.605	
	Programma Nieuwe Hollandse Waterlinie	Het programma Hollandse Waterlinie loopt na eind 2024 af. Daarbij geldt dat bij de Begroting 2020 door PS de extra middelen incidenteel zijn toegekend tot en met 2023.	1.767	
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		
Subtotaal 7. Cultuur en erfgoed			3.372	-
8. Economie	Subsidie versterking vitaliteit binnensteden, dorpskernen en winkelcentra.	Het betreft incidenteel budget dat beschikbaar is gesteld in het statenvoorstel van 9 februari 2021 voor de subsidieregeling 'Versterking van de vitaliteit van binnensteden, dorpskernen en winkelcentra'. Voor deze	1.434	

subsidieregeling is de aanvraagperiode inmiddels gesloten.

	Cofinancieringsfonds	Het betreffen incidenteel beschikbaar gestelde middelen voor de MIT-regeling (MKB Innovatiestimulering Topsectoren) en subsidies aan de ROM Regio Utrecht. De subsidies zijn eenmalig verstrekt. Daarnaast is ook een specifieke uitkering van het rijk ontvangen, wat eveneens een tijdelijke geldstroom is.	4.602	-1.615
	Verkoop bouwblokken/kavels	Het betreft de incidentele verkoop van een drietal bouwblokken/kavels. Aangezien er geen sprake is van een regelmatig terugkerend patroon van verkoop van bouwblokken/kavels, kan deze verkoop als incidenteel worden beschouwd.		-1.913
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		
Subtotaal 8. Economie			6.036	-3.528
		Incidentele vrijval van de niet begrote baten pensioenen GS. De contante waarden van de pensioenaanspraken wachtgelden en pensioenen GS worden in hoge mate berekend aan de hand van de markttrente. Voor 2022 is de rekenrente, waarmee gerekend is, hoger dan verwacht. Hierdoor kan bedrag van € 2.506 vrijvallen van de voorziening.		-2506
9. Bestuur	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.	570	
Subtotaal 9. Bestuur			570	-2.506
Overzicht Overhead	Inhaalslag Informatieveiligheid & Privacy	Betreft incidentele middelen die bij de Kaderbrief 2021-2024 voor drie jaar beschikbaar zijn gesteld.	502	
	I-opgave (digitale overheid)	Betreft incidentele middelen die bij de Kaderbrief 2021-2024 voor drie jaar beschikbaar zijn gesteld.	4.172	
	Overige incidentele mutaties per post < 0,5 mln.	n.v.t.		
Subtotaal Bedrijfsvoering (Overhead)			4.674	-
Algemene dekkingsmiddelen en stelposten				
Totaal incidentele baten en lasten			149.149	-91.461
Stortingen in reserves			147.982	-

Onttrekkingen aan reserves	-	-177.416
Totaal reserves	147.982	-177.416
Eindtotaal	297.131	-268.877

4.9 Overzicht structurele mutaties reserves

Conform artikel 28, lid d van het BBV dient in de jaarrekening een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

In de primaire begroting 2022 was rekening gehouden met zowel een structurele onttrekking als een structurele storting in de bestemmingsreserve Kapitaallasten Uithoflijn.

Bij de Kadernota 2023 heeft uw Staten besloten deze reserve op te heffen per 31 december 2022 en de daarin opgenomen middelen te storten in de Saldireserve in boekjaar 2022, onder gelijktijdige opname van de kapitaallasten in de exploitatiebegroting van 2023 en de jaren daarna. Conform uw besluit is dit bij de Zomernota 2022 geëffectueerd.

Er vinden dan ook geen structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves meer plaats.

4.10 Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Inleiding

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige bezoldigingen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi)publieke sector. In de WNT worden bezoldigingen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen waarop de wet van toepassing is genormeerd en openbaar gemaakt. De bezoldigingsmaxima worden jaarlijks geïndexeerd.

Meer informatie over de WNT is te vinden via de speciaal daarvoor ingerichte [website](#) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

WNT-verantwoording 2022 Provincie Utrecht

De WNT is van toepassing op Provincie Utrecht. Het voor Provincie Utrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000. Dit betreft het algemeen bezoldigingsmaximum.

Conform artikel 28, lid e van het BBV wordt in onderstaande overzichten inzicht gegeven in de bij wet vereiste gegevens met betrekking tot de bezoldiging van topfunctionarissen. De functies die bij de provincie Utrecht hiertoe behoren zijn de provinciesecretaris en de Statengriffier (artikel 1.1, lid b, sub 2 van de WNT 2022).

Bezoldiging topfunctionarissen

Overzicht van de leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling.

bedragen x € 1	A.G. Knol	C.A. Peters
Functiegegevens	provinciesecretaris	statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 157.501	€ 131.494
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.017	€ 22.178
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 180.518</i>	<i>€ 153.672</i>

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 180.518	€ 153.672
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021		
Functiegegevens		
	Provinciesecretaris	Statengriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 153.536	€ 127.934
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.482	€ 21.610
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 176.018</i>	<i>€ 149.544</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000	€ 209.000
Bezoldiging	€ 176.018	€ 149.544

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

III - Overige informatie

4.11 Begrotingsrechtmatigheid

Inleiding

De onafhankelijke accountant voert ten behoeve van Provinciale Staten een controle uit op de provinciale jaarrekening. De accountantscontrole gaat naast de getrouwheid (juiste weergave van de cijfers) in op de rechtmatigheid (zijn de baten, lasten en balansmutaties volgens de geldende regels tot stand gekomen). De rechtmatigheid wordt getoetst aan de hand van het [Normenkader Rechtmatigheid](#). Een aanvullend toetsingscriterium in het kader van de rechtmatigheid betreft de begrotingsrechtmatigheid. In het vervolg van dit onderdeel wordt de begrotingsrechtmatigheid verder toegelicht.

Provinciale regelgeving

In de Nota Investeren, waarden en exploiteren (2022) van de provincie Utrecht is vastgelegd dat een door Provinciale Staten verleend krediet taakstellend is op onder andere het totaal van de geraamde uitgaven. Dit uitgangspunt wordt ook gehanteerd voor het beoordelen van de begrotingsrechtmatigheid van uitgaven op investeringskredieten. In de genoemde nota is opgenomen dat in geval van onvoorziene omstandigheden het college bevoegd is hogere lasten toe te staan. Indien dit het geval is geweest, dan wordt dat toegelicht.

Begrotingsrechtmatigheid

Op grond van artikel 193, lid 3 Provinciewet zijn alle begrotingsoverschrijdingen op de lasten (en daarmee overeenstemmende balansmutaties) onrechtmatig. De commissie BBV geeft in de Kadernota Rechtmatigheid 2018 zijn visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de controleverklaring van decentrale overheden. Volgens de [Kadernota Rechtmatigheid 2018](#) is in onderstaande gevallen sprake van begrotingsafwijkingen, waarbij er wel onderscheid wordt gemaakt naar type overschrijding m.b.t. het rechtmatigheidsoordeel:

Bij de toetsing van begrotingsafwijkingen kunnen tenminste de volgende "soorten" begrotingsafwijkingen worden onderkend	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel	Onrechtmatig, en telt mee voor het oordeel
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep.		X
Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant <u>ondubbeltzinnig vaststelt</u> dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	

Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.	X, voor zover geconstateerd <u>na</u> verantwoordingsjaar	X, voor zover geconstateerd <u>tijdens</u> verantwoordingsjaar
Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investerings- of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.	X, voor zover afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren	X, voor zover jaar van investeren

In eerste instantie is gekeken naar de overschrijdingen op programmaniveau. De belangrijkste oorzaken van de overschrijdingen zijn in onderstaande tabel meer in detail opgenomen waarbij is aangegeven of die wel of niet meetellen in het oordeel over de rechtmatigheid door de onafhankelijk accountant. Alleen de overschrijdingen boven de met de Staten afgesproken rapportagegrens van € 250.000 zijn opgenomen.

Programma/krediet	Lasten werkelijk (x 1.000)	Overschrijding t.o.v. bijgestelde begroting / totaal bruto krediet	Telt overschrijding mee voor het oordeel?	Toelichting
Programma				
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12.158	2.800	nee	Betreft een budgetoverschrijding die geheel of grotendeels gecompenseerd wordt door direct gerelateerde opbrengsten (een specifieke uitkering). Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Binnen beleidsdoel 1.3 Passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte, zijn de lasten en baten van een specifieke uitkering van het rijk ad € 2.800.000 niet begroot.
2. Landelijk gebied	12.860	1.612	nee	Betreft budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, die niet meer in de slotwijziging meegenomen konden

				worden ter autorisatie. Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Het betreft hier o.a. aankoop van polder Mijnden (€ 1,1 miljoen) en Schoonrewoerd (€ 0,6 miljoen).
2. Landelijk gebied	39.219	7.355	nee	Betreft een budgetoverschrijding die geheel of grotendeels gecompenseerd wordt door direct gerelateerde opbrengsten (een specifieke uitkering). Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Binnen beleidsdoel 2.2 Kwaliteit van natuur is goed/divers, zijn de lasten en baten van een specifieke uitkering van het rijk ad € 7.355.000 niet begroot.
4. Energietransitie	9.995	2.784	nee	Betreft een budgetoverschrijding die past binnen het bestaand beleid. Er zijn isolatievouchers in 2022 uitgereikt terwijl bij het opstellen van de slotwijziging verwacht werd dat deze pas in 2023 zouden worden uitgereikt. Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. De overschrijding wordt gedekt uit de reserve energietransitie.
10. Overzicht overhead	16.351	1.187	nee	Betreft kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid doordat in de toekomst begrote lasten al in 2022 zijn gerealiseerd. Binnen beleidsdoel 10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk, is sprake van een kostenoverschrijding van € 1.187.000 in 2022 i.v.m. complexe aanbestedingen en implementatie van nieuwe systemen. Het budget voor deze lasten was deels begroot in de toekomstige jaren. Door een complexe aanbesteding met maar één inschrijver werd pas bij het opstellen van de jaarrekening een budgetverschuiving tussen jaarschijven én een budgetoverschrijding zichtbaar, die niet eerder kon worden gemeld aan de Staten. Dit leidt voor 2022 tot een overschrijding die niet meetelt in het oordeel. Voor toekomstige jaren zal de begroting worden aangepast.
10. Overzicht overhead	43.493	1.013	nee	Betreft kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid. Binnen beleidsdoel 10.2 De provinciale organisatie is krachtig, wendbaar en duurzaam, is sprake van een kostenoverschrijding van € 931.000 i.v.m. de inzet van extern personeel en verduurzaming eigen

vastgoed. Deze overschrijdingen werden pas bekend na het opstellen en aanleveren van de informatie m.b.t. de slotwijziging en tellen daarmee niet mee in het oordeel.

Conclusie: bij de programma's zijn geen afwijkingen als formeel onrechtmatig aangemerkt die mee moeten tellen in het oordeel.

4.12 Overzicht op taakvelden

Programma - Taakveld (Bedragen x € 1.000)	Bijgestelde begroting		Rekening	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling				
8.1 Ruimtelijke ordening	9.904	7.232	8.909	7.157
8.3 Stedelijke vernieuwing	7.158		11.977	2.757
8.9 Ruimte, overige baten en lasten	3.212		2.770	40
Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling	20.274	7.232	23.655	9.954
2. Landelijk gebied				
4.4 Vergunningverlening en handhaving	107		79	4
4.6 Duurzaamheid	4.152	293	3.851	697
5.1 Natuurontwikkeling	11.414	1.717	20.957	9.225
5.2 Beheer natuurgebieden	30.493	728	28.516	2.831
5.3 Beheer flora en fauna	6.033		5.077	70
5.9 Natuur, overige baten en lasten	526		505	
6.1 Agrarische aangelegenheden	2.242	380	2.317	442
6.9 Regionale economie, overige b&l	13		1	
7.2 Maatschappij	342		219	
Programma 2. Landelijk gebied	55.322	3.118	61.521	13.270
3. Bodem, water, milieu				
3.1 Waterkeringen	1.436		795	
3.3 Kwantiteit grondwater	-272		-267	
3.4 Kwaliteit oppervlaktewater	922		830	
3.9 Water, overige baten en lasten	5.256	1.498	4.972	1.367
4.1 Bodembescherming	5.573	2.046	5.935	1.933
4.2 Luchtverontreiniging	858	13	872	43
4.3 Geluidhinder	638		561	
4.4 Vergunningverlening en handhaving	9.519	159	9.490	170
4.5 Ontgronding	5	5	35	35
4.6 Duurzaamheid	224		208	

4.9 Milieu, overige baten en lasten	2.541		2.247	9
5.9 Natuur, overige baten en lasten	332		359	
6.1 Agrarische aangelegenheden	859	150	327	13
6.3 Kennis en innovatie	126	60	126	62
7.9 Cultuur en maatschappij, overige b&l	333		508	
Programma 3. Bodem, water, milieu	28.350	3.931	26.996	3.630

4. Energietransitie

4.6 Duurzaamheid	5.085	450	5.479	463
6.3 Kennis en innovatie	2.034	415	4.415	425
6.4 Recreatie en toerisme	92		100	
Programma 4. Energietransitie	7.211	865	9.995	888

5. Bereikbaarheid I - Algemeen

2.1 Landwegen	77.942	5.760	72.826	6.252
2.2 Waterwegen	2.443	-1.000	2.087	-1.096
2.9 Verkeer en vervoer, overige b&l	-26		1.024	59
Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen	80.359	4.760	75.936	5.214

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

0.6 Overhead	150		47	
2.1 Landwegen	361		225	2
2.3 Openbaar vervoer	203.900	73.210	192.753	70.569
Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	204.411	73.210	193.026	70.571

7. Cultuur en erfgoed

7.1 Cultuur	20.903		20.955	96
7.2 Maatschappij	13			
7.9 Cultuur en maatschappij, overige b&l	2.033		1.621	190
Programma 7. Cultuur en erfgoed	22.949		22.576	285

8. Economie

4.6 Duurzaamheid	1.085		1.014	
4.9 Milieu, overige baten en lasten	108	15	116	15
6.3 Kennis en innovatie	9.426	597	6.647	1.625
6.4 Recreatie en toerisme	5.328	1.668	5.548	2.278
6.9 Regionale economie, overige b&l	4.689	36	3.919	12
Programma 8. Economie	20.636	2.316	17.243	3.930

9. Bestuur

0.6	Overhead	602		645	20
1.1	Provinciale Staten	3.860	64	3.736	75
1.2	Gedeputeerde Staten	1.765	51	1.286	1.386
1.3	Kabinetszaken	465	520	393	300
1.4	Bestuurlijke organisatie	2.280		2.021	26
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	963		895	
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.695		1.551	14
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.608	418	2.470	687
4.6	Duurzaamheid	1.842		1.792	
7.2	Maatschappij	1.570		1.546	
	Programma 9. Bestuur	17.650	1.053	16.334	2.508
10. Overzicht overhead					
0.6	Overhead	62.609	5.632	64.498	5.556
	Programma 10. Overzicht overhead	62.609	5.632	64.498	5.556
Algemene middelen					
0.1	Uitkering provinciefonds	0	266.395		270.857
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	140.100		140.350
0.3	Geldleningen en uitzettingen	-800	57	-789	354
0.4	Deelnemingen	0	200		276
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	215	300	215	316
	Programma Algemene middelen	-585	407.052	-574	412.153
Reserves					
0.8	Mutaties reserves	141.769	173.857	147.982	177.416
	Programma Reserves	141.769	173.857	147.982	177.416
Totaal programma's - taakvelden		660.956	683.026	659.189	705.378

4.13 Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

Inleiding

Conform artikel 58a van het BBV dient in de jaarrekening de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen te worden verstrekt op basis van indicatoren. Bij ministeriële regeling is hiervoor een model vastgesteld waarin deze informatie dient te worden opgenomen, en waarbij is aangegeven om welke specifieke uitkeringen het gaat.

Op de volgende pagina's treft u dit verplicht gestelde model aan met de daarin opgenomen informatie.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 14-2-2023								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden)	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)
			<i>Aard controle R Indicator: C13/01</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/02</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/03</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/05</i>	<i>Aard controle n.v.t Indicator: C13/06</i>
			€ 463.234	€ 596.273	53	10	127	Nee
			Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen ivm SiSa tussen medeoverheden (alleen van toepassing bij SiSa tussen medeoverheden)			
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C13/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: C13/09</i>					
	Ja	Nee	€ 0					
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SiSa 2021 inclusief uitvoering door derden	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd
			<i>Aard controle R Indicator: C41/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: C41/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: C41/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06</i>
			€ 0	€ 2.652.893	€ 963.209	0	56	22.208
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08</i>						
	Ja	Ja						

BZK	C59	Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI/NOVEX-gebieden	Besteding over het totale project (jaar T-1)	Besteding over het totale project (jaar T)	Cumulatieve besteding over het totale project (t/m jaar T)	Zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee)	Correctie indicator bestedingen (jaar T-1)	Activiteiten die zijn omschreven in het interbestuurlijk vastgestelde plan van aanpak/ontwikkelperspectief (Ja/Nee)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C59/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C59/02</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C59/03</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C59/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C59/05</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C59/06</i>
			€ 0	€ 75.381	€ 75.381	Ja	€ 0	Ja
		Eindverantwoording? (Ja/Nee)						
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C59/07</i>						
		Nee						
BZK	C67	Programma Kansmakersteam ten behoeve van de opgave Provinciale Regie Tafel Migratie en Integratie Provincie Utrecht	Besteding aan het kansmakersteam (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C67/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C67/02</i>				
		Provincie	€ 300.000	Ja				
BZK	C81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal woondeals dat is tot stand gekomen met hulp van deze middelen	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C81/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C81/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C81/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C81/04</i>		
			€ 0	0	Ja	Nee		
BZK	C86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is doorlopen tot aan het moment van aanbesteding van maatregelen om vastgoed te verduurzamen	Aantal gebouwde onroerende zaken dat hiermee wordt bereikt door het provinciaal ontzorgingsprogramma	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/Nvt)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: C86/01</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C86/02</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C86/03</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C86/04</i>	<i>Aard controle n.v.t</i> <i>Indicator: C86/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C86/06</i>
			€ 0	€ 0	0	0	0	nvt
			Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het opstellen van portefeuilleoutekaarten die richting geven aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen in 2030 en 2050 (Ja/Nee/Nvt)	Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het aanvragen van subsidies voor verduurzamingsmaatregelen en het opstellen van relevante (advies-)documenten om te voldoen aan de voorwaarden voor subsidieverlening (Ja/Nee/Nvt)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
		<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C86/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C86/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C86/09</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: C86/10</i>			
		nvt	nvt	Nee				

BZK	C210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: C210/01 € 2.735.722	Aard controle R Indicator: C210/02 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/03 14	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/04 8.660	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/05 Ja	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/06 Nee			
lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai Subsidieregeling sanering verkeerslawaaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06			
			1 IENM/BSK-2016/67330	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			2 lenW/BSK-2018/39208	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			3 lenW/BSK-2021/20279	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			4								
			5								
			6								
			7								
			8								
			9								
			10								
			99								
			100								
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12			
			1 IENM/BSK-2016/67330	€ 553.999	€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			2 lenW/BSK-2018/39208	€ 1.160.117	€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			3 lenW/BSK-2021/20279	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			4								
			5								
			6								
			99								
			100								
			lenW	E10	Regeling specifieke uitkering snelfietsroutes Provincies	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten
						Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Aard controle R Indicator: E10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
						1 Snelfietsroute Utrecht-Amersfoort	€ 1.376.528	€ 4.884.195	Nee	Nee	Groot deel project wordt in 2023 afgerond, klein deel in De Bilt volgt later.
						2					
						100					
						Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	
						Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08	Aard controle D1 Indicator: E10/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10	Aard controle R Indicator: E10/11	
						1 Snelfietsroute Utrecht-Amersfoort	Nee	Nee	Nee	€ 0	
						2					
						100					

lenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen Provincies	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E12/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E12/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E12/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E12/04</i>		
			€ 779.512	€ 2.788.844	€ 455.858	Nee		
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E12/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E12/06</i>	<i>Aard controle D1</i> <i>Indicator: E12/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E12/08</i>		
			1 N201	Nee	226	Nee		
			2 N210	Nee	2615	Nee		
			3 N224	Nee	711	Ja		
			4 N226	Nee	920	Nee		
			5 N228	Nee	252	Nee		
			6 N229	Nee	1912	Ja		
			7 N237	Nee	683	Nee		
			8 N402	Nee	78	Nee		
			9 N409	Nee	244	Ja		
			10 N411	Nee	624	Ja		
			11 N415	Nee	400	Nee		
			12					
			99					
			100					
lenW	E17	Regeling specifieke uitkering Maas-pilots Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cofinanciering (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Afspraken uit de bestuursovereenkomst nagekomen? (Ja/Nee)
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E17/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/02</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E17/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/06</i>
			€ 1.092.050	Ja	€ 1.942.000	€ 464.487	€ 826.000	Ja
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E17/08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E17/09</i>			
			Ja		Ja			
lenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/04</i>		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuk, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/08</i>		
			1 108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee	0	wordt niet uitgevoerd en komt te vervallen		
			2 109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Nee	0	is anders uitgevoerd		
			3 124 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en berm aantal in meters	Nee	0	is anders uitgevoerd		

			4	229 Aanleg van ongelijkvloerse fietsoversteekplaatsen aantal in st	Nee	0			
			5	232 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Nee	0			
			6						
			49						
			50						
lenW	E33	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)		Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project Zelfstandige uitvoering <i>Aard controle R Indicator: E33/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E33/02</i>	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E33/03</i>	Correctie besteding (jaar T-1) ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen <i>Aard controle R Indicator: E33/04</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E33/05</i>	
				€ 3.340.536	€ 8.954.800	Nee	€ 0	Nee	
				Projectnaam/nummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E33/06</i>	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E33/07</i>				
			1	Korte Termijn Aanpak	Nee				
			2						
			10						
lenW	E52	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2021		Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E52/01</i>	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E52/02</i>	Besteding (jaar T-2 (2019)) <i>Aard controle R Indicator: E52/03</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: E52/04</i>	Specifieke kosten van de concessiehouder in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt <i>Aard controle R Indicator: E52/05</i>	Totaal bedrag verstrekte subsidies concessievrerlener conform concessie (jaar 2021) - zoals in de bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend <i>Aard controle R Indicator: E52/06</i>
			1	Provincie Utrecht	Keolis Nederlands bv	€ 67.267.000	€ 65.165.000	€ 635.000	€ 33.146.000
			2	Regio Utrecht	Qbuzz B.V.	€ 124.475.000	€ 117.664.000	€ 477.000	€ 37.039.000
			10	Kopie naam concessie <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E52/07</i>	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling <i>Aard controle R Indicator: E52/08</i>	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5B opbrengsten van reizigers) van de regeling <i>Aard controle R Indicator: E52/09</i>	Totale Opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling <i>Aard controle R Indicator: E52/10</i>	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding (Ja/Nee) <i>Aard controle R Indicator: E52/11</i>	
			1	Provincie Utrecht	€ 9.109.000	€ 10.702.000	-€ 2.000	Ja	
			2	Regio Utrecht	€ 23.863.000	€ 25.594.000	€ 439.000	Ja	
lenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord		Beschikingsnummer / naam <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen <i>Aard controle R Indicator: E53/02</i>	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03</i>	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04</i>	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05</i>	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06</i>
			1	3186159	€ 12.500	€ 12.500	17-6-2022	n.n.b.	Nee
			2	3312081	€ 0	€ 0	nog niet begonnen	n.n.b.	Nee
			3	3316492	€ 0	0	nog niet begonnen	n.n.b.	Nee
			4						

			Kopie beschikingsnummer /naam <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07</i>	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08</i>					
			1 3186159	2022					
			2 3312081	2023					
			3 3316492	2023					
			4	2023					
			5						
			10						
			Eindverantwoording (Ja/Nee)						
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09</i>						
			Nee						
lenW	E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/01</i>	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/02</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/03</i>	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/04</i>	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project <i>Aard controle R Indicator: E56/05</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/06</i>	
			1 € 0	€ 69.930	€ 69.930	Ja	€ 0	Nee	
			2 € 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee	
			3 € 0	€ 2.314.731	€ 2.314.731	Ja	€ 0	Nee	
			4 € 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee	
			5 € 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee	
			6 € 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee	
			7						
			10						
			Projectnaam / nummer <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07</i>		Project afgerond (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08</i>				
			1 organisatorische inbedding van levering van actuele en betrouwbare data voor digitale mobiliteitsdiensten en het data- gedreven uitvoeren van overheidstaken in het mobiliteitsdomein en daarop gerichte planvorming		Nee				
			2 ondersteuning van bevordering van vermindering van gebruik van het openbaar vervoer door studenten in de spits		Nee				
			3 ondersteuning bij kennissuitwisseling en planvorming door werkgevers en advisering aan werkgevers ten behoeve van verduurzaming van woon- werkverkeer		Nee				
			4 ondersteuning van stimulering door werkgevers van gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer en zakelijk verkeer		Nee				
			5 Ondersteuning bij het doen van onderzoek en het opstellen en uitvoeren van plannen ten behoefte van de ontwikkeling van keten- en deelmobiliteit.		Nee				

			6	ondersteuning bij haalbaarheidsonderzoeken ten behoeve van de totstandkoming van een landelijk dekkend netwerk van duurzame tank- en laadinfrastructuur voor wegtransport en binnenvaart.	Nee							
			7									
			19									
			20									
lenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021		Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)	Project afgerond (Ja/Nee)			
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E58/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E58/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06</i>			
			1	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021 (1e toewijzing) IENW/BSK-2021/285378	€ 200.871	€ 425.871	Nee	€ 0				
			2	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021 (bezwaar) IENW/BSK-2022/51513	€ 669.782	€ 669.782	Nee	€ 0				
			3									
			10	Eindverantwoording (Ja/Nee)								
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07</i>								
				Nee								
lenW	E68	Fietsbrug A12 (onderdeel van 'no regret'-pakket UNed)		Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Is de uitvoeringsovereenkomst met Rijkswaterstaat gesloten? (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				<i>Aard controle R Indicator: E68/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E68/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E68/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E68/04</i>					
				€ 0	€ 0	Nee	Nee					
lenW	E74	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen decentraal spoor		Is de gedecentraliseerde spoor- of tramdienst uitgevoerd? (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)							
				<i>Aard controle R Indicator: E74/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E74/02</i>							
				Ja	Ja							
lenW	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022		Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project				
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E83/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: E83/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05</i>				
			1	Aanpak diffuus lood De Ronde Venen IENW/BSK-2022/223467	€ 0	Ja	€ 0	€ 0				
			2	Aanpak spoedlocaties 1 IENW/BSK-2022/223056 8248F650 totaal locaties	€ 51.381	Ja	€ 0	€ 51.381				
			3	Aanpak spoedlocaties 2 IENW/BSK-2022/277276	€ 0	Ja	€ 0	€ 0				

			4						
			5						
			22						
			23						
			24						
			25						
				Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)		
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09</i>		
			1	Aanpak diffuus lood De Ronde Venen IENW/BSK-2022/223467	Nee	Looptijd project is 2022-2025, nog niet afgerond, meeste kosten zitten in sanering, deze komen in een later stadium	Nee		
			2	Aanpak spoedlocaties 1 IENW/BSK-2022/223056 8248F650 totaal locaties	Nee	Looptijd project is 2022-2025, nog niet afgerond, meeste kosten zitten in sanering, deze komen in een later stadium	Nee		
			3	Aanpak spoedlocaties 2 IENW/BSK-2022/277276	Nee	Looptijd project is 2022-2025, nog niet afgerond, meeste kosten zitten in sanering, deze komen in	Nee		
			4						
			25						
				Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10</i>					
				Nee					
lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
		Provincies en Gemeenten		<i>Aard controle R Indicator: E84/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E84/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04</i>		
				€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
				Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08</i>		
			1	310 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in Meters	Nee	0			
			2	377 Aanleg van een fietsoversteek, via een middeneiland, alleen bij een kruispunt aantal in Stuks	Nee	0			
			3	378 Aanleg van een snelheidsremmend plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt aantal in Stuks	Nee	0			
			4						
			5						
			49						
			50						

lenW	E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelininstallaties	Aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties in (jaar T)	Cumulatief aantal geïnstalleerde intelligente verkeersinstallaties (t/m jaar T)	Totale besteding aan het project (jaar T)	Cumulatieve besteding aan het project (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			<i>Aard controle R Indicator: E85/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E85/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E85/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E85/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E85/05</i>	
			0	0	€ 0	€ 0	Nee	
EZK	F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen Zelfstandig uitvoering (exclusief uitvoering door derde)	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T). Inclusief uitvoering door derde (sisa tussen medeoverheden) vanaf verantwoordingsjaar SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) t.l.v. cumulatieve cofinanciering Dit betreft het deel dat naast de Rijksmiddelen is ingelegd volgens afspraak uit MKB-deal	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting Als bij 04 en 05 'Nee' is ingevuld, dan is toelichting verplicht
			<i>Aard controle R Indicator: F11/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F11/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: F11/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F11/04</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: F11/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F11/06</i>
			€ 10.000	€ 370.000	€ 170.000	Ja		De bestedingen zijn niet verantwoord op basis van een toekenning, maar op basis van communicatiekosten.
EZK	F12	Eenmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			<i>Aard controle R Indicator: F12/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F12/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F12/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F12/04</i>		
			-€ 107.550	€ 4.156.882	Nee			
EZK	F14	Regeling specifieke uitkering MIT 2021	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			<i>Aard controle R Indicator: F14/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F14/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F14/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F14/04</i>		
			€ 1.278.514	€ 1.729.606	Nee			
EZK	F25	Regeling specifieke uitkering MIT	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F25/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: F25/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F25/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F25/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F25/05</i>	
			1 DGBI-I&K / 22431973	€ 442.000	€ 442.000	Nee		
			2					
			5					

LNV	L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	Beschikingsnummer/naam	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/03</i>			
			SUOV121004	€ 0	Nee			
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Betreft dit een financiering uit deel A of deel B? Als A indicator 06 verplicht, als B indicator 07 verplicht.	Indien deel A: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvorming w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het?	Indien deel B: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie restwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het?	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/05</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L8/06</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L8/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: L8/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/09</i>
			1 nvt		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2					
			5					
			Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Is de aankoopsom gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur cf marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen. Verplicht als bij L8/11, "Nee" is ingevuld.			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/10</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: L8/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L8/12</i>			
			1 nvt	N.v.t.	nvt			
			2					
			5					
LNV	L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden	Gebiedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L10/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: L10/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L10/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L10/05</i>	
			1 Oude Meije te Zegveld	€ 0	€ 3.251	Nee	transactiekosten	
			2 De Meije te Zegveld	€ 0	€ 8.735	Nee	transactiekosten	
			3 VIP-NL Boeren op Hoog Water	€ 223.000	€ 223.000		Uitgaven VIP-NL projecten zijn volgens opgestelde SOK met PZH en PNH gedaan. Verplichting is dmv transitorische post op 2022 geboekt.	
			4 VIP-NL Klei in Veen	€ 350.376	€ 350.376	Nee	idem	
			5 VIP-NL Natte Teelten	€ 284.433	€ 284.433	Nee	idem	
			6 VIP-NL Veenmos	€ 103.186	€ 103.186	Nee	idem	
			7					
			10					

LNV	L16	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee)	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: L16/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: L16/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06</i>
			1 Programma Natuur	€ 0	€ 840.950	€ 0	Ja	Nee
			2 Programma Natuur	€ 7.334.886	€ 7.334.886	€ 912.722	Ja	Nee
			10					
			Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09</i>			
			1 Programma Natuur	Project loopt tm 2024	Ja			
			2 Programma Natuur	Project loopt tm 2025	Ja			
			10					
LNV	L24	Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-melders	Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)?			
			<i>Aard controle R Indicator: L24/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/03</i>			
			€ 1.200.000	€ 1.200.000	Nee			

4.14 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum van toepassing.

4.15 Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau.

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Dit betekent dat niet alleen de financiën van de rijksoverheid meetellen voor het EMU-saldo, maar ook die van de decentrale overheden (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) en premie gefinancierde sectoren als de sociale zekerheid en de zorg.

Berekening van het EMU-saldo	Bijgestelde	
	begroting	Rekening
	2022*	2022
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-77.802	16.754
2. -/- Mutatie (im)materiële vaste activa	8.714	20.132
3. +/- Mutatie voorzieningen	-584	-2.973
4. -/- Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.923	17.976
5. -/- Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-
Berekend EMU-saldo	-90.023	--24.328

* Zoals opgenomen in Begroting 2023

Bijlagen

Bijlage 1 - Verloopoverzicht investeringskredieten

Specificatie investeringen met een economisch nut	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Realisatie (niet mva) 2022	Verschil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet	Te realiseren bijdrage derden	Realisatie bijdrage derden t/m 2021	Realisatie bijdrage derden 2022	Nog te realiseren bijdrage derden	Is er sprake van bijstelling t.o.v. een eerder P&C-document?
5. Bereikbaarheid I - Algemeen													
Vervanging Kwaliteitcentrale	400	113	287	62		225	175	225			-	-	
Vervanging wintermachines	1.400	783	617	-		617	783	617			-	-	
Totaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen	1.800	896	904	62	-	842	958	842	-	-	-	-	
6. Bereikbaarheid II - OV													
Uitbreidingsinvesteringen													
Afwikkeling werkzaamheden Uithoflijn	7.845	-	3.029	2.515		514	2.515	5.330	-	-	-	-	
OV tramremise	62.000	61.058	942	23		919	61.081	919	21.200	21.200	-	-	
OV Busremise	38.300	35.661	2.639	1.110		1.529	36.771	1.529		274		-274	Afgerond in 2022, op één onderdeel 150k na.
P&R Breukelen	6.357	398	1.355	567		788	964	5.393			-	-	
Vlootoptimalisatie	17.257	14.355	2.902	2.833		69	17.188	68			-	-	Afgerond in 2022
Tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	1.138	-	600	58		542	58	1.080			-	-	
Tramkruising Symfonielaan Nieuwgein	723	35	551	557		-6	592	131			-	-	
Maatregelen booggeluid	720	-	634	827		-193	827	-107			-	-	Afgerond in 2022
Bouwrijp maken en realiseren energieaansluiting (excl. grondaankoop) busstalling Amersfoort	2.678	-	2	6		-4	6	2.672			-	-	
Subtotaal uitbreidingsinvesteringen	137.018	111.507	12.654	8.496	-	4.158	120.003	17.015	21.200	21.474	-	-274	
Vervangingsinvesteringen													
OV overwegen en haltes	12.140	11.189	891	490		401	11.679	461			-	-	
Traminfrastructuur N'gein -	183.706	158.594	25.112	13.436	302	11.373	172.333	11.373		24	469	-493	

Ijsselstein (VRT)												
OV Telematica/ICT tram/bus DRIS	9.502	5.532	2.819	2.727	92	8.259	1.243	3.652	3.095	90	467	
Beveiliging opstelreinen	720	-	650	94	556	94	626			-	-	
Indico-systeem	4.400	1.485	817	2.528	-1.711	4.013	387			-	-	
Stroomaansluiting Tractiestations SUNIJ	1.481	-	1.481	177	1.304	177	1.304			-	-	
Poortdijk OBI vervangen	300	-	300	8	292	8	292			-	-	
<i>Subtotaal vervangingsinvesteringen</i>	<i>212.249</i>	<i>176.801</i>	<i>32.070</i>	<i>19.460</i>	<i>302</i>	<i>12.308</i>	<i>196.563</i>	<i>15.686</i>	<i>3.652</i>	<i>3.119</i>	<i>559</i>	<i>-26</i>
Totaal 6. Bereikbaarheid II - OV	349.267	288.307	44.724	27.956	302	16.466	316.565	32.701	24.852	24.593	559	-300

10. Overzicht Overhead

ICT (hardware)

Werkplek laptops	1.277	-	1.277	1.311	-34	1.311	-34			-	-	
Beeldschermen PU 1e monitor	263	-	263	171	92	171	92			-	-	
Beeldschermen PU 2e monitor	113	-	113	-	113	-	113			-	-	
Hybride werken (beeldschermen)	263	-	263	-	263	-	263			-	-	
<i>Totaal ICT (hardware)</i>	<i>1.916</i>	<i>-</i>	<i>1.916</i>	<i>1.481</i>	<i>-</i>	<i>435</i>	<i>1.481</i>	<i>435</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

Provinciehuis

Losse gebruikersinventaris	459	51	408	408	0	459	0			-	-	
Verbouwing verd 2 tm 6 (Reg Klimaat)	2.200	2.177	23	49	-26	2.226	-26			-	-	
Transport (liften)	800	-	800	-	800	-	800			-	-	
Huisvesting - eerste stappen in verduurzamen provinciaal vastgoed	1.310	387	923	349	574	736	574			-	-	
AV-middelen Statenzaal	2.090	1.562	149	149	-0	1.711	379			-	- Afgerond in 2022	
Verantwoorde thuiswerkplek 2021 + 2022	1.277	-	1.277	984	293	984	293			-	-	
Verbouwing BG en 1e verdieping	1.400	-	1.400	-	1.400	-	1.400			-	-	
Verduurzaming vastgoed	805	-	400	242	158	242	563			-	-	
Verbouwing verd. 2, 5 en 6	2.250	-	2.250	-	2.250	-	2.250			-	-	
Hybride werken (AV middelen)	500	-	500	64	436	64	436			-	-	
<i>Totaal provinciehuis</i>	<i>13.091</i>	<i>4.178</i>	<i>8.130</i>	<i>2.244</i>	<i>-</i>	<i>5.886</i>	<i>6.422</i>	<i>6.669</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

Totaal Overzicht Overhead	15.007	4.178	10.046	3.726	-	6.320	7.904	7.103	-	-	-	-
Totaal investeringen met een economisch nut	366.074	293.381	55.674	31.743	302	23.628	325.427	40.647	24.852	24.593	559	300-

Toelichting op de verschillen per krediet die groter zijn dan € 100.000

Investerings met een economisch nut

Programma/krediet	Verskil 2022	Toelichting
5. Bereikbaarheid I - Algemeen		
Vervanging Kwaliteitcentrale	225	
Vervanging wintermachines	617	In verband met Covid-19 waren er bij de leverancier niet voldoende onderdelen beschikbaar, waardoor de machines niet geleverd konden worden.
6. Bereikbaarheid II - OV		
Afwikeling werkzaamheden Uithoflijn	514	De laatste werkzaamheden worden nog afgerond in 2023. De werkzaamheden op een tweetal VTA's zijn uitgelopen a.g.v. een drietal ongeplande meerwerken. Eén van deze meerwerken is in Q3 van 2022 afgerond, het tweede en derde meerwerk zal in Q1 van 2023 worden uitgevoerd en afgerond. Budgettair zijn geen aanpassingen noodzakelijk a.g.v. van deze meerwerken. Aansluitend zullen de VTA's, en daarmee de onderliggende drie projecten, worden afgerond.
OV tramremise	919	Het project is afgerond. Wel zijn er nog wat openstaande punten die in 2023 worden afgewikkeld.
OV Busremise	1.529	De laatste werkzaamheden worden nog afgerond in 2023. De werkzaamheden op een tweetal VTA's zijn uitgelopen a.g.v. een drietal ongeplande meerwerken. Eén van deze meerwerken is in Q3 van 2022 afgerond, het tweede en derde meerwerk zal in Q1 van 2023 worden. Daarnaast is er een reservering opgenomen van 600k voor een rechtszaak waar geen kosten uit zijn voortgekomen in 2022.
P&R Breukelen	788	Het project heeft vertraging opgelopen door de langere doorlooptijd voor aanbestedingen dan voorheen rekening mee is gehouden. Ook zorgen inspanningen om dit project in deze omgeving passend te maken en een lang vergunningstraject voor uitloop.
Vlootoptimalisatie	69	Afwijking < 100.000
Tramwaarschuwingslichten SUNIJ-lijn	542	Werk is nog niet in uitvoering; waarschijnlijk uitvoering en afronding in 2023. De afstemming van de uit te voeren werkzaamheden en de betrokken gemeenten, heeft langer geduurd dan eerder gepland en verwacht. De aanbesteding van dit project zal in Q1 van 2023 plaatsvinden.
Tramkruising Symfonielaan Nieuwegein	-6	Afwijking < 100.000
Maatregelen booggeluid	-193	De maatregelen voor het verminderen van booggeluiden hebben betrekking op zowel het MOP als het MIP. De kosten van 16 baansmeerinstallaties zijn overheveld vanuit het MOP naar het MIP. Dit is niet op tijd verwerkt in het budget van het MIP project.
Bouwrijp maken en realiseren energieaansluiting (excl. grondaankoop) busstalling Amersfoort	-4	Afwijking < 100.000
OV overwegen en haltes	401	Projecten zijn doorgeschoven ivm afstemming met gemeentes, wat meer tijd kost.
Traminfrastructuur N'gein - IJsselstein (VRT)	11.373	Dit wordt veroorzaakt omdat risico's die ingeschat waren zich niet geopenbaard hebben, en een indexering per 1/1/2022 welke niet nodig was gezien de status van het project.
OV Telematica/ICT tram/bus DRIS	92	Afwijking < 100.000
Beveiliging opstel terreinen	556	Werk is nog niet in uitvoering; uitvoering en afronding in 2023. Als gevolg van gewijzigde uitgangspunten is het project en de aanbesteding hiervan vertraagd. Tevens moest er meer tijd dan verwacht met de geselecteerde aannemer worden besteed aan de afstemming van de inkoop- en algemene voorwaarden m.b.t. het af te sluiten contract. Uitvoering van de werkzaamheden zal in Q1 2023 starten.
Indico-systeem	-1.711	In overleg met de Stuurgroep is besloten om een onderhoudsmodule op te nemen in het project, waardoor de onderhoudskosten voor de jaren 4 t/m 15 lager uitvallen. Kosten Qbuzz 410K veel hoger dan begroot. Similaror 95K niet begroot.

Stroomaansluiting Tractiestations SUNIJ	1.304	Planning van de werkzaamheden waren okt 2022. Werkzaamheden zijn uitgesteld naar 1e kw 2023
Poortdijk OBI vervangen	292	Werk is nog niet in uitvoering; uitvoering en afronding in in 2023. De projectscope is in 2022 gewijzigd. Hierdoor is er meer tijd besteed aan een alternatief ontwerp. De beperkte ontwerpcapaciteit van het betreffende ingenieursbureau, heeft ook bijgedragen aan de vertraging van de start van dit project.
10. Overzicht Overhead		
Werkplek laptops	-34	Afwijking < 100.000
Beeldschermen PU 1e monitor	92	Afwijking < 100.000
Beeldschermen PU 2e monitor	113	De eerdere geplande uitvraag heeft niet plaatsgevonden door een capaciteitstekort (medewerkers ICT) in verband met de voorbereiding/uitlevering van de nieuwe laptops om de 2e beeldschermen te plaatsen. Bovendien was er te weinig magazijnruimte om de beeldschermen op te slaan. Dit issue is inmiddels opgelost. De uitvraag wordt in het 1e kwartaal van 2023 gedaan.
Hybride werken (beeldschermen)	263	De thuiswerkbeeldschermen kunnen door technische issues (aansluiting nieuwe laptops) nog niet besteld worden. Wij zijn aan het onderzoeken welk model scherm voor de thuiswerkplek op dit moment de beste optie is. Er is al geïnventariseerd welke medewerkers een thuiswerkscherm nodig hebben. We verwachten in de 1e kwartaal van 2023 de uitvraag te kunnen doen.
Losse gebruikersinventaris	0	Afwijking < 100.000
Verbouwing verd 2 tm 6 (Reg Klimaat)	-26	Afwijking < 100.000
Transport (liften)	800	Het geplande onderhoud is door de opvang van Oekraïners in ons pand uitgesteld. Dit komt mede doordat de brandlift continue wordt ingezet van de etages 2 t/m 6. Daarom wordt dit krediet op dit moment niet ingezet voor de vervanging van de brandlift. Het krediet schuift door naar 2023.
Huisvesting - eerste stappen in verduurzamen provinciaal vastgoed	574	Gemaakte kosten zitten in voorbereiding voor duurzaamheidsmaatregelen. De vervanging van LED is op het provinciehuis in volle gang. Het betreft hier een bedrag €990.000. De Europese aanbesteding zonnepalen heeft helaas niet geleid tot inschrijvingen. Dit zal opnieuw uitgevraagd moeten worden. Het restant op dit krediet wordt doorgeschoven naar 2023.
AV-middelen Statenzaal	-0	Afwijking < 100.000
Verantwoorde thuiswerkplek 2021 + 2022	293	In 2021 is besloten dat de thuiswerkplekken vallen onder ons bestaande contract met VEPA. Hierbij is bepaald dat we uitgaan van een maximaal budget van € 900,- per persoon (gebaseerd op 1000 medewerkers). Bij de voorjaarsrapportage 2021 is besloten om voor het jaar 2021 een krediet van €375.000 beschikbaar te stellen voor de eerste bestelling. Uit dit krediet is dan ook de eerste levering betaald. In 2022 zijn de thuiswerkplekken hieruit gefinancierd. Het restantbedrag wordt meegenomen naar 2023.
Verbouwing BG en 1e verdieping	1.400	In 2022 is alle aandacht uitgegaan naar de verbouwing verdieping 2 t/m 6 en de Oekraïense vluchtelingen. Hierdoor heeft de verbouwing begane grond en 1e verdieping niet plaatsgevonden, waardoor dit krediet naar 2023 wordt doorgeschoven.
Verduurzaming vastgoed	158	Verduurzamen vastgoed vraagt om specifieke kennis binnen de organisatie. Door het verloop van personeel en krapte op de arbeidsmarkt, is de inzet op dit onderdeel miniem en kunnen er geen vervolgstappen plaatsvinden. De aanbesteding voor wat betreft de aanleg van zonnepanelen op de twee locaties, Archimedeslaan en Huis ter Heide, heeft plaatsgevonden. Het restant op dit krediet wordt doorgeschoven naar 2023.
Verbouwing verd. 2, 5 en 6	2.250	Het plaatsen van de inbouwpakketten betreffende de verdiepingen 2, 5 en 6 zullen plaatsvinden na uithuizing van de Oekraïense vluchtelingen. Dit krediet wordt niet aangewend en schuift door naar 2023.
Hybride werken (AV middelen)	436	Door schaarste in grondstoffen en vertraging in productie is de levering helaas vertraagd. Hierdoor wordt dit krediet doorgeschoven naar 2023.

TOTAAL

23.628

Specificatie investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Toegekend krediet (bruto)	Realisatie t/m 2021	Bijgestelde begroting 2022	Realisatie 2022	Realisatie (niet mva) 2022	Verschil 2022	Totaal realisatie	Restant krediet	Bijdrage derden	Realisatie bijdrage derden t/m 2021	Realisatie bijdrage derden 2022	Nog te realiseren bijdrage derden	Is er sprake van een bijstelling t.o.v. een eerder P&C-document?
1. Ruimtelijke ontwikkeling													
HvdH - Oostelijke Corridor	18.829	18.484	-	-18.465		18.465	20	18.809	-	20	-	-20	
HvdH - Harlanterrein	2.128	2.254	-	-2.253		2.253	1	2.127	-	-	-	-	
HvdH - Kamp van Zeist	3.221	252	-	562		-562	814	2.407	-	-	-	-	
Totaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling	24.178	20.990	-	-20.156	-	20.156	834	23.344	-	20	-	-20	
5. Bereikbaarheid I - Algemeen													
Uitbreidingsinvesteringen													
<i>Provinciale (vaar)wegen</i>													
N210, traject 20	819	-	819	583	-	236	583	236	-	-	-	-	
N212, traject 27, buitengebied Woerden	837	-	150	121	-	29	121	716	-	-	-	-	
N224 Ronde Austerlitzseweg - Zeist	445	10	435	185	-	250	195	250	-	-	1	-1	
N224, N226 Woudenberg	5.917	-	130	45	-	85	45	5.872	-	-	-	-	
N225, traject 42	196	-	-	2	-	-2	2	194	-	-	-	-	
N226 Faunapassage	9.267	341	500	131	-	369	472	8.795	-	-	-	-	
Spoortunnel Maarsbergen	23.770	5.865	700	449	-	251	6.314	17.456	2.500	-	-	2.500	
N228 Trajectaanpak Montfoort	319	137	-	154	-	-154	291	28	-	9	-	-9	
N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	65.028	835	1.000	434	-	566	1.269	63.759	6.250	-	-	6.250	
N233 Rijnbrug, incl. Geertsesteeg	112.354	3.906	300	229	-	71	4.135	108.219	46.750	44	-	46.706	
N233 Rijnbrug, Achterbergsestraatweg	2.822	333	100	112	-	-12	445	2.377	-	-	-	-	
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en Soest	1.850	75	239	84	-	155	160	1.690	-	-	-	-	
N238, traject 82	714	1	713	527	-	186	529	185	-	-	-	-	
N402, traject 87 en 88	1.388	55	200	261	-	-61	315	1.073	-	-	-	-	
N402, Ronde Slootdijk	2.792	461	-	1	-	-1	462	2.330	-	-	-	-	
N403, Bloklaan	500	-	-	1	-	-1	1	499	-	-	-	-	
N484 Trajectaanpak	6.632	328	690	442	-	248	769	5.863	-	-	-	-	
Carpoolplaatsen	1.545	350	900	377	-	523	728	817	-	-	-	-	
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	176	117	59	-	-	59	117	59	-	-	-	-	
Wishwall	335	-	335	272	-	63	272	63	-	-	-	-	
Glasvezel	891	-	300	-	-	300	-	891	-	-	-	-	

N237 Panweg	200	-	-	5	-	-5	5	195	-	-	-	-
<i>Subtotaal (vaar)wegen</i>	<i>238.797</i>	<i>12.814</i>	<i>7.570</i>	<i>4.417</i>	-	<i>3.153</i>	<i>17.230</i>	<i>221.567</i>	<i>55.500</i>	<i>53</i>	<i>1</i>	<i>55.445</i>
<i>Fiets</i>												
N224 Renswoude	265	-	265	278	-	-13	278	-13	-	-	-	-
N224, N226 Woudenberg	8.876	-	210	16	-	194	16	8.860	-	-	-	-
DFR Utrecht Science Park - Veenendaal	3.569	-	-	18	-	-18	18	3.551	-	-	-	-
N226 OVL	629	108	522	18	-	504	126	503	-	-	-	-
N228 Trajectaanpak Montfoort	758	614	-	-240	-	240	374	384	-	-	-	-
N233 Parallelweg	1.100	-	1.100	831	-	269	831	269	-	-	-	-
N237 Fietspad Mc Donalds Zuid	285	70	215	26	-	189	96	189	-	-	-	-
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en Soest	2.505	-	282	79	-	203	79	2.426	-	-	-	-
N417 Trajectaanpak	970	714	-	-	-	-	714	256	-	-	-	-
Doorfietsroute Amersfoort-Bunschoten N238	1.414	-	223	139	-	84	139	1.275	-	-	-	-
N484 Trajectaanpak	145	3	15	79	-	-64	82	63	-	-	-	-
Verlichting regionaal fietsnetwerk	325	-	-	-	-	-	-	325	-	-	-	-
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	824	862	-	3	-	-3	865	-41	-	6	-	-6
Doorfietsroute Utrecht Amersfoort	-	-	-	55	-	-55	55	-55	-	-	-	-
<i>Subtotaal fiets</i>	<i>21.665</i>	<i>2.371</i>	<i>2.832</i>	<i>1.302</i>	-	<i>1.530</i>	<i>3.673</i>	<i>17.992</i>	-	<i>6</i>	-	<i>-6</i>
<i>Verkeersveiligheid</i>												
N210, traject 20	2.042	-	2.042	1.188	-	854	1.188	854	-	-	-	-
N210, traject 22	748	-	-	1	-	-1	1	747	-	-	-	-
N212, traject 27, buitengebied Woerden	800	17	150	92	-	58	109	691	-	-	-	-
N221 Ronde Wakkerendijk	1.152	-	-	5	-	-5	5	1.147	-	-	-	-
N224 Renswoude	525	481	44	-	-	44	481	44	-	-	-	-
N224 Ronde Austerlitzseweg - Zeist	1.224	27	1.198	500	-	698	527	697	-	-	4	-4
N228 Trajectaanpak Montfoort	555	361	-	481	-	-481	842	-287	-	25	-	-25
N233 Bermverharding	170	-	170	134	-	36	134	36	-	-	-	-
N233, traject 68	446	-	15	15	-	-0	15	431	-	-	-	-
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en Soest	301	-	41	17	-	24	17	284	-	-	-	-
N238, traject 82	310	-	310	276	-	34	276	34	-	-	-	-
N414 Bermverharding	206	-	206	152	-	54	152	54	-	-	-	-
N417 Trajectaanpak	90	63	-	-	-	-	63	27	-	-	-	-

N484 Trajectaanpak	778	25	81	20	-	61	45	733			-	-
Bermverhardingen N225 / N228 / N229	1.078	468	610	455	-	155	923	155		23	-	-23
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	1.586	1.332	254	52	-	202	1.384	202			-	-
<i>Subtotaal verkeersveiligheid</i>	<i>12.011</i>	<i>2.775</i>	<i>5.121</i>	<i>3.388</i>	<i>-</i>	<i>1.733</i>	<i>6.163</i>	<i>5.848</i>	<i>-</i>	<i>48</i>	<i>4</i>	<i>-52</i>
	272.473	17.959	15.523	9.107	-	6.416	27.067	245.406	55.500	107	6	55.387
Subtotaal uitbreidingsinvesteringen												
Vervangingsinvesteringen												
<i>Kunstwerken</i>												
Beverweerdsebrug, Bunnik	950	89	150	35	-	115	125	825				
Duikerbrug N484	368	-	38		-	38	-	368				
<i>Subtotaal kunstwerken</i>	<i>1.318</i>	<i>89</i>	<i>188</i>	<i>35</i>	<i>-</i>	<i>153</i>	<i>125</i>	<i>1.193</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Verhardingen</i>												
N210, traject 20	1.497	-	250	251	-	-1	251	1.246	-		103	-103
N210, traject 22	632	-	-	1	-	-1	1	631			-	-
N210, traject 25	622	-	-	7	-	-7	7	615			-	-
N224, traject 35 (Renswoude)	2.250	2.251	-1	5	-	-6	2.256	-6				
N228, traject Montfoort	1.953	1.234	500	-155	-	655	1.079	874				
N229, traject 62 (Odijk-Werkhoven)	337	129	208	-	-	208	129	208				
N233, traject 68	820	-	45	72	-	-27	72	748				
N402, traject 87 en 88	6.149	40	4.400	2.097	-	2.303	2.137	4.012				
N414, traject 103	405	-	405	396	-	9	396	9				
N417 Trajectaanpak	1.788	1.518	-	17	-	-17	1.535	253			-	-
Overdracht VHL	1.174	-	1.174	-	-	1.174	-	1.174				
N484, trajectaanpak	739	-	76	-	-	76	-	739				
<i>Subtotaal verhardingen</i>	<i>18.366</i>	<i>5.172</i>	<i>7.057</i>	<i>2.692</i>	<i>-</i>	<i>4.365</i>	<i>7.864</i>	<i>10.502</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>103</i>	<i>-103</i>
<i>Vaarwegen</i>												
Rivier Eem, damwanden overig	8.054	2.287	200	292	-	-92	2.579	5.475	4.027	2.125	-27	1.929
Merwedekanaal , oeverconstructie	14.500	4.732	5.149	5.045	-	104	9.777	4.723		150	-	-150
<i>Subtotaal vaarwegen</i>	<i>22.554</i>	<i>7.019</i>	<i>5.349</i>	<i>5.338</i>	<i>-</i>	<i>11</i>	<i>12.356</i>	<i>10.198</i>	<i>4.027</i>	<i>2.275</i>	<i>-27</i>	<i>1.779</i>
<i>Wegmeubiliar</i>												
Bushokjes in de gehele provincie	1.896	1.205	691	123	-	568	1.329	567				
<i>Subtotaal wegmeubiliar</i>	<i>1.896</i>	<i>1.205</i>	<i>691</i>	<i>123</i>	<i>-</i>	<i>568</i>	<i>1.329</i>	<i>567</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
	44.134	13.484	13.285			5.096	21.673	22.461				
Subtotaal vervangingsinvesteringen				8.189	-				4.027	2.275	76	1.676

Totaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen	316.607	31.444	28.808	17.296	-	11.512	48.740	267.867	59.527	2.382	82	57.064
Totaal investeringen met een maatschappelijk nut	340.785	52.434	28.808	2.859-	-	31.668	49.575	291.211	59.527	2.402	82	57.044

Investerings met een maatschappelijk nut

Programma/krediet	Verskil 2022	Toelichting
1. Ruimtelijke ontwikkeling		
HvdH - Oostelijke Corridor	18.465	
HvdH - Harlanterrein	2.253	
HvdH - Kamp van Zeist	-562	
5. Bereikbaarheid I - Algemeen		
<i>Provinciale (vaar)wegen</i>		
N210, traject 20	236	De kosten van de geleiderail vallen lager uit dan oorspronkelijk geraamd, omdat de aannemer kon werken onder gunstige omstandigheden. De weg was namelijk volledig afgesloten waardoor er efficiënt gewerkt kon worden. Bij de bermverharding van het kruispunt Cabauw is er sprake van vertraging, omdat er meer voorbereidingstijd nodig is voor het verleggen kabels en leidingen, vergunningen, onderzoeken en voorbelasting. De uitvoering is gepland voor 2023.
N212, traject 27, buitengebied Woerden	29	
N224 Rotonde Austerlitzseweg - Zeist	250	
N224, N226 Woudenberg	85	
N225, traject 42	-2	
N226 Faunapassage	369	
Spoortunnel Maarsbergen	251	
N228 Trajectaanpak Montfoort	-154	
N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal	566	Het project is voor onbepaalde tijd vertraagd, omdat er een oplossing voor de stikstofdepositie moet worden gevonden. De fase groenpoort wordt wel voorbereid en uitgevoerd.
N233 Rijnbrug, incl. Geertsesteeg	71	
N233 Rijnbrug, Achterbergsestraatweg	-12	
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en Soest	155	
N238, traject 82	186	
N402, traject 87 en 88	-61	
N402, Rotonde Slootdijk	-1	
N403, Bloklaan	-1	
N484 Trajectaanpak	248	
Carpoolplaatsen	523	De carpoolplaats van IJsselstein is nog niet afgerond vanwege de ruimtelijke procedures (bestemmingsplan).
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	59	
Wishwall	63	
Glasvezel	300	
N237 Panweg	-5	
<i>Fiets</i>		
N224 Renswoude	-13	
N224, N226 Woudenberg	194	
DFR Utrecht Science Park - Veenendaal	-18	
N226 OVL	504	In 2022 was niet voldoende personele capaciteit aanwezig was om het project uit te voeren.
N228 Trajectaanpak Montfoort	240	
N233 Parallelweg	269	
N237 Fietspad Mc Donalds Zuid	189	
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en	203	

Soest		
N417 Trajectaanpak	-	
Doorfietsroute Amersfoort-Bunschoten N238	84	
N484 Trajectaanpak	-64	
Verlichting regionaal fietsnetwerk	-	
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	-3	
Doorfietsroute Utrecht Amersfoort	-55	
<i>Verkeersveiligheid</i>		
N210, traject 20	854	
N210, traject 22	-1	
N212, traject 27, buitengebied Woerden	58	
N221 Ronde Wakkerendijk	-5	
N224 Renswoude	44	
N224 Ronde Austerlitzeweg - Zeist	698	Dit project is uitgevoerd door de Gemeente Zeist, waarbij de Provincie Utrecht de realisatiekosten voor haar rekening neemt. Bij het opstellen van de bestuursovereenkomst was de scope van het project nog niet duidelijk, waardoor er te ruim geraamd is.
N228 Trajectaanpak Montfoort	-481	
N233 Bermverharding	36	
N233, traject 68	-0	
N237 Trajectaanpak 78 en 79 Zeist en Soest	24	
N238, traject 82	34	
N414 Bermverharding	54	
N417 Trajectaanpak	-	
N484 Trajectaanpak	61	
Bermverhardingen N225 / N228 / N229	155	
Maatregelen op de N229, N226, N225, N228 en N417	202	
<i>Vervangingsinvesteringen</i>		
Kunstwerken	-	
Beverweerdsebrug, Bunnik	115	
Duikerbrug N484	38	
<i>Verhardingen</i>		
N210, traject 20	-1	
N210, traject 22	-1	
N210, traject 25	-7	
N224, traject 35 (Renswoude)	-6	
N228, traject Montfoort	655	
N229, traject 62 (Odijk-Werkhoven)	208	
N233, traject 68	-27	
N402, traject 87 en 88	2.303	Het project 87 is vertraagd omdat de voorbereiding niet op tijd kon starten vanwege onduidelijkheid over de scope. De uitvoering van het traject 87 is gepland voor 2023.
N414, traject 103	9	
N417 Trajectaanpak	-17	
Overdracht VHL	1.174	Twee provinciewegdelen van de N484 worden in 2023 overgedragen aan de gemeente Vijfheerenlanden. Voor de uitgaven die in de toekomst verbonden zijn aan de infrastructuur wordt de gemeente Vijfheerenlanden gecompenseerd. De opgenomen investering die nodig is om de rehabilitatie van de rijbaan en de parallelweg te realiseren wordt gedesinvesteerd.

Bijlage 2 - Overzicht voorzieningen

Voorziening Dekking fin.ris.grb. 600002

Algemeen

Doel voorziening	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2027		
Toereikendheid			
Vrije ruimte			
Nut en noodzaak	Dekking risico's als gevolg van actief grondbeleid. Een aparte reserve bevordert de transparantie.		
Bestedingsplan	Er worden alleen middelen onttrokken als de risico's als gevolg van actief grondbeleid zich daadwerkelijk voordoen.		
Voorwaarde besteding	Het moet gaan om risico's van actief grondbeleid.		
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen			
Mate van doelrealisatie	De provincie voert een actief grondbeleid. Hierdoor loopt de provincie financiële risico's. De middelen in deze reserve dienen als financiële dekking van deze risico's. Een bedrag van 5 mln is bestemd voor risico's van grondaankopen in het kader van het revolverend fonds (PS2009RGW01).		
Risico's	Bij voorgenomen grondaankopen zal telkens een nieuwe risicoinschatting gemaakt moeten worden. Indien dit niet gebeurt bestaat de kans dat de reserve onvoldoende zal blijken te zijn en zal de reserve weerstandsvermogen aangesproken moeten worden.		
Bijzonderheden	Bij voorgenomen grondaankopen zal telkens een nieuwe risicoinschatting gemaakt moeten worden.		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			-437	
Dotatie				
Onttrekking			165	
Stand van de voorziening per 31-12-2022			272	

Toelichting mutaties voorziening 2022

In 2022 zijn er twee panden verkocht met verlies. De onttrekking is voor de dekking van het verlies dat is ontstaan door de verkoop van de panden.

Voorziening Energiefondsen

Algemeen

Doel voorziening	Voorzien in het te verwachten tekort in het Energiefonds Utrecht dat ontstaat als de lening van de BNG waarvoor wij borg staan aan het eind van de looptijd in 2038 moet worden afbetaald.
Instellingsbesluit	PS jaarrekening 2021 d.d. 29 juni 2022

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Incidenteel op basis van verwachte verliezen Energiefonds		
Minimum bedrag	400000	Maximum bedrag	1000000000
Eindjaar	2038		
Toereikendheid			
Vrije ruimte			
Nut en noodzaak			
Bestedingsplan			
Voorwaarde besteding			
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen			
Mate van doelrealisatie			
Risico's			
Bijzonderheden	De voorziening is in 2022 vrijgevallen.		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			400	
Dotatie				
Onttrekking		-400	-400	0
Stand van de voorziening per 31-12-2022			0	

Toelichting mutaties voorziening 2022

Door een recent gerealiseerde winst op een deelneming is het fondsvermogen (Energiefonds Utrecht, SETU) weer op peil en is de voorziening in 2022 vrijgevallen ten gunste van de exploitatie van het programma

energietransitie.

Voorziening Grondwaterheffing 600000

Algemeen

Doel voorziening	Egalisatie van kosten van het kwantitatieve waterbeheer.
Instellingsbesluit	Bij V en W-6/1987 werd besloten een grondwaterheffing in te voeren. Vanwege het gesloten circuit is bij de jaarrekening 2017 de voormalige reserve omgezet in een voorziening.

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Voeding vindt plaats door de werkelijke opbrengsten vanuit de grondwaterheffing		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte in de voorziening. In de waterwet (artikel 7.7) is vastgelegd dat er alleen middelen aan deze reserve onttrokken mogen worden die aan de voorwaarden voldoen		
Nut en noodzaak	De voorziening dient voor de opvang van de jaarlijkse exploitatieverschillen van het grondwaterbeheer. Omdat de kosten van dit beheer worden gedekt uit een heffing is er sprake van een gesloten circuit.		
Bestedingsplan	Besteding is gebonden o.g.v. art. 7.7 van de Waterwet		
Voorwaarde besteding	Besteding is gebonden o.g.v. art. 7.7 van de Waterwet		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Geen tijdige aanpassing structurele inkomsten leges grondwaterheffing wegens nalaten aanvragen tariefsaanpassing grondwaterheffing.		
Bijzonderheden	geen		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			1.966	
Dotatie		1.334	1.451	-117
Onttrekking		-1.334	-1.234	100
Stand van de voorziening per 31-12-2022			2.183	

Toelichting mutaties voorziening 2022

In 2022 zijn de baten hoger geweest dan de lasten en is de voorziening daardoor gestegen naar een saldo van € 2.183.000.

Voorziening NAR regeling 600000

Algemeen

Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	8700000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Voor het opvangen van de toekomstige kosten van de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling.		
Bestedingsplan	Maandelijks worden er (salaris)kosten geboekt voor de medewerkers die gebruik maken van de regeling. Deze kosten zullen per kwartaal ten laste van de voorziening geboekt worden. Dit zal doorgaan tot de betreffende medewerker de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt en daarmee het dienstverband wordt beëindigd.		
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald		
Concrete verplichting	n.v.t		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t		
Mate van doelrealisatie	n.v.t		
Risico's	n.v.t		
Bijzonderheden	Er zijn nu geen nieuwe medewerkers meer die gebruik kunnen maken van de regeling. Toekomstige cao afspraken gelden ook voor NAR medewerkers, bij een nieuwe cao moet dan ook de hoogte van de voorziening opnieuw bepaald worden.		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			801	
Dotatie			25	25
Onttrekking		-528	-553	-25
Stand van de voorziening per 31-12-2022			272	

Toelichting mutaties voorziening 2022

Mutaties 2022 betreffen aanvulling (dotatie) als gevolg van actualisatie berekening voorziening NAR per 31-12-2022 en daarnaast de reguliere onttrekkingen op basis van de werkelijke loonkosten 2022.

Voorziening Nazorg stortplaatsen 600000

Algemeen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit	PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2025		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. In de overeenkomst is opgenomen dat bij een eventueel positief saldo de helft van het nazorgfonds aan 'het bedrijf' vervalt en de andere helft aan de provincie. Pas bij opheffing van de voorziening eind 2025 zal blijken of er nog vrije ruimte is. In de overeenkomst staat dat het nazorgfonds wordt ingesteld voor de duur van 30 jaar na sluiting van de stort. Sluiting van de stort De Omega vond plaats 1 maart 1995. De voorziening loopt tot 2025.		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Wettelijke verplichting van monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van de nazorg van de stortplaats Omega.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de voormalig exploitant.		
Bijzonderheden	Naar verwachting zal de voorziening in 2023 (vervroegd) worden opgeheven.		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			1.104	
Dotatie				
Onttrekking		30	24	
Stand van de voorziening per 31-12-2022			1.080	

Toelichting mutaties voorziening 2022

Onttrekking betreft kosten waterzuivering t.b.v. nazorg.

Voorziening Nazorg stortpl.Maarsb 600000

Algemeen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken van de voorziening

Voeding	In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVM t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.
Minimum bedrag	0
Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2040
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. Een eventueel positief saldo zal overeenkomstig een afgesproken verdeelsleutel worden verdeeld over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtvolgers (artikel 10)).
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd.
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.
Voorwaarde besteding	Voor de stortplaats Maarsbergen heeft de provincie nazorgovereenkomst afgesloten met een looptijd van 30 jaar. In die overeenkomst is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van de nazorgfondsen. De provincie beheert die fondsen.
Concrete verplichting	n.v.t.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.

Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de oorspronkelijk deelnemende gemeenten.
Bijzonderheden	Naar verwachting zal de voorziening in 2023 (vervroegd) worden opgeheven.

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			721	
Dotatie				
Onttrekking		-10	0	10
Stand van de voorziening per 31-12-2022			721	

Toelichting mutaties voorziening 2022

In 2022 zijn er geen uitgaven geweest.

Voorziening Ontgrondingenwet 600000

Algemeen

Doel voorziening	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingenheffing na gemaakte kosten.
Minimum bedrag	0
Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.
Vrije ruimte	geen
Nut en noodzaak	Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV). Dit betreft ontgrondingenheffing voor kosten met betrekking tot in de ontgrondingenwet genoemde doelen (zoals onderzoek, compensatie, schadevergoedingen).
Bestedingsplan	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is geen bestedingsplan mogelijk.
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend voor kosten die gemaakt worden in het kader van ontgrondingen.
Concrete verplichting	n.v.t.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.

Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is een juiste hoogte van de voorziening op korte termijn slecht in te schatten.
Bijzonderheden	geen

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			40	
Dotatie		5	3	2
Onttrekking			2	
Stand van de voorziening per 31-12-2022			43	

Toelichting mutaties voorziening 2022

De toevoeging aan de voorziening betreft de opbrengst van de ontgrondingheffing 2021.

Voorziening Pensioenen GS 600000

Algemeen

Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter equalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgeld en pensioenen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Jaarlijks wordt in opdracht van de provincie door APG Loyalis een actuariële berekening uitgevoerd van de pensioenen van de reeds gepensioneerden en de actieven en slapers. Op grond hiervan wordt indien nodig de voorziening aangevuld of afgeroomd.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte. Pas bij opheffing van de voorziening (bij overlijden van de laatste gepensioneerde en/of nabestaande) zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van dekking van pensioenverplichtingen jegens (voormalige) gedeputeerden.		

Bestedingsplan	Uitbetaling pensioenen (voormalige) gedeputeerden
Voorwaarde besteding	Bereiken van pensioengerechtigde leeftijd van de desbetreffende perioden, of overdracht van opgebouwde pensioenrechten
Concrete verplichting	€ 9.313.882 = Benodigd bedrag voor pensioenen actieven & slapers per 1 januari 2023
Relevante ontwikkelingen	Op 23 mei 2016 is in het IPO besloten om over te gaan tot fondsvorming. Dit houdt in dat de opbouw van pensioenen van de actieven en slapers per een nog nader te bepalen datum overgezet zal worden naar het ABP. De pensioenen van de gepensioneerden blijven bij de provincie en worden uit de bestaande voorziening betaald. Wanneer de laatste gepensioneerden (en de nabestaanden) zijn overleden, kan ook de voorziening dan worden opgeheven.
Mate van doelrealisatie	n.v.t.
Risico's	Dat de aannames bij de actuariële berekeningen niet juist zijn, waardoor de voorziening te laag kan zijn en er extra dotaties gedaan moeten worden.
Bijzonderheden	Indien elders opgebouwde pensioenrechten worden ingebracht, wordt de ontvangen afkoopsom aan de voorziening toegevoegd.

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			11.037	
Dotatie		340	40	300
Onttrekking		487	-1.764	-1.267
Stand van de voorziening per 31-12-2022			9.313	

Toelichting mutaties voorziening 2022

De contante waarden van de pensioenaanspraken Wachtgelden en pensioenen GS worden in hoge mate berekend aan de hand van de marktrente. Voor 2022 is de rekenrente waarmee gerekend is, hoger dan verwacht, waardoor er geen dotatie nodig is, naast de ingehouden pensioenpremie. Ook kan € 1.267.000 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Voorziening Spaarverlof

Algemeen

Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten die voortvloeien uit het betalen van salarissen van provinciale medewerkers die gebruik maken van hun spaarverlof.
Instellingsbesluit	PS d.d. 29 juni 2022, Jaarrekening 2021

Kenmerken van de voorziening

Voeding	De voorziening wordt gevoed vanuit het beschikbare arbeidskostenbudget. Een medewerker die verlof spaart, betaalt dit namelijk vanuit het Individuele Keuzebudget (IKB). Jaarlijks wordt de benodigde stand van de voorziening berekend op basis van het saldo van het spaarverlof dat wordt vermenigvuldigd met de werkgeverslasten (uren x tarief). Eventuele verschillen ten opzichte van de werkelijke stand van de voorziening worden afgewikkeld via het arbeidskostenbudget.	
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag
Eindjaar	9999	
Toereikendheid	De voorziening is toereikend om de lasten te dekken die voortvloeien vanuit het spaarverlof per einde van het boekjaar. Jaarlijks wordt de voorziening bij de jaarrekening herijkt.	
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte	
Nut en noodzaak	Art. 44, lid 3 BBV geeft aan dat voor jaarlijks terugkerende arbeidskostengereleerde verplichtingen met een vergelijkbaar volume géén voorziening gevormd mag worden. In de notitie 'Arbeidskostengerelateerde verplichtingen' van de commissie BBV (2013) is aangegeven dat bij de opbouw van nieuwe/extra loonkosten, zoals spaarverlof, er wél een voorziening gevormd dient te worden. Er is sprake van een veronderstelde en moeilijk voorspelbare groei.	
Bestedingsplan	Uitbetaling volgt vanuit de opname van spaarverlof van medewerkers. Per jaareinde wordt dit verrekend met de voorziening als een gesaldeerde mutatie.	
Voorwaarde besteding	Voor het opnemen van spaarverlof gelden de reguliere afspraken zoals die zijn vastgelegd in de cao.	
Concrete verplichting	De verplichting is gelijk aan het saldo van de voorziening.	
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.	
Mate van doelrealisatie	N.v.t.	
Risico's	Dat het verlofsaldo niet juist is berekend en/of dat er een verkeerd tarief voor werkgeverslasten is gehanteerd, waardoor de voorziening niet toereikend is	
Bijzonderheden	N.v.t.	

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			3.849	
Dotatie			0	0
Onttrekking		-99	-99	-99
Stand van de voorziening per 31-12-2022			3.749	

Toelichting mutaties voorziening 2022

Ieder jaar wordt deze voorziening opnieuw bekeken en indien aangepast naar de laatste gegevens. In 2022 heeft er een herberekening conform gewijzigde systematiek plaatsgevonden. Naar aanleiding van deze berekening is de voorziening verlaagd.

Voorziening Vitaliteitsverlof

Algemeen

Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van salariskosten van provinciale medewerkers wier aanspraak op het vitaliteitsverlof zijn gehonoreerd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 7 juli 2021, Jaarrekening 2020

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Het vitaliteitsverlof is een uitwerking van het coalitieakkoord. Middelen zijn in 2020 en 2021 beschikbaar gesteld.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	1300000
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Het aantal gehonoreerde aanvragen is vertaald naar financieel benodigd budget. Op het moment dat het aantal aanvragen het maximum bedrag van het Vitaliteitsverlof bereiken kunnen geen nieuwe aanvragen meer worden ingediend.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van dekking van salariskosten vitaliteitsverlof.		
Bestedingsplan	Uitbetaling conform afspraken in contracten vitaliteitsverlof.		
Voorwaarde besteding	Een aanspraak op het vitaliteitsverlof wordt beoordeeld en goedgekeurd. Na afsluiten van contract worden salariskosten naar rato ten laste van de voorziening gebracht.		
Concrete verplichting	€ 916.500 = gehonoreerde en contractueel vastgelegde aanspraken.		
Relevante ontwikkelingen	N.v.t.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Dat de aannames bij de salarisberekening niet juist zijn en er minder aanspraak op het vitaliteitsverlof kan worden gedaan.		
Bijzonderheden	N.v.t.		

	Primaire begroting 2022	Bijgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Vershil
Stand van de voorziening per 01-01-2022			627	
Dotatie			73	73
Onttrekking		-287	-360	-73
Stand van de voorziening per 31-12-2022			339	

Toelichting mutaties voorziening 2022

Mutaties 2022 betreffen aanvulling (dotatie) als gevolg van actualisatie berekening voorziening Vitaliteitsverlof per 31-12-2022.

Bijlage 3 - Rapportage actiemanagement

Inleiding

Op verzoek van het College van Gedeputeerde Staten is een monitor actiemanagement (verder: 'monitor') ontwikkeld. Doel van de monitor is om de acties die worden afgesproken naar aanleiding van rapporten van externe controleurs (onder andere accountant en Randstedelijke Rekenkamer) te monitoren. Hiermee sturen wij op de afhandeling van de acties. Deze rapportage wordt twee keer per jaar opgesteld (laatste keer: Programmabegroting 2023 <PS2022PS19> bijlage 6). Met de managementcyclus sturen we intern op de wijzigingen in processen en systemen die moeten leiden tot het afdoen aan acties en daarmee aanbevelingen. In deze rapportage melden wij u de stand per begin maart 2023 in relatie tot de programmabegroting 2023 (B2023).

Bij de vaststelling van de wet versterking decentrale rekenkamers (35 298) is het amendement Van der Graaf en Arib aangenomen. Hierin is besloten om een artikel aan de provinciewet toe te voegen, die luidt: 'Gedeputeerde staten zenden provinciale staten jaarlijks een overzicht van de aan gedeputeerde staten gedane voorstellen van de rekenkamer, vergezeld van hun standpunt daaromtrent en de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven' (art 186a). [Stemming met amendementen \(eerstekamer.nl\)](#). De rapportage actiemanagement is de invulling van deze wettelijke vereiste.

Totaalbeeld

Van de aanbevelingen zijn nu 27% lopend (B2022: 29%) en is 73% afgerond (B2022: 71%). Naast het feit dat we een aantal onderzoeken (met afgeronde aanbevelingen) hebben gearchiveerd, zijn er ook een paar nieuwe onderzoeken in de monitor opgenomen. Daardoor blijft het percentage lopende aanbevelingen vrijwel gelijk.

VOORTGANG	
Indicator	Actueel
 # Aanbevelingen	364
 # Aanbevelingen Voorgesteld	0
 # Aanbevelingen Geaccepteerd	0
 # Aanbevelingen Lopend	95
 # Aanbevelingen Afgerond	251
 # Aanbevelingen Geannuleerd	18
 # Acties	381
 # Acties - Voorgesteld	5
 # Acties - Lopend	103
 # Acties - Afgerond	258
 # Acties - Geaccepteerd	0
 # Acties - Geannuleerd	15
 # Acties voorbij deadline	3

Er zijn momenteel 364 (B2023: 385) aanbevelingen (en acties) die gevolgd worden. Hiervan lopen er momenteel nog 95 (B2023: 105). Bij 18 aanbevelingen hebben we geconcludeerd dat de aanbeveling al eerder was geformuleerd of bij nader inzien niet werkbaar was.

Van de 381 acties die geformuleerd zijn (B2023: 401) hebben 103 nog de status 'lopend' (B2023: 115). We hebben nu dus 258 acties afgerond (B2023: 262). Als een rapport gearchiveerd is gaan de acties en aanbevelingen uit de monitor.

Er zijn momenteel 16 (B2022: 19) rapporten die gevolgd worden met de monitor. Een zestal rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer zijn gearchiveerd (Uithoflijn, EBU, Energietransitie, Garanties en leningen, Restauratie Rijksmonumenten en Bouwen aan Regie). De managementletter van PWC en de rapporten Fietsbeleid en Landbouw & Voedseltransitie van de Randstedelijke Rekenkamer zijn toegevoegd aan de monitor. In de Financiële Auditcommissie is afgesproken dat indien Provinciale Staten nadere informatie willen over specifieke aanbevelingen of acties ze dit naar aanleiding van dit overzicht kunnen agenderen bij de betreffende inhoudelijke vakcommissie.

Beeld per onderzoek

Rapporten van accountants

1. Accountantsverslag EY (2017):

Van de 68 aanbevelingen is er nog één lopend (B2022: 4). De interne screenings- en mandateringsprocedure is aangescherpt en het dynamisch aankoopstelsel (voor inhuur van externen) is aanbesteed. Als gevolg van inhuur van een aantal leidinggevenden wordt overwogen om hen een (financieel en/of personeel) mandaat toe te kennen. Na besluitvorming daarover zal de aanbeveling worden afgewikkeld.

2. Managementletter PWC (2018 en 2019):

Van de 48 aanbevelingen zijn er nog vier aanbevelingen met de status 'lopend' (B2022: 6). Deze hebben te maken met de beheersing van de algemene beheersmaatregelen rond IT, de wijze waarop we autorisaties in systemen controleren en de wijze van registratie van inkomende subsidies.

3. Accountantsverslag PWC (2018 en 2019):

Van de 31 aanbevelingen staan er nog 3 open (B2022: 3). Deze aanbevelingen, gericht op de informatievoorziening ten aanzien van gronden en grondexploitaties zijn meegenomen bij de opstelling van de jaarrekening 2022 en krijgen de status afgerond na de vaststelling door Provinciale Staten van deze jaarrekening.

4. Managementletter PWC (2020):

Van de 33 aanbevelingen lopen er momenteel nog zes (B2023: 10). Een deel van de openstaande aanbevelingen hebben te maken met IT processen en beheersmaatregelen. Met de vaststelling van het VIC plan 2023/2024 in 2023 zal een andere aanbeveling afgerond worden. Inkomende subsidies kunnen inmiddels in ons contractensysteem worden opgenomen, de centrale coördinatie erop dient nog te worden ingeregeld.

5. Accountantsverslag PWC (2020):

Van de 39 aanbevelingen lopen er momenteel nog 13 (B2023: 18).

Een paar van de aanbevelingen hebben te maken met de grondexploitatie van Hart van de Heuvelrug. We zijn verder voornemens om in de organisatie het herziene inkoopbeleid nader toe te lichten. Een aantal aanbevelingen raken de opstelling van de jaarrekening. De aanbevelingen zullen, na vaststelling door Provinciale Staten van de jaarrekening, afgerond worden. We werken aan een integratie tussen het frauderesponsplan en het bedrijfscontinuïteitsplan. Verder gaan we investeren in het versterken van de prognosekracht. Ons nieuw financieel systeem zal ons daar ook in accommoderen.

6. Managementletter PWC (2021):

Van de 22 aanbevelingen lopen er nog acht (B2023: 12). De provincie maakt stappen bij het proces van identificeren, registreren en beheersen van frauderisico's. Wij rapporteren erover in de paragraaf bedrijfsvoering. De provincie is klaar voor de rechtmatigheidsverantwoording, maar er is nog onduidelijkheid ten aanzien van het aanpassen van benodigde wet- en regelgeving. De personele invulling van de VIC functie is nog kwetsbaar.

7. Accountantsverslag PWC (2021):

Uit de 22 aanbevelingen zijn 31 acties (meerdere acties per aanbeveling) geformuleerd, waarvan er nog 18 acties (11 aanbevelingen) lopen. Een aantal aanbevelingen richt zich op de beheersing van cyberisico's. Daarvoor zijn beheersmaatregelen gepland dan wel in voorbereiding. Met het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid zal ook in de organisatie wederom aandacht worden gevraagd voor het rechtmatig inkopen. De prognosekracht is verbeterd, maar zal blijvend aandacht moeten krijgen. We moeten meer werk maken van de controle op de werking van geformuleerde- en ingeregelde fraudebeheersmaatregelen.

8. Managementletter PWC (2022):

Deze rapportage is na bespreking in de FAC (op 18 januari 2023) van de samenvatting ervan (de Boardletter 2022) opgenomen in het actiemanagement. Er zijn 16 aanbevelingen door PWC geformuleerd die tot 16 acties hebben geleid.

Rapporten van de Randstedelijke Rekenkamer

9. Dolderseweg (2018):

Van de 6 aanbevelingen die geformuleerd zijn, staan er nog drie deels open (B2023: 4). De meeste hebben te maken met de wijze waarop de provincie kavels aan de markt gaat aanbieden. Er zal een besloten vennootschap worden opgericht en het bestemmingsplan van de gemeente Zeist zal moeten worden gewijzigd. De wijziging van het bestemmingsplan ligt momenteel ter zienswijze voor. De gemeenteraad zal, naar verwachting, voor de zomer 2023 het gewijzigde bestemmingsplan vaststellen.

10. Drinkwaterbronnen (2020):

Van de zeven aanbevelingen lopen er momenteel nog 4 (B2023: 4). Over de voortgang bent u via een statenbrief geïnformeerd (SB 6/9/22 : UTSP-1784050844-8390). Met de vaststelling van de eerste wijziging van de omgevingsverordening en het monitoring- en evaluatieplan BWP in 2023 zullen de meeste aanbevelingen de status afgerond krijgen.

11. Concessieverlening (2021):

Van de 11 aanbevelingen zijn nog alle acties (B2023: 11) lopend. Wij zullen Provinciale Staten informeren over de voortgang. We verwachten de helft van de aanbevelingen dit jaar te kunnen afwikkelen. Een aantal aanbevelingen kunnen pas na start van de nieuwe concessie de status afgerond krijgen.

12. Vernieuwde Regionale Tramlijn (VRT) (2021):

Van de 11 aanbevelingen zijn nog drie aanbevelingen lopend. Wij zullen Provinciale Staten, in lijn met gemaakte afspraken, informeren over de voortgang.

13. Fiets (2022):

Er zijn vijf aanbevelingen geformuleerd. De bestuurlijke reactie is input voor de te formuleren acties.

14. Landbouw en voedselstrategie (2022):

Bij behandeling van het rapport in Provinciale Staten is er een amendement aangenomen waarin de negen aanbevelingen zijn aangescherpt en GS is verzocht na een jaar te informeren over de stand van zaken.

Overige rapporten

15. Integris (2018):

Van de 20 aanbevelingen die geformuleerd waren staan er geen meer open (B2023: 4). We zullen u, middels een statenbrief, informeren over de afwikkeling van de aanbevelingen.

16. Beleidsaudit mobiliteit (2018):

Van de 17 aanbevelingen die geformuleerd waren, staan er geen meer open (B2023: 1). We zullen u, middels een statenbrief, informeren over de afwikkeling van de aanbevelingen.

Bijlage 4 - Afkortingenlijst

AGV	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
AMvB	Algemene Maatregelen van Bestuur
ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
AVP	Agenda Vitaal Platteland
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BIT	Bureau ICT-Toetsing
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOB	Beeldvorming, oordeelsvorming en besluitvorming
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BWM	Bodem Water en Milieu
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
B&W	Burgemeester en Wethouders
CEP	Centraal Economisch Plan
CHAT	Cultuurhistorische Atlas
CHS	Cultuur historische hoofdstructuur
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CvdK	Commissaris van de Koning
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

EBU	Economic Board Utrecht
EC	Europese Commissie
EED	Energy Efficiency Directive
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMA	European Medicine Agency
EMU	Economische en Monetaire Unie
ERP	Enterprise Resource Planning
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FL	Flevoland
FUHB	Fonds uitplaatsing hinderlijke bedrijven
GS	Gedeputeerde staten
GWW	Grote Wegenwerken
HDSR	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HRM	Human resource management
HTO	Hoge temperatuur opslag
HUL	Het Utrechts Landschap
HvdH	Hart van de Heuvelrug
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatie technologie
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IFL	Innovatieprogramma Fysieke Leefomgeving
IGP	Integraal gebiedsprogramma
IPO	Interprovinciaal overleg
ITS	Intelligente Transport Systemen
IVN	Instituut voor Natuureducatie en duurzaamheid
JUP	Jaarlijks Uitvoeringsprogramma
KNMI	Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
KRW	Kaderrichtlijn water
LET	Linie expert team
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
MIP	Meerjaren Investerings plan
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
M(J)OP	Meerjaren Onderhouds plan
MJP	Meerjarenplanning
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MKBA	Maatschappelijke Kosten en Baten Analyse
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NAR	Non activiteiten regeling
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem
NGE	Niet gesprongen Explosieven
NH	Noord-Holland
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NMU	Natuur en Milieufederatie Utrecht
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NOM	Nul-op-de-meter
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NRU	Noordelijke Randweg Utrecht
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
ODNZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof
P&O	Personeel & Organisatie

P+R	Parkeer & Reis
PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PM	Pro Memorie
PMV	Provinciale Milieuverordening
POA	Permanent oostelijke aanvoer
POP3	Plattelandsontwikkelprogramma, 3de Europees subsidieprogramma
POUHL	Project Organisatie Uithoflijn
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PS	Provinciale staten
PU	Provincie Utrecht
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
RAG	Ruimtelijk Agenda Gemeenten
REOS	Ruimtelijke Economische Ontwikkelstrategie
RF	Revolverend Fonds
RFV	Regio Foodvalley
RGW	Statencommissie Ruimte, Groen en Water
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMN	Recreatie Midden Nederland
RodS	Recreatie om de Stad
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
Ruddo	Regeling uitzetting en derivaten decentrale overheden
RVB	Rijksvastgoed bedrijf
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RvS	Raad van State
RWS	Rijkswaterstaat
SNEL	Samen naar energiepositieve leefomgeving
SvA	Stelling van Amsterdam
SVNL	Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer
SUNIJ	Sneltram Utrecht - Nieuwegein/IJsselstein
TBO	Terrein Beherende Organisaties
TOP	Toeristische Overstappunten
TSK	Thematische Structuurvisie Kantoren
TUG	Tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
USP	Utrecht Science Park
VAB	Vrijkomende agrarische bebouwing
VBS	Vliegbasis Soesterberg
VIC	Veenweide Innovatiecentrum
(V)MBO	(Voorbereidend) Middelbaar Beroeps Onderwijs
VMC	verkeersmanagementcentrale
VPB	Vennootschapsbelasting
VRI	Verkeersregelinstallatie
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Wbb	Wet Bodembescherming
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
Wnb	Wet natuurbescherming
ZE	Zero Emissie
ZH	Zuid-Holland

Bijlage 5 - Proef-Rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding

Op weg naar de rechtmatigheidsverantwoording

In het afgelopen jaar heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Wet versterking decentrale rekenkamers. Met deze wet is ook de invoering van de zogenaamde rechtmatigheidsverantwoording (RMV) een feit. Dit betekent dat wij ons voor het eerst in de jaarrekening 2023 gaan verantwoorden over de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties. Daarmee heeft de interne toetsing een wettelijke status gekregen.

Over 2022 is er conform interne ambitie en op advies van de accountant een proef RMV opgesteld. Hiermee krijgt u inzicht hoe de invoering van de RMV doorwerkt in de verantwoording en kunnen wij oefenen met het opstellen van de verantwoording.

Deze proef RMV bestaat uit:

- Het ingevulde door de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) voorgeschreven format van de rechtmatigheidsverantwoording (inclusief verwijzingen naar toelichtingen in de programma's voor wat betreft de begrotingsonrechtmatigheden).
- Toelichtingen van afwijkingen boven de verantwoordingsgrens in de paragraaf bedrijfsvoering;
- Toelichtingen van afwijkingen boven de rapportagegrens.
- Het vastgestelde normenkader voor rechtmatigheid; dit wordt nader toegelicht in de waarderingsgrondslagen.

De grensbedragen moeten nog worden vastgesteld voor 2023. Daarom gebruiken we voor de proef RMV de tolerantiegrenzen die met de accountant zijn afgesproken voor de accountantscontrole. Voor de verantwoordingsgrens is dat € 6,59 miljoen (1% van de lasten inclusief dotaties aan de reserves) en voor de rapportagegrens € 329.000. Dit laatste betekent dat onrechtmatigheden vanaf € 329.000 worden gerapporteerd in de paragraaf bedrijfsvoering. De invoering van de RMV heeft gevolgen voor een aantal spelregels zoals deze zijn opgenomen in de huidige financiële verordening van onze provincie. In het jaar 2023 zullen wij u voorstellen om deze verordening aan te passen. Leidraad daarvoor zullen de modelverordeningen van de VNG zijn. Bovendien is het van belang dat de spelregels voor de begrotingsrechtmatigheid worden aangepast. Hieruit moet duidelijk blijken in welke situatie sprake is van een onrechtmatige besteding (baten en lasten, investeringskredieten en mutaties in reserves). Ook moet duidelijk zijn hoe afwijkingen geïnterpreteerd worden in het kader van het uitoefenen van het budgetrecht. Ook de rol van de accountant verandert, omdat die vanaf het boekjaar 2023 geen oordeel meer geeft over de rechtmatigheid, maar alleen nog over de getrouwheid van de verantwoording. De accountant stelt wel de getrouwheid vast van de RMV zoals opgenomen in de jaarrekening. Hiervoor dient de controleverordening te worden aangepast. Voor de verantwoording over de rechtmatigheid dient een verantwoordingsgrens en rapportagegrens te worden vastgesteld. Dit bepaalt onder andere de omvang en diepgang van de controlewerkzaamheden en boven welke omvang afwijkingen worden vermeld in de RMV. Hiervoor zal de financiële verordening worden aangepast.

Voorgeschreven Format BBV Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid Provinciale Staten (PS) en college van Gedeputeerde Staten (GS)

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht GS toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door PS vastgestelde kaders zoals de begroting en provinciale verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de PS op 16-11-2022 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht. Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Voor deze grens sluiten we voor deze proef-rechtmatigheidsverantwoording over boekjaar 2022 aan bij de grens van de accountant. Deze bedraagt: € 6,59 miljoen.

Bevindingen

We hebben gedurende 2022 geen onrechtmatigheden vastgesteld boven de grens van € 6,59 miljoen die opgenomen dienen te worden in deze proef-rechtmatigheidsverantwoording voor wat betreft het voorwaarden- en M&O criterium. Daarnaast hebben we tevens over 2022 geen onduidelijkheden vastgesteld.

Voor wat betreft de begrotingsonrechtmatigheden hebben we een totaal aan afwijkingen van: € 16,75 miljoen. Dit totale bedrag is getoetst aan de Kadernota Rechtmatigheid 2018. Hiervoor is de tabel bij paragraaf 4.2.3 (p. 22-23 van de kadernota rechtmatigheid 2018) gebruikt die tevens is opgenomen in paragraaf 4.11 van de jaarrekening. Uit de beoordeling is voortgekomen dat de afwijkingen niet meetellen voor het oordeel

van de accountant. Dit is ook afgestemd met de accountant. Alle begrotingsonrechtmatigheden worden toegelicht bij de programma's en in paragraaf 4.11 begrotingsrechtmatigheid van de jaarrekening.

In de hiernavolgende toelichting (die vanaf 2023 onderdeel zal uitmaken van de paragraaf bedrijfsvoering) zijn de afwijkingen voor begrotingsrechtmatigheid onder de € 6,59 miljoen opgenomen (m.u.v. de € 7,3 miljoen die voor de volledigheid wel is meegenomen) en zijn de afwijkingen omtrent voorwaarden criterium opgenomen boven de rapportagegrens van € 329.000 (rapportagegrens PWC).

Naast het benoemen van de afwijkingen is tevens aangegeven welke acties het college gaat ondernemen om de vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Toelichting op de afwijkingen in paragraaf Bedrijfsvoering

Conclusie totale afwijkingen

Zoals u verder in deze bijlage kunt lezen, komen de onrechtmatigheden voort uit het voorwaardencriterium namelijk het niet voldoen aan de EU-aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid. Deze eerste categorie is niet meer te herstellen. De tweede categorie, de begrotingsonrechtmatigheid die zullen bij de vaststelling van de jaarrekening 2022 alsnog door u achteraf geautoriseerd worden waardoor ze dan alsnog rechtmatig worden.

Samenvatting Bevindingen:

In de RMV licht het college alle afwijkingen toe voor zover die leiden tot een overschrijding van de verantwoordingsgrens van 1%. Afwijkingen kunnen op meerdere manieren aan het licht komen. Al deze afwijkingen worden bijgehouden in de centrale afwijkingenadministratie. De meest significante bevindingen kwamen in boekjaar 2022 met name voort uit onrechtmatigheden ten aanzien van EU-aanbestedingen en begrotingsonrechtmatigheden. Dit ligt in lijn met voorgaande jaren en met andere provincies. Vanuit de andere processen zijn wel onrechtmatigheden voortgekomen. Echter deze vallen in 2022 onder de tolerantiegrenzen. Voor de vastgestelde bedragen en toelichtingen zie hieronder bij "Totale onrechtmatigheden".

Totale onrechtmatigheden

In het overzicht hieronder wordt een toelichting gegeven op alle afwijkingen die uitkomen boven de rapportagegrens. Afwijkingen boven de rapportagegrens betreffen alle geconstateerde onrechtmatigheden in 2022 groter dan € 329.000 per individueel dossier.

Afwijkingen administratie	Fout – rechtmatigheid
a. EU aanbesteding-onrechtmatigheden	€ 1,3 miljoen
b. Deelwaarneming VIC 2022	Geen individuele dossiers in 2022 met een rechtmatigheidsfout > € 329.000.
Totaal	€ 1,3 miljoen

Tabel 1: overzicht met alle geconstateerde onrechtmatigheden in 2022 verdeeld in daadwerkelijke fouten.

- Onderdeel A betreft de onrechtmatighedenadministratie waarbij aanbestedingsdossiers zijn gecontroleerd. Fouten hoger dan de rapportagegrens: € 1,3 miljoen. De cumulatieve onrechtmatigheden van individuele dossiers lager dan de rapporteringstolerantie bedraagt: € 318.021. Als je deze bij de € 1,3 miljoen optelt kom je op een totaal van € 1,6 miljoen aan fouten voor EU aanbestedingsonrechtmatigheden.

- Onderdeel B betreft de fouten vanuit de verbijzonderde interne controle.

Fouten hoger dan de rapporteringstolerantie: € -.

De cumulatieve onrechtmatigheden van individuele dossiers lager dan de rapportagegrens: € 34.800.

Begrotingsrechtmatigheid

Zie voor de uitsplitsing en toelichting op de afwijkingen als gevolg van de begrotingsoverschrijdingen onderstaand overzicht:

Programma/krediet	Lasten werkelijk	Overschrijding t.o.v.	Telt overschrij-	Toelichting
--------------------------	-------------------------	------------------------------	-------------------------	--------------------

Programma	(x 1.000)	bijgestelde begroting / totaal bruto krediet	ding mee voor het oordeel?	
1. Ruimtelijke ontwikkeling	12.158	2.800	nee	Betreft een budgetoverschrijding die geheel of grotendeels gecompenseerd wordt door direct gerelateerde opbrengsten (een specifieke uitkering). Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Binnen beleidsdoel 1.3 Passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte, zijn de lasten en baten van een specifieke uitkering van het rijk ad € 2.800.000 niet begroot.
2. Landelijk gebied	12.860	1.612	nee	Betreft budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, die niet meer in de slotwijziging meegenomen konden worden ter autorisatie. Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Het betreft hier o.a. aankoop van polder Mijnden (€ 1,1 miljoen) en Schoonrewoerd (€ 0,6 miljoen).
2. Landelijk gebied	39.219	7.355	nee	Betreft een budgetoverschrijding die geheel of grotendeels gecompenseerd wordt door direct gerelateerde opbrengsten (een specifieke uitkering). Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. Binnen beleidsdoel 2.2 Kwaliteit van natuur is goed/divers, zijn de lasten en baten van een specifieke uitkering van het rijk ad € 7.355.000 niet begroot.
4. Energietransitie	9.995	2.784	nee	Betreft een budgetoverschrijding die past binnen het bestaand beleid. Er zijn isolatievouchers in 2022 uitgereikt terwijl bij het opstellen van de slotwijziging verwacht werd dat deze pas in 2023 zouden worden uitgereikt. Hiermee telt deze overschrijding niet mee in het oordeel. De overschrijding wordt gedekt uit de reserve energietransitie.
10. Overzicht overhead	16.351	1.187	nee	Betreft kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid doordat in de toekomst begrote lasten al in 2022 zijn gerealiseerd. Binnen beleidsdoel 10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk, is sprake van een kostenoverschrijding van € 1.187.000 in 2022 i.v.m. complexe aanbestedingen en implementatie van nieuwe systemen. Het budget

				voor deze lasten was deels begroot in de toekomstige jaren. Door een complexe aanbesteding met maar één inschrijver werd pas bij het opstellen van de jaarrekening een budgetverschuiving tussen jaarschijven én een budgetoverschrijding zichtbaar, die niet eerder kon worden gemeld aan de Staten. Dit leidt voor 2022 tot een overschrijding die niet meetelt in het oordeel. Voor toekomstige jaren zal de begroting worden aangepast.
10. Overzicht overhead	43.493	1.013	nee	Betreft kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid. Binnen beleidsdoel 10.2 De provinciale organisatie is krachtig, wendbaar en duurzaam, is sprake van een kostenoverschrijding van € 931.000 i.v.m. de inzet van extern personeel en verduurzaming eigen vastgoed. Deze overschrijdingen werden pas bekend na het opstellen en aanleveren van de informatie m.b.t. de slotwijziging en tellen daarmee niet mee in het oordeel.

Conclusie:

De totaalconclusie bij begrotingsrechtmatigheid is dat de afwijkingen op de begroting adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening en deze met de vaststelling van de jaarrekening als rechtmatig worden beschouwd. De afwijkingen tellen derhalve niet mee in het oordeel van de accountant en hebben geen effect op de te verstrekken controleverklaring.

a. Totale omvang van fouten en onzekerheden ultimo 2022 (v.w.b. onrechtmatigheden administratie)
Uitsplitsing rechtmatigheidsfouten

In het overzicht hieronder is een uitsplitsing opgenomen van alle geconstateerde afwijkingen over 2022 die individueel uitkomen boven de rapporteringstolerantie v.w.b. de onrechtmatighedenadministratie vanuit team IJS, waarbij aanbestedingsdossiers zijn gecontroleerd.

Dossier	Rechtmatigheids-criterium	Fout – rechtmatigheid 2022	Omvang resterende contracttermijn	Totaal
1. IT-software	Voorwaardencriterium	€ 0,4 miljoen	€ 0,5 miljoen	€ 0,9 miljoen
2. Meubels thuiswerken	Voorwaardencriterium	€ 0,4 miljoen	€ -	€ 0,4 miljoen
Totaal		€ 0,8 miljoen	€ 0,5 miljoen	€ 1,3 miljoen

Tabel 2: uitsplitsing onrechtmatighedenadministratie v.w.b. aanbestedingsdossiers

Toelichting onrechtmatigheden per individueel dossier

- IT-software: de in de markt gezette opdracht en de overeenkomst zijn wezenlijk gewijzigd en daarmee zowel uit aanbestedingsrechtelijk als financieel onrechtmatig. Dit heeft tot gevolg dat de financiële uitgaven die zijn gedaan, onrechtmatig zijn, maar ook de financiële uitgaven op alle contracten die voortbouwen op deze overeenkomst (waaronder, maar niet uitsluitend, meerwerkovereenkomsten) onrechtmatig zijn. De kosten over 2022 bedragen € 0,4 miljoen en de verwachte kosten op basis van de resterende contracttermijn tot en met 1 april 2024 bedragen nog circa € 0,5 miljoen. We hebben ervoor gekozen om de resterende lasten tevens als onrechtmatig te verantwoorden in 2022. Met eventueel meer of-minderwerk zal in 2023 en 2024 wel rekening worden gehouden.
- Meubels thuiswerken: de aanvullende leveringen voor de thuiswerkplekmeubelen onder de leverings- en dienstverlenings-overeenkomst circulair onderhoud en circulaire aanvulling kantoorinrichting zijn aan te merken

als een ontoelaatbare wezenlijke wijziging (uitbreiding) van de huidige overeenkomst. Derhalve is ervoor gekozen om met terugwerkende kracht deze fout alsnog te herstellen, door het afsluiten van een losse overeenkomst voor toekomstige uitgaven. De reeds gemaakte kosten over 2022 bedragen € 0,4 miljoen en zijn niet te herstellen. Toekomstige uitgaven zullen onder de nieuwe overeenkomst komen te vallen, waarbij er geen resterende onrechtmatige kosten zullen voortvloeien uit deze overeenkomst.

Conclusies VIC:

Hieronder hebben wij de belangrijkste conclusies opgenomen met betrekking tot de VIC werkzaamheden 2022.

(EU) Aanbestedingen

Het EU-aanbestedingsproces bevat conform voorgaand jaar de meeste bevindingen ten aanzien van de rechtmatigheid. Het contractmanagement is decentraal belegd. De oorzaken van de onrechtmatigheden zijn divers maar liggen met name in het hebben van adequate kennis over het (EU)aanbestedingsproces/-recht, wijzigen van contracten maar ook in het inschatten van de opdrachtwaarde bij de start van de aanbesteding. De organisatie dient hierin extra te investeren om het risico op onrechtmatigheden vanuit EU-aanbestedingen te mitigeren.

Inkopen/crediteuren

Conclusie: in het licht van het toewerken naar de Rechtmatigheidsverantwoording (RMV) over 2023, laten de uitkomsten van de VIC over 2022 zien:

- 1.) dat de opzet van het inkoopproces nog niet op alle onderdelen adequaat is ingericht en
- 2.) dat de werking van de risicobeheersingsmaatregelen in dit proces op dit moment (ultimo Q4-2022) nog onvoldoende is.

N.B. de geconstateerde bevindingen in dit proces (fouten en onderhanden) hebben hoofdzakelijk betrekking op getrouwheid en niet op rechtmatigheid.

Subsidies en personeel

Conclusie: in het licht van het toewerken naar de Rechtmatigheidsverantwoording (RMV) over 2023, laten de uitkomsten van de VIC over 2022 zien:

- 1.) dat de opzet van beide processen adequaat is ingericht
- 2.) dat het bestaan van de risicobeheersingsmaatregelen over boekjaar 2022 is vastgesteld en 3.) dat de gegevensgerichte dossiercontroles geen significante tekortkomingen laten zien.

Overige in scope genomen processen

De inkopen (inclusief aanbestedingen), subsidies en personeel zijn in financiële omvang de grootste processen van de provincie. In scope van de VIC zitten ook kwantitatief kleinere processen waar tevens risico's in zitten zoals bijvoorbeeld het inkomende subsidieproces en de grondexploitaties(grexen). Deze processen zijn nog in ontwikkeling. Daarom hebben hier in 2022 beperkte dan wel geen werkzaamheden op plaatsgevonden. Voor 2023 is de verwachting dat hier wel werkzaamheden op uitgevoerd gaan worden. Het effect op de RMV is hierin beperkt omdat de risico's in deze processen met name betrekking hebben op de getrouwheid en niet rechtmatigheid.

Reactie ambtelijk verantwoordelijken

Inkoop heeft over 2022 in totaal 15 dossiers die waren geplaatst op de onduidelijkhedenlijst aan een nadere juridische controle onderworpen. Dossiers worden geplaatst op deze onduidelijkhedenlijst wanneer er een vermoeden bestaat dat er sprake zou kunnen zijn van onrechtmatigheid. Uiteindelijk is in 7 dossiers onrechtmatigheid vastgesteld. De oorzaak is divers. In vier van deze dossiers speelt, al dan niet mede, het leerstuk van wezenlijke wijziging (waar gedurende het contract de werkzaamheden anders worden dan overeengekomen in het contract), in twee dossiers is met goedkeuring van GS uit de hand gegund in het kader van de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, in een dossier is verzuimd een volmacht te verstrekken aan een andere overheid om mede namens de provincie Utrecht een aanbesteding te organiseren.

Het zwaartepunt van de onrechtmatigheid ligt daarmee in de sfeer van het op niet toegestane wijze aanpassen van (Europees aanbestede) overeenkomsten.

Het contractmanagement is decentraal georganiseerd in de organisatie. Inkoop zal komend jaar inzetten op het vergroten van de kennis over het wijzigen van contracten binnen de organisatie.

Waarderingsgrondslagen

Toelichting normenkader

Om te kunnen bepalen of de provincie financieel rechtmatig handelt, hebben PS een normenkader rechtmatigheid vastgesteld. In het normenkader is alle voor de financiële rechtmatigheid van belang zijnde externe en interne wet- en regelgeving opgenomen. De inventarisatie beperkt zich tot regelgeving die relevant is voor financiële beheers handelingen.

Hierbij gaat het zowel om Europese regelgeving, wettelijke bepalingen als eigen regelgeving, zoals verordeningen vastgesteld door PS. In dit kader zijn bij de wettelijke bepalingen alleen de financiële beheers handelingen van belang, zoals bijvoorbeeld Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Wettelijke bepalingen rond bijvoorbeeld naleving van privacyregels vallen hier bijvoorbeeld niet onder. Uiteraard moet de provincie deze regels ook naleven, maar bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording spelen deze geen rol. Voor verordeningen geldt dat alle provinciale verordeningen voor zover deze bepalingen bevatten over financiële beheers handelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Ook andere besluiten van PS met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheers handelingen, zijn een verplicht onderdeel van het normenkader (begroting, PS besluiten over investeringsvoorstellen, beleidsnota's).

Het normenkader moet actueel worden gehouden en wordt aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Daarom wordt het elk jaar opnieuw vastgesteld. Hier verderop zal ingegaan worden op de 3 rechtmatigheidscriteria waarover verantwoording moet worden afgelegd in de RMV.

De accountant hanteert voor de toets op de rechtmatigheid de richtlijnen zoals opgenomen in de "kadernota rechtmatigheid". Deze kadernota is opgesteld door de commissie Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (commissie BBV). In deze toelichting gaan we nader in op de begrotingsrechtmatigheid, voorwaarden criterium en het Misbruik en Oneigenlijk (M&O) gebruik criterium. Begrotingsrechtmatigheid: het begrotingskader ligt vast in de programmabegroting (plus begrotingswijzigingen). Binnen dit kader is het College van gedeputeerde staten bevoegd verplichtingen aan te gaan, respectievelijk uitgaven te doen. De begrotingsrechtmatigheid werd beoordeeld aan de hand van de richtlijnen zoals opgenomen in de kadernota rechtmatigheid 2018. Echter vanaf de kadernota rechtmatigheid 2023 is het aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten om te bepalen hoe zij hiermee omgaan. Hierover zal in 2023 nog een Statenvoorstel worden geschreven omdat hierdoor ook de Financiële/controle verordening aangepast moet(en) worden op dit punt.

Voorwaarden criterium: bij het voorwaarden criterium gaat het erom in hoeverre de provincie de bepalingen in de wet- en regelgeving heeft nageleefd. Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole bevat de voor de accountantscontrole relevante regelgeving van hogere overheden en de provincie zelf. In zijn algemeenheid geldt dat kaderstellende collegebesluiten slechts onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole van de accountant vallen voor zover de controle hiervan verplicht is op basis van hogere regelgeving of PS-besluiten c.q. verordeningen. Hierdoor valt bijvoorbeeld het vastgestelde inkoop- en aanbestedingsbeleid, voor zover het geen Europese aanbestedingen betreft, buiten het normenkader van de rechtmatigheidscontrole.

Een nog belangrijk te vermelden punt betreft het M&O criterium wat ook onder rechtmatigheid en de RMV valt. Hiervoor is in 2022 door Provinciale Staten een beleidsnota vastgesteld. Deze zal door de ambtelijk verantwoordelijken als kapstok gehanteerd moeten worden om binnen het eigen domein de risico's hieromtrent te signaleren en te mitigeren.

Bijlage 6 - Meerjarig beeld reserves

Meerjarig verloop bestemmingsreserves

(bedragen x € 1.000)

	Stand 31/12/ 2022	2023			2024			2025			2026			2027			2028 e.v.			Opm.
		Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Restant saldo	
Afwaardering aandelen deelnemingen	3.000	3.000	2.000	4.000	3.000	2.000	5.000	3.000	2.000	6.000		2.000	4.000		2.000	2.000		2.000	0	
Beheer en Onderhoud Openbaar vervoer	3.819	358		4.177		786	3.391		786	2.605		786	1.819		786	1.033		1.033	0	
Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	6.714	3.000	7.412	2.302		334	1.968		334	1.634		334	1.300		334	966		966	0	
Cofinancieringsfonds	422		422	0			0			0			0			0			0	
Egalisatie Bodemsanering	4.382		1.700	2.682		2.682	0			0			0			0			0	
Energietransitie	3.720			3.720		3.720	0			0			0			0			0	
Gebiedsprocessen Stikstof	15.742		5.000	10.742		5.000	5.742		5.000	742		742	0			0			0	
Groot onderhoud Huisvesting	4.056	59		4.115		110	4.005	321		4.326	258		4.584	530		5.114	419	945	4.588	
Hart vd Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg	7.027		3.250	3.777		2.295	1.482	3.310		4.792	5.273		10.065	7.053		17.117	4.323		21.441	1)
IGP/RAP	2.000			2.000		200	1.800		800	1.000		1.000	0			0			0	
Investeringsfonds Provinciaal erfgoed	113		113	0			0			0			0			0			0	
Lastneming subsidies	7.528		2.954	4.574		1.636	2.938		1.477	1.461		1.098	363		330	33		33	0	
Meerjarige projecten	16.505	3.900	6.781	13.624	3.250	2.793	14.081	3.250	3.182	14.149	3.250	4.471	12.928	3.250	5.438	10.740	11.565	22.305	0	2)
Mobiliteitsprogramma	103.949		28.462	75.487		20.486	55.001		19.422	35.579		6.797	28.782		14.204	14.578		14.578	0	3)
OV Concessie	36.964	27.476	29.287	35.153		22.273	12.880		12.000	880		880	0			0			0	
Programma Landelijk gebied	60.266	55.853	14.404	101.715	2.038	15.308	88.445		13.022	75.423		13.410	62.013	2.970	36.506	28.477		21.810	6.667	4)
Realisatiestrategie Natuurvisie	12.732	405	1.670	11.467		2.342	9.125		2.704	6.421		2.192	4.229		2.192	2.037			2.037	
Totaal	288.939	94.051	103.455	279.535	8.288	81.965	205.858	9.881	60.727	155.012	8.781	33.710	130.083	13.803	61.790	82.095	16.307	63.670	34.733	

Toelichting

Dit overzicht moet in samenhang worden gelezen met paragraaf 4.3.3.1 (Hoofdstuk 8. Eigen Vermogen) van de jaarrekening. In die paragraaf is per bestemmingsreserve, naar de stand ultimo 2022, een toelichting opgenomen van onder meer het doel van de reserve, het instellingsbesluit en de voeding van de reserve.

Het Restant saldo per eind 2028 heeft betrekking op de verwachte onttrekkingen aan de desbetreffende reserve volgens het bestedingsplan in de periode na 2028, dan wel dienen ter dekking van bestaande risico's waarvoor de bestemmingsreserve is gevormd.

- 1) De stortingen in de periode 2025 t/m 2028 hebben betrekking op de verwachte opbrengsten van de verkoop van de grondexploitaties (rode projecten). Het saldo per eind 2028 wordt gebruikt om de kapitaallasten (afschrijving van de groene projecten) in de periode 2029 t/m 2034 te dekken.
- 2) De onttrekking in de periode 2028 en verder heeft voornamelijk betrekking op het Uitvoeringsprogramma Regionale Veenweiden 2023-2024. Dit programma dat loopt in de periode 2023-2030, is in februari 2022 door Provinciale Staten vastgesteld. Het biedt de leidraad waarlangs de provincie Utrecht een bijdrage levert aan het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen.
- 3) De onttrekking in de periode 2028 en verder heeft voornamelijk betrekking de realisatie van Knooppunt Hoevelaken waarvan de uitvoering aanzienlijke vertraging kent. De geplande uitvoering is niet eerder dan 2031.
- 4) De onttrekking in 2027 heeft voor € 28,7 miljoen betrekking op het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De provincie heeft de wettelijke taak om het NNN te realiseren uiterlijk in 2027. Het is niet uitgesloten dat deze taakstelling niet voor eind 2027 volledig kan worden gerealiseerd. Naar verwachting zal de termijn worden verlengd tot na 2027. Het restant van de reserve ultimo 2028 heeft betrekking op het realiseren van de zogenaamde Groene Contour. Tot dusver is prioriteit gegeven aan het realiseren van de taakstelling op het NNN. Verwacht wordt dat verdere invulling aan het realiseren van de Groene Contour wordt gegeven na 2028.

Bijlage 7 - Informatie naar externe rapportages

Titel programma + onderwerpen GS-leden en onderwerp filmpje	Nieuwsberichten, verhalen, filmpjes, webpagina's 2022
<p>1. Ruimtelijke ontwikkeling Huib van Essen, Rob van Muilekom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijke ordening • Wonen • Werklocaties • Gebiedsontwikkeling • Omgevingswet • Hart van de Heuvelrug 	<p>Metropoolregio Utrecht trekt 400 miljoen uit voor bouw 80.000 woningen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>1,4 miljard voor bereikbaarheid nieuwe woningen Metropoolregio Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie blij met bijdrage kabinet voor Utrechtse opgaven provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Handen op elkaar voor bouw 1500 flexwoningen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Financiële steun Rijk hard nodig voor opvang asielzoekers en huisvesting statushouders provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht zet in op bouw van 83.500 woningen tot en met 2030 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Afspraken over snelle, goedkopere en duurzame woningbouw provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht investeert in wonen, natuur en mobiliteit provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Terrein Kamp van Zeist wordt nieuw natuurgebied provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Ondersteboven op 14 oktober: Dag van de Utrechtse Kwaliteiten 2022 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Studenten presenteren ruimtelijke visies op de Utrechtse Heuvelrug provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Videos: https://youtu.be/pdGVWoCp4IY https://youtu.be/c4RJNzrGdnI https://youtu.be/EUfKN4D1jAs https://youtu.be/-ssROq9qbEw https://youtu.be/4XX5M60y7M https://youtu.be/cUXxmHtO90U https://youtu.be/U0z1KFgbG30</p>
<p>2. Landelijk gebied Mirjam Sterk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Natuurnetwerk • Landschap • Leefbaar landelijk gebied • Groene Contour • Natuurbeheer • Biodiversiteit 	<p>BOA's in buitengebied uitgerust met AED's voor reanimatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Mis je bankjes op jouw favoriete wandelroute? Ontvang subsidie om dit te regelen! provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Samen aan de slag voor een robuust watersysteem op de Utrechtse Heuvelrug provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>15.000 gratis bomen voor meer biodiversiteit provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Meer natuurinclusieve landbouw: provincie Utrecht investeert in agroforestry provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Nieuwe toekomst voor De Groote Maat provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht reageert hoopvol op advies Remkes provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht geeft opnieuw impuls aan natuurinclusieve landbouw provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Streep door vergunning van drie Utrechtse emissiearme melkveestallen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht stelt 1 miljoen euro beschikbaar voor innovaties door landbouwers provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Boeren bezoeken provincie Utrecht bij stadion Galgenwaard provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Houtwallen, bomenrijen en heggen voor een betere kwaliteit van het landschap provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht vraagt hulp en duidelijkheid aan ministers Van der Wal en Staghouver provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Informatiemarkten toekomst landelijk gebied goed bezocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>De landbouw van de toekomst is natuurinclusief provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p>

	<p>Plattelandscoach voor boeren groot succes provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Pionierende boer uit Snelrewaard onderzoekt andere aanpak bodemdaling provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Melkveehouder uit de polder Kortrijk gaat strijd aan tegen bodemdaling provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht versnelt de realisatie van nieuwe natuur provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Grondaankoop provincie Utrecht biedt kans voor toekomstbestendige polder provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Tijdelijke afsluiting wandelpaden Grebbelinie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Terrein Kamp van Zeist wordt nieuw natuurgebied provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Nieuwe stap in realiseren natuurdoelen in de Oostelijke Vechtplassen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Studenten presenteren ruimtelijke visies op de Utrechtse Heuvelrug provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Natuurgebied de Oostelijke Vechtplassen, klaar voor de toekomst provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Een tweede kans voor 50.000 bomen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Streep door vergunning van drie Utrechtse emissiearme melkveestallen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Beleef en Bewonder! zorgt voor meer groen in de buurt provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Heb jij een wens voor jouw buurt? Kern met Pit helpt! provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Informatiebijeenkomst natuurinrichting Marickenland goed bezocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Boeren bezoeken provincie Utrecht bij stadion Galgenwaard provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht vraagt hulp en duidelijkheid aan ministers Van der Wal en Staghouver provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Natuurvriendelijk isoleren: energie besparen én natuur beschermen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Informatiemarkten toekomst landelijk gebied goed bezocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>In de provincie Utrecht moet de stikstofuitstoot met 46 procent omlaag provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Meer natuur in Lunenburgerwaard provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>De landbouw van de toekomst is natuurinclusief provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Steeds meer groenblauwe schoolpleinen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Kinderen ontdekken nieuwe natuur tijdens expeditie Lunenburgerwaard provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Nieuw budget voor kleine landschapselementen in de Lopikerwaard provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>In de provincie Utrecht worden verwilderde katten niet meer gedood, maar gevangen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Videos</p> <p>https://youtu.be/YMb56RRPBY8</p> <p>https://youtu.be/9tl_VMloAE8</p> <p>https://youtu.be/ro1xERF311Y</p> <p>https://youtu.be/cUXxmHtO90U</p> <p>https://youtu.be/EUfKN4D1jAs</p> <p>https://youtu.be/cUXxmHtO90U</p> <p>https://youtu.be/ihSCRrEczHk</p> <p>https://youtu.be/QjzIKwITLm0</p> <p>https://youtu.be/fiEzQ0VH7jU</p> <p>https://youtu.be/xU0qsndkcCI</p> <p>https://youtu.be/lIixAh2TtQk</p> <p>https://youtu.be/RzlrR_PxvMY</p>
<p>3. Bodem, water en milieu Mirjam Sterk, Rob</p>	<p>Concrete stappen om bodemdaling veenweiden te verminderen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Einde opsporing gas en olie in groot deel provincie Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Meer subsidie voor 'groenblauwe' schoolpleinen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p>

<p>van Muilekom, Arne Schaddelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimaatadaptatie • Bodemdaling • Mooie veilige dijken • Oppervlaktewater en grondwater • Drinkwater • Gezonde leefomgeving • Schone Lucht • Vliegverkeer • VTH (vergunningen, toezicht, handhaving) 	<p>Ondersteboven op 14 oktober: Dag van de Utrechtse Kwaliteiten 2022 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie vraagt gebruikers Lekdijk mee te denken over verkeersveiligheid provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Subsidie voor opruimen gedumpt drugsafval provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht stelt subsidie beschikbaar om bodemdaling af te remmen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Samen aan de slag voor een robuust watersysteem op de Utrechtse Heuvelrug provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Salmsteke Ontkiem! gaat in uitvoering; dijk en uiterwaard worden ingericht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Pionierende boer uit Snelrewaard onderzoekt andere aanpak bodemdaling provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Utrechts innovatiecentrum zoekt oplossingen om bodemdaling af te remmen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Melkveehouder uit de polder Kortrijk gaat strijd aan tegen bodemdaling provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Grondaankoop provincie Utrecht biedt kans voor toekomstbestendige polder provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Videos</p> <p>https://youtu.be/OHILcMvkQIE</p> <p>https://youtu.be/YMb56RRPBY8</p> <p>https://youtu.be/llixAh2TtQk</p> <p>https://youtu.be/4CDsIKGKqNQ</p> <p>https://youtu.be/pp7MLGObzda</p>
<p>4. Energietransitie Huib van Essen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Energiebesparing bewoners, bedrijven, instellingen • Duurzame woningen • Energieopwek windmolens • Zonne-energie, zonnepanelen, zonnevelden • Aardgasvrij 	<p>Einde opsporing gas en olie in groot deel provincie Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Natuurvriendelijk isoleren: energie besparen én natuur beschermen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>'In 2023 hebben alle gemeenten een lokaal hitteplan' provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Duurzaam Antonius: St. Antonius tweede ziekenhuis met certificaat zilver provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Subsidie om meer zon op daken en parkeerterreinen mogelijk te maken provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Energie in Smitsveen: "Persoonlijke communicatie werkt het beste" provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>"Als SchuldHulpMaatje let ik ook op tocht en de energierekening" provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Energie in Smitsveen: 'Vertrouwen is de sleutel!' provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Slim investeren in duurzame energie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht zet nieuwe stap om klimaatadaptatie te versnellen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Meer subsidie voor 'groenblauwe' schoolpleinen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Steeds meer groenblauwe schoolpleinen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>1,78 miljoen euro voor klimaatbestendige woonomgeving provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Videos</p> <p>https://youtu.be/Ynvn4dyVRKU</p> <p>https://youtu.be/OHILcMvkQIE</p> <p>https://youtu.be/0vOdX1pRSA</p>
<p>5 Bereikbaarheid Algemeen</p> <p>Arne Schaddelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regionale en 	<p>Afttrap Mobiliteitsweek Utrecht 2022: Stadsring Amersfoort wordt autovrij provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Ruimte voor succes met knooppunten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Ook gemeente Zeist sluit zich aan bij Doortrappen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Activiteitenprogramma La Vuelta Holanda feestelijk van start provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p>

<p>landelijke bereikbaarheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Provinciale en rijkswegen • Verkeersveiligheid en verkeersslachtoffers • Fiets, fietsverbindingen, fietsen stallen, ... innovatie fietspaden • Smart mobility 	<p>Pedelecplanner nu ook in de provincie Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Campagne voor meer mbo'ers op de fiets provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>De provincie Utrecht kleurt groen met Schwung! provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Basisschool De Startbaan wint challenge Fietsen is FUN! provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Teams van basisscholen School op de Berg en Paulusschool winnen fietshackathon provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Eerste 7 Doortraproutes in provincie Utrecht klaar voor gebruik provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>High Fivend naar school op fiets of te voet provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Fietspad van de Toekomst: samenwerking voor fietsinnovatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Fietsverlichtingscampagne AAN in Utrecht van start provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie Utrecht vraagt mbo-studenten mee te doen aan fietsonderzoek provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Staatssecretaris Heijnen bezoekt Utrecht op de fiets provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Nieuwe wegverlichting voor Baarn provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Groot onderhoud voor rotonde tussen Breukelen en de A2 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Groot onderhoud Rijksweg Breukelen-Loenen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Groot onderhoud voor rotonde Donderberg in Leersum provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Herstelwerkzaamheden Woudenbergseweg Maarsbergen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Inloopavond over de N210 Lopik provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Arnhemseweg in Leusden krijgt Whiswall provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Groot onderhoud Bisschopsweg in Eemnes provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Overeenstemming over fietsbrug ter vervanging pont Nieuwer Ter Aa provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincies zetten Smart Mobility in tijdens de Vuelta voor bereikbaarheidscommunicatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Mobility Lab 2022: 19 start-ups geselecteerd provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Ontsluiting voor nieuwe woonwijk Veenendaal provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Gelderland en Utrecht maken doorstart met verbreden Rijnbrug bij Rhenen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Besluitvorming in zicht over N201 tussen Amstelhoek en Vreeland provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Bouw spoorwagendoorgang Maarsbergen Woudenbergseweg N226 komt dichterbij provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Fiets- en voetgangerstunnels in Cothen en Lopik opgeknapt en opgefleurd provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Fleurige kunst voor fiets- en voetgangerstunnels in Cothen en Lopik provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Snorfietsers zetten de helm op vanaf januari 2023 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Besluitvorming in zicht over N201 tussen Amstelhoek en Vreeland provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Fietsverlichtingscampagne AAN in Utrecht van start provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Minister Harbers bij Doortrappen Dag in Ronde Venen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Veilig oversteken in Oudewater provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Doortrappen, de Vuelta en de Prokkelweek komen samen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Werkzaamheden fietspaden Soestduinen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Rioolrenovatie in Langbroek provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Wegwerkzaamheden N233 in Veenendaal en Rhenen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Nieuwe wegverlichting voor Veenendaal en Rhenen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Routenetwerken voor fietsen, wandelen en varen opnieuw gewaarborgd provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie vraagt gebruikers Lekdijk mee te denken over verkeersveiligheid provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Video's:</p> <p>https://youtu.be/H_N5vEOZQ7o</p> <p>https://youtu.be/5bKyVK8Ek3M</p> <p>https://youtu.be/5VrjtFV4hns</p> <p>Doortrappen in provincie Utrecht: fietsen tot je 100ste - YouTube</p>
---	---

	https://youtu.be/DI8EvwYdxHQ https://youtu.be/IF2dRvLw_T8
6. Bereikbaarheid OV Arne Schaddelee <ul style="list-style-type: none"> • OV-netwerk, trams, bussen, regiotaxi 	Gratis OV voor 66-plussers met een krappe beurs: aanmelden kan nog steeds provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gratis OV voor 66-plussers met een krappe beurs van start provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Nieuwe stap op weg naar nieuwe vervoerders voor Utrechts OV na 2025 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Impact corona goed zichtbaar in OV-cijfers over 2021 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Landelijk bestuursakkoord moet OV toegankelijk maken en houden provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Utrechts openbaar vervoer verandert vanaf 11 december provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gratis met tram van 19 september tot 2 oktober provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Sluitstuk op nieuwe regionale lijn: welkom terug in de tram! provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie Utrecht ziet kansen voor Park and Ride provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) OV is levensader voor werk, woningbouw en welzijn' provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gratis openbaar vervoer voor Utrechtse ouderen met krappe beurs provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Nieuwe buurtbussen in provincie Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie Utrecht kiest voor kwaliteitsslag openbaar vervoer provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Testen met de tram: de checklist kleurt groen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Startschot voor aanpak afrit A27 en HOV-haltes Eemnes provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie zet stappen naar nieuwe toekomstbestendige tramorganisatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Videos https://youtu.be/6aliUTm628I
7. Cultuur en Erfgoed Rob van Muilekom <ul style="list-style-type: none"> • Versterken cultuur- en erfgoedsector • Erfgoed • Rijksmonumenten • Archeologische zones • Bibliotheken • Cultuur historische waarden • Corona-steunpakket 	Ruim een miljoen euro coronasteun in 2023 voor cultuur- en erfgoedsector provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie onderzoekt dienstverlening provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Werkconferentie Trage Paden provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Hollandse Waterlinies uitgelicht tijdens We Sluiten de Linies provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Theaters en podia kunnen opnieuw beroep doen op corona steun- en herstelpakket provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie Utrecht pakt rol om maritiem erfgoed te behouden provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gedeputeerden nemen poolshoogte waterlinie tijdens Waterlinies Weekendtocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Ruim een miljoen euro coronasteun in 2023 voor cultuur- en erfgoedsector provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Impact corona goed zichtbaar in OV-cijfers over 2021 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Cultuur- en erfgoedsector kan opnieuw beroep doen op steun voor herstel na corona provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gedeputeerden nemen poolshoogte waterlinie tijdens Waterlinies Weekendtocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Vervolgaanpak voor vitale vakantieparken provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Fleurige kunst voor fiets- en voetgangerstunnels in Cothen en Lopik provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie legt nieuwe damwand aan in Montfoort provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) BOA's in buitengebied uitgerust met AED's voor reanimatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Renners La Vuelta 'vliegen' over landingsbaan Park Vliegbasis Soesterberg provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Videos
8. Economie Robert Strijk, Arne	Provincie maakt impact met Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)

<p>Schaddelee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werklocaties • Detailhandel • MKB • Innovatie • Circulaire economie • Recreatieve voorzieningen • Recreatief hoofdnetwerk • Toerisme • Recreatieschappen • Onderwijs en arbeidsmarkt • ROM en Economic Board • Corona-steunpakket 	<p>Provincie onderzoekt dienstverlening provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) European Digital Innovation Hub brengt nieuwe technologieën dichterbij bedrijfsleven provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Einde opsporing gas en olie in groot deel provincie Utrecht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Weg met de files, ook voor de fiets provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Utrechts innovatiecentrum zoekt oplossingen om bodemdaling af te remmen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Fietspad van de Toekomst: samenwerking voor fietsinnovatie provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie Utrecht stelt 1 miljoen euro beschikbaar voor innovaties door landbouwers provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Utrechts bedrijf Vitestro ontwikkelt innovatieve bloedprikrobot provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Nieuwe leidraad voor duurzamer recreatie en toerisme provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Recreatie- en toerisme sector weer samen tijdens netwerkmiddag provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Ruim een miljoen euro coronasteun in 2023 voor cultuur- en erfgoedsector provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Impact corona goed zichtbaar in OV-cijfers over 2021 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Theaters en podia kunnen opnieuw beroep doen op corona steun- en herstelpakket provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Begroting 2023: ruimte voor provinciale ambities provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Programmabegroting 2023 vastgesteld door Provinciale Staten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Videos https://youtu.be/E24Y4V9WqZA https://youtu.be/qwl_Dqe3Q4 https://youtu.be/PC3q4EUmA8A https://youtu.be/5efoV-FgGck https://youtu.be/mNeqAY_siRA</p>
<p>9. Bestuur Commissaris van de Koning Hans Oosters, Arne Schaddelee, Mirjam Sterk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Provinciale Staten • Versterken openbaar bestuur • Participatie • Ondernemende criminaliteit • Archief en informatiebeheer • Sterk Utrechts Bestuur (samenwerking partners) • De Staat van Utrecht (onderzoek) 	<p>Burgemeester Lucas Bolsius herbenoemd voor derde ambtstermijn provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Burgemeester Backhuijs van Nieuwegein stopt in mei 2023 provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Burgemeester Mark Röell van Baarn ambieert derde ambtstermijn provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Burgemeester Sjoerd Potters van De Bilt ambieert tweede ambtstermijn provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Burgemeester Petra Doornenbal herbenoemd voor tweede ambtstermijn provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gemeenteraad Baarn beveelt burgemeester Mark Röell aan voor herbenoeming provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Gemeenteraad De Bilt beveelt burgemeester Sjoerd Potters aan voor herbenoeming provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Nieuwegein zoekt nieuwe burgemeester provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/provincie-utrecht-investeert-wonen-natuur-en-mobiliteit https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/jaarverslag-provincie-utrecht-een-bewogen-jaar-met-mooie-resultaten https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/begroting-2023-ruimte-voor-provinciale-ambities https://www.provincie-utrecht.nl/actueel/nieuws/programmabegroting-2023-vastgesteld-door-provinciale-staten</p> <p>Kerstwens van Gedeputeerde Staten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Landelijke, regionale en gemeentelijke bestuurders verkennen provincie tijdens Vuelta-toertocht provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provincie blij met bijdrage kabinet voor Utrechtse opgaven provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) 'Gezicht op Rhenen': Commissaris van de Koning bezoekt meesterwerk Jan van Goyen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Expositie graffiti-schilderijen van veteranen in provinciehuis provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Lintje voor afzwaaiend Statenlid en afscheid voor oud-gedeputeerde provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provinciale Staten in debat over historische wandelpaden, toekomst openbaar vervoer en een andere manier van provinciebelasting betalen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Certificaten uitgereikt aan cursisten Politiek Actief provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl) Provinciale Staten openen de jacht op vergeten historische 'trage' wandelpaden provincie Utrecht</p>

	<p>provincie-utrecht.nl</p> <p>Het belangrijkste debat van het jaar: de algemene beschouwingen in Provinciale Staten (1) provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Het belangrijkste debat van het jaar: de algemene beschouwingen in Provinciale Staten (2) provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provinciale Staten ervaren stikstofregels en natuurontwikkeling in Vijfheerenlanden met eigen ogen provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Debat over stikstof, snelheid N-wegen, financiële stukken en een eigen initiatief in Provinciale Staten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Onderzoek naar snellere energietransitie: 'Dit vinden wij als Provinciale Staten belangrijk' provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Debat over wonen, windmolens en een afscheid met koninklijk tintje in Provinciale Staten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Overhandiging concept-begroting aan Provinciale Staten startschot voor belangrijke debatten provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provinciale Staten akkoord met begroting, aandacht voor inflatie, monumenten, rotonde en haar eigen geschiedenis provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provinciale Staten verbreken vriendschapsband met China en sturen stikstofsignaal naar Den Haag provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>De N201 mag op de schop en hoe gaan Provinciale Statenleden om met agressie? provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Vernieuwingen centraal bij werkbezoek GS aan UMC provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Subsidie voor opruimen gedumpt drugsafval provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie onderzoekt dienstverlening provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Provincie blij met bijdrage kabinet voor Utrechtse opgaven provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Stichting Mediafonds provincie Utrecht van start provincie Utrecht (provincie-utrecht.nl)</p> <p>Video's</p> <p>https://youtu.be/vE220ou2q7c</p> <p>https://youtu.be/_4XX5M60y7M</p>
--	--

Controleverklaring (niet op website)

Colofon (niet op website)